

JLGI

วารสารการบริหาร
การปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น
JOURNAL OF LOCAL GOVERNANCE AND INNOVATION
VOLUME 9 ISSUE 2 MAY - AUGUST 2025
ISSN 3027-8120 (PRINT) ISSN 2673 - 0405 (ONLINE)

สิงห์อินทนิล
**POLITICAL
SCIENCE**

5th
ปี
ANNIVERSARY

PROGRAM IN POLITICAL SCIENCE
FACULTY OF HUMANNITIES AND SOCIAL SCIENCES
SURINDRA RAJABHAT UNIVERSITY

กำหนดเผยแพร่ :

วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น | Journal of Local Governance and Innovation

ISSN 3027-8120 (Print) ISSN 2673-0405 (Online)

มีกำหนดเผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน) / (January – April)

ฉบับที่ 2 (May – August) / (May – August)

ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม) / (September – December)

วัตถุประสงค์ :

เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยทางด้านรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การบริหารการจัดการ สหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษาและบูรณาการศาสตร์เพื่อการพัฒนา

เงื่อนไขการตีพิมพ์ :

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความ (Peer Reviewer) จากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อยสามท่าน โดยบทความผู้เขียนนอกได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายในและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกคนละหนึ่งท่าน หรือผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกอย่างน้อยสองท่าน ส่วนบทความผู้เขียนภายในได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกหน่วยงานที่จัดทำวารสาร มีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องจากหลากหลายสถาบัน และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ ทั้งนี้จะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้เขียนบทความและผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความเช่นเดียวกัน (Double-Blind Peer Review) และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร ทั้งนี้บทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างพิจารณาเสนอขอตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ หากมีการใช้ภาพหรือตารางของผู้เขียนอื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้เขียนต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน พร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อกองบรรณาธิการก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์ สำหรับทัศนะและข้อคิดเห็นของบทความในวารสารฉบับนี้ เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน ไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

ที่ปรึกษา

อธิการบดี รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

คณบดี ผู้บริหารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

บรรณาธิการ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันชัย สุขตาม

ผู้ช่วยบรรณาธิการ : อาจารย์ ดร.วิจิตรา โพธิสาร

กองบรรณาธิการ :

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ :

รองศาสตราจารย์ ดร.จิรายุ ทรัพย์สิน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพัฒน์ ลาภจิตร

อาจารย์ ดร.วิโรจน์ ทองปลิว

หน่วยงานภายนอก :

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

รองศาสตราจารย์ ดร.โชติ บดีรัฐ

รองศาสตราจารย์ ดร.เศรษฐวัฒน์ โชควรรกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถาพร วิชัยรัมย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสกสรรค์ สนวา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

กองเลขานุการวารสาร :

เลขานุการ : อาจารย์วิเชียร พรหมแก้ว
ผู้ช่วยเลขานุการ : นางปิยนุช ผมพันธ์
ศิลปกรรม : นายณัฐนันท์ แสงสว่าง / นายอนันต์ แสงวงมี
ฝ่ายประชาสัมพันธ์ : นางนุตสรา มิ่งมงคล / นางสาวศศิธร จันครา / นางสาวอุษณีย์ จะมั่วดี /
นางสาวรุจิราพร ศาลางาม / นางสาวภทพร ศรีโกตะเพชร
Fast-track Indexing System & DOI : นายอธิมาตร เพิ่มพูน

สำนักงาน :

กองบรรณาธิการวารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น
สาขารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ อาคาร 38 ชั้น 6
186 หมู่ที่ 1 ถนนสุรินทร์ – ปราสาท ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 32000
โทรศัพท์/โทรสาร 044 513 369, 091 835 8558, 088 723 5944
<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jlgisrru>
E-mail : jlgisrru@srru.ac.th
ISSN 3027-8120 (Print)
ISSN 2673-0405 (Online)

บทบรรณาธิการ (Editorial)

วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 นี้เป็นอีกฉบับที่ทางวารสารมีการใช้ภาพประกอบปกวารสารทั้งปกหน้าและปกหลังที่สื่อถึงการเฉลิมฉลองครบรอบ 5 ปี รัฐศาสตร์ สุรินทร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ โดย ตราสัญลักษณ์ใหม่แห่งวาระ ครบรอบ 5 ปี ออกแบบให้สื่อถึงอัตลักษณ์ของนักรัฐศาสตร์ ผู้กล้าคิด กล้าเปลี่ยนแปลง และมุ่งมั่นพัฒนาสังคม สิ่งที่มีแนวโน้มแสดงถึงพลังแห่งปัญญาและคุณธรรม ท่วงท่าก้าวไปข้างหน้า คือการมุ่งสู่นาคตที่มั่นคง ลูกกลม “5th” คือหมุดหมายแห่งความภาคภูมิใจในความสำเร็จ ลวดลายไทยร่วมสมัย คือความเชื่อมโยงกับท้องถิ่นและวัฒนธรรมอีสานใต้ นื่องสิ่งที่มีแนวโน้ม คือ หัวใจของรัฐศาสตร์ สุรินทร์ ภายใต้คำมั่น “สร้างผู้นำ สร้างสังคม สร้างอนาคต” สำหรับกระบวนการดำเนินการของวารสารใช้เกณฑ์คุณภาพการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของวารสารตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดทุกประการ ซึ่งในตั้งแต่ฉบับนี้เป็นต้นไปทางวารสารได้ปรับปรุงและพัฒนารูปแบบการเขียนบทความให้มีมาตรฐานครอบคลุมประเด็นสำคัญและสะดวกต่อผู้ศึกษา การอ้างอิงแบบ APA style version 7th edition ให้มีความทันสมัย เพิ่มเติมจริยธรรมและจรรยาบรรณ โดยเฉพาะการตรวจสอบความซ้ำซ้อนของบทความ นี้ด้วย

โดยบทความในวารสารฉบับนี้ใช้เกณฑ์คุณภาพมาตรฐานเช่นเดียวกันกับทุกฉบับ กล่าวคือ มีผู้นิพนธ์มาจากหลากหลายหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก ซึ่งผลงานทางวิชาการดังกล่าวทางกองบรรณาธิการได้จัดส่งไปให้คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิประเมินและตรวจสอบบทความ (Peer Reviewer) อย่างน้อยจำนวน 3 ท่าน พิจารณาแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการเผยแพร่ทางวิชาการที่มาจากหลากหลายหน่วยงานของแต่ละสาขาเป็นผู้พิจารณาเพื่อความสมบูรณ์ของบทความ และมอบให้ผู้นิพนธ์นำบทความไปปรับปรุงแก้ไขเป็นการเรียบร้อยแล้วก่อนการตีพิมพ์ตามกติกาและรูปแบบการตีพิมพ์เผยแพร่

ขอขอบคุณคณาจารย์ นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปทุกท่านที่ให้ความสนใจร่วมส่งบทความเผยแพร่ในวารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น และขอขอบคุณกองบรรณาธิการ คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิประเมินและตรวจสอบบทความทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันชัย สุขตาม

บรรณาธิการ

สารบัญ (Content)

	หน้า (Page)
กองบรรณาธิการ (Editorial Board)	I
บทบรรณาธิการ (Editorial)	III
บทความวิจัย (Research Articles)	
นโยบายเกษตรอัจฉริยะ: กรณีศึกษาแนวทางส่งเสริมพลังอำนาจกลุ่มเกษตรกรสูงวัย ต้นแบบในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล พื้นที่ตำบลเมืองคง อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา	1-22
Smart Agriculture Policy: A Case Study of Approaches to Empowerment Model Elderly Farmers in Agricultural Management Using Digital Technology in Muang Khong Subdistrict, Khong District, Nakhon Ratchasima Province	
เศรษฐวัฒน์ โชควรกุล, วิกานดา ชัยรัตน์ Settawat Chokworakul, Wikanda Chairat	
การพัฒนากลยุทธ์การบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่	23-42
Development of Management Strategies to Enhance the Volunteer Spirit of Senior Scout	
กิตติคุณ อินทนนท์, สติรพร เชาวนชัย, ทศนะ ศรีปัดดา, กฤตยากาญจน์ โตพิทักษ์ Kittikun Inthanon, Sathiraporn Chaowachai, Tussana Sripatta, Krittiyakan Topithak	
ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล	43-58
The Relationship between Core Competencies and Job Performance of Personnel in the Provincial Industrial Offices of Thailand's Central Perimeter Provinces	
ชนนาถ ทรงสกุล, ไททัศน์ มาลา, กัมลาศ เยาวะนิจ Chomnat Songsakul, Titus Mala, Kamalas Yaowanit	
ระบบสุขภาพช่องปากระดับปฐมภูมิภายใต้การดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด พะเยา	59-76
Primary Oral Health Care System Under the Supervision of Local Administrative Organizations in Phayao Province	
พัชรารวรรณ ศรีศิลปนนท์, ขวาลิต ชนินทรสงขลา, ประสิทธิ์ วงศ์สุภา, ปภาอร เขียวสีมา Patcharawan Srisilapanan, Chawalit Chanintonsongkhla, Prasit Wongsupa, Paphaon Kheawseema	

สารบัญ (Content)

	หน้า (Page)
รูปแบบการพัฒนาพื้นที่ชายแดนเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมบริการและการค้าชายแดนบ้านปากแซง อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี The Border of Area Development Model to Promote the Service Industry and Border Trade in Ban Pak Saeng, Na Tan district, Ubon Ratchathani Province จิรศักดิ์ บางท่าไม้ Jirasak Bangtamai	77-96
การพัฒนางานศิลปหัตถกรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานด้วยนวัตกรรมศิลป์โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ผ้าตากะหมุก (ตาสมุก) ของจังหวัดระยอง Development of Handicrafts Using Community as a Base With Innovative Arts Using the Learning Management Model of Ta-Khamuk (Ta-Samuk) Fabric of Rayong Province กฤษฎา นันทสุดแสง, พัชรวิสัย นวลละออง Kritchouw Nanthasudsawaeng, Pachawalee Nuallaong	97-108
กลยุทธ์การจัดการยกระดับผลิตภัณฑ์ ODOP เครื่องปั้นดินเผา เมืองหนองบก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว Strategy Management the of ODOP Pottery Product Arthenware, Muang Nong Bok Didtrict, Khommoiane Province, Lao People's Democratic Republic วงษ์ชนะ ไชยะกุมมาน, ชนินทร์ วะสีนนท์, พิศดาร แสนชาติ, จิตติ กิตติเลิศไพศาล Vongsaysana Sayakoummane, Chanin Vaseenonta, Pissadarn Saenchart, Jitti Kittilertpaisal	109-120
ปัจจัยเชิงสาเหตุของนวัตกรรมองค์กรที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของร้านอาหาร ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประเทศไทย Causal Factors of Organizational Innovation Affecting Restaurant Performance in the Northeastern Region of Thailand อรรคมเดช อุบชัย, วิชิต อุ๋อัน Akkadet Uppachai, Vichit U-on	121-138
ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานการเงินและบัญชี ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ Factors that Contribute to Work Efficiency of Finance and Accounting Officers in Rajabhat Universities ศศิธร แทนรินทร์, สำเริง ไกยวงศ์ Sasitorn Taenrin, Samroeng Kaiyawong	139-160

สารบัญ (Content)

	หน้า (Page)
ทัศนคติของประชาชนต่อการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใน จังหวัดตรัง Public Attitudes toward Public Service Delivery by Local Government Organizations in Trang Province วิสุทธิณี ธานีรัตน์ Wisuttinee Taneerat	161-176
ศักยภาพการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน Management Potential of Community Enterprises in Mae Hong Son Province ปภิรภัสสรณ์ คงจนจารอนันต์, สุรัชย์ กังวล, สุพจน์ คำมะนิด Raphassorn Kongtanajaruanun, Surachai Kungwon, Supot Kammanid	177-190
ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลาย ทางชีวภาพของชุมชนบ้านโพธิ์ทองเจริญ ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ Strategic Approaches to Promoting Community Participation in Biodiversity Conservation and Restoration in Ban Phothong Charoen Community, Choeng Doi Subdistrict, Doi Saket District, Chiang Mai Province วินิจ ผาเจริญ, กฤษติ์ สุนันตา Winit Pharcharuen, Kristathi Sunanta	191 - 208
รูปแบบการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก ในกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ Model of Social Capital Development to Strengthen Grassroots Economy in Pineapple Processing Community Enterprise Groups in Prachuap Khiri Khan Province วิภาวณี ผือกบัวขาว, กฤษณ์ ไชยวงศ์, บัณฑิตพงษ์ ศรีอำนวย, จรียา รัชตโสทธิ Wipavane Phueakbuakhao, Krit Chaiwong, Bundidpong Siamnouy, Jariya Rattasote	209 -224
แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยว ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ของประเทศไทย Causal Relationship Model Between Factors Affecting Tourism Management Development in the Lower Northeastern Provinces Group 1 of Thailand ดาศรินทร์พัชร สุธรรมดี, ชินวัฒน์ เชื้อสระคู Dasarinpat Suthamdee, Chinnawat Chuesakoo	225 - 244

สารบัญ (Content)

	หน้า (Page)
การพัฒนาแบบการบริหารการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทาง ในจังหวัดบุรีรัมย์ Development of Management Model for Refer Back to Referral Hospital in Buriram Province รัตนารณ กาญจนฤทธากรณ์, สมศักดิ์ จีวัฒนา, นลินทิพย์ พิมพ์กลัด Rattanaorn Karnjanarittagorn, Somsak Jeewatana, Nalinthip Pimklad	245 - 266
การศึกษาพฤติกรรม และทัศนคติที่มีต่อความหลากหลายทางเพศของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ A Study of Behavior and Attitudes Towards LGBTQ at Surindra Rajabhat University ฉัตรเกษม ดาศรี, ฤติส ภูมิประเทศ, ตรีนุภา สุขเกษม, หวานตา มุมดี, รพีพรรณ อิศระเสรี, ปลื้มจิต ศรีพรหม Chatkasem Dasri, Purit Pumipratate, Trechada Sukachem, Wanta Mumdee, Rapeephan Isarasere, Pluemjit Sriprom	267 - 280
ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มของสำนักงานสรรพากรภาค 5 ประเทศไทย Economic Factors Affecting Value-Added Tax Revenue of Regional Revenue Office 5 in Thailand พิมพ์กานต์ บัวริน, พัฒน์ พัฒนรังสรรค์ Pimpakan Buaruen, Pat Pattanarangsun	281 - 296
การพัฒนาขึ้นชั้นสู่มาตรฐานสินค้าเกษตรอย่างครบวงจร : สร้างมูลค่าเพิ่มบนฐาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ An Integrated Approach to Developing Turmeric to Meet Agricultural Standards: Adding Value Through Local Wisdom in Surin Province อุบลวรรณ สุวรรณภูสิทธิ์, ชนัญฐา กังวานศุภพันธ์, ธาณี มีเจริญ Ubonwan Suwannaputit, Chonnatcha Kungwansupaphan, Tarinee Meecharoen	297 - 314
การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอกของการพัฒนาครู ด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษา Environmental Analysis of Teacher Development for Competency Based Learning in Secondary School ทัศนีย์ วิจิตรพัฒน, ปกรณ์ ประจันบาน, อนุชา กองพวง, ณัฐกานต์ ประจันบาน Thatsanee Wijitpattana, Pakorn Prachanban, Anucha Kornpuang, Nattakarn Prachanban	315 - 330

สารบัญ (Content)

	หน้า (Page)
แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอศีลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ Motivational Affecting the Work Performance Efficiency of Personnel in Local Administrative Organizations in Silalat District, Sisaket Province กาญจนา เล่าเรือง, ภารณี หลาวทอง, มาโนช ริทธิโย, ชินจิรัฐ จรรย์ศิริไพศาล Kanchana Laoruang, Poranee Loatong, Manote Rithinyo, Chinjirat Charunsiripaisan	331 – 344
พฤติกรรมการณ์มูลกับการเติบโตในอาชีพข้าราชการทหาร : กรณีศึกษาค่ายทหารแห่งหนึ่ง ในจังหวัดลพบุรี Mutelu Behavior and Career Advancement of Military Personnel : A Case Study of a Military Camp in Lopburi Province เฉลิมพงษ์ จันทรสุธา, จันทรากูร ด่านช้าง, จันทิมา อ่อนศิลา, เกวลิน ขวัญสุข, ประภัสสร งามวงศ์ Chaloemphong Jansukar, Jantarakoon Tanchang, Junthima Onsila, Kewalin Khwansuk, Papatsron Kamwong	345 – 362
ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาด กลางและขนาดย่อมในจังหวัดสุรินทร์ The Relationship Between Human Resource Management and the Performance of Small and Medium Enterprises in Surin Province ธนวัตร มุมทอง, ภารณี หลาวทอง, ชินจิรัฐ จรรย์ศิริไพศาล Thanawat Moomthong, Poranee Loatong, Chinjirat Charunsiripaisan	363-376
แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะเกิด อำเภอบางปะ อิน จังหวัดนครศรีอยุธยา Guidelines for Promoting Local Wisdom for Community-Based Tourism in Ban Koh Kerd, Bang Pa-in District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province บุษกร วัฒนบุตร, ยุภาดี แหยมสุขสวัสดิ์ Busakorn Watthanabut, Yuphadee Yaemsuksawat	377 – 392
การยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของ หน่วยงานภาครัฐในจังหวัดสุรินทร์ The Acceptance of Artificial Intelligence Technology Affecting the Work Efficiency of Government Agencies in Surin Province เต็มศิริ วันล้วน, ภารณี หลาวทอง, สุรเกียรติ์ ปริชาตินนท์, ชินจิรัฐ จรรย์ศิริไพศาล Misstemsiri Wanluan, Poranee Loatong, Surakiat Parichatnon, Chinjirat Charunsiripaisa	393 – 408

สารบัญ (Content)

	หน้า (Page)
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ห้าง หุ้นส่วนจำกัดสุรินทร์สินไทย Market mix factors that affect the decision to buy alcoholic beverages Surin Sin Thai Limited Partnership อารยา ศิริทิพย์, ภรณ์ หลาวทอง Araya Sirithip, Poranee Loatong	409 - 420
ภาคผนวก (Appendix)	
ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น	421
หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์ ในวารสาร	422-436
จริยธรรมของการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน	437-440
นโยบายการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI Policy)	441-442
แบบฟอร์มการส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ ลงวารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น	443

นโยบายเกษตรอัจฉริยะ: กรณีศึกษาแนวทางส่งเสริมพลังอำนาจกลุ่มเกษตรกรสูงวัยต้นแบบ
ในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล พื้นที่ตำบลเมืองคง อำเภอกง
จังหวัดนครราชสีมา

Smart Agriculture Policy: A Case Study of Approaches to Empowerment
Model Elderly Farmers in Agricultural Management Using Digital Technology
in Muang Khong Subdistrict, Khong District, Nakhon Ratchasima Province

เศรษฐวัฒน์ โชควรรกุล¹, และ วิกานดา ชัยรัตน์^{2*}

Settawat Chokworakul¹, and Wikanda Chairat^{2*}

¹คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา; Faculty of Humanities and Social Sciences,
Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Thailand.

^{2*}คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา; Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat
University, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : wikanda.kan@gmail.com

DOI : 10.14456/jlgisrru.2025.21

Received : March 22, 2025; Revised : May 5, 2025; Accepted : May 6, 2025

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการณ์กลุ่มเกษตรกรสูงวัยในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มเกษตรกรสูงวัยในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล 3) เพื่อศึกษาวิธีแก้ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มเกษตรกรสูงวัยในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล 4) เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมพลังอำนาจกลุ่มเกษตรกรสูงวัยต้นแบบในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล โดยใช้พื้นที่ศึกษา คือ ตำบลเมืองคง อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่าง คือ เกษตรกรสูงวัย ที่มีอายุระหว่าง 60 – 75 ปี ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ จำนวน 30 คน ใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นทำความเข้าใจปัญหา 2) ขั้นกำหนดแนวคิดและวิธีการแก้ไขปัญหา 3) ขั้นปฏิบัติการแก้ไขปัญหา และ 4) ขั้นประเมินผลการแก้ไขปัญหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการณ์ในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล คือ เกษตรกรสูงวัยส่วนใหญ่ มีความเข้าใจไม่เพียงพอกับประโยชน์และความสำคัญของการจัดการข้อมูลการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล, ขาดความรู้และทักษะในการจัดการข้อมูลการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล, ไม่นำการจัดการข้อมูลการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้ 2) ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการเกษตรด้วย

Citation : Chokworakul, S., & Chairat, W. (2025). Smart Agriculture Policy: A Case Study of Approaches to Empowerment

Model Elderly Farmers in Agricultural Management Using Digital Technology in Muang Khong Subdistrict, Khong District, Nakhon Ratchasima Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 1–22.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.21>

เทคโนโลยีดิจิทัล คือ เกษตรกรสูงวัยส่วนใหญ่ มีปัญหาในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตสาธารณะที่จำกัด, มีความเข้าใจไม่เพียงพอเกี่ยวกับประโยชน์และความสำคัญของการจัดการข้อมูลการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล, มองว่าการจัดการข้อมูลการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเรื่องที่ยุ่งยาก, มีข้อจำกัดของทรัพยากรทางการเงิน, มีความร่วมมือกับสถาบันการเกษตรในพื้นที่ไม่มาก, ไม่มีหน่วยงานราชการที่เป็นเจ้าภาพหลักในการถ่ายทอดทักษะการจัดการข้อมูลการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล 3) วิธีแก้ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล คือ เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการฐานข้อมูลทรัพยากรทางการเกษตรให้กับหน่วยงานราชการในพื้นที่, ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรสูงวัย เพื่อสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาเครือข่าย, พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ และการเฝ้าระวังและเตือนภัยสินค้าเกษตร, ส่งเสริมศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร, พัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าและผลิตภัณฑ์เกษตร, ส่งเสริมด้านการตลาดสินค้าเกษตร 4) แนวทางส่งเสริมพลังอำนาจกลุ่มเกษตรกรสูงวัยต้นแบบในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล คือ ประชาสัมพันธ์องค์ความรู้และทักษะการจัดการข้อมูลการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลในทุกช่องทางการสื่อสาร, พัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานอินเทอร์เน็ต, พัฒนาศักยภาพบุคลากรของหน่วยงานราชการในพื้นที่, พัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลที่จำเป็นในการเพิ่มจำนวนการผลิตสินค้าเกษตร, ปรับปรุงกฎหมาย/ระเบียบ ที่ล้าสมัยและเป็นอุปสรรคในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล, พัฒนาแหล่งเงินทุนสนับสนุนดอกเบี้ยต่ำ ให้กับเครือข่ายเกษตรกรสูงวัยที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานเกษตรอำเภอ, จัดทำฐานข้อมูลเกษตร, กำหนดเกณฑ์ในการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าเกษตร, มีนโยบายและมาตรการลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลเพื่อส่งเสริมให้ภาคเอกชนพัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์กลางในการซื้อขายสินค้าเกษตร, มีนโยบายและมาตรการที่ส่งเสริมให้ภาคเอกชน ได้สิทธิลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล หากมีการให้ส่วนลดเป็นพิเศษสำหรับการส่งสินค้าเกษตรของเครือข่ายเกษตรกรสูงวัย

คำสำคัญ (Keywords) : ส่งเสริมพลังอำนาจ, เกษตรกรสูงวัย, การจัดการการเกษตร, เทคโนโลยีดิจิทัล

Abstract

This research aimed to study 1) the situation of elderly farmers in managing agriculture with digital technology, 2) to study the problems and obstacles of elderly farmers in managing agriculture with digital technology, 3) to study the solutions and obstacles of elderly farmers in managing agriculture with digital technology, and 4) to study the approach to promote the empowerment of model elderly farmers in managing agriculture with digital technology. The study area was Muang Khong Subdistrict, Khong District, Nakhon Ratchasima Province. The sample group was 30 elderly farmers aged 60–75 who volunteered to participate in the project. Participatory action research process was used, consisting of 4

Citation : เศรษฐวัฒน์ โชควรรกุล, และ กานดา ชัยรัตน์. (2568). นโยบายเกษตรอัจฉริยะ: กรณีศึกษาแนวทางส่งเสริมพลังอำนาจกลุ่ม

เกษตรกรสูงวัยต้นแบบในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล พื้นที่ตำบลเมืองคง อำเภอกอง จังหวัดนครราชสีมา. วารสาร
การบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 1–22. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.21>

steps: 1) problem understanding step, 2) problem solving concept and method determination step, 3) problem solving action step, and 4) problem solving evaluation step.

The research results found that: 1) The situation in agricultural management with digital technology is that most elderly farmers have insufficient understanding of the benefits and importance of agricultural data management with digital technology, lack knowledge and skills in agricultural data management with digital technology, and do not apply agricultural data management with digital technology. 2) Problems and obstacles in agricultural management with digital technology are: Most elderly farmers have problems with limited access to public internet, have insufficient understanding of the benefits and importance of agricultural data management with digital technology, view agricultural data management with digital technology as complicated, have limited financial resources, have limited cooperation with local agricultural institutions, and do not have a main government agency to transfer agricultural data management skills with digital technology. 3) The solution to the problems and obstacles in digital technology agriculture management is: increase the efficiency of agricultural resource database management for local government agencies, promote the integration of elderly farmer groups to create strength and develop networks, and develop information systems. and monitoring and warning of agricultural products, promoting learning centers for increasing agricultural product efficiency, developing agricultural product quality and product standards, promoting agricultural product marketing. 4) Guidelines for promoting the power of senior farmer groups as models in managing agriculture with digital technology are: publicizing knowledge and skills in managing agricultural data with digital technology in all communication channels, developing and improving internet infrastructure, developing the potential of government personnel in local government agencies, developing digital technology necessary to increase agricultural product production, improving outdated laws/regulations and obstacles to managing agriculture with digital technology, developing sources of funding to support low interest rates for senior farmer networks certified by district agricultural offices, creating agricultural databases, setting criteria for inspecting agricultural product standards, having policies and measures to reduce corporate income tax to encourage the private sector to develop a central online platform for trading agricultural products, having policies and

Citation : Chokworakul, S., & Chairat, W. (2025). Smart Agriculture Policy: A Case Study of Approaches to Empowerment

Model Elderly Farmers in Agricultural Management Using Digital Technology in Muang Khong Subdistrict, Khong District, Nakhon Ratchasima Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 1–22.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.21>

measures to encourage the private sector to receive corporate income tax reductions if there is a special discount for sending agricultural products to the senior farmer network.

Keywords : Empowerment, Elderly farmers, Agricultural management, Digital Technology

บทนำ (Introduction)

การเข้าสู่สังคมสูงวัยกำลังเป็นการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างที่สำคัญต่อระบบเศรษฐกิจไทย (UN World Population Prospects, 2015) แสดงให้เห็นว่าหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมสูงวัยโดยสมบูรณ์ โดยไทยมีสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ขณะที่ประชากรในวัยแรงงานมีแนวโน้มลดลงอย่างรวดเร็วเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคอาเซียน การเข้าสู่สังคมสูงวัยอาจส่งผลกระทบต่อเติบโตทางเศรษฐกิจทั้งจากการลดลงของคุณภาพและปริมาณของแรงงาน การชะลอของการบริโภคของภาคครัวเรือนในอนาคต ตลอดจนการถดถอยของเสถียรภาพทางการเงินของครัวเรือนไทย สำหรับในภาคเกษตรการเข้าสู่สังคมสูงวัยเป็นปัญหาลำดับต้น ๆ ที่ผู้วางนโยบายต้องเข้าใจและให้ความสำคัญ โดยจากผลสำรวจภาวะการทำงานของไทยปีล่าสุดพบว่า กำลังแรงงานในภาคเกษตรมีสูงถึง 13.36 ล้านคน ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 34 ของกำลังแรงงานในระบบทั้งหมด แต่สัดส่วนของรายได้จากภาคเกษตรต่อ GDP มีเพียงแค่อ้อยละ 10 เท่านั้น (สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์, 2566)

หากพิจารณาสัดส่วนแรงงานในภาคการเกษตรตลอดช่วง 22 ปีที่ผ่านมา จะพบว่าแรงงานในภาคเกษตรมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ ในปี 2555 แรงงานในภาคการเกษตรมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 63.3 ของผู้มีงานทำรวม แต่ในปี 2565 สัดส่วนกลับลดลงเหลือเพียงร้อยละ 42.1 หรือมีจำนวนลดลงโดยเฉลี่ยประมาณปีละ 150,000 คน นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มแรงงานอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่กลุ่มแรงงานที่มีอายุตั้งแต่ 15-39 ปี กลับมีแนวโน้มลดลงโดยเฉพาะกลุ่มแรงงานรุ่นใหม่ที่มีอายุระหว่าง 15-24 ปี ที่มีแนวโน้มลดลงอย่างรวดเร็ว (กรวิทย์ ตันศรี, 2566) กล่าวได้ว่าแรงงานรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคเกษตรน้อยลง ส่งผลให้อายุเฉลี่ยของแรงงานภาคเกษตรสูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ประสิทธิภาพการผลิตในอนาคตลดลง เนื่องจากปัญหาสุขภาพของแรงงานและข้อจำกัดในการที่จะเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

ในส่วนการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ปัจจุบันโลกได้เข้าสู่ระบบและเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล รัฐบาลไทยได้ประกาศวิสัยทัศน์ “ไทยแลนด์ 4.0” เพื่อให้ประเทศไทยให้กลายเป็นกลุ่มประเทศที่มีรายได้สูง โดยปรับเปลี่ยนโมเดลเศรษฐกิจแบบ “ทำน้อยได้มาก” และใช้นวัตกรรมเป็นตัวขับเคลื่อนประเทศ สำหรับภาคการเกษตรทั่วโลกประสบปัญหากับภาวะผู้สูงอายุของเกษตรกร เช่น ประเทศญี่ปุ่น เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 66 ปี และเกษตรกรไทยมีอายุเฉลี่ย 58 ปีขึ้นไป เป็นต้น ยิ่งไปกว่านั้นข้อมูลล่าสุดพบว่า สมาชิกครัวเรือนเกษตรกรไทยที่มีอายุเกิน 65 ปี เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 7 เป็นร้อยละ 11 ของเกษตรกรทั่วประเทศ 25 ล้านคน ปัญหาของธุรกิจภาคการเกษตรของประเทศไทย นอกจากเผชิญปัญหาด้านภาวะผู้สูง

Citation : เศรษฐวัฒน์ โชควรรกุล, และ กานดา ชัยรัตน์. (2568). นโยบายเกษตรอัจฉริยะ: กรณีศึกษาแนวทางส่งเสริมพลังอำนาจกลุ่ม

เกษตรกรสูงวัยต้นแบบในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล พื้นที่ตำบลเมืองคง อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 1-22. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.21>

วัยของเกษตรกรแล้ว ยังเผชิญปัญหาด้านอื่น ๆ เช่น ขาดความรู้ในเทคโนโลยีใหม่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ขาดการวางแผนการผลิตและการจัดการที่ดี ขาดทักษะด้านการบริหารจัดการกลุ่ม ขาดความรู้ด้านการตลาดและช่องทางจำหน่าย เป็นต้น ส่งผลให้ขายผลผลิตได้ในราคาต่ำและรายได้น้อยกว่าที่ควรจะเป็นหนึ่งในแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว คือ การเปลี่ยนการเกษตรแบบดั้งเดิม เป็นการเกษตรสมัยใหม่ที่เน้นการจัดการจัดการและใช้เทคโนโลยี เพื่อให้ผลิตได้อย่างแม่นยำ โดยใช้ทรัพยากรที่ประหยัดเป็นเกษตรกรแบบผู้ประกอบการเบ็ดเสร็จโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Farmer as merchant with digital technology) ซึ่งปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐ มหาวิทยาลัย และบริษัทเอกชน ได้พัฒนาโมบายแอปพลิเคชัน ด้านการเกษตรเพื่อเป็นเครื่องมือช่วยเกษตรกรรุ่นใหม่ ใช้ในการบริหารจัดการตั้งแต่การจัดการแปลงปลูก การดูแลฟาร์มทั้งพืช ประมง และปศุสัตว์ ไปจนถึงการตลาดหรือการค้าขายออนไลน์ เป็นต้น ดังนั้นเกษตรกรรุ่นใหม่ควรพัฒนาตนเองผ่านการแบ่งปันข้อมูลจากภาครัฐและเอกชน รวมทั้งเพิ่มความตระหนักต่อการใช้ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจและการทำการเกษตรกรรม โดยนำ แอปพลิเคชันที่ภาครัฐและภาคเอกชนที่มีการพัฒนาเพื่อช่วยให้เกษตรกรใช้ประกอบการวางแผน การปลูกไปจนถึงการวางจำหน่ายสินค้าบนตลาดออนไลน์ (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, 2566)

ในส่วนข้อมูลพื้นที่ศึกษาตำบลเมืองคง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา จากการลงพื้นที่ศึกษาของผู้วิจัย พบว่า ประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่ตำบลเมืองคง ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา ทำไร่ ทำสวน ปศุสัตว์ และการประมง ในพื้นที่ตำบลเมืองคง มีประชากรรวม 8,449 คน มีผู้สูงอายุ จำนวน 1,976 คน คิดเป็นร้อยละ 23.39 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ในตำบลเมืองคง ประมาณร้อยละ 90 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก (องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองคง, 2566) เมื่อพิจารณาถึงโครงสร้างหนี้ของเกษตรกรสูงอายุในตำบลเมืองคง พบว่า เกษตรกรสูงอายุมีปัญหาหนี้สินจำนวนมาก เนื่องจากการกู้ยืมเงินเพื่อทำการเกษตร ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของคนในครอบครัว ค่าเล่าเรียนของบุตร-หลาน ทำให้รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย จนเกิดปัญหาทำให้มีการกู้เงินซึ่งเกษตรกรสูงอายุส่วนใหญ่เลือกใช้ ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรสูงอายุในตำบลเมืองคง เป็นกำลังหลักในภาคการเกษตร สภาพการทำงานที่ไม่เหมาะสมกับช่วงวัย การที่ลูกหลานของเกษตรกรสูงวัยละทิ้งอาชีพเกษตรกรรม ความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกรในพื้นที่อยู่ในระดับต่ำลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจากการสอบถามเบื้องต้นกลุ่มเกษตรกรสูงอายุในตำบลเมืองคงรู้สึกกังวลเป็นอย่างยิ่งว่าในอนาคตลูกหลานของพวกเขาจะต้องพึ่งพิงอาหารหรือพืชผักจากภายนอกตำบลเมืองคง มากยิ่งขึ้น (กลุ่มเกษตรกรสูงอายุในตำบลเมืองคง : สัมภาษณ์, 2566)

จากข้อมูลความเป็นมาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นการใช้ประโยชน์จากการเก็บข้อมูลด้านการเกษตรต่าง ๆ ทั้ง สภาพดิน สภาพน้ำ อุณหภูมิ ความชื้น ปริมาณแสง พื้นที่เพาะปลูก สถานการณ์เจริญเติบโต ฯลฯ ซึ่งจะทำให้เข้าใจถึงปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ ช่วยหาแนวทางการทำการเกษตรที่เหมาะสมแม่นยำและมีประสิทธิภาพสูงสุดให้กับเกษตรกร

Citation : Chokworakul, S., & Chairat, W. (2025). Smart Agriculture Policy: A Case Study of Approaches to Empowerment

Model Elderly Farmers in Agricultural Management Using Digital Technology in Muang Khong Subdistrict, Khong District, Nakhon Ratchasima Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 1–22.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.21>

สูงวัยที่สำคัญ คือ สามารถนำข้อมูลที่มีอยู่มาต่อยอดควบคู่กับปัญญาประดิษฐ์ (AI) เช่น การนำ AI ช่วยควบคุมดูแลแปลงพืช โดยเกษตรกรสูงวัย เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการนำองค์ความรู้ในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้กับกลุ่มเกษตรกรสูงวัยในพื้นที่ตำบลเมืองคง อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อเป็นการส่งเสริมพลังอำนาจกลุ่มเกษตรกรสูงวัยต้นแบบในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อเพิ่มความมั่นคงทางการเกษตรและยกระดับรายได้ให้กับเกษตรกรสูงวัยเพื่อแก้ไขปัญหาการผลิตภาคเกษตรของเกษตรกรสูงวัยจะเป็นการวางหลักขั้นแรกเริ่มในการแก้ปัญหาด้วยการหนุนเสริมให้เกษตรกรสูงวัยมีองค์ความรู้สามารถปรับตัวการเกษตรยุคใหม่ให้เท่าทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและภัยคุกคาม อาศัยกระบวนการจัดการความรู้เข้ามาสนับสนุนให้เกษตรกรสูงวัยสามารถเข้าถึงความรู้ที่จำเป็นนำความรู้มาปรับใช้เพื่อแก้ปัญหาของตนเองซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ซึ่งยึดหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” “การพัฒนาที่ยั่งยืน” และ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ที่ต่อเนื่องมาจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 - 12 และยึดหลักการเจริญเติบโตจากการเพิ่มผลิตภาพ สร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ บูรณาการและถ่ายทอดองค์ความรู้ได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งในอนาคตอาจขยายผลไปยังกลุ่มเกษตรกรสูงวัยในพื้นที่อื่น ๆ ส่งผลให้เกิดเป็นนโยบายสาธารณะในระดับตำบลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพการณ์กลุ่มเกษตรกรสูงวัยในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ตำบลเมืองคง อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มเกษตรกรสูงวัยในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ตำบลเมืองคง อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อศึกษาวิธีแก้ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มเกษตรกรสูงวัยในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ตำบลเมืองคง อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา
4. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมพลังอำนาจกลุ่มเกษตรกรสูงวัยต้นแบบในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ตำบลเมืองคง อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

การศึกษาวิจัยเรื่อง นโยบายเกษตรอัจฉริยะ กรณีศึกษาแนวทางส่งเสริมพลังอำนาจกลุ่มเกษตรกรสูงวัยต้นแบบในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล พื้นที่ตำบลเมืองคง อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งในการค้นคว้า ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

Citation : เศรษฐวัฒน์ โชควรรกุล, และ กานดา ชัยรัตน์. (2568). นโยบายเกษตรอัจฉริยะ: กรณีศึกษาแนวทางส่งเสริมพลังอำนาจกลุ่ม

เกษตรกรสูงวัยต้นแบบในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล พื้นที่ตำบลเมืองคง อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 1-22. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.21>

1) แนวคิดไทยแลนด์ 4.0 ยุคแห่งการใช้ดิจิทัลพลิกโฉมเกษตรไทย

ปัญหาของธุรกิจภาคการเกษตรของประเทศไทย นอกจากเผชิญปัญหาด้านเกษตรกรสูงวัยแล้วยังเผชิญปัญหาด้านอื่นๆ เช่น ขาดความรู้ในเทคโนโลยีใหม่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ขาดการวางแผนการผลิตและการจัดการที่ดี ขาดทักษะด้านการบริหารจัดการกลุ่ม ขาดความรู้ด้านการตลาดและช่องทางจำหน่าย เป็นต้น ส่งผลให้ขายผลผลิตได้ในราคาต่ำและรายได้น้อยกว่าที่ควรจะเป็น หนึ่งในแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว คือ การเปลี่ยนการเกษตรแบบดั้งเดิม เป็นการเกษตรสมัยใหม่ที่เน้นการบริหารจัดการและใช้เทคโนโลยี เพื่อให้ผลิตได้อย่างแม่นยำ โดยใช้ทรัพยากรที่ประหยัด เป็นเกษตรกรแบบผู้ประกอบการเบ็ดเสร็จโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

2) แนวคิดเทคโนโลยีการเกษตรอัจฉริยะ Internet of Things (IoT)

ผลจากการศึกษาทั้งฝั่งอุปทานและอุปสงค์ของ digital technology สำหรับภาคเกษตรไทย พบว่าเกษตรกรไทยค่อนข้างมีความพร้อมในการเปิดรับ digital technology หากเห็นว่ามีประโยชน์ และกลไกกลุ่มเป็นสิ่งสำคัญ แต่ปัญหาสำคัญในฝั่งอุปสงค์คือการสร้างความตระหนักรู้ถึงเทคโนโลยีสำหรับการเกษตรให้เกษตรกรอย่างแพร่หลายในวงกว้างการให้ความสำคัญกับความเข้าใจถึงปัญหาพฤติกรรมลำเอียงของเกษตรกร และแนวทางในการนำหลักเศรษฐศาสตร์พฤติกรรมเข้ามาแก้ไข เช่น การใช้ nudge มา “จูน” ให้เกษตรกรหันมาใช้ เป็นต้น และโครงสร้างพื้นฐาน เช่น สัญญาณโทรศัพท์และอินเทอร์เน็ตซึ่งยังอาจเป็นข้อจำกัดหนึ่ง แต่เราพบว่าการพัฒนา digital technology สำหรับภาคเกษตรที่มีคุณภาพ เหมาะสม และตอบโจทย์เกษตรกรไทย กลับเป็นความท้าทายที่สำคัญไม่แพ้กัน

3) แนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางความคิด

แนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดนั้นเชื่อว่า พัฒนาการทางความคิดของแต่ละบุคคลแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาและวัยของบุคคลนั้นๆ และเห็นว่าพัฒนาการทางความคิดของบุคคลควรพิจารณาแบบการพัฒนาที่แตกต่างกันตามความสามารถทางการคิดและวัยของบุคคล

Citation : Chokworakul, S., & Chairat, W. (2025). Smart Agriculture Policy: A Case Study of Approaches to Empowerment

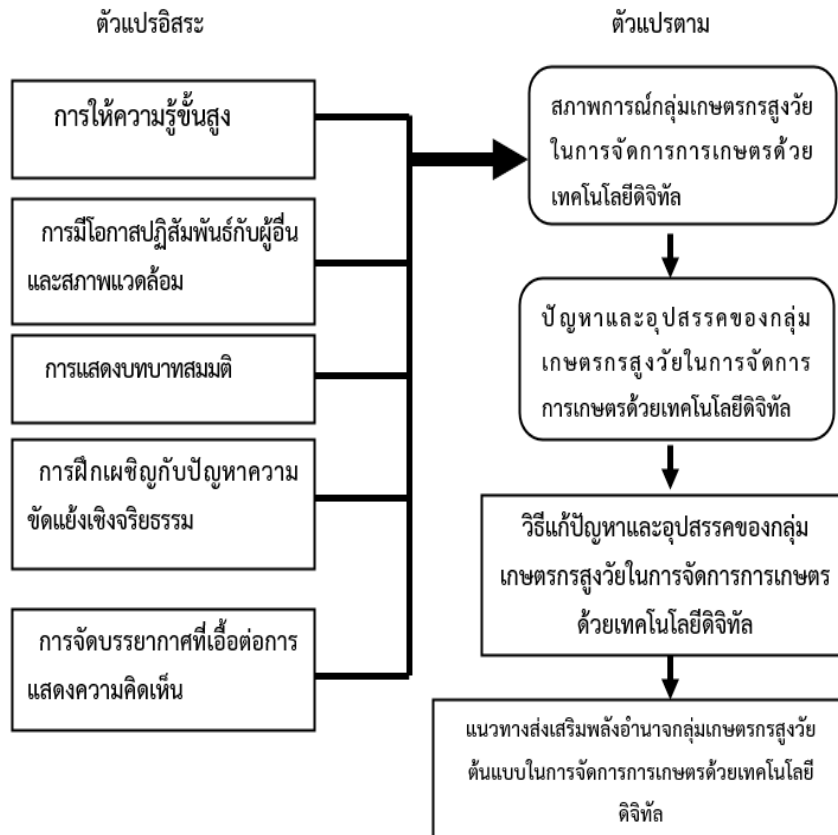

Model Elderly Farmers in Agricultural Management Using Digital Technology in Muang Khong Subdistrict, Khong District, Nakhon Ratchasima Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 1–22.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.21>

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

ประชากรศึกษา คือ เกษตรกรสูงวัยในพื้นที่ตำบลเมืองคง อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 1,799 คน (สำนักงานเกษตรอำเภอดง, 2566) การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งต้องอาศัยความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดที่ดีต่อกัน และความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยและชุมชนเพื่อสะดวกในการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่าง ๆ จึงคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากเกษตรกรสูงวัย ที่มีอายุระหว่าง 60 – 75 ปี จากความสนใจของเกษตรกรสูงวัยในชุมชนในการร่วมดำเนินโครงการ จำนวน 30 คน

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research, PAR) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน (ประสิทธิ์ ลิระพันธ์, 2566) คือ

1. ขั้นทำความเข้าใจปัญหา
2. ขั้นกำหนดแนวคิดและวิธีการแก้ไขปัญหา

Citation : เศรษฐวัฒน์ โชควรรกุล, และ กานดา ชัยรัตน์. (2568). นโยบายเกษตรอัจฉริยะ: กรณีศึกษาแนวทางส่งเสริมพลังอำนาจกลุ่ม

เกษตรกรสูงวัยต้นแบบในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล พื้นที่ตำบลเมืองคง อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 1–22. <https://doi.org/10.14456/jlgissru.2025.21>

3. ขึ้นปฏิบัติการแก้ไขปัญหา

4. ขึ้นประเมินผลการแก้ไขปัญหา

ขั้นตอนการวิจัย

1. ขั้นเตรียมการ

1.1 เตรียมพื้นที่พบปะผู้นำชุมชน ผู้นำเกษตรกรสูงวัย ผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนชี้แจงวัตถุประสงค์และแนวทางในการดำเนินงาน

1.2 เตรียมทีมพัฒนาในชุมชน โดยผู้นำชุมชน ผู้นำเกษตรกรสูงวัย ผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน คัดเลือกเกษตรกรสูงวัยร่วมทีมวิจัย

2. ขึ้นดำเนินการตามกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

2.1. ขึ้นทำความเข้าใจปัญหา

2.1.1 ประชุมผู้นำชุมชน ผู้นำเกษตรกรสูงวัย ผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนอย่างเป็นทางการ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และแนวทางในการดำเนินโครงการฯ

2.1.2 ผู้นำชุมชน ผู้นำเกษตรกรสูงวัย ผู้ทรงคุณวุฒิ ในชุมชน แต่งตั้งทีมพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพลังอำนาจกลุ่มเกษตรกรสูงวัยต้นแบบในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ตำบลเมืองคง อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วยผู้แทนเกษตรกรสูงวัย ประชุมเชิงปฏิบัติการเพิ่มทักษะแนวคิดหลักการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในชุมชนให้ส่งเสริมพลังอำนาจกลุ่มเกษตรกรสูงวัยต้นแบบในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ตำบลเมืองคง อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา ศึกษาข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานลักษณะทางประชากร สังคม ในชุมชนแบบมีส่วนร่วม (Participatory Rural Appraisal, PRA) เพื่อให้ทีมพัฒนารูปแบบค่านิยมในชุมชนที่รับผิดชอบอย่างมีระบบ

2.1.3 ประชุมเชิงปฏิบัติการสร้างอนาคตร่วมกัน (Future Search Conference, FSC) เพื่อให้ทีมพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพลังอำนาจกลุ่มเกษตรกรสูงวัยต้นแบบในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ทบทวนความเป็นมาของชุมชนในอดีต เชื่อมโยงกับปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต และนำการศึกษาทบทวนของแต่ละกลุ่มมารวมกันเป็นข้อมูลของชุมชน เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนอภิปรายแสดงความคิดเห็นตรวจสอบความถูกต้อง

2.1.4 อบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “การจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล” โดยวิทยากรจากสำนักงานเกษตรอำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา

2.2 ขึ้นกำหนดแนวคิดและวิธีการแก้ไขปัญหา วิธีแก้ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มเกษตรกรสูงวัยในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล และการส่งเสริมพลังอำนาจกลุ่มเกษตรกรสูงวัยต้นแบบในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ (Appreciatory

Citation : Chokworakul, S., & Chairat, W. (2025). Smart Agriculture Policy: A Case Study of Approaches to Empowerment

Model Elderly Farmers in Agricultural Management Using Digital Technology in Muang Khong Subdistrict, Khong District, Nakhon Ratchasima Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 1–22.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.21>

Influence Control, AIC) เพื่อกำหนดประเด็นปัญหา จัดลำดับความสำคัญของปัญหา และค้นหาสาเหตุของปัญหากำหนดค่านิยมที่พึงปรารถนา กำหนดแนวทางในการแก้ปัญหา และวางแผนปฏิบัติการ

2.3 ขั้นปฏิบัติการแก้ไขปัญหา นำรูปแบบวิธีแก้ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มเกษตรกรสูงวัยในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล และการส่งเสริมพลังอำนาจกลุ่มเกษตรกรสูงวัยในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลในพื้นที่ตำบลเมืองคง อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา ไปดำเนินการ

2.4 ขั้นประเมินผลการแก้ไขปัญหา ประเมินผลวิธีแก้ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มเกษตรกรสูงวัยในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล และการส่งเสริมพลังอำนาจกลุ่มเกษตรกรสูงวัยต้นแบบในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลในพื้นที่ตำบลเมืองคง อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา ไปดำเนินการตามกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมแต่ละเทคนิค

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิจากการสำรวจและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ บทความวารสาร วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต ที่เกี่ยวข้องกับวิธีแก้ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มเกษตรกรสูงวัยในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล และการส่งเสริมพลังอำนาจกลุ่มเกษตรกรสูงวัยในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งเป็นข้อมูลระดับทุติยภูมิเพื่อที่จะวิเคราะห์สภาพปัญหา เพื่อมาเป็นข้อมูลพื้นฐานก่อนที่จะเข้าไปเก็บข้อมูลด้านอื่นต่อไป เพื่อประกอบการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม

3.2 การตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลให้สอดคล้องกันระหว่างข้อมูลที่รวบรวมจากเอกสารกับข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม หรือจากกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและแหล่งอื่นๆ

3.3 การจัดระเบียบข้อมูลตามวัตถุประสงค์ วิเคราะห์สรุปประเด็นย่อย

3.4 นำมาเขียนเรียบเรียงเพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ต่างๆ ที่ค้นพบในแต่ละขั้นตอน ของการวิจัย

ผลการวิจัย (Research Results)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพการณ์กลุ่มเกษตรกรสูงวัยในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ตำบลเมืองคง อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา

ผลการวิจัย พบว่า

(1) ความเข้าใจและยอมรับการจัดการข้อมูลการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เกษตรกรสูงวัยส่วนใหญ่มีความเข้าใจไม่เพียงพอกับประโยชน์และความสำคัญของการจัดการข้อมูลการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

Citation : เศรษฐวัฒน์ โชควรรกุล, และ กานดา ชัยรัตน์. (2568). นโยบายเกษตรอัจฉริยะ: กรณีศึกษาแนวทางส่งเสริมพลังอำนาจกลุ่ม

เกษตรกรสูงวัยต้นแบบในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล พื้นที่ตำบลเมืองคง อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 1–22. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.21>

(2) ความรู้และทักษะ เกษตรกรสูงวัยส่วนใหญ่ขาดความรู้และทักษะในการจัดการข้อมูลการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้กับการเกษตรของครอบครัว เนื่องจากมองว่าการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นสิ่งที่ยุ่งยากซับซ้อนเกินกว่าที่เกษตรกรสูงวัยจะเรียนรู้ได้

(3) การยอมรับและเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เกษตรกรสูงวัยส่วนใหญ่ ไม่ได้นำการจัดการข้อมูลการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้กับการจัดการการเกษตรของครอบครัว

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มเกษตรกรสูงวัยในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ตำบลเมืองคง อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา

ผลการวิจัย พบว่า

(1) เกษตรกรสูงวัยส่วนใหญ่ มีปัญหาในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตสาธารณะที่จำกัดเฉพาะในสถานที่ราชการเท่านั้น แต่หากจะใช้อินเทอร์เน็ตส่วนตัวเพื่อเข้าถึงการจัดการข้อมูลการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลแล้ว มองว่ายังไม่คุ้มค่ากับการต้องเสียเงินค่าบริการอินเทอร์เน็ตเพื่อเข้าถึงการจัดการข้อมูลการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

(2) เกษตรกรสูงวัยส่วนใหญ่ มีความเข้าใจไม่เพียงพอเกี่ยวกับประโยชน์และความสำคัญของการจัดการข้อมูลการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เนื่องจากไม่ได้เข้าร่วมการฝึกอบรมการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของหน่วยงานราชการในพื้นที่ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองคง, สำนักงานเกษตรอำเภอกง เป็นต้น

(3) เกษตรกรสูงวัยส่วนใหญ่ มองว่าการจัดการข้อมูลการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเรื่องที่ยุ่งยากซับซ้อน ยากที่จะทำความเข้าใจ เนื่องจากเกษตรกรสูงวัยส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาเท่านั้น จึงทำให้เข้าใจว่ามีความรู้ไม่เพียงพอที่จะจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

(4) เกษตรกรสูงวัยส่วนใหญ่ มีข้อจำกัดของทรัพยากรทางการเงินในการจัดการข้อมูลการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น การจัดการข้อมูลการเกษตรด้วยเทคโนโลยีการผลิตพืชในโรงเรือน, การจัดการข้อมูลการเกษตรด้วยเทคโนโลยีการเพาะปลูกพืชด้วยการใช้ระบบอัตโนมัติ เป็นต้น

(5) เกษตรกรสูงวัยส่วนใหญ่ มีความร่วมมือกับสถาบันการเกษตรในพื้นที่ไม่มากนัก เช่น สหกรณ์การเกษตรคงสามัคคี จำกัด เป็นต้น ทำให้ขาดอำนาจในการต่อรองที่เพียงพอในการได้รับการสนับสนุนการเข้าถึงการจัดการข้อมูลการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเพียงพอจากหน่วยงานราชการและหน่วยงานเอกชน

(6) ปัจจุบันมีข้อมูลการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลที่หลากหลาย แต่เนื่องจากไม่มีหน่วยงานราชการที่เป็นเจ้าภาพหลักในการถ่ายทอดทักษะการจัดการข้อมูลการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ทำให้เกษตรกรสูงวัยส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าในแต่ละปีจะไปฝึกอบรมกับหน่วยงานใดบ้าง

Citation : Chokworakul, S., & Chairat, W. (2025). Smart Agriculture Policy: A Case Study of Approaches to Empowerment

Model Elderly Farmers in Agricultural Management Using Digital Technology in Muang Khong Subdistrict, Khong District, Nakhon Ratchasima Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 1–22.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.21>

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาวิธีแก้ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มเกษตรกรสูงวัยในการจัดการ การเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ตำบลเมืองคง อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา

ผลการวิจัย พบว่า

(1) เพิ่มประสิทธิภาพและการจัดการฐานข้อมูลทรัพยากรทางการเกษตร ให้กับหน่วยงานราชการในพื้นที่ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอกง องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองคง เป็นต้น เนื่องจากการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล จำเป็นต้องมีหน่วยงานกลางในชุมชนที่มีฐานข้อมูลขนาดใหญ่มีข้อมูลเชื่อมโยงทุกหน่วยงานทั้งหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับด้านการเกษตรและมีระบบประมวลผลทันสมัย ใช้ในการวางแผนการผลิตให้เหมาะสมและจัดการพื้นที่เกษตรกรรมในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำให้เกษตรกรสูงวัยสามารถเชื่อมข้อมูลจากฐานข้อมูลทรัพยากรทางการเกษตรจากหน่วยงานราชการในพื้นที่ซึ่งเป็นหน่วยงานกลางในชุมชนผ่านแอปพลิเคชันของหน่วยงานราชการในพื้นที่ จะทำให้เกษตรกรสูงวัยเข้าถึงข้อมูลฐานทรัพยากรทางการเกษตรที่สะดวก แม่นยำ อยู่เสมอ

(2) ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรสูงวัย เพื่อสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่มเกษตรกรสูงวัยกับวิสาหกิจชุมชนและสหกรณ์การเกษตรคงสามัคคี จำกัด โดยใช้ Mobile App เพื่อความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร นำไปสู่การยกระดับสินค้าเกษตรของกลุ่มเกษตรกรสูงวัย เพื่อสร้างโอกาสทางการตลาด เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินธุรกิจ รองรับการแข่งขันรูปแบบใหม่

(3) พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ และการเฝ้าระวังและเตือนภัยสินค้าเกษตร โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ควรมีแอปพลิเคชันกลางที่รวมฐานข้อมูลสารสนเทศด้านการเกษตรและการเฝ้าระวังและเตือนภัยสินค้าเกษตร เพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้เกษตรกรสูงวัยสามารถเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศด้านการเกษตรและการเฝ้าระวังและเตือนภัยสินค้าเกษตรได้โดยง่ายและสะดวก

(4) ส่งเสริมศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรสูงวัยให้เข้าถึงองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านการผลิตและการตลาด เทคโนโลยีดิจิทัล และข้อมูลสารสนเทศด้านการเกษตร โดยใช้ประโยชน์จากศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ในชุมชนท้องถิ่น

(5) พัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าและผลิตภัณฑ์เกษตร ควรมีการเชื่อมโยงข้อมูลกับสำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมา สำนักงานพาณิชย์จังหวัดนครราชสีมา สำนักงานเกษตรอำเภอกง และองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองคง โดยใช้ Mobile App เพื่อความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร ในการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าและผลิตภัณฑ์เกษตรของกลุ่มเกษตรกรสูงวัย

(6) ส่งเสริมด้านการตลาดสินค้าเกษตร ควรส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้ด้านการตลาดสินค้าเกษตร กระทรวงพาณิชย์ควรมีการพัฒนา Mobile App เพื่อเป็นศูนย์กลางการขายสินค้าเกษตรของกลุ่มเกษตรกรสูงวัย และเพื่อความสะดวกในการส่งเสริมและขยายตลาดสินค้าเกษตรให้กับเกษตรกรสูงวัย

Citation : เศรษฐวัฒน์ โชควรรกุล, และ กานดา ชัยรัตน์. (2568). นโยบายเกษตรอัจฉริยะ: กรณีศึกษาแนวทางส่งเสริมพลังอำนาจกลุ่ม

เกษตรกรสูงวัยต้นแบบในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล พื้นที่ตำบลเมืองคง อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา. วารสาร
การบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 1–22. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.21>

(7) อำนวยความสะดวกทางการค้าผ่านระบบโลจิสติกส์การเกษตร รัฐบาลควรมีนโยบายและมาตรการที่ส่งเสริมให้บริษัทเอกชน ได้สิทธิลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล หากมีการให้ส่วนลดเป็นพิเศษ สำหรับการส่งสินค้าเกษตรของกลุ่มเกษตรกรสูงวัยผ่านระบบโลจิสติกส์ของบริษัทเอกชน เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้บริโภคจากทั่วประเทศสามารถซื้อสินค้าเกษตรจากกลุ่มเกษตรกรสูงวัยได้ในราคาที่เหมาะสม ไม่แพง และเป็นการส่งเสริมการขายสินค้าเกษตรของเกษตรกรสูงวัยผ่านระบบโลจิสติกส์มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมพลังอำนาจกลุ่มเกษตรกรสูงวัยต้นแบบในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ตำบลเมืองคง อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา

ผลการวิจัย พบว่า

(1) ภาครัฐและภาคเอกชนควรร่วมมือกันในการส่งเสริมในการประชาสัมพันธ์องค์ความรู้และทักษะการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลให้กับเกษตรกรสูงวัยในทุกช่องทางการสื่อสาร ทั้งทางสื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ สื่อออนไลน์ และสื่อสิ่งพิมพ์ เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรสูงวัยมีวิธีคิดที่เชื่อว่าทักษะและความรู้ความสามารถของเกษตรกรสูงวัยสามารถพัฒนาได้ผ่านการเรียนรู้และการพยายามฝึกฝน (Growth Mindset) ในการยอมรับเทคโนโลยี สามารถก้าวข้ามขีดจำกัดของตนเองจากความคุ้นชินในการทำเกษตรแบบดั้งเดิม จากการไม่เคยใช้เทคโนโลยีให้เข้าสู่พื้นที่แห่งการเรียนรู้ โดยชี้ให้เกษตรกรสูงวัยตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

(2) ภาครัฐและภาคเอกชนร่วมกันพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานอินเทอร์เน็ต ได้แก่ ขยายการให้บริการสัญญาณ 5G ให้ครอบคลุมทั้งประเทศไทย โดยรัฐบาลอาจใช้นโยบายและมาตรการภาษี ในการลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลให้กับภาคเอกชนที่ลงทุนโครงสร้างพื้นฐานอินเทอร์เน็ตในพื้นที่ชนบท รวมถึงการที่ภาครัฐเพิ่มจุดบริการ Wi-Fi ฟรี ให้มากขึ้นในพื้นที่ชนบท

(3) พัฒนาศักยภาพบุคลากรภาครัฐของหน่วยงานราชการในพื้นที่ เพื่อขับเคลื่อนการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เนื่องจากบุคลากรภาครัฐของหน่วยงานราชการในพื้นที่เป็นตัวกลางที่สำคัญต่อการพัฒนาทักษะเกษตรกรสูงวัยในพื้นที่ โดยเฉพาะเกษตรกรตำบลจำเป็ที่จะต้องมีทักษะในด้านดิจิทัล เช่น การบริหารจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีเกษตร รวมถึงการใช้เทคโนโลยีซื้อขายสินค้าเกษตรบนตลาดออนไลน์ เป็นต้น

(4) ภาครัฐและภาคเอกชนร่วมกันพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลที่จำเป็นในการเพิ่มจำนวนการผลิตสินค้าเกษตร เช่น การสร้างฐานข้อมูลขนาดใหญ่ของภาคเกษตรที่ละเอียดและมีคุณภาพ พัฒนาแพลตฟอร์มศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลเกษตรกลางภาครัฐ เพื่อเป็นศูนย์กลางข้อมูลด้านเกษตรในการให้บริการผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน โดยสามารถใช้บริการผ่าน Mobile App ได้

(5) ภาครัฐควรปรับปรุงกฎหมาย/ระเบียบ ที่ล้าสมัยและเป็นอุปสรรคในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา กฎหมายความปลอดภัยข้อมูลในรูปแบบดิจิทัล

Citation : Chokworakul, S., & Chairat, W. (2025). Smart Agriculture Policy: A Case Study of Approaches to Empowerment

Model Elderly Farmers in Agricultural Management Using Digital Technology in Muang Khong Subdistrict, Khong District, Nakhon Ratchasima Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 1–22.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.21>

กฎหมายอีคอมเมิร์ซ ที่มีผลกระทบต่อการค้าของสินค้าเกษตร เพื่อเป็นการส่งเสริมการให้บริการซื้อขายสินค้าเกษตรในระบบออนไลน์ และ Mobile App

(6) ภาครัฐและภาคเอกชน ควรร่วมมือกันในการพัฒนาแหล่งเงินทุนสนับสนุนดอกเบี้ยต่ำ ให้กับเครือข่ายเกษตรกรสูงวัยที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานเกษตรอำเภอ ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มเกษตรกรสูงวัย วิชากิจชุมชนเกษตร และสหกรณ์การเกษตร โดยได้รับการพิจารณาอัตราดอกเบี้ยต่ำเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งทางการเงินให้กับเครือข่ายเกษตรกรสูงวัย

(7) หน่วยงานราชการในพื้นที่มีการจัดทำฐานข้อมูลเกษตร หน่วยงานราชการในพื้นที่ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ เป็นต้น ควรมีการจัดทำฐานข้อมูลเกษตรของพื้นที่และมีความร่วมมือกับเครือข่ายเกษตรกรสูงวัย ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มเกษตรกรสูงวัย วิชากิจชุมชน และสหกรณ์การเกษตร เพื่อปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ

(8) ภาครัฐและภาคเอกชน ควรร่วมมือกันในการกำหนดเกณฑ์ในการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าเกษตร โดยเกณฑ์ที่ควรกำหนด คือ สินค้าเกษตรที่จะได้รับการรับรองมาตรฐานจะต้องมาจากการรวมกลุ่มขึ้นไปเท่านั้น ซึ่งเกษตรกรสูงวัยที่สนใจอยากได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร จะต้องสมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรสูงวัยที่จดทะเบียนจัดตั้งกับสำนักงานเกษตรอำเภอ หรือจัดตั้งเป็นวิชากิจชุมชน หรือการเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ถึงจะมีโอกาสได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

(9) รัฐบาลควรมีนโยบายและมาตรการลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลเพื่อส่งเสริมให้ภาคเอกชนพัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์กลางในการซื้อขายสินค้าเกษตร โดยแพลตฟอร์มกลางดังกล่าวจะคิดค่าธรรมเนียมที่ต่ำกับเครือข่ายเกษตรกรสูงวัย ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มเกษตรกรสูงวัย วิชากิจชุมชน และสหกรณ์การเกษตรที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานเกษตรอำเภอ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เครือข่ายเกษตรกรสูงวัยสามารถมีแหล่งจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรได้มากขึ้น

(10) รัฐบาลควรมีนโยบายและมาตรการที่ส่งเสริมให้ภาคเอกชน ได้สิทธิลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลหากมีการให้ส่วนลดเป็นพิเศษสำหรับการส่งสินค้าเกษตรของเครือข่ายเกษตรกรสูงวัยที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานเกษตรอำเภอ ประกอบด้วย กลุ่มเกษตรกรสูงวัย หรือจัดตั้งเป็นวิชากิจชุมชน หรือการเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ผ่านระบบโลจิสติกส์ของบริษัทเอกชน เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้บริโภคจากทั่วประเทศไทยและต่างประเทศ สามารถซื้อสินค้าเกษตรจากเครือข่ายเกษตรกรสูงวัยได้ในราคาที่เหมาะสม และเป็นการส่งเสริมการขายสินค้าเกษตรของเครือข่ายเกษตรกรสูงวัยผ่านระบบโลจิสติกส์มากยิ่งขึ้น

Citation : เศรษฐวัฒน์ โชควรรกุล, และ กานดา ชัยรัตน์. (2568). นโยบายเกษตรอัจฉริยะ: กรณีศึกษาแนวทางส่งเสริมพลังอำนาจกลุ่ม

เกษตรกรสูงวัยต้นแบบในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล พื้นที่ตำบลเมืองคง อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 1–22. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.21>

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการวิจัยของวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เยาวลักษณ์ วิริยะ (2560) พบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะ คือ การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยและเหมาะสมมาส่งเสริมเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต มีตลาดรองรับผลผลิตและด้านราคา และให้เจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาการปลูกกล้วยเหลืองอย่างใกล้ชิด และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุภาวิตา คล้ายสอน และสุเพชร จิรขจรกุล (2565) พบว่า จากผลการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กับความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อเกษตรกรรมยุคดิจิทัล พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ มีความสัมพันธ์กับความรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากผลการศึกษาที่เกษตรกรต้องการความรู้เพิ่มเติม 3 ลำดับแรก ได้แก่ พลังงานแสงอาทิตย์ นวัตกรรมอินเทอร์เน็ตในสรรพสิ่งเพื่อการเกษตร และเครื่องจักรกลเกษตร โดยมีความต้องการเพื่อนำไปลดต้นทุน ลดแรงงาน และเพิ่มผลผลิต ตามลำดับ แต่ขัดแย้งกับผลการวิจัยของ อนุพงศ์ อวิรุทธา และคณะ (2560) พบว่า ความพร้อมในการปรับตัวเข้าสู่การเป็นเกษตรกรยุคดิจิทัล (Smart Farmer) อยู่ในระดับมาก ยกเว้นในด้านความพร้อมด้านข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่อยู่ในระดับปานกลาง และเกษตรกรต้องการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องช่วยเหลือในความคิดเชิงระบบ ความคิดเชิงออกแบบ และความรู้และความเข้าใจในด้านสารสนเทศ

ผลการวิจัยของวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิทธิพงษ์ สถาปวิทย์ และคณะ (2564) พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นจากพื้นที่ปริมาณมากแต่ผลผลิตต่อไร่ต่ำ สวนทางกับความต้องการ ผลิตภาพจะขึ้นอยู่กับ การได้รับน้ำอย่างเหมาะสม เกษตรแบบดั้งเดิมพึ่งพาน้ำจากฝนเป็นส่วนมาก ทำให้สวนไม่ประสบปัญหา ในการศึกษาจะนำหลักการจัดการงานวิศวกรรมร่วมกับเทคโนโลยีดิจิทัล เข้ามาควบคุม รวมถึงการวิเคราะห์ต้นทุนและความคุ้มค่า สามารถเพิ่มผลผลิตได้มากขึ้นอย่างน้อย 50% การจัดการระบบน้ำ จัดวางระบบสปริงเกอร์ รวมทั้งการใช้เทคโนโลยี IoT มาควบคุมระบบน้ำและปุ๋ย รวมทั้งมีระบบเฝ้าติดตามผ่านสมาร์ต เข้ามาจัดการเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุน ผลการศึกษาลงทุนวางระบบ 48,993 บาท เมื่อให้น้ำในปริมาณที่พอเหมาะและสม่ำเสมอ (10 ลิตร/กอ) ช่วงเวลา 7.00 – 9.00 น. ความชื้นที่ระบบทำงานที่ 25% และหยุดการทำงานที่ 80% ส่งผลให้ไม่มีการออกหน่อเพิ่มผลผลิต เพิ่มจาก 4 ต้น เป็น 6 ต้นต่อไร่ต่อปี รวมถึงการใช้น้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้เวลาต้นทุน 0.6 ปี นั้นจึงสรุปได้ว่าการลงทุนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นการลงทุนที่คุ้มค่าจริง และควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุภาวิตา คล้ายสอน และสุเพชร จิรขจรกุล (2565) พบว่า จากผลการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กับความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อเกษตรกรรมยุคดิจิทัล พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ มีความสัมพันธ์กับความรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากผลการศึกษาที่เกษตรกรต้องการความรู้เพิ่มเติม 3 ลำดับแรก ได้แก่ พลังงานแสงอาทิตย์ นวัตกรรมอินเทอร์เน็ตในสรรพสิ่งเพื่อการเกษตร และเครื่องจักรกลเกษตร โดยมีความต้องการเพื่อนำไปลดต้นทุน ลดแรงงาน และเพิ่มผลผลิต ตามลำดับ

Citation : Chokworakul, S., & Chairat, W. (2025). Smart Agriculture Policy: A Case Study of Approaches to Empowerment

Model Elderly Farmers in Agricultural Management Using Digital Technology in Muang Khong Subdistrict, Khong District, Nakhon Ratchasima Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 1–22.

<https://doi.org/10.14456/jlgisru.2025.21>

ผลการวิจัยของวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เยาวลักษณ์ วิริยะ (2560) พบว่า คณะกรรมการกลุ่มอาชีพ และส่วนใหญ่เป็นสมาชิกเกษตรกร รวมถึงมีการเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และดูงาน, การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยและเหมาะสมมาส่งเสริมเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต มีตลาดรองรับผลผลิตและด้านราคา และให้เจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาการปลูกกล้วยอย่างใกล้ชิด และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรวดี รื่นรัมย์ (2561) พบว่า รูปแบบการจัดการสารสนเทศการเกษตรสู่เกษตรกร ควรมีการดำเนินการผ่านศูนย์ประมวลข้อมูลการเกษตร ที่ทำหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูลการเกษตรเพื่อนำมาผ่านกระบวนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ให้เป็นสารสนเทศการเกษตรก่อนส่งถึงเกษตรกร โดยผลการทดลองนำรูปแบบการจัดการสารสนเทศการเกษตรส่งต่อให้เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเพาะปลูกข้าว พร้อมดำเนินการประเมินการนำสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ จากสารสนเทศทั้ง 6 ประการ ได้แก่ 1) สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเพาะปลูก 2) นโยบายภาครัฐ 3) สถานการณ์ทางด้านเศรษฐกิจสังคมการเกษตร 4) ต้นทุนการผลิตและราคาสินค้า 5) กระบวนการเพาะปลูกและการเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร และ 6) สารสนเทศที่เกี่ยวกับการสนับสนุนจากสถาบันและองค์การที่เกี่ยวข้อง โดยการประเมินทั้ง 4 ครั้ง ผลประเมินการใช้ประโยชน์มีแนวโน้มที่สูงขึ้น โดยมีการประเมินการนำสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ได้ระดับมาก และมากที่สุด พร้อมทั้งมีการยืนยันรูปแบบการจัดการสารสนเทศการเกษตร โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการสารสนเทศการเกษตร ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาระบบสื่อสารดิจิทัล และเกษตรกรที่ทดลองรับสารสนเทศการเกษตร โดยแนวทางการพัฒนาเพื่อนำไปใช้สามารถนำรูปแบบการจัดการสารสนเทศการเกษตร เพื่อกำหนดนโยบายในการจัดตั้งศูนย์ประมวลข้อมูลการเกษตรกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ต่อไป

ผลการวิจัยของวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เยาวลักษณ์ วิริยะ (2560) พบว่า คณะกรรมการกลุ่มอาชีพ และส่วนใหญ่เป็นสมาชิกเกษตรกร รวมถึงมีการเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และดูงาน, เกษตรกรมีข้อเสนอแนะ คือ การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยและเหมาะสมมาส่งเสริมเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต มีตลาดรองรับผลผลิตและด้านราคา และให้เจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาการปลูกกล้วยอย่างใกล้ชิด และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรวดี รื่นรัมย์ (2561) พบว่า รูปแบบการจัดการสารสนเทศการเกษตรสู่เกษตรกร ควรมีการดำเนินการผ่านศูนย์ประมวลข้อมูลการเกษตร ที่ทำหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูลการเกษตรเพื่อนำมาผ่านกระบวนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ให้เป็นสารสนเทศการเกษตรก่อนส่งถึงเกษตรกร โดยผลการทดลองนำรูปแบบการจัดการสารสนเทศการเกษตรส่งต่อให้เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเพาะปลูกข้าว พร้อมดำเนินการประเมินการนำสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ จากสารสนเทศทั้ง 6 ประการ ได้แก่ 1) สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเพาะปลูก 2) นโยบายภาครัฐ 3) สถานการณ์ทางด้านเศรษฐกิจสังคมการเกษตร 4) ต้นทุนการผลิตและราคาสินค้า 5) กระบวนการเพาะปลูกและการเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร และ 6) สารสนเทศที่เกี่ยวกับการสนับสนุนจากสถาบันและองค์การที่เกี่ยวข้อง โดยการประเมินทั้ง 4 ครั้ง ผลประเมินการใช้ประโยชน์มีแนวโน้มที่สูงขึ้น โดยมีการ

Citation : เศรษฐวัฒน์ โชควรรกุล, และ กานดา ชัยรัตน์. (2568). นโยบายเกษตรอัจฉริยะ: กรณีศึกษาแนวทางส่งเสริมพลังอำนาจกลุ่ม

เกษตรกรสูงวัยต้นแบบในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล พื้นที่ตำบลเมืองคง อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 1–22. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.21>

ประเมินการนำสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ได้ระดับมาก และมากที่สุด พร้อมทั้งมีการยืนยันรูปแบบการจัดการสารสนเทศการเกษตร โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการสารสนเทศการเกษตร ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาระบบสื่อสารดิจิทัล และเกษตรกรที่ทดลองรับสารสนเทศการเกษตร โดยแนวทางการพัฒนาเพื่อนำไปใช้สามารถนำรูปแบบการจัดการสารสนเทศการเกษตร เพื่อกำหนดนโยบายในการจัดตั้งศูนย์ประมวลข้อมูลการเกษตรกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ต่อไป

Citation : Chokworakul, S., & Chairat, W. (2025). Smart Agriculture Policy: A Case Study of Approaches to Empowerment

Model Elderly Farmers in Agricultural Management Using Digital Technology in Muang Khong Subdistrict, Khong District, Nakhon Ratchasima Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 1–22.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.21>

ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ภาครัฐและภาคเอกชนควรร่วมมือกันในการส่งเสริมในการประชาสัมพันธ์องค์ความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยีเกษตรดิจิทัลให้กับเกษตรกรสูงวัยในทุกช่องทางการสื่อสาร ทั้งทางสื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ สื่อออนไลน์ และสื่อสิ่งพิมพ์ เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรสูงวัยมีวิถีชีวิตที่เชื่อว่าทักษะและความรู้ความสามารถของเกษตรกรสูงวัยสามารถพัฒนาได้ผ่านการเรียนรู้และการพยายามฝึกฝน
- 2) ภาครัฐและภาคเอกชนร่วมกันพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานอินเทอร์เน็ต ได้แก่ ขยายการให้บริการสัญญาณ 5G ให้ครอบคลุมทั้งประเทศไทย โดยรัฐบาลอาจใช้นโยบายและมาตรการภาษี ในการลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลให้กับภาคเอกชนที่ลงทุนโครงสร้างพื้นฐานอินเทอร์เน็ตในพื้นที่ชนบท รวมถึงการที่ภาครัฐเพิ่มจุดบริการ Wi-Fi ฟรี ให้มากขึ้นในพื้นที่ชนบท
- 3) พัฒนาศักยภาพบุคลากรภาครัฐของหน่วยงานราชการในพื้นที่ เพื่อขับเคลื่อนการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เนื่องจากบุคลากรภาครัฐของหน่วยงานราชการในพื้นที่เป็นศูนย์กลางที่สำคัญต่อการพัฒนาทักษะเกษตรกรสูงวัยในพื้นที่
- 4) ภาครัฐและภาคเอกชนร่วมกันพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลที่จำเป็นในการเพิ่มจำนวนการผลิตสินค้าเกษตร เช่น การสร้างฐานข้อมูลขนาดใหญ่ของภาคเกษตรที่ละเอียดและมีคุณภาพ พัฒนาแพลตฟอร์มศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลเกษตรกลางภาครัฐ
- 5) ภาครัฐควรปรับปรุงกฎหมาย/ระเบียบ ที่ล้าสมัยและเป็นอุปสรรคในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล
- 6) ภาครัฐและภาคเอกชน ควรร่วมมือกันในการพัฒนาแหล่งเงินทุนสนับสนุนดอกเบี้ยต่ำ ให้กับเครือข่ายเกษตรกรสูงวัยที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานเกษตรอำเภอ
- 7) มีการจัดทำฐานข้อมูลเกษตรของหน่วยงานราชการในพื้นที่ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ เป็นต้น
- 8) ภาครัฐและภาคเอกชน ควรร่วมมือกันในการกำหนดเกณฑ์ในการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าเกษตร
- 9) รัฐบาลควรมีนโยบายและมาตรการลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลเพื่อส่งเสริมให้ภาคเอกชนพัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์กลางในการซื้อขายสินค้าเกษตร
- 10) รัฐบาลควรมีนโยบายและมาตรการที่ส่งเสริมให้ภาคเอกชน ได้สิทธิลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล หากมีการให้ส่วนลดเป็นพิเศษสำหรับการส่งสินค้าเกษตรของเครือข่ายเกษตรกรสูงวัยที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานเกษตรอำเภอ

ภาพที่ 2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

Citation : เศรษฐวัฒน์ โชควรรกุล, และ กานดา ชัยรัตน์. (2568). นโยบายเกษตรอัจฉริยะ: กรณีศึกษาแนวทางส่งเสริมพลังอำนาจกลุ่ม

เกษตรกรสูงวัยต้นแบบในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล พื้นที่ตำบลเมืองคง อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 1–22. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.21>

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เพิ่มประสิทธิภาพและการจัดการฐานข้อมูลทรัพยากรทางการเกษตร ให้กับหน่วยงานราชการในพื้นที่ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น เนื่องจากการใช้เทคโนโลยีเกษตรดิจิทัล จำเป็นต้องมีหน่วยงานกลางในชุมชนที่มีฐานข้อมูลขนาดใหญ่มีข้อมูลเชื่อมโยงทุกหน่วยงานทั้งหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับด้านการเกษตรและมีระบบประมวลผลทันสมัย ใช้ในการวางแผนการผลิตให้เหมาะสมและจัดการพื้นที่เกษตรกรรมในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำให้เกษตรกรสามารถเชื่อมข้อมูลจากฐานข้อมูลทรัพยากรทางการเกษตรจากหน่วยงานราชการในพื้นที่ซึ่งเป็นหน่วยงานกลางในชุมชนผ่านแอปพลิเคชันของหน่วยงานราชการในพื้นที่ จะทำให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงข้อมูลฐานทรัพยากรทางการเกษตรที่สะดวก แม่นยำ อยู่เสมอ

1.2 ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรสูงวัย เพื่อสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่มเกษตรกรสูงวัยกับวิสาหกิจชุมชนและสหกรณ์การเกษตร โดยใช้ Mobile App เพื่อความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร นำไปสู่การยกระดับสินค้าเกษตรของกลุ่มเกษตรกรสูงวัย เพื่อสร้างโอกาสทางการตลาดเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินธุรกิจ รองรับการแข่งขันรูปแบบใหม่

1.3 พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ และการเฝ้าระวังและเตือนภัยสินค้าเกษตร โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ควรมีแอปพลิเคชันกลางที่รวมฐานข้อมูลสารสนเทศด้านการเกษตรและการเฝ้าระวังและเตือนภัยสินค้าเกษตร เพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้เกษตรกรสูงวัยสามารถเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศด้านการเกษตรและการเฝ้าระวังและเตือนภัยสินค้าเกษตรได้โดยง่ายและสะดวก

1.4 ส่งเสริมศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรสูงวัยให้เข้าถึงองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านการผลิตและการตลาด เทคโนโลยีดิจิทัล และข้อมูลสารสนเทศด้านการเกษตร โดยใช้ประโยชน์จากศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ในชุมชนท้องถิ่น

1.5 พัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าและผลิตภัณฑ์เกษตร ควรมีการเชื่อมโยงข้อมูลกับสำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ และองค์การบริหารส่วนตำบล โดยใช้ Mobile App เพื่อความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร ในการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าและผลิตภัณฑ์เกษตรของกลุ่มเกษตรกรสูงวัย

1.6 ส่งเสริมด้านการตลาดสินค้าเกษตร ควรมีส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้ด้านการตลาดสินค้าเกษตร กระทรวงพาณิชย์ควรมีการพัฒนา Mobile App เพื่อเป็นศูนย์กลางการขายสินค้าเกษตรของกลุ่มเกษตรกรสูงวัย และเพื่อความสะดวกในการส่งเสริมและขยายตลาดสินค้าเกษตรให้กับเกษตรกรสูงวัย

Citation : Chokworakul, S., & Chairat, W. (2025). Smart Agriculture Policy: A Case Study of Approaches to Empowerment

Model Elderly Farmers in Agricultural Management Using Digital Technology in Muang Khong Subdistrict, Khong District, Nakhon Ratchasima Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 1–22.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.21>

1.7 อำนวยความสะดวกทางการค้าผ่านระบบโลจิสติกส์การเกษตร รัฐบาลควรมีนโยบายและมาตรการที่ส่งเสริมให้บริษัทเอกชน ได้สิทธิลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล หากมีการให้ส่วนลดเป็นพิเศษ สำหรับการส่งสินค้าเกษตรของกลุ่มเกษตรกรสูงวัยผ่านระบบโลจิสติกส์ของบริษัทเอกชน เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้บริโภคจากทั่วประเทศสามารถซื้อสินค้าเกษตรจากกลุ่มเกษตรกรสูงวัยได้ในราคาที่เหมาะสม ไม่แพง และเป็นการส่งเสริมการขายสินค้าเกษตรของเกษตรกรสูงวัยผ่านระบบโลจิสติกส์มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลให้กับเกษตรกรทุกกลุ่มในสังคมไทย โดยแบ่งตามประเภทของเกษตรกรรม

2.2 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีเกษตรดิจิทัลเพื่อเพิ่มผลผลิตสินค้าเกษตร ให้กับเกษตรกรทุกกลุ่มในสังคมไทย โดยแบ่งตามประเภทของเกษตรกรรม

2.3 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพหน่วยงานราชการในพื้นที่ในการจัดทำฐานข้อมูลเกษตร โดยแบ่งตามประเภทของเกษตรกรรมอย่างครบวงจร

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรวิทย์ ตันศรี. (2560). แรงงานกับการเปลี่ยนแปลงของภาคการเกษตรไทย. ขอนแก่น: ธนาการแห่ง ประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- ประสิทธิ์ สิริพันธ์. (2566). การวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาสุขภาพ: แนวคิดและกระบวนการปฏิบัติการวิจัยเชิงปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- เยาวลักษณ์ วิริยะ. (2560). การยอมรับเทคโนโลยีการปลูกกล้วยเหลืองของเกษตรกรในระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. สืบค้นจาก <https://ir.stou.ac.th/handle/123456789/1449>
- สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์. (2566). สถานการณ์สูงวัยกับผลิตภาพและการทำเกษตรของครัวเรือนเกษตรไทย. สืบค้นจาก <https://www.pier.or.th/abridged/2019/13/>
- สิทธิพงษ์ สถาปวิทย์ และคณะ. (2564). การเพิ่มประสิทธิภาพการเกษตรได้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล: กรณีศึกษา เกษตรไผ่กิมซุง. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มทร.สุพรรณภูมิ, 5(1), 123–131.
- สุภาวิตา คล้ายสอน และสุเพชร จิระจรกุล. (2565). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อเกษตรกรยุคดิจิทัลของเกษตรกรรุ่นใหม่ภาคกลาง ประเทศไทย. วารสารนวัตกรรมวิทยาศาสตร์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน, 4(2), 13–26.
- สำนักงานเกษตรอำเภอคง. (2566). ทะเบียนเกษตรกรอำเภอคง. นครราชสีมา: สำนักงานเกษตรอำเภอคง.

Citation : เศรษฐวัฒน์ โชควรรกุล, และ กานดา ชัยรัตน์. (2568). นโยบายเกษตรอัจฉริยะ: กรณีศึกษาแนวทางส่งเสริมพลังอำนาจกลุ่ม

เกษตรกรสูงวัยต้นแบบในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล พื้นที่ตำบลเมืองคง อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 1–22. <https://doi.org/10.14456/jlgissru.2025.21>

สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล. (2566). ไทยแลนด์ 4.0 ยุคแห่งการใช้ดิจิทัลพลิกโฉมเกษตรกรไทย.

สืบค้นจาก <https://www.depa.or.th/en/article-view/40-smart-farm-series-digital-transformation-agricultural-sector>

อนุพงศ์ อวิรุทธา และคณะ. (2560). ความพร้อมและความต้องการในการพัฒนาทักษะของเกษตรกรในการปรับตัวสู่นโยบายประเทศไทย 4.0. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์วไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, 12(2), 313.

องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองคง. (2566). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา (พ.ศ. 2560–2565) องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองคง. นครราชสีมา: องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองคง.

อรวดี รื่นรมย์. (2561). รูปแบบการจัดการสารสนเทศการเกษตรสู่เกษตรกร. สืบค้นจาก <https://buuir.buu.ac.th/handle/1234567890/8628>

United Nations. (2015). World population prospects: The 2015 revision. United Nations Economic and Social Affairs, 33(2), 1–66.

Citation : เศรษฐวัฒน์ โชควรรกุล, และ กานดา ชัยรัตน์. (2568). นโยบายเกษตรอัจฉริยะ: กรณีศึกษาแนวทางส่งเสริมพลังอำนาจกลุ่ม

เกษตรกรสูงวัยต้นแบบในการจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล พื้นที่ตำบลเมืองคง อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา. วารสาร
การบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 1–22. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.21>

การพัฒนากลยุทธ์การบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ Development of Management Strategies to Enhance the Volunteer Spirit of Senior Scout

กิตติคุณ อินทนนท์^{1*}, สติรพร เชาวนชัย², ทศนะ ศรีปัทมา³, และ กฤษฎากาญจน์ โตพิทักษ์⁴
Kittikun Inthanon^{1*}, Sathiraporn Chaowachai², Tussana Sripatta³, and Krittiyakan
Topithak⁴

¹⁻⁴สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร; Department of Educational
Administration, Faculty of Education, Naresuan University, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : Kittikuni65@nu.ac.th

DOI : 10.14456/jlgisrru.2025.22

Received : March 28, 2025; Revised : April 25, 2025; Accepted : May 5, 2025

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมและแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ 2) เพื่อสร้างกลยุทธ์การบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ 3) เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของกลยุทธ์การบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ วิธีการดำเนินการวิจัย การสภาพแวดล้อมการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ด้วยการศึกษาสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของการบริหารด้านลูกเสือจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 คน แล้วนำข้อมูลจากการศึกษาสภาพแวดล้อมมาวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค จัดทำประเด็นกลยุทธ์การบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ด้วยการวิเคราะห์ SWOT Analysis แล้วจึงสัมภาษณ์แนวทางในการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ กับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน จากนั้นจึงนำกลยุทธ์ที่ได้ไปยกร่าง ตรวจสอบความเหมาะสมด้วยการสัมภาษณ์จำนวน 5 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัยโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ที่สร้างขึ้นประกอบด้วยวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และ 5 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) พัฒนาหลักสูตรกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสา 2) พัฒนาบุคลากรในการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสา 3) พัฒนาระบบการบริหารจัดการกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสา 4) การระดมทรัพยากรของกิจกรรมลูกเสือ 5) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย สังคมและหน่วยงานภายนอก ผลการตรวจสอบ พบว่า กลยุทธ์มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ (Keywords) : การพัฒนากลยุทธ์, การมีจิตอาสา, ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่

Citation : Inthanon, K., Chaowachai, S., Sripatta, T., & Topithak, K. (2025). Development of Management Strategies to

Enhance the Volunteer Spirit of Senior Scout. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 23–42.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.22>

Abstract

This research aims to 1) Study the environment and management approaches for promoting volunteer spirit among Senior Scouts. 2) Develop management strategies to promote volunteer spirit among Senior Scouts. 3) Examine the appropriateness of these management strategies for promoting volunteer spirit among Senior Scouts. Research Methodology: The study involved examining both the internal and external environments of scout management through interviews with 11 experts. The environmental data were analyzed to identify strengths, weaknesses, opportunities, and threats (SWOT Analysis). From this analysis, key strategic points for promoting volunteer spirit among Senior Scouts were formulated. Next, 5 experts were interviewed to explore management approaches that support volunteerism in scouting. The resulting strategies were drafted and reviewed for appropriateness through interviews with an additional 5 experts. The data were analyzed using content analysis.

The research results found that The developed management strategy for promoting volunteer spirit among Senior Scouts includes a vision, mission, objectives, and five core strategies: 1) Developing scout activity curricula to promote volunteerism. 2) Developing personnel to conduct scout activities that foster volunteer spirit. 3 Improving management systems for scout activities to support volunteerism. 4) Mobilizing resources for scout activities. 5) Promoting participation from networks, communities, and external organizations. The evaluation results indicated that the strategies are highly appropriate.

Keywords : Strategy development, Volunteer spirit, Senior scouts

บทนำ (Introduction)

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) มีเป้าประสงค์เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ เป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญในการยกระดับการพัฒนาประเทศไทยทุกมิติไปสู่เป้าหมายการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วที่ขับเคลื่อนโดยภูมิปัญญาและนวัตกรรม ดังนั้น ต้องมีการวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพพร้อมขับเคลื่อนการพัฒนา ประเทศไปข้างหน้าได้อย่างเต็มศักยภาพ ในการส่งเสริมให้คนไทยมีจิตอาสา จิตสาธารณะและมีความรับผิดชอบ ต้องมีการสร้างความตระหนักให้ประชาชน

Citation : กิตติคุณ อินทนนท์, สิริพร เขวัญชัย, ทศนะ ศรีปัดดา, และ ทศนะ กฤตยาภรณ์ โตพิทักษ์. (2568). การพัฒนากลยุทธ์การ

บริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 23-42.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.22>

รู้จักหน้าที่ของตนเอง โดยส่งเสริมสถานศึกษาให้มีการสอดแทรกการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และการมีจิตสาธารณะเข้าไปในทุกสาระวิชาและในทุกกิจกรรม

สำนักงานลูกเสือแห่งชาติ (สสช.) ได้ดำเนินโครงการและน้อมนำพระราชบัญญัติ การปฏิบัติ โดยผ่านกิจกรรมลูกเสือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์และเสริมสร้างจิตอาสาและการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ทำให้ผู้บังคับบัญชาลูกเสือมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อแสดงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และมีจิตอาสา บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม รวมทั้งเพื่อการพัฒนาทักษะชีวิต ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ มีความประพฤติที่เหมาะสมมีค่านิยมที่ถูกต้อง รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม(สำนักงานลูกเสือแห่งชาติ, 2564, หน้า1-2) แต่ในการเรียนการสอนวิชาลูกเสือให้ประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องมีผู้บังคับบัญชาลูกเสือที่มีคุณภาพผู้บังคับบัญชาลูกเสือที่ดีมีคุณภาพนั้นจะต้องเป็นผู้บังคับบัญชาที่มีความรู้อย่างลุ่มลึกในกิจการของลูกเสือ มีความคิดสร้างสรรค์ในการสอนลูกเสือ มีความกล้าหาญในการตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้อง มีความเด็ดขาดในการทำงาน และมีความละเอียดรอบคอบในการติดต่อสื่อสารนอกจากนั้นผู้กำกับกองลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ต้องได้รับเครื่องหมาย วูดแบดจ์ ประเภทสามัญรุ่นใหญ่ (กิจติพงศ์ บู่หลง. 2564, บทความวิจัย)

โดยปัจจุบันผู้คนปรารถนาถึงการแสดงออกถึงพฤติกรรมจิตอาสา การทำประโยชน์ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ดังที่ บุชรารณณ์ ตีเยาว์ (2561) ได้ศึกษาขบวนการจิตอาสาชดเชยทางสังคมกับการพัฒนาตนเองของเยาวชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า รูปแบบของขบวนการคือการก่อรูปจากความคิดอุดมการณ์ได้แรงบันดาลใจมาจากครอบครัวและต้องการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาสังคม จากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและจากการเป็นผู้ให้ช่วยเหลือผู้อื่น เยาวชนใช้เวลาว่างทำงานจิตอาสา มีบุคลิกภาพกล้าแสดงออกเชื่อมั่นเห็นคุณค่าตนเอง ตระหนักว่าสังคมไม่ใช่เรื่องของคนเดียวคนหนึ่ง แต่เป็นเรื่องของทุกคน การทำเพื่อสังคมเริ่มต้นจากตนเอง และ ชิตชนก เจริญมงคลการ (2561) ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการด้านจิตอาสาสโมสรอินเตอร์แรคท์ภาค 3350 ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า สภาพการบริหารจัดการด้านวัสดุอุปกรณ์มีความสำคัญสูงสุด ปัญหาที่พบคือเรื่องงบประมาณ ด้านกิจกรรมที่ดำเนินด้านจิตอาสา พบว่า กิจกรรมจิตอาสาด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีการดำเนินกิจกรรมมากที่สุด ส่วนการจัดกิจกรรมจิตอาสาด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรม มีการปฏิบัติน้อยที่สุด และในด้านการสร้างเครือข่ายปัญหาที่พบคือ การติดต่อกับกลุ่มเครือข่ายที่เข้าร่วมในกิจกรรมภายหลังจากจบกิจกรรมยังขาดความต่อเนื่อง

ซึ่งในปัจจุบันมีกิจกรรมที่ลูกเสือดำเนินการและมีการส่งเสริม “งานลูกเสือเพื่อลูกเสือและสังคม” โดยขับเคลื่อนขบวนการลูกเสือ ให้เกิดพลังด้วยวิธีการลูกเสือ ที่ปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติที่ถูกต้องต่อขบวนการลูกเสือ รวมทั้งพัฒนาการลูกเสือให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและมี “ขบวนการลูกเสือ (scout movement)” หรือการลูกเสือ หมายถึง การร่วมกันของทุกภาคส่วนในสังคม เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และสร้างสรรค์ให้เกิดพลังของเด็ก เยาวชนและคนหนุ่มสาว ให้มีอุปนิสัยดีดี คือซื่อสัตย์ รับผิดชอบ มีน้ำใจ ด้วยวิธีการลูกเสือ เป็นโปรแกรมการฝึกอบรม

Citation : Inthanon, K., Chaowachai, S., Sripatta, T., & Topithak, K. (2025). Development of Management Strategies to

Enhance the Volunteer Spirit of Senior Scout. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 23–42.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.22>

ที่เพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการและความสนใจตามช่วงวัย มุ่งพัฒนา ฝึกฝนและบ่มเพาะให้เด็กเยาวชน มีความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณลักษณะที่ดีก่อเกิดเป็นสมรรถนะที่นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตและการทำงานได้อย่างบูรณาการกัน โดยเน้นกิจกรรมกลางแจ้งที่สนุกสนาน สอดคล้องกับยุคสมัย ทันการณ์ และนำไปใช้งานได้จริง เพื่อช่วยเหลือตนเอง ครอบครัว และสังคม (แผนการพัฒนาลูกเสือไทย พ.ศ. 2567-2570) การในดำเนินการกลยุทธ์เพื่อพัฒนาและส่งเสริมในด้านต่างๆของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่มีหลายองค์ประกอบที่จะตอบสนองต่อการเสริมสร้างจิตอาสาและการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมทั้งในเรื่องของหลักสูตรการจัดกิจกรรมหลักสูตรกิจกรรมลูกเสือ พัฒนาศักยภาพในการจัดกิจกรรมลูกเสือ พัฒนาระบบการบริหารจัดการกิจกรรมลูกเสือ การระดมทรัพยากรของกิจกรรมลูกเสือ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย สังคมและหน่วยงานภายนอก

จากการศึกษาเอกสาร สถานการณ์ที่เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาสภาพที่ผ่านมา สภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและปัญหาเพื่อเป็นแนวทางทางการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ สำหรับการดำเนินของกิจการลูกเสือและนำไปสู่การใช้เป็นข้อมูลการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องจะนำผลการวิจัยที่ได้ไปปรับใช้ในการบริหารจัดการต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมและแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่
2. เพื่อสร้างกลยุทธ์การบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่
3. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของกลยุทธ์การบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์

สุดใจ วันอุดมเดชาชัย (2556, หน้า 21-36) ได้อธิบายกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนดังนี้

1. การตรวจสอบสภาพแวดล้อม (Environment Scanning) การตรวจสอบสภาพแวดล้อมเป็นการประเมินสภาพแวดล้อมทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กร สำหรับการตรวจสอบสภาพแวดล้อมองค์การวิธีที่ง่ายที่สุดคือ การวิเคราะห์สวอท (SWOT Analysis) อันได้แก่ 1) S (Strengths) คือจุดแข็ง 2) W (Weaknesses) คือจุดอ่อน 3) O (Opportunities) คือ โอกาส และ 4) T (Threats) คืออุปสรรค

Citation : กิตติคุณ อินทนนท์, สติพร เขาวนชัย, ทศนะ ศรีปัดดา, และ ทศนะ กฤษยาภาณุจน์ โตพิทักษ์. (2568). การพัฒนากลยุทธ์การ

บริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 23-42.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.22>

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (External Environment) เป็นการวิเคราะห์โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกองค์การที่ผู้บริหารไม่สามารถควบคุมได้ โดยปัจจัยภายนอกแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ 1) ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคม (Societal Environment) ประกอบด้วยปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมเศรษฐกิจ การเมือง และกฎหมาย และเทคโนโลยี และ 2) ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับงาน(Task Environment)ประกอบด้วยกลุ่มคนที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับองค์การ

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (Internal Environment) เป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths) และจุดอ่อน (Weaknesses) ซึ่งเป็นปัจจัยที่อยู่ภายในองค์การ ประกอบด้วยโครงสร้างองค์การ วัฒนธรรมองค์การ และทรัพยากรองค์การ

2. การกำหนดกลยุทธ์ (Strategy Formulation) การกำหนดกลยุทธ์ หมายถึง การจัดทำแผนระยะยาวที่สอดคล้องกับโอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอกองค์การ รวมทั้งจุดแข็งจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายในองค์การซึ่งประกอบด้วย 1) การกำหนดพันธกิจ 2) การกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจง 3) การพัฒนากลยุทธ์ และ 4) การกำหนดนโยบาย

3. การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (Strategy Implementation)การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่นำกลยุทธ์ที่กำหนดไว้มาปฏิบัติอย่างเป็นระบบ ด้วยการพัฒนาจัดทำโปรแกรมการดำเนินงาน งบประมาณ และวิธีการดำเนินงาน กระบวนการดังกล่าวอาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กร โครงสร้างองค์กรและระบบการจัดการทั่วทั้งองค์กร การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัตินั้นจะต้องคำนึงถึงการวางแผนปฏิบัติการ

สรุปได้ว่า กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนเชิงกลยุทธ์โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม โดยพิจารณาจุดแข็ง จุดอ่อนภายในหน่วยงาน และโอกาส อุปสรรคจากภายนอก การจัดวางทิศทาง โดยพิจารณาจากภารกิจของหน่วยงาน เป้าประสงค์ของหน่วยงาน และการกำหนดกลยุทธ์ โดยพิจารณาออกแบบและเลือกกลยุทธ์ที่เหมาะสมและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงจากการวิเคราะห์ทางเลือกด้วยเทคนิคต่างๆ

ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ โดยดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ โดยคำนึงโครงสร้าง และวัฒนธรรมของหน่วยงาน เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามที่พึงประสงค์นำกลยุทธ์ไปปฏิบัติโดยดำเนินงานตามทิศทาง แผนงาน หรือรูปแบบที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 3 การควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์ โดยวิธีการติดตามผลการปฏิบัติงาน และวิธีการประเมินผลกระบวนการ และประเมินผลสำเร็จ

คุณลักษณะของบุคคลที่มีจิตอาสา

อ้อมใจ วงษ์มณฑา (2553, หน้า 18) กล่าวถึงองค์ประกอบของการมีจิตอาสาไว้ดังนี้

1) องค์ประกอบด้านความคิด เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับความคิดที่เป็นส่วนของการเรียนรู้ หรือเกิดความรู้ของสำนึกเป็นหลัก เช่น การรับรู้ ความทรงจำ ความมีเหตุผล และการใช้ปัญญา เป็นต้น

2) องค์ประกอบด้านความรู้สึก เป็นส่วนประกอบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งจะเป็นสิ่งกระตุ้นความคิดอีกต่อหนึ่ง เป็นส่วนของความรู้สึกทางใจของความสำนึกที่รวมเอาความรู้สึกทางใจของความสำนึกที่รวมเอาความรู้สึกของบุคคลในด้านบวกหรือด้านลบ

3) องค์ประกอบทางด้านการปฏิบัติหรือการกระทำ เป็นองค์ประกอบที่ทำให้เกิดแนวโน้มทางการปฏิบัติหรือปฏิกิริยาตอบสนองเมื่อมีสิ่งเร้าที่เหมาะสม ซึ่งส่วนนี้ต้องอาศัยความเข้าใจหรือความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งนั้นเป็นพื้นฐาน

ธิดาชนก วงศ์พิทักษ์ (2556, หน้า 16) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของผู้มีจิตอาสา คือ เป็นผู้ที่มีการอุทิศตนต่อสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน และไม่ได้เกี่ยวข้องกับหน้าที่ที่ต้องทำแต่เป็นการทำด้วยความสมัครใจ ไม่นิ่งดูดายต่อการช่วยเหลือผู้อื่นคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มีการบริจาคแก่บุคคลที่ด้อยโอกาสและสังคมที่ขาดแคลน ด้วยแรงกายแรงใจ กำลังทรัพย์ ฯลฯ มีจิตใจอันบริสุทธิ์ที่จะทำความดีเพื่อผู้อื่นอยู่เบื้องหลัง

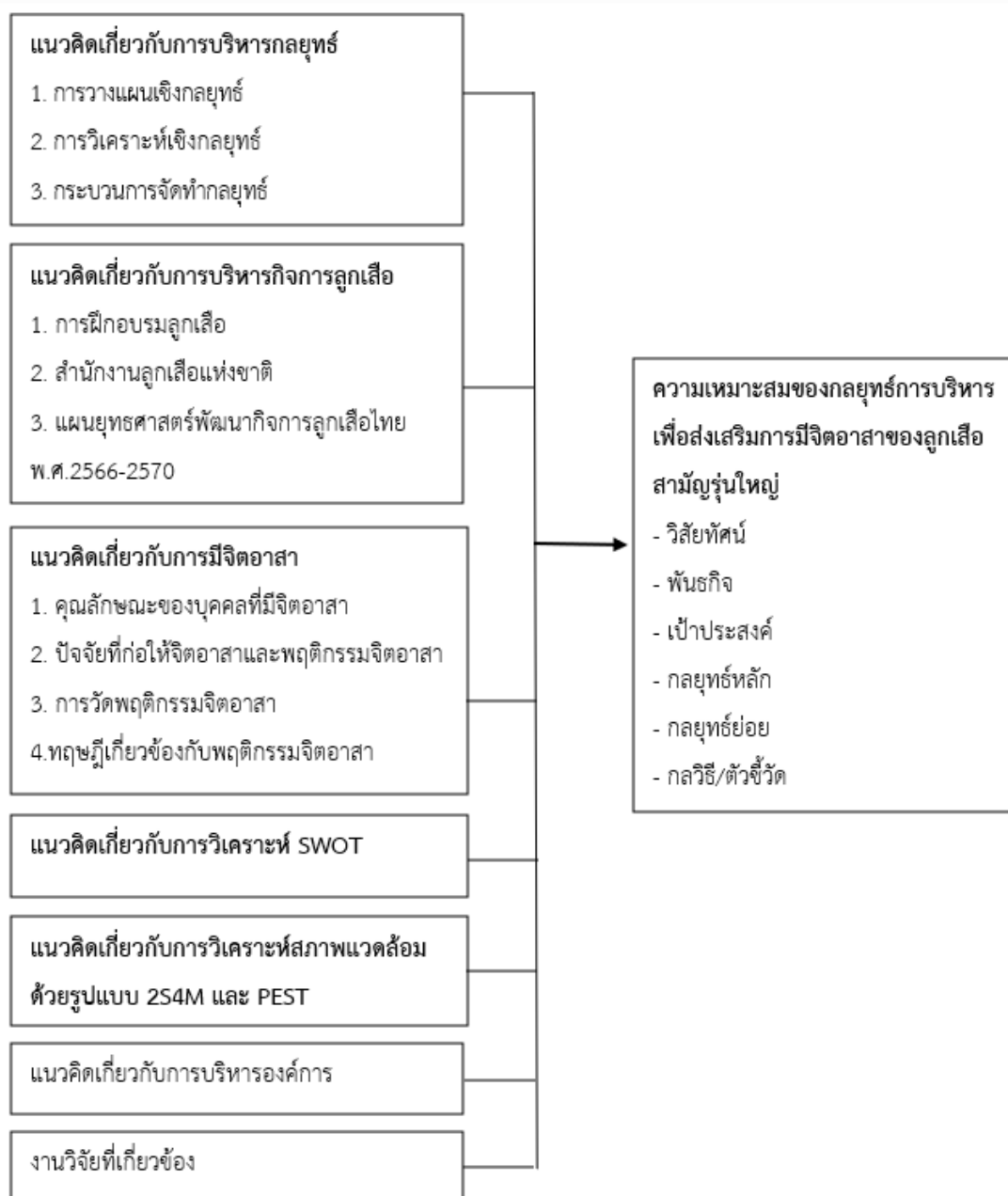
กิตติพล แต่งผิว (2556, หน้า 15) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้มีจิตอาสาว่าเป็นผู้มีจิตอาสาที่มีลักษณะเป็นบุคคลที่ พร้อมจะช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมส่วนรวม ด้วยความเสียสละ มีความคิดที่จะมุ่งมั่นพัฒนาเพื่อประโยชน์ต่อสังคมโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนและเป็นการกระทำด้วยความสมัครใจอย่างแท้จริง

อรศิริ ไม้ทอง (2564, หน้า 22) องค์ประกอบของจิตอาสานั้นสามารถแบ่งได้หลากหลายแบบขึ้นอยู่กับมุมมองที่ ยกขึ้นมาพิจารณา องค์ประกอบของจิตอาสานั้นต้องประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ หลัก คือ 1. องค์ประกอบภายใน คือ จิตใจที่พร้อมจะเป็นผู้ให้และเสียสละ 2. องค์ประกอบภายนอก คือ การปฏิบัติที่มีเป้าหมายและอุดมการณ์แบบเดียวกัน คือ ประโยชน์สุขของสังคมเป็นที่ตั้ง

สรุปได้ว่า คุณลักษณะของผู้มีจิตอาสา คือ เป็นผู้ที่มีการอุทิศตนต่อสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน และไม่ได้เกี่ยวข้องกับหน้าที่ที่ต้องทำแต่เป็นการทำด้วยความสมัครใจ ไม่นิ่งดูดายต่อการช่วยเหลือผู้อื่นคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

แสดงกรอบแนวคิดการพัฒนากลยุทธ์การบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ โดยได้นำแนวคิดของการบริหารกลยุทธ์เข้ามาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้วยรูปแบบ 2S4M และ PEST และใช้ทฤษฎีระบบเข้ามาบริหารจัดการกับการมีจิตอาสา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพแวดล้อมและแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ โดยผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

การศึกษาสภาพแวดล้อมและแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1.1 การศึกษาสภาพแวดล้อมของการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ จากการสัมภาษณ์รายบุคคล

เป็นการศึกษาสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) เกี่ยวกับการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) เพื่อสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ตามคุณสมบัติ จำนวน 11 คน โดยกำหนดคุณสมบัติเบื้องต้น ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้อำนวยการลูกเสือหรือรองผู้อำนวยการลูกเสือโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียน ที่มีคุณวุฒิทางลูกเสือไม่ต่ำกว่า ขั้นหัวหน้าผู้ให้การฝึกอบรมผู้กำกับลูกเสือ L.T.C. จำนวน 5 คน ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิที่ทางผู้วิจัยจะดำเนินการสัมภาษณ์ จำนวน 5 ท่าน

กลุ่มที่ 2 ผู้กำกับลูกเสือในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่จัดกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียน จำนวน 4 คน ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิที่ทางผู้วิจัยจะดำเนินการสัมภาษณ์ จำนวน 6 ท่าน

2. ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง (Structure Interview) เพื่อสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่โดยแบ่ง

3.การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสร้างข้อสรุปตามประเด็นการสัมภาษณ์

Citation : กิตติคุณ อินทนนท์, สติพร เขาวนชัย, ทศนะ ศรีปิตตา, และ ทศนะ กฤตยาภรณ์ โตพิทักษ์. (2568). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 23-42.

บริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 23-42.
<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.22>

ขั้นที่ 1.2 การศึกษาแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

เป็นการศึกษาแนวทางเกี่ยวกับการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่โดยการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) เพื่อสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางของการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่

โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้ตรวจการลูกเสือประจำสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ จำนวน 5 คน

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ตามคุณสมบัติ จำนวน 5 คน โดยมีคุณสมบัติ เป็นผู้ที่มีหน้าที่กำหนดนโยบายการบริหารกิจการลูกเสือของสำนักงานลูกเสือ ยุวกาชาดและกิจการนักเรียน เป็นผู้ที่มีคุณวุฒิทางลูกเสือระดับหัวหน้าผู้ให้การฝึกอบรมผู้กำกับลูกเสือ (L.T.) และเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการให้การฝึกอบรมหรือบริหารหลักสูตร การฝึกอบรมผู้บังคับบัญชาลูกเสือในระดับต่าง ๆ เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 10 ปี

2. ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์แนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ลักษณะของเครื่องมือ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง (Structure Interview) เพื่อสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่

3.การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสร้างข้อสรุปตามประเด็นการสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างกลยุทธ์การบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่

เป็นการนำผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ที่ได้มาจากขั้นตอนที่ 1 มาয়กร่างกลยุทธ์ด้วย TOWS Matrix โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในด้วย 2S4M และวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกด้วย PEST มาพิจารณาความเหมาะสม การใช้ภาษาและจัดลำดับความสำคัญของกลยุทธ์

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบความเหมาะสมของกลยุทธ์การบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่

เป็นการตรวจสอบความเหมาะสมของกลยุทธ์การบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย อาจารย์ระดับอุดมศึกษาหรือนักวิชาการที่มีประสบการณ์ในการจัดทำกลยุทธ์การบริหารจัดการ และการวางแผนการบริหารองค์การด้วยกลยุทธ์ เป็นหรือเคยเป็นผู้บริหารการศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษาที่มีส่วนในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้ที่มีคุณวุฒิทางลูกเสือระดับหัวหน้าผู้ให้การฝึกอบรมผู้กำกับลูกเสือ (L.T.) ของสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ ลักษณะของแบบตรวจสอบความเหมาะสมนี้ ประกอบด้วย แบบตรวจสอบรายการ (Check List) และบันทึกความคิดเห็นเพิ่มเติม (Open Form) เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของร่างกลยุทธ์การบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการศึกษาสภาพแวดล้อมและแนวทางของการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่

1.1 ผลการศึกษาสภาพแวดล้อมของการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้ผลดังนี้

1.1.1 ด้านโครงสร้างและนโยบาย (Structure) พบว่า สภาพที่เป็นจุดแข็ง คือ มีการวางแผนโครงสร้างการดำเนินการและหลักสูตรกิจกรรมลูกเสือในการร่วมทำกิจกรรมพัฒนา บำเพ็ญประโยชน์ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และสภาพที่เป็นจุดอ่อน คือ นโยบายของการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันในการส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือ

1.1.2 ด้านลูกเสือและบริการ (Products and Service) พบว่า สภาพที่เป็นจุดแข็ง คือ โรงเรียนมีการให้บริการทางกิจกรรมจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียน โดยสนับสนุนให้ผู้กำกับลูกเสือมีคุณวุฒิทางลูกเสือทุกคน และสภาพที่เป็นจุดอ่อน คือ มีโครงการพัฒนาลูกเสือที่หลากหลายและกระจายไม่ได้เจาะจงเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างชัดเจน ทำให้ลูกเสือขาดความร่วมมือในการระดมทรัพยากร

1.1.3 ด้านบุคลากร (Man) พบว่า สภาพที่เป็นจุดแข็ง คือ โรงเรียนมีหลักสูตรการจัดกิจกรรมเพื่อให้ลูกเสือและผู้กำกับลูกเสือมีจิตอาสา โดยกิจกรรมมีการช่วยเหลือและเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม และผู้กำกับลูกเสือมีเจตคติที่ดีในการดำเนินการจัดกิจกรรม และสภาพที่เป็นจุดอ่อน คือ ผู้กำกับลูกเสือที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมเพียงส่วนหนึ่งทำให้ขวัญกำลังใจ

1.1.4 ประสิทธิภาพทางการเงิน (Money) พบว่า สภาพที่เป็นจุดแข็ง คือ โรงเรียนจะวิเคราะห์ความต้องการและจัดสรรงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมลูกเสือ มีโครงการ/กิจกรรมในการจัดกิจกรรมลูกเสือ

Citation : กิตติคุณ อินทนนท์, สติพร เขาวนชัย, ทศนะ ศรีปัดดา, และ ทศนะ กฤษยาภาณุจน์ โตพิทักษ์. (2568). การพัฒนากลยุทธ์การ

บริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 23-42.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.22>

ร่วมกับเครือข่ายและสังคม และสภาพที่เป็นจุดอ่อน คือ งบประมาณการจัดกิจกรรมที่ไม่หลากหลายในการส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือ

1.1.5 วัสดุทรัพยากร (Material) พบว่า สภาพที่เป็นจุดแข็ง คือ โรงเรียนจัดกิจกรรมลูกเสือบูรณาการกับวิชาพิเศษและมีการพัฒนาจัดหาสื่อการสอนให้เหมาะสมกับปัจจุบัน สนับสนุนอุปกรณ์ในการให้กับผู้กำกับลูกเสือในการฝึกอบรม และสภาพที่เป็นจุดอ่อนคือ อุปกรณ์ในการจัดฝึกอบรมมีความเสื่อมสภาพ อุปกรณ์และสื่อการจัดกิจกรรมลูกเสือมีอย่างจำกัด

1.1.6. การบริหารจัดการ (Management) พบว่า สภาพที่เป็นจุดแข็ง คือ โรงเรียนมีการบริหารในการวัดผลการจัดกิจกรรมลูกเสือที่ได้หลากหลาย โดยมีกระบวนการบริหารสนับสนุนในการให้ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการลูกเสือ และสภาพที่เป็นจุดอ่อน คือ การวัดผลการนิเทศ กำกับติดตามการใช้หลักสูตรในการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสา
สภาพแวดล้อมภายนอก

1.1.7 ด้านการเมือง (Political) พบว่า สภาพที่เป็นโอกาส คือ กฎ ระเบียบที่เอื้อต่อนโยบายให้ครอบคลุมต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือ และสภาพที่เป็นอุปสรรคคือ นโยบายของกิจกรรมลูกเสือที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ นโยบายการจัดสรรทรัพยากรในส่งเสริมกิจกรรมที่มีไม่เพียงพอ นโยบายของกิจกรรมลูกเสือที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์

1.1.8 ด้านเศรษฐกิจ (Economic) พบว่า สภาพที่เป็นโอกาส คือ ต้นสังกัดได้มีงบประมาณในการจัดกิจกรรม รายได้ครัวเรือนของผู้ปกครอง ครอบครัวและที่ได้รับในการจัดกิจกรรม และสภาพที่เป็นอุปสรรค คือ ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อคุณลักษณะ เจตคติของลูกเสือ และความไม่พร้อมของครูในการฝึกอบรมของผู้กำกับลูกเสือ

1.1.9 ด้านสังคม (Social) พบว่า สภาพที่เป็นโอกาส คือ หน่วยงานภายนอกได้สนับสนุนคู่มือและแนวทางในการจัดกิจกรรมลูกเสือมีความชัดเจนนำไปปฏิบัติ ให้ความรู้กับบุคลากรในโรงเรียน และสภาพที่เป็นอุปสรรค คือ สังคมมีแหล่งอบายมุขที่ส่งผลถึงพฤติกรรมลูกเสือต่อการพัฒนาคุณลักษณะ ค่านิยมที่บุคลากรไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมลูกเสือ

1.2.10 ด้านเทคโนโลยี (Technology) พบว่า สภาพที่เป็นโอกาส คือ เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อให้ลูกเสือได้เรียนรู้ด้วยตัวเอง ใช้เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมเพื่อแสวงหาความรู้ทักษะที่จำเป็นของลูกเสือ เสริมสร้างความรู้และเจตคติ และสภาพที่เป็นอุปสรรค คือ พฤติกรรมของลูกเสือที่ไม่พึงประสงค์ในการใช้เทคโนโลยี รวมถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ส่งผลกระทบต่อคุณลักษณะ

1.2 ผลการศึกษาแนวทางของการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ โดยการ SWOT Matrix พบว่าสามารถกำหนดกลยุทธ์ได้ ดังนี้

1.2.1 กลยุทธ์พัฒนาหลักสูตรกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสา ควรมีแนวทางการบริหาร ดังนี้ 1) มีหลักสูตรการจัดกิจกรรมโดยใช้วิชาลูกเสือโลก ลูกเสือขั้นพิเศษ ลูกเสือหลวงเข้ามาบริหาร

จัดการในกิจกรรมลูกเสือ 2) มีการนำลูกเสือออกไปจัดกิจกรรมต่างๆทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาเป็นประจำ 3) มีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาจัดกิจกรรมลูกเสือ 4) มีการกำกับติดตามและประเมินหลักสูตรการจัดกิจกรรมลูกเสือ

1.2.2 กลยุทธ์พัฒนาบุคลากรในการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสา ควรมีแนวทางการบริหาร ดังนี้ 1) มีแผนการพัฒนาผู้กำกับลูกเสือและบุคลากรในโรงเรียนในการจัดกิจกรรมลูกเสือ 2) มีการจัดอบรมให้กับผู้กำกับลูกเสือให้มีเจตคติในการส่งเสริมให้ลูกเสือมีจิตอาสา 3) มีการใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้เข้ามามีส่วนในการอบรมผู้กำกับลูกเสือ 4) มีการอบรมเจตคติ มีการเสริมแรงทางบวก และสร้างแรงจูงใจให้กับผู้กำกับลูกเสือ

1.2.3 กลยุทธ์พัฒนาระบบการบริหารจัดการกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสา ควรมีแนวทางการบริหาร ดังนี้ 1) ประชุมวางแผนการดำเนินการ แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการกิจกรรมลูกเสือ 2) วางแผนการจัดทำประชาสัมพันธ์ของกิจกรรมนำเสนอผ่านช่องทางออนไลน์ 3) นำนโยบาย ของสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ มาบริหารจัดการกิจกรรมลูกเสือ 4) กำกับติดตามผลการดำเนินกิจกรรมลูกเสืออย่างต่อเนื่อง

1.2.4 กลยุทธ์การระดมทรัพยากรของกิจกรรมลูกเสือ ควรมีแนวทางการบริหาร ดังนี้ 1) มีการวางแผนการดำเนินการส่งเสริมการระดมทรัพยากรทางการศึกษา 2) ขอความร่วมมือจากองค์กรภายนอกในการขอรับบริจาควัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม 3) สำรวจแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสา 4) มีการกำกับติดตามการใช้ทรัพยากรในการจัดกิจกรรม

1.2.5 กลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย ชุมชน สังคมและหน่วยงานภายนอก ควรมีแนวทางการบริหาร ดังนี้ 1) มีแผนการประสานความร่วมมือของเครือข่ายในการจัดกิจกรรมลูกเสือ 2) มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของโรงเรียนและเครือข่ายอย่างชัดเจน 3) มีการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายของ ท้องถิ่นและโรงเรียน 4) มีการกำกับติดตามการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการจัดกิจกรรมลูกเสือ

2. ผลการสร้างกลยุทธ์การบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ โดยการ จัดทำร่างกลยุทธ์การบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ พบว่าสามารถกำหนดกลยุทธ์ได้ 5 กลยุทธ์ 20 กิจกรรม ดังนี้

2.1 กลยุทธ์พัฒนาหลักสูตรกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสา ได้แก่ 1) พัฒนาการใช้หลักสูตรการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสา 2) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมลูกเสือบูรณาการการมีจิตอาสาทั้งในและนอกโรงเรียน 3) เพิ่มประสิทธิภาพการวัดและประเมินผลในการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อมีจิตอาสา 4) กำกับ ติดตามหลักสูตรการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสา

2.2 กลยุทธ์พัฒนาบุคลากรในการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสา ได้แก่ 1) พัฒนาศักยภาพผู้กำกับลูกเสือโดยเครือข่ายร่วมสนับสนุน 2) ส่งเสริมการให้ผู้กำกับลูกเสือในการพัฒนาความรู้

ความสามารถ 3) ยกระดับการพัฒนาผู้กำกับลูกเสือโดยใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วม 4) เสริมสร้างแรงจูงใจและเจตคติของผู้กำกับลูกเสือให้มีจิตอาสา

2.3 กลยุทธ์พัฒนาระบบการบริหารจัดการกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสา ได้แก่ 1) กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ สถานศึกษาด้านการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ 2) พัฒนาระบบการจัดทำแผนในการบริหารจัดการกิจกรรมลูกเสือให้เกิดจิตอาสา 3) ยกระดับการนโยบาย ระเบียบมาบริหารจัดการกิจกรรมลูกเสือส่งเสริมให้เกิดจิตอาสา 4) กำกับติดตามการบริหารจัดการกิจกรรมลูกเสือให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

2.4 กลยุทธ์การระดมทรัพยากรของกิจกรรมลูกเสือ 1) ส่งเสริมทรัพยากรในการจัดกิจกรรมลูกเสือจากผู้ปกครอง ชุมชน 2) สนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมในการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ 3) ระดมทรัพยากร แหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมลูกเสือจากชุมชนและครอบครัว 4) กำกับติดตามการจัดสรรทรัพยากรในกิจกรรมลูกเสือให้มีประสิทธิภาพ

2.5 กลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย ชุมชน สังคมและหน่วยงานภายนอก 1) ประสานความร่วมมือกับเครือข่ายในการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสา 2) ส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสืออย่างต่อเนื่อง 3) สร้างระบบการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาโดยบูรณาการกับชุมชน สังคม 4) กำกับ ติดตามเครือข่ายความร่วมมือเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสา

3. ผลการศึกษาความเหมาะสมของกลยุทธ์การบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ พบว่า กลยุทธ์มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก จากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญได้มีการปรับเพื่อให้เหมาะสม ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ 18 กิจกรรม ดังนี้

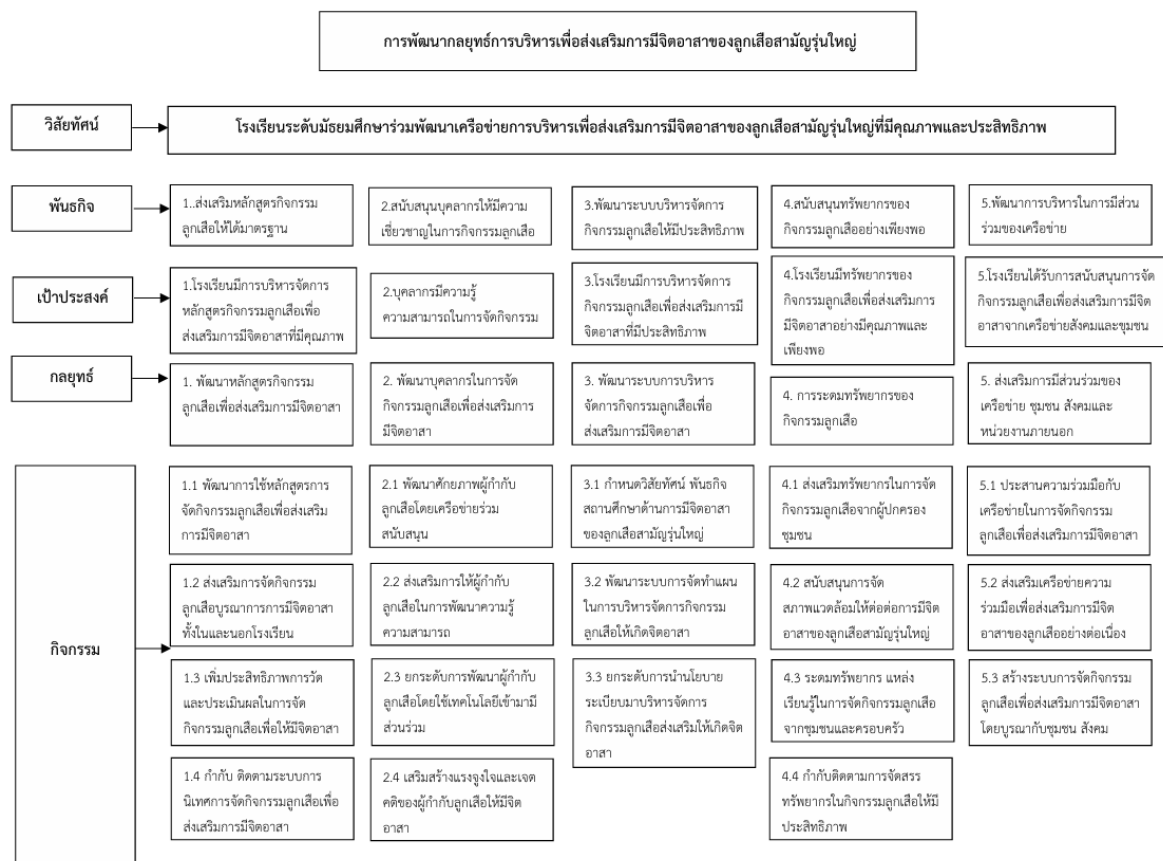
3.1 กลยุทธ์พัฒนาหลักสูตรกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสา พบว่า มีความเหมาะสม เพราะ หลักสูตรในการจัดกิจกรรมลูกเสือจะต้องมีการบูรณาการทั้งการจัดกิจกรรมการจัดหลักสูตรของลูกเสือโลก ลูกเสือขั้นพิเศษ ลูกเสือหลวง การอบรมลูกเสือจิตอาสาพระราชทานในสถานศึกษาและวิชาเครื่องหมายพิเศษของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ให้มีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง กำกับติดตามรายงานอย่างต่อเนื่อง

3.2 กลยุทธ์พัฒนาบุคลากรในการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสา พบว่า มีความเหมาะสม เพราะ การพัฒนาบุคลากรต้องมีแผนการพัฒนาศักยภาพผู้กำกับลูกเสือ บูรณาการในการอบรมพัฒนาของผู้กำกับลูกเสือต้องมีการวัดและประเมินผลการอบรมและมีการกำกับติดตาม

3.3 กลยุทธ์พัฒนาระบบการบริหารจัดการกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสา พบว่า มีความเหมาะสม เพราะ การพัฒนาระบบการบริหารจัดการต้องมีการกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน มีการวางแผนในทุกขั้นตอน ศึกษาเปรียบเทียบข้อบังคับเพื่อนำมาบริหารจัดการในการจัดกิจกรรมลูกเสือ

3.4 กลยุทธ์การระดมทรัพยากรของกิจกรรมลูกเสือ พบว่า มีความเหมาะสม เพราะ การระดมทรัพยากรต้องบูรณาการจากทุกภาคส่วนในการให้ความร่วมมือและมีการวางแผนโครงการและกำกับติดตามสะท้อนผลการดำเนินการ

3.5 กลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย ชุมชน สังคมและหน่วยงานภายนอก พบว่า มีความเหมาะสม เพราะ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนโรงเรียนจะต้องบริหารจัดการในการประสานความร่วมมือโรงเรียนเครือข่ายทางการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วม กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและมีแผนการดำเนินการรองรับให้เหมาะสม

ภาพที่ 2 แสดงกลยุทธ์การพัฒนาการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการศึกษาการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่พบว่ามีประเด็นสำคัญที่น่าสนใจมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพแวดล้อมและแนวทางการพัฒนาการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ พบว่า

1.1 ผลการศึกษาสภาพแวดล้อม พบว่า จุดแข็ง ได้แก่ การวางแผนโครงสร้างการดำเนินการและหลักสูตรกิจกรรมลูกเสือในการร่วมทำกิจกรรมพัฒนาบำเพ็ญประโยชน์ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ทั้งนี้เนื่องจาก มีการบริหารในการวัดผลการจัดกิจกรรมลูกเสือที่ได้หลากหลาย โดยมีกระบวนการบริหารสนับสนุนในการให้ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการลูกเสือ สอดคล้องกับ เรื่องฉนวน มีดินดำ (2558) ที่ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารกิจการลูกเสือเนตรนารีสามัญในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขตสามพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมลูกเสือจึงควรได้รับการสนับสนุนวิทยากรหรือผู้มีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมจากหน่วยงานภายนอกเข้ามามีส่วนสนับสนุนการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียน

ส่วนสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนที่มีจุดอ่อน ได้แก่ โครงการพัฒนาลูกเสือที่หลากหลายและกระจายไม่ได้เจาะจงเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างชัดเจน ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้กำกับลูกเสือที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมเพียงส่วนหนึ่งทำให้มีการพัฒนาลูกเสือไม่ได้หลากหลายและงบประมาณที่สนับสนุนมีการดำเนินการไม่ต่อเนื่อง การฝึกอบรมมีการวางแผนที่ประสานความร่วมมือในชุมชนเพียงจำกัด สอดคล้องกับ นิสิต ตั้งจิรวรรณกุล (2559) ได้ทำวิจัยเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรการบริหารกับการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 3 พบว่าในการจัดกิจกรรมทางลูกเสือของโรงเรียนนั้นโรงเรียนไม่มีงบประมาณที่เพียงพอขาดการสนับสนุนงบประมาณจากต้นสังกัดและไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภายนอกจึงจำเป็นต้องระดมทรัพยากรจากภายนอกมาสนับสนุนกิจกรรมลูกเสือให้มีประสิทธิภาพ

ส่วนสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาส ได้แก่ นโยบายทำข้อตกลงความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการส่งเสริมให้มีจิตอาสา โดยนโยบายของสำนักงานลูกเสือแห่งชาติและต้นสังกัด ให้การสนับสนุนต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือ ทั้งนี้เนื่องจาก ระเบียบในการระดมทรัพยากรในการจัดกิจกรรมลูกเสือการบูรณาการโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมลูกเสือ เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อให้ลูกเสือได้เรียนรู้ด้วยตัวเอง ใช้เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมเพื่อแสวงหาความรู้ทักษะที่จำเป็นของลูกเสือ สอดคล้องกับเรื่องฉนวน มีดินดำ (2558) ที่ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารกิจการลูกเสือเนตรนารีสามัญในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขตสามพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมลูกเสือจึงควรได้รับการสนับสนุนวิทยากรหรือผู้มีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมจากหน่วยงานภายนอกเข้ามามีส่วนสนับสนุนการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียน

ส่วนสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นอุปสรรค ได้แก่ นโยบายของกิจกรรมลูกเสือที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ ทั้งนี้เนื่องจาก นโยบายการจัดสรรทรัพยากรในส่งเสริมกิจกรรมที่มีไม่เพียงพอความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อคุณลักษณะ เจตคติของลูกเสือ และความไม่พร้อมของครูในการฝึกอบรมของผู้กำกับลูกเสือ ค่านิยมที่บุคลากรไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมลูกเสือ การบริหาร

Citation : Inthanon, K., Chaowachai, S., Sripatta, T., & Topithak, K. (2025). Development of Management Strategies to

Enhance the Volunteer Spirit of Senior Scout. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 23–42.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.22>

หน่วยงานภายนอกและชุมชน การกำกับติดตามเครือข่าย สังคม ในการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมลูกเสือ สอดคล้องกับ นิสิต ตั้งจิรวรรณกุล (2559) ได้ทำวิจัยเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรการบริหารกับการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 3 พบว่าในการจัดกิจกรรมทางลูกเสือของโรงเรียนนั้นโรงเรียนไม่มีงบประมาณที่เพียงพอขาดการสนับสนุนงบประมาณจากต้นสังกัดและไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภายนอกจึงจำเป็นต้องระดมทรัพยากรจากภายนอกมาสนับสนุนกิจกรรมลูกเสือให้มีประสิทธิภาพ

1.2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือ สามัญรุ่นใหญ่ พบว่า ประเด็นกลยุทธ์ ได้แก่ พัฒนากิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสา พัฒนาบุคลากรในการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสา พัฒนาระบบการบริหารจัดการกิจกรรมลูกเสือ เพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสา การระดมทรัพยากรของกิจกรรมลูกเสือ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย ชุมชน สังคมและหน่วยงานภายนอก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการศึกษาแนวทางการพัฒนากลยุทธ์โดยมีการจัดกิจกรรมลูกเสือร่วมกับการพัฒนาบุคลากรในการจัดกิจกรรมเพื่อบริหารจัดการทั้งของทรัพยากรและการบริหารเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพและสามารถดำเนินการตามวัตถุประสงค์ได้ สอดคล้องกับ วุฒิ อิศระกุล (2565) ได้ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารกิจการลูกเสือ การบริหารจัดการในภาพรวม ที่สามารถขับเคลื่อนกิจการลูกเสือในด้านต่าง ๆ อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ หลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติ ลูกเสือ พ.ศ. 2551 การวิจัยนี้ จึงได้เสนอแนะทางต่อสำนักงานลูกเสือแห่งชาติไว้ 3 แนวทาง 1. การจัดโครงสร้างอำนาจหน้าที่ ในระดับนโยบาย 2. การจัดโครงสร้างอำนาจหน้าที่ในระดับบริหารและการบริหาร องค์กร และสามารถประสานงานไปสู่ภูมิภาคได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 3. การจัดการความสัมพันธ์ ระหว่างระดับบริหารไปถึงระดับปฏิบัติการ รวมทั้งเครือข่ายและทำงานร่วมกับองคาพยพ (Volunteer) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการพัฒนากลยุทธ์การบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาหลักสูตรกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสา ดังนั้นผู้บริหารควรจะวิเคราะห์บริบทและสภาพแวดล้อมของหลักสูตรกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมให้กับลูกเสือในการมีจิตอาสา พบว่ามีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ในการพัฒนาการใช้หลักสูตรการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาได้มีการจัดทำหลักสูตรการจัดกิจกรรมโดยใช้วิชาลูกเสือโลก ลูกเสือขั้นพิเศษ ลูกเสือหลวงเข้ามาบริหารจัดการในกิจกรรมลูกเสือทำให้ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ได้มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและส่งเสริมต่อการมีจิตอาสา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ มินตรา ลายสนิทเสรีกุล (2557, หน้า 403) ได้เสนอกกลยุทธ์หลักที่ 2 ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยการเสริมสร้างบทบาทความร่วมมือของครู ผู้ปกครองและนักเรียน

เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ประกอบด้วยการสร้างระบบเครือข่ายให้เข้มแข็งระหว่างผู้บริหาร ครู บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง

กลยุทธ์ที่ 2 กลยุทธ์พัฒนาบุคลากรในการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสา ดังนั้นผู้บริหารควรมีการวางแผนในการวิเคราะห์บริบทและสภาพแวดล้อมของการพัฒนาผู้กำกับลูกเสือของโรงเรียน ของเพื่อส่งเสริมศักยภาพเพื่อไปจัดกิจกรรมให้กับลูกเสือให้มีพฤติกรรมในการมีจิตอาสา พบว่ามีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ พัฒนาศักยภาพผู้กำกับลูกเสือโดยเครือข่ายร่วมสนับสนุน ได้มีแผนการพัฒนาศักยภาพผู้กำกับลูกเสือในโรงเรียนในการจัดกิจกรรมลูกเสือสาธารณประโยชน์ซึ่งจะช่วยพัฒนาศักยภาพของผู้กำกับให้มีความเข้าใจและเป็นแบบอย่างที่ดีในการมีจิตอาสาโดยมีเครือข่ายในการร่วมสนับสนุนทั้งในและนอกโรงเรียน ในการร่วมจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสิริพร มีผดุง (2558, หน้า 221) กล่าวถึงการพัฒนาเครือข่ายว่า การสร้างเครือข่ายในการจัดกิจกรรมนักศึกษาเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักศึกษาเป็นการรวมตัวของสมาชิกภายในและภายนอกสถาบันที่มีการดำเนินงานการจัดกิจกรรมนักศึกษาเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักศึกษาประสานงานเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันอันเป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมทุกสถาบันส่วนในการส่งเสริมการให้ผู้กำกับลูกเสือในการพัฒนาความรู้ความสามารถทั้งนี้อาจเป็นเพราะการส่งเสริมการพัฒนาความรู้ความสามารถให้กับผู้กำกับลูกเสือได้มีการมีการจัดอบรมให้กับผู้กำกับลูกเสือให้มีเจตคติในการส่งเสริมให้ลูกเสือมีจิตอาสา

กลยุทธ์ที่ 3 กลยุทธ์พัฒนาระบบการบริหารจัดการกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสา ดังนั้นผู้บริหารมีการพัฒนาระบบการบริหารจัดการในการบริหารกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมให้กับลูกเสือในการมีจิตอาสา พบว่ามีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ สถานศึกษาด้านการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ได้มีการประชุมวางแผนการดำเนินการ แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการกิจกรรมลูกเสือ จัดโครงสร้างแผนการดำเนินงานในการบริหารกิจกรรมลูกเสือซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสิริพร มีผดุง (2558, หน้า 219) กล่าวถึงการกำหนดนโยบายและแผนในการบริการจัดการกิจกรรมนักศึกษาเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำเป็นแผนที่เกิดจากความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนานักศึกษาทำให้มีทิศทางชัดเจนในการส่งเสริมภาวะผู้นำของนักศึกษาทำให้สถาบันทราบว่าจะกำหนดนโยบายและดำเนินการอย่างไรจึงจะบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้พัฒนาระบบการจัดทำแผนในการบริหารจัดการกิจกรรมลูกเสือให้เกิดจิตอาสาได้ดำเนินการวางแผนการจัดทำประชาสัมพันธ์ของกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาในการนำเสนอผ่านช่องทางออนไลน์ทำให้มีการประชาสัมพันธ์ออกไปหลายภาคส่วน

กลยุทธ์ที่ 4 กลยุทธ์การระดมทรัพยากรของกิจกรรมลูกเสือ ดังนั้นผู้บริหารควรมีการระดมทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อสนับสนุนในการดำเนินการของกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมให้กับลูกเสือในการมีจิตอาสา พบว่ามีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการบริหารเพื่อส่งเสริม

การมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ส่งเสริมทรัพยากรในการจัดกิจกรรมลูกเสือจากผู้ปกครอง ได้มีโครงการ/แผนการดำเนินการระดมงบประมาณในการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสา สอดคล้องกับแนวคิดของ Gareth & Jennifer (2016) ได้นำเสนอว่า การบริหารสโมสรลูกเสือ จึงควรดำเนินการเป็นไปในทิศทางเดียวกันและเกิดระบบในการบริหารงานซึ่งการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ถือเป็นเครื่องมือในการจัดการและยังเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจในการดำเนินการและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในเกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กรนั้นๆ ด้วยระดมทรัพยากร แหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมลูกเสือจากและครอบครัว มีการสำรวจแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมลูกเสือ โดยขอความร่วมมือกับครอบครัว ในการจัดทำแหล่งเรียนรู้เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมลูกเสือกำกับติดตามการจัดสรรทรัพยากรในกิจกรรมลูกเสือให้มีประสิทธิภาพโดยมีการกำกับติดตามการใช้ทรัพยากรมีการรายงานผลการใช้งบประมาณของกิจกรรมลูกเสือ

กลยุทธ์ที่ 5 กลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย สังคมและหน่วยงานภายนอก ดังนั้นผู้บริหารควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่ายทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน สังคม และหน่วยงานภายนอก เพื่อให้มีการดำเนินการในการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมให้กับลูกเสือในการมีจิตอาสา พบว่ามีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ประสานความร่วมมือกับเครือข่ายในการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสา มีแผนงานในการร่วมมือการออกจัดกิจกรรมพัฒนาการประชาสัมพันธ์ให้สังคมในการออกจัดกิจกรรมลูกเสือซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สติพร เขวัญชัย (2561, หน้า 592) ได้เสนอประเด็นกลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมให้สมาชิกสโมสรลูกเสือสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สมาชิกของสโมสรลูกเสือถือเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยขับเคลื่อนการทำงานของสโมสรให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสืออย่างต่อเนื่อง ซึ่งได้มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของโรงเรียนและเครือข่ายอย่างชัดเจนมีการประชุมชี้แจงวางแผนร่วมกับเครือข่ายในการให้ความร่วมมือของกิจกรรมลูกเสือ สร้างระบบการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาโดยบูรณา สังคมมีการส่งเสริมการสร้างเครือข่าย ท้องถิ่นและโรงเรียน มีการบูรณาการเครือข่ายผู้ปกครองกับ ศิษย์เก่าและชมรมต่างๆเพื่อร่วมกันจัดกิจกรรมลูกเสือ

3. ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของกลยุทธ์การบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ พบว่า ความเหมาะสมของกลยุทธ์การบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ มีความเหมาะสมในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจาก ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพแวดล้อมของการดำเนินงานการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาด้วยการศึกษาสภาพและการศึกษาแนวทางจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้ให้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริง รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเหมาะสมของกลยุทธ์ทำให้มีความเหมาะสมในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับสุดใจ วันอุดมเดชชัย (2556, หน้า 42) กล่าวไว้ว่า กระบวนการเชิงกลยุทธ์ที่ตรวจสอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องและเป็นกิจกรรมที่ดำเนินอยู่ตลอดเวลา เป็นการกำหนดแนวทางในการดำเนินงานขององค์กรในระยะยาวเพื่อ

Citation : กิตติคุณ อินทนนท์, สติพร เขวัญชัย, ทศนะ ศรีปัดดา, และ ทศนะ กฤษยาภาณุจันต์ โดพิทักษ์. (2568). การพัฒนากลยุทธ์การ

บริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 23–42.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.22>

ทำให้เกิดการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ยกระดับการดำเนินงาน ระเบียบมาบริหารจัดการ กิจกรรมลูกเสือส่งเสริมให้เกิดจิตอาสาโดยมีการนำ ระเบียบ ข้อบังคับของสำนักงานลูกเสือแห่งชาตินำมาจัด โครงสร้างเป็นลำดับขั้นตอนและมอบหมายความรับผิดชอบเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารควรนำกลยุทธ์การพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาไปใช้โดย การบูรณาการหลักสูตรต่างๆที่มีความสอดคล้องกันเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะในด้านอื่นๆให้กับลูกเสือ

1.2 ผู้บริหารควรนำกลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรในการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสา ไปใช้ในการอบรมพัฒนาให้กับผู้กำกับลูกเสือได้มีความรู้และทักษะในการจัดกิจกรรมในทุก ๆ ด้าน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลการใช้กลยุทธ์การบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ให้ ครอบคลุมตามวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าประสงค์ของกลยุทธ์

2.2 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีเกษตรดิจิทัลเพื่อเพิ่มผลผลิตสินค้าเกษตร ให้กับ เกษตรกรทุกกลุ่มในสังคมไทย โดยแบ่งตามประเภทของเกษตรกรรม

2.3 ควรทำการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมอื่นๆที่ส่งผลต่อการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสา ของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ สำหรับเป็นข้อมูลในการดำเนินงานตามกลยุทธ์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- กิตติพงศ์ บัณฑิ. (2564). การพัฒนาผู้บังคับบัญชาลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ในโรงเรียนปะทิววิทยาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*, 7(3), 108–123.
- กิตติพล แต่งผิว. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อจิตอาสาในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของ ชุมชนตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, สถาบัน บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์].
- ชิดชนก เจริญมงคลการ. (2561). แนวทางการบริหารจัดการด้านจิตอาสาสมัครในองค์กรภาครัฐ ภาค 3350 ในเขตกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- ธิดาชนก วงศ์พิทักษ์. (2556). ปัจจัยจิตสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (สารนิพนธ์ กศ.ม.). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- นิสิต ตั้งจิรวรรณกุล. (2559). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรการบริหารกับการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์].
- บุษราภรณ์ ดีเยาว์. (2561). ขบวนการจิตอาสา การขัดเกลาทางสังคมกับการพัฒนาตนของเยาวชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล [ดุชนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย].
- มินตรา ลายสนธิเสรีกุล. (2557). กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตเบญจบุรพา กรุงเทพมหานคร. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา (An Online Journal Of Education), 9(3), 392–406.
- เรืองณวิน มีดินดำ. (2558). การพัฒนาแนวทางการบริหารกิจการลูกเสือ-เนตรนารีสามัญในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม].
- วุฒิ อิศระกุล. (2565). แนวทางการพัฒนากิจการลูกเสือให้เป็นเลิศของผู้บริหาร โรงเรียนวัดนครเนื่องเขต (ศรีโพธิ์จร) จังหวัดฉะเชิงเทรา. Dhammathas Academic Journal, 22(3), 399–412.
- สถิพร เชาวน์ชัย. (2561). กลยุทธ์การบริหารสโมสรลูกเสือจังหวัด. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 12(2), 581–595.
- สถิพร มีผดุง. (2558). การพัฒนากลยุทธ์การจัดกิจกรรมนักศึกษาเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักศึกษาสถาบันการพลศึกษา. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 9(2), 204–221.
- สุดใจ วันอุดมเดชาชัย. (2556). การจัดการเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- อรศิริ ไม่ทอง. (2564). กระบวนการเสริมสร้างจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคมของเยาวชนนานาชาติ. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์, 17(3), 1–18.
- อ้อมใจ วงษ์มณฑา. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษามหาบัณฑิต, สถาบันพัฒนธรรมศึกษาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์].
- Jones, G. R., & George, J. M. (2016). *Contemporary management* (9th ed.). New York: McGraw-Hill Education.

ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล
The Relationship between Core Competencies and Job Performance of
Personnel in the Provincial Industrial Offices of Thailand's Central Perimeter
Provinces

ชนนาถ ทรงสกุล^{1*}, ไททัศน์ มาลา², และ กัมลาศ เยาวะนิ³

Chomnat Songsakul^{1*}, Titus Mala², and Kamalas Yaowanit

¹⁻³คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี;
Department of Educational Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences, Walailak University
Rajabhat University under the Royal Patronage, Pathum Thani Province, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : chom.mpa15@gmail.com

DOI : 10.14456/jlgisrru.2025.23

Received : March 30, 2025; Revised : May 20, 2025; Accepted : May 30, 2025

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัย ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดกลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑลนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับสมรรถนะ
หลักและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลาง
ปริมณฑล 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่
บุคลากรในสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล
จังหวัดนนทบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดปทุมธานี และจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 94 คน เครื่องมือที่ใช้ใน
การวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าเบี่ยงเบน
มาตรฐาน (S.D.) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Pearson's Correlation Coefficient

ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะหลักของบุคลากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.24$) เมื่อ
พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การทำงานเป็นทีม ($\bar{x} = 4.45$) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การยึดมั่นใน
ความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม ($\bar{x} = 4.41$) การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ($\bar{x} = 4.37$) การ
บริการที่ดี ($\bar{x} = 4.36$) และการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ($\bar{x} = 3.62$) ตามลำดับ 2) ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดย
ภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.41$) โดยประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน คุณภาพของงาน ($\bar{x} = 4.44$) มี
ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ปริมาณงาน ($\bar{x} = 4.42$) ค่าใช้จ่าย ($\bar{x} = 4.40$) และเวลาการปฏิบัติงาน ($\bar{x} =$

Citation : Songsakul, C., Mala, T., & Yaowanit, K. (2025). The Relationship between Core Competencies and Job

Performance of Personnel in the Provincial Industrial Offices of Thailand's Central Perimeter Provinces. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 43-58. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.23>

4.36) ตามลำดับ 3) สมรรถนะหลักมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในทางบวก ($r = 0.892$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ระหว่าง 0.450 ถึง 0.906 โดยสมรรถนะหลักด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในทางบวกในระดับสูงมาก ($r = 0.906$) สูงกว่าสมรรถนะหลักด้านอื่น ๆ

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ได้แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและการเพิ่มสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของบุคลากร ตลอดจนทราบถึงสมรรถนะหลักด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม ว่ามีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสูงกว่าสมรรถนะหลักด้านอื่น ๆ

คำสำคัญ (Keywords) : ประสิทธิภาพ, สมรรถนะหลัก, การปฏิบัติงาน, กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล, สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด

Abstract

This operational quantitative study aimed to 1) examine core competencies and work performance of the personnel working in Provincial Industry Offices of the Central Perimeter Provinces, and 2) investigate the relationship between core competency and the work performance of personnel in these offices. The sample consisted of 94 personnel working under Ministry of Industry (Thailand) in the Provincial Industry Offices of Central Perimeter Provinces, including Nonthaburi, Nakhon Pathom, Pathum Thani, and Samut Prakan. The instrument used in this study was a questionnaire, with data analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient.

The overall level of core competencies among personnel was high ($\bar{x} = 4.24$). When considering individual aspects, teamwork had the highest mean score ($\bar{x} = 4.45$), followed by integrity ($\bar{x} = 4.41$), professional expertise ($\bar{x} = 4.37$), service-mindedness ($\bar{x} = 4.36$), and achievement motivation ($\bar{x} = 3.62$), respectively. The overall work performance level was also high ($\bar{x} = 4.41$). Among specific aspects, the quality of work had the highest mean score ($\bar{x} = 4.44$), followed by quantity of work ($\bar{x} = 4.42$), cost efficiency ($\bar{x} = 4.40$), and time efficiency ($\bar{x} = 4.36$), respectively. Core competencies were positively correlated with work performance, with a statistically significant positive correlation at the .05 level ($r = 0.892$). The correlation coefficients ranged from 0.450 to 0.906. Notably, integrity demonstrated the strongest positive correlation with work performance ($r = 0.906$), which was higher than that of other core competencies.

Citation : ขมนาด ทรงสกุล, ไพฑูรย์ มาลา, และ กัมลาศ เยวะนิจ. (2568). ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักกับประสิทธิภาพในการ

ปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 43-58. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.23>

The knowledge gained from this research provides guidelines for enhancing work performance and strengthening core competencies among personnel. Moreover, the study highlights that integrity has a stronger relationship with work performance compared to other core competencies.

Keywords : Efficiency, Core Competency, Work Performance, Central Perimeter Provinces, Provincial Industry Offices

บทนำ (Introduction)

การบริการภาครัฐจำเป็นต้องเร่งพัฒนาและปรับมาตรฐานการปฏิบัติงานเพื่อให้มีศักยภาพมากขึ้น ซึ่งเป็นกลไกหลักสำหรับการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามหลักการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ คือ การนำหลักการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบราชการและการแสวงหาประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการที่มุ่งให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศ ซึ่งมีหลักการดำเนินงานเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและเสริมสร้างศักยภาพของภาครัฐ ประกอบด้วย 1) พัฒนาการให้บริการ ภาครัฐที่ตอบโจทย์ สะดวก ประหยัด แก่ ประชาชนและผู้ประกอบการ โดยพัฒนาคุณภาพการให้บริการ และเปิดโอกาสให้ภาคส่วนอื่นเข้ามามีส่วนร่วม 2) ปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการและโครงสร้างของภาครัฐให้ยืดหยุ่น เชื่อมโยง เปิดกว้าง และมีประสิทธิภาพเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ 3) ปรับเปลี่ยนภาครัฐเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่ใช้ข้อมูลในการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาประเทศ และสร้างระบบบริหารจัดการ และ 4) การสร้างระบบบริหารภาครัฐที่ส่งเสริมการปรับเปลี่ยนและพัฒนาบุคลากร ให้มีทักษะที่จำเป็นในการให้บริการ ภาครัฐดิจิทัลและปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ มาตรการภาครัฐให้เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566 – 2570)

การบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรให้ประสบความสำเร็จ โดยการใช้สมรรถนะเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ทั้งการบริหารจัดการผู้มีความสามารถสูง การบริหารผลการปฏิบัติงาน การพัฒนาความก้าวหน้าตามสายวิชาชีพ เป็นต้น การนำสมรรถนะมาประยุกต์ใช้ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์นั้นจะช่วยให้องค์กรได้บุคลากรที่สามารถปฏิบัติงานได้มีประสิทธิภาพ และได้ผลการปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกทำให้องค์กรต่าง ๆ ต้องหันมาทบทวนพิจารณาสมรรถนะขององค์กร เพื่อให้องค์กรสามารถผ่านการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ หากองค์กรต้องการที่จะสร้างความได้เปรียบในเชิงการแข่งขันและสร้างขีดความสามารถในต่อสู้กับกระแสการเปลี่ยนแปลงได้ จึงจำเป็นต้องพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรในองค์กร ซึ่งบุคลากรในองค์กรจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการช่วยส่งเสริมผลักดันให้สมรรถนะขององค์กรเป็นสมรรถนะที่เข้มแข็งและสามารถแข่งขันกับองค์กรอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อัญชลี ชัยศรี, 2563)

Citation : Songsakul, C., Mala, T., & Yaowanit, K. (2025). The Relationship between Core Competencies and Job

Performance of Personnel in the Provincial Industrial Offices of Thailand's Central Perimeter Provinces. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 43-58. <https://doi.org/10.14456/Jlgisrru.2025.23>

องค์กรที่มีบุคลากรมีสมรรถนะในการทำงานสูง จะทำให้องค์กรนั้นเป็นองค์กรแห่งความสำเร็จ สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กรได้ การพัฒนาบุคลากรในองค์กรให้เป็นบุคลากรที่มีสมรรถนะในการทำงานสูง จึงเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาองค์กร และจำเป็นต้องมีการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีมนุษยสัมพันธ์ มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี มีความสามารถในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม จริยธรรมในการทำงาน มีความสามารถในการบริหารจัดการ มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้สิ่งใหม่ มีความสนใจใฝ่รู้พัฒนาศักยภาพตนเองในด้านวิชาชีพและด้านอื่นๆ อยู่เสมอ (ปวีณา สุกัน, 2562)

ทั้งนี้จากการศึกษาของ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2553) อรธิดา ปิ่นเจริญ (2563) และแก้วตา ผู้พัฒพงษ์ และ นิคม เจียรจินดา (2561) พบว่า สมรรถนะหลักอันได้แก่ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การสั่งสมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม และการทำงานเป็นทีม มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร ทั้งในด้านคุณภาพของงาน ปริมาณงาน เวลาการปฏิบัติงาน และค่าใช้จ่าย

หน่วยงานในสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม ประกอบไปด้วย สำนักงานรัฐมนตรี (สร.) สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม (สพอ.) กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (กสอ.) สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (สศอ.) กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ (กพร.) สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย (สอน.) และสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด (สอจ.) มีพันธกิจ ดังนี้ 1.) ส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการและภาคอุตสาหกรรม ให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลกด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม 2.) ขับเคลื่อนและพัฒนาระบบนิเวศอุตสาหกรรม (Ecosystem) เพื่อเปลี่ยนผ่านอุตสาหกรรมไทยสู่อุตสาหกรรม 4.0 3.) ส่งเสริมการประกอบกิจการอุตสาหกรรมตามโมเดลเศรษฐกิจ BCG 4.) พัฒนางค์กรสู่องค์กรดิจิทัลเพื่อยกระดับการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนสามัญ (กพ.) เพื่อสมรรถนะสำหรับข้าราชการพลเรือน ซึ่งเป็นเกณฑ์มาตรฐานในการประเมินที่จะต้องใช้อัตราสมรรถนะหลัก 5 ด้าน อันได้แก่ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Achievement Motivation) 2) บริการที่ดี (Service Mind) 3) การสั่งสมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ (Expertise) 4) การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม (Integrity) 5) การทำงานเป็นทีม (Teamwork) การปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ให้เป็นไปตามภารกิจของกระทรวง โดยปฏิบัติตามนโยบายที่ได้รับมอบหมายการปฏิบัติหน้าที่อาจส่งผลกระทบทำให้การปฏิบัติงานของบุคลากรขาดประสิทธิภาพ ไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหรือเป้าหมายของกระทรวง (กระทรวงอุตสาหกรรม, 2567) ทั้งนี้จากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องแสดงให้เห็นว่าสมรรถนะหลักของบุคลากรเป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐานิษฐ์ มณีนารถ (2564) ศึกษา สมรรถนะหลักที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในสังกัดกระทรวงแรงงาน จังหวัดอ่างทอง และสิริบังอร ทิพย์มูล (2564) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลในจังหวัดลพบุรี

Citation : ขมนาด ทรงสกุล, ไททัศน์ มาลา, และ กัมลาศ เยวะนิจ. (2568). ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักกับประสิทธิภาพในการ

ปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 43–58. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.23>

จากความสำเร็จและที่มาของปัญหา การวิจัยศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักกับประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของบุคลากรในสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล ผลจากการวิจัยที่ได้จากการศึกษาสมรรถนะหลัก จะทำให้ทราบถึงสมรรถนะหลักที่เหมาะสม ไปดำเนินการพัฒนา ปรับปรุงระบบการปฏิบัติงานภายในหน่วยงานในสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด (สอจ.) สามารถปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็ว ประหยัดค้ำค่าให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะหลักและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงาน อุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

สมรรถนะหลัก

กระบวนการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคลในองค์กร ได้แก่ การวางแผน อัตรากำลังคน การสรรหาบุคคล การพัฒนาบุคคล การกำกับติดตามผลการปฏิบัติงาน การสร้างขวัญกำลังใจ รวมถึงการสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับบุคคล เพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายขององค์กร ทั้งด้านความ เจริญเติบโตและการพัฒนา ซึ่งมีนักวิชาการได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2553) , แก้วตา ผู้พัฒนพงศ์ และ นิคม เจียรจินดา (2561) , อรธิดา ปิ่นเจริญ (2563) , ปิยะพงษ์ ชำแจ่ม (2566) กล่าวว่า สมรรถนะหลัก ประกอบด้วย

1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ หมายถึง ความมุ่งมั่น ความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการให้ดี ให้มีประสิทธิภาพ หรือให้สูงกว่าค่ามาตรฐาน คำว่า “มาตรฐาน” อาจวัดหรือเทียบจากผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมา หรือหมายถึง มาตรฐานตามเกณฑ์วัดผลสัมฤทธิ์ที่ส่วนราชการกำหนดขึ้น นอกจากนี้การมุ่งผลสัมฤทธิ์ยังหมายรวมถึงการ รังสรรค์ การพัฒนาผลงาน หรือการปฏิบัติงานที่ยากและท้าทาย
2. บริการที่ดี หมายถึง ความมุ่งมั่น ความตั้งใจ และความพยายามที่จะให้บริการกับประชาชนผู้มา ขอรับบริการตามหน้าที่ของตน หรืองานอื่นที่เกี่ยวข้อง ที่ตนเองสามารถที่จะให้บริการได้ บริการที่ดีจึงเป็น การกระทำโดยไม่สามารถเลือกกลุ่มเป้าหมาย ไม่ว่าภาคราชการ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ซึ่งการบริการ เกิดจากจิตสำนึกของผู้ให้บริการและจิตสำนึกของความเป็นข้าราชการที่ดี
3. การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ หมายถึง ความสนใจใฝ่รู้ที่จะส่งเสริมความรู้ความสามารถของ ตน ด้วยการศึกษา ค้นคว้าและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สามารถนำความรู้ทางวิชาการและเทคโนโลยี ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้

Citation : Songsakul, C., Mala, T., & Yaowanit, K. (2025). The Relationship between Core Competencies and Job

Performance of Personnel in the Provincial Industrial Offices of Thailand's Central Perimeter Provinces. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 43-58. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.23>

4. การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม หมายถึง การดำรงตนและการประพฤติปฏิบัติตนในวิถีแห่งความดีงาม ความถูกต้อง ทั้งในกรอบของกฎหมาย คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ เพื่อภาพลักษณ์ ศักดิ์ศรี ชื่อเสียง และเกียรติยศของความเป็นข้าราชการที่ดี

5. การทำงานเป็นทีม หมายถึง ความตั้งใจและความพร้อมที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น หรือเป็นส่วนหนึ่งของทีม หน่วยงาน หรือส่วนราชการ โดยผู้ปฏิบัติมีฐานะเป็นสมาชิก ไม่จำเป็นต้องอยู่ในฐานะหรือตำแหน่งหัวหน้าทีมแต่เพียงตำแหน่งเดียว ความเป็นสมาชิกในทีมดังกล่าว หมายความว่าความรวมถึงความสามารถในการสร้างและรักษาสัมพันธภาพกับสมาชิกในทีมด้วย

สรุปได้ว่า จากแนวคิด ทฤษฎี และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดตัวแปรอิสระโดยใช้แนวคิดสมรรถนะหลัก ตามที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2553) ที่ตรงกับบริบทขององค์กรในงานวิจัยครั้งนี้ ดังนี้ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) การบริการที่ดี 3) การส่งมอบความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ 4) การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม และ 5) การทำงานเป็นทีม

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

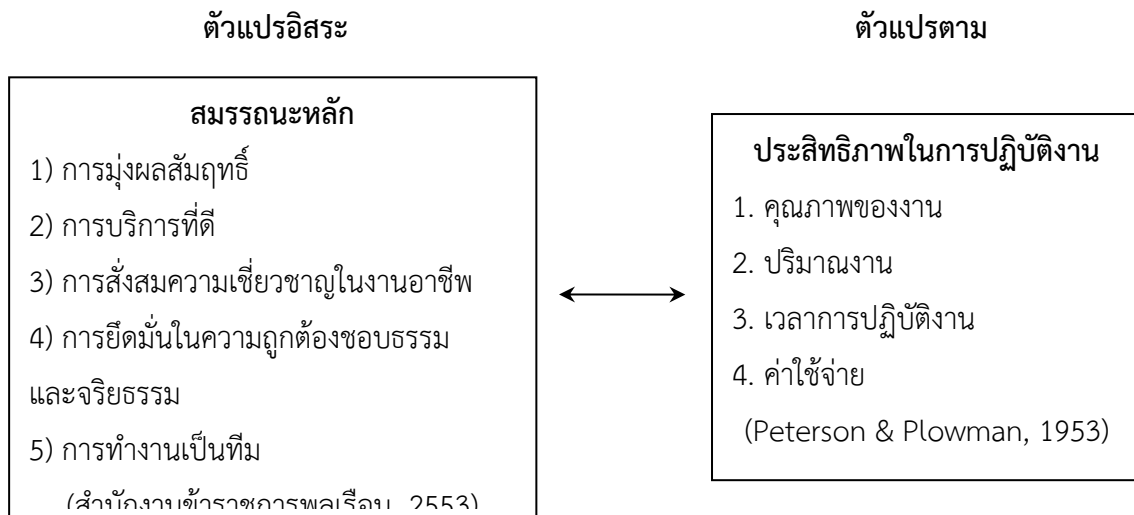
ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เน้นการบริหารจัดการ ด้านความสามารถด้านความชำนาญและสิ่งจูงใจที่จะให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานไปสู่เป้าหมายขององค์กร โดยใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดหรือเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศได้กล่าวถึงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ได้แก่ Peterson and Plowman (1953) , วัตดริฟฟ์ (Woodruff, 1990) , Harrington (1992) กล่าวว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมีองค์ประกอบ 4 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านคุณภาพของงาน (Quality) หมายถึง งานที่ได้มาตรฐาน มีคุณภาพสูง ผู้บริโภคมีความพึงพอใจก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย
2. ปริมาณงาน (Quantity) หมายถึง จำนวนงานที่แล้วเสร็จตามเป้าหมายขององค์กรอย่างเหมาะสม
3. เวลา (Time) หมายถึง ใช้เวลาที่เหมาะสม รวดเร็ว ถูกต้องในการปฏิบัติงานใช้วิธีการที่ทันสมัย สะดวกรวดเร็ว ส่งมอบได้ถูกต้อง และตรงตามเวลาที่กำหนด
4. ค่าใช้จ่าย (Cost) หมายถึง วิธีการปฏิบัติงานที่ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ประหยัดและเหมาะสม เกิดการสูญเสียน้อยที่สุด สร้างผลกำไรให้องค์การมากที่สุด

จากแนวคิด ทฤษฎี และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดตัวแปรตามในด้านประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ตามแนวคิด และทฤษฎีของ Peterson and Plowman (1953) ที่ตรงกับบริบทขององค์กรในงานวิจัยครั้งนี้ ดังนี้ 1) คุณภาพของงาน 2) ปริมาณงาน 3) เวลา และ 4) ค่าใช้จ่าย

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

จากแนวคิด ทฤษฎี และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดตัวแปรอิสระโดยใช้แนวคิดสมรรถนะหลัก ตามที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2553) ในด้านประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ตามแนวคิด และทฤษฎีของ Peterson and Plowman (1953) ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาและวิจัย ได้แก่ บุคลากรสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดนนทบุรี จำนวน 19 คน จังหวัดนครปฐม จำนวน 24 คน จังหวัดปทุมธานี จำนวน 26 คน จังหวัดสมุทรปราการจำนวน 25 คน รวมจำนวน 94 คน (อ้างอิงข้อมูลจากโครงสร้างอัตรากำลังของสำนักงานอุตสาหกรรมแต่ละจังหวัด พ.ศ. 2567)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ บุคลากรสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดนนทบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรปราการ 94 จำนวน โดยใช้สูตรทำโรยามาเน่ 76 คน แต่ เนื่องจากจำนวนประชากรต่ำกว่า 100 คน เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนของข้อมูลผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูล จำนวน 94 คน เท่ากับจำนวนประชากรทั้งหมด

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย (Descriptive Statistics) ใช้สถิติการหาค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentages) ค่าเฉลี่ย () (ดวงรัตน์ ธรรมสโรช, 2563) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.)

2. การทดสอบด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Pearson's Correlation Coefficient (นาคยา กรานประโคน, 2563) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามจำนวน 1 ตัว กับตัวแปรอิสระตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล ผู้วิจัยได้เลือกใช้เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลโดย Google form ซึ่งได้รับการตอบกลับ ร้อยละ 100 มาวิเคราะห์เชิงปริมาณ ซึ่งสร้างจากกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามแบบปลายปิด (Closed-Ended Question) ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาข้อมูลเป็นแบบสอบถามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับศึกษา ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในองค์กร และตำแหน่ง

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อระดับสมรรถนะหลักของบุคลากร สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) การบริการที่ดี 3) การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ 4) การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม และ 5) การทำงานเป็นทีม ซึ่งกำหนดให้ผู้ตอบเลือกตอบ (Check list) ตามรายการที่กำหนดมาให้ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) คุณภาพของงาน 2) ปริมาณงาน 3) เวลาการปฏิบัติงาน และ 4) ค่าใช้จ่าย ซึ่งกำหนดให้ผู้ตอบเลือกตอบ (Check list) ตามรายการที่กำหนดมาให้ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน มาหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index: IOC) โดย ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องที่ยอมรับได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป พร้อมทั้งปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อนำคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่า IOC แล้ว พบว่าผลการประเมินได้ค่า IOC มีค่า 0.92

Citation : ขมนาด ทรงสกุล, ไพฑูรย์ มาลา, และ กัมลาศ เยวะนิจ. (2568). ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักกับประสิทธิภาพในการ

ปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 43–58. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.23>

การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการเก็บข้อมูลจากบุคลากรของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรสาคร ที่มีภารกิจใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นนำมาวัดความสอดคล้องภายใน โดยการหาค่าครอนบักอัลฟา (Cronbach's Alpha) ผลการทดสอบความเที่ยงในภาพรวม มีค่าเท่ากับ 0.77 ซึ่งเป็นค่าความเที่ยงที่สามารถยอมรับได้

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหญิง จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 59.60 มีอายุระหว่าง 41 ปีขึ้นไป จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 45.70 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 55.30 ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในองค์กร จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 53.20 มีระดับตำแหน่ง ข้าราชการ จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 47.90

2. ผลการศึกษาสมรรถนะหลักของบุคลากร สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล

ตารางที่ 1 สมรรถนะหลักของบุคลากร สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล
ภาพรวม

สมรรถนะหลักของบุคลากร	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์	3.62	0.41	มาก
2. การบริการที่ดี	4.36	0.44	มาก
3. การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ	4.37	0.48	มาก
4. การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม	4.41	0.46	มาก
5. การทำงานเป็นทีม	4.45	0.45	มาก
รวม	4.24	0.38	มาก

สมรรถนะหลักของบุคลากร สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.24, S.D. = 0.38) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เรียงตามลำดับเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ การทำงานเป็นทีม ($\bar{X}$ = 4.45, S.D. = 0.45) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม ($\bar{X}$ = 4.41, S.D. = 0.46) การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ($\bar{X}$ = 4.37, S.D. = 0.48) การบริการที่ดี ($\bar{X}$ = 4.36, S.D. = 0.44) และการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ($\bar{X}$ = 3.62, S.D. = 0.41) ตามลำดับ

3. ผลการศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล

ตารางที่ 2 ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาค
กลางปริมณฑล โดยภาพรวม

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานโดยภาพรวม	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. คุณภาพของงาน	4.44	0.46	มาก
2. ปริมาณงาน	4.42	0.50	มาก
3. เวลาการปฏิบัติงาน	4.38	0.49	มาก
4. ค่าใช้จ่าย	4.40	0.53	มาก
รวม	4.41	0.47	มาก

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลาง
ปริมณฑล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($= 4.41$, S.D. = 0.47) และรายด้าน พบว่า เรียงตามลำดับเฉลี่ย
จากมากไปน้อย ดังนี้ คุณภาพของงาน ($= 4.44$, S.D. = 0.46) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ปริมาณงาน ($= 4.42$, S.D. = 0.50) ค่าใช้จ่าย ($= 4.40$, S.D. = 0.53) และเวลาการปฏิบัติงาน ($= 4.38$, S.D. = 0.49)
ตามลำดับ

4. สมรรถนะหลักมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานอุตสาหกรรม
จังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล ในทางบวก ($r = 0.892$) อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อ
พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล ในภาพรวม พบว่า สมรรถนะหลัก มี
ความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาค
กลางปริมณฑล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ระหว่าง ($r = 0.450$) ถึง
($r = 0.906$) โดยสมรรถนะหลักด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม มีความสัมพันธ์กับ
ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล
โดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงมาก ($r = 0.906$) มากกว่า
สมรรถนะหลักด้านอื่น ๆ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

Citation : ขมนาด ทรงสกุล, ไททัศน์ มาลา, และ กัมลาศ เยวะนิจ. (2568). ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักกับประสิทธิภาพในการ

ปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล. วารสารการบริหารการปกครองและ
นวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 43–58. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.23>

1. ระดับสมรรถนะหลักของบุคลากร สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล โดยอยู่ในระดับมาก จำนวน 5 ด้าน ทั้งในการมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม และการทำงานเป็นทีม ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2553) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2553) ที่อธิบายว่า ปัจจัยเหล่านี้มีความสำคัญต่อการพัฒนาสมรรถนะหลักของบุคลากรภาครัฐ

1.1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะบุคลากรสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล ปฏิบัติงานโดยมีการวางแผนการปฏิบัติงาน มีความขยันหมั่นเพียรอดทน และมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน มีการนำเสนอรูปแบบการปฏิบัติงานใหม่ ๆ ดีกว่าเดิม เพื่อให้ได้ผลงานที่มีความโดดเด่น มีการนำเสนอรูปแบบการปฏิบัติงานใหม่ๆ ที่ดีกว่าเดิม เพื่อให้ได้ผลงานที่มีความโดดเด่นและสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ทำให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรและประชาชนผู้รับบริการได้ประโยชน์สูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลดาวัลย์ รุ่งเรือง (2563) ศึกษาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า 1) สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการบริการที่ดี ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์

1.2 การบริการที่ดี พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะบุคลากรสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑลให้บริการถูกต้องน่าเชื่อถือ มีความกระตือรือร้น ยิ้มแย้มแจ่มใส เต็มใจในการให้บริการ มีการลดขั้นตอนการปฏิบัติงานให้กระชับ และรวดเร็วขึ้น เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ผู้รับบริการ มีการเสียสละเวลาส่วนตัวหรืออาสาช่วยเหลือแก้ไขปัญหาแก่ประชาชนโดยไม่บ่ายเบี่ยง แก้วหรือปิดการระควมรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตติยารัตน์ บุงนาแซง (2564) ศึกษาการพัฒนาสมรรถนะหลัก ที่ส่งผลต่อปฏิบัติงานของครูโรงเรียนกีฬาสังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาสมรรถนะหลักที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนกีฬา โดยรวมอยู่ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สมรรถนะการบริการที่ดี อยู่ในระดับมากที่สุด

1.3 การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะบุคลากรสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล ปฏิบัติงานโดยมีการปรับเปลี่ยนแปลงวิธีการปฏิบัติงานเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ มีการใช้เทคโนโลยีในการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก มีการใช้อุปกรณ์สำนักงานเพิ่มขึ้นเพื่อการบริการที่ดี มีการศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สามารถประยุกต์ใช้ระบบเทคโนโลยีเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กรอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฏฐ์นรินทร์ สุขลิ้ม (2562) ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการในสังกัดราชการส่วนภูมิภาคประจำจังหวัดตรัง ผลการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะข้าราชการในสังกัดราชการส่วนภูมิภาคประจำจังหวัดตรัง

Citation : Songsakul, C., Mala, T., & Yaowanit, K. (2025). The Relationship between Core Competencies and Job

Performance of Personnel in the Provincial Industrial Offices of Thailand's Central Perimeter Provinces. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 43-58. <https://doi.org/10.14456/Jlgisrru.2025.23>

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม รองลงมา คือ ด้านการบริการที่ดี และน้อยที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมความชำนาญในงานอาชีพ ตามลำดับ

1.4 การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก บุคลากรสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล ปฏิบัติงานโดยยึดหลักความถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบวิธีการปฏิบัติงานราชการ ยึดมั่นในหลักการ คุณธรรม ความโปร่งใส ซื่อสัตย์สุจริต มีจรรยาบรรณ มีวาจาสุจริต มีการพูดจาน่าเชื่อถือ ไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง มีการปฏิบัติต่อผู้อื่นหรือประชาชนที่มาใช้บริการอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา เตมียา (2564) ศึกษา สมรรถนะหลักที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับความคิดเห็นสมรรถนะหลักในปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยระดับความคิดเห็นสมรรถนะหลักของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการบริการเป็นเลิศ รองลงมา คือ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องและจริยธรรม ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์

1.5 การทำงานเป็นทีม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะบุคลากรสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล ปฏิบัติงานในฐานะสมาชิกของทีมได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง มีทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน มีการรับฟังความคิดเห็นจากสมาชิกในทีม เต็มใจเรียนรู้จากผู้อื่น และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน มีการรักษามิตรภาพ สนับสนุน และช่วยเหลือเพื่อนร่วมทีม และร่วมสร้างความรู้สึกร่วมกันดีในทีม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะพงษ์ ขำแจ่ม (2566) ศึกษาสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลปลายบาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีสมรรถนะหลักอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านการทำงานเป็นทีม

2 ระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน ทั้งในคุณภาพของงาน ปริมาณงาน เวลาการปฏิบัติงาน และค่าใช้จ่ายซึ่งสอดคล้องกับ Peterson and Plowman (1953) ที่อธิบายว่าปัจจัยเหล่านี้มีความสำคัญกับการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร

2.1 คุณภาพของงาน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะการปฏิบัติงานโดยบุคลากรสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล มีการปฏิบัติงานถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ และวิธีการปฏิบัติราชการ มีการให้บริการที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนและเกิดประโยชน์สูงสุด มีการปฏิบัติงานที่มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างคุ้มค่าและเหมาะสมที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริบงอร ทิพย์มูล (2564) การศึกษา

Citation : ขมนาด ทรงสกุล, ไพฑูรย์ มาลา, และ กัมลาศ เยวะนิจ. (2568). ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักกับประสิทธิภาพในการ

ปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 43–58. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.23>

ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลในจังหวัดลพบุรี ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลในจังหวัดลพบุรี อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านคุณภาพงาน ด้านปริมาณงาน ด้านความประหยัดหรือความคุ้มค่าของทรัพยากร และด้านความรวดเร็ว

2.2 ปริมาณงาน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะการปฏิบัติงานโดยบุคลากรสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล มีความรู้ความเข้าใจเทคโนโลยีจึงทำให้มีผลการปฏิบัติงานสำเร็จได้จำนวนผลงานตามเป้าหมายที่กำหนด สามารถให้มีการบริการประชาชนได้จำนวนมากขึ้น โดยไม่มีการค้างค้ำ และมีผลการปฏิบัติงานสำเร็จเหมาะสมกับปริมาณงานตามที่มอบหมายให้รับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑามาศ อินทร์เอี่ยม (2566) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานปกครอง (ปลัดอำเภอ) กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ผลการศึกษาพบว่า เจ้าพนักงานปกครอง (ปลัดอำเภอ) กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า มีประสิทธิภาพมากที่สุด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความประหยัดหรือความคุ้มค่าของทรัพยากร ด้านความรวดเร็ว และด้านปริมาณงาน ส่วนด้านคุณภาพงาน อยู่ในระดับมาก

2.3 เวลาการปฏิบัติงาน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะการปฏิบัติงานโดยบุคลากรสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล มีการปฏิบัติงานสำเร็จรวดเร็วตามแผนงานที่กำหนด มีการส่งมอบงานถูกต้องและตรงเวลาตามที่กำหนด มีการให้บริการประชาชนเสร็จภายในกรอบระยะเวลาตามระเบียบที่เกี่ยวข้อง และมีขั้นตอนการปฏิบัติที่กระชับ และรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา เต็มเทียน (2564) ศึกษาสมรรถนะหลักที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยพนักงานได้ปฏิบัติงานเสร็จทันเวลาที่องค์กรกำหนดมีระดับมากที่สุด

2.4 ค่าใช้จ่าย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะการปฏิบัติงานโดยบุคลากรสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล มีการปฏิบัติงานโดยใช้วัสดุอุปกรณ์สำนักงานเงินงบประมาณอย่างคุ้มค่าและเหมาะสมที่สุด ปฏิบัติงานสำเร็จภายในกรอบกำหนดระยะเวลาตามกำหนด มีการประยุกต์ใช้ระบบเทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงอุปกรณ์สำนักงานร่วมกันเพื่อประหยัดงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์เพิ่ม และมีการลดการซ้ำซ้อนของงาน เพื่อประหยัดเวลาและทรัพยากร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐานิศร์ มณีนาถ (2564) ศึกษา สมรรถนะหลักที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในสังกัดกระทรวงแรงงาน จังหวัดอ่างทอง ผลการศึกษาพบว่า 1) สมรรถนะหลักของเจ้าหน้าที่ในสังกัดกระทรวงแรงงาน ประจำจังหวัดอ่างทอง อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มี

ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ รองลงมา คือ ด้านการยึดมั่นในความถูกต้อง ชอบธรรม และ จริยธรรม ด้านบริการที่ดี ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ตามลำดับ
2) ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในสังกัดกระทรวงแรงงาน ประจำจังหวัดอ่างทอง อยู่ในระดับ มาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงาน อุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล พบว่า สมรรถนะหลักมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล ในทางบวก อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักมีความสัมพันธ์กับ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล ในภาพรวม พบว่า สมรรถนะหลักมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงาน อุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความสัมพันธ์ ทางบวก อยู่ระหว่าง 0.450 ถึง 0.906 โดยสมรรถนะหลักด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและ จริยธรรม มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่ม จังหวัดภาคกลางปริมณฑล โดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง มาก มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.906 มากกว่าสมรรถนะหลักด้านอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ ญัฐนันท์ สุขลิ้ม (2562) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ ข้าราชการในสังกัดราชการส่วนภูมิภาคประจำจังหวัดตรัง ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง สมรรถนะกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการในสังกัดราชการส่วนภูมิภาคประจำจังหวัดตรัง พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง เท่ากับ 0.859

ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

จากการวิจัยนี้ได้แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและการเพิ่มสมรรถนะหลักใน การปฏิบัติงานของบุคลากร ตลอดจนได้ข้อค้นพบว่า สมรรถนะหลักด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม และจริยธรรม ว่ามีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสูงกว่าสมรรถนะหลักด้านอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ ควรส่งเสริมทักษะในการทำงานร่วมกันให้เกิดผลสำเร็จที่ดี และการรักษา ความสัมพันธ์ที่ดีทางสังคม โดยการทำงานแบบส่งเสริมทักษะในการทำงานทำให้บุคลากรไม่มีปัญหา กับเพื่อนร่วมงานส่งผลให้งานประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

Citation : ขมนาด ทรงสกุล, ไพฑูรย์ มาลา, และ กัมลาศ เยวะนิจ. (2568). ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักกับประสิทธิภาพในการ

ปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล. วารสารการบริหารการปกครองและ นวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 43–58. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.23>

1.2 . ด้านเวลาในการปฏิบัติงาน ควรสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรมีความพยายามในการปฏิบัติหน้าที่ให้แล้วเสร็จตามกำหนดเวลา โดยกำหนดเป้าหมายและกำหนดตัวชี้วัดที่ใช้วัดผลการปฏิบัติงานให้มีความชัดเจนและสามารถวัดได้ รวมทั้งมีการติดตามและปรับปรุงเป้าหมายและตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงขององค์กร และอาจมีการเสนอผลตอบแทนเป็นรางวัลพิเศษเพื่อจูงใจให้บุคลากรมีการสร้างผลงานใหม่ ๆ ที่มีความโดดเด่นมากขึ้น

1.3 ควรส่งเสริมคุณภาพของงาน ด้วยการจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับการบริการประชาชนด้วยใจบริการ เพื่อให้บุคลากรมีความเต็มใจในการบริการ มีความสุภาพและเป็นมิตรกับผู้มารับบริการ เพิ่มทักษะเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ และวิธีการปฏิบัติราชการ เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาด

1.4 ควรสร้างความเข้าใจแก่ผู้มารับบริการ การถ่ายทอดความรู้ด้านการใช้เทคโนโลยีมาใช้ในการบริการ และการเพิ่มช่องทางให้ผู้มารับบริการเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย เพื่อให้ปริมาณงานมีการขับเคลื่อนได้รวดเร็วจากการใช้เครื่องมือต่าง ๆ

1.5 ควรลดขั้นตอนการทำงาน เพื่อให้ปริมาณงานที่บุคลากรได้รับมอบหมายมีการดำเนินการที่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดภายใต้กรอบของเวลา เพื่อไม่ให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติ

1.6 ควรมีการสร้างส่งเสริมให้บุคลากรมีความซื่อสัตย์ สุจริต ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ โดยการจัดอบรมด้านคุณธรรม จริยธรรม เพื่อร่วมสร้างองค์กรที่มีสมรรถนะดี

เอกสารอ้างอิง (References)

- กิตติพงศ์ บัณฑ. (2564). การพัฒนาผู้บังคับบัญชาลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ในโรงเรียนปะทิววิทยาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*, 7(3), 108–123.
- กิตติพล แต่งผิว. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อจิตอาสาในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์].
- จิตชนก เจริญมงคลการ. (2561). *แนวทางการบริหารจัดการด้านจิตอาสาสมัครในองค์กรภาครัฐ ภาค 3350 ในเขตกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- จิตชนก วงศ์พิทักษ์. (2556). *ปัจจัยจิตสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ* (สารนิพนธ์ กศ.ม.). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิสิต ตั้งจิรวรรณกุล. (2559). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรการบริหารกับการจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์].

Citation : Songsakul, C., Mala, T., & Yaowanit, K. (2025). The Relationship between Core Competencies and Job

Performance of Personnel in the Provincial Industrial Offices of Thailand's Central Perimeter Provinces. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 43-58. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.23>

- บุษราภรณ์ ตีเอวาร์. (2561). *ขบวนการจิตอาสา การขัดเกลาทาสังคมกับการพัฒนาตนของเยาวชนใน กรุงเทพมหานครและปริมณฑล* [ดุชนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย].
- มินตรา ลายสนิทเสรีกุล. (2557). กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตเบญจบุรพา กรุงเทพมหานคร. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา (An Online Journal Of Education)*, 9(3), 392–406.
- เรืองวิน มีดินดำ. (2558). *การพัฒนาแนวทางการบริหารกิจการลูกเสือ-เนตรนารีสามัญในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม].
- วุฒิ อิศระกุล. (2565). แนวทางการพัฒนากิจการลูกเสือให้เป็นเลิศของผู้บริหาร โรงเรียนวัดนครเนื่องเขต (ศรีโพธิ์) จังหวัดฉะเชิงเทรา. *Dhammathas Academic Journal*, 22(3), 399–412.
- สธิพร เขาวนชัย. (2561). กลยุทธ์การบริหารสโมสรลูกเสือจังหวัด. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 12(2), 581–595.
- สิริพร มีผดุง. (2558). การพัฒนากลยุทธ์การจัดกิจกรรมนักศึกษาเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักศึกษาสถาบันการพลศึกษา. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 9(2), 204–221.
- สุดใจ วันอุดมเดชชัย. (2556). *การจัดการเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- อรศิริ ไม่ทอง. (2564). กระบวนการเสริมสร้างจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคมของเยาวชนนานาชาติ. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*, 17(3), 1–18.
- อ้อมใจ วงษ์มณฑา. (2553). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์กัลยาณิวัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์].
- Jones, G. R., & George, J. M. (2016). *Contemporary management* (9th ed.). New York: McGraw-Hill Education.

Citation : ขมนาด ทรงสกุล, ไพฑูรย์ มาลา, และ กัมลาศ เยวะนิจ. (2568). ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักกับประสิทธิภาพในการ

ปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 9(2), 43–58. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.23>

ระบบสุขภาพช่องปากระดับปฐมภูมิภายใต้การดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพะเยา

Primary Oral Health Care System Under the Supervision of Local Administrative Organizations in Phayao Province

พัชรารวรรณ ศรีศิลป์นันท์¹, ขวาลิต ชนินทรสงขลา², ประสิทธิ์ วงศ์สุภา³, และ ปภาอร เขียวสีมา^{4*}

Patcharawan Srisilapanan¹, Chawalit Chanintonsongkhla², Prasit Wongsupa³,
and Paphaon Kheawseema^{4*}

¹⁻²คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา; School of Dentistry University of Phayao, Thailand.

³สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดพะเยา; Phayao Provincial Public Health Office, Thailand.

^{4*}คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา; School of Dentistry University of Phayao, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : Paphaon.kh@up.ac.th

DOI : 10.14456/jlgisrru.2025.24

Received : March 31, 2025; Revised : May 5, 2025; Accepted : May 6, 2025

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์กำลังคนด้านสุขภาพช่องปาก ระดับปฐมภูมิ ในจังหวัดพะเยาภายใต้องค์กรส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา 2) ศึกษานโยบายสุขภาพช่องปากระดับปฐมภูมิ และบทบาทการบริหารจัดการขององค์กรส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา 3) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคขององค์กรส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพะเยาในการดูแลสุขภาพช่องปากประชาชน และ 4) เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาองค์ความรู้การดูแลสุขภาพช่องปากระดับปฐมภูมิ ขององค์กรส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจภาคตัดขวาง โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากร จำนวน 189 คน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณประกอบด้วย ผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) จำนวน 66 คน โดยเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ในขณะที่การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องจำนวน 12 คน

ผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่า สถานการณ์กำลังคนด้านทันตสุขภาพยังขาดแคลน และวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการให้บริการ นอกจากนี้ การวางแผนอัตรากำลังและจัดสรรทรัพยากรยังไม่ครอบคลุมทุกมิติ อย่างไรก็ตาม การกำหนดบุคคลรับผิดชอบและการสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับที่ดี ผลการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า การถ่ายโอน รพ.สต. ไปยัง อบต. มีทั้งข้อดีและข้อเสีย โดยข้อดีคือการเพิ่มอัตรากำลังและนโยบายที่สอดคล้องกับชุมชน แต่ยังคงประสบปัญหาด้านการประสานงาน การขาดแคลน

Citation : Srisilapanan, P., Chanintonsongkhla, C., Wongsupa, P., & Kheawseema, P. (2025). Primary Oral Health Care

System Under the Supervision of Local Administrative Organizations in Phayao Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 59-76. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.24>

บุคลากรทันตกรรม และความไม่ชัดเจนของระเบียบการเงิน บุคลากรในพื้นที่แสดงความต้องการการสนับสนุนด้านวิชาการและการฝึกอบรมจากคณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และศักยภาพในการดูแลสุขภาพช่องปากของประชาชน

คำสำคัญ (Keywords) : ระบบสุขภาพปฐมภูมิ, ระบบสุขภาพช่องปาก, องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น, การกระจายอำนาจ

Abstract

This research aimed to: 1) examine the situation of oral health workforce at the primary healthcare level under the local administrative organizations in Phayao Province, 2) study the primary oral health policies and the management roles of local administrative organizations in Phayao Province, 3) explore the problems and obstacles faced by local administrative organizations in Phayao Province in managing oral health for the public, and 4) propose strategies for the development of knowledge in primary oral healthcare within local administrative organizations in Phayao Province. This study is a cross-sectional survey research, utilizing a mixed-methods research approach that combines both quantitative and qualitative research. The population consists of 189 people. The sample for the quantitative research includes 66 workers from health promotion hospitals (HPH) in the province, selected through purposive sampling. Meanwhile, the qualitative research involved in-depth interviews with 12 administrators and practitioners involved in the oral health field.

The quantitative results revealed a shortage of dental manpower and essential equipment. Additionally, did not fully cover all necessary aspects. However, the assignment of responsible personnel and the understanding of work procedures were considered adequate by respondents. The qualitative results indicated that the transfer of primary health care centers to LAOs had both advantages and disadvantages. The advantages included increased manpower and policies aligned with community needs, while the disadvantages involved coordination problems, a shortage of dental personnel, and unclear financial regulations. Local personnel expressed a need for academic support and training from the School of Dentistry, University of Phayao, to enhance their knowledge and capacity in providing oral health care.

Keywords : Primary Health Care, Oral Health Care System, Local Administrative Organizations, Decentralization

บทนำ (Introduction)

การถ่ายโอนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ไปสู่องค์กรบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการกระจายอำนาจด้านสาธารณสุขของประเทศไทย ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงบริการสุขภาพของประชาชนในระดับท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2566) การดำเนินการดังกล่าวเป็นไปตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดให้หน่วยงานของรัฐบางส่วน รวมถึง รพ.สต. ถูกถ่ายโอนไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอดีต รพ.สต. อยู่ภายใต้การบริหารของกระทรวงสาธารณสุข ผ่านสำนักงานสาธารณสุขอำเภอและจังหวัด โดยมีบทบาทสำคัญในการให้บริการสุขภาพปฐมภูมิแก่ประชาชนในพื้นที่ชนบท อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการแบบรวมศูนย์อาจส่งผลให้การจัดสรรทรัพยากรและบุคลากรไม่สอดคล้องกับความต้องการเฉพาะของแต่ละพื้นที่

ในปี พ.ศ. 2565 เป็นต้นมา ได้มีการถ่ายโอน รพ.สต. จากสังกัดกระทรวงสาธารณสุขไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในหลายจังหวัด รวมถึงจังหวัดพะเยา ซึ่งมีการถ่ายโอน รพ.สต. และสถานีนามัยเฉลิมพระเกียรติ 60 พรรชานวมินทราชินี (สอน.) จำนวนทั้งสิ้น 54 แห่ง ไปยังองค์กรบริหารส่วนจังหวัดพะเยา (องค์กรบริหารส่วนจังหวัดพะเยา, 2568) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจนำไปสู่ปัญหาและความท้าทายต่าง ๆ เช่น การขาดความพร้อมด้านบุคลากร การขาดความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการระบบสาธารณสุข ข้อจำกัดด้านกฎหมายและงบประมาณ และความกังวลเกี่ยวกับสภาพการทำงานและความมั่นคงในอาชีพของบุคลากร (ไพโรจน์ พรหมพันธุ์ และคณะ, 2567)

คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ในฐานะหน่วยงานทางการศึกษาที่มีโรงพยาบาลทันตกรรม ซึ่งเป็นหน่วยงานด้านทันตสาธารณสุขในจังหวัดพะเยา มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและดูแลรักษาสุขภาพช่องปากของประชาชนในพื้นที่จังหวัดพะเยาและจังหวัดใกล้เคียง การถ่ายโอน รพ.สต. ไปยัง อบจ. ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญในการบริหารจัดการระบบสาธารณสุขในทุกด้าน รวมถึงด้านทันตสาธารณสุขและบริการทันตกรรม

ผู้วิจัยต้องการชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการศึกษาเรื่องนี้ แม้ว่าการถ่ายโอน รพ.สต. ไปยัง อบจ. จะมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและให้บริการด้านสุขภาพ แต่ยังคงมีข้อจำกัดในการศึกษาสถานการณ์สุขภาพช่องปากภายใต้การบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะในบริบทของจังหวัดพะเยา ดังนั้น การศึกษานี้จึงมีความสำคัญในการวิเคราะห์ระบบสุขภาพช่องปากระดับปฐมภูมิภายใต้การดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา เพื่อให้เข้าใจสถานการณ์ในปัจจุบัน รวมถึงปัญหา อุปสรรค และความต้องการในการพัฒนาระบบสุขภาพช่องปาก ทั้งนี้ผลการศึกษาอาจนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาและวางแผนการดำเนินงานด้านสุขภาพช่องปากในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. ศึกษาสถานการณ์กำลังคนด้านสุขภาพช่องปาก ระดับปฐมภูมิ ในจังหวัดพะเยาภายใต้องค์กรส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา
2. ศึกษานโยบายสุขภาพช่องปากระดับปฐมภูมิ และบทบาทการบริหารจัดการขององค์กรส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา
3. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคขององค์กรส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพะเยาในการดูแลสุขภาพช่องปากประชาชน
4. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาองค์ความรู้การดูแลสุขภาพช่องปากระดับปฐมภูมิ ขององค์กรส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

ระบบสุขภาพช่องปากระดับปฐมภูมิเป็นรากฐานสำคัญของการส่งเสริมและป้องกันปัญหาสุขภาพช่องปากในชุมชน โดยเฉพาะในพื้นที่ที่อยู่ภายใต้การดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรด้านทันตสาธารณสุขให้เพียงพอและมีประสิทธิภาพ (พูลพลักษณ์ โสภารัตน์, 2564) การทบทวนวรรณกรรมในครั้งนี้นำมาศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกำลังคน นโยบาย ปัญหา และแนวทางการพัฒนาองค์ความรู้ด้านสุขภาพช่องปากในระดับปฐมภูมิในบริบทของจังหวัดพะเยา

กำลังคนด้านสุขภาพช่องปากระดับปฐมภูมิ กำลังคนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อการให้บริการสุขภาพช่องปาก งานวิจัยของ เริงสิทธิ์ นามวิชัยศิริกุล และคณะ (2561) ระบุว่าขาดแคลนทันตบุคลากรในพื้นที่ชนบทส่งผลให้ประชาชนเข้าถึงบริการด้านทันตกรรมได้น้อยลง ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถมีบทบาทในการสนับสนุนการพัฒนากำลังคนผ่านการจัดอบรมบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้อง (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2564)

นโยบายสุขภาพช่องปากและการบริหารจัดการ นโยบายด้านสุขภาพช่องปากของท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวทางปฏิบัติ งานศึกษาของ สิริรัตน์ วีระเดช และละอองดาว วงศ์อำมาตย์ (2565) พบว่าการมีนโยบายที่ชัดเจนและการสนับสนุนจากภาครัฐสามารถเพิ่มประสิทธิภาพของการบริการสุขภาพช่องปากได้อย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม อุปสรรคที่พบคือการขาดแคลนงบประมาณและทรัพยากรที่เหมาะสม (กิตติคุณ บัวบาน, 2561)

ปัญหาและอุปสรรคในการดูแลสุขภาพช่องปากขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การศึกษาโดย วณิชชาชื่นกองแก้ว และคณะ (2566) ชี้ให้เห็นว่าอุปสรรคหลักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือข้อจำกัดด้านงบประมาณ ขาดแคลนบุคลากร และการขาดความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้การเข้าถึงบริการทันตกรรมของประชาชนลดลง

Citation : พัชรารณ ศรีศิลปนันท์, ขวดี ขนิษฐสงขลา, ประสิทธิ์ วงศ์สุภา, และ ปภาอร เขียวสีมา. (2568). ระบบสุขภาพช่องปากระดับ

ปฐมภูมิภายใต้การดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพะเยา. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 59-76 <https://doi.org/10.14456/jlgsrru.2025.24>

แนวทางการพัฒนาองค์ความรู้และความร่วมมือทางวิชาการ การศึกษาของทรงชัย ทองปาน (2565) พบว่า การขับเคลื่อนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นกลไกลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาสามารถทำได้ผ่านความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาและองค์กรอื่น ๆ เพื่อพัฒนาบุคลากรและเผยแพร่องค์ความรู้สู่ชุมชนอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การศึกษาของสันหฤฤทธิ์ บุญช่วย และสุนนทิพย์ จิตสว่าง (2562) พบว่า ปัจจัย

ที่นำไปสู่ความสำเร็จในโครงการนวัตกรรมด้านการป้องกันอาชญากรรมและความปลอดภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ การมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ สมรรถนะของพนักงาน ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายนิติบัญญัติ ศักยภาพขององค์กร ความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายภายนอก และการมีส่วนร่วมของประชาชน งานวิจัยนี้ได้ทบทวนทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ทฤษฎีแรงจูงใจของ Herzberg (Two-Factor Theory)

Herzberg ได้เสนอทฤษฎีแรงจูงใจสองปัจจัย โดยแยกความพึงพอใจในการทำงานออกเป็น “ปัจจัยสุขอนามัย” ซึ่งหากขาดจะทำให้เกิดความไม่พอใจ เช่น ค่าตอบแทน ความมั่นคง และสภาพแวดล้อม และ “ปัจจัยจูงใจ” ที่ส่งเสริมให้เกิดแรงจูงใจ เช่น ความสำเร็จ ความก้าวหน้า และการยอมรับ การศึกษานี้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีดังกล่าวเพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของการถ่ายโอนภารกิจว่ามีผลต่อแรงจูงใจของบุคลากรอย่างไร ทั้งในด้านสิทธิประโยชน์และโอกาสในการพัฒนาตนเอง (Herzberg, Mausner, & Snyderman, 1959)

2. ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงของ Lewin (Change Theory)

Lewin (1951) ได้นำเสนอทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงที่ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การคลี่คลาย (Unfreezing) คือการเตรียมพร้อมก่อนการเปลี่ยนแปลง 2) การเปลี่ยนผ่าน (Changing) คือช่วงของการดำเนินการเปลี่ยนแปลง และ 3) การแช่แข็งใหม่ (Refreezing) เพื่อสร้างความมั่นคงในสภาพใหม่ การศึกษานี้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีเพื่อประเมินกระบวนการถ่ายโอน รพ.สต. ไปยัง อปท. ว่ามีการบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ (Lewin, 1951)

3. แนวคิดเรื่องการกระจายอำนาจของ Thomas Bossert (Decision Space Framework)

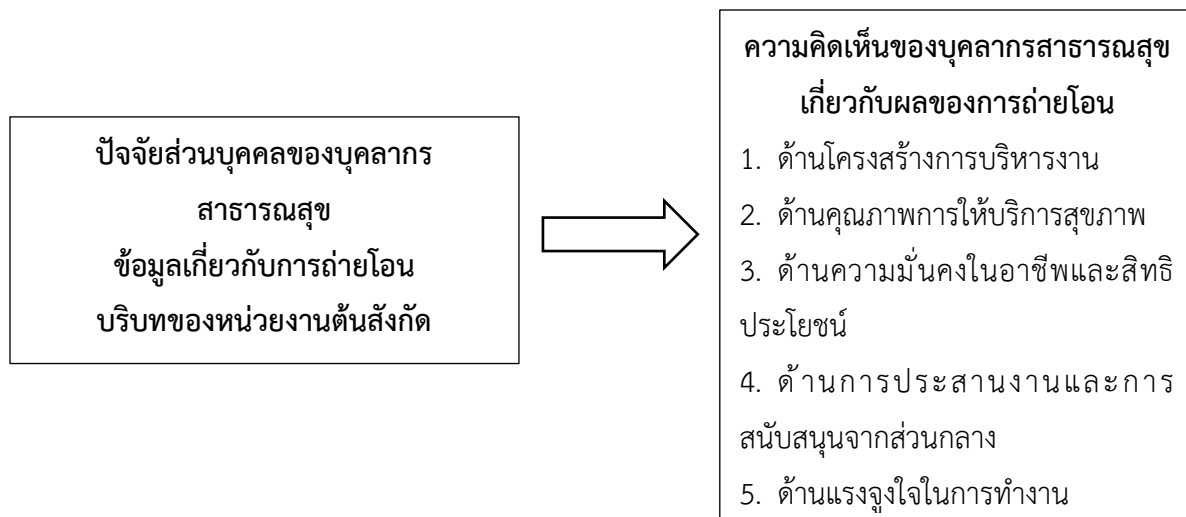
Bossert (1998) ได้นำเสนอกรอบแนวคิด Decision Space Framework ในการวิเคราะห์การกระจายอำนาจในระบบสุขภาพ โดยพิจารณาจาก “พื้นที่ในการตัดสินใจ” ที่ อปท. มีในด้านการบริหารบุคลากร งบประมาณ โครงการสุขภาพ การควบคุมคุณภาพ และการมีส่วนร่วมของชุมชน การศึกษานี้ใช้แนวคิดดังกล่าวในการวิเคราะห์ว่า อปท. มีอำนาจและความพร้อมในการจัดการภารกิจด้านสุขภาพที่ถ่ายโอนมาหรือไม่ และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพียงพอหรือไม่ (Bossert, 1998)

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น พบว่าการพัฒนาระบบสุขภาพของภาคระดับปฐมภูมิในจังหวัดพะเยาจำเป็นต้องอาศัยการสนับสนุนจากภาครัฐ การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และความร่วมมือทางวิชาการเพื่อให้ประชาชนได้รับบริการที่ทั่วถึงและมีคุณภาพ

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

กรอบแนวคิดในการวิจัยฉบับนี้พัฒนาขึ้นจากการสังเคราะห์องค์ความรู้จากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยอาศัยหลักการของ ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงของ Lewin (Lewin, 1951) ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของกระบวนการปรับตัวของบุคลากรต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย, ทฤษฎีแรงจูงใจของ Herzberg (Herzberg et al., 1959) ที่อธิบายผลกระทบของปัจจัยด้านแรงจูงใจและสิ่งแวดล้อมในการทำงานต่อความพึงพอใจ และ แนวคิด Decision Space Framework ของ Bossert (1998) ที่เน้นการวิเคราะห์การกระจายอำนาจและขอบเขตการตัดสินใจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในด้านต่าง ๆ อันส่งผลต่อโครงสร้างการบริหารและคุณภาพบริการ

กรอบแนวคิดนี้จึงกำหนดให้ ปัจจัยส่วนบุคคล ข้อมูลเกี่ยวกับการถ่ายโอน และบริบทของหน่วยงาน เป็นตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อ ความคิดเห็นของบุคลากรต่อผลของการถ่ายโอนภารกิจ รพ.สต. ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างการบริหาร ด้านคุณภาพบริการ ด้านความมั่นคงและสิทธิประโยชน์ ด้านแรงจูงใจในการทำงาน และด้านการประสานงานระหว่างหน่วยงาน แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา : จากทฤษฎีของ Lewin (1951), Herzberg et al., (1959), Bossert (1998)

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ภาคตัดขวาง ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (mixed method) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

Citation : พัชรารณ ศรีศิลปนันท์, ขวดี ขนิษฐสงขลา, ประสิทธิ์ วงศ์สุภา, และ ปภาอร เขียวสีมา. (2568). ระบบสุขภาพช่องปากระดับ

ปฐมภูมิภายใต้การดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพะเยา. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 59-76 <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.24>

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากร จำนวน 189 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 66 คน จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 24 แห่ง จำแนกตามขนาดของสถานบริการและระดับความเชี่ยวชาญผู้ให้ข้อมูล พยาบาลวิชาชีพ ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล นักวิชาการสาธารณสุข เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข (ทันตภิบาล) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในเขตอำเภอเมือง อำเภอจุน อำเภอภูพานยาว และอำเภอแม่ใจ เลือกแบบเฉพาะเจาะจง

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประชากร จำนวน 189 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 คน จาก โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 5 แห่ง และ สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดพะเยา สุ่มตัวอย่าง แบบเฉพาะเจาะจง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มผู้บริหารของสาธารณสุขอำเภอ และผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ นักวิชาการสาธารณสุข เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข (ทันตภิบาล) ที่ปฏิบัติงานที่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในเขตอำเภอเมือง กลุ่มงานทันตสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา และกลุ่มเจ้าหน้าที่ทางสาธารณสุข และทางทันตกรรม

เครื่องมือที่ใช้ศึกษา

การวิจัยเชิงปริมาณ จะใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เลือกแบบเฉพาะเจาะจง ในกลุ่มพยาบาลวิชาชีพ นักวิชาการสาธารณสุข เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข (ทันตภิบาล) ในเขตอำเภอเมือง อำเภอจุน อำเภอภูพานยาว และอำเภอแม่ใจ โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ และออฟไลน์ การพัฒนาแบบสอบถามจะทำการทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาผ่านการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ (Content Validity) และตรวจสอบความคงที่ของเครื่องมือโดยการทำ Try Out ก่อนการเก็บข้อมูลจริง

การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์ เลือกแบบเฉพาะเจาะจง ในกลุ่มผู้อำนวยการกองสาธารณสุข หัวหน้า กลุ่มงานทันตกรรม หัวหน้ากลุ่มงานทันตสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา และ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งแบบสอบถามออฟไลน์ และแบบสอบถามออนไลน์ เพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่เป้าหมาย

แบบสัมภาษณ์ (Interview) จะทำการรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนา สอบถามปากเปล่า โดยมีการบันทึกข้อมูลในแบบสัมภาษณ์ และบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบเฉพาะเจาะจง โดยมีการทดสอบความเข้าใจของแบบสัมภาษณ์ผ่านการ Try Out เพื่อให้แน่ใจว่าเครื่องมือสัมภาษณ์มีความชัดเจน และเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ก่อนการเก็บข้อมูลจริง ระยะเวลาที่ทำการวิจัยดำเนินการระหว่าง เดือน ธันวาคม 2566 - เดือนกรกฎาคม 2567

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ศึกษาสถานการณ์กำลังคนด้านสุขภาพช่องปาก ระดับปฐมภูมิ ในจังหวัดพะเยาภายใต้องค์กรส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา

จากการศึกษาเชิงปริมาณผลการวิจัยพบว่า

สถานการณ์ด้านกำลังคน นโยบาย และงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพช่องปากระดับปฐมภูมิ ในจังหวัดพะเยาภายใต้การดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) พบข้อมูลสำคัญดังต่อไปนี้

1. สถานการณ์กำลังคนและวัสดุอุปกรณ์ด้านสุขภาพช่องปาก

ด้านทันตแพทย์ มีเพียง 13.8% ที่เพียงพอต่อความต้องการ ขณะที่ 88.2% ยังขาดแคลน โดย 76.6% ของหน่วยงานต้องการเพิ่มบุคลากร ด้านเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข (ทันตภิบาล) พบว่า 36.4% มีจำนวนเพียงพอ แต่ 63.6% ยังไม่เพียงพอ โดย 70.5% ของหน่วยงานต้องการเพิ่มบุคลากร ด้านผู้ช่วยทันตแพทย์ มีเพียง 4.5% ที่เพียงพอ ขณะที่ 95.5% ขาดแคลน และ 73.8% ต้องการเพิ่มบุคลากร ด้านเก้าอี้ทำฟัน: 68.8% มีจำนวนเพียงพอ แต่ 31.3% ยังขาดแคลน โดย 36.5% ต้องการเพิ่มอุปกรณ์ ด้านวัสดุทางทันตกรรม พบว่า 39.1% มีเพียงพอ แต่ 60.9% ยังขาดแคลน โดย 67.3% ต้องการเพิ่มวัสดุ

2. สถานการณ์ด้านแผนปฏิบัติงานด้านสุขภาพช่องปาก

การจัดทำแผนอัตรากำลัง 3 ปี มีแผนเฉพาะด้านทันตแพทย์ 18.2% เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข (ทันตภิบาล) 35.9% และผู้ช่วยทันตแพทย์ 16.9% ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ามีการวางแผนบุคลากรที่ยังไม่ครอบคลุม การกำหนดบุคคลรับผิดชอบงานแต่ละส่วน: พบว่า 81.5% มีการกำหนดบุคคลรับผิดชอบที่ชัดเจน การจัดสรรทรัพยากร 69.2% มีการจัดสรรทรัพยากรเพียงพอ ขณะที่ 30.8% ยังไม่มีการจัดสรร การประเมินแผน พบว่า 78.1% มีการประเมินผลแผนปฏิบัติงาน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สถานการณ์กำลังคนและวัสดุอุปกรณ์ด้านสุขภาพช่องปากในระดับปฐมภูมิ จังหวัดพะเยา

(n = 66)

รายการ	เพียงพอ (คน)	ร้อยละ	ไม่เพียงพอ (คน)	ร้อยละ	ต้องการเพิ่ม (คน/%)	ไม่ต้องการเพิ่ม (คน/%)
ทันตแพทย์	9	13.8%	57	88.2%	49 (76.6%)	15 (23.4%)
เจ้าพนักงานทันต สาธารณสุข (ทันตภิบาล)	24	36.4%	42	63.6%	43 (70.5%)	18 (29.5%)
ผู้ช่วยทันตแพทย์	3	4.5%	63	95.5%	48 (73.8%)	17 (26.2%)
เก้าอี้ทำฟัน	44	68.8%	20	31.3%	19 (36.5%)	33 (63.5%)

Citation : พัชรารณ ศรีศิลปนันท์, ขวดี ขนิษฐสงขลา, ประสิทธิ์ วงศ์สุภา, และ ปภาว เชียวสีมา. (2568). ระบบสุขภาพช่องปากระดับ

ปฐมภูมิภายใต้การดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพะเยา. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 59-76 <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.24>

รายการ	เพียงพอ (คน)	ร้อยละ	ไม่เพียงพอ (คน)	ร้อยละ	ต้องการเพิ่ม (คน/%)	ไม่ต้องการ เพิ่ม (คน/%)
วัสดุทางทันตกรรม	25	39.1%	39	60.9%	37 (67.3%)	18 (32.7%)

2. นโยบายสุขภาพช่องปากระดับปฐมภูมิ และการบริหารจัดการขององค์กรส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา

จากการศึกษาเชิงปริมาณผลการวิจัยพบว่า

การวางแผนอัตรากำลัง

ตารางที่ 2 แสดงสถานการณ์ด้านแผนปฏิบัติงานสุขภาพช่องปาก จังหวัดพะเยา พบว่ามีการจัดทำแผนอัตรากำลัง 3 ปีสำหรับทันตแพทย์และผู้ช่วยทันตแพทย์มีสัดส่วนต่ำ (18.2% และ 16.9% ตามลำดับ) แผนอัตรากำลังสำหรับเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข (ทันตภิบาล) มีสัดส่วนสูงกว่าเล็กน้อย (35.9%) แต่ยังคงมีสัดส่วน "ไม่มีแผน" สูงกว่า สำหรับการบริหารจัดการและการดำเนินงาน มีการกำหนดบุคคลรับผิดชอบงานแต่ละส่วนอยู่ในระดับสูง (81.5%) บ่งชี้ถึงการกระจายความรับผิดชอบที่ชัดเจน การจัดสรรทรัพยากรและการสร้างความเข้าใจในแผนปฏิบัติร่วมกันอยู่ในระดับดี (69.2% และ 78.5% ตามลำดับ) การประเมินผลแผนอยู่ในระดับสูง (78.1%)

ตารางที่ 2 สถานการณ์ด้านแผนปฏิบัติงานสุขภาพช่องปาก จังหวัดพะเยา (n = 66)

รายการ	มีแผน (คน/%)	ไม่มีแผน (คน/%)
การจัดทำแผนอัตรากำลัง 3 ปี ทันตแพทย์	12 (18.2%)	54 (81.8%)
- เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข (ทันตภิบาล)	23 (35.9%)	41 (64.1%)
- ผู้ช่วยทันตแพทย์	11 (16.9%)	54 (83.1%)
การกำหนดบุคคลรับผิดชอบงานแต่ละส่วน	12 (81.5%)	53 (18.5%)
การจัดสรรทรัพยากร	45 (69.2%)	20 (30.8%)
การสร้าง ความเข้าใจในแผนปฏิบัติร่วมกัน	51 (78.5%)	14 (21.5%)
การประเมินผลแผน	50 (78.1%)	14 (21.9%)

3. ปัญหาและอุปสรรคขององค์กรส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพะเยาในการดูแลสุขภาพช่องปากประชาชน

จากการศึกษาเชิงปริมาณ ผลวิจัยพบว่า

องค์กรส่วนท้องถิ่นพะเยาเผชิญปัญหาหลักคือขาดแคลนบุคลากรทันตกรรม (75.8%) รองลงมาคือปัญหาด้านการดูแลสุขภาพช่องปาก (69.7%) สถานที่/อุปกรณ์ (66.7%) และงบประมาณ (66.2%) ปัญหาด้านความรู้ความสามารถพบน้อยสุด (59.1%) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ปัญหาอุปสรรคขององค์กรส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพะเยาในการดูแลสุขภาพช่องปากประชาชน
(n = 66)

ปัญหาอุปสรรค	ด้านการดูแล สุขภาพช่องปาก ระดับปฐมภูมิ	ด้านบุคลากร ทางทันตกรรม	ด้านความรู้ ความสามารถ	ด้านสถานที่ และอุปกรณ์	ด้าน งบประมาณ
จำนวน (คน)	46	50	39	44	43
ร้อยละ	69.7	75.8	59.1	66.7	66.2

4. แนวทางในการพัฒนาองค์ความรู้การดูแลสุขภาพช่องปากระดับปฐมภูมิ ขององค์กรส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา

จากการศึกษาเชิงปริมาณผลการวิจัยพบว่า ความต้องการพัฒนาความรู้

บุคลากรส่วนใหญ่มีความต้องการได้รับความรู้ด้านการดูแลสุขภาพช่องปาก (81.3%) และต้องการหลักสูตรฝึกอบรมทั้งออนไลน์และออนไซต์ (73.8%) รวมทั้งต้องการการฝึกอบรมเพิ่มเติมในพื้นที่ (81.5%) การส่งเสริมการศึกษา มีการส่งเสริมให้บุคลากรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในระดับที่ค่อนข้างสูง (68.2%) แต่การวางแผนเตรียมวิทยากรและการจัดฝึกอบรมยังมีสัดส่วนที่ค่อนข้างน้อย (33.3% และ 51.5% ตามลำดับ) การกำหนดการศึกษา การกำหนดการศึกษาของเจ้าหน้าที่มีสัดส่วนใกล้เคียงกันระหว่าง "มีกำหนด" และ "ไม่มีกำหนด" (53.0% และ 47.0% ตามลำดับ) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การพัฒนาองค์ความรู้การดูแลสุขภาพช่องปากระดับปฐมภูมิ ขององค์กรส่วนท้องถิ่นใน
จังหวัดพะเยา (n = 66)

การพัฒนาองค์ความรู้	จำนวน	ร้อยละ
กำหนดการศึกษาของเจ้าหน้าที่		
มีกำหนด	35	53.0
ไม่มีกำหนด	31	47.0

Citation : พัชรารณ ศิริศิลป์นันท์, ขวดี ขนินทรสงขลา, ประสิทธิ์ วงศ์สุภา, และ ปภาอร เขียวสีมา. (2568). ระบบสุขภาพช่องปากระดับ

ปฐมภูมิภายใต้การดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพะเยา. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 59-76 <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.24>

การพัฒนาองค์ความรู้	จำนวน	ร้อยละ
วางแผนการเตรียมการเกี่ยวกับวิทยาการ		
มีการวางแผน	22	33.3
ไม่มีการวางแผน	44	66.7
จัดฝึกอบรม		
มีการจัดฝึกอบรม	34	51.5
ไม่มีการจัดฝึกอบรม	32	48.5
การส่งเสริมให้บุคลากรมีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม		
มีการส่งเสริม	45	68.2
ไม่มีการส่งเสริม	21	31.8
มีความต้องการได้รับความรู้การดูแลสุขภาพช่องปาก		
มีความต้องการ	52	81.3
ไม่มีความต้องการ	12	18.7
มีความต้องการให้มีหลักสูตรฝึกอบรม online		
onsite	48	73.8
มีความต้องการ		
ไม่มีความต้องการ	17	26.2
มีความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมในพื้นที่		
มีความต้	53	81.5
องการ		
ไม่มีความต้องการ	12	18.5

การศึกษาเชิงคุณภาพผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านการประสานงานระหว่างหน่วยงาน กระทรวงสาธารณสุข และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)

ช่วงแรกของการถ่ายโอน รพ.สต. การประสานงานระหว่างหน่วยงาน กระทรวงสาธารณสุข และอปท. เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้งานทำงานราบรื่น

2. ด้านการอบรมอัตรากำลังคน ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ รายงานว่า ผลจากการถ่ายโอน ทำให้มีโอกาสได้รับ อัตรากำลังเพิ่มขึ้นกว่าที่เคยสังกัดกระทรวงสาธารณสุข เนื่องจากสามารถจัดทำแผนอัตรากำลังเองได้

Citation : Srisilapanan, P., Chanintonsongkhla, C., Wongsupa, P., & Kheawseema, P. (2025). Primary Oral Health Care

System Under the Supervision of Local Administrative Organizations in Phayao Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 59-76. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.24>

มีกรอบอัตราเจ้าหน้าที่การเงินที่ทำหน้าที่รับผิดชอบด้านการเงินเพิ่ม ทำให้บุคลากรทางการแพทย์ทำงานด้วยความสบายใจมากขึ้น แต่ยังคงขาดแคลนบุคลากรด้านทันตสาธารณสุข ทั้งเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขหรือ ทันตแพทย์

2.1 การกำหนดกรอบอัตรากำลัง ผลจากการถ่ายโอน ทำให้เทศบาลตำบลสามารถกำหนดกรอบอัตรากำลังที่เอื้อต่อการจ้างบุคลากรที่จำเป็นเพิ่มได้ ได้คนเยอะกว่าอยู่ภายใต้สาธารณสุข “กรอบอัตรากำลังมี ขนาด S M L จะมีเจ้าหน้าที่ให้ตามกรอบ 14 คน จะมีเจ้าหน้าที่การเงิน แพทย์แผนไทยที่สามารถจ้างได้” (ผอ.รพ.สต.)

2.2 การมีเจ้าหน้าที่การเงินทำให้บุคลากรใน รพ.สต. มีความผ่อนคลาย ที่ไม่ต้องรับผิดชอบด้านการเงิน

2.3 ด้านพันตกรรม ขาดแคลนทันตบุคลากร “เราไม่มีทันตบุคลากร คนเก่ามีก็ลาออก พยาบาลต้องช่วยตรวจคัดกรองแทน” (พยาบาลวิชาชีพ)

3. ด้านความก้าวหน้า “มีความก้าวหน้าด้านสายวิชาชีพ คุณสมบัติ มีตำแหน่งชัดเจน” (ผอ.รพ.สต.)

4. ด้านนโยบายและตัวชี้วัด

4.1 เมื่อมีการถ่ายโอน ทำให้ รพ.สต. สามารถกำหนดนโยบายที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนได้ดีขึ้น ข้อดี “นโยบาย จะมุ่งเน้น เพื่อพัฒนาชุมชนของเราเองมากขึ้น” (ผอ.รพ.สต.)

4.2 สามารถ กำหนดตัวชี้วัด ที่เหมาะสมกับแต่ละชุมชนได้

4.3 กำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับรายรับมากขึ้น “เราติดตามว่า สปสช. ทำเรื่องอะไร เรื่องอะไรที่ได้เงิน เราทำหมด” “งานไหนได้เงิน เราจะรีบทำก่อน เรียงลำดับงาน”

5. ด้านงบประมาณและการบริหาร ข้อดี มีโอกาสได้รับงบประมาณเพิ่ม “ได้รับงบประมาณเพิ่ม ได้คนเพิ่ม” (ผอ.รพ.สต.) ข้อเสีย “ด้านระเบียบการเงิน ยังไม่เรียบร้อย โดยเฉพาะงบ สปสช. (ผอ.รพ.สต.) ด้านการบริหาร มีความคล่องตัว ในการบริหารจัดการ” (ผอ.รพ.สต.) “เจ้าหน้าที่มีความสุข เพราะมีการขับเคลื่อนและมีกรอบชัดเจน” (ผอ.รพ.สต.)

6. ด้านความรู้ด้านพันตกรรม

ในพื้นที่ที่ไม่มีทันตบุคลากร จำเป็นต้องพึ่งสหวิชาชีพในการให้บริการส่งเสริมป้องกันสุขภาพช่องปาก ซึ่งสหวิชาชีพยังต้องการการสนับสนุนด้านการอบรมวิชาการด้านพันตกรรมและทันตสาธารณสุข “เราต้องดูแลพี่น้องกัน ต้องหาข้อมูลว่า การดูแลรักษาฟันต้องทำอย่างไร ถ้าความรู้ลึก ๆ เราจะไม่ค่อยได้” (พยาบาลวิชาชีพ)

7. ด้านการให้บริการพันตกรรม

การขาดแคลนทันตบุคลากร ทำให้พยาบาลต้องทำหน้าที่พื้นฐานแทน โดยพยายามตรวจตามตัวชี้วัด “เมื่อก่อนตัวชี้วัดการตรวจฟัน ผู้สูงอายุจะต้องเคี้ยวได้ก็เปอร์เซ็นต์ ตัวเราก็ไม่ใช่ทันตแพทย์ ทำให้ตรวจถูกบ้างไม่ถูกบ้าง ผู้สูงอายุเราก็ตรวจเอง” (พยาบาลวิชาชีพ) “ที่ รพ.สต ไม่มีทันตภิบาล ใช้พยาบาล

ตรวจพื้นฐาน” (พยาบาลวิชาชีพ) “มีเก้าอี้ทำฟัน มีห้องทำฟัน แต่ยังมีทันตภิบาล อบจ. มีกรอบอัตราให้” (ผอ.รพ.สต)

8. ความต้องการพัฒนาด้านการดูแลช่องปาก

บุคลากรทางการแพทย์ส่วนใหญ่ต้องการการสนับสนุนด้านวิชาการ ความรู้ต่าง ๆ ทางทันตกรรมโดยรูปแบบ มีความต้องการทั้งออนไลน์ และออนไซต์

“ตามดูทันตกรรม ที่ต่อยอดได้ความรู้เพิ่มอีก มีอบรมจะไปทุกปี อยากได้ออนไซด์” (นักวิชาการสาธารณสุข)

“เรื่องความรู้ ควรจะต้องได้รับเพิ่มเติมมากขึ้นโดยเฉพาะยังมีอะไรใหม่ ๆ เข้ามา วิชาการยากขึ้นเรื่อยๆ ถ้า ม. พะเยาจะมาช่วยสนับสนุนส่วนนี้ ต้องการให้ช่วยทางด้านออนไลน์ มากที่สุด” (ผอ.รพ.สต. 2)

“อบรม onsite ดีกว่า เห็นดูทำปฏิบัติ KAP จะเกิด Knowledge, Attitude, practice” (ผอ.รพ.สต.3)

9. ความต้องการการสนับสนุนด้านวิชาการจากคณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

“อยากให้คณะทันตแพทย์มาช่วยดูแลสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุและประชาชน ต้องการหมอฟัน”

“ต้องการความรู้มาก ด้านวิชาการอยากให้ทันตแพทย์มาช่วย” (ผอ.รพ.สต.1)

“อยากให้มหาวิทยาลัยช่วยด้าน หน่วยทันตกรรมเคลื่อนที่ และการส่งเสริมป้องกัน อบรม อสม.ที่เป็นหลัก ในการดูแลผู้สูงอายุ” (ผอ.รพ.สต.1)

“อยากให้ คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยามาช่วยในงานที่สูงกว่า ที่พยาบาล ทำได้” (ผอ.รพ.สต.) “อยากให้ ทันตแพทย์ ทันตภิบาลเชี่ยวชาญมาการอบรมเจ้าหน้าที่” (ผอ.รพ.สต.2)

“ทางกลุ่มงานทันตกรรม โรงพยาบาลยังให้การสนับสนุน อยู่ โดยประสานกับทันตภิบาล” (ผอ.รพ.สต.3) “อยากให้คณะทันตแพทย์ มหาวิทยาลัยพะเยามาให้ความรู้เพิ่มเติม ยินดีมาก ๆ เลย เพราะยอมรับว่าทางเราไม่มีความรู้ความชำนาญ พอมีเคสเราก็ทำได้แค่เบื้องต้น มีการอบรมมาบ้าง ถ้าทางคณะมีมาช่วยเรื่องนี้ เรายินดี” (ผอ.รพ.สต.4)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การศึกษานี้ ทำการเก็บข้อมูลในช่วงเดือน ธันวาคม 2566 - เดือนกรกฎาคม 2567 ซึ่งในจังหวัดพะเยา มีการถ่ายโอน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ไปจำนวน 55 แห่ง จากการศึกษาเชิงปริมาณ ในด้านที่สัมพันธ์กับด้านทันตสาธารณสุขหรือบริการทันตกรรมพบว่า ส่วนใหญ่มีความต้องการบุคลากรเพิ่ม ทั้งนักวิชาการทันตสาธารณสุข หรือ ทันตแพทย์ ผลสะท้อนความจำเป็นเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาบุคลากรทันตกรรม ต้องการการสนับสนุน ทั้งด้าน วัสดุ อุปกรณ์ เช่นเก้าอี้ทำฟัน ชุดเครื่องมือชุดหินปูน ความรู้ การอบรมพัฒนาด้านวิชาการ ทั้งแบบออนไซด์และออนไลน์ ด้านการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ด้านบริการทันตกรรม ยังขาดการวางแผนอัตรากำลัง ทั้ง ทันตแพทย์ เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข (ทันตภิบาล) และผู้ช่วยทันตแพทย์ แสดงถึงการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ โดยรวมแล้ว ผลการวิจัย

Citation : Srisilapanan, P., Chanintonsongkhla, C., Wongsupa, P., & Kheawseema, P. (2025). Primary Oral Health Care

System Under the Supervision of Local Administrative Organizations in Phayao Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 59-76. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.24>

ชี้ให้เห็นว่าองค์กรส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา มีการดำเนินงานและการบริหารจัดการด้านสุขภาพช่องปากในระดับที่ดี แต่ยังคงขาดการวางแผนอัตรากำลังบุคลากรระยะยาว บุคลากร โดยเฉพาะทันตแพทย์และผู้ช่วยทันตแพทย์ อย่างไรก็ตาม โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ถ่ายโอน ส่วนใหญ่ มีแผนด้านการส่งเสริมป้องกันสุขภาพช่องปาก อาจเป็นเพราะงานด้านการส่งเสริมป้องกัน สอดคล้องกับภารกิจหลักของหน่วยงานระดับปฐมภูมิอยู่แล้ว โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลส่วนใหญ่มีความต้องการทันตแพทย์ และเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข (ทันตภิบาล) เพื่อรับผิดชอบงานส่งเสริมป้องกันรักษา สุขภาพช่องปาก

จากข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้อำนวยการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล พยาบาลวิชาชีพและนักวิชาการสาธารณสุข ส่วนใหญ่ พึงพอใจกับการถ่ายโอน จากการสังกัดกระทรวงสาธารณสุขมาอยู่ภายใต้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจาก สามารถกำหนดแผน กำหนดตัวชี้วัด

ในเหมาะสมกับบริบทของชุมชน ได้ ได้กรอบอัตรากำลังเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการมี ตำแหน่งเจ้าหน้าที่การเงิน ทำให้บุคลากรสายพยาบาลหรือสาธารณสุขไม่ต้องรับผิดชอบเรื่องการเงิน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของ จรวยพร ศรีศัลลักษณ์ (2567) เรื่อง “สรุปบทเรียนการถ่ายโอนภารกิจด้านสาธารณสุขให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ที่พบว่า พื้นที่ที่มีการถ่ายโอนเป็นไปอย่างราบรื่นที่ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและผู้นำท้องถิ่น สามารถร่วมมือกันได้อย่างดี ก่อให้เกิดบริการสุขภาพที่หลากหลาย เข้าถึงได้ง่าย ตอบโจทย์กลุ่มเป้าหมาย เช่น ผู้ป่วยเรื้อรัง และงานสร้างเสริมสุขภาพ นอกจากนี้ พบว่า พื้นที่ถ่ายโอนส่วนใหญ่รูปแบบบริการไม่แตกต่างไปจากเดิม สอดคล้องกับการศึกษา ของ สงกรานต์ บุญมา และ ดร.ศุภวัฒนากร วงศ์ธนอส ที่รายงานผลการศึกษการบริหารจัดการสถานีนอนามัย บ้านสันนาเม็งภายหลังการถ่ายโอนภารกิจ

จาก สาธารณสุขในด้านต่าง ๆ ที่เทศบาลตำบลสันนาเม็ง สามารถบริหารจัดการสถานีนอนามัยดีกว่าเดิม

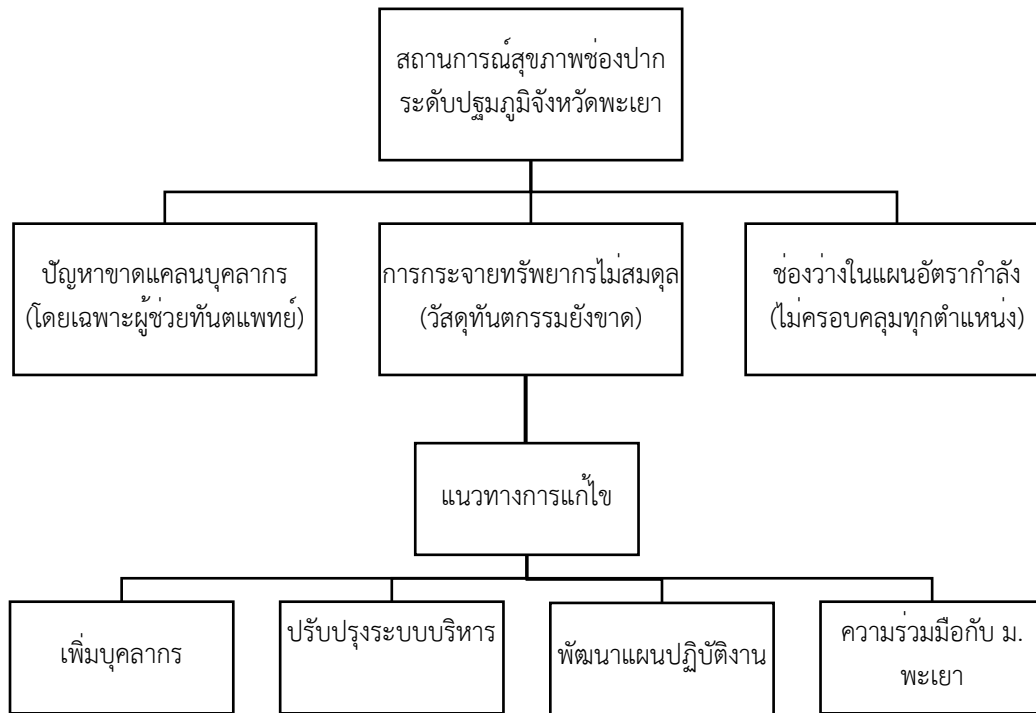
ที่เคยสังกัด กระทรวงสาธารณสุข โดยที่ นายกเทศมนตรี ตำบลสันนาเม็ง สามารถกำหนดนโยบาย ในการจัดสรร งบประมาณพัฒนาสาธารณสุขเพิ่มขึ้น การบริหารงาน บุคคลเพิ่มความก้าวหน้าในวิชาชีพให้บุคลากรถ่ายโอน การวางแผนพัฒนาพัฒนาสาธารณสุข และการให้ ความร่วมมือพัฒนาสาธารณสุขระหว่างเทศบาล และ สถานีนอนามัย ทำให้การบริหารจัดการมีศักยภาพที่ดี กว่าเดิมที่ เคยสังกัดกระทรวงสาธารณสุข (สงกรานต์ บุญมา และ ศุภวัฒนากร วงศ์ธนอส, 2567)

ด้านการต้องการการสนับสนุนทางวิชาการ จากคณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา โดยรวมแล้ว ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าบุคลากรในองค์กรส่วนท้องถิ่นมีความต้องการอย่างมากในการพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพช่องปาก แต่ยังขาดการวางแผนและการดำเนินการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการกระจายอำนาจที่กล่าวถึงการให้ความสำคัญกับการถ่ายโอนภารกิจและการจัดการไปยังระดับท้องถิ่น โดยมอบอำนาจให้กับองค์กรท้องถิ่นในการวางแผนและจัดการทรัพยากรเพื่อพัฒนาและจัดการบริการสุขภาพที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน (Bahl & Linn, 1992). การเพิ่มการฝึกอบรมทั้งในรูปแบบออนไลน์และออนไซต์จะช่วยเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการบริการสุขภาพช่องปากที่มี

ประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น (Faguet, 2004) นอกจากนี้ยังมีการสะท้อนความจำเป็นในการพัฒนาด้านแรงจูงใจเชิงบวก ตามทฤษฎีของ Herzberg ซึ่งมองว่าการเพิ่มความพึงพอใจในการทำงานผ่านการฝึกอบรมและการพัฒนาทักษะเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมแรงจูงใจให้บุคลากรทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Herzberg, 1959). การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการและการมีหน่วยเคลื่อนที่เพื่อให้บริการทันตกรรมและประเมินสุขภาพช่องปากสามารถเป็นวิธีการที่ตอบโจทย์ในการเพิ่มแรงจูงใจและพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากรในการดูแลสุขภาพช่องปากของประชาชนทุกกลุ่มวัยการเชื่อมโยงทฤษฎีเหล่านี้จะช่วยให้การพัฒนาและการจัดการบริการสุขภาพช่องปากในองค์กรท้องถิ่นมีความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

งานวิจัยนี้ได้ค้นพบข้อเท็จจริงใหม่เกี่ยวกับสถานการณ์สุขภาพช่องปากระดับปฐมภูมิในจังหวัดพะเยา ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) โดยพบว่า ปัญหาหลักที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของบริการทางทันตกรรม คือ การขาดแคลนบุคลากร โดยเฉพาะผู้ช่วยทันตแพทย์ ซึ่งเป็นกลุ่มที่ขาดแคลนอย่างรุนแรง ส่งผลให้การให้บริการไม่มีความต่อเนื่อง สะท้อนถึงปัญหาการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังพบว่าเกิด ความไม่สมดุลในการกระจายทรัพยากร บางพื้นที่มีอุปกรณ์ทันตกรรมเพียงพอ แต่ยังขาดแคลนวัสดุสิ้นเปลืองที่จำเป็น เช่น วัสดุอุดฟัน น้ำยาฆ่าเชื้อ ฯลฯ อีกทั้งยังพบ ช่องว่างในแผนปฏิบัติงาน โดยเฉพาะแผนอัตรากำลัง ที่ยังไม่มีการวางแผนที่ครอบคลุมบุคลากรทุกระดับในทีมทันตกรรม งานวิจัยจึงเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ได้แก่ การเพิ่มจำนวนบุคลากร การปรับปรุงระบบการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างเป็นระบบ และการพัฒนาแผนปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ โดยเน้นความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่ เช่น มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ การฝึกอบรม และพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างยั่งยืน แสดงเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรกำหนดนโยบายให้มีการพัฒนาแผนปฏิบัติงานด้านสุขภาพช่องปากที่ชัดเจน โดยการกำหนดอัตรากำลังคนและการจัดสรรทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ ตามสถานการณ์และความต้องการของพื้นที่ รวมถึงการจัดทำแผนระยะยาวในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบุคลากรเพื่อรองรับความต้องการในอนาคต

1.2 การจัดหาอุปกรณ์และวัสดุทางทันตกรรมให้เพียงพอต่อความต้องการ

1.3 การสร้างความเข้าใจและการประเมินผลแผนอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

1.4 การเพิ่มบุคลากรด้านสุขภาพช่องปาก โดยเฉพาะทันตแพทย์ เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข (ทันตภิบาล) และผู้ช่วยทันตแพทย์

1.5 การพัฒนาแผนปฏิบัติงานและการบริหารจัดการที่ชัดเจน โดยเพิ่มการกำหนดอัตรากำลังและการจัดสรรทรัพยากร

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผลกระทบของการถ่ายโอน รพ.สต. – ศึกษาผลกระทบยาวของการถ่ายโอนต่อคุณภาพบริการและการบริหารจัดการด้านทันตสาธารณสุขในพื้นที่ต่าง ๆ

2.2 แนวทางสนับสนุนจากสถาบันการศึกษา – พัฒนาโมเดลการอบรมและสนับสนุนบุคลากรด้านทันตกรรมในระดับปฐมภูมิให้มีประสิทธิภาพ

2.3 การกระจายทรัพยากรด้านทันตกรรม – วิเคราะห์ความเหมาะสมในการจัดสรรบุคลากรและอุปกรณ์ เพื่อให้บริการสุขภาพช่องปากครอบคลุมและทั่วถึง

เอกสารอ้างอิง (References)

กิตติคุณ บัวบาน. (2561). การประเมินผลโครงการส่งเสริมสุขภาพช่องปากในเครือข่ายโรงเรียนเด็กไทยฟันดี

ตำบลชะนะจือ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก. *วารสารทันตสาธารณสุข*, 23(1), 12–25.

จรรยาพร ศรีศัลลักษณ์. (2567). สรุปบทเรียนการถ่ายโอนภารกิจด้านสาธารณสุขให้องค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น. ใน คณะกรรมาธิการการสาธารณสุข วุฒิสภา (ผู้จัดทำ), *รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การถ่ายโอนภารกิจโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*.

<https://kb.hsri.or.th/dspace/bitstream/handle/11228/4798/research-health-center%20-Jaruayporn.pdf>

ธงชัย ทองปาน. (2565). การขับเคลื่อนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นกลไกลดความเหลื่อมล้ำทางด้าน

การศึกษา. *สถาบันพระปกเกล้า*, 141–167. [https://so06.tci-](https://so06.tci-thaijo.org/index.php/kpi_journal/article/download/253798/172573/938842)

[thaijo.org/index.php/kpi_journal/article/download/253798/172573/938842](https://so06.tci-thaijo.org/index.php/kpi_journal/article/download/253798/172573/938842)

พูลพฤกษ์ โสภารัตน์. (2564). ระบบงานทันตสาธารณสุขภายหลังการถ่ายโอนสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น:

กรณีศึกษาสถานีอนามัยสันนาเม็ง อ.สันทราย จ.เชียงใหม่. *วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 14(2), 108–118.

ไพโรจน์ พรหมพันธุ์, ทิพย์รัตน์ สิงห์ทอง, ชีระวุธ ธรรมกุล, และ พรศักดิ์ อยู่เจริญ. (2567). ผลกระทบการ

ถ่ายโอนภารกิจโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัด. *วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 ขอนแก่น*, 31(2), 1–16.

วนิษา ชื่นกองแก้ว, อภิสิทธิ์ อารังวรานุ, วิชัย อัครวาทย์, ดุสิตา กระวานชิต, มนัสชนัน คุณาพรสุจริต,

และ ธนวันต์ กัญญภัส. (2566). การพัฒนาแนวทางและรูปแบบความร่วมมือที่เหมาะสมระหว่างภาคชุมชน ภาครัฐและภาคเอกชนในการบริหารจัดการและการดูแลสุขภาพระดับปฐมภูมิ. *วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข*, 17(1), 28–38.

<https://kb.hsri.or.th/dspace/bitstream/handle/11228/5854/hsri-journal-v17n1-p28-38.pdf>

Citation : Srisilapanan, P., Chanintonsongkhla, C., Wongsupa, P., & Kheawseema, P. (2025). Primary Oral Health Care

System Under the Supervision of Local Administrative Organizations in Phayao Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 59–76. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.24>

- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. (2564). *แนวทางการพัฒนาบุคลากรปีงบประมาณ 2564 สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)*.
- สันทกฤษณ์ บุญช่วย, และ สุนันทิพย์ จิตสว่าง. (2562). การศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในโครงการป้องกันอาชญากรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 45(1), 300–340. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/socku/article/view/208590/144608>
- สิริรัตน์ วีระเดช, และ ละอองดาว วงศ์อำมาตย์. (2565). การประเมินผลโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพช่องปากและป้องกันโรคในเด็กวัยเรียน ศูนย์อนามัยที่ 10 อุบลราชธานี. *วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน*, 8(1), 151–166. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/ajcph/article/view/255338/174199>
- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2566). *กรณีการถ่ายโอนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัด*. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/34844079/>
- สงกรานต์ บุญมา, และ ศุภพัฒน์กร วงศ์ธนวล. (2567). *การบริหารจัดการสถานีอนามัยบ้านสันนาเม็งหลังถ่ายโอนภารกิจจากสาธารณสุข: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลสันนาเม็ง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่*. <https://gsbooks.gs.kku.ac.th/56/grc14/files/hmp36.pdf>
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา. (2568). *พิธีรับมอบการถ่ายโอนภารกิจสถานีอนามัยฯ และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา*. <https://www.py-pao.go.th/wp-newweb/?p=17439>
- เริงสิทธิ์ นามวิชัยศิริกุล, นาริรัตน์ ผุดผ่อง, และ วริศา พานิชเกรียงไกร. (2561). การวิเคราะห์การใช้บริการทันตกรรมของประชาชนไทยกับนโยบายทันตสาธารณสุขในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา. *วารสารทันตขอนแก่น*, 21(2), 178–188.
- Bahl, R. W., & Linn, J. F. (1992). *Urban public finance in developing countries*. Oxford University Press.
- Bossert, T. (1998). Analyzing the decentralization of health systems in developing countries: Decision space, innovation and performance. *Social Science & Medicine*, 47(10), 1513–1527. [https://doi.org/10.1016/S0277-9536\(98\)00234-2](https://doi.org/10.1016/S0277-9536(98)00234-2)
- Faguet, J. P. (2004). Does decentralization improve governance? A political economy analysis of decentralization in Bolivia. *The Journal of Development Studies*, 40(4), 50–68.
- Herzberg, F., Mausner, B., & Snyderman, B. B. (1959). *The motivation to work* (2nd ed.). John Wiley & Sons.

รูปแบบการพัฒนาพื้นที่ชายแดนเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมบริการและการค้าชายแดนบ้าน ปากแซง อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี

The Border of Area Development Model to Promote the Service Industry and Border Trade in Ban Pak Saeng, Na Tan district, Ubon Ratchathani Province

จิรศักดิ์ บางท่าไม้^{1*}

Jirasak Bangtamai^{1*}

^{1*} คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี; Faculty of Law Ubon Ratchathani University, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : jirasak.b@ubu.ac.th

DOI : 10.14456/jlgisrru.2025.25

Received : March 31, 2025; Revised : June 1, 2025; Accepted : June 8, 2025

บทคัดย่อ (Abstract)

การพัฒนาพื้นที่ชายแดนเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมบริการและการค้าชายแดนบ้านปากแซง จังหวัดอุบลราชธานี รัฐบาลไทยได้อนุมัติโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 6 ด้านบ้านปากแซง ได้รับงบประมาณในปี พ.ศ. 2569 เพื่อยกระดับการค้าชายไทยและ สปป.ลาว รวมทั้งเป็นเส้นทางส่งสินค้าผ่านประเทศลาวไปเมืองดานัง ประเทศเวียดนาม วัตถุประสงค์วิจัยเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรคการพัฒนาพื้นที่การค้าชายแดนด้านถาวรบ้านปากแซง 2) ศึกษารูปแบบการพัฒนาพื้นที่การค้าชายแดนด้านถาวรบ้านปากแซงเพื่อส่งเสริมการค้าการลงทุน การวิจัยแบบผสมผสาน ระยะที่ 1 วิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์เอกสาร การสังเกตและการสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่รัฐ นักธุรกิจ ผู้ประกอบการ ผู้บริโภค รวมจำนวน 20 คน เครื่องมือวิจัย แบบสำรวจและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ระยะที่ 2 วิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามกับประชาชนกลุ่มตัวอย่าง 385 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 3 การสนทนากลุ่มเฉพาะ เจ้าหน้าที่รัฐ นักธุรกิจ ผู้ประกอบการ หอการค้าจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวแทนประชาชน รวมจำนวน 15 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหาอุปสรรคการพัฒนาพื้นที่การค้าชายแดนด้านถาวรบ้านปากแซง ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์ วิเคราะห์เอกสารและสนทนากลุ่ม พบว่า 1) ด้านนโยบายรัฐและงบประมาณ ปัญหาในการขับเคลื่อนแผนงานนโยบายรัฐล่าช้าและไม่ชัดเจน ไม่สอดคล้องกับท้องถิ่นตามแนวชายแดน 2) ด้านบริหารจัดการ ปัญหาการจัดระเบียบการค้าชายแดนที่ไม่เป็นระบบ พิธีการผ่านแดนที่ยุ่งยาก ขาดความร่วมมือระหว่างประเทศและหน่วยงานในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง 3) ด้านผังเมืองและผังเฉพาะเขตการค้า ไม่มีการจัดโซน

Citation : Bangtamai, J. (2025). The Border of Area Development Model to Promote the Service Industry and Border

Trade in Ban Pak Saeng, Na Tan district, Ubon Ratchathani Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 77 - 96. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.25>

พื้นที่รองรับการขยายตัว ร้านค้าเป็นเพียงขายของไม่มีการก่อสร้างแบบมาตรฐาน 4) ด้านพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของด่าน การขนส่งสินค้าข้ามฝั่งไทย-สปป.ลาวใช้แพขนานยนต์ของเอกชน ระบบสาธารณูปโภค ระบบการคมนาคม และเส้นทางคมนาคมไม่เอื้ออำนวยให้เกิดการค้าชายแดน 5) ด้านระเบียบกฎหมาย ข้อตกลง มาตรการ ถูกจำกัดด้วยอำนาจหน้าที่ของท้องถิ่น ปัญหาความแตกต่างในด้านกฎหมายระหว่างไทย กับ สปป.ลาว 6) ด้านเศรษฐกิจ กำลังซื้อของ สปป.ลาว รายได้ต่อหัวของประชาชนไทยและ สปป.ลาว แตกต่างกัน การซื้อขายและการชำระเงิน สปป.ลาว ใช้ระบบเงินสด 7) ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม การเปิด ด่านการค้าชายแดนจะทำให้ภาคธุรกิจอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ เข้ามาในพื้นที่มากยิ่งขึ้น ชาวบ้านขาย ที่ดินให้แก่รายทุน ส่งผลต่อการรุกไล่ทำลายป่าโดยผิดกฎหมาย

2. รูปแบบแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายแดนเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมบริการและการค้าชายแดน บ้านปากแซง พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน ส่วน ใหญ่เห็นด้วยเกี่ยวกับด้านการส่งเสริมธุรกิจและอุตสาหกรรมบริการ ค่าเฉลี่ย 4.42 รองลงมาคือ ด้าน กายภาพและสิ่งแวดล้อม ค่าเฉลี่ย 4.32 ด้านบริหารจัดการพื้นที่การค้าชายแดน ค่าเฉลี่ย 4.23 และด้าน ความมั่นคง ค่าเฉลี่ย 4.15 ตามลำดับ จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม เห็นสอดคล้องกันและเน้นใน รูปแบบการพัฒนาพื้นที่ชายแดนควรพัฒนา 1) ด้านการส่งเสริมธุรกิจและอุตสาหกรรมบริการ โดยการ พัฒนาศักยภาพการค้าชายแดน ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ การพัฒนาการค้าโดยหน่วยงาน รัฐบาล การกระตุ้นการลงทุนการค้าชายแดน และการส่งเสริมการเข้าไปลงทุนใน สปป.ลาว 2) ด้านกายภาพ และสิ่งแวดล้อม การคมนาคมและการจราจร การรักษาความสะอาด ความปลอดภัย การจัดผังเมือง การ พัฒนาภูมิทัศน์และสิ่งอำนวยความสะดวก 2) ด้านการบริหารจัดการพื้นที่ การพัฒนากฎหมายกฎระเบียบ มาตรการที่เหมาะสมต่อการสร้างเสริมการพัฒนาพื้นที่การค้าชายแดนและส่งเสริมการลงทุนอย่างมี ประสิทธิภาพ 4) ด้านความมั่นคง ภาครัฐและภาคประชาชนช่วยกันเฝ้าระวังการใช้พื้นที่ เพื่อป้องกันการ ลักลอบค้าของผิดกฎหมายและแรงงานเถื่อน ควรให้ชุมชนและองค์กรท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา และรับผิดชอบดูแลตลาดการค้าชายแดน

คำสำคัญ (Keywords) : การพัฒนา, การค้าชายแดน, อุตสาหกรรมบริการ, บ้านปากแซง

Abstract

The Thai government has approved the construction of the 6th Thai-Lao friendship bridge across the Mekong river. The Ban Pak Saeng checkpoint has been allocated a budget for the fiscal year 2026 to upgrade trade between Thailand and the Lao PDR, and to serve as a transit route for goods through Laos to Da Nang, Vietnam. This research aims to: 1) To study the problems and obstacles in the development of the Ban Pak Saeng permanent

Citation : จิรศักดิ์ บางท่าไม้. (2568). รูปแบบการพัฒนาพื้นที่ชายแดนเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมบริการและการค้าชายแดนบ้านปากแซง อำเภอ

นาตาล จังหวัดอุบลราชธานี. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 77 – 96.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.25>

checkpoint border trade area, and 2) To study a development model for the Ban Pak Saeng permanent checkpoint border trade area to promote trade and investment.

This study employed a mixed-methods research design. Phase 1: The qualitative, involving document analysis, observation, and interviews with 20 participants, including government officials, business people, entrepreneurs, and consumers. The research tools included surveys and interview forms, with data analyzed through content analysis. Phase 2: The quantitative, collecting data from a sample group of 385 people via questionnaires. The data was analyzed using statistics, including percentage, mean, and standard deviation. Phase 3: The involved a focus group discussion with 15 participants, including government officials, business people, entrepreneurs, the provincial chamber of commerce, local administrative organizations, and community representatives. The data was analyzed using content analysis. The research findings are as follows:

1. The problems and obstacles in the development of the Ban Pak Saeng permanent checkpoint border trade area: findings from interviews, document analysis, and focus group discussions revealed the following issues: 1) The government policy and budget: problems with slow and unclear implementation of government policies and plans, which are not aligned with the needs of border localities. 2) The management: issues with unsystematic organization of border trade, complicated border crossing procedures, and a lack of continuous cooperation between the two countries and local agencies. 3) The urban and specific zone planning: lack of designated zones to support expansion; shops are temporary, non-standard structures. 4) The checkpoint infrastructure development: transportation of goods between Thailand and Lao PDR relies on private ferries. The public utilities, transportation systems, and transport routes are inadequate to support border trade. 5) The regulations, laws, and agreements: local authorities have limited power. There are legal and regulatory discrepancies between Thailand and the Lao PDR. 6) The economy: there is a disparity in purchasing power and per capita income between the people of Thailand and the Lao PDR. The Lao PDR primarily uses a cash-based system for transactions. 7) The social and environmental: the opening of the border trade checkpoint will attract various industries to the area. The villagers are selling their land to capitalists, leading to illegal deforestation and encroachment.

Citation : Bangtamai, J. (2025). The Border of Area Development Model to Promote the Service Industry and Border

Trade in Ban Pak Saeng, Na Tan district, Ubon Ratchathani Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 77 - 96. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.25>

2. A model for border area development to promote the service industry and border trade at Ban Pak Saeng: The sample group's overall opinion on the development model was at a high level. When considering individual aspects, the highest agreement was for promoting business and the service industry with an average of 4.42, followed by physical and environmental aspects with an average of 4.32, The border trade area management with an average of 4.23, and security with an average of 4.15, respectively. The interviews and focus group discussions concurred, emphasizing that a border area development model should focus on: 1) The promoting business and the service industry: The developing border trade potential, fostering international cooperation, promoting government-led trade development, stimulating investment in border trade, and encouraging investment in the Lao PDR. 2) The physical and environmental aspects: improving transportation and traffic, maintaining cleanliness and safety, implementing urban planning, and developing the landscape and public facilities. 3) The area management: developing laws, regulations, and measures that are suitable for effectively fostering border area development and promoting investment. 4) The security: encouraging the public and private sectors to collaborate on monitoring the area to prevent the smuggling of illegal goods and undocumented labor. The community and local organizations should be involved in the development and management of the border market.

Keywords : Development, Border Trade, Service Industry, Ban Pak Saeng

บทนำ (Introduction)

การค้าชายแดน มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ การพัฒนาการค้าชายแดนไม่เพียงเพิ่มความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ แต่ยังส่งผลต่อความมั่นคงและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาคอาเซียนอย่างยั่งยืน ประโยชน์ของการค้าชายแดน สร้างอาชีพและรายได้ให้กับประชาชน ลดการขาดแคลนสินค้า ส่งเสริมการท่องเที่ยว และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติการค้าชายแดนถือเป็นส่วนหนึ่งของแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่มุ่งเน้นการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน กระจายความเจริญ และสร้างเศรษฐกิจที่มั่นคงและยั่งยืน (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) กระทรวงพาณิชย์ เปิดเผยว่า การค้าชายแดนและการค้าผ่านแดน ปี 2567 มีมูลค่า 1,815,666 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 6.1% ขยายตัวสูงกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ที่ 4% ต่อปี ตามยุทธศาสตร์การส่งเสริมการค้าชายแดนและการลงทุนชายแดนและผ่านแดน ปี 2567-2570 (กระทรวงพาณิชย์, 2567) ข้อมูลตัวเลขการค้าชายแดนและการค้าผ่านแดน เดือนมกราคม 2568 มีมูลค่าการค้ารวม 145,140 ล้านบาท ขยายตัว 2.7%

Citation : จิรศักดิ์ บางท่าไม้. (2568). รูปแบบการพัฒนาพื้นที่ชายแดนเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมบริการและการค้าชายแดนบ้านปากแซง อำเภอ

นาตาล จังหวัดอุบลราชธานี. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 77 – 96.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.25>

โดยการค้าชายแดนกับ สปป.ลาว มีมูลค่าสูงสุด 25,228 ล้านบาท รองลงมา คือ มาเลเซีย 24,256 ล้านบาท เมียนมา 18,821 ล้านบาท และกัมพูชา 15,492 ล้านบาท (กรมการค้าต่างประเทศ, 2568) จากงานวิจัยของ อภาภัทร อินทร์รังสี (2566) พบว่า ถึงแม้ว่าการค้าชายแดนยังเป็นโอกาสสำหรับประกอบการวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ทั้งด้านการผลิต การค้า การลงทุน การท่องเที่ยวและการบริการอื่น ๆ รวมถึงเป็นช่องทางการขยายตลาดเข้าสู่ประเทศเพื่อนบ้าน แต่ขณะเดียวกันก็พบปัญหาอุปสรรคข้อจำกัด เกี่ยวกับการค้าชายแดนทั้งด้านนโยบาย กฎหมายที่ไม่เอื้ออำนวย การบริหารจัดการ โครงสร้างกายภาพ แผนงานและโครงการ รวมทั้งการส่งสินค้าเพื่อนำเข้าไปขายถูกกีดกันจากประเทศเพื่อนบ้าน ผู้บริโภคหันไป นิยมบริโภคสินค้าจากจีน งานวิจัยของอนุรักษ ตั้งปณิธานนท์ (2563) พบว่าการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ มุกดาหารมีปัญหาอุปสรรค ได้แก่ ขาดหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบในการเป็นศูนย์กลางการขับเคลื่อน ขาดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ปัจจัยการผลิตไม่เอื้ออำนวย ข้อจำกัดด้านกฎหมายและสิทธิประโยชน์ ขาด ความเชื่อมั่นของนักธุรกิจ และขาดตัวแทนภาคประชาชน จากการศึกษาของอภาภัทร อินทร์รังสี (2566) พบว่า ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาการค้าชายแดน ได้แก่ ปัจจัยอุปสงค์ ความต้องการสินค้าและบริการที่ ยังเชื่อมั่นในสินค้าและบริการของประเทศไทย ปัจจัยด้านยุทธศาสตร์ โครงสร้าง บริเวณที่ตั้งการค้าชายแดน อยู่บนตำแหน่งยุทธศาสตร์ที่เอื้อต่อการค้าและการลงทุน ปัจจัยอุตสาหกรรมสินค้ามีห่วงโซ่อุปทานที่เข้มแข็ง และตั้งอยู่บนพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งเป็นโอกาสที่ได้จากภาครัฐ และบทบาทของผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น และหน่วยงานรัฐในการผลักดันและสนับสนุน

หนึ่งในนโยบายรัฐเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยการพัฒนาในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี มีการเตรียมเปิดด่านชายแดนถาวรที่บ้านปากแขง เพื่อส่งเสริมการค้าและการขนส่งระหว่างไทย-สปป.ลาว และเวียดนาม และมีแผนสร้างสะพานมิตรภาพข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 6 ความร่วมมือระหว่างประเทศ เน้นการ ร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน รวมถึงการรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อเพิ่มโอกาสทาง เศรษฐกิจ และส่งผลต่อความมั่นคงและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาคอาเซียนอย่างยั่งยืน

การพัฒนาพื้นที่การค้าชายแดนด่านถาวรบ้านปากแขง เกิดขึ้นภายใต้โครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจ พิเศษ (Special Economic Zone: SEZ) ของรัฐบาลไทย โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการส่งเสริมการค้า การลงทุนและการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ชายแดน ซึ่งด่านบ้านปากแขง เป็นพื้นที่ชายแดนอีกแห่งหนึ่งที่ เชื่อมต่อกับ สปป.ลาว และเป็นหนึ่งในเส้นทางทางการค้าสำคัญของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การพัฒนา ด่านถาวรจึงมีความสำคัญในด้านการขยายตลาด การเพิ่มมูลค่าการค้าระหว่างประเทศ การสนับสนุนการ สร้างงานและรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ (กรมการค้าต่างประเทศ, 2565) การพัฒนาพื้นที่การค้า ชายแดนด่านถาวรบ้านปากแขงมีความสำคัญในแง่ของการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทย และประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ลาว กัมพูชาและเวียดนาม ซึ่งเป็นพันธมิตรการค้าหลักในภูมิภาค การพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานและการส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่นี้จะช่วยให้การทำธุรกรรมทางการค้าเป็นไปอย่างราบรื่น และมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ ยังส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและการลดช่องว่างระหว่าง

Citation : Bangtamai, J. (2025). The Border of Area Development Model to Promote the Service Industry and Border

Trade in Ban Pak Saeng, Na Tan district, Ubon Ratchathani Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 77 - 96. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.25>

เมืองใหญ่กับชนบท โดยให้ความสำคัญกับการสร้างงาน เช่น การผลิต การค้า และการบริการ รวมถึงการพัฒนาทักษะของแรงงานในพื้นที่ โดยการลงทุนในภาคการผลิตและการขนส่งจะช่วยกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจของพื้นที่ในระยะยาว (กรมการค้าต่างประเทศ, 2565) ในงานวิจัยของ สุรพล ชาเสน (2563) พบว่า การพัฒนาพื้นที่จุดผ่อนปรนเป็นตลาดการค้าชายแดน จังหวัดอุบลราชธานีเป็นพื้นที่ที่เชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้พื้นที่ชายแดนเป็นจุดผ่านที่มีกลุ่มคนจำนวนมากสัญจร จึงต้องมีการพัฒนาให้เป็นตลาดการค้าชายแดนเพื่อส่งออกสินค้าเครื่องอุปโภคและบริโภคและงานวิจัยอนุรักษ์ ตั้งปัญญานนท์ (2563) เสนอแนวทางการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษและการค้าชายแดนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การส่งเสริมพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และทุนมนุษย์ มีตัวแทนภาคประชาชน การพัฒนาคุณภาพสินค้าพื้นเมืองและสร้างแบรนด์สินค้าสู่ระดับสากล การยกระดับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การกำหนดงบประมาณรองรับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และการส่งเสริมและขยายกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายเพิ่มขึ้น จากการลงพื้นที่ของผู้วิจัยและมีส่วนร่วมในพื้นที่รวมทั้งการประชุมร่วมกับหน่วยงานองค์กรด้านการค้าชายแดน

จากความสำคัญของการค้าชายแดนที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ นโยบายของจังหวัดอุบลราชธานีในการส่งเสริมการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยว ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาพื้นที่ชายแดนเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมบริการและการค้าชายแดนบ้านปากแซง เนื่องด้วยอยู่ในแผนการพัฒนาเชิงยุทธศาสตร์ งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคการพัฒนาพื้นที่การค้าชายแดน และศึกษารูปแบบการพัฒนาพื้นที่ในการจัดการธุรกิจและอุตสาหกรรมบริการ โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ การสังเกต การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม การวิจัยเชิงปริมาณมีการเก็บแบบสอบถาม จากกลุ่มเป้าหมาย ผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้มีส่วนได้เสียและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เพื่อเป็นข้อมูลและข้อเสนอต่อรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาพื้นที่ด้านชายแดน การส่งเสริมการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยว การพัฒนาเชิงนโยบาย อันเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน สู่การพัฒนาเศรษฐกิจและกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรคพื้นที่ชายแดนเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมบริการและการค้าชายแดน
2. เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาพื้นที่ชายแดนเพื่อส่งเสริมการจัดการธุรกิจและอุตสาหกรรมบริการ

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง จากงานเอกสาร ฎุระเปียบ งานวิจัย บทความและข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์และนำเสนอ

1. ความหมายและความสำคัญของการค้าชายแดน

Citation : จิรศักดิ์ บางท่าไม้. (2568). รูปแบบการพัฒนาพื้นที่ชายแดนเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมบริการและการค้าชายแดนบ้านปากแซง อำเภอ

นาตาล จังหวัดอุบลราชธานี. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 77 – 96.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.25>

การค้าชายแดน หมายถึง การค้าที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ ที่ผู้ค้าหรือกิจการค้าชายที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัด อำเภอกหรือหมู่บ้านชายแดนไทยติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน (สุเทพ นิมสาย์, 2558 : 2) กรมการค้าต่างประเทศ (2560) ได้นิยามเกี่ยวกับการค้าชายแดน หมายถึง การค้ากับประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดไทย ได้แก่ มาเลเซีย เมียนมา สปป.ลาว และกัมพูชา โดยการส่งออกและนำเข้าสินค้าผ่านทางจุดผ่านแดนที่จัดตั้งขึ้นบริเวณชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างเป็นทางการตามประกาศกระทรวงมหาดไทยภายใต้พระราชบัญญัติการตรวจคนเข้าเมือง ได้แก่ จุดผ่านแดนถาวร จุดผ่านแดนชั่วคราว จุดผ่อนปรนพิเศษ จุดผ่อนปรน และช่องทางตามธรรมชาติ (กรมการค้าต่างประเทศ, 2563) การค้าชายแดนมีความสำคัญอย่างมากในด้านเศรษฐกิจและการพัฒนาทางสังคมของประเทศ สร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ชายแดน โดยเฉพาะในธุรกิจขนาดเล็กและกลาง เช่น ร้านค้า ตลาด และบริการที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังช่วยสร้างงานสร้างอาชีพให้กับคนในท้องถิ่น และการเปิดเสรีในการค้าชายแดน นักลงทุนจากต่างประเทศอาจมีโอกาเข้ามาลงทุนในโครงการต่าง ๆ ที่จะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ต่าง ๆ ด้วย (เทพรักษ์ สุริผาย และลำปาง แม่นมาตย์, 2561) ทำให้ประเทศสามารถผลิตสินค้าและบริการ รวมถึงการกระจายสินค้าและบริการไปยังต่างประเทศได้สะดวกมากยิ่งขึ้น

2. การค้าชายแดนไทยและอัตราการขยายตัว

การค้าชายแดนและผ่านแดนไทยเดือนมกราคม 2568 จากรายงานของกรมการค้าต่างประเทศ อธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ เผยตัวเลขการค้าชายแดนและการค้าผ่านแดน เดือนมกราคม 2568 มีมูลค่าการค้ารวม 145,140 ล้านบาท ขยายตัว 2.7% เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อนเป็นการส่งออก 78,037 ล้านบาท (+3.8%) และการนำเข้า 67,102 ล้านบาท (+1.5%) โดยไทยได้ดุลการค้าในเดือนมกราคม 2568 ทั้งสิ้น 10,935 ล้านบาท การค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน 4 ประเทศเดือนมกราคม 2568 มีมูลค่าการค้ารวม 83,797 ล้านบาท (+1.7%) เป็นการส่งออก 50,528 ล้านบาท (+0.7%) การนำเข้า 33,269 ล้านบาท (+3.3%) และไทยได้ดุลการค้ารวมทั้งสิ้น 17,260 ล้านบาท โดยการค้าชายแดนกับ สปป.ลาว มีมูลค่าสูงสุด 25,228 ล้านบาท รองลงมา คือ มาเลเซีย 24,256 ล้านบาท เมียนมา 18,821 ล้านบาท และกัมพูชา 15,492 ล้านบาท ซึ่งสินค้าส่งออกชายแดนสำคัญในเดือนมกราคม 2568 ได้แก่ น้ำมันดีเซล 4,209 ล้านบาท น้ำมันสำเร็จรูปอื่นๆ 1,622 ล้านบาท และสินค้าอุตสาหกรรมประเภทอื่นๆ 1,323 ล้านบาท ด้านการค้าผ่านแดนไปประเทศที่สาม เดือนมกราคม 2568 มีมูลค่าการค้ารวม 61,343 ล้านบาท (+4.2%) เป็นการส่งออก 27,509 ล้านบาท (+10.2%) และการนำเข้า 33,834 ล้านบาท (-0.3%) (กรมการค้าต่างประเทศ, 2568) จากข้อมูลตัวเลขการค้าชายแดนกับ สปป.ลาว มีมูลค่าสูงสุด จึงเป็นประเด็นน่าสนใจที่ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ด้านการค้าชายแดน เพื่อพัฒนาให้เป็นตลาดการค้าชายแดนเพื่อส่งออกสินค้า การส่งเสริมอุตสาหกรรมบริการโดยเปิดโอกาสให้นักลงทุนผู้ประกอบการได้เข้ามาลงทุนในโครงการต่าง ๆ ที่จะช่วยกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจของพื้นที่ในระยะยาว

Citation : Bangtamai, J. (2025). The Border of Area Development Model to Promote the Service Industry and Border

Trade in Ban Pak Saeng, Na Tan district, Ubon Ratchathani Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 77 - 96. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.25>

3. การพัฒนาพื้นที่และอุตสาหกรรมบริการด้านการค้าชายแดน

การพัฒนาพื้นที่การจัดการธุรกิจและอุตสาหกรรมบริการด้านการค้าชายแดน มีรูปแบบและแนวทางการพัฒนา (กรมการค้าต่างประเทศ, 2565; กรมประชาสัมพันธ์, 2568)

3.1 รูปแบบความร่วมมือในการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดน 1) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยการพัฒนาระบบคมนาคม เช่น ถนน สะพาน และท่าเรือ ช่วยอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าและบริการระหว่างประเทศ ตัวอย่างเช่น การสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว หรือการพัฒนาท่าเรือระนองเพื่อเชื่อมโยงการค้ากับเมียนมา 2) การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ รัฐบาลไทยได้จัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดนหลายแห่ง เช่น ที่จังหวัดมุกดาหาร สระแก้ว และตาก เพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติ และส่งเสริมการผลิตและการค้าชาย 3) การส่งเสริมการค้าชายแดนอย่างถูกกฎหมาย โดยการลดขั้นตอนและกฎระเบียบในการค้าชายแดน รวมถึงการป้องกันการค้าผิดกฎหมาย เช่น การลักลอบขนสินค้า หรือการค้าสินค้าปลอมแปลง ช่วยสร้างความมั่นใจให้กับนักลงทุนและผู้ประกอบการ 4) การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการท้องถิ่น โดยการจัดฝึกอบรมและส่งเสริมทักษะทางธุรกิจให้กับผู้ประกอบการในพื้นที่ชายแดน ช่วยเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการ 5) ความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยประเทศไทยได้ร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดนผ่านกรอบความร่วมมือต่าง ๆ เช่น กรอบความร่วมมือ ACMECS และกรอบความร่วมมือ GMS

3.2 แนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดนในอนาคต โดยมีแนวทาง 1) ส่งเสริมการค้าดิจิทัล โดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการค้าชายแดน ช่วยลดขั้นตอนและเพิ่มความสะดวกในการทำธุรกิจ 2) พัฒนาทักษะแรงงานในพื้นที่ชายแดน โดยการฝึกอบรมทักษะใหม่ๆ ให้กับแรงงานในพื้นที่ชายแดน ช่วยเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน 3) สร้างความร่วมมือกับภาคเอกชน โดยการสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดน ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความยั่งยืน 4) ส่งเสริมการท่องเที่ยวข้ามแดน เป็นอีกช่องทางสำคัญที่ช่วยสร้างรายได้และกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ชายแดน

4. แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ (Diamond Model)

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ (Diamond Model) Diamond Model คือ กรอบแนวคิดสำหรับการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ โดยเป็นการพิจารณาและประเมินสถานการณ์ปัจจุบันของปัจจัยแวดล้อมทางธุรกิจที่สำคัญ 4 ด้านที่จะมีผลกระทบต่อความสามารถในการเพิ่มผลิตภาพ (productivity) ของบริษัทอันจะนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของบริษัท รวมไปถึงการวิเคราะห์บทบาทของภาครัฐที่จะมีผลต่อปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ทั้ง 4 ด้าน ปัจจัยดังกล่าวประกอบด้วย 1) ปัจจัยการผลิต (Factor Conditions) ได้แก่ ปัจจัยการผลิตพื้นฐาน เช่น ทรัพยากรทางธรรมชาติทางกายภาพ แรงงาน บุคลากร ทุน และผู้ประกอบการ โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ระบบไฟฟ้า ประปา การสื่อสาร การขนส่ง ระเบียบกฎหมาย ข้อบังคับ เป็นต้น 2) เงื่อนไขด้านอุปสงค์ (Demand Conditions) เป็นการวิเคราะห์ขนาดและทิศทางของความต้องการภายในประเทศ

Citation : จิรศักดิ์ บางท่าไม้. (2568). รูปแบบการพัฒนาพื้นที่ชายแดนเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมบริการและการค้าชายแดนบ้านปากแขง อำเภอ

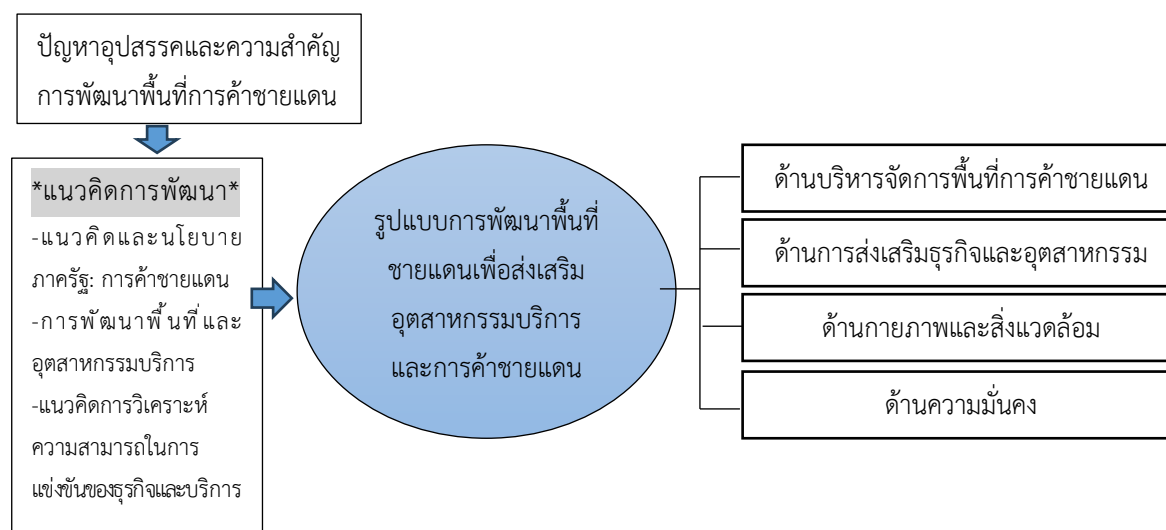
นาตาล จังหวัดอุบลราชธานี. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 77 – 96.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.25>

รวมถึงลักษณะความต้องการของผู้บริโภคภายในและภายนอกประเทศ 3) อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน (Relate & Support Industry) เป็นการวิเคราะห์ อุตสาหกรรมสนับสนุน และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องว่ามีส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าชายแดนของประเทศเพื่อรองรับการเป็นเศรษฐกิจพิเศษ 4) บริบทด้านกลยุทธ์และการแข่งขัน (Firm Strategy, Structure and Rivalry) เป็นการพิจารณาถึงลักษณะของสภาวะการแข่งขันในอุตสาหกรรม เช่น มีผู้ประกอบการมากน้อยเพียงใด กลยุทธ์ที่ใช้ในอุตสาหกรรมและการแข่งขันอย่างไรและลักษณะการแข่งขันจะมีผลต่อการปรับปรุงประสิทธิภาพในทิศทางใด 5) บทบาทของภาครัฐ (Role of Government) เป็นการวิเคราะห์บทบาทของภาครัฐ ในการกำหนดนโยบายว่ามีลักษณะที่เอื้อหนุนสนับสนุนการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจของประเทศ และ 6) โอกาส (Chance) การเปลี่ยนแปลงบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี บ่อยครั้งเปิดโอกาสให้ประเทศต่าง ๆ สามารถอาศัยการเปลี่ยนแปลงในบริบทเหล่านี้ ได้มีโอกาสในการพัฒนาและขยายตลาดอุตสาหกรรมของประเทศจนกระทั่งเกิดความเข้มแข็งและมั่นคงได้

จากการทบทวนวรรณกรรม สำหรับการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาพื้นที่ชายแดนเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมบริการและการค้าชายแดนบ้านปากแซง อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยได้มีการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ประกอบไปด้วยการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและความสำคัญการพัฒนาพื้นที่การค้าชายแดน แนวคิดการพัฒนาการค้าชายแดนตามแนวนโยบายรัฐ การพัฒนาพื้นที่การค้าชายแดนและอุตสาหกรรมบริการ และประยุกต์แนวคิดการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจและบริการ และ (Diamond Model) มาใช้ในการวิเคราะห์กำหนดเป็นขอบเขตเนื้อหาหรือประเด็นการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา : จิรศักดิ์ บางท่าไม้ (2567)

Citation : Bangtamai, J. (2025). The Border of Area Development Model to Promote the Service Industry and Border

Trade in Ban Pak Saeng, Na Tan district, Ubon Ratchathani Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 77 - 96. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.25>

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ และวิจัยเชิงปริมาณ ดังนี้

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา

ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ศึกษาในพื้นที่การค้าชายแดนด่านถาวรบ้านปากแซง อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี เนื่องจากเป็นพื้นที่ด่านถาวรการค้าชายแดนที่กำลังจะเปิดใหม่ ดังนั้นเพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาพื้นที่ชายแดนเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมบริการและการค้าชายแดนบ้านปากแซง อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานีที่เหมาะสมต่อการสร้างเสริมการพัฒนาพื้นที่การค้าชายแดนให้เป็นไปตามนโยบายของจังหวัดอุบลราชธานีในการส่งเสริมการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยว รวมทั้งนโยบายในการพัฒนาพื้นที่ชายแดนเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมบริการและการค้าชายแดนบ้านปากแซง อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อยกระดับการค้าการลงทุนระหว่างไทยและลาว รวมทั้งยังเป็นทางส่งสินค้าผ่านประเทศลาวไปเมืองดานัง ประเทศเวียดนาม ซึ่งทำให้ทั้ง 2 ประเทศได้ประโยชน์ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และความมั่นคง

2. ขอบเขตประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย ใช้วิธีเลือกโดยยึดจุดมุ่งหมายของการศึกษาเป็นหลัก (Purposive sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เหมาะสมที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ตามแนวคิด จุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ของการวิจัย กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ที่มีข้อมูลระดับลึก (information-rich cases) มีประสบการณ์และครอบคลุมความหลากหลายในประชากร (ชาย โพธิ์สีตา, 2547: 125-131) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบ่งตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ขั้นแรกลงพื้นที่เพื่อสำรวจและสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับ สภาพปัญหาอุปสรรคการพัฒนาพื้นที่การค้าชายแดน ด่านถาวรบ้านปากแซง โดยการสังเกตและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ เจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐ (เจ้าหน้าที่ศุลกากร, บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล) นักลงทุน นักธุรกิจ นักการค้า (Traders) กลุ่มผู้บริโภคร (ลูกค้า) รวมจำนวน 20 คน ขั้นตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่การจัดการธุรกิจและอุตสาหกรรมบริการที่เหมาะสมในพื้นที่การค้าชายแดน ดำเนินการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 385 ชุด โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่สามารถให้ข้อมูลได้ (Roscoe, 1969; กรณีที่ประชากรมีจำนวนไม่แน่นอน) โดยทำการสำรวจทั้งในกลุ่มของคนในท้องถิ่น นักลงทุน นักธุรกิจ นักการค้า (Traders) เจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐ เจ้าหน้าที่องค์กรเอกชนหรือภาคประชาสังคม กลุ่มผู้บริโภคร (ลูกค้า) และนักท่องเที่ยวผู้ใช้บริการ โดยการสุ่มอย่างง่าย ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดนในอนาคต โดยเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้มีส่วนได้เสียจากภาครัฐ ภาคเอกชน นักลงทุน นักธุรกิจ นักการค้า หอการค้าจังหวัด ผู้ประกอบการประชาชนและองค์กรท้องถิ่น รวมจำนวน 15 คน เลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง

Citation : จิรศักดิ์ บางท่าไม้. (2568). รูปแบบการพัฒนาพื้นที่ชายแดนเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมบริการและการค้าชายแดนบ้านปากแซง อำเภอ

นาตาล จังหวัดอุบลราชธานี. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 77 – 96.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.25>

3. ขอบเขตการศึกษา

3.1 สภาพปัญหาอุปสรรคการพัฒนาพื้นที่การค้าชายแดน ด้านถาวรบ้านปากแซง ขอบเขตเนื้อหาการศึกษา 7 ด้าน ได้แก่ ด้านนโยบายรัฐและงบประมาณ ด้านบริหารจัดการ ด้านผังเมืองและผังเฉพาะ ด้านพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านระเบียบกฎหมาย ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

3.2 รูปแบบการพัฒนาพื้นที่ชายแดนบ้านปากแซงเพื่อส่งเสริมธุรกิจและอุตสาหกรรมบริการ มีเนื้อหาขอบเขตการศึกษา 1) ด้านการบริหารจัดการพื้นที่การค้าชายแดน 2) ด้านการส่งเสริมธุรกิจและอุตสาหกรรมบริการ 3) ด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม การคมนาคมและการจราจร และ 4) ด้านความมั่นคง

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interviews) มีการใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและกึ่งโครงสร้าง การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) แบบสอบถาม และการสนทนากลุ่ม (Focused group interviews) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ให้คณะผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบการใช้ภาษาและความครอบคลุมของเนื้อหาของแบบสอบถาม และนำไปทดลองเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของภาษา นำไปเก็บข้อมูลจริงกับกลุ่มตัวอย่าง

ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการพิจารณาความสอดคล้องและความเที่ยงตรงของเครื่องมือตามวัตถุประสงค์

5. การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ประชุมเพื่อวางแผนการดำเนินการวิจัย โดยนักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย

5.2 จัดทำแบบการสัมภาษณ์ แบบการสนทนากลุ่ม และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการพิจารณาความสอดคล้องและความเที่ยงตรงของเครื่องมือตามวัตถุประสงค์

5.3 นัดหมายผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่มเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

5.4 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

5.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากสังเกต สัมภาษณ์ และสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย (Research Results)

1. สภาพปัญหาอุปสรรคการพัฒนาพื้นที่การค้าชายแดนด้านถาวรบ้านปากแซง ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์ วิเคราะห์เอกสารและสนทนากลุ่ม

1) ด้านนโยบายรัฐและงบประมาณ ปัญหาในการขับเคลื่อนของแผนงานหรือนโยบายรัฐต่อการค้าชายแดนบ้านปากแซงยังล่าช้าและไม่ชัดเจน ขาดงบประมาณที่เพียงพอและไม่ต่อเนื่อง สปป. ลาว

เป็นด่านท้องถิ่นประเพณี ฝั่งไทยเป็นจุดผ่านแดนถาวร นโยบายรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นไม่สอดคล้องกัน ปัญหาความล่าช้า และมีอุปสรรคจากสภาพภูมิประเทศ

2) **ด้านบริหารจัดการ** ปัญหาการจัดระเบียบการค้าชายแดนที่ไม่เป็นระบบ ขั้นตอนการปฏิบัติพิธีการผ่านแดนที่ยุ่งยาก ไม่มีกระบวนการขั้นตอนที่ชัดเจนและขาดงบประมาณที่เพียงพอดำเนินการ เกิดการค้าชายแดนที่ผิดกฎหมาย การบริหารยังขาดความร่วมมือระหว่างประเทศและหน่วยงานในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

3) **ด้านผังเมืองและผังเฉพาะเขตการค้า** ด้านปากแขงอยู่ติดริมแม่น้ำโขง การจัดผังเมืองเป็นผังเมืองในรูปแบบดั้งเดิมไม่ได้มีการจัดโซนพื้นที่เพื่อรองรับการขยายตัว การจัดผังไม่เป็นระบบ ไม่ได้มาตรฐาน ไม่มีการวางโครงสร้างผังเมืองกับผังเฉพาะเขตการค้าให้สัมพันธ์เอื้อต่อการพัฒนาด้านการค้าชายแดน ไม่มีผังพื้นที่เฉพาะ ไม่มีการทำโซนนิ่งผังขายของร้านค้า เป็นเพียงขายของไม่มีการก่อสร้างแบบมาตรฐาน

4) **ด้านพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของด่าน** ขาดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับประมาณจากรัฐบาล การขนส่งสินค้าข้ามฝั่งจากไทยไป สปป.ลาว หรือ สปป.ลาว มาไทย ใช้แพขนานยนต์ของเอกชน ระบบการตรวจไม่มีความพร้อม ระบบทางกายภาพ ระบบสาธารณสุขโรค ระบบการคมนาคมและเส้นทางคมนาคมไม่เอื้ออำนวยให้เกิดการค้าชายแดน

5) **ด้านระเบียบกฎหมาย** การประชาสัมพันธ์กฎหมายที่เกี่ยวข้องไม่ทั่วถึง การตกลงและความร่วมมือระหว่างประเทศไทย และ สปป.ลาว ไม่มีความสัมพันธ์เท่าที่ควร การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทั้งสองประเทศเกิดความสับสนและยุ่งยากในการปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อตกลง มาตรการ ถูกจำกัดด้วยอำนาจหน้าที่ของท้องถิ่น มาตรการผ่อนปรน ความแตกต่างในด้านกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติประเพณี วัฒนธรรม และนโยบายของทั้งสองประเทศส่งผลนโยบายของรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นตามแนวชายแดน อยู่ระหว่างการปรับปรุงระบบการค้าสู่ระบบสากล ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบอยู่เสมอ

6) **ด้านเศรษฐกิจ** กำลังซื้อของ สปป.ลาว ความแตกต่างของรายได้ต่อหัวของประชาชนไทยและ สปป.ลาว แตกต่างกันมาก จำกัดด้วยขนาดตลาด เนื่องจาก สปป.ลาว มีประชากร 7 ล้านคน การซื้อขายและชำระเงินใช้ระบบเงินสด การค้าส่วนใหญ่เป็นการค้ารายย่อย ระบบธนาคารพาณิชย์ไม่มีการรองรับประกอบธุรกรรมการเงินระหว่างประเทศ คู่ค้าหรือนักลงทุนอาจเกิดความเสี่ยงต่อการลงทุน

7) **ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม** ปัญหาการลักลอบขนส่งสินค้าข้ามแดนผิดกฎหมาย ปัญหาการปรับใช้กฎหมายในการจัดการชายแดนร่วมกันให้สอดคล้องกับความตกลงในระดับอาเซียนและในระดับสากลขององค์การระหว่างประเทศต่าง ๆ การเปิดด่านการค้าชายแดนจะทำให้ภาคธุรกิจอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ ทำให้ชาวบ้านไม่มีที่อยู่อาศัยและพื้นที่ทำกินเพราะขายที่ดินให้แก่เงินทุน ส่งผลต่อการรุกไล่ตัดไม้ทำลายป่าเพื่อการเพาะปลูกหรือเข้าไปยึดครองพื้นที่ป่าโดยผิดกฎหมาย ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศของสิ่งแวดล้อมและกระทบถึงทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า

2. รูปแบบแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายแดนเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมบริการและการค้าชายแดนบ้านปากแซง

รูปแบบแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายแดนเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมบริการและการค้าชายแดนบ้านปากแซง พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่าส่วนใหญ่เห็นด้วยเกี่ยวกับด้านการส่งเสริมธุรกิจและอุตสาหกรรมบริการ ค่าเฉลี่ย 4.42 รองลงมา คือ ด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม ค่าเฉลี่ย 4.32 ด้านบริหารจัดการพื้นที่การค้าชายแดน ค่าเฉลี่ย 4.23 และด้านความมั่นคง ค่าเฉลี่ย 4.15 ตามลำดับ (ตารางที่ 1) จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม เห็นสอดคล้องกันและเน้นในรูปแบบการพัฒนาพื้นที่ชายแดนเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมบริการและการค้าชายแดนบ้านปากแซง ควรพัฒนา 1) ด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การคมนาคมและการจราจร การรักษาความสะอาด การรักษาความปลอดภัย การจัดผังเมือง การพัฒนาภูมิทัศน์ และสิ่งอำนวยความสะดวก 2) ด้านการบริหารจัดการพื้นที่ ได้แก่ การพัฒนากฎหมายกฎระเบียบ มาตรการที่เหมาะสมต่อการสร้างเสริมการพัฒนาพื้นที่การค้าชายแดนและส่งเสริมการลงทุนอย่างมีประสิทธิภาพ และการประชาสัมพันธ์ 3) ด้านการส่งเสริมธุรกิจและอุตสาหกรรมบริการ โดยการพัฒนาศักยภาพการค้าชายแดน ในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ การพัฒนาการค้าโดยหน่วยงานรัฐบาล การพัฒนาด้านการค้าสู่ระดับสากล การกระตุ้นการลงทุนการค้าชายแดน และการส่งเสริมการเข้าไปลงทุนในประเทศ สปป.ลาว 4) ด้านความมั่นคง ได้แก่ ภาครัฐและภาคประชาชนช่วยกันเฝ้าระวังในเงื่อนไขการใช้พื้นที่ ป้องกันการลักลอบค้าของผิดกฎหมาย ยาเสพติด แรงงานเถื่อน และการเล็งภาษี ควรให้ชุมชนและองค์กรท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาจัดการและรับผิดชอบในการดูแลตลาดการค้าชายแดน

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายแดนเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมบริการและการค้าชายแดนบ้านปากแซง

การพัฒนาพื้นที่ชายแดน	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	แปลผล/ลำดับ
1. ด้านบริหารจัดการพื้นที่การค้าชายแดน	4.23	0.643	มาก 3
2. ด้านการส่งเสริมธุรกิจและอุตสาหกรรมบริการ	4.42	0.692	มาก 1
3. ด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม	4.32	0.675	มาก 2
4. ด้านความมั่นคง	4.15	0.614	มาก 4
รวม	4.28	0.662	มาก

การสอบถามข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง แนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายแดนเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมบริการและการค้าชายแดนบ้านปากแซง จำแนกเป็นรายด้าน

Citation : Bangtamai, J. (2025). The Border of Area Development Model to Promote the Service Industry and Border

Trade in Ban Pak Saeng, Na Tan district, Ubon Ratchathani Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 77 - 96. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.25>

1. ด้านบริหารจัดการพื้นที่การค้าชายแดน กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่ชายแดนเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมบริการและการค้าชายแดนบ้านปากแซง ในด้านบริหารจัดการพื้นที่การค้าชายแดน พบว่า โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยรวม 4.23 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ 3 ลำดับแรก พบว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยเกี่ยวกับการพัฒนากฎหมายระเบียบ มาตรการที่เหมาะสมต่อการสร้างเสริมการพัฒนาพื้นที่การค้าชายแดนและส่งเสริมการลงทุนอย่างมีประสิทธิภาพ ค่าเฉลี่ย 4.38 รองลงมา คือ หน่วยงานมีการเตรียมความพร้อมของพื้นที่เพื่อบริการสาธารณะ เช่น ระบบสาธารณูปโภค ถนน การขนส่ง ไฟฟ้า ประปา การให้บริการของภาครัฐในส่วนต่าง ๆ เป็นต้น เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้รับบริการ ค่าเฉลี่ย 4.37 ควรจัดให้มีศูนย์ช่วยเหลือหรือคุ้มครองผู้บริโภคบริการแก่ลูกค้า (ผู้ซื้อ) และนักท่องเที่ยว มีเจ้าหน้าที่รับเรื่องร้องเรียนค่าเฉลี่ย 4.35 ตามลำดับ

2. ด้านการส่งเสริมธุรกิจและอุตสาหกรรมบริการ กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่ชายแดนเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมบริการและการค้าชายแดนบ้านปากแซง ในด้านการส่งเสริมธุรกิจและอุตสาหกรรมบริการ พบว่า โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยรวม 4.42 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ 3 ลำดับแรก ควรมีการจัดทำแผนงานหรือโครงการในแผนแม่บทการพัฒนาตลาดการค้าชายแดนปากแซงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ค่าเฉลี่ย 4.58 รองลงมา ต้องให้ความรู้ด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศกระทรวงให้แก่ประชาชนทั้งสองประเทศทราบอย่างต่อเนื่อง ค่าเฉลี่ย 4.55 ควรให้มีการจัดทำแผนการตลาดการค้าชายแดนปากแซงแบบบูรณาการของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งแบบระยะสั้น และระยะยาว ค่าเฉลี่ย 4.54 ตามลำดับ

3. ด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่ชายแดนเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมบริการและการค้าชายแดนบ้านปากแซง ในด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม พบว่า โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยรวม 4.39 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ 3 ลำดับแรก ควรมีการจัดทำเส้นทางคมนาคมเพื่ออำนวยความสะดวกกับผู้ซื้อ/นักท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 4.58 ควรมีการจัดผังเมือง การออกแบบและจัดโซนการพัฒนา เขตที่พักอาศัย เขตการค้าและบริการที่ไม่เป็นการสร้างอุปสรรคทางการค้า ค่าเฉลี่ย 4.45 ควรพัฒนาปรับปรุงตลาดการค้าชายแดนปากแซงให้มีระบบมาตรฐานพร้อมให้บริการกับผู้ซื้อและนักท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 4.35 ตามลำดับ

4. ด้านความมั่นคง กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่ชายแดนเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมบริการและการค้าชายแดนบ้านปากแซง พบว่า โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยรวม 4.15 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ 3 อันดับแรก ควรจัดระบบดูแลและรักษาสิ่งแวดล้อม โดยมีผู้รับผิดชอบในการเก็บขยะ การบำบัดน้ำเสีย การดูแลรักษาสภาพป่าไม้บริเวณตลาดการค้าชายแดน ค่าเฉลี่ย 4.36 รองลงมา วางระบบการจัดการขยะ สถานที่จัดการขยะ การสร้างเตาเผาขยะหรือที่ฝังกลบขยะมูลฝอย ค่าเฉลี่ย 4.32 การเข้ามาของแรงงานเถื่อนมีผลกระทบต่อความมั่นคงตามแนวชายแดนในปัจจุบัน ค่าเฉลี่ย 4.29 ตามลำดับ

Citation : จิรศักดิ์ บางท่าไม้. (2568). รูปแบบการพัฒนาพื้นที่ชายแดนเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมบริการและการค้าชายแดนบ้านปากแซง อำเภอ

นาตาล จังหวัดอุบลราชธานี. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 77 – 96.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.25>

5. ข้อเสนอแนะนโยบายต่อภาครัฐในการสนับสนุนธุรกิจอุตสาหกรรมบริการ ได้แก่ ด้านงบประมาณและการเข้าหาแหล่งทุน ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านที่ตั้งและการจัดระเบียบพื้นที่ ด้านพัฒนาศักยภาพทั้งในด้านของทักษะบุคลากรและด้านสิ่งอำนวยความสะดวก รัฐควรมีนโยบายจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบหลักเพื่อประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งในพื้นที่และประเทศเพื่อนบ้านในการพัฒนาพื้นที่ชายแดนทั้งสองฝั่งร่วมกันให้ก้าวหน้าอย่างมั่นคง

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. สภาพปัญหาอุปสรรคการพัฒนาพื้นที่การค้าชายแดนด้านถาวรบ้านปากแซง จากการสัมภาษณ์วิเคราะห์เอกสาร และสนทนากลุ่ม จำแนกในรายประเด็น 1) ด้านนโยบายรัฐและงบประมาณ 2) ด้านบริหารจัดการ 3) ด้านผังเมืองและผังเฉพาะ 4) ด้านพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 5) ด้านกฎหมาย 6) ด้านเศรษฐกิจ และ 7) ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัชชัย ค่ายอด (2558) วิจัยเรื่องจุดผ่อนปรนการค้าชายแดนกับการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (AEC) : ศึกษาจุดผ่อนปรนการค้าชายแดน อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ปัญหาและอุปสรรคการค้าตามจุดผ่อนปรนชายแดน 1) ด้านงบประมาณในการลงทุน 2) ความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการ 3) ด้านการขนส่งสินค้า 4) ด้านความร่วมมือและการมีส่วนร่วมภาครัฐและเอกชนต่อการพัฒนาการค้าชายแดน 5) ด้านข้อมูลเรื่องของการค้าชายแดน และ 6) ด้านความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อการส่งเสริมการค้าชายแดน ขาดความพร้อมอีกหลายด้านที่จะเตรียมการเพื่อเป็นจุดผ่อนปรนถาวรต่อไป

2. รูปแบบแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายแดนเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมบริการและการค้าชายแดนบ้านปากแซง พบว่า ส่วนใหญ่โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เห็นด้วยเกี่ยวกับด้านการส่งเสริมธุรกิจและอุตสาหกรรมบริการ มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม ด้านบริหารจัดการพื้นที่การค้าชายแดน และด้านความมั่นคง ตามลำดับ สำหรับรูปแบบการพัฒนาพื้นที่เพื่อส่งเสริมการค้าการลงทุนธุรกิจอุตสาหกรรมบริการการค้าชายแดน เสนอด้านส่งเสริมการลงทุน โดยออกกฎหมายส่งเสริมการลงทุน นโยบายลดหย่อนอัตราภาษีอากร และพัฒนาระบบกลไกการตลาด ด้านบริหารจัดการ โดยพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากร ตั้งศูนย์บริการการลงทุน ระบบการกำกับติดตามมอบอำนาจการบริหารให้องค์กรท้องถิ่น ศึกษาผลกระทบ จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ใช้เครื่องจักรที่ทันสมัย โฆษณาประชาสัมพันธ์การลงทุน ด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม โดยพัฒนาเส้นทางคมนาคมและระบบโลจิสติกส์ กำหนดโซนเขตเศรษฐกิจ กำหนดแผนแม่บท ลงทุนด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน ปรับปรุงภูมิทัศน์และโครงสร้างพื้นฐาน ด้านความมั่นคง ความร่วมมือระหว่างสองประเทศ การดำเนินการตามมาตรการความมั่นคงของชาติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญยง สุนทอน ชาตรีศิริสวัสดิ์ และแดนวิชัย สายรักษา (2561) วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาการส่งเสริมการค้าการลงทุนของเขต

เศรษฐกิจพิเศษวังเต่า-โพนทอง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว พบว่า รูปแบบการพัฒนาการส่งเสริมการค้าการลงทุนเขตเศรษฐกิจพิเศษวังเต่า-โพนทอง เป็นระบบและกลไกด้านนโยบายลดหย่อนอัตราภาษีอากร สร้างโรงผลิตไฟฟ้าพลังสูงในพื้นที่ ตั้งศูนย์บริการการลงทุน ระบบกำกับติดตามออกกฎหมายส่งเสริมการลงทุน พัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากร มอบอำนาจการบริหาร พัฒนาเส้นทางคมนาคม กำหนดแผนแม่บท ร่วมลงทุนด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน ให้สิทธิสัมปทานเช่าที่ดิน ยกเว้นอากรแก่นักลงทุนชาวต่างชาติ โฆษณาประชาสัมพันธ์การลงทุน พัฒนาระบบโลจิสติกส์ กำหนดโซนในเขตเศรษฐกิจ จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก ส่งเสริมสวัสดิการและความก้าวหน้าบุคลากร ปรับปรุงภูมิทัศน์และโครงสร้างพื้นฐาน พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ใช้เครื่องจักรที่ทันสมัยและพัฒนาระบบกลไกการตลาด

ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

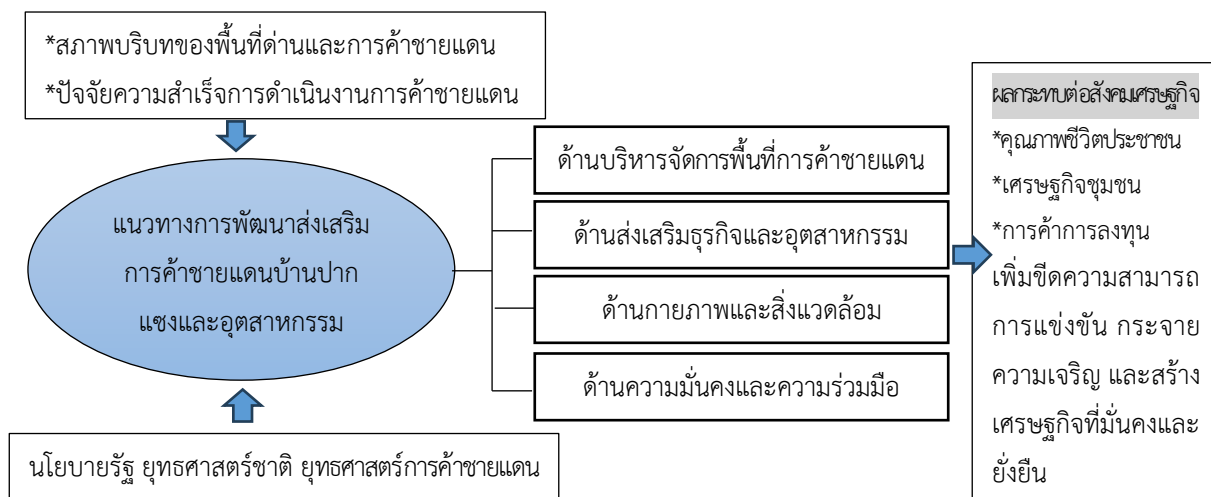
นโยบายรัฐ ยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์การค้าชายแดน เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสร้างความร่วมมือในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ซึ่งในการดำเนินการเพื่อการพัฒนาพื้นที่ชายแดนในการพัฒนาส่งเสริมการค้าชายแดนและอุตสาหกรรมบริการ เป็นช่องทางในการกระจายสินค้าและบริการไปสู่ประเทศเพื่อนบ้าน ส่งการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจของประเทศชาติมี ควรมีการศึกษาสภาพบริบทของพื้นที่อย่างละเอียดและลึกซึ้ง ศึกษาปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จ เพราะเมื่อหากมีการเปิดด่านการค้าชายแดนเชื่อมระหว่าง 2 ฝั่งไทย-ลาวแล้ว กลุ่มคนที่จะได้รับผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ในกลุ่มแรกคือประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ผู้มีส่วนได้เสียทั้งผู้ค้าและผู้ประกอบการ ดังนั้นหน่วยงานทั้งองค์การภาครัฐและเอกชนหรือหอการค้าจังหวัดจึงควรมีการศึกษาอย่างรอบคอบและรัดกุม โดยแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายแดนเพื่อส่งเสริมการค้าชายแดนบ้านปากแซงและอุตสาหกรรมบริการ มีหลักการสำคัญ ได้แก่ 1) การบริหารจัดการพื้นที่การค้าชายแดน 2) การส่งเสริมธุรกิจและอุตสาหกรรมบริการ 3) ด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม และ 4) ด้านความมั่นคงและความร่วมมือ ซึ่งการส่งเสริมพัฒนาจะส่งผลกระทบต่อสังคมเศรษฐกิจ ได้แก่ คุณภาพชีวิตประชาชน เศรษฐกิจ การค้าการลงทุน การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกระจายความเจริญ และสร้างเศรษฐกิจที่มั่นคงและยั่งยืน ทั้งนี้องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยนี้ แนวทางการพัฒนาส่งเสริมการค้าชายแดนและอุตสาหกรรมบริการเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจยั่งยืน สามารถเขียนความสัมพันธ์เชื่อมโยง ได้ดังนี้

Citation : จิรศักดิ์ บางท่าไม้. (2568). รูปแบบการพัฒนาพื้นที่ชายแดนเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมบริการและการค้าชายแดนบ้านปากแซง อำเภอ

นาตาล จังหวัดอุบลราชธานี. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 77 – 96.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.25>

ภาพที่ 2 แนวทางการพัฒนาส่งเสริมการค้าชายแดนและอุตสาหกรรมบริการเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจยั่งยืน
ที่มา : จิรศักดิ์ บางท่าไม้ (2567)

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

การพัฒนาด้านการค้าชายแดนเพื่อส่งเสริมการลงทุน จะต้องอาศัยข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลความพึงพอใจและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ และข้อมูลแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายแดนจากทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการบูรณาการในการดำเนินงานพัฒนาพื้นที่ชายแดน บนพื้นฐานของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนไปพร้อมกัน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ศาลากลาง กระทรวงการคลัง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช

1.1 มาตรการในการผูกความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศ รวมถึงการสนับสนุนการอำนวยความสะดวก การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน รวมถึงสนับสนุนการท่องเที่ยว การลงทุนที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ การหารือระหว่าง 2 ประเทศ เพื่อความชัดเจนของกฎระเบียบให้มีความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ เชื่อมโยงกับโครงข่ายการคมนาคมขนส่งหลัก ตลาด และแหล่งวัตถุดิบ

1.2 มาตรการในการให้ความรู้ ความเข้าใจ ส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากการค้าการลงทุน ทั้งด้านการสนับสนุนผู้ประกอบการรายย่อยในท้องถิ่น สินค้า SMEs รวมทั้งส่งเสริมการท่องเที่ยวชายแดนโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในการเป็นรั้วบ้านที่เข้มแข็งไม่ถูกเอาเปรียบ สินค้าท้องถิ่นได้รับการเพิ่มมูลค่า มีการจ้างแรงงานในท้องถิ่น ประชาชนมีเศรษฐกิจดีขึ้น เกิดการพัฒนาการค้าชายแดนอย่างยั่งยืน

1.3 มาตรการในการพัฒนาการค้าชายแดนที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้ การใช้พื้นที่ที่เหมาะสมเพื่อลดความขัดแย้งกับประชาชนในพื้นที่โดยการทำประชาพิจารณ์เพื่อรับฟัง

Citation : Bangtamai, J. (2025). The Border of Area Development Model to Promote the Service Industry and Border

Trade in Ban Pak Saeng, Na Tan district, Ubon Ratchathani Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 77 - 96. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.25>

ความคิดเห็น (public hearing) เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้แสดงความคิดเห็นก่อนที่จะสรุปและนำไปปฏิบัติ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาทบทวนนโยบายการพัฒนาพื้นที่การค้าชายแดนด้านถาวรบ้านปากแซง เพื่อนำมาประกอบการกำหนดแผนแม่บทในการพัฒนาพื้นที่การค้าชายแดน

2.2 การศึกษาถึงผลกระทบการพัฒนาพื้นที่การค้าชายแดนด้านถาวรบ้านปากแซง

2.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาพื้นที่การค้าชายแดนด้านถาวรบ้านปากแซง

เอกสารอ้างอิง (References)

กรมการค้าต่างประเทศ. (2563). *คำนิยามที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนไทย*.

<https://www.dft.go.th/bts/bts-trader>

กรมการค้าต่างประเทศ. (2565). *รายงานภาพรวมสถิติการค้าชายแดนประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ปี 2564*. <https://www.dft.moc.go.th>

กรมการค้าต่างประเทศ. (2565). *โครงการขยายการค้าการลงทุนชายแดนและเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของกรมการค้าต่างประเทศ*. <https://www.ditp.go.th>

กรมประชาสัมพันธ์. (2568). *ความร่วมมือในการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดนไทย*.

<https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/31/iid/363683>

จิรศักดิ์ บางท่าไม้. (2567). *รูปแบบการพัฒนาพื้นที่ชายแดนเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมบริการและการค้าชายแดนบ้านปากแซง อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี*.

ชาย โพธิ์สีดา. (2547). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. อัมรินทร์พรินติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.

เทพารักษ์ สุริผาย, และ ลำปาง แม่นมาตย์. (2561). *บทบาทการค้าชายแดนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน: กรณีศึกษา จังหวัดหนองคาย จังหวัดนครพนมและจังหวัดมุกดาหาร*. *วารสารการเมืองการปกครอง*, 8(1), 153–176.

ธวัชชัย ค่ายอด. (2558). *จุดผ่อนปรนการค้าชายแดนกับการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (AEC): กรณีศึกษาจุดผ่อนปรนการค้าชายแดน อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยขอนแก่น].

บุญยง สุนทอน, ชาตรี ศิริสวัสดิ์, และ แดนวิชัย สายรักษา. (2561). *รูปแบบการพัฒนาการส่งเสริมการค้าการลงทุนของเขตเศรษฐกิจพิเศษวังเต่า-โพ้นทอง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*. *วารสารช่อพะยอม*, 29(2), 267–274.

Citation : จิรศักดิ์ บางท่าไม้. (2568). *รูปแบบการพัฒนาพื้นที่ชายแดนเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมบริการและการค้าชายแดนบ้านปากแซง อำเภอ*

นาตาล จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 9(2), 77 – 96.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.25>

- สุรพล ชาเสน. (2563). แนวทางการบริหารจัดการพื้นที่จุดผ่อนปรน (ด่านประเพณี) ชายแดนไทย-ลาว: กรณีศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 11(1), 217-231.
- สุเทพ นิมสาย. (2558). ผลกระทบและการปรับตัวของชุมชนและสังคมเมืองชายแดนในเขตภาคเหนือต่อนโยบายประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: กรณีศึกษาเมืองชายแดนจังหวัดเชียงรายและจังหวัดตาก. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- องค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน. (2564). รายงานประจำปี 2564. สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลพะลาน.
- Roscoe, J. I. (1969). *Fundamental research statistic for the behavioral sciences*. Holt, Rinehart and Winston, Inc.

Citation : จิรศักดิ์ บางท่าไม้. (2568). รูปแบบการพัฒนาพื้นที่ชายแดนเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมบริการและการค้าชายแดนบ้านปากแซง อำเภอ
นาตาล จังหวัดอุบลราชธานี. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 77 – 96.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.25>

การพัฒนางานศิลปหัตถกรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานด้วยนวัตกรรมศิลป์โดยใช้รูปแบบการจัดการ
เรียนรู้ผ้าตากะหมุก (ตาสมุก) ของจังหวัดระยอง
Development of Handicrafts Using Community as a Base With Innovative
Arts Using the Learning Management Model of Ta-Khamuk (Ta-Samuk)
Fabric of Rayong Province

กฤษฎา นันทสุดแสง^{1*}, และ พัชรวัลย์ นวลละออง²

Kritchouw Nanthasudsawaeng^{1*}, and Pachawalee Nuallaong²

¹⁻²คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ; Faculty of Business Administration, King
Mongkut's University of Technology North Bangkok, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : kritchouw.n@fba.kmutnb.ac.th

DOI : 10.14456/jlgisrru.2025.26

Received : March 31, 2025; Revised : May 17, 2025; Accepted : May 18, 2025

บทคัดย่อ (Abstract)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาการรับรู้และพัฒนาหัตถกรรมพื้นบ้านผ้าตากะหมุก (ตาสมุก) ของจังหวัดระยอง 2. ศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อกลยุทธ์การตลาดแบบ 7 Ps ของหัตถกรรมพื้นบ้านผ้าตากะหมุก (ตาสมุก) ของจังหวัดระยอง 3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้หัตถกรรมพื้นบ้านกับความพึงพอใจที่มีต่อกลยุทธ์การตลาดแบบ 7Ps ของผู้บริโภคในตลาดสมัยใหม่จังหวัดระยอง เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ผู้บริโภควัยทำงานทั้งเพศหญิงและเพศชายในจังหวัดระยอง จำนวน 385 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยมีค่า IOC ระหว่าง 0.66 – 1.00 ในทุกข้อคำถาม และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคทั้งฉบับเท่ากับ .850 ถือว่าแบบสอบถามมีคุณภาพสูง เก็บรวบรวมข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ และได้แบบสอบถามกลับมาครบตามจำนวน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเชิงอนุมาน คือ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สันที่ระดับนัยสำคัญ .05 ผลการวิจัยพบว่า 1. การรับรู้หัตถกรรมพื้นบ้านในงานพัฒนานวัตกรรมศิลป์เพื่อชุมชนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ผ้าตากะหมุก (ตาสมุก) ของจังหวัดระยองโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.33$, S.D. = .654) 2. ผู้บริโภคมีความพึงพอใจต่อกลยุทธ์การตลาดแบบ 7 Ps ของหัตถกรรมพื้นบ้านในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.67$, S.D. = .508) และ 3. การรับรู้หัตถกรรมพื้นบ้านไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจที่มีต่อกลยุทธ์การตลาดแบบ 7Ps ของผู้บริโภคในจังหวัดระยอง

คำสำคัญ (Keywords) : การพัฒนา, งานศิลปหัตถกรรม, นวัตกรรมศิลป์, การจัดการเรียนรู้, ผ้าตากะหมุก (ตาสมุก)

Citation : Nanthasudsawaeng, K., & Nuallaong, P. (2025). Development of Handicrafts Using Community as a Base With

Innovative Arts Using the Learning Management Model of Ta-Khamuk (Ta-Samuk) Fabric of Rayong Province.

Journal of Local Governance and Innovation, 9(2), 97- 108. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.26>

Abstract

This research aimed to 1. Study the perception and development of local handicraft, Ta-ka-muk cloth (Ta-samuk) of Rayong Province. 2. Study the consumer satisfaction towards the 7Ps marketing strategy of local handicraft, Ta-ka-muk cloth (Ta-samuk) of Rayong Province. 3. Study the relationship between the perception of local handicrafts and the satisfaction towards the 7Ps marketing strategy of consumers in the modern market of Rayong Province. This research was a quantitative research. The sample group was 385 working-age consumers, both male and female, in Rayong Province. The simple random sampling method was used. The research instrument was a quality-checked questionnaire with an IOC value between 0.66-1.00 in all questions and a Cronbach's alpha coefficient of .850 for the entire questionnaire, which was considered to be of high quality. Data were collected online and the questionnaires were completely returned. Data were analyzed using statistical methods, using descriptive statistics, including mean and standard deviation. And using inferential statistics, namely, Pearson's simple correlation analysis at the significance level of .05, the research results found that 1. The perception of local handicrafts in the development of innovation for the community using the learning management model of Ta-Khamuk (Ta-Sa-Muk) fabric of Rayong Province using the community as a base, was at a moderate level overall ($\bar{x} = 3.33$, S.D. = .654). 2. Consumers were satisfied with the 7 Ps marketing strategy of local handicrafts at a high level overall ($\bar{x} = 3.67$, S.D. = .508). And 3. The perception of local handicrafts was not related to the satisfaction with the 7Ps marketing strategy of consumers in Rayong Province.

Keywords : Development, Arts and Crafts, Innovative Artistry, Learning Management, Ta Kamuk (Ta Samuk) Fabric

บทนำ (Introduction)

ศิลปะหัตถกรรมเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของท้องถิ่นและภูมิปัญญาชาวบ้านที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน ซึ่งนอกจากจะเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์วัฒนธรรมแล้ว ยังสามารถพัฒนาไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเศรษฐกิจชุมชนได้อีกด้วย ในปัจจุบันแนวคิด “นวัตกรรมศิลป์” หรือการประยุกต์ใช้ศิลปะร่วมกับนวัตกรรม ได้กลายเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาหัตถกรรมพื้นบ้านให้สามารถตอบโจทย์ความต้องการของตลาดสมัยใหม่ (Brown & Wilson, 2021) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผสานเข้ากับกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน ซึ่งสามารถเสริมสร้างทักษะและองค์ความรู้ให้กับคนในท้องถิ่น

Citation : กฤษเชาว์ นันทสุดแสง, และ พัชรวิทย์ นวลละออง. (2568). การพัฒนางานศิลปหัตถกรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานด้วยนวัตกรรมศิลป์โดยใช้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ผ้าตะกวดหมัก (ตาสมุก) ของจังหวัดระยอง. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2),

97 – 108. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.26>

พร้อมทั้งช่วยส่งเสริมความยั่งยืนของอุตสาหกรรมหัตถกรรมพื้นบ้าน (Smith et al., 2022) อีกทั้งหัตถกรรมพื้นบ้านยังถือเป็นซอฟต์แวร์ที่สำคัญที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจซึ่งสอดคล้องกับศุภจริ

วงศ์รัตนโชคชัย (2567) กล่าวว่า การส่งเสริมและผลักดันการขับเคลื่อนซอฟต์แวร์เป็นเครื่องมือเพิ่มมูลค่าอุตสาหกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ให้กับประเทศ

“ผ้าตากะหมุก” หรือ “ผ้าตาสมุก” เป็นหัตถกรรมพื้นเมืองที่มีความโดดเด่นของจังหวัดระยอง ด้วยลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์และกรรมวิธีการผลิตที่ต้องใช้ทักษะและความชำนาญเฉพาะตัว ลายผ้าตากะหมุกยังมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งซึ่งเรียกว่าเป็นลายเกร็ดเต่า อีกทั้งในปัจจุบันผ้าลายกะหมุกได้ถูกประกาศให้เป็นผ้าประจำจังหวัดระยอง เนื่องจากมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน แต่อย่างไรก็ตามการสืบสานและพัฒนาผ้าตากะหมุก ยังคงเผชิญกับความท้าทายหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการขาดแคลนแรงงานรุ่นใหม่ ความต้องการของตลาดที่เปลี่ยนแปลง หรือ การขาดองค์ความรู้ด้านการออกแบบและการตลาดที่สอดคล้องกับยุคสมัย ดังนั้น การนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Learning) มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผ้าตากะหมุกจึงเป็นแนวทางที่มีศักยภาพในการสร้างการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนานวัตกรรมให้เกิดความร่วมมือ และเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ให้สามารถแข่งขันได้ในตลาด (Jones & Lee, 2023) นอกจากนี้แล้วการนำแนวคิดการตลาดแบบ 7Ps เข้ามาประยุกต์ใช้ร่วมกันก็สามารถช่วยสร้างศักยภาพทางการแข่งขันในตลาดด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เนื่องจากแนวคิดการตลาดแบบ 7Ps ซึ่งประกอบด้วย Product (ผลิตภัณฑ์), Price (ราคา), Place (ช่องทางจัดจำหน่าย), Promotion (การส่งเสริมการตลาด), People (บุคลากร), Process (กระบวนการ), and Physical (ลักษณะทางกายภาพที่รับรู้ได้) เป็นแนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์และวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดได้อย่างครอบคลุมในหลายมิติ (อิทธิพร ขำประเสริฐ และคณะ, 2563)

การประเมินความสำเร็จในการสร้างมูลค่าของผลิตภัณฑ์ชุมชนจากการบูรณาการแนวคิดการตลาดแบบ 7Ps กับการพัฒนาศิลปหัตถกรรมด้วยนวัตกรรมศิลปเพื่อชุมชนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ผ้าตากะหมุก (ตาสมุก) ของจังหวัดระยองโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สามารถประเมินผ่านตัวบ่งชี้ได้หลากหลาย โดยการรับรู้ผลิตภัณฑ์และความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการดำเนินกิจกรรมทางการตลาด เป็นหนึ่งในหลายวิธีการที่ได้รับความนิยม สอดคล้องกับ Jain (2025) อธิบายว่าการประเมินความพึงพอใจของลูกค้าเป็นส่วนสำคัญในการวัดความสำเร็จของการสร้างมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ เนื่องจากความพึงพอใจของลูกค้าสะท้อนถึงคุณค่าที่พวกเขาได้รับจากสินค้าและบริการ ซึ่งมีผลต่อความภักดีและการตัดสินใจซื้อซ้ำของลูกค้า ดังนั้น การประเมินความพึงพอใจของลูกค้าจึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้องค์กรสามารถปรับปรุงสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Impression, 2024) ในขณะที่ Wisersight (2565) พบว่า การสร้างการรับรู้ที่ดีส่งผลต่อขั้นตอนการตัดสินใจของลูกค้า ทำให้เกิดความคุ้นเคยและความน่าเชื่อถือ ซึ่งนำไปสู่ความภักดีต่อแบรนด์ การซื้อซ้ำ และการบอกต่อในอนาคต โดยการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์

ประกอบด้วยการรับรู้เกี่ยวกับคุณภาพ การรับรู้เกี่ยวกับการผลิต และการรับรู้คุณค่าเชิงสุนทรียรส (Keller, 2023)

จากแนวคิดการพัฒนาหัตถกรรมพื้นบ้านให้สามารถตอบโจทย์ความต้องการของตลาดสมัยใหม่ และจากความโดดเด่นของผ้าลายกะหมุกซึ่งได้ถูกประกาศให้เป็นผ้าประจำจังหวัดระยอง ผู้วิจัยจึงศึกษาการรับรู้หัตถกรรมพื้นบ้านผ้าตากะหมุก (ตาสมุก) และความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการดำเนินกิจกรรมการตลาดภายใต้การบูรณาการกระบวนการพัฒนาศิลปหัตถกรรมด้วยนวัตกรรมศิลปผ่านการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ชุมชนเป็นฐานผลลัพธ์ของงานวิจัยนี้จะเป็แนวทางสำคัญในการพัฒนากลยุทธ์การเรียนรู้และกลยุทธ์การตลาดเชิงสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่สามารถส่งเสริมอุตสาหกรรมหัตถกรรมพื้นบ้านให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้และพัฒนาหัตถกรรมพื้นบ้านผ้าตากะหมุก (ตาสมุก) ของจังหวัดระยอง
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อกลยุทธ์การตลาดแบบ 7Ps ของหัตถกรรมพื้นบ้านผ้าตากะหมุก (ตาสมุก) ของจังหวัดระยอง
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้หัตถกรรมพื้นบ้านกับความพึงพอใจที่มีต่อกลยุทธ์การตลาดแบบ 7Ps ของผู้บริโภคในตลาดสมัยใหม่จังหวัดระยอง

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับ “อัตลักษณ์” พบว่า ได้มีการกล่าวถึง “อัตลักษณ์” ที่มีความสอดคล้องกับวัฒนธรรมและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งเดิมนั้นเป็นที่เข้าใจว่า “เอกลักษณ์” และ “Identity” เป็นคำเดียวกันที่แสดงให้เห็นคุณสมบัติของคนหรือสิ่งหนึ่งและเป็นคุณสมบัติเฉพาะของสิ่งนั้นที่ทำให้สิ่งนั้นโดดเด่นขึ้นมาหรือแตกต่างจากสิ่งอื่นแต่ในทางสังคมศาสตร์ปัจจุบันแนวโน้มทางทฤษฎีบุคคลสมัยใหม่ (Post modernism) วิชิตินกระแสนี้รื้อถอนความเชื่อเกี่ยวกับคุณสมบัติที่เป็นแกนของปัจเจกภาพ ความเป็นปัจเจกกลายเป็นเรื่องของการนิยามความหมาย ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามบริบทที่ไดัหมายถึงคุณสมบัติเฉพาะตัวอีกต่อไปดังนั้นจึงใช้คำ “อัตลักษณ์” แทนคำว่า “เอกลักษณ์” ในความหมาย Identity ในยุคปัจจุบัน นอกจากนี้ (อัจฉรา สโรบล,2549) ฉลาดชาย รมิตานนท์ (2540:ระบบออนไลน์) กล่าวไว้ว่า อัตลักษณ์นั้นไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นลอยๆตามธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่เกิดจากการสร้างของวัฒนธรรมในช่วงเวลาหนึ่ง และวัฒนธรรมก็เป็นสิ่งก่อสร้างทางสังคม (Social construct) นอกจากนี้วัฒนธรรมก็ไม่ใช่สิ่งที่หยุดนิ่งหรือตายตัว หากแต่มีรูปแบบเป็นวงจที่เรียกว่า “วงจรแห่งวัฒนธรรม” (Circuit of culture) ดังนั้นอัตลักษณ์ทั้งหลายจึงมีกระบวนการถูกผลิต (Produced) ให้เกิดขึ้นสามารถถูกบริโภค (Consumed) และถูกควบคุมจัดการ (Regulated) อยู่ในวัฒนธรรมเหล่านั้น และทั้งนี้ยังมีการสร้างความหมายต่างๆ (Creating meaning) ผ่านทางระบบต่างๆของการสร้างภาพตัวแทน (Symbolic systems of representation) ที่

Citation : กฤษเชาว์ นันทุตแสง, และ พัชรวิทย์ นวลละออง. (2568). การพัฒนางานศิลปหัตถกรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานด้วยนวัตกรรมศิลปโดยใช้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ผ้าตากะหมุก (ตาสมุก) ของจังหวัดระยอง. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 97 – 108. <https://doi.org/10.14456/jlgisru.2025.26>

เกี่ยวกับตำแหน่งแห่งที่ต่างๆทางอัตลักษณ์อันหลากหลายที่เราเลือกใช้ หรือนำเอามาสร้างเป็นอัตลักษณ์ของเรา เช่นเดียวกับอัตลักษณ์ของผ้าตากะหมุกซึ่งเป็นผ้าประจำจังหวัดระยอง ให้เห็นถึงความเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัด ซึ่งจัดได้ว่าเป็น Soft Power ของจังหวัดระยองประเภทหนึ่งด้วย

ผ้าบางชนิด ผู้ทอจะคิดหาวิธีสอดด้ายและสอดสีสลับกัน บางวิธีก็จะจับผูกและมัด เน้นเป็นช่วงๆหรืออาจจะยกด้ายที่ทอเป็นระยะๆทำให้เกิดลวดลายสวยงามผู้ทอสามารถจดจำลวดลายที่ตนคิดประดิษฐ์ได้ถึงแม้แต่ละลวดลายจะมีความซับซ้อนและหลากหลาย แต่ก็สามารถนำมาประสานกันได้อย่างเหมาะสมจะเจาะจงตามแสดงถึงภูมิปัญญาและความสามารถของชาวชนบทเป็นอย่างดี ผ้าทอมือจึงมีเทคนิคการทอและความสวยงามเป็นที่สุด ผ้าทอของชาวบ้านมีรูปแบบ ระเบียบลาย ที่บ่งชี้ถึงกลุ่มของคนไทยสายต่างๆ เช่นเดียวกับผ้าตากะหมุกของจังหวัดระยองที่มีการทอที่เป็นเอกลักษณ์และลักษณะเฉพาะในการทอเพื่อเล่นลายผ้าให้สวยงาม

ศุภฤกษ์ กุลสุ (2550) ศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงของลวดลายผ้าทอไทแดง บ้านหนองบัวทอง แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของลวดลายผ้าทอไทแดง และความเชื่อที่สัมพันธ์กับลวดลายในอดีต ตั้งแต่ปี พ.ศ.2553 ถึงปัจจุบัน และเพื่อศึกษาปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของลวดลายผ้าทอไทแดง มีประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ คนในหมู่บ้าน แขวงเวียงจันทน์ สปป.ลาว พนักงานทอผ้าร้านแพงไหมแกลอรี เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบบันทึกข้อมูล พบว่า ผ้าทอของบ้านหนองบัวทองในปัจจุบันมีความแตกต่างกับผ้าทอไทแดงในอดีตอย่างเห็นได้ชัด โดยผ้าทอของบ้านหนองบัวทองในปัจจุบันสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มคือ 1.กลุ่มชาวบ้าน 2.กลุ่มแพงไหมแกลอรี ซึ่งทั้งสองกลุ่มนี้อยู่ในสังคมเดียวกัน วัฒนธรรมเดียวกันแต่ปัจจัยที่ทำให้สินค้าผ้าทอของสองกลุ่มนี้มีลักษณะแตกต่างกันคือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากการผลิตผ้าทอของทั้งสองกลุ่มนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อขายให้กับกลุ่มตลาดที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจนั้นยังมีอิทธิพลในการกำหนดรูปแบบและลวดลายของผ้ามากที่สุดในที่สุด เมื่อเทียบกับปัจจัยต่างๆและยังคงเป็นตัวกำหนดทิศทางการผลิตสินค้าต่อไปในอนาคต

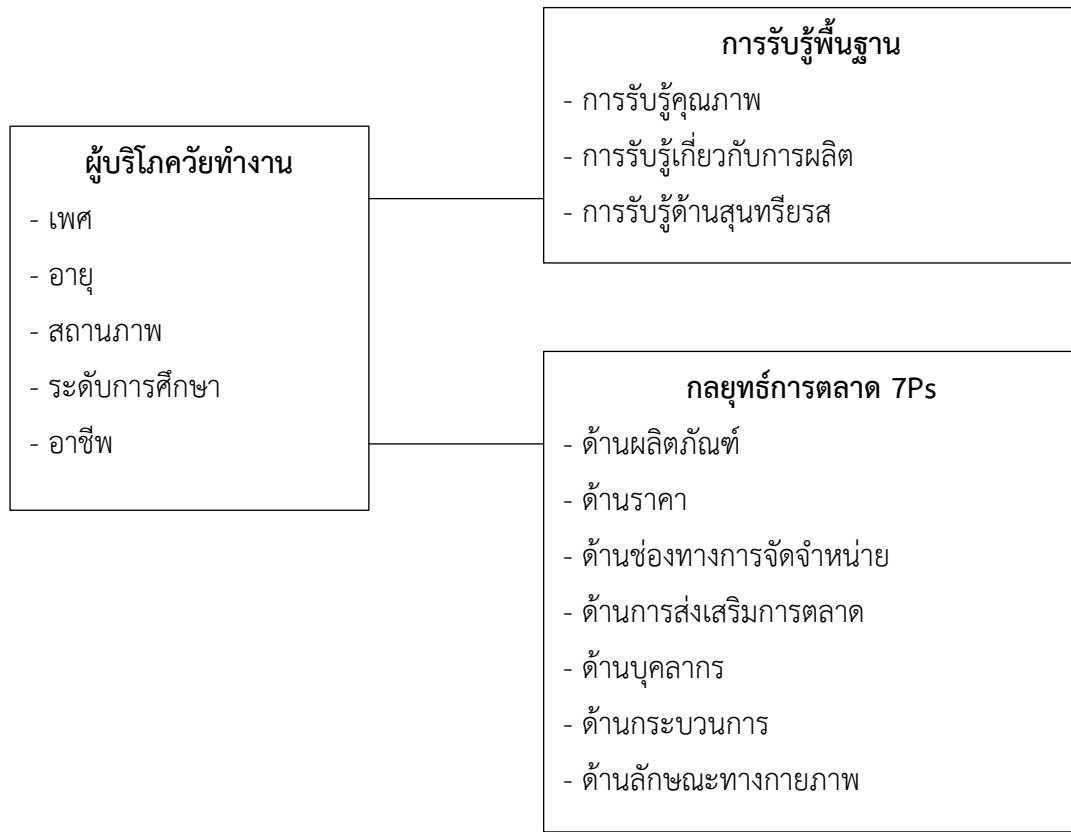
Citation : Nanthasudsawaeng, K., & Nuallaong, P. (2025). Development of Handicrafts Using Community as a Base With

Innovative Arts Using the Learning Management Model of Ta-Khamuk (Ta-Samuk) Fabric of Rayong Province.

Journal of Local Governance and Innovation, 9(2), 97- 108. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.26>

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริโภควัยทำงานทั้งเพศหญิงและเพศชายในจังหวัดระยอง จำนวน 385 คน โดยขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้จากการคำนวณโดยสูตรของ Cochran (1953) เนื่องจากเป็นประชากรที่ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยมีค่า IOC ระหว่าง 0.66 – 1.00 ในทุกข้อคำถาม และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคทั้งฉบับเท่ากับ .850 ถือว่าแบบสอบถามมีคุณภาพสูง (อรรถเดช สรสุชาติ และรณิดา มนต์ขลัง, 2567) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ และได้แบบสอบถามกลับมาครบตามจำนวน จากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเชิงอนุมาน คือ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สันที่ระดับนัยสำคัญ .05 ในการทดสอบสมมติฐานด้านความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการรับรู้หัตถกรรมพื้นบ้าน และระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อกลยุทธ์การตลาดแบบ 7Ps

Citation : กฤษเชาว์ นันทสุดแสง, และ พิชร์วลีย์ นวลละออง. (2568). การพัฒนางานศิลปหัตถกรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานด้วยนวัตกรรมวิถีชีวิต

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ผ้าตะกวดหมัก (ตาสมุก) ของจังหวัดระยอง. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2),

97 – 108. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.26>

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัยเกี่ยวกับระดับการรับรู้หัตถกรรมพื้นบ้าน และระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อกลยุทธ์การตลาดแบบ 7Ps ของกลุ่มธุรกิจหัตถกรรมพื้นบ้านในงานพัฒนานวัตกรรมศิลปหัตถกรรมเพื่อชุมชนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ผ้าตากะหมุก (ตาสมุก) ของจังหวัดระยองโดยใช้ชุมชนเป็นฐานปรากฏ ดังตารางที่ 1 – 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการรับรู้หัตถกรรมพื้นบ้าน

การรับรู้หัตถกรรมพื้นบ้าน	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
1. การรับรู้คุณภาพ	3.74	.512	มาก
2. การรับรู้เกี่ยวกับการผลิต	3.65	.543	มาก
3. การรับรู้ด้านสุนทรียรส	2.60	.908	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.33	.654	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการรับรู้หัตถกรรมพื้นบ้านในการพัฒนางานศิลปหัตถกรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานด้วยนวัตกรรมศิลปโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ผ้าตากะหมุก (ตาสมุก) ของจังหวัดระยอง

ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.33$, S.D. = .654) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการรับรู้คุณภาพมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 3.74$, S.D. = .512) รองลงมาคือการรับรู้เกี่ยวกับการผลิต ($\bar{x} = 3.65$, S.D. = .543) และการรับรู้ด้านสุนทรียรสมีค่าเฉลี่ยในลำดับสุดท้าย ($\bar{x} = 2.60$, S.D. = .908)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของผู้บริโภค

กลยุทธ์การตลาด 7 Ps	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
1. กลยุทธ์การตลาดด้านผลิตภัณฑ์	3.90	.556	มาก
2. กลยุทธ์การตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด	3.86	.466	มาก
3. กลยุทธ์การตลาดบุคลากร	3.85	.486	มาก
4. กลยุทธ์การตลาดด้านช่องทางจัดจำหน่าย	3.75	.542	มาก
5. กลยุทธ์การตลาดด้านราคา	3.52	.486	มาก
6. กลยุทธ์การตลาดด้านกระบวนการ	3.46	.546	ปานกลาง
7. กลยุทธ์การตลาดด้านลักษณะทางกายภาพที่รับรู้ได้	3.40	.478	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.67	.508	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้บริโภคมีความพึงพอใจต่อกลยุทธ์การตลาดแบบ 7 Ps ของหัตถกรรมพื้นบ้านในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.67$, S.D. = .508) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลยุทธ์การตลาดด้านผลิตภัณฑ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 3.90$, S.D. = .556) รองลงมา คือกลยุทธ์การตลาดด้านการส่งเสริม

Citation : Nanthasudsawaeng, K., & Nuallaong, P. (2025). Development of Handicrafts Using Community as a Base With

Innovative Arts Using the Learning Management Model of Ta-Khamuk (Ta-Samuk) Fabric of Rayong Province.

Journal of Local Governance and Innovation, 9(2), 97- 108. <https://doi.org/10.14456/jlgisru.2025.26>

การตลาด ($\bar{x} = 3.86$, S.D. = .466) กลยุทธ์การตลาดบุคลากร ($\bar{x} = 3.85$, S.D. = .486) กลยุทธ์การตลาดด้านช่องทางจัดจำหน่าย ($\bar{x} = 3.75$, S.D. = .542) กลยุทธ์การตลาดด้านราคา ($\bar{x} = 3.52$, S.D. = .486) กลยุทธ์การตลาดด้านกระบวนการ ($\bar{x} = 3.46$, S.D. = .546) และกลยุทธ์การตลาดด้านลักษณะทางกายภาพที่รับรู้ได้มีค่าเฉลี่ยในลำดับสุดท้าย ($\bar{x} = 3.40$, S.D. = .478)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ตัวแปร	ความพึงพอใจต่อกลยุทธ์การตลาดแบบ 7 Ps	Sig.
การรับรู้หัตถกรรมพื้นบ้าน	$r = -.046$	.954

* p -value<.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างการรับรู้หัตถกรรมพื้นบ้านกับความพึงพอใจต่อกลยุทธ์การตลาดแบบ 7Ps คือ -0.046 โดยมีค่า Sig. เท่ากับ 0.954 ซึ่งอธิบายได้ว่าความสัมพันธ์ที่ต่ำมากโดยค่าสหสัมพันธ์ (-0.046) เข้าใกล้ 0 หมายความว่าไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างการรับรู้หัตถกรรมพื้นบ้านและความพึงพอใจต่อกลยุทธ์การตลาด 7Ps

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนางานศิลปหัตถกรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานด้วยนวัตกรรมศิลปโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ผ้าตากะหมุก (ตาสมุก) ของจังหวัดระยอง

ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของรัตติกาล อินทวงษ์ (2560) ศึกษาการรับรู้ของชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อกิจกรรมองค์กรเพื่อสังคมในธุรกิจเบียร์ที่ผลิตโดยชุมชนพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ของชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อกิจกรรมองค์กรเพื่อสังคมในธุรกิจเบียร์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากว่า การสื่อสารของหัตถกรรมพื้นบ้านฯ ยังไม่เพียงพอที่จะสร้างการรับรู้ให้กับผู้บริโภคได้ และในขณะเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การรับรู้ด้านสุนทรียรสซึ่งเป็นการรับรู้ในเชิงนามธรรมมีค่าเฉลี่ยในลำดับสุดท้าย ($\bar{x} = 2.60$) โดยอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ซึ่งแตกต่างจากผลการวิจัยของ ธเนศ อุณปรีชาวนิชย์ (2562) ศึกษา การรับรู้คุณค่าตราสินค้าสุดท้ายของผลิตภัณฑ์โอท็อป (OPC) ของจังหวัดพิษณุโลกของนักท่องเที่ยวไทยเพศชายและเพศหญิงที่เดินทางมาจังหวัดพิษณุโลก พบว่า การรับรู้ความเชื่อมโยงตราสินค้าซึ่งเป็นการรับรู้ในเชิงนามธรรมเช่นกันอยู่ในระดับมาก สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากว่ากลุ่มผู้ผลิตสินค้าโอท็อปของจังหวัดพิษณุโลกให้ความสำคัญกับกลยุทธ์ทางการตลาดมากกว่า ผลการวิจัยจึงมีความแตกต่างกัน

ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริโภคมีความพึงพอใจต่อกลยุทธ์การตลาดแบบ 7 Ps ของหัตถกรรมพื้นบ้านในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนในจังหวัด

สระแก้วเพื่อการส่งออก ของ อัจจิมา ศุภจริยวัตร และสิทธิ จิตติขานนท์ (2562) พบว่า ความพึงพอใจของผู้บริโภคชาวต่างชาติที่มีต่อการตลาดของผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผ้าไหมทอมือบ้านสุขสำราญเพื่อขยายตลาดสู่ลูกค้าต่างประเทศ พบว่าในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลยุทธ์การตลาดด้านผลิตภัณฑ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุดโดยอยู่ในระดับมากเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับอัจจิมา ศุภจริยวัตร และ สิทธิ จิตติขานนท์ (2562) พบว่า ความพึงพอใจของผู้บริโภคชาวต่างชาติที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผ้าไหมทอมือบ้านสุขสำราญเพื่อขยายตลาดสู่ลูกค้าต่างประเทศ พบว่า ในกลยุทธ์การตลาดด้านผลิตภัณฑ์ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องจากว่าผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับคุณภาพของตัวผลิตภัณฑ์ซึ่งเป็นหนึ่งในกลยุทธ์การตลาดแบบ 7Ps เนื่องจากเป็นสิ่งที่ป็นรูปธรรมที่สามารถจับต้องได้ ดังนั้นความพึงพอใจในงานวิจัยนี้จึงอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

การรับรู้ทัศนคติพื้นบ้านไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจที่มีต่อกลยุทธ์การตลาดแบบ 7Ps ของผู้บริโภคในจังหวัดระยอง สอดคล้องกับผลการวิจัยของธนศ อุณปริชาณิชย์ (2562) ศึกษา การรับรู้คุณค่าตราสินค้าสุดยอดผลิตภัณฑ์โอท็อป (OPC) ของจังหวัดพิษณุโลกของนักท่องเที่ยวไทยเพศชายและเพศหญิงที่เดินทางมาจังหวัดพิษณุโลก พบว่า การรับรู้คุณค่าตราสินค้า และความเชื่อมโยงตราสินค้าสุดยอดผลิตภัณฑ์โอท็อป (OPC) ของจังหวัดพิษณุโลกกับความพึงพอใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของนักท่องเที่ยวไทยที่เดินทางมาจังหวัดพิษณุโลกมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางต่ำ โดยมีค่า Pearson Correlation เท่ากับ 0.274 และ 0.253 ตามลำดับ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากว่า กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชน ยังดำเนินการกิจกรรมด้านการตลาดไม่เพียงพอที่จะสร้างการรับรู้ให้กับผู้บริโภค เพราะถึงแม้ค่าเฉลี่ยด้านการรับรู้จะอยู่ในระดับมาก แต่ยังมีค่าเฉลี่ยที่ค่อนข้างต่ำทางจิตจำกักลางของอันตรภาคชั้น ซึ่งค่าเฉลี่ยในระดับมากในลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าถึงการรับรู้จะอยู่ในระดับมากแต่ก็อาจจะยังไม่เพียงพอ ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้และความพึงพอใจจึงยังคงอยู่ในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะการรับรู้ด้านสุนทรียสมีค่าเฉลี่ยในลำดับสุดท้าย ($\bar{x} = 2.60$, S.D. = .905) แสดงให้เห็นถึงทัศนคติพื้นบ้านนี้ยังขาดการสร้างการรับรู้โดยเฉพาะการรับรู้ในสิ่งที่เป็นนามธรรม ซึ่งมีความสำคัญเพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ของผู้บริโภค อีกทั้ง 2.ความพึงพอใจในกลยุทธ์การตลาดถึงแม้จะอยู่ในระดับมาก แต่ยังมีค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่าระดับ 4.00 แสดงให้เห็นว่าอาจจะยังมีข้อจำกัดด้านการตลาด ดังนั้นผู้ผลิตจึงควรพัฒนากลยุทธ์การตลาดโดยมุ่งเน้นไปที่การสร้างการรับรู้ในเชิงสุนทรียส หรือการสร้างอารมณ์ให้ผู้บริโภคเกิดการคล้อยตามให้มากขึ้น โดยการใช้สื่อที่หลากหลายผ่านกระบวนการเล่าเรื่อง (Story Telling)

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาในกลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้านในพื้นที่อื่นในผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะเดียวกัน เพื่อนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกันซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านในการนำมาจัดทำกลยุทธ์ที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มรวมทั้งเป็นการพัฒนาหัตถกรรมพื้นบ้านให้ยั่งยืนต่อไป อีกทั้งควร

2.2 ทำการศึกษาในลักษณะทดสอบทั้งโมเดลสมการเชิงโครงสร้าง และโมเดลองค์ประกอบของตัวแปรที่นำมาศึกษาเพื่อให้ข้อมูลหรือผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- อัจจิมา ศุภจริยาวัตร, และ สิทธิ จิตติขานนท์. (2562). รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนในจังหวัดสระแก้ว เพื่อการส่งออก. รายงานการวิจัย, คณะพาณิชยศาสตร์และการบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อัจฉรา สโรบล. (2549). การมีส่วนร่วมของชุมชนโดยเท่าในการพัฒนาภูมิปัญญาด้านสิ่งทอ Doi Tao Community Participation in Local Textiles Wisdom Development. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- อรรถเดช สรสุชาติ, และ รณิดา มนต์ขลัง. (2567). สถิติประยุกต์และระเบียบวิธีวิจัย. บริษัท คีอพีบุ๊ก จำกัด.
- อิทธิพร ขำประเสริฐ, และคณะ. (2563). ส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) ที่สนับสนุนการจัดบริการ วิชาการแก่สังคมแบบมีรายได้ของหลักสูตรด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ สังกัดมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดนครปฐม. วารสาร Mahidol R2R e-Journal, 7(1), 125–139.
- ฉลาดชาย รมิตานนท์. (2540). อัตลักษณ์วัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลง [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, เชียงใหม่: ศูนย์สตรีศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่].
- ธเนศ อุ่นปรีชาณิชย์. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณค่าตราสินค้าสุดยอดผลิตภัณฑ์โอท็อป (OPC) กับการตัดสินใจซื้อของนักท่องเที่ยวชาวไทยในจังหวัดพิษณุโลก. วารสารวิทยาการจัดการ คณะ วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 1(2), 1–13.
- รัตติกาล อินทะวงษ์. (2560). ความคาดหวัง การรับรู้และความพึงพอใจของชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีต่อกิจกรรมองค์กรเพื่อสังคม (CSR) ในธุรกิจเบียร์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].
- ศุภจรี วงศ์รัตนโชคชัย. (2567). การจัดการเพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้ซอฟต์แวร์ของบุคลากรในธุรกิจ สุขภาพ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ].
- ศุภฤกษ์ กุลสุ. (2550). การเปลี่ยนแปลงของลวดลายผ้าทอไทแดง บ้านหนองบัวแดง แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Brown, P., & Wilson, K. (2021). *Innovation in traditional crafts: A pathway to sustainable cultural heritage*. Routledge.

Citation : กฤษณา นันทสุตแสง, และ พัชรวิทย์ นวลละออง. (2568). การพัฒนางานศิลปหัตถกรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานด้วยนวัตกรรมดิจิทัลโดยใช้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ผ้าทากะหมึก (ตาสมุก) ของจังหวัดระยอง. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 97 – 108. <https://doi.org/10.14456/jlgisru.2025.26>

- Cochran, W. G. (1953). *Sampling techniques*. John Wiley & Sons, Inc.
- Impression. (2024). *The importance of customer satisfaction surveys*. Retrieved from <https://www.impgroup.net/>
- Jain, N. (2025). *What is customer satisfaction research? Definition, importance and process*. Retrieved from <https://ideascale.com/th/>
- Jones, M., & Lee, S. (2023). *Community-based learning and local craft development: A case study approach*. Springer.
- Keller, K. L. (2013). *Strategic brand management*. Pearson Education Limited.
- Smith, J., Taylor, R., & Nguyen, L. (2022). *Sustaining local crafts in the digital economy: Challenges and opportunities*. Cambridge University Press.
- Wisesight. (2565). *Get to know what brand awareness is, its business importance in line with social media communication, along with its benefits and measurement models for brands*. Retrieved from <https://wisesight.com/th/news/what-is-brand-awareness-2/>

Citation : กฤชเชาว์ นันทสุดแสง, และ พัชรวิสัย นวลละออง. (2568). การพัฒนางานศิลปหัตถกรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานด้วยนวัตกรรมศิลป์โดยใช้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ผ้าตากะหมึก (ตาสมุก) ของจังหวัดระยอง. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2),

97 – 108. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.26>

**กลยุทธ์การจัดการยกระดับผลิตภัณฑ์ ODOP เครื่องปั้นดินเผา เมืองหนองบก
แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว**
**Strategy Management the of ODOP Pottery Product Arthenware, Muang
Nong Bok Didtrict, Khommoiane Province, Lao People's Democratic
Republic**

วงไชชนะ ไชยะกุมมาน^{1*}, ชนินทร์ วะสีนนท์², พิศดาร แสนชาติ³, และ จิตติ กิตติเลิศไพศาล⁴
**Vongsaysana Sayakoummane^{1*}, Chanin Vaseenonta², Pissadarn Saenchart³, and
Jitti Kittilertpaisal⁴**

¹⁻⁴มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร; Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : phongmanee@snru.ac.th

DOI : 10.14456/jlgisrru.2025.27

Received : April 2, 2025; Revised : May 7, 2025; Accepted : May 10, 2025

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและการกำหนดกลยุทธ์การจัดการยกระดับผลิตภัณฑ์ ODOP เครื่องปั้นดินเผา เมืองหนองบก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กลุ่มเป้าหมายในการให้ข้อมูล จำนวน 25 คน จำแนกเป็นกลุ่มภาครัฐ จำนวน 5 คน กลุ่มผู้ผลิต จำนวน 5 คน กลุ่มผู้ผลิตที่ไม่ใช่สมาชิก จำนวน 5 คน กลุ่มผู้ซื้อ จำนวน 5 คน และกลุ่มสถานประกอบการ จำนวน 5 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือการวิจัยใช้เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อ ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาด้านการผลิต ได้แก่ 1) ไม่มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ 2) ขาดตลาดที่หลากหลาย 3) สถานที่จัดเก็บไม่เพียงพอ 4) เทคโนโลยีการผลิตไม่ทันสมัย 5) ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง และกลยุทธ์ ได้แก่ 1) การจัดอบรมการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย 2) การออกแบบ ดีไซน์ รูปแบบผลิตภัณฑ์ 3) งบประมาณสนับสนุนดอกเบี้ยต่ำ 4) การสร้างโรงเรือนการผลิตตามมาตรฐาน
2. ปัญหาด้านการจำหน่าย ได้แก่ 1) ขาดสถานที่จัดวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชน 2) การสั่งจองในการผลิตเพื่อการจำหน่ายมีมากกว่าความสามารถของกลุ่ม 3) ขาดการควบคุมมาตรฐานผลิตภัณฑ์สินค้า ทำให้ไม่มีคุณภาพ และกลยุทธ์การจัดจำหน่าย ได้แก่ 1) เพิ่มช่องทางการจำหน่าย 2) การโฆษณาประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์และ 3) การรวมกลุ่มผลิตภัณฑ์เพื่อจัดงานแสดงสินค้านอกสถานที่

Citation : Sayakoummane, V., Vaseenonta, C., Saenchart, P., & Kittilertpaisal, J. (2025). Strategy Management the of ODOP

Pottery Product Arthenware, Muang Nong Bok Didtrict, Khommoiane Province, Lao People's Democratic Republic. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 109- 120. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.27>

3. ปัญหาด้านราคา ได้แก่ 1) ไม่มีการกำหนดราคาผลิตภัณฑ์สินค้าที่เป็นมาตรฐาน 2) การกำหนดราคาที่ต้องคำนึงถึงต้นทุน 3) ราคาขึ้นอยู่กับการตกลงระหว่างผู้ซื้อและผู้ผลิตเท่านั้น และ 4) ขาดการควบคุมราคา และกลยุทธ์ ได้แก่ กำหนดราคาผลิตภัณฑ์สินค้าตามมาตรฐานสินค้า

4. ปัญหาด้านการตลาด ได้แก่ 1) ขาดสถานที่ในการตลาดเพื่อวางจำหน่าย 2) ขาดความพร้อมในการวางจำหน่ายเพราะไม่มีผลิตภัณฑ์เพียงพอ 3) ขาดการประชาสัมพันธ์ทางการตลาดและ 4) ไม่มีเครื่องหมายแสดงผลิตภัณฑ์ และกลยุทธ์ ได้แก่ 1) การวางแผนการตลาดและการสร้างเครือข่ายตลาดผลิตภัณฑ์ทั้งภายในและต่างประเทศ 2) พัฒนาช่องทางการจำหน่ายออนไลน์ 3) จัดหาแหล่งเรียนรู้ด้านการตลาดเพื่อส่งเสริมธุรกิจของชุมชนที่เข้มแข็ง และ 4) การสร้างเครื่องหมายการค้า

5. ปัญหาด้านกระบวนการส่งเสริมภาครัฐ ได้แก่ 1) บุคลากรขาดความเชี่ยวชาญ 2) ไม่มีแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้า 3) งบประมาณมีไม่เพียงพอต่อการพัฒนา กลุ่ม 4) กำกับ ดูแลผลิตภัณฑ์ให้อยู่ในเกณฑ์เท่านั้น 5) ขาดการฝึกอบรม สัมมนา และศึกษาดูงานและและกลยุทธ์ ได้แก่ 1) การพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ 2) การจำหน่ายผลิตภัณฑ์สินค้าเคลื่อนที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ 3) สร้างสถานที่จำหน่ายการตลาดและการให้บริการ การท่องเที่ยวผลิตภัณฑ์ของชุมชน และ 4) ส่งเสริม สนับสนุนผลิตภัณฑ์สินค้ามุ่งสู่เกณฑ์ระดับ 5 ดาว

คำสำคัญ (Keywords) : กลยุทธ์การจัดการ, การยกระดับผลิตภัณฑ์, ผลิตภัณฑ์ ODOP, เครื่องปั้นดินเผา

Abstract

This objective research were to study the problem and determine strategy for upgrading ODOP pottery products in Nongbok, Khammouane Province, Lao PDR. The target group consists of 25 people, divided into 5 government sectors, 5 producers, 5 non-member producers, 5 buyers, and 5 establishments. The research tool is structured interviews. The content analysis is conducted. The research results found that :

1. Production problems include: 1) No strategic plan 2) Lack of variety of patterns 3) Inadequate storage space 4) Outdated production technology 5) Lack of continuous support from the government sector and strategies: 1) Organizing training in accounting of income and expenses 2) Designing and developing product patterns 3) Low interest rate budget 4) Building a standard production building

2. Distribution problems include: 1) Lack of a place to distribute community products 2) Booking for production for distribution is greater than the group's capacity 3) Lack of product standard control, resulting in poor quality and distribution strategies include 1)

Citation : วงไชยชนะ ไชยะกุมมาน, ชนินท์ วะสินนท์, พิศดาร แสนชาติ, และ จิตติ กิตติเลิศไพศาล. (2568). กลยุทธ์การจัดการยกระดับ

ผลิตภัณฑ์ ODOP เครื่องปั้นดินเผา เมืองหนองบก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 109 – 120. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.27>

increasing distribution channels, 2) advertising and publicizing products, and 3) grouping products to organize off-site exhibitions.

3. Price problems include: 1) no standard product prices, 2) pricing that takes into account costs, 3) prices are based on agreements between buyers and manufacturers only, and 4) lack of price control. And strategies include setting product prices according to product standards.

4. Marketing problems include: 1) lack of marketing locations for distribution, 2) lack of availability for distribution due to insufficient products, 3) lack of marketing public relations, and 4) no product markings. And strategies include 1) planning marketing and creating product market networks both domestically and internationally, 2) developing online distribution channels, 3) providing marketing learning resources to promote strong community businesses, and 4) creating trademarks.

5. Government promotion processes: 1) personnel lack expertise, 2) no product development plan, 3) insufficient budget for group development, 4) supervising products to meet the criteria only, 5) lack of training and seminars. and study and observe strategies including 1) human resource potential development 2) mobile product sales covering all areas 3) creating sales locations, marketing and providing services for community product tourism and 4) promoting and supporting products aiming for 5-star standards.

Keywords : Strategy Management, Upgraded Products, ODOP products, Arthenware

บทนำ (Introduction)

กระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้ก่อตั้งวิสาหกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง มาตั้งแต่ ปี ค.ศ. 2004 เป็นต้นมา โดยรัฐบาลได้ออกคำสั่งเลขที่ 42/นย. ลงวันที่ 20 เมษายน 2004 ผู้รับผิดชอบ คือ ห้องส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจขนาดเล็กและขนาดกลางและคณะกรรมการส่งเสริมและผลิตตลาดและได้กำหนดเป็นยุทธศาสตร์พัฒนาอุตสาหกรรม วิสาหกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง 5 ปี (2006-2010) และประกาศใช้วันที่ 9 กันยายน 2008 มีวัตถุประสงค์เพื่อการดึงดูดการช่วยเหลือจากต่างประเทศและองค์การจัดตั้งสากลในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์วิชาการเฉพาะเพื่อขยายหน่วยส่งเสริมวิสาหกิจขนาดเล็กและขนาดกลางในการส่งเสริมเป็นหนึ่งเมือง หนึ่งผลิตภัณฑ์ และเมืองหนองบก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตย

ประชาชนลาว มีเนื้อที่ทั้งหมด 346,68 ตารางกิโลเมตร มี 55 บ้าน 9,218 ครอบครัว ประชากร 52,971 คน จำแนกเป็น ชาย จำนวน 25,989 คน และหญิง จำนวน 26,982 คน ได้รับการส่งเสริมเป็นหนึ่ง

Citation : Sayakoummane, V., Vaseenonta, C., Saenchart, P., & Kittilertpaisal, J. (2025). Strategy Management the of ODOP

Pottery Product Arthenware, Muang Nong Bok Didtrict, Khommoiane Province, Lao People's Democratic

Republic. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 109- 120. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.27>

เมืองหนึ่งผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องปั้นดินเผา (One District One National Product : ODOP) ในปี พ.ศ. 2567 มีสมาชิก ผู้ผลิต จำนวน 53 ครอบครัว ผลิตได้ 1.2 ล้านหน่วย มูลค่าเท่ากับ 33 ล้านบาท สมาชิกเอาใจใส่พัฒนา ส่งเสริมผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นแต่ก็ยังพบปัญหาของผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาของเมืองหนองบก 4 ด้านประกอบด้วย ด้านที่ 1 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ 1) การผลิตสินค้าของกลุ่มสมาชิกเป็นการทำในครัวเรือนไม่ได้ทำแบบรวมกลุ่มผลิตสินค้า 2) การเข้าถึงแหล่งทุนของสมาชิก 3) ความรู้ความสามารถทางด้านการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ 4) ขาดการให้ความรู้ ทักษะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์การผลิตจากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง 5) การเข้าร่วมกลุ่มของสมาชิกยังไม่มีคามเข้มแข็ง และ 6) ไม่มีผู้เชี่ยวชาญร่วมพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน ด้านที่ 2 ราคา ได้แก่ 1) การกำหนดราคาของผลิตภัณฑ์ยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจนเป็นมาตรฐานของชุมชน 2) มีความหลากหลายของระดับราคาที่สามารถซื้อได้ง่าย 3) ราคาไม่เหมาะสมกับคุณภาพชนิดและขนาดของผลิตภัณฑ์ และ 4) ขาดป้ายกำกับ บอกตราค่า ด้านที่ 3 จำหน่าย ได้แก่ 1) ขาดตลาดจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ 2) ช่องทางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย เช่น ขายออนไลน์ เฟซบุ๊ก เว็บไซต์ เครือข่ายห้างสรรพสินค้า ร้านค้า 3) สถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ 4) ขาดตัวแทนจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และ 5) ขาดร้านค้าผลิตภัณฑ์ของชุมชน ด้านที่ 4 ตลาด ได้แก่ 1) ขาดการส่งเสริมการตลาด 2) ขาดแหล่งการส่งเสริมการตลาดทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างต่อเนื่อง 3) ขาดช่องทางการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ให้แพร่หลาย 4) ขาดการจัดกิจกรรมผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น นิทรรศการ การติดป้ายโฆษณา และการจัดทำเอกสารข้อมูล เป็นต้น (แผนกอุตสาหกรรมและการค้าแขวงคำม่วน, 2565, หน้า 30 - 35)

จากข้อมูลข้างต้นจึงจำเป็นต้องมีการจัดการยกระดับผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาของเมืองหนองบก ทั้งนี้เพื่อแก้ไขสภาพปัญหาที่พบ ได้แก่ การวางแผน การจัดการ การบริหารงานบุคคล การอำนวยความสะดวก การประสาน การรายงานผลการปฏิบัติงานและการงบประมาณ (Luther Gulik & Lyndall Urwick, 1937, p. 6) และจะต้องมีการจัดการส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการจัดจำหน่าย ด้านราคา และด้านการตลาด (Kotler, 1997) ดังนั้นการจัดการยกระดับผลิตภัณฑ์เพื่อนำไปสู่วิสาหกิจขนาดเล็กและขนาดกลางนั้นมีความสำคัญอย่างมากซึ่งทำให้ผลิตภัณฑ์มีความเข้มแข็งและได้รับการยอมรับจากผู้บริโภคและการถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่กลุ่มผู้ผลิต สถานประกอบการในทุกระดับและการจัดการยกระดับผลิตภัณฑ์ไม่เพียงแต่จะเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือนและสร้างการจ้างงานในชุมชนท้องถิ่นเท่านั้น ยังสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์สินค้าเป็นที่ยอมรับของลูกค้า และยกระดับผลิตภัณฑ์สินค้าให้ก้าวสู่มาตรฐานระดับสากล (ธีรกิตินวรัตน์ ณ อยุธยา (2558), สรรเพชร เพียรจัดและคณะ (2564), มาโนชย์ นวลสระ (2564), ชลกาญจน์ สละบดี (2565), Kotler (1997), Lamb & McDaniel (2000), หน้า 96 - 97)

นักวิชาการด้านการตลาดได้ให้ความสำคัญกับแนวทางของการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อนำไปสู่การยกระดับมาตรฐานสินค้าผ่านการสร้างกลยุทธ์ (นันทกาญจน์ เกิดมัลย์ (2562, หน้า 38), ประสพชัย พสุนนท์และคณะ (2562, หน้า 5 - 6), พลกฤต กิติเงิน (2562, หน้า 13) ซึ่งกลยุทธ์จึงมีความสำคัญในการจัดการยกระดับผลิตภัณฑ์ ดังนี้ 1) ช่วยให้องค์การมีการกำหนดเป้าหมายไว้ให้ฝ่ายบริหารและฝ่ายปฏิบัติ

Citation : วงไชยชนะ ไชยะกุมมาน, ชนินท์ วัฒนศัพท์, พิศดาร แสนชาติ, และ จิตติ กิตติเลิศไพศาล. (2568). กลยุทธ์การจัดการยกระดับ

ผลิตภัณฑ์ ODOP เครื่องปั้นดินเผา เมืองหนองบก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 109 - 120. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.27>

นำไปสู่การปฏิบัติเพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ๆ 2) ช่วยส่งเสริมอำนาจของฝ่ายบริหารให้ถูกต้องเป็นธรรมและช่วยให้สามารถนำปัจจัยทางการบริหารมาใช้ได้อย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น 3) ช่วยให้ผู้บริหาร และบุคลากรใช้เป็นเครื่องมือชี้ทิศทางขององค์กร หลักประกันความมั่นคง การแข่งขัน การให้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ลดความเสี่ยงขององค์กร ประหยัดเวลาและสามารถตรวจติดตาม ควบคุมและประเมินผลสำเร็จขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (ประสพชัย พสุนนท์และคณะ, 2562, หน้า 11) ซึ่งในการศึกษาสภาพปัญหาและการกำหนด

กลยุทธ์การจัดการยกระดับผลิตภัณฑ์ ได้แก่ 1) ด้านผลิตภัณฑ์ 2) ด้านการจำหน่าย 3) ด้านราคา 4) ด้านการตลาด และ 5) ด้านกระบวนการส่งเสริมภาครัฐซึ่งสอดคล้องกับพรวิทย์ จันทรศิริสิริ (2560), นันทกาญจน์ เกิดมาลัย (2562), สีสัมพร สุดทิจัก (2563), กฤษดา จักรเสน (2563), Gill (2006) ซึ่งผลที่ได้รับจากการศึกษาในครั้งนี้จะทำให้กลุ่มสมาชิกผลิตภัณฑ์ ODOP เครื่องปั้นดินเผา เมืองหนองบก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้รับการยอมรับจากสถานประกอบการ กลุ่มผู้ซื้อ กลุ่มผู้ผลิตและกลุ่มนักธุรกิจทั้งในขั้นศูนย์กลาง นครหลวง ชันแขวง และชั้นบ้านตลอดจนถึงการส่งออกต่างประเทศ มาตรฐานของสินค้าในการแข่งขันนานาชาติ และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับภาครัฐ คือ การแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจ - สังคมและช่วยลดความยากจนของประเทศ ทำให้เกิดความมั่นคง ยั่งยืนและการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างยั่งยืน (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเมืองหนองบก ครั้งที่ 6, 2563 - 2567)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากลยุทธ์การจัดการยกระดับผลิตภัณฑ์ ODOP เครื่องปั้นดินเผา เมืองหนองบก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนในการยกระดับผลิตภัณฑ์สินค้าเครื่องปั้นดินเผาที่ส่งผลต่อชุมชนเมืองหนองบกและชาวบ้านให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและเป็นการสร้างรายได้ทางด้านเศรษฐกิจของประเทศอย่างมั่นคงรวมทั้งสามารถแข่งขันกับนานาชาติได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและการกำหนดกลยุทธ์การจัดการยกระดับผลิตภัณฑ์ ODOP เครื่องปั้นดินเผา เมืองหนองบก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาและการกำหนดกลยุทธ์การจัดการยกระดับผลิตภัณฑ์ เช่น 1) ด้านผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ทุน แรงงาน กระบวนการผลิต รูปร่าง เทคโนโลยีและการฝึกอบรม 2) ด้านราคา ได้แก่ การกำหนดราคา การลดราคา ต้นทุนสินค้าและค่าใช้จ่าย 3) ด้านการจำหน่าย ได้แก่ ช่องทางจำหน่ายสินค้า กิจกรรมการจัดจำหน่ายสินค้า การจัดเก็บรักษาสินค้า และวิธีการขนส่ง 4) ด้านการตลาด ได้แก่ กระบวนการติดต่อสื่อสาร การส่งเสริมการตลาด เช่น การโฆษณา การเผยแพร่และ

Citation : Sayakoummane, V., Vaseenonta, C., Saenchart, P., & Kittilertpaisal, J. (2025). Strategy Management the of ODOP

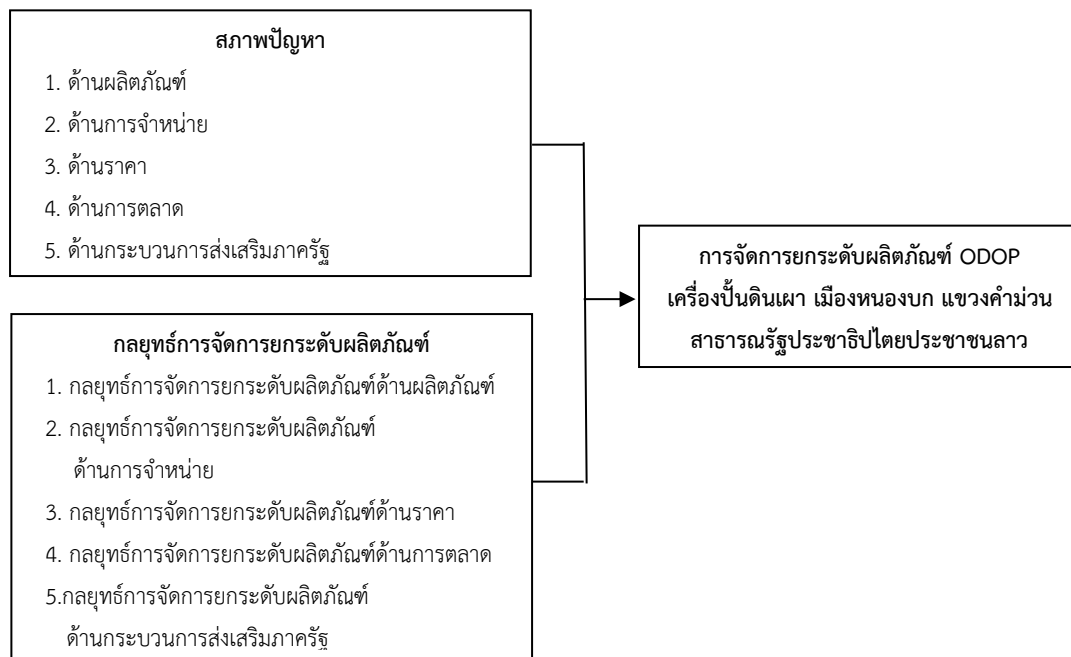
Pottery Product Arthenware, Muang Nong Bok Didtrict, Khommoiane Province, Lao People's Democratic

Republic. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 109- 120. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.27>

ประชาสัมพันธ์ และ 5) ด้านกระบวนการส่งเสริมจากภาค ได้แก่ การส่งเสริมการมีส่วนร่วม ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจำหน่าย ด้านการตลาด และการพัฒนาระดับผลิตภัณฑ์ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ (รัฐสรเพชร เพียรจัดและคณะ (2564), มาโนชัย นวลสระ (2564), ชลกาญจน์ สละบดี (2565), Boone & Kurtz (1989), Kotler 1997, Lamb & McDaniel 2000)

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาและการกำหนดกลยุทธ์การจัดการยกระดับผลิตภัณฑ์ ได้กรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ผู้วิจัยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัญหาและการกำหนดกลยุทธ์การจัดการยกระดับผลิตภัณฑ์ ODOP เครื่องปั้นดินเผา เมืองหนองบก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีการการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

1. **กลุ่มเป้าหมาย** เป็นผู้ที่มิบทบาทในการจัดการผลิตภัณฑ์สินค้า ODOP เครื่องปั้นดินเผาและมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 25 คน จำแนกเป็น กลุ่มภาครัฐ จำนวน 5 คน กลุ่มผู้ผลิต จำนวน 5 คน กลุ่มผู้ผลิตที่ไม่ใช่สมาชิก จำนวน 5 คน กลุ่มผู้ซื้อ จำนวน 5 คนและกลุ่มสถานประกอบการ จำนวน 5 คน

Citation : วงไชชนะ ไชยะกุมมาน, ชนินทร์ วะสินนท์, พิศดาร แสนชาติ, และ จิตติ กิตติเลิศไพศาล. (2568). กลยุทธ์การจัดการยกระดับ

ผลิตภัณฑ์ ODOP เครื่องปั้นดินเผา เมืองหนองบก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 109 – 120. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.27>

เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสัมภาษณ์ลึกเกี่ยวกับการสภาพปัญหาและการกำหนดกลยุทธ์การจัดการผลิตภัณฑ์สินค้า ODOP เครื่องปั้นดินเผา เป็นแบบมีโครงสร้าง มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

2.2 แบบบันทึกประชุมเชิงปฏิบัติการ

2.3 เทปบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ โดยผู้วิจัยใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลและการประชุมเชิงปฏิบัติการ

3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

3.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาและกลยุทธ์การจัดการผลิตภัณฑ์สินค้า ODOP เครื่องปั้นดินเผา โดยมีเนื้อหาสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของการวิจัย

3.2 นำร่างแบบสัมภาษณ์ลึกเกี่ยวกับสภาพปัญหาและกลยุทธ์การจัดการผลิตภัณฑ์สินค้า ODOP เครื่องปั้นดินเผาให้คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหา แล้วนำข้อเสนอแนะที่ได้ไปพิจารณาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.3 นำแบบประเมินความสอดคล้องเกี่ยวกับสภาพปัญหาและกลยุทธ์การจัดการผลิตภัณฑ์สินค้า ODOP เครื่องปั้นดินเผา เพื่อหาค่าความสอดคล้องและความตรงกับสิ่งที่ต้องการจะวัด คือ ค่า IOC (Index of Items Objectives Congruence) โดยพิจารณาจากค่า IOC ที่มากกว่า 0.50 ขึ้นไป จึงจะถือว่าข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทนของสิ่งที่ต้องการวัดได้ (สุวิมล ว่องวานิช, 2558, หน้า 37) ซึ่งผลการพิจารณาหาค่าความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์เชิงลึกมีค่าเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ ถือว่าข้อคำถามใช้ได้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขออนุญาตรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยในมนุษย์ สถาบันวิจัยและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เลขที่ IEC NO. 67-025

4.2 ขออนุญาตราชการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย

4.3 นัดหมาย วัน เวลา สถานที่ในการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับสภาพการณ์ ปัญหาและกำหนดกลยุทธ์การจัดการผลิตภัณฑ์สินค้า ODOP เครื่องปั้นดินเผา เมืองหนองบก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการซึ่งผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมเชิงปฏิบัติการและการบันทึกเทปเกี่ยวกับการกำหนดกลยุทธ์การจัดการในผลิตภัณฑ์สินค้า ODOP เครื่องปั้นดินเผา เมืองหนองบก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว นำมาจัดเรียงเรียงเป็นหมวดหมู่ เรียงลำดับประเด็นต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิดของการวิจัย โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

Citation : Sayakoummane, V., Vaseenonta, C., Saenchart, P., & Kittilertpaisal, J. (2025). Strategy Management the of ODOP

Pottery Product Arthenware, Muang Nong Bok Didtrict, Khommoiane Province, Lao People's Democratic

Republic. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 109- 120. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.27>

ผลการวิจัย (Research Results)

สภาพปัญหาและการกำหนดกลยุทธ์การจัดการผลิตภัณฑ์สินค้า ODOP เครื่องปั้นดินเผา เมืองหนองบก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัญหาการจัดการในผลิตภัณฑ์สินค้า มีดังนี้

1. ด้านการผลิต ได้แก่ 1) ไม่มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ 2) ขาดตลาดที่หลากหลาย 3) สถานที่จัดเก็บไม่เพียงพอ 4) เทคโนโลยีการผลิตไม่ทันสมัย 5) ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง และกลยุทธ์

การจัดการยกระดับผลิตภัณฑ์ ได้แก่ การจัดอบรมการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย การออกแบบดีไซน์ รูปแบบผลิตภัณฑ์ งบประมาณสนับสนุนดอกเบี้ยต่ำ การสร้างโรงเรือนการผลิตตามมาตรฐาน กลยุทธ์การจัดจำหน่าย ได้แก่ เพิ่มช่องทางการจำหน่าย การโฆษณาประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์และการรวมกลุ่มผลิตภัณฑ์เพื่อจัดงานแสดงสินค้านอกสถานที่

2. ด้านการจำหน่าย ได้แก่ 1) ขาดสถานที่จัดวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชน 2) การสั่งจองในการผลิตเพื่อการจำหน่ายมีมากกว่าความสามารถของกลุ่ม 3) ขาดการควบคุมมาตรฐานผลิตภัณฑ์สินค้าทำให้ไม่มีคุณภาพ และกลยุทธ์การจัดจำหน่าย ได้แก่ เพิ่มช่องทางการจำหน่าย การโฆษณาประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์และการรวมกลุ่มผลิตภัณฑ์เพื่อจัดงานแสดงสินค้านอกสถานที่

3. ด้านราคา ได้แก่ 1) ไม่มีการกำหนดราคาผลิตภัณฑ์สินค้าที่เป็นมาตรฐาน 2) การกำหนดราคาที่ต้องคำนึงถึงต้นทุน 3) ราคาขึ้นอยู่กับดุลยพินิจระหว่างผู้ซื้อและผู้ผลิตเท่านั้น และ 4) ขาดการควบคุมราคา และกลยุทธ์ด้านราคา ได้แก่ กำหนดราคาผลิตภัณฑ์สินค้าตามมาตรฐานสินค้า

4. ด้านการตลาด ได้แก่ 1) ขาดสถานที่ในการตลาดเพื่อวางจำหน่าย 2) ขาดความพร้อมในการวางจำหน่ายเพราะไม่มีผลิตภัณฑ์เพียงพอ 3) ขาดการประชาสัมพันธ์ทางการตลาดและ 4) ไม่มีเครื่องหมายแสดงผลิตภัณฑ์ และกลยุทธ์การตลาด ได้แก่ การวางแผนการตลาดและการสร้างเครือข่ายตลาดผลิตภัณฑ์ทั้งภายในและต่างประเทศ พัฒนาช่องทางการจำหน่ายออนไลน์ จัดหาแหล่งเรียนรู้ด้านการตลาดเพื่อส่งเสริมธุรกิจของชุมชนที่เข้มแข็ง และการสร้างเครื่องหมายการค้า

5. ด้านกระบวนการส่งเสริมภาครัฐ ได้แก่ 1) บุคลากรขาดความเชี่ยวชาญ 2) ไม่มีแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้า 3) งบประมาณมีไม่เพียงพอต่อการพัฒนา กลุ่ม 4) กำกับ ดูแลผลิตภัณฑ์ให้อยู่ในเกณฑ์เท่านั้น 5) ขาดการฝึกอบรม สัมมนา และศึกษาดูงานและและกลยุทธ์การส่งเสริมภาครัฐ ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ การจำหน่ายผลิตภัณฑ์สินค้าเคลื่อนที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ สร้างสถานที่จำหน่ายการตลาดและการให้บริการ การท่องเที่ยวผลิตภัณฑ์ของชุมชน และส่งเสริม สนับสนุนผลิตภัณฑ์สินค้านำไปสู่เกณฑ์ระดับ 5 ดาว

Citation : วงไชยชนะ ไชยะกุมมาน, ชนินทร์ วัฒนศัพท์, พิศดาร แสนชาติ, และ จิตติ กิตติเลิศไพศาล. (2568). กลยุทธ์การจัดการยกระดับ

ผลิตภัณฑ์ ODOP เครื่องปั้นดินเผา เมืองหนองบก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 109 – 120. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.27>

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

สภาพปัญหาและการกำหนดกลยุทธ์การจัดการผลิตภัณฑ์สินค้า ODOP เครื่องปั้นดินเผา เมืองหนองบก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัย ดังนี้ สภาพปัญหาด้านการผลิต มี 5 ด้านและกลยุทธ์ มี 4 ข้อ ด้านการจำหน่าย มี 3 ด้านและกลยุทธ์ มี 3 ข้อ ด้านราคา มี 4 ด้านและกลยุทธ์ มี 1 ข้อ ด้านการตลาด มี 4 ด้านและกลยุทธ์ มี 5 ข้อและด้านการส่งเสริมจากภาครัฐ มี 4 ด้านและ

กลยุทธ์ มี 5 ข้อ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการดำเนินงานที่ผ่านมาของแผนกอุตสาหกรรมและการค้า แขวงคำม่วน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ คณะกรรมการคัดเลือกและพัฒนาสินค้าหนึ่งเมืองหนึ่งผลิตภัณฑ์ขึ้นเมือง ประกอบด้วย แผนกอุตสาหกรรมและการค้าแขวง เจ้าเมือง/ รองเจ้าเมือง รองหัวหน้า ห้องการว่าการแขวง แผนกแถลงข่าว วัฒนธรรมและท่องเที่ยวแขวง แผนกกสิกรรมและป่าไม้ แผนกสาธารณสุข แผนกวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สมาชิกกลุ่มผู้หญิง คณะบริหารงานของเยาวชน แผนกทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สภาการค้าและอุตสาหกรรม สมาคมธุรกิจหญิงและชายในส่งเสริมและพัฒนาสินค้า เพื่อให้ครอบคลุม จำนวน 10 เมืองของแขวงคำม่วน โดยการให้ความรู้ การฝึกอบรมและการเชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ ประสานงานกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง การค้นคว้า การยกระดับผลิตภัณฑ์ การคัดเลือกและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผลิตสถานประกอบการ วิสาหกิจ กลุ่มผู้ผลิตและชาวบ้านในแต่ละเมืองเพื่อขอเครื่องหมายผลิตภัณฑ์ให้เป็นเอกลักษณ์และมาตรฐานผลิตภัณฑ์โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าไปส่งเสริม สนับสนุนกลุ่มผลิต สถานประกอบการวิสาหกิจ กลุ่มผู้ผลิตและชาวบ้าน พร้อมทั้งให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะการคัดเลือกผลิตภัณฑ์และวิธีการดำเนินการ มีการประชุมคณะกรรมการคัดเลือกและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ วิธีการและกำหนดผลิตภัณฑ์และติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลและรายงานผล

การดำเนินงานผลิตภัณฑ์ (กระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า. 2022) ถึงแม้ว่าการดำเนินการของภาครัฐจะเข้าไปส่งเสริมสนับสนุนและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องแต่ยังพบสภาพปัญหาของภาครัฐในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) ขาดความเข้มแข็งของกลุ่มผลิตภัณฑ์ในการปฏิบัติ ระเบียบ เงื่อนไข 2) ขาดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ความชำนาญ 3) การรับรู้ ความเข้าใจของประเภทธุรกิจ 4) การกู้ยืมเงินกองทุนและ 5) ขาดช่องทางการตลาด การจำหน่าย การผลิตที่มีประสิทธิภาพ และการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายให้มีความครอบคลุมทั่วทุกเมืองและขยายออกสู่แขวงต่าง ๆ กลุ่มผู้ผลิต พบว่า 1) สมาชิกขาดการส่งเสริมสนับสนุนอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านการตลาด การจำหน่าย

การแปรรูปผลิตภัณฑ์ และเครือข่ายและการประสานงาน รูปแบบประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายช่องทาง 2) ขาดการรับรู้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ 3) การรวมกลุ่มของชุมชนยังไม่เข้าแข่งขันพอและ 4) ขาดผู้มีทักษะชำนาญในการผลิตภัณฑ์ และกลุ่มสถานประกอบการ พบว่า 1) ขาดความรู้เกี่ยวกับระเบียบกฎหมาย การประสานงานกับแผนกต่าง ๆ และ 3) ขาดทักษะการประสานงานเครือข่ายภาคธุรกิจ

Citation : Sayakoummane, V., Vaseenonta, C., Saenchart, P., & Kittilertpaisal, J. (2025). Strategy Management the of ODOP

Pottery Product Arthenware, Muang Nong Bok Didtrict, Khommoiane Province, Lao People's Democratic

Republic. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 109- 120. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.27>

(กระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า, 2022) ซึ่งทำให้ผลการวิจัยเกี่ยวกับเกิดปัญหาต่าง ๆ สภาพการณ์ ปัญหา และความต้องการในการจัดการผลิตภัณฑ์ออกมาข้างต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวรรณภา จิธิธนา นนท์ (2556, หน้า 67 - 75) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการดำเนินงานเครื่องปั้นดินเผา มีปัญหาด้าน รูปร่าง สี ลวดลายของผลิตภัณฑ์ที่ขาดความทันสมัย และควรมีการส่งเสริมกลยุทธ์การพัฒนาแบบของ ผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่สร้างสรรค์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของเทศบาลตำบลเชียงเคี่ยน (2566) ที่ได้จัดทำกลุ่ ยุทธ์ในการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ เช่น การสนับสนุนกลุ่มผู้ผลิต ส่งเสริมสถานประกอบการในด้านเงินทุน ส่งเสริมการจัดหาช่องทางด้านการตลาดและช่องทางการจัดจำหน่ายทั้งในและต่างประเทศ และสอดคล้อง กับผลวิจัยของ จิรทัศน์ ดาวสมบูรณ์ (2563) ได้นำเสนอกลยุทธ์การสร้างมูลค่าผลิตภัณฑ์ด้านการตลาด ด้าน การผลิตและด้านการเงิน กลยุทธ์การขายช่องทางการตลาด กลยุทธ์การพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้า กลยุทธ์การ โฆษณาและการประชาสัมพันธ์และกลยุทธ์ช่องทางการจำหน่ายและยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุวิทย์ อินทิพย์ (2555, หน้า 93- 106) ที่ได้กล่าวถึงกลยุทธ์ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาที่เหมาะสมกับการผลิต ได้แก่ กลยุทธ์ด้านการผลิต เช่น ประเภทของที่ระลึกที่มีการตกแต่งลวดลายที่หลากหลายรวมทั้งการออกแบบ ทดลองและการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการนำไปใช้ ด้านแหล่งผลิตสินค้าที่มาและวิวัฒนาการความเป็นมาของ การสร้างสรรค์งาน ด้านกรรมวิธีการผลิต เทคนิค ขั้นตอน เครื่องมืออุปกรณ์ ตั้งแต่การเตรียมวัสดุก่อนการ แปรสภาพจนถึงขั้นตอนและวิธีการสร้างสรรค์ ด้านลักษณะของรูปทรง ลวดลาย โครงสร้างและรายละเอียด ในการตกแต่งต่าง ๆ ที่ปรากฏในงานเครื่องปั้นดินเผาและด้านความเชื่อที่แฝงอยู่ในงานเครื่องปั้นดินเผาของ กลุ่มผู้ผลิตและกลยุทธ์ด้านตลาด เช่น ความพึงพอใจของการจำหน่ายและผู้บริโภคสอดคล้องกับผลวิจัยของ เสาวนีย์ รูปทอง (2562, หน้า 112 – 114) ได้จัดทำกลยุทธ์การส่งเสริมเครื่องปั้นดินเผา ได้แก่ ภูมิปัญญา ท้องถิ่นและการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ที่เป็นประโยชน์กับชุมชนและคนจากต่างชุมชน การติดตั้งป้าย ผลิตภัณฑ์แสดงจุดให้บริการข้อมูลต่าง ๆ อย่างครอบคลุมชัดเจนและจัดลำดับขั้นตอนการถ่ายทอด ความรู้ให้ผู้รับบริการอย่างมีเหตุมีผล เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้าน ประสบการณ์ของคนชุมชนและคนจากต่างชุมชน ตลอดจนการจัดแสดงข้อมูลทางวัฒนธรรมประเพณีที่ สำคัญของชุมชนและสอดคล้องกับผลการวิจัยของพนมศักดิ์ สุวิสุทธิ (2561) ได้ทำการศึกษากลยุทธ์ เครื่องปั้นดินเผา ดังนี้ กลยุทธ์ด้านการตลาด ได้แก่ การจัดจำหน่ายสินค้าริมถนนของชุมชน การขายส่ง จังหวัดใกล้เคียงที่มีความต้องการและตัวแทนหรือสถานประกอบการต่างประเทศ พร้อมจัดการจัดทำศูนย์ เรียนรู้ในชุมชน ส่งเสริมอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม สร้างความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาอีกทั้งการส่งเสริม สนับสนุนระดับผลิตภัณฑ์ 5 ดาว

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

Citation : วงไชยชนะ ไชยะกุ่มมาน, ชนินทร์ วัฒนสินท์, พิศดาร แสนชาติ, และ จิตติ กิตติเลิศไพศาล. (2568). กลยุทธ์การจัดการยกระดับ

ผลิตภัณฑ์ ODOP เครื่องปั้นดินเผา เมืองหนองบก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. วารสารการบริหารการ ปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 109 – 120. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.27>

1.1 ในการศึกษาควรนำกลยุทธ์ด้านการผลิตไปสู่การปฏิบัติของผลิตภัณฑ์สินค้า ODOP เครื่องปั้นดินเผา เมืองหนองบก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเพื่อวัดประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กรตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

1.2 ผลจากการศึกษากลยุทธ์ด้านการตลาด ด้านราคา ด้านจำหน่ายและด้านการผลิต ควรมีการนำผลของการศึกษาไปสู่การเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ทั้งทางด้านวิชาการ กลุ่มผู้ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาทั้งระดับเมือง ระดับแขวงและระดับศูนย์กลางเพื่อการพัฒนายกระดับผลิตภัณฑ์สินค้าต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกลยุทธ์การจัดการผลิตภัณฑ์สินค้า ODOP เครื่องปั้นดินเผา เมืองหนองบก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2.2 ควรศึกษาประสิทธิผลด้านการผลิตเครื่องปั้นดินเผา เมืองหนองบก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2.3 ควรศึกษาภาคีเครือข่ายแบบการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ผลิตที่มีประสิทธิผลต่อการตลาดเครื่องปั้นดินเผา เมืองหนองบก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า. (2022). *กองทุนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดเล็และขนาดกลาง (SMEs) สปป. ลาว*. นครหลวงเวียงจันทน์: สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.
- กฤษดา จักรเสน. (2563). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในประเทศไทย* [วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].
- จิรทัศน์ ดาวสมบูรณ์. (2563). การสร้างมูลค่าผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ ตำบลบ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์ ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์. *กระแสดนวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 22(42), 19–33.
- ชลกาญจน์ สละบดี. (2565). การศึกษาองค์ประกอบทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 กลยุทธ์การตลาดเพื่อเพิ่มศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนศิลปะประดิษฐ์และของที่ระลึกเซรามิค โดยใช้ภูมิปัญญาแบบผสมผสานด้วยแบบจำลองธุรกิจ. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 8(1), 174–193.
- ธีรกิตินวรัตน์ ณ อยู่ธยา. (2558). *การตลาดบริการแนวคิดและกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทศบาลตำบลเชียงเครือ. (2566). *ศูนย์ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียงเครือ*. <http://www.chkr.go.th>
- นันทกาญจน์ เกิดมัลย์. (2562). ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพผลิตภัณฑ์ครามสกลนครสู่สากล [วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

Citation : Sayakoummane, V., Vaseenonta, C., Saenchart, P., & Kittilertpaisal, J. (2025). Strategy Management the of ODOP

Pottery Product Arthenware, Muang Nong Bok Didtrict, Khommoiane Province, Lao People's Democratic

Republic. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 109- 120. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.27>

- ประสพชัย พสุนนท์, และคณะ. (2562). การสร้างสรรค์นวัตกรรมกระบวนการทำงานที่มีต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของพนักงานร้านสะดวกซื้อในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารเศรษฐศาสตร์และกลยุทธ์การจัดการ*, 6(2), 73–88.
- แผนกอุตสาหกรรมและการค้าแขวงคำม่วน. (2565). *บทรายงานแผนอุตสาหกรรมและการค้า*. แขวงคำม่วน: สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.
- พชรวิทย์ จันทรศิริ. (2560). นโยบายและการวางแผนกลยุทธ์สำหรับสถานศึกษายุคใหม่. มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.
- พนมศักดิ์ สุวิสุทธิ. (2561). การวิจัยเครื่องปั้นดินเผาพื้นบ้านแนวแม่น้ำเจ้าพระยา. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 22(2), 98–114.
- พลกฤต กิตติเงิน. (2562). ข้อเสนอเชิงนโยบายของประสิทธิผลตามยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของประชาชนและเครือข่ายการปฏิบัติงานของตำรวจในเขตพื้นที่ตำรวจภูธรภาค 4 [วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต]. วิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- มานิชย์ นวลสระ. (2564). แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์และตราสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานระดับสากล จังหวัดเชียงราย. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 15(1), 119–134.
- วรรณภา ฐิตินานนท์. (2556). รูปแบบการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนหมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผาอยุธยาโบราณเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน. *วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร*, 3(1), 67–75.
- สรเพชร เพียรจัด, และคณะ. (2564). นวัตกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนผ่านกลไกการเชื่อมโยงตลาดการท่องเที่ยวจังหวัดบุรีรัมย์สู่ความยั่งยืน. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 18(1), 73–84.
- สีสมพร สุดทิจัก. (2563). กลยุทธ์การบริหารการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบริบทมรดกโลกทางธรรมชาติ : กรณีศึกษาป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].
- สุวิทย์ อินทิพย์. (2555). การพัฒนางานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาในเอกลักษณ์ของชุมชนมอญ ปากเกร็ด สำหรับเป็นผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย. *วารสารวิชาการ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*, 5(2), 89–102.
- เสาวนีย์ รูปทอง. (2562). *แนวทางส่งเสริมแหล่งเรียนรู้เครื่องปั้นดินเผาบ้านโรงหวด ตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง* [วิทยานิพนธ์ปริญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- Boone, L. E., & Kurtz, D. L. (1989). *Marketing* (6th ed.). Marianna, FL: Dryden Press.
- Gill, C. (2006). Super flexibility for pelleting and more. *Feed International*, 27(1), 5–12.
- Kolter, P. (1997). *Marketing management: Analysis, planning, implementation and control* (5th ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Lamb, L., & McDaniel, C. (2000). *Marketing* (5th ed.). USA: South-Western College Publishing.
- Luther, G., & Lyndall, U. (1937). *The science of administration*. New York: Columbia University.

Citation : วงไชยชนะ ไชยะกมมาน, ชนินทร์ วัฒนสินท์, พิศดาร แสนชาติ, และ จิตติ กิตติเลิศไพศาล. (2568). กลยุทธ์การจัดการยกระดับ

ผลิตภัณฑ์ ODOP เครื่องปั้นดินเผา เมืองหนองบก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 9(2), 109 – 120. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.27>

ปัจจัยเชิงสาเหตุของนวัตกรรมองค์กรที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของร้านอาหาร ในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือประเทศไทย

Causal Factors of Organizational Innovation Affecting Restaurant Performance
in the Northeastern Region of Thailand

อรรถเดช อุปชัย^{1*}, และ วิชิต อุ๋น²

Akkadet Uppachai^{1*}, and Vichit U-on²

¹⁻²วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม; Graduate College of Management Sripatum
University, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : akkadet.u@snru.a.th

DOI : 10.14456/jlgisrru.2025.28

Received : April 4, 2025; Revised : May 7, 2025; Accepted : May 10, 2025

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อนวัตกรรมองค์กรและผลการดำเนินงานของร้านอาหาร และ 2) อิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุของนวัตกรรมองค์กรที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของร้านอาหาร การศึกษาดำเนินการโดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการมุ่งเน้นตลาด ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การจัดการความรู้ นวัตกรรมองค์กร และผลการดำเนินงานองค์กร ผลการวิเคราะห์พบว่า 1) ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อนวัตกรรมองค์กรและผลการดำเนินงานของร้านอาหาร ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นในแต่ละองค์ประกอบโดยรวมอยู่ในระดับมาก (4.37, 4.36, 4.28, 4.39, 4.39 ตามลำดับ) ผลการวิเคราะห์โมเดลตัวแปรบ่งชี้องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่า แบบจำลองมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี (Chi-Square = 98.42, χ^2/df = 1.69, CFI = 1.00, GFI = 0.96, AGFI = 0.92, RMSEA = 0.047, SRMR = 0.028) และสำหรับ 2) อิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุของนวัตกรรมองค์กรที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของร้านอาหาร ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อนวัตกรรมองค์กรสูงสุด (β = 0.28) รองลงมาคือการจัดการความรู้ (β = 0.26) และการมุ่งเน้นตลาด (β = 0.19) นอกจากนี้ ยังพบว่าการมุ่งเน้นตลาดและนวัตกรรมองค์กรมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานองค์กรมากที่สุด (β = 0.29) รองลงมาคือภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (β = 0.27) และการจัดการความรู้ (β = 0.21) ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนากลยุทธ์การดำเนินงานของร้านอาหาร โดยเน้นการส่งเสริมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้วยการเปิดโอกาสให้พนักงานเสนอเมนูหรือบริการใหม่ รวมถึงพัฒนาศักยภาพพนักงานแต่ละคน เช่น การอบรมเพิ่มทักษะ การจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพด้วยการใช้ระบบออนไลน์หรือแอปจัดการร้าน นำความรู้มาปรับใช้ในงานประจำวัน และปรับ

Citation : Uppachai, A., & U-on, V. (2025). Causal Factors of Organizational Innovation Affecting Restaurant Performance in the Northeastern Region of Thailand. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 121 - 138.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.28>

กลยุทธ์จากบทเรียนในอดีต การมุ่งเน้นตลาดที่ต้องเข้าใจความต้องการของลูกค้าผ่านการเก็บข้อมูลรีวิวและสนทนาโดยตรง เพื่อพัฒนาเมนู บริการ และบรรยากาศในร้านให้ตรงใจกลุ่มเป้าหมาย เช่น ปรับรสชาติและทำเมนูหลายภาษาสำหรับนักท่องเที่ยว และความสามารถด้านนวัตกรรมที่พัฒนาเมนูและบริการใหม่ๆ เช่น การใช้วัตถุดิบท้องถิ่น เทคนิคปรุงแบบใหม่ หรือเมนูตามฤดูกาล เพื่อเพิ่มมูลค่า สร้างความแตกต่าง และเพิ่มความพึงพอใจ ซึ่งจะทำให้ผลการดำเนินงานของธุรกิจร้านอาหารในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประเทศไทยเติบโตเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ (Keywords) : การมุ่งเน้นตลาด, การจัดการความรู้, ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, นวัตกรรมองค์กร, ผลการดำเนินงานองค์กร

Abstract

This research aimed to examine 1) the causal factors influencing organizational innovation and restaurant performance, and 2) the impact of these causal factors on the performance of restaurants through organizational innovation. The research utilized a questionnaire to gather data on market orientation, transformational leadership, knowledge management, organizational innovation, and organizational performance. The investigation revealed that 1) causal factors influencing organizational innovation and restaurant performance Respondents expressed a strong opinion of each component overall (4.37, 4.36, 4.28, 4.39, and 4.39, respectively). The study of the confirmatory element indication variable model revealed that it aligned well with the empirical data. Chi-Square = 98.42, χ^2/df = 1.69, CFI = 1.00, GFI = 0.96, AGFI = 0.92, RMSEA = 0.047, SRMR = 0.028. Regarding 2) the impact of causal elements of organizational innovation on restaurant performance. The findings indicated that transformational leadership exerts the most significant positive direct effect on organizational innovation (β = 0.28). Subsequently, knowledge management (β = 0.26) and market orientation (β = 0.19) are shown. Furthermore, the study revealed that market focus and business innovation had the greatest impact on organizational performance (β =0.29). Subsequently, transformative leadership (β = 0.27) and knowledge management (β = 0.21) are presented. The findings of this research can be utilized in formulating restaurant operational strategies. It emphasizes the promotion of transformational leadership. This is achieved by providing employees with opportunities to suggest new menus or services, and by nurturing their potential through skill training. We ensure efficient knowledge management by utilizing online systems or inventory management applications. Utilize information in daily tasks and modify techniques

Citation : อรรถเดช อุปชัย, และ วิจิต อุ๋อัน. (2568). ปัจจัยเชิงสาเหตุของนวัตกรรมองค์กรที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของร้านอาหาร ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประเทศไทย. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 121 – 138.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.28>

based on previous experiences. Focus on understanding client requirements by gathering review data and engaging in direct dialogues. Enhance the menu, service, and ambiance of the restaurant to align with the target demographic. For instance, modifying flavors and creating bilingual menus for tourists. These innovative skills enable the creation of new menus and services. We utilize local ingredients, innovative cooking techniques, or seasonal meals to enhance value. Effectuate a positive impact and enhance contentment. Such an initiative would enhance the operational efficiency of the restaurant industry in Northeast Thailand.

Keywords : Market Orientation, Knowledge Management, Transformation Leadership, Organizational Innovation, Organizational Performance

บทนำ (Introduction)

ในช่วงปี 2563-2567 เศรษฐกิจไทยและโลกเผชิญความท้าทายจากความผันผวนและการแพร่ระบาดของโควิด 19 ส่งผลให้เศรษฐกิจไทยปี 2563 หดตัว 6.1% ไกล่เคียงกับวิกฤตต้มยำกุ้ง (ปี 2541 หดตัว 7.6%) และขยายตัวเพียง 1.5%, 2.5%, 2.0% และ 2.5% ในปี 2564-2567 ตามลำดับ โดยความท้าทายต่อการฟื้นตัวมาจาก 3 ช่องทางหลัก ได้แก่ ความผันผวนของตลาดการเงินโลก ต้นทุนการผลิตและราคาสินค้าที่สูงขึ้น และอุปสงค์ประเทศคู่ค้าชะลอตัว (รายงานภาวะเศรษฐกิจไทยรายปี, ธนาคารแห่งประเทศไทย)

อย่างไรก็ตาม การเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวต่างชาติและการบริโภคภาคเอกชนที่ดีขึ้นช่วยให้เศรษฐกิจไทยยังคงขยายตัวอย่างชัดเจน ซึ่งจะเห็นได้ว่าในปี 2567 มีนักท่องเที่ยวมาเยือนประเทศไทย 35.54 ล้านคน (สถิติด้านการท่องเที่ยว ปี 2567, กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา) โดยนักท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยผ่านการสร้างรายได้จากค่าใช้จ่ายด้านที่พัก การขนส่ง โดยเฉพาะรายได้ของร้านอาหารที่เพิ่มสูงขึ้นจากนักท่องเที่ยวที่มักใช้จ่ายกับอาหารที่หลากหลายตามแหล่งท่องเที่ยว ความต้องการอาหารที่เพิ่มขึ้นนำไปสู่โอกาสในการขยายธุรกิจ ร้านอาหารต้องปรับเมนูและบริการ หรือภาษาที่ใช้ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมต่างชาติ ซึ่งนำไปสู่การแข่งขันที่สูงขึ้น และกระตุ้นการลงทุน เช่น การขยายพื้นที่และจัดการห่วงโซ่อุปทานให้มีประสิทธิภาพ การเติบโตของนักท่องเที่ยวจึงเป็นทั้งโอกาสและความท้าทายที่ร้านอาหารต้องบริหารจัดการอย่างรอบด้านรวมถึงการจัดกิจกรรมต่างๆ อีกทั้งยังส่งเสริมการจ้างงานในภาคบริการ และกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวได้อีกด้วย

เมื่อพิจารณาในส่วนของภาคตะวันออกเฉิยเหนือ หรือ อีสาน ในปี 2567 มีผู้เยือนทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติรวมกว่า 48.33 ลบ. สร้างเม็ดเงินให้ระบบเศรษฐกิจกว่า 112,082 ลบ. (สถานการณ์พักแรมจำนวนผู้เยี่ยมเยือน และรายได้จากผู้เยี่ยมเยือน เดือนมกราคม - ธันวาคม 2567, กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา) ซึ่งภาคอีสานมีมรดกทางอาหารที่เป็นเอกลักษณ์และแตกต่างจากภูมิภาคอื่นๆ ของประเทศไทย เช่น

Citation : Uppachai, A., & U-on, V. (2025). Causal Factors of Organizational Innovation Affecting Restaurant Performance in

the Northeastern Region of Thailand. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 121 - 138.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.28>

อาหารที่มีรสเผ็ด เปรี้ยว มีการใช้วัตถุดิบเฉพาะถิ่น (เช่น ปลา ร้า, ข้าวเหนียว) ทำให้เป็นพื้นที่ที่น่าสนใจในการศึกษาว่านวัตกรรมจะถูกปรับใช้อย่างไรในบริบททางวัฒนธรรมที่เฉพาะเจาะจงนี้ และในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา มีร้านอาหารอีสานที่ปรับตัวและยังคงเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เช่น ร้านจีเกีย (ขอนแก่น) เป็นร้านอาหารอีสานแนวอิตาลีที่สามารถยกระดับความเป็นอีสานให้โดดเด่นโดยการเอาความเป็นอีสานกับญี่ปุ่นมารวมตัวกันได้อย่างลงตัว ได้รับการผลักดันด้วยความมุ่งมั่นจากเชฟเจ้าของร้านซึ่งเป็นคนในพื้นที่อีสานในการบูรณาการความรู้ดั้งเดิมและวัตถุดิบท้องถิ่นเข้ากับเทคนิคสมัยใหม่ ผ่านการสะสมความรู้จากประสบการณ์ในต่างประเทศ ทำการปรับปรุงเมนูให้สอดคล้องกับความท้าทายด้านการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นทั้งจากร้านอาหารท้องถิ่นและแบรนด์ร้านอาหารระดับชาติ ทำให้จำเป็นต้องมีนวัตกรรมเพื่อความอยู่รอดและการเติบโต และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภคที่ลูกค้าในปัจจุบันมีความคาดหวังสูงขึ้น มีการเข้าถึงข้อมูลมากขึ้น และมีพฤติกรรมรับประทานอาหารที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งร้านอาหารในภาคอีสานต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้

ผู้ประกอบการร้านอาหารต้องทำการวิเคราะห์ตลาดเพื่อเข้าใจความต้องการและพฤติกรรมของลูกค้า (Zubac et al., 2022) ซึ่งจะช่วยให้ร้านอาหารสามารถปรับเปลี่ยนกลยุทธ์และบริการได้ตามความเหมาะสม โดยการศึกษาความต้องการ รสนิยม พฤติกรรมผู้บริโภค และความคิดเห็นของลูกค้าอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาเมนู บริการ ให้ตรงกับความต้องการของลูกค้าเป้าหมาย ซึ่งช่วยเพิ่มความพึงพอใจและความภักดี (customer loyalty) รวมถึงการติดตามและวิเคราะห์พฤติกรรมของคู่แข่งในพื้นที่ จะช่วยให้ธุรกิจร้านอาหารสามารถพัฒนาจุดแข็งของตนเอง และปรับกลยุทธ์ให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งการทำงานดังกล่าวไม่ได้เป็นหน้าที่ของฝ่ายการตลาดเพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายในร้าน ไม่ว่าจะเป็นพ่อครัว พนักงานเสิร์ฟ หรือผู้จัดการร้าน ทุกคนต้องมีความเข้าใจในกลุ่มลูกค้าเป้าหมายและมีเป้าหมายร่วมกันในการส่งมอบประสบการณ์ที่ดีที่สุด ผู้ประกอบการยังต้องมีส่วนร่วมในการสร้างความมั่นคงในชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นการใช้วัตถุดิบท้องถิ่นในการสร้างสรรค์เมนูใหม่ๆ ซึ่งจะสามารถช่วยสร้างฐานลูกค้าที่มั่นคงและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนอีกด้วย

ซึ่งนวัตกรรมองค์กรในร้านอาหารเป็นกลยุทธ์สำคัญที่สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและผลการดำเนินงาน (Huang et al., 2018) โดยการปรับปรุงการบริการหรือระบบภายในร้านอาหารให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น มีระบบจัดการวัตถุดิบ (Inventory Management System) เพื่อวางแผนการจัดซื้อลดของเสีย และควบคุมต้นทุนอาหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้สามารถลดต้นทุน เพิ่มความเร็วในการให้บริการ ลดความผิดพลาด และเพิ่มประสบการณ์ที่ราบรื่นให้แก่ลูกค้า และยังทำให้ผู้ประกอบการสามารถพัฒนาหรือสร้างสรรค์เมนูอาหาร หรือบริการใหม่ ๆ ที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ดียิ่งขึ้น เช่น การพัฒนาเมนูสุขภาพหรืออาหารเฉพาะกลุ่ม ซึ่งตอบโจทย์เทรนด์สุขภาพ การใช้วัตถุดิบใหม่หรือวิธีปรุงใหม่ เช่น การใช้วัตถุดิบท้องถิ่น หรือการดัดแปลงเมนูอาหารไทยให้ร่วมสมัย มีการสร้างประสบการณ์เฉพาะผ่าน

Citation : อรรถเดช อุปชัย, และ วิจิต อุ๋อ้น. (2568). ปัจจัยเชิงสาเหตุของนวัตกรรมองค์กรที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของร้านอาหาร ในภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือประเทศไทย. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 121 – 138.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.28>

อาหาร เช่น เมนูที่เล่าเรื่องราววัฒนธรรมท้องถิ่น โดยช่วยเพิ่มมูลค่าให้สินค้า สร้างความแตกต่างทางการตลาด และเพิ่มความพึงพอใจให้ลูกค้าได้อีกทาง

โดยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้ประกอบการร้านอาหารยังมีส่วนสำคัญในการเพิ่มผลการดำเนินงานของร้านอาหาร (Bin Attan & Mahmood, 2019) ด้วยการกระตุ้นและเปลี่ยนแปลงทั้งบุคคลากรและองค์กรให้ก้าวหน้าและเติบโต ซึ่งผู้นำต้องแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่น วิสัยทัศน์ และค่านิยมที่ชัดเจน เช่น การยึดมั่นในคุณภาพอาหาร การบริการที่เป็นเลิศ ซึ่งจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและแรงบันดาลใจให้แก่พนักงาน ทำให้ทีมงานมีเป้าหมายร่วมกัน สามารถสร้างความกระตือรือร้นและความทุ่มเทในการทำงาน ส่งเสริมให้พนักงานคิดนอกกรอบ กล้าตั้งคำถามกับวิธีการเดิม ๆ และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เช่น การปรับเมนูใหม่ การพัฒนากระบวนการทำงาน หรือแนวคิดการตลาดใหม่ ๆ พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรแต่ละคน การมอบโอกาสในการเรียนรู้ การฝึกอบรม และการส่งเสริมการเติบโตของพนักงาน ช่วยเพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพของทีมงาน และเป็นแบบอย่างที่ดีมีความน่าเชื่อถือและเคารพนับถือ ช่วยสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มีพลังและเชื่อมโยงทีมงาน ทั้งหมดนี้มีบทบาทในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความสำเร็จของร้านอาหาร

รวมไปถึงการจัดการความรู้ ซึ่งเป็นกลยุทธ์สำคัญที่ช่วยให้ธุรกิจสามารถรักษามาตรฐานการดำเนินงานและเพิ่มประสิทธิภาพ (Zaied et al., 2012) โดยนำความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่ภายในร้านอาหารมาใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ ทั้งจากประสบการณ์ตรงของพนักงาน การทดลองเมนูใหม่ และการรับฟังข้อเสนอแนะจากลูกค้าหรือการติดตามเทรนด์อาหารในตลาด ส่งเสริมให้พนักงานเสนอแนวคิดใหม่เกี่ยวกับเมนู การบริการ หรือกระบวนการทำงาน และยังรวมถึงมีการแบ่งปันความรู้ ระหว่างพนักงานและบุคคลภายนอก มีการสร้างพื้นที่ในการพูดคุยแบบออนไลน์ มีการจัดเก็บรวบรวมความรู้และข้อมูลสำคัญที่มีค่า เพื่อให้สามารถถ่ายทอดต่อไปยังพนักงานใหม่หรือใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการนำความรู้ที่จัดเก็บไว้มาปรับใช้ในงานประจำวันจะช่วยให้เกิดการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านอาหาร การบริการ และการบริหารจัดการ ทั้งนี้จะส่งผลให้ร้านอาหารสามารถมีผลการดำเนินงานในระยะยาวที่เพิ่มขึ้น

แม้ว่าปัจจัยดังกล่าว ได้แก่ การมุ่งเน้นตลาด ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การจัดการความรู้ จะมีความสำคัญและได้รับการยอมรับว่าส่งผลต่อนวัตกรรมและผลการดำเนินงาน แต่การวิจัยเชิงประจักษ์ที่ผ่านดำเนินการในบริบทและอุตสาหกรรมอื่น เช่น แตกต่างกันในลักษณะและพื้นที่ โดย Hallak et al., (2018) ทำการศึกษาร้านอาหารระดับหรูที่เมลเบิร์น, ออสเตรเลีย หรือการศึกษาในโรงงานหรืออุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เช่น บริษัทเทคโนโลยีขั้นสูงในอุตสาหกรรมเทคโนโลยีชีวภาพ, อิตาลี (De Luca et al., 2010) เป็นต้น ในครั้งนี้ผู้วิจัยนี้มุ่งหวังที่จะมีส่วนสนับสนุนทั้งความเข้าใจในเชิงทฤษฎีและการประยุกต์ใช้จริงในอุตสาหกรรมร้านอาหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภูมิภาคที่มีลักษณะเฉพาะของพลวัตทางสังคมวัฒนธรรมและความท้าทายทางเศรษฐกิจของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อให้ข้อมูลเชิงลึกอันมีคุณค่าแก่เจ้าของร้านอาหาร ผู้จัดการ

และผู้กำหนดนโยบายที่ต้องการเพิ่มขีดความสามารถด้านนวัตกรรมและปรับปรุงผลลัพธ์ทางธุรกิจในภูมิภาค
ที่อุดมสมบูรณ์ทางวัฒนธรรมและมีความสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศไทยให้ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อนวัตกรรมองค์กรและผลการดำเนินงานของร้านอาหาร ใน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อนวัตกรรมองค์กรและผลการดำเนินงานของ
ร้านอาหาร ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

การมุ่งเน้นตลาดและนวัตกรรมองค์กร

Narver & Slater (1990) ได้เสนอองค์ประกอบของการมุ่งเน้นตลาดไว้ 3 ด้าน ได้แก่ การมุ่งเน้น
ลูกค้า (Customer Orientation) การมุ่งเน้นคู่แข่ง (Competitor Orientation) และการประสานงาน
ภายในองค์กร (Inter-functional Coordination) ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อน
การดำเนินงานขององค์กรให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

นวัตกรรมองค์กรคือความสามารถขององค์กรในการนำเสนอผลิตภัณฑ์ บริการ หรือกระบวนการใหม่
ที่สร้างคุณค่าให้กับลูกค้าและองค์กร (Damanpour, 1991) โดยความสามารถทางนวัตกรรมผลิตภัณฑ์เป็น
ความสามารถขององค์กรในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ หรือปรับปรุงผลิตภัณฑ์หรือบริการที่มีอยู่
เดิมให้ดีขึ้น (Slater et al., 2014) เช่น การพัฒนาเมนูอาหารใหม่ การปรับปรุงรสชาติ หรือการนำเสนอ
วิธีการรับประทานแบบใหม่ เป็นต้น และความสามารถทางนวัตกรรมกระบวนการคือความสามารถของ
องค์กรในการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงวิธีการผลิตสินค้าหรือให้บริการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและ
ประสิทธิผล (Damanpour & Gopalakrishnan, 2001) เช่น การปรับปรุงกระบวนการทำอาหาร การ
บริการลูกค้า หรือการจัดการวัตถุดิบ เป็นต้น

การที่องค์กรให้ความสำคัญกับการเข้าใจความต้องการและความคาดหวังของลูกค้าหรือการมุ่งเน้น
ลูกค้าเพื่อสร้างคุณค่าให้กับลูกค้าอย่างต่อเนื่องโดยทำการการเก็บรวบรวมข้อมูลความพึงพอใจของลูกค้า
สามารถพัฒนาเมนูอาหารที่มีความแปลกใหม่และตอบสนองความต้องการของลูกค้าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผล
ต่อความสำเร็จของธุรกิจ (Ottenbacher & Gnoth, 2005) หรือการปรับปรุงการบริการเพื่อเพิ่ม
ประสบการณ์ที่ดีให้กับลูกค้า การศึกษาของ Cui & Wu (2016) พบว่า การมุ่งเน้นลูกค้ามีความสัมพันธ์เชิง
บวกกับการพัฒนานวัตกรรมในองค์กร เนื่องจากการเข้าใจลูกค้าอย่างลึกซึ้งจะนำไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์
และบริการที่ตรงกับความต้องการของตลาด สอดคล้องกับข้อเสนอของ Racela (2014) ที่ว่า เมื่อร้านอาหาร

Citation : อรรถเดช อุปชัย, และ วิจิต อุ๋อ้น. (2568). ปัจจัยเชิงสาเหตุของนวัตกรรมองค์กรที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของร้านอาหาร ในภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือประเทศไทย. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 121 – 138.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.28>

ให้ความสำคัญกับการรับฟังความคิดเห็นของลูกค้าสามารถพัฒนาเมนูอาหารใหม่ที่ตรงกับความต้องการของลูกค้าได้ดีกว่า

การให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์และติดตามกลยุทธ์ จุดแข็ง จุดอ่อน และความสามารถของคู่แข่งในตลาด เพื่อพยายามทำความเข้าใจว่าคู่แข่งกำลังทำอะไร และจะตอบสนองต่อกลยุทธ์ของคู่แข่งอย่างไร ในธุรกิจร้านอาหาร การมุ่งเน้นคู่แข่งมีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากเป็นธุรกิจที่มีการแข่งขันสูง ซึ่ง Jogaratnam (2017) พบว่า ผู้ประกอบการร้านอาหารที่ติดตามการเคลื่อนไหวของคู่แข่งอย่างสม่ำเสมอสามารถพัฒนากลยุทธ์การตลาดและนวัตกรรมที่โดดเด่นกว่าคู่แข่งได้ นอกจากนี้ Tsai et al., (2015) ยังชี้ให้เห็นว่า การวิเคราะห์คู่แข่งอย่างเป็นระบบจะช่วยให้ร้านอาหารสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาดและสร้างสรรค์นวัตกรรมที่แตกต่าง

รวมถึงการประสานงานที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้องค์กรสามารถตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าและการเคลื่อนไหวของตลาดได้อย่างรวดเร็ว โดย Agarwal et al., (2003) พบว่า การประสานงานระหว่างแผนกต่างๆ ในธุรกิจบริการ เช่น พนักงานครัว พนักงานบริการ และฝ่ายการตลาด มีผลเชิงบวกต่อการพัฒนานวัตกรรมบริการและผลการดำเนินงานของธุรกิจ ในทำนองเดียวกัน Tajeddini & Trueman (2012) ชี้ให้เห็นว่า การสื่อสารและการแบ่งปันข้อมูลระหว่างแผนกในร้านอาหารจะช่วยส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมและปรับปรุงคุณภาพการบริการอย่างต่อเนื่อง

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับนวัตกรรมองค์กร

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ได้รับการยอมรับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรมองค์กร (Bass & Riggio, 2006) ซึ่งการที่ผู้นำประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีวิสัยทัศน์ มีค่านิยมที่ชัดเจน และแสดงความมั่นใจที่จะเอาชนะอุปสรรค (Bass & Avolio, 1994) การศึกษาของ Erkutlu (2008) พบว่าผู้นำที่แสดงพฤติกรรมเป็นแบบอย่างในด้านการให้บริการที่เป็นเลิศและการใส่ใจในคุณภาพอาหารสามารถสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาให้กับพนักงาน ซึ่งส่งผลให้พนักงานมีความมุ่งมั่นในการพัฒนางานและสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ และ Lee et al., (2016) พบว่าผู้จัดการร้านอาหารที่แสดงค่านิยมที่ชัดเจนและมีวิสัยทัศน์ในการปรับตัวตามความต้องการของตลาดสามารถนำทีมให้พัฒนานวัตกรรมเมนูอาหารและกระบวนการให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ Jogaratnam (2017) ยังเสริมอีกว่าผู้นำที่มีความมุ่งมั่นในการยกระดับมาตรฐานร้านอาหารจะส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้และนวัตกรรมในองค์กร

รวมถึงผู้นำต้องสามารถสื่อสารความคาดหวังที่สูงขององค์กร กระตุ้นให้ทีมมองเห็นเป้าหมายร่วมกัน และสร้างความเชื่อมั่นว่าสามารถบรรลุเป้าหมายได้ (Bass & Riggio, 2006) โดย Peccei & Rosenthal (2001) ชี้ให้เห็นว่าในธุรกิจร้านอาหาร ผู้นำที่สามารถสื่อสารวิสัยทัศน์ได้อย่างชัดเจนและสร้างความกระตือรือร้นให้กับทีมงาน จะช่วยส่งเสริมให้พนักงานคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมบริการและผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ การศึกษาของ Ottenbacher & Harrington (2007) แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารร้านอาหารที่ประสบ

Citation : Uppachai, A., & U-on, V. (2025). Causal Factors of Organizational Innovation Affecting Restaurant Performance in

the Northeastern Region of Thailand. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 121 - 138.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.28>

ความสำเร็จในการพัฒนานวัตกรรมมักจะเป็นผู้ที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้ทีมงานเห็นถึงโอกาสในการสร้างประสบการณ์ใหม่ๆ ให้กับลูกค้า และ DiPietro & Milman (2008) พบว่าผู้จัดการร้านอาหารที่สามารถสร้างบรรยากาศการทำงานที่มีความหมายและท้าทายจะช่วยเพิ่มความผูกพันของพนักงานและกระตุ้นให้เกิดการแสดงความคิดเห็นและนำเสนอไอเดียใหม่ๆ ส่งเสริมให้ผู้ตามคิดวิเคราะห์ ตั้งคำถาม และมองปัญหาในมุมมองใหม่ๆ (Bass & Avolio, 1994) ข้อเสนอของ Chang et al., (2011) แนะนำให้ผู้ผู้นำเปิดโอกาสให้พนักงานแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาจะช่วยเพิ่มความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมทั้งในด้านผลิตภัณฑ์และกระบวนการ และ Slåtten & Mehmetoglu (2015) ยังชี้ให้เห็นว่าการกระตุ้นทางปัญญาจากผู้นำมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความคิดสร้างสรรค์ของพนักงานและนำไปสู่การพัฒนาบริการ นอกจากนี้ Hon (2012) ยังพบว่าผู้จัดการร้านอาหารที่สนับสนุนให้พนักงานทดลองวิธีการใหม่ๆ และเรียนรู้จากความผิดพลาดจะช่วยส่งเสริมบรรยากาศแห่งการสร้างสรรค่นวัตกรรมในองค์กร

สุดท้ายการคำนึงถึงปัจเจกบุคคลที่ผู้ผู้นำให้ความสนใจในความต้องการของผู้ตามแต่ละคน คอยเป็นพี่เลี้ยง ให้คำปรึกษาและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคล (Bass & Riggio, 2006) สามารถสร้างความไว้วางใจและความผูกพันต่อองค์กร ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมเชิงนวัตกรรมของพนักงานในธุรกิจบริการประเทศอินเดีย (Dhar, 2016) รวมถึงการศึกษาของ Talebzadeh & Karatepe (2020) แสดงให้เห็นว่าผู้จัดการร้านอาหารที่มอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถและความสนใจของพนักงาน รวมถึงให้การสนับสนุนการพัฒนาทักษะ จะช่วยเพิ่มความมั่นใจและความกล้าที่จะนำเสนอความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ และ Baker & Schaufeli (2008) พบว่าการให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของพนักงานแต่ละคนจะช่วยสร้างความผูกพันในงาน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการสร้างนวัตกรรมในองค์กร

การจัดการความรู้และนวัตกรรมองค์กร

การสร้างความรู้เป็นกระบวนการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่หรือขยายความรู้ที่มีอยู่เดิม ซึ่ง Nonaka & Takeuchi (1995) ได้เสนอโมเดล SECI ที่อธิบายการแปลงความรู้ระหว่างความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) และความรู้ที่ฝังลึก (Tacit Knowledge) ผ่านกระบวนการ Socialization, Externalization, Combination และ Internalization ในบริบทของร้านอาหารนั้น การสร้างความรู้เกิดขึ้นผ่านการวิจัยและพัฒนาสูตรอาหาร การทดลองเทคนิคการปรุง และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างพนักงาน การศึกษาของ Ottenbacher & Harrington (2007) พบว่าร้านอาหารที่มีการสร้างความรู้อย่างเป็นระบบ เช่น การทำวิจัยตลาดเกี่ยวกับรสนิยมของลูกค้า การทดลองวัตถุดิบใหม่ๆ มีแนวโน้มที่จะพัฒนานวัตกรรมอาหารที่ประสบความสำเร็จมากกว่าคู่แข่ง และ Harrington (2005) ยังเสริมอีกว่าการสร้างความรู้ผ่านการฝึกอบรมและการพัฒนาทักษะของพ่อครัวอย่างต่อเนื่องมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการพัฒนาเมนูใหม่ในร้านอาหาร รวมถึงการรวบรวม จัดระเบียบ และเก็บรักษาความรู้ขององค์กรเพื่อให้สามารถเข้าถึงและนำกลับมาใช้ได้เมื่อต้องการ โดย Alavi & Leidner (2001) เสนอว่าระบบการจัดเก็บความรู้ที่มีประสิทธิภาพช่วยป้องกันการสูญหายของความรู้และสนับสนุนการแบ่งปันความรู้ในองค์กร และ Jogaratnam (2017) ยังชี้ให้เห็นว่า

Citation : อรรถเดช อุปชัย, และ วิจิต อุ๋อัน. (2568). ปัจจัยเชิงสาเหตุของนวัตกรรมองค์กรที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของร้านอาหาร ในภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือประเทศไทย. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 121 – 138.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.28>

การจัดเก็บความรู้ในรูปแบบของสูตรอาหารมาตรฐาน คู่มือการปฏิบัติงาน และฐานข้อมูลลูกค้าจะช่วยให้ร้านอาหารสามารถรักษามาตรฐานคุณภาพและสร้างประสบการณ์ที่สม่ำเสมอให้กับลูกค้า เช่นเดียวกับ Cooper et al., (2017) ที่พบว่าร้านอาหารที่มีระบบการจัดเก็บความรู้ที่ดี สามารถขยายสาขาและรักษาเอกลักษณ์ของแบรนด์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าคู่แข่ง อีกทั้งยังมีการนำความรู้ที่มีอยู่มาใช้ในการตัดสินใจ การแก้ปัญหา และการปรับปรุงกระบวนการทำงาน โดย Grant (1996) เสนอว่าความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้มีความสำคัญมากกว่าการมีความรู้เพียงอย่างเดียว เนื่องจากมูลค่าเพิ่มเกิดจากการนำความรู้มาใช้ประโยชน์ ซึ่ง Lee et al., (2016) พบว่าร้านอาหารที่สามารถนำความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเมนูและบริการใหม่ๆ มีรายได้และกำไรที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่ Nieves & Diaz-Meneses (2018) ยังแนะนำให้ร้านอาหารประยุกต์ใช้ความรู้ด้านเทคโนโลยีในการปรับปรุงกระบวนการบริการให้มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานที่สูงขึ้นและสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ดีกว่า

นวัตกรรมองค์กรและผลการดำเนินงานองค์กร

นวัตกรรมผลิตภัณฑ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานของร้านอาหาร (Mattila & Wirtz, 2002) ซึ่งผลการดำเนินงานทางการเงินเป็นตัวชี้วัดสำคัญที่สะท้อนถึงความสำเร็จของธุรกิจร้านอาหารที่เป็นรูปธรรมชัดเจน ซึ่งประกอบด้วยการเติบโตของยอดขาย กำไร และส่วนแบ่งการตลาด (Tsai & Wang, 2008) การศึกษาของ Huhtala et al., (2014) พบว่าร้านอาหารที่มีการลงทุนในนวัตกรรมองค์กรมีแนวโน้มที่จะมีผลการดำเนินงานทางการเงินที่ดีกว่าในระยะยาว โดย Lee et al. (2016) ยังเสริมอีกว่าร้านอาหารที่มีการพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่องสามารถตั้งราคาสูงกว่าคู่แข่งและมียอดขายที่เพิ่มขึ้น

สำหรับผลการดำเนินงานที่ไม่ใช่ทางการเงินเป็นตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของลูกค้า การรักษาลูกค้าเดิม การเพิ่มลูกค้าใหม่ ความแตกต่างจากคู่แข่ง และภาพลักษณ์ของร้านอาหาร (Vij & Bedi, 2016) ซึ่งการศึกษาของ Ottenbacher & Gnoth (2005) พบว่านวัตกรรมในธุรกิจร้านอาหารมีผลกระทบเชิงบวกต่อความพึงพอใจและความภักดีของลูกค้า โดย Hwang & Ok (2013) ชี้ให้เห็นว่าร้านอาหารที่มีการพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์สามารถสร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจให้กับลูกค้า ซึ่งนำไปสู่การบอกต่อและการกลับมาใช้บริการซ้ำ ในขณะที่ Jalilvand et al., (2018) เน้นย้ำว่าการพัฒนาเมนูอาหารที่ตอบสนองต่อ เทรนด์ล่าสุดช่วยเพิ่มการรับรู้ของแบรนด์และสร้างภาพลักษณ์ที่ทันสมัยให้กับร้านอาหาร

ในส่วน of ความสามารถทางนวัตกรรมกระบวนการ อาทิ การปรับปรุงระบบการสั่งอาหาร การชำระเงิน กระบวนการเตรียมอาหาร หรือการบริหารจัดการวัตถุดิบ ผลการศึกษาของ Chou et al., (2012) พบว่าการนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ในกระบวนการให้บริการ เช่น ระบบการสั่งอาหารผ่านแท็บเล็ต หรือแอปพลิเคชัน ช่วยลดเวลาในการให้บริการและเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า นอกจากนี้ Rodgers (2007) ยังพบว่าร้านอาหารที่มีการพัฒนานวัตกรรมในกระบวนการจัดการห่วงโซ่อุปทาน เช่น การสร้างความร่วมมือกับผู้ผลิตวัตถุดิบท้องถิ่น หรือการใช้ระบบติดตามวัตถุดิบ สามารถลดต้นทุนและเพิ่มคุณภาพของอาหารได้

Citation : Uppachai, A., & U-on, V. (2025). Causal Factors of Organizational Innovation Affecting Restaurant Performance in

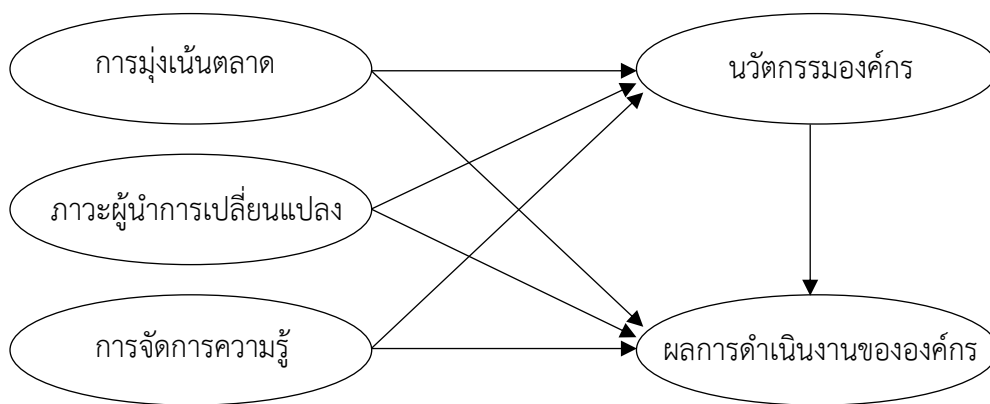
the Northeastern Region of Thailand. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 121 - 138.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.28>

อย่างมีประสิทธิภาพ โดย Jogaratnam (2017) ยังเสริมอีกว่าเมื่อร้านอาหารมีการพัฒนานวัตกรรมบริการสามารถสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับลูกค้าและเพิ่มอัตราการกลับมาใช้บริการซ้ำ

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

กรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง ปัจจัยเชิงสาเหตุของนวัตกรรมองค์กรที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของร้านอาหารในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประเทศไทย ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อนวัตกรรมองค์กรและผลการดำเนินงานขององค์กร โดยรูปแบบที่ได้พัฒนาเริ่มจากการมุ่งเน้นตลาด ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และการจัดการความรู้ จากการสังเคราะห์ตัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้ในการศึกษา ผู้วิจัยสามารถเขียนเป็นกรอบแนวคิดได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากเจ้าของ หรือผู้จัดการ หรือผู้บริหารระดับสูงที่ประกอบธุรกิจร้านอาหาร ได้แก่ ร้านอาหารระดับหรู (Fine dining), ร้านอาหารระดับกลาง (Casual dining), ร้านอาหารทั่วไป (Fast dining), และร้านกาแฟ (Café) ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประเทศไทยที่จดทะเบียนนิติบุคคลกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จากการสำรวจข้อมูลจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2567 ซึ่งมีนิติบุคคลที่จดทะเบียนประกอบธุรกิจร้านอาหารจำนวน 1,915 ราย ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของจำนวนประชากร โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 ตัวอย่าง (20 เท่าของ 15 ตัวแปรทำนาย) (Shumacker & Lomax, 2010) แต่ครั้งนี้ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลจำนวน 315 ตัวอย่าง เพื่อให้แน่ใจว่าจะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่สามารถใช้เป็นค่าสถิติที่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากรได้ (Hair et al., 2006)

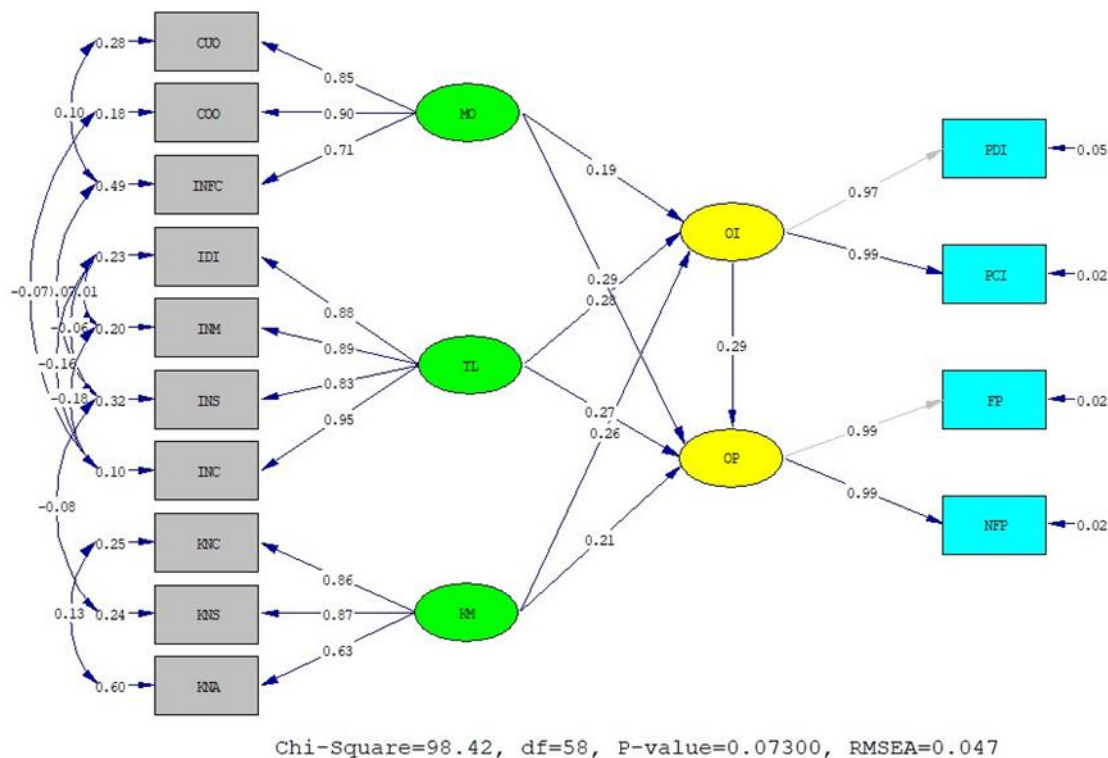
สำหรับเครื่องมือแบบสอบถาม ผู้วิจัยทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับปรุงและพัฒนาแบบสอบถามจากการศึกษาที่ผ่านมา โดยนวัตกรรมองค์กร ปรับปรุงจากงานของ Wang and Ahmed (2004) การมุ่งเน้นตลาด ปรับปรุงจากงานของ Wang and Chung (2013) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงจากงานของ Calisir et al., (2016) การจัดการความรู้ ปรับปรุงจากงานของ Massa & Testa (2009), Mardani et al., (2018) และ Ode & Ayavoo (2020) โดยมีลักษณะคำถามแบบประเมินค่าด้วย Likert's Scale 5 ระดับ แล้วทำการทดสอบความเที่ยงตรง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน จากผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารธุรกิจ นักวิชาการด้านวิจัยและสถิติ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความสอดคล้องของข้อคำถาม โดยหากข้อคำถามใดมีค่า $IOC \geq 0.7$ แสดงว่าข้อคำถามตรงกับเนื้อหาที่ต้องการวัด และทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือด้วยค่า Cronbach's จากการ Try out จำนวน 30 ตัวอย่าง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ที่ระดับ 0.928 (>0.7) แสดงว่าเครื่องมือดังกล่าวมีความเหมาะสม (วิจิต อุ๋อัน, 2550)

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยเริ่มจากการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันเพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรและตรวจสอบการแจกแจงข้อมูลก่อนการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง เพื่อยืนยันองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ค้นพบจากการทบทวนวรรณกรรมและการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามมีความสอดคล้องกันและสามารถวัดผลตัวแปรได้อย่างเหมาะสม รวมถึงความสอดคล้องกลมกลืนด้วยค่าสถิติ KMO และ Bartlett's Test ต่อมาทำการวิเคราะห์สถิติสมการโครงสร้าง โดยพิจารณาค่าดัชนีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ Chi-Square, χ^2/df , CFI, GFI, AGFI, RMSEA และ SRMR

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อนวัตกรรมองค์กรและผลการดำเนินงานของร้านอาหารในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประเทศไทย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นในแต่ละองค์ประกอบ ได้แก่ การมุ่งเน้นตลาด ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การจัดการความรู้ นวัตกรรมองค์กร และผลการดำเนินงานองค์กร โดยรวมอยู่ในระดับมาก (4.37, 4.36, 4.28, 4.39, 4.39 ตามลำดับ) และผู้วิจัยทำการวิเคราะห์การแจกแจงของข้อมูล โดยพิจารณาความเบ้ (Skewness) ความโด่ง (Kurtosis) มีค่าไม่เกิน 2 แสดงว่า ข้อมูลของตัวแปรทั้งหมดมีการแจกแจงแบบโค้งปกติ (Hair et al., 2006) และตรวจสอบค่าสถิติ Person Correlation ไม่เกิน 0.8 ซึ่งไม่เกิดปัญหา Multi Collinearity (Kim & Muller, 1978) เมื่อพิจารณาค่าสถิติ Bartlett's Test of Sphericity พบว่า มีค่าเท่ากับ 3895.424, $df = 91$, $P = 0.000$, KMO = 0.945 แสดงว่า เมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ไม่เป็นเมทริกซ์เอกลักษณ์ (Identity Matrix) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันอย่างเพียงพอที่จะสามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้ และผลการวิเคราะห์โมเดลตัวแปรบ่งชี้องค์ประกอบเชิงยืนยันแบบจำลองตัวแบบปัจจัยเชิง

สาเหตุของนวัตกรรมองค์กรที่มีผลต่อผลการดำเนินงานองค์กรโดยรวม ประกอบไปด้วย 5 ตัวแปรแฝง ประกอบด้วย การมุ่งเน้นตลาด ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การจัดการความรู้ นวัตกรรมองค์กร และผลการดำเนินงานองค์กร รวมจำนวน 15 ตัวแปรสังเกตได้ ผลทดสอบพบว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ อยู่ในเกณฑ์ดี โดยมีค่า Chi-Square = 98.42, $\chi^2/df = 1.69 (< 2)$, CFI = 1.00 (> 0.95), GFI = 0.96 (> 0.95), AGFI = 0.92 (> 0.90), RMSEA = 0.047 (< 0.05) และ SRMR = 0.028 (< 0.05) กล่าวได้ว่า ดัชนีเหล่านี้ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด (สุภมาส อังศุโชติ, 2554 อ้างถึง Diamantopoulos & Siguaw, 2000; Byrne, 2010) แสดงว่า โมเดลมีความเหมาะสมกลมกลืน

ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์โมเดลตัวแปรแฝงเชิงยืนยันแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุของนวัตกรรมองค์กรที่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานองค์กรของร้านอาหาร ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลสมการเชิงโครงสร้างตัวแบบปัจจัยเชิงสาเหตุของนวัตกรรมองค์กรที่มีผลต่อผลการดำเนินงานองค์กร สรุปได้ว่า การมุ่งเน้นตลาด ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การจัดการความรู้ ส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อนวัตกรรมองค์กร มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.19, 0.28, 0.26 ตามลำดับ และการมุ่งเน้นตลาด ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การจัดการความรู้ ส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานองค์กร มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.29, 0.27, 0.21 ตามลำดับ สำหรับนวัตกรรมองค์กรส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานองค์กร มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.29 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

Citation : อรรถเดช อุปชัย, และ วิจิต อุอ้าน. (2568). ปัจจัยเชิงสาเหตุของนวัตกรรมองค์กรที่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของร้านอาหาร ในภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือประเทศไทย. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 121 – 138.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.28>

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิเคราะห์หัตถิทธิพลของการมุ่งเน้นตลาด ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และการจัดการความรู้ ที่ส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อนวัตกรรมองค์กรในธุรกิจร้านอาหาร พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์หัตถิทธิพลเท่ากับ 0.19, 0.28, 0.26 ตามลำดับ ผลการศึกษามีความสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาในหลายประเด็น โดยในบริบทของธุรกิจร้านอาหาร การมุ่งเน้นตลาดช่วยให้ผู้ประกอบการเข้าใจความต้องการของลูกค้าอย่างลึกซึ้ง ทำให้สามารถพัฒนาเมนูอาหาร บริการ และประสบการณ์การรับประทานอาหารที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างตรงจุด (Baker & Sinkula, 2009) อย่างไรก็ตาม ค่าสัมประสิทธิ์หัตถิทธิพลที่พบ (0.19) แม้จะมีความสำคัญทางสถิติ แต่มีขนาดค่อนข้างต่ำ ซึ่งอาจสะท้อนให้เห็นว่าในธุรกิจร้านอาหารที่มีการแข่งขันสูง การมุ่งเน้นตลาดเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ จำเป็นต้องมีปัจจัยอื่นๆ สนับสนุนด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ DiPietro (2017) ที่พบว่าร้านอาหารที่ประสบความสำเร็จต้องผสมผสานการมุ่งเน้นตลาดกับคุณภาพอาหารและบริการอย่างสมดุล

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีสัมประสิทธิ์หัตถิทธิพลสูงสุด (0.28) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Jung et al., (2003) ที่ระบุว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับนวัตกรรมองค์กร ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ และสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้พนักงานเกิดความคิดสร้างสรรค์ จะช่วยผลักดันให้เกิดการพัฒนาเมนูอาหารใหม่ๆ วิธีการให้บริการที่เป็นเอกลักษณ์ หรือการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการดำเนินงาน (Jogaratham, 2017) การที่ผู้นำกระตุ้นให้พนักงานกล้าทดลองสิ่งใหม่ๆ และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้จากความผิดพลาดเป็นรากฐานสำคัญของนวัตกรรม (Gumusluoglu & Ilsev, 2009) โดยเปิดโอกาสให้พนักงานทุกระดับมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงเมนูอาหาร บริการ และสภาพแวดล้อมของร้าน รวมถึงการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการทดลองและการเรียนรู้จากความผิดพลาด (Martins & Terblanche, 2003)

สำหรับการจัดการความรู้ มีค่าสัมประสิทธิ์หัตถิทธิพล 0.26 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงบทบาทสำคัญในการเพิ่มความสามารถด้านนวัตกรรมของร้านอาหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างพนักงานในแผนกต่างๆ เช่น ครีว บริการ และการตลาด (Chen & Huang, 2009) ในธุรกิจร้านอาหาร การจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพช่วยให้องค์กรสามารถรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากลูกค้า แนวโน้มด้านอาหารและเครื่องดื่ม รวมถึงการให้บริการ เพื่อนำมาพัฒนานวัตกรรมที่ตอบสนองความต้องการของตลาด (Harrington & Ottenbacher, 2013) นอกจากนี้ ยังช่วยรักษาองค์ความรู้ด้านสูตรอาหาร เทคนิคการปรุง และมาตรฐานการบริการ ซึ่งเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่สำคัญของร้านอาหาร

อย่างไรก็ตาม นอกจากปัจจัยข้างต้นที่ส่งผลต่อนวัตกรรมองค์กรในธุรกิจร้านอาหารแล้ว ยังควรพิจารณาปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจมีความสำคัญไม่น้อยกว่ากัน เช่น เทคโนโลยีด้านอาหารและเครื่องดื่ม ระบบการจัดการร้านอาหาร การบริหารประสบการณ์ลูกค้า และความยั่งยืนในการดำเนินธุรกิจ ตามที่ Ivkov et al.,

(2016) ได้เสนอไว้ว่า ร้านอาหารที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนานวัตกรรมมักบูรณาการปัจจัยเหล่านี้เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ

เมื่อพิจารณาอิทธิพลของปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจร้านอาหาร พบว่าการมุ่งเน้นตลาด ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การจัดการความรู้ และนวัตกรรมองค์กร มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลอยู่ในระดับปานกลาง (0.29, 0.27, 0.21, 0.29) โดยการมุ่งเน้นตลาดและนวัตกรรมองค์กรมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานองค์กรมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kumar et al., (2011) ที่ชี้ให้เห็นว่า การมุ่งเน้นตลาดมีผลกระทบเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

ในธุรกิจร้านอาหาร การมุ่งเน้นตลาดช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถปรับตัวตามความต้องการของลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เช่น การปรับเมนูตามเทรนด์สุขภาพ การพัฒนาบริการจัดส่งอาหาร หรือการใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์ในการสื่อสารกับลูกค้า รวมถึงนวัตกรรมองค์กรในร้านอาหาร ทั้งด้านผลิตภัณฑ์ อาทิ เมนูใหม่ เครื่องดื่มพิเศษ และกระบวนการ อาทิ ระบบการสั่งอาหารดิจิทัล การชำระเงินไร้เงินสด ส่งผลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานทั้งด้านการตลาดและการเงิน (Gunday et al., 2011) นอกจากนี้ นวัตกรรมยังช่วยปรับปรุงกระบวนการทำงานในครัว ลดต้นทุนวัตถุดิบ และเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการ ซึ่งส่งผลให้ธุรกิจร้านอาหารมีความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้น (Un & Asakawa, 2015) รวมถึงการพัฒนากระบวนการจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพ โดยมีการจัดเก็บและเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับสูตรอาหาร เทคนิคการปรุง และมาตรฐานการบริการ ซึ่ง Agarwal et al., (2003) พบว่าระบบการจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพจะช่วยเพิ่มความสามารถในการพัฒนานวัตกรรม เมื่อรวมถึงการได้รับสนับสนุนจากผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการเห็นการทำงานร่วมกันของทุกฝ่าย สนับสนุนระบบติดตามและประเมินผลการพัฒนานวัตกรรม โดยกำหนดตัวชี้วัดด้านนวัตกรรม ประเมินผลกระทบต่อผลการดำเนินงาน และปรับปรุงกระบวนการพัฒนานวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง (Tidd & Bessant, 2013) จะช่วยให้ร้านอาหารสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในระยะยาวต่อไป

ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

ด้านนวัตกรรมองค์กร ผู้จัดการหรือเจ้าของร้านอาหารควรมีการปรับปรุงระบบการทำงานด้วยเทคโนโลยี เช่น ระบบสั่งอาหารผ่าน QR Code ระบบครัวกลางสำหรับหลายสาขา ระบบจัดการวัตถุดิบ และซอฟต์แวร์จัดการงานอัตโนมัติ ช่วยลดต้นทุน เพิ่มความเร็ว ลดข้อผิดพลาด และสร้างประสบการณ์ที่ราบรื่น พัฒนาเมนูและบริการใหม่ๆ เช่น อาหารสุขภาพ อาหารเฉพาะกลุ่ม การใช้วัตถุดิบท้องถิ่น เทคนิคปรุงแบบใหม่ หรือเมนูตามฤดูกาล เพื่อเพิ่มมูลค่า สร้างความแตกต่าง และเพิ่มความพึงพอใจ

ด้านการมุ่งเน้นตลาด ผู้จัดการหรือเจ้าของร้านอาหารควรทำความเข้าใจความต้องการลูกค้าผ่านการเก็บข้อมูลรีวิวก่อนและสนทนาโดยตรง พัฒนาเมนู บริการ และบรรยากาศให้ตรงใจกลุ่มเป้าหมาย เช่น ปรับรสชาติและทำเมนูหลายภาษาสำหรับนักท่องเที่ยว วิเคราะห์คู่แข่งเพื่อปรับกลยุทธ์ให้แข่งขันได้ เช่น เพิ่ม

Citation : อรรถเดช อุปชัย, และ วิจิต อุ๋อ้น. (2568). ปัจจัยเชิงสาเหตุของนวัตกรรมองค์กรที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของร้านอาหาร ในภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือประเทศไทย. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 121 – 138.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.28>

บริการเดลิเวอรี สร้างความร่วมมือระหว่างพนักงานทุกฝ่ายผ่านการฝึกอบรมและส่งต่อข้อมูลระหว่างครัวกับหน้าร้าน เพื่อส่งมอบประสบการณ์ที่ดีที่สุด

ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้จัดการหรือเจ้าของร้านสามารถแสดงความมุ่งมั่นในมาตรฐานคุณภาพและบริการ โดยลงมือทำงานร่วมกับพนักงาน กำหนดเป้าหมายท้าทายที่เป็นไปได้ สื่อสารวิสัยทัศน์ชัดเจน สร้างแรงจูงใจผ่านการแข่งขันภายในและให้รางวัลที่เหมาะสม ส่งเสริมการคิดนอกกรอบและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เช่น เปิดโอกาสให้พนักงานเสนอเมนูหรือบริการใหม่และไม่ลงโทษเมื่อเกิดความล้มเหลวจากการลองผิดลองถูก พร้อมการพัฒนาศักยภาพพนักงานแต่ละคนผ่านการให้คำปรึกษา อบรมเพิ่มทักษะ และโอกาสเลื่อนตำแหน่ง

ด้านการจัดการความรู้ ผู้จัดการหรือเจ้าของร้านควรมีการเรียนรู้จากประสบการณ์พนักงาน การทดลองเมนูใหม่ ข้อเสนอแนะลูกค้า และเทรนด์ตลาด โดยส่งเสริมให้พนักงานเสนอแนวคิดใหม่ สังเกตพฤติกรรมลูกค้า และวิเคราะห์ข้อมูลการขาย จัดเก็บความรู้ผ่านคู่มือมาตรฐาน บันทึกสูตรอาหาร กระบวนการทำงาน และแนวทางแก้ปัญหา โดยใช้ระบบออนไลน์หรือแอปจัดการร้าน นำความรู้มาปรับใช้ในงานประจำวัน เช่น ปรับปรุงรสชาติตามรีวิว ฝึกอบรมพนักงานใหม่ และปรับกลยุทธ์จากบทเรียนในอดีต

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ร้านอาหารควรมีการจัดระบบพี่เลี้ยงและโค้ชชิ่ง เพื่อพัฒนาทักษะและศักยภาพของพนักงาน โดยเฉพาะในด้านความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาและไม่ลงโทษเมื่อเกิดความล้มเหลวจากการลองผิดลองถูก

1.2 ร้านอาหารควรสร้างคลังความรู้ดิจิทัล เพื่อจัดเก็บสูตรอาหาร เทคนิคการปรุง วิธีการให้บริการ และข้อมูลลูกค้า ทำให้พนักงานสามารถเข้าถึงได้ง่าย พร้อมทั้งนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากลูกค้า คู่แข่ง และแนวโน้มตลาด เพื่อนำมาพัฒนานวัตกรรม

1.3 . ร้านอาหารควรพัฒนาระบบการรับฟังเสียงลูกค้า ผ่านช่องทางต่างๆ เช่น แบบสอบถามความพึงพอใจ สื่อสังคมออนไลน์ หรือการสัมภาษณ์ลูกค้าโดยตรง

1.4 ร้านอาหารควรมีการสร้างร่วมมือกับซัพพลายเออร์และพันธมิตร เพื่อพัฒนาวัตถุดิบ เมนู หรือประสบการณ์การรับประทานอาหารที่แปลกใหม่

1.5 ร้านอาหารควรปรับปรุงวิธีการปรุงอาหาร การให้บริการ และการจัดการโลจิสติกส์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาบทบาทของเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น ระบบ IoT, Big Data, AI ในการเพิ่มความสามารถด้านนวัตกรรมของร้านอาหาร

Citation : Uppachai, A., & U-on, V. (2025). Causal Factors of Organizational Innovation Affecting Restaurant Performance in

the Northeastern Region of Thailand. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 121 - 138.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.28>

2.2 ควรวิจัยเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อนวัตกรรมในธุรกิจร้านอาหารระหว่างประเทศที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน

2.3 ควรวิจัยเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อนวัตกรรมในธุรกิจร้านอาหารประเภทต่างๆ เช่น ร้านอาหารระดับหรู (Fine dining), ร้านอาหารระดับกลาง (Casual dining), ร้านอาหารทั่วไป (Fast dining), และร้านคาเฟ่ (Café) ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่

2.4 ควรดำเนินการวิจัยเชิงระยะยาว (longitudinal research) เพื่อติดตามผลกระทบของนวัตกรรมต่อความยั่งยืนของธุรกิจร้านอาหาร

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2567). *สถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศ รายจังหวัด ปี 2567* (Domestic Tourism Statistics (Classify by region and province 2024). <https://www.mots.go.th>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2567). *สถิตินักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้าประเทศไทย ม.ค. - ธ.ค. ปี 2567 (เบื้องต้น)* (International Tourist Arrivals to Thailand Jan - Nov 2024P). <https://www.mots.go.th>
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2567). *รายงานภาวะเศรษฐกิจไทยรายปี*. <https://www.bot.or.th>
- วิชิต อุ๋อัน. (2550). *การวิจัยและสืบค้นข้อมูลทางธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- สุภมาส อังศุโชติ. (2554). *สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์: เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL*. กรุงเทพฯ: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- Agarwal, S., Erramilli, M. K., & Dev, C. S. (2003). Market orientation and performance in service firms: Role of innovation. *Journal of Services Marketing*, 17(1), 68–82.
- Alavi, M., & Leidner, D. E. (2001). Knowledge management and knowledge management systems: Conceptual foundations and research issues. *MIS Quarterly*, 25(1), 107–136.
- Baker, W. E., & Sinkula, J. M. (2009). The complementary effects of market orientation and entrepreneurial orientation on profitability in small businesses. *Journal of Small Business Management*, 47(4), 443–464.
- Bakker, A. B., & Schaufeli, W. B. (2008). Positive organizational behavior: Engaged employees in flourishing organizations. *Journal of Organizational Behavior*, 29(2), 147–154.
- Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1994). *Improving organizational effectiveness through transformational leadership*. Sage.
- Bass, B. M., & Riggio, R. E. (2006). *Transformational leadership*. Psychology Press.

Citation : อรรถเดช อุปชัย, และ วิชิต อุ๋อัน. (2568). ปัจจัยเชิงสาเหตุของนวัตกรรมองค์กรที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของร้านอาหาร ในภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือประเทศไทย. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 121 – 138.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.28>

- Bin Attan, J., & Mahmood, N. H. N. (2019). The role of transformational leadership style in enhancing employees' competency for organization performance. *Management Science Letters*, 9(13), 2191–2200.
- Byrne, B. M. (2010). *Structural equation modeling with AMOS: Basic concepts, applications, and programming*. Taylor & Francis.
- Calisir, F., Gumussoy, C. A., Basak, E., & Gurel, G. (2016). Effect of organizational learning, transformational leadership, and market orientation on firm performance. *International Journal of Innovation and Technology Management*, 13(3), 1640001. <https://doi.org/10.1142/S0219877016400010>
- Chang, S., Gong, Y., & Shum, C. (2011). Promoting innovation in hospitality companies through human resource management practices. *International Journal of Hospitality Management*, 30(4), 812–818.
- Chen, C. J., & Huang, J. W. (2009). Strategic human resource practices and innovation performance—The mediating role of knowledge management capacity. *Journal of Business Research*, 62(1), 104–114.
- Chou, C. J., Chen, K. S., & Wang, Y. Y. (2012). Green practices in the restaurant industry from an innovation adoption perspective: Evidence from Taiwan. *International Journal of Hospitality Management*, 31(3), 703–711.
- Cooper, J., Giousmpasoglou, C., & Marinakou, E. (2017). Occupational identity and culture: The case of Michelin-starred chefs. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 29(5), 1362–1379.
- Cui, A. S., & Wu, F. (2016). Utilizing customer knowledge in innovation: Antecedents and impact of customer involvement on new product performance. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 44, 516–538.
- Damanpour, F. (1991). Organizational innovation: A meta-analysis of effects of determinants and moderators. *Academy of Management Journal*, 34(3), 555–590.

Citation : อรรถเดช อุปชัย, และ วิจิต อุ๋อัน. (2568). ปัจจัยเชิงสาเหตุของนวัตกรรมองค์กรที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของร้านอาหาร ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประเทศไทย. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 121 – 138.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.28>

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานการเงินและบัญชี ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ

Factors that Contribute to Work Efficiency of Finance and Accounting

Officers in Rajabhat Universities

ศศิธร แทนรินทร์^{1*}, และ สำเริง ไกยวงศ์²

Sasitorn Taenrin^{1*}, and Samroeng Kaiyawong²

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ; Chaiyaphum Rajabhat University, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : ivysoda042@gmail.com

DOI : 10.14456/jlgisrru.2025.29

Received : April 4, 2025; Revised : May 10, 2025; Accepted : May 11, 2025

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานการเงินและบัญชีในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ 2) ศึกษาระดับสมรรถนะเชิงพฤติกรรมของพนักงานการเงินและบัญชีในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ และ 3) ศึกษาสมรรถนะเชิงพฤติกรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานการเงินและบัญชีในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พนักงานการเงินและบัญชีที่ปฏิบัติงานในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 38 แห่ง รวมทั้งสิ้น 416 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ พนักงานการเงินและบัญชีที่ปฏิบัติงานในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 38 แห่ง รวมทั้งสิ้น 200 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบนำเข้าสู่ทีละตัวแปร (Stepwise Multiple Regression)

ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานการเงินและบัญชีในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประสิทธิภาพด้านปริมาณงานมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนประสิทธิภาพด้านคุณภาพของงาน ประสิทธิภาพด้านเวลา และประสิทธิภาพด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สมรรถนะเชิงพฤติกรรมของพนักงานการเงินและบัญชีในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าตัวแปรด้านความเพียรมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนตัวแปรอื่นๆ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ผลจากการทดสอบสมมติฐานพบว่าสมรรถนะเชิงพฤติกรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดริเริ่ม ความรับผิดชอบ ความเพียร และการสื่อสารด้วยวาจา

ผู้บริหารที่กำกับดูแลงานการเงินและบัญชีของมหาวิทยาลัยราชภัฏสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้โดยการพัฒนาพนักงานการเงินและบัญชีให้มีสมรรถนะเชิงพฤติกรรมทั้ง 5 ด้านนี้ โดยการฝึกอบรม การ

Citation : Taenrin, S., & Kaiyawong, S. (2025). Factors that Contribute to Work Efficiency of Finance and Accounting

Officers in Rajabhat Universities. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 139 - 160.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.29>

ประเมินผลการปฏิบัติงาน และการสร้างวัฒนธรรมที่ส่งเสริมให้พนักงานมีสมรรถนะดังกล่าว นอกจากนี้ ในกระบวนการสรรหาบุคลากร ควรใช้สมรรถนะเชิงพฤติกรรมทั้ง 5 ด้านเป็นเกณฑ์ในการประเมินและคัดเลือกควบคู่กับคุณสมบัติและทักษะทางเทคนิคเพื่อให้ได้บุคลากรที่มีศักยภาพในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของงานการเงินและบัญชี

คำสำคัญ (Keywords) : สมรรถนะเชิงพฤติกรรม, ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน, งานการเงินและบัญชี

Abstract

This research article aimed to 1) assess the work efficiency among financial and accounting personnel in Rajabhat University groups, 2) examine their level of behavioral competencies, and 3) identify the behavioral competencies that significantly influence work efficiency. The research population consisted of 416 financial and accounting personnel from 38 Rajabhat Universities, with a stratified random sampling method used to select 200 participants. Data were collected through a questionnaire and analyzed using percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis.

The research findings showed that the overall work efficiency of financial and accounting personnel in Rajabhat Universities was at a high level. When considering specific aspects, work quantity efficiency had the highest average score, while work quality efficiency, time efficiency, and operating cost efficiency were also at a high level. Similarly, the overall behavioral competency of financial and accounting personnel was at a high level. Among the behavioral factors, perseverance had the highest average score, while other factors were at a high level. The results of hypothesis testing revealed that behavioral competencies that significantly affect work efficiency include: creativity, initiative, responsibility, perseverance, and verbal communication.

The administrators in charge of financial and accounting operations at Rajabhat University can apply the research findings by developing financial and accounting staff to possess all five behavioral competencies. This can be done through training programs, performance evaluations, and fostering a work culture that encourages these competencies. Additionally, during the recruitment process, the five behavioral competencies should be used as criteria for assessment and selection alongside technical qualifications and skills. This approach will help ensure the recruitment of personnel who have the potential to improve the performance of financial and accounting operations.

Citation : อรรถเดช อุปชัย, และ วิจิต อุ๋อัน. (2568). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานการเงินและบัญชีใน

มหาวิทยาลัยราชภัฏ. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 139 – 160.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.29>

Keywords : Behavioral competency, Work efficiency, Finance and accounting

บทนำ (Introduction)

ในการบริหารจัดการองค์กรนั้น “บุคลากร” ถือเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้องค์กรขับเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร และอาจกล่าวได้ว่าบุคลากรเป็นปัจจัยทางการบริหารที่สำคัญที่สุด เพราะความสำเร็จของทรัพยากรประเภทอื่นๆ ล้วนต้องใช้บุคลากรในการดำเนินการแทบทั้งสิ้น การคาดหวังและมุ่งหวังให้บุคลากรปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยปัจจัยต่างๆ ที่เป็นแรงเสริมเพื่อกระตุ้นและผลักดันให้บุคลากรเกิดความผูกพันและภักดีต่อองค์กร และพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเต็มความสามารถ (ปิยะนุช พรหมประเสริฐ, 2562; ประพันธ์ ชัยกิจจรรยาใจ, 2566) การพัฒนาบุคลากรในองค์กรให้เป็นบุคลากรที่มีสมรรถนะในการทำงานสูงจึงเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญยิ่งและจำเป็นต้องมีการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ มีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีมนุษยสัมพันธ์ มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี มีความสามารถในการบริหารจัดการ มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้สิ่งใหม่ มีความสนใจใฝ่รู้พัฒนาศักยภาพตนเองในด้านวิชาชีพและด้านอื่นๆ อยู่เสมอ (ฐานิษฐ์ มณีนาถ, 2565)

จากการศึกษาของ McClelland (1973) พบว่า สมรรถนะเป็นปัจจัยที่ทำนายความสำเร็จในการทำงานของบุคคลในตำแหน่งต่างๆ ได้ดีที่สุด จึงควรนำสมรรถนะมาใช้ในการทำนายผลการปฏิบัติงานของบุคคล นอกจากนี้ Boyatzis (1982) ได้กล่าวว่า คุณลักษณะของบุคคลมีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงาน โดยแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะบุคคลกับผลการปฏิบัติงานขององค์กรไว้ในทฤษฎีที่ว่าด้วยพฤติกรรมการทำงานกับผลการปฏิบัติงาน (contingency theory of action and job performance) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผลการปฏิบัติงานที่ดีขององค์กรเกิดจากความสัมพันธ์ของปัจจัย 3 ประการ คือ บุคคล งาน และองค์กร โดยความสัมพันธ์ขององค์ประกอบด้านสมรรถนะของแต่ละบุคคลจะเป็นตัวผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเฉพาะซึ่งทำให้งานที่ตนเองรับผิดชอบมีผลการปฏิบัติงานที่ดีเลิศภายใต้วิสัยทัศน์ขององค์กร และวัฒนธรรมในการทำงานของตนเองและองค์กร (นภัสนันท์ ผาสุข, 2559)

งานการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ เป็นหน่วยงานที่ให้บริการด้านการเงินและบัญชีมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการรับเงิน การเบิกจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน การนำเงินส่งคลัง การบันทึกบัญชี และการจัดทำรายงานทางการเงิน ซึ่งจะต้องปฏิบัติงานตามคำสั่งที่ได้รับมอบหมายให้เป็นไปตามกฎหมายระเบียบ และแนวปฏิบัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยเคร่งครัด การปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีจะต้องใช้สมรรถนะของแต่ละคนในการปฏิบัติงานให้มีความสัมพันธ์ที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการในบทบาทภารกิจและหน้าที่เฉพาะของงานกับสิ่งแวดล้อมขององค์กร (ข้าเลื่อง ศรีวิไล, 2565) การปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการองค์กร เนื่องจาก

Citation : Taenrin, S., & Kaiyawong, S. (2025). Factors that Contribute to Work Efficiency of Finance and Accounting

Officers in Rajabhat Universities. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 139 - 160.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.29>

ช่วยให้องค์กรสามารถวางแผน ควบคุม และตัดสินใจทางการเงินได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ องค์กรที่มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการเงินและบัญชีจะสามารถบริหารทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถแข่งขันในสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้ (Drury, 2018) ดังนั้นสมรรถนะจึงมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานของพนักงานและองค์กร ซึ่งจะช่วยให้การปฏิบัติงานของบุคลากรประสบความสำเร็จตามความต้องการขององค์กรอย่างแท้จริง

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า มีนักวิจัยหลายท่านได้ศึกษาสมรรถนะที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน อาทิ อารยา ประทุมพงษ์ (2566) ได้ศึกษาปัจจัยสมรรถนะที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของกรมเสมียนตรา สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม พบว่า ปัจจัยด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม ปัจจัยด้านการบริหารที่ดี ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม และปัจจัยด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของกรมเสมียนตรา สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นภัสนันท์ ผาสุข (2559) ได้ศึกษาสมรรถนะระดับบุคคลและระดับองค์การที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจในสังกัดศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้: การวิเคราะห์โมเดลพุทธระดับแบบพหุกลุ่ม พบว่าสมรรถนะซึ่งเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุระดับบุคคลที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ สมรรถนะเชิงวัฒนธรรม สมรรถนะหลักและสมรรถนะของตำแหน่งงานในสถานี่ตำรวจ ส่วนสมรรถนะระดับองค์การที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานระดับองค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ สมรรถนะด้านการบริหาร สมรรถนะเชิงวัฒนธรรม และสมรรถนะหลัก อย่างไรก็ตาม จากวรรณกรรม พบว่ายังไม่มีการวิจัยเรื่องใดที่ศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะส่วนบุคคลหรือสมรรถนะเชิงพฤติกรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในบริบทของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี จึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานการเงินและบัญชีในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของพนักงานการเงินและบัญชี ซึ่งจะช่วยให้ผลการปฏิบัติงานของพนักงานการเงินและบัญชีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อองค์กรและผู้รับบริการ

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานการเงินและบัญชีในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ
2. เพื่อศึกษาสมรรถนะเชิงพฤติกรรมของพนักงานการเงินและบัญชีในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ
3. เพื่อศึกษาสมรรถนะเชิงพฤติกรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานการเงินและบัญชีในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

1. ความหมายของประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพเป็นเป้าหมายสำคัญที่ทุกองค์กรและบุคคลล้วนมุ่งหวังที่จะบรรลุ การทำความเข้าใจความหมายและองค์ประกอบของประสิทธิภาพจึงเป็นรากฐานสำคัญในการวางแผนและดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด ความหมายของ "ประสิทธิภาพ" ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมมีดังนี้

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน (Work Efficiency) หมายถึง การทำงานที่สามารถบรรลุเป้าหมายหรือผลลัพธ์ที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ทรัพยากรและเวลาน้อยที่สุด และในขณะเดียวกันก็ต้องรักษาคุณภาพของงานให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ (Aguinis, 2009)

ประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดความคุ้มค่า ผ่านกระบวนการทำงานที่ชาญฉลาด โดยเลือกใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสมที่สุด ทั้งในแง่ของต้นทุน คุณภาพ ปริมาณ เวลาและวิธีการในการผลิต โดยคำนึงถึงความพึงพอใจของผู้ให้และผู้รับบริการในการบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของงานเป็นสำคัญ (พรวิมล ชัยมานิตย์, 2565)

ประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง การทำกิจกรรมที่แสดงให้เห็นว่าเป็นการกระทำที่เกินมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ โดยสามารถส่งผลให้การปฏิบัติงานดีขึ้น อาทิ ประหยัดเวลา ลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน คุณภาพของงานดีขึ้นเป็นที่น่าสนใจต่อเป้าหมายขององค์กร ตลอดจนบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างทันต่อสถานการณ์ และเป็นประโยชน์ต่อองค์กรอย่างคุ้มค่า (รัชฎาบุญสม, 2565)

2. องค์ประกอบของประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพในการทำงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กร การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่หมายถึงการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เท่านั้น แต่ยังรวมถึงการใช้ทรัพยากรต่างๆ อย่างเหมาะสม และการดำเนินงานตามขั้นตอนอย่างมีระบบ จากการสังเคราะห์วรรณกรรมพบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานมีองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ได้แก่ 1) คุณภาพของงาน (Quality of Work) ซึ่งหมายถึง การปฏิบัติงานที่ถูกต้องและเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด การประเมินในด้านนี้ช่วยให้ทราบถึงความสามารถในการสร้างผลงานที่มีคุณภาพสูง โดยไม่ต้องแก้ไขซ้ำ (Latham & Pinder, 2005) 2) ปริมาณงาน (Quantity of Work) คือ การทำงานให้มีปริมาณที่เหมาะสมและตรงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ การประเมินด้านนี้ช่วยให้ทราบถึงความสามารถในการผลิตงานได้ตามจำนวนที่คาดหวัง (Aguinis, 2009) 3) การใช้เวลา (Time Efficiency) หมายถึง การทำงานให้เสร็จตามเวลาที่กำหนด การวัดในด้านนี้ช่วยให้เห็นว่าบุคคลหรือทีมสามารถทำงานให้เสร็จตามระยะเวลาได้หรือไม่ (Armstrong, 2006) และ 4) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน (Cost Efficiency) หมายถึง การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า โดยการประเมินในด้านนี้ช่วยให้สามารถวัดได้ว่าการดำเนินงานนั้นใช้ต้นทุนในระดับที่เหมาะสมหรือไม่ (Kaplan & Norton, 1996)

ชมจันทร์ แจ่มจรัส (2564) กล่าวว่า องค์ประกอบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมี 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) คุณภาพของงาน หมายถึง การปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การ เป็นไปตามที่ได้รับมอบหมายอย่างมีคุณภาพ มีเนื้อหาและรายละเอียดของงานที่ถูกต้อง ครบถ้วน 2) ปริมาณของงาน หมายถึง การปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย มีการวัดการปฏิบัติงานเป็นชิ้นงานหรือจำนวนครั้งในการปฏิบัติงาน 3) ระยะเวลาดำเนินงาน หมายถึง การปฏิบัติงานที่ได้มีการมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติงานภายใต้กรอบระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์การก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อองค์การ และ 4) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน หมายถึง การบริหารจัดการด้านทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดภายในหน่วยงาน อาทิเช่น การบริหารควบคุมการใช้จ่ายสำนักงาน การบริหารการใช้อุปกรณ์สำนักงาน เป็นต้น

สุพรรณิ บุตรพรม และวงพัทธร ภูพันธ์ศรี (2565) กล่าวว่า องค์ประกอบของประสิทธิภาพ มี 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านเวลา คือ มีการพัฒนาวิทยาการใหม่ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้สะดวก รวดเร็วขึ้น 2) ด้านปริมาณงาน คือ มีการวางแผนบริหารจัดการปริมาณงานเพื่อความสำเร็จในการปฏิบัติงาน 3) ด้านคุณภาพของงาน คือ มีการศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติมอยู่เสมอเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานให้มีคุณภาพมากขึ้น และ 4) ด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน คือ การตระหนักและกระตุ้นให้ผู้อื่นใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า

3. ประเภทของสมรรถนะ

Bryant & Poustie (2001) ได้แบ่งประเภทสมรรถนะเพื่อใช้ในการศึกษาสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับกลุ่มบุคคลที่ปฏิบัติงานออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) สมรรถนะหลัก (Core competency) หมายถึง สมรรถนะที่สะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่องค์กรทำได้ดีที่สุด และเป็นพื้นฐานในการกำหนดค่านิยมขององค์กรจึงเป็นสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้ทำงานทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งใด 2) สมรรถนะเชิงพฤติกรรม (Behavioral competency) ซึ่งเรียกชื่อได้อีกอย่างหนึ่งว่า สมรรถนะส่วนบุคคล (Personal competency) หมายถึง คุณลักษณะด้านการปฏิบัติงานของบุคคลที่มีอิทธิพลและเป็นแรงผลักดันให้เกิดการปฏิบัติงาน 3) สมรรถนะด้านเทคนิค (Technical competency) บางครั้งก็เรียกว่า สมรรถนะวิชาชีพ (Professional competency) เป็นสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับความรู้หรือทักษะเชิงเทคนิคจึงเป็นสมรรถนะที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานเฉพาะด้าน

Byham & Moyer (1996) ได้แบ่งประเภทสมรรถนะเพื่อใช้ในการประเมินความสำเร็จขององค์การออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) สมรรถนะด้านพฤติกรรม (Behavioral competency) หมายถึง สิ่งที่คนพูดหรือกระทำซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานได้ดีหรือไม่ดี 2) สมรรถนะด้านความรู้ (Knowledge competency) หมายถึง สิ่งที่คนรู้ เป็นความรู้ที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง เทคโนโลยี วิชาชีพ กระบวนการ ตลอดจนความรู้ที่ใช้ในการปฏิบัติงานและความรู้เกี่ยวกับองค์กร และ 3) สมรรถนะด้านแรงจูงใจ (Motivational competency) หมายถึง วิธีที่บุคคลแสดงความรู้สึกรับงาน ต่อองค์กร หรือต่อสภาพทางภูมิศาสตร์ของ

Citation : อรรถเดช อุปชัย, และ วิจิต อุ๋อัน. (2568). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานการเงินและบัญชีใน

มหาวิทยาลัยราชภัฏ. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 139 – 160.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.29>

องค์กร โดยทั้ง 3 สมรรถนะนี้จะเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบด้านความรู้ (Knowledge: K) ทักษะ (Skills: S) และความสามารถ (Ability: A) รวมทั้งคุณลักษณะอื่นๆ ของบุคคลซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กร

จากการเปรียบเทียบแนวคิดของ Bryant & Poustie (2001) และ Byham & Moyer (1996) พบว่าสมรรถนะเชิงพฤติกรรมเป็นประเภทสมรรถนะที่สำคัญ เนื่องจากปรากฏอยู่ในวรรณกรรมทั้ง 2 ฉบับ และมีอิทธิพลโดยตรงต่อผลการปฏิบัติงาน นอกจากนี้สมรรถนะด้านเทคนิคสมรรถนะด้านความรู้และสมรรถนะด้านแรงจูงใจก็มีบทบาทสำคัญในการเพิ่มผลการปฏิบัติงาน

4. ปัจจัยด้านสมรรถนะเชิงพฤติกรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

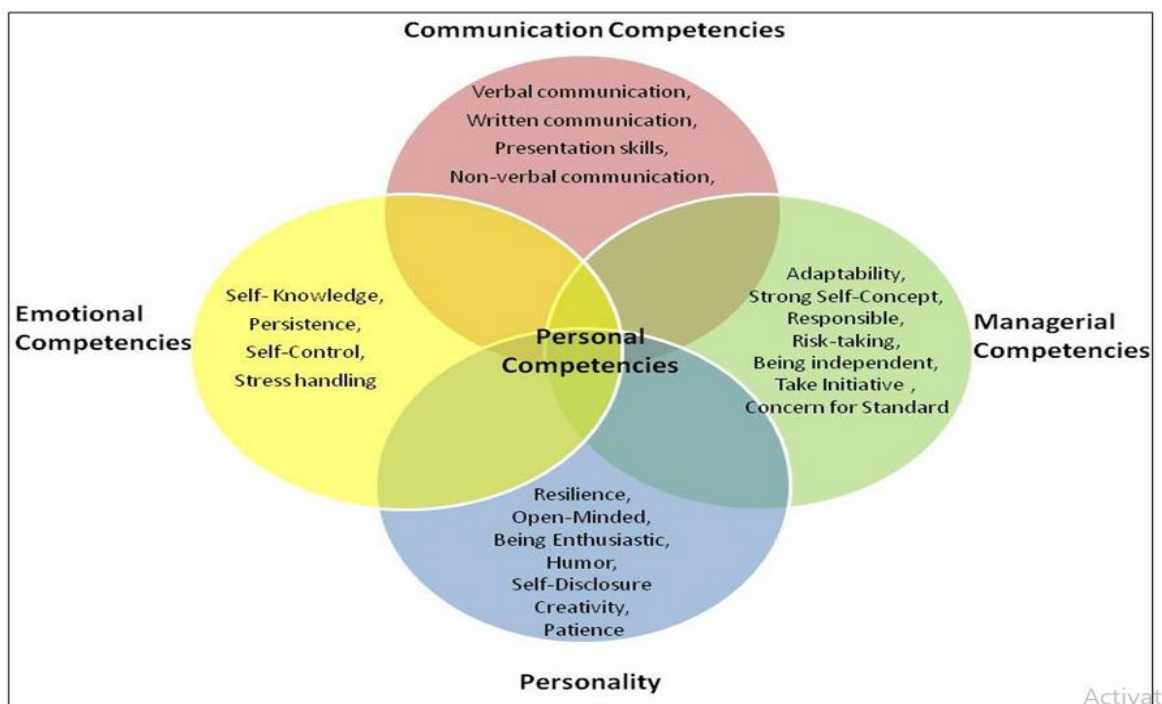
การศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะเชิงพฤติกรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ได้มีผู้ที่ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะเชิงพฤติกรรม ดังนี้

Remedios (2012) เรียกสมรรถนะเชิงพฤติกรรมว่าจรรยาวัตร (Soft Skill) ซึ่งคู่กันกับทักษะทางเทคนิคที่มีชื่อเรียกว่า Hard skill จรรยาวัตรที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานว่ามี 7 ประการคือ ทักษะด้านการสื่อสาร (Communication Skills) เป็นทักษะที่สำคัญในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในรูปแบบการพูดและการเขียน ซึ่งช่วยให้บุคคลสามารถเข้าใจและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem-Solving Skills) ช่วยให้บุคคลสามารถประเมินข้อมูลที่ได้รับ วิเคราะห์ปัญหาต่างๆ และหาทางออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการบริหารจัดการข้อมูล (Lifelong Learning and Information Management Skills) คือทักษะในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และการจัดการข้อมูลอย่างมีระบบเพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจและการพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง ทักษะด้านความเป็นผู้นำ (Leadership Skills) คือทักษะในการนำทีมและสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้อื่นเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ทักษะด้านจริยธรรมและศีลธรรมในการทำงาน (Ethical and Moral Skills in the Workplace) คือทักษะในการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมและศีลธรรมในการทำงานเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความยั่งยืนในองค์กร ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Skills) คือทักษะในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์และการมองหาผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ๆ ที่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาด และสุดท้ายทักษะการทำงานเป็นทีม (Teamwork Skills) เป็นทักษะที่ช่วยให้บุคคลสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถประสานงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

ปาลิตา แซ่ก๊วง (2558) ได้นิยามสมรรถนะเชิงพฤติกรรมว่าเป็นคุณลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคลที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยแบ่งสมรรถนะเชิงพฤติกรรมออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่ การมุ่งเน้นลูกค้า (Customer Focus) หมายถึง การเข้าใจและตอบสนองความต้องการของลูกค้าอย่างเหมาะสม การมุ่งเน้นผลสำเร็จในงาน (Drive for Results) คือ ความมุ่งมั่นที่จะบรรลุเป้าหมายและสร้างผลงานให้เกิดผลลัพธ์อย่างแท้จริง การบริหารการเปลี่ยนแปลง (Mastering Change)

คือ ความสามารถในการปรับตัวและจัดการกับการเปลี่ยนแปลงในองค์กร ความคิดริเริ่มและนวัตกรรม (Initiative and Innovation) คือ การริเริ่มสิ่งใหม่และแสวงหาวิธีการที่สร้างสรรค์ในการทำงาน การแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจ (Problem Solving and Decision Making) คือ ความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล การให้ความร่วมมือ (Collaboration) คือ การทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน และการสื่อสาร (Communication) คือ การส่งสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างชัดเจนและเหมาะสมในทุกระดับขององค์กร

Bakhru (2017) ได้สังเคราะห์วรรณกรรมเพื่อนำเสนอแนวคิดและตัวแปรที่ใช้สมรรถนะเชิงพฤติกรรม และได้รายงานว่าสมรรถนะเชิงพฤติกรรมมี 4 องค์ประกอบหลัก และมีตัวแปรทั้งหมด 22 ตัวแปร ซึ่งจำแนกได้ ดังนี้ 1) สมรรถนะในการสื่อสาร (Communication Competencies) มีจำนวน 4 ตัวแปร 2) สมรรถนะทางอารมณ์ (Emotional Competencies) มีจำนวน 4 ตัวแปร 3) สมรรถนะด้านบุคลิกภาพ (Personality Competencies) มีจำนวน 7 ตัวแปร และ 4) สมรรถนะในการบริหารจัดการ (Managerial Competencies) มีจำนวน 7 ตัวแปร องค์ประกอบหลักจำนวน 4 ด้าน และตัวแปรที่ใช้วัดสมรรถนะเชิงพฤติกรรม (สมรรถนะส่วนบุคคล) จำนวน 22 ตัวแปรดังกล่าวมีรายละเอียดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ประกอบหลักและตัวแปรที่ใช้วัดสมรรถนะเชิงพฤติกรรม
ที่มา: Bakhru (2017)

Citation : อรรถเดช อุปชัย, และ วิจิต อุ๋อัน. (2568). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานการเงินและบัญชีใน

มหาวิทยาลัยราชภัฏ. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 139 – 160.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.29>

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

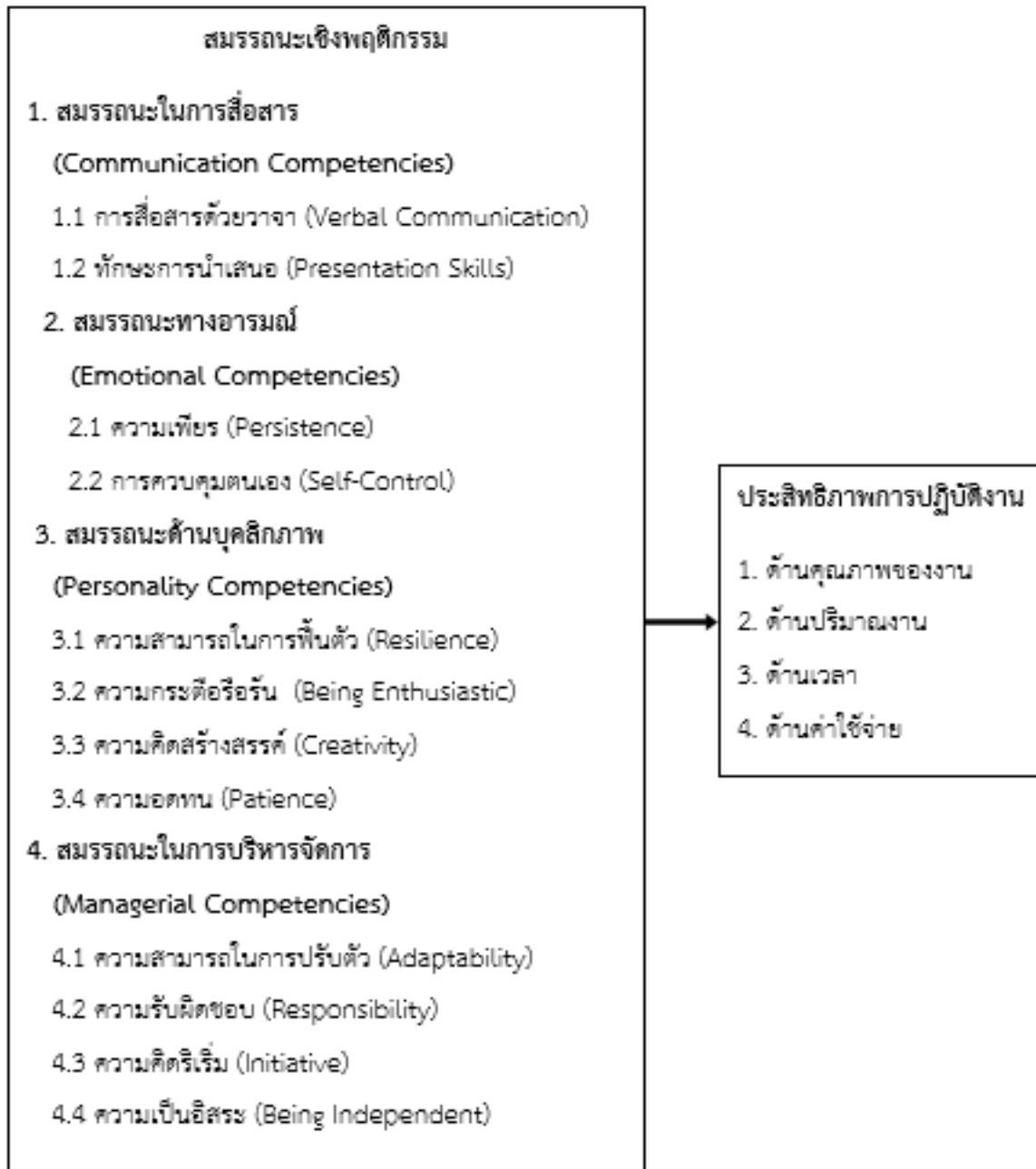
ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้ประยุกต์ใช้แนวคิดและตัวแปรที่ใช้วัดสมรรถนะเชิงพฤติกรรม (สมรรถนะส่วนบุคคล) จากวรรณกรรมของ Bakhru (2017) ตัวแปรที่เลือกมาศึกษามีจำนวน 12 ตัวแปรซึ่งจำแนกได้ดังนี้ กลุ่มสมรรถนะในการสื่อสาร (Communication Competencies) มีจำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ การสื่อสารด้วยวาจา (Verbal Communication) และทักษะการนำเสนอ (Presentation Skills) กลุ่มสมรรถนะทางอารมณ์ (Emotional Competencies) มีจำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ ความเพียร (Persistence) และการควบคุมตนเอง (Self-Control) กลุ่มสมรรถนะด้านบุคลิกภาพ (Personality Competencies) มีจำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ ความสามารถในการฟื้นตัว (Resilience) ความกระตือรือร้น (Being Enthusiastic) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) และความอดทน (Patience) กลุ่มสมรรถนะในการบริหารจัดการ (Managerial Competencies) มีจำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ ความสามารถในการปรับตัว (Adaptability) รับผิดชอบ (Responsible) ความเป็นอิสระ (Being Independent) และความคิดริเริ่ม (Initiative)

Citation : Taenrin, S., & Kaiyawong, S. (2025). Factors that Contribute to Work Efficiency of Finance and Accounting

Officers in Rajabhat Universities. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 139 - 160.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.29>

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: Bakhru (2017)

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ พนักงานการเงินและบัญชีที่ปฏิบัติงานในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 38 แห่ง รวมทั้งสิ้น 416 คน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ พนักงานการเงินและบัญชีที่ปฏิบัติงานในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 200 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Krejcie & Morgan (1970) ซึ่งเป็นสูตรที่ได้รับ

Citation : อรรถเดช อุปชัย, และ วิจิต อุ๋อัน. (2568). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานการเงินและบัญชีใน

มหาวิทยาลัยราชภัฏ. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 139 – 160.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.29>

การยอมรับในการคำนวณขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิจัยในสังคมศาสตร์ โดยใช้ระดับความเชื่อมั่น 95% กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคิดเป็นร้อยละ 48.07 ของประชากร

เทคนิคการสุ่มเลือกตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยนี้คือ การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งประชากรออกเป็น 38 ชั้นตามจำนวนมหาวิทยาลัยราชภัฏที่มีอยู่ทั้งหมดในประเทศไทย จากนั้นสุ่มเลือกตัวอย่างจากแต่ละชั้นโดยใช้วิธีการจับสลาก เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลายและเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรในแต่ละชั้นภูมิ ผู้วิจัยได้กำหนดตัวอย่างในแต่ละชั้นโดยใช้สัดส่วนที่เท่ากันซึ่งมีค่าสัดส่วนเท่ากับ $200/416 = .4807$ เมื่อนำค่าสัดส่วนดังกล่าวนี้ไปคูณกับจำนวนประชากรในแต่ละชั้นจะได้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นตัวแทนของแต่ละชั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ประเภทและลักษณะของเครื่องมือวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และในการสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม รวมทั้งได้นำคำนิยามศัพท์ของตัวแปรมาใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาข้อคำถาม โดยโครงสร้างของแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 สมรรถนะการปฏิบัติงาน มีข้อคำถาม จำนวน 48 ข้อ โดยกำหนดมาตรวัดระดับคะแนน (Rating Scale) จำนวน 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert, 1932) ดังนี้ 5 หมายถึง ได้ปฏิบัติในระดับมากที่สุด 4 หมายถึง ได้ปฏิบัติในระดับมาก 3 หมายถึง ได้ปฏิบัติในระดับปานกลาง 2 หมายถึง ได้ปฏิบัติในระดับน้อย และ 1 หมายถึง ได้ปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน มีข้อคำถาม จำนวน 16 ข้อ โดยกำหนดมาตรวัดระดับคะแนน (Rating Scale) จำนวน 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert, 1932) ดังนี้ 5 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมากที่สุด 4 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมาก 3 หมายถึง เห็นด้วยในระดับปานกลาง 2 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อย และ 1 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

2. การสร้างและทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและทดสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1) นำแบบสอบถามฉบับร่าง เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณา ตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นนำร่างแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข

2) นำแบบสอบถามไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำมาคำนวณหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence:

IOC) หากค่า IOC ของคำถามข้อใดมีค่า ≥ 0.5 ถือว่าเป็นข้อคำถามที่มีความสอดคล้องและสามารถใช้ได้ หากน้อยกว่า 0.5 จะต้องปรับปรุงคำถามข้อนั้นเพื่อให้เครื่องมือวิจัยมีความเที่ยงตรงและเหมาะสมในการประเมิน (Lawshe, 1975) จากการคำนวณพบว่า IOC ของข้อคำถามที่ใช้ในการวิจัยมีค่าอยู่ระหว่าง .67 ถึง 1.00 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าข้อคำถามทุกข้อที่ใช้ในการวิจัยมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาในระดับที่ยอมรับได้

3) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว จำนวน 30 ฉบับ ไปทดลองใช้ (Tryout) กับ พนักงานการเงินและบัญชี จำนวน 30 คน ที่ไม่ได้ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย จากนั้นนำมาวิเคราะห์ความเชื่อมั่นหรือความสอดคล้องภายในของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach' alpha coefficient) โดย George & Mallery (2003) ได้กำหนดเกณฑ์การตีความไว้ว่า ค่าแอลฟามากกว่าหรือเท่ากับ .90 หมายความว่าดีมาก (Excellent) ค่าระหว่าง .80-.89 หมายความว่าดี (Good) ค่าระหว่าง .70-.79 หมายความว่าพอใช้ (Acceptable) ค่าระหว่าง .60-.69 หมายความว่าต่ำกว่าค่าที่เหมาะสมเล็กน้อย (Questionable) ค่าระหว่าง .50-.59 หมายความว่าต่ำ (Poor) และค่าน้อยกว่า .50 หมายความว่าไม่สามารถยอมรับได้ (Unacceptable) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของตัวแปรอิสระทั้ง 12 ตัวมีค่าอยู่ต่ำสุดเท่ากับ .89 และมีค่าสูงสุดเท่ากับ .98 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยทั้ง 12 ตัวแปรมีความเชื่อมั่นในระดับที่ดีถึงดีมาก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม โดยได้ดำเนินการดังนี้

- 1) ขอให้มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ออกหนังสือถึงอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่งเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างคือพนักงานการเงินและบัญชี
- 2) ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขออนุญาตไปยังมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 38 แห่ง ทางไปรษณีย์ โดยมีการจัดเตรียมแบบสอบถามในจำนวนที่มากกว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่าง เพื่อป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการตอบแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ครบถ้วน แบบสอบถามสูญหายในระหว่างการจัดส่ง ความล่าช้าในการส่งแบบสอบถามคืน หรือการไม่มีความประสงค์จะตอบแบบสอบถาม
- 3) ผู้วิจัยได้ดำเนินการติดตามความคืบหน้าในการตอบแบบสอบถามของพนักงานการเงินและบัญชีสำหรับมหาวิทยาลัยที่มีความล่าช้าในการตอบแบบสอบถามโดยการประสานงานทางโทรศัพท์
- 4) ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาเกินกว่า 200 ฉบับ แต่ได้ใช้ในการวิจัยเพียง 200 ฉบับ ซึ่งเท่ากับขนาดตัวอย่างที่กำหนดไว้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาและสถิติอนุมาน ซึ่งประกอบด้วยค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และสมการถดถอยพหุคูณแบบนำเข้าสู่ทีละตัวแปร (Stepwise Multiple Regression) มีเหตุผลสำคัญ 3 ประการในการเลือกใช้สมการถดถอยพหุคูณแบบนำเข้าสู่ทีละตัวแปร เหตุผลประการแรกคือ Stepwise Multiple Regression ช่วยให้

Citation : อรรถเดช อุปชัย, และ วิจิต อุ๋อ้น. (2568). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานการเงินและบัญชีใน

มหาวิทยาลัยราชภัฏ. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 139 – 160.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.29>

สามารถคัดเลือกตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติได้โดยอัตโนมัติ โดยอิงจากค่าสถิติ เช่น p-value (Field, 2013) ประการที่สอง วิธีการนี้ช่วยลดจำนวนตัวแปรในโมเดล ทำให้โมเดลมีความเรียบง่าย (parsimonious) แต่ยังคงความสามารถในการทำนายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Hair et al., 2010) ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งในกรณีที่มีตัวแปรจำนวนมาก เพราะการใช้ตัวแปรมากถึง 12 ตัวแปรอาจนำไปสู่ปัญหา multicollinearity ประการที่สาม การใช้ Stepwise Multiple Regression เหมาะกับการวิเคราะห์เชิงสำรวจ (exploratory analysis) ซึ่งผู้วิจัยยังไม่มีทฤษฎีที่ชัดเจนในการระบุว่าตัวแปรใดสำคัญ วิธีนี้จึงช่วยค้นหารูปแบบหรือโครงสร้างของข้อมูลที่ชอบอยู่ได้อย่างเป็นระบบ (Tabachnick & Fidell, 2013)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ตารางประกอบคำบรรยาย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานการเงินและบัญชี

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านคุณภาพของงาน	4.44	.56	มาก
ด้านปริมาณงาน	4.55	.51	มากที่สุด
ด้านเวลา	4.48	.55	มาก
ด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	4.47	.60	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.48	.55	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานการเงินและบัญชีในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏโดยรวม พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.48$, S.D. = 0.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประสิทธิภาพด้านปริมาณงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.55$, S.D. = 0.51) ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนประสิทธิภาพด้านคุณภาพของงาน ($\bar{x} = 4.44$, S.D. = 0.56) ประสิทธิภาพด้านเวลา ($\bar{x} = 4.48$, S.D. = 0.55) และประสิทธิภาพด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ($\bar{x} = 4.47$, S.D. = 0.60) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 2 ระดับสมรรถนะเชิงพฤติกรรมการปฏิบัติงานของพนักงานการเงินและบัญชี

สมรรถนะเชิงพฤติกรรม	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
การสื่อสารด้วยวาจา	4.40	.52	มาก
ทักษะการนำเสนอ	4.42	.55	มาก
ความเพียร	4.51	.52	มากที่สุด
การควบคุมตนเอง	4.28	.52	มาก
ความสามารถในการปรับตัว	4.26	.59	มาก
ความกระตือรือร้น	4.48	.49	มาก
ความคิดสร้างสรรค์	4.35	.55	มาก
ความอดทน	4.49	.51	มาก
ความสามารถในการปรับตัว	4.29	.62	มาก
ความรับผิดชอบ	4.49	.53	มาก
ความคิดริเริ่ม	4.31	.60	มาก
ความเป็นอิสระ	4.21	.60	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.37	.55	มาก

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะเชิงพฤติกรรมของพนักงานการเงินและบัญชีในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏโดยรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.37$, S.D. = 0.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเพียรมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.51$, S.D. = 0.52) ส่วนตัวแปรด้านอื่นๆ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.21 ถึง 4.49

ตารางที่ 3 สมรรถนะเชิงพฤติกรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

Model	Unstandardized		Standardized		t	P-value
	B	Std. Error	Beta	Coefficients		
(Constant)	1.159	.173	-		6.691	.000
Responsibility	.159	.052	.209		3.050	.003
Creativity	.194	.040	.267		4.876	.000
Persistence	.152	.050	.197		3.027	.003
Initiative	.144	.042	.217		3.444	.001
Verbal communication	.105	.038	.137		2.767	.006

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะเชิงพฤติกรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานการเงินและบัญชีในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏโดยรวม พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)

Citation : อรรถเดช อุปชัย, และ วิจิต อุ๋อ้น. (2568). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานการเงินและบัญชีใน

มหาวิทยาลัยราชภัฏ. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 139 – 160.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.29>

ซึ่งเป็นตัวแปรสมรรถนะด้านบุคลิกภาพ (Personality Competencies) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานการเงินและบัญชีมากที่สุด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน (Beta) เท่ากับ 0.267 ($t = 4.876$, $p\text{-value} = 0.000$) ซึ่งหมายความว่า เมื่อพนักงานมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานก็จะเพิ่มขึ้นตามไปด้วย รองลงมาคือ ความคิดริเริ่ม (Initiative) เป็นตัวแปรสมรรถนะในการปฏิบัติงานหรือสมรรถนะในการบริหารจัดการ (Managerial Competencies) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานเท่ากับ 0.217 ($t = 3.444$, $p\text{-value} = 0.001$) ซึ่งแสดงว่า ความสามารถในการริเริ่มลงมือปฏิบัติงาน โดยไม่ต้องรอคำสั่งจากผู้อื่นเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ความรับผิดชอบ (Responsibility) เป็นตัวแปรสมรรถนะในการปฏิบัติงานหรือสมรรถนะในการบริหารจัดการ (Managerial Competencies) และความเพียร (Persistence) เป็นตัวแปรสมรรถนะทางอารมณ์ (Emotional Competencies) เป็นอีกสองปัจจัยที่ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานเท่ากับ 0.209 ($t = 3.050$, $p\text{-value} = 0.003$) และ 0.197 ($t = 3.027$, $p\text{-value} = 0.003$) ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเมื่อพนักงานมีความรับผิดชอบและมีความเพียรพยายามมากขึ้น พนักงานจะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่วนตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานน้อยกว่าตัวแปรอื่นๆ ได้แก่ การสื่อสารด้วยวาจา (Verbal Communication) ซึ่งเป็นตัวแปรสมรรถนะในการสื่อสาร (Communication Competencies) ที่ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานการเงินและบัญชีอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานเท่ากับ 0.137 ($t = 2.767$, $p\text{-value} = 0.006$) และได้พิสูจน์ให้เห็นว่าการสื่อสารที่ดีช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการวิเคราะห์สมรรถนะเชิงพฤติกรรมที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานการเงินและบัญชีในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัวแปร ได้แก่ ความรับผิดชอบ (Responsibility) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ความเพียร (Persistence) ความคิดริเริ่ม (Initiative) และการสื่อสารด้วยวาจา (Verbal Communication) มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน (Work Efficiency) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีข้ออภิปรายผล ดังนี้

1) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) เป็นตัวแปรสมรรถนะด้านบุคลิกภาพ (Personality Competencies) ที่ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานการเงินและบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งหมายความว่า เมื่อพนักงานมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานก็จะเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุษา ด่วงช้าง และคณะ (2561) ซึ่งระบุว่า ความคิดสร้างสรรค์ช่วยให้พนักงานบัญชีสามารถปรับตัวและพัฒนาวิธีการทำงานใหม่ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และดวงเดือน เกตุรา และคณะ (2561) ศึกษาพบว่า การส่งเสริมความคิด

สร้างสรรค์ในงานบัญชีสามารถนำไปสู่การปรับปรุงกระบวนการทำงานและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารการเงินและบัญชี จึงสามารถสรุปได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ของพนักงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

2) ความคิดริเริ่ม (Initiative) เป็นตัวแปรสมรรถนะในการปฏิบัติงานหรือสมรรถนะในการบริหารจัดการ (Managerial Competencies) ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานการเงินและบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Frese & Fay (2001) ที่พบว่า ความคิดริเริ่มส่วนบุคคลเป็นพฤติกรรมการทำงานที่มีลักษณะการเริ่มต้นด้วยตนเองและการมุ่งมั่นที่สามารถเอาชนะอุปสรรคเพื่อบรรลุเป้าหมายซึ่งส่งผลให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานดีขึ้นนอกจากนี้ จากการศึกษาของ Rank & Frese (2008) ได้ชี้ให้เห็นว่า พนักงานที่มีความคิดริเริ่มมักจะมีความสามารถในการปรับตัวและสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงานซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Pan & Zhou (2021) ซึ่งได้สำรวจกลไกที่ความคิดริเริ่มส่วนบุคคลมีผลต่อความสามารถในการจัดการเหตุฉุกเฉินขององค์กร และพบว่าความคิดริเริ่มส่วนบุคคลส่งผลดีต่อความสามารถในการจัดการเหตุฉุกเฉินซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและจากการศึกษาของ Chen et al. (2021) ได้แสดงให้เห็นว่าความคิดริเริ่มในทีมงานเป็นปัจจัยเชื่อมโยงระหว่างความเป็นผู้นำที่แท้จริงและประสิทธิภาพของทีมซึ่งบ่งชี้ว่าความคิดริเริ่มของพนักงานมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของทีม จากงานวิจัยเหล่านี้จึงสามารถสรุปได้ว่า ความคิดริเริ่มของพนักงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

3) ความรับผิดชอบ (Responsibility) เป็นตัวแปรสมรรถนะในการปฏิบัติงานหรือสมรรถนะในการบริหารจัดการ (Managerial Competencies) ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานการเงินและบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ เช่น งานวิจัยของ ธนภรณ์ พรณราย (2565) ซึ่งพบว่า ปัจจัยด้านความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ กรัญญา สกุลรักษ์ (2561) ได้ศึกษาพบว่า บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบมีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารพาณิชย์ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งแรงจูงใจนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงาน นอกจากนี้ อัครเดช ไม้จันทร์ (2561) ยังศึกษาพบว่า ความรับผิดชอบเป็นปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมติดตั้งเครื่องจักรสายการผลิตในจังหวัดสงขลา โดยพนักงานที่มีความรับผิดชอบสูงมักมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่ดีกว่า และสุรางค์ บุญยะพงศ์ไชย (2565) ได้ศึกษาพบว่า ความรับผิดชอบเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้านี้ที่ระบุว่าพนักงานที่มีความรับผิดชอบสูงจะมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่ดีกว่า จึงสามารถสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบของพนักงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

4) ความเพียร (Persistence) เป็นตัวแปรสมรรถนะทางอารมณ์ (Emotional Competencies) ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานการเงินและบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่ง

Citation : อรรถเดช อุปชัย, และ วิจิต อุ๋อัน. (2568). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานการเงินและบัญชีใน

มหาวิทยาลัยราชภัฏ. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 139 – 160.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.29>

สอดคล้องกับงานวิจัยของ Constantin et al. (2013) ที่พบว่า ปัจจัยด้านความพยายามมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน และ Schaufeli & Van Rhenen (2006) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเชื่อมโยงระหว่างความเครียดจากงาน (job stress) และการมีส่วนร่วมในการทำงาน (work engagement) โดยพบว่า การมีส่วนร่วมในงานซึ่งเป็นลักษณะของการทุ่มเทและความพยายามในการทำงานส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานอย่างมีนัยสำคัญ การวิจัยนี้เน้นว่าพนักงานที่มีส่วนร่วมในงาน (engaged employees) จะมีความมุ่งมั่นและพยายามมากขึ้นในการทำงาน ซึ่งส่งผลกระทบให้ประสิทธิภาพการทำงานสูงขึ้น นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับทฤษฎีของ Vroom's Expectancy Theory (Vroom, 1964) ซึ่งอธิบายว่า ความพยายาม (Effort) ของพนักงานมีความสัมพันธ์กับการคาดหวังถึงผลลัพธ์ที่ดีจากการทำงานซึ่งจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการทำงาน โดยการคาดหวังนี้ประกอบด้วยสามปัจจัยหลัก ได้แก่ Expectancy (ความเชื่อว่าความพยายามจะนำไปสู่ผลงานที่ดี), Instrumentality (ความเชื่อว่าผลงานที่ดีจะนำไปสู่รางวัลที่ต้องการ) และ Valence (ค่าของรางวัลที่คาดหวังจากการทำงาน) เมื่อพนักงานเชื่อมั่นว่าความพยายามที่เขาทำจะนำไปสู่ผลงานที่ดีและรางวัลที่มีคุณค่า พวกเขาจะมีแรงจูงใจและความพยายามมากขึ้นในการทำงานส่งผลให้ประสิทธิภาพการทำงานดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ จากแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยเหล่านี้ จึงสามารถสรุปได้ว่าความเพียรพยายามของพนักงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

5) การสื่อสารด้วยวาจา (Verbal Communication) เป็นตัวแปรสมรรถนะในการสื่อสารที่ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานการเงินและบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้การทำงานเป็นทีมราบรื่น ลดความขัดแย้ง และเพิ่มความเข้าใจระหว่างสมาชิกในองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Musheke & Phiri (2021) ที่พบว่า การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพมีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพขององค์กร โดยการสื่อสารที่ชัดเจนและตรงไปตรงมาจะช่วยเพิ่มความพึงพอใจในงานของพนักงาน อีกทั้งการศึกษาของ Biryanto et al. (2018) ที่ศึกษาพบว่า ทักษะการสื่อสารมีผลเชิงบวกและมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานรัฐ โดยเฉพาะในด้านการทำงานเป็นทีมและการให้บริการประชาชน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรสา สถาพงษ์ (2563) ซึ่งพบว่า การสื่อสารภายในองค์กรที่ดีส่งผลให้คณาจารย์ในมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากงานวิจัยเหล่านี้สามารถสรุปได้ว่าการสื่อสารด้วยวาจาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน ซึ่งการส่งเสริมทักษะการสื่อสารที่ดีจะช่วยเพิ่มความพึงพอใจในงานและประสิทธิภาพขององค์กร

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 มหาวิทยาลัยควรจัดทำนโยบายหรือแนวทางการพัฒนาบุคลากรโดยมุ่งเน้นการพัฒนาเพื่อให้มีสมรรถนะทั้ง 5 ด้านที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ได้แก่ การมีความรับผิดชอบ ความคิดสร้างสรรค์ ความเพียร ความคิดริเริ่ม และการสื่อสารด้วยวาจา

1.2 ควรกำหนดแนวนโยบายที่ส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรให้ความสำคัญกับสมรรถนะทั้ง 5 ด้านทั้งในแนวดิ่งและแนวราบ เพื่อลดช่องว่างระหว่างบุคลากรในระดับต่างๆ และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานร่วมกัน

1.3 ควรปรับปรุงเกณฑ์หรือดัชนีการประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงานให้ครอบคลุมสมรรถนะ 5 ด้าน เพื่อส่งเสริมและผลักดันพนักงานให้มุ่งมั่นพัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะทั้ง 5 ด้าน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของงานการเงินและบัญชี

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในสายอาชีพอื่น โดยการขยายขอบเขตการศึกษาว่าความคิดสร้างสรรค์ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในอาชีพอื่นๆ เช่น นักวิเคราะห์การเงิน นักบัญชีภาครัฐ และที่ปรึกษาทางการเงิน

2.2 ควรศึกษากลยุทธ์ที่ช่วยส่งเสริมการริเริ่มงานในพนักงานการเงินและบัญชี โดยการวิจัยว่ากลยุทธ์ใดที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการช่วยให้พนักงานกล้าริเริ่มงานใหม่ๆ เช่น แนวทางการให้รางวัล การสร้างแรงจูงใจ หรือการปรับปรุงโครงสร้างองค์กร

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรัญญา สกุลรักษ์. (2561). ปัจจัยบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ปัจจัยด้านความสามารถ และปัจจัยด้านความสำเร็จที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารพาณิชย์ในกรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ].
- ชมจันทร์ แจ่มจำรัส. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมส่งเสริมสหกรณ์ (สารนิพนธ์สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์และบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- คำเลื่อง ศรีวิไล, และคณะ. (2565). ปัจจัยภายในองค์การและสมรรถนะหลักของบุคลากรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของเทศบาลในจังหวัดชลบุรี. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 16(48), 1-17.
- ดวงเดือน เกตรา, และคณะ. (2561). การศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการการเงินและการบัญชีของฝ่ายการเงิน กองนโยบายและแผน มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*, 12(1), 131-150.
- ฐานิสร มณีนารถ. (2565). สมรรถนะหลักที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในสังกัดกระทรวงแรงงาน ประจำจังหวัดอ่างทอง. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี].
- นภัสนันท์ ผาสุข. (2559). สมรรถนะระดับบุคคลและระดับองค์การที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจในสังกัดศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้: การวิเคราะห์โมเดลพุทธรูปแบบพหุกลุ่ม [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์].
- ประพันธ์ ชัยกิจจอรุใจ. (2565). ความผูกพันต่อองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์และโทรคมนาคม. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 5(4), 1-10.
- ปาติดา แซ่กวาง. (2558). สมรรถนะการเห็นคุณค่าในตนเอง และความสุขในการทำงานส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการขายของพนักงานขายในเขตกรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ].
- ปิยะนุช พรหมประเสริฐ. (2562). ปัจจัยส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศรีปทุม].
- พรวิมล ชัยมานิตย์. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรฝ่ายจัดซื้อจัดจ้างและบริหารพัสดุการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/10837>
- รัชฎา บุญสม. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของนักบัญชีสำนักงานศาลยุติธรรม [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย].

- สุพรรณิ บุตรพรม, และวงพัทตร์ ภูพันธ์ศรี. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติของข้าราชการสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. *วารสารรวมคำแห่ง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์*, 5(1), 306–331.
- สุรงค์ บุญยะหงส์ไชย. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร. *วารสารวิชาการสังคมมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 64–90.
- อรอุษา ดั่งช้าง, และคณะ. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชีของผู้ทำบัญชีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี*, 12(28), 223–130.
- อรสา สภาพวงษ์. (2563). การสื่อสารภายในองค์กรที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์. *สังคมศาสตร์*, 9(2), 119–127.
- อารยา ประทุมพงษ์. (2566). ปัจจัยสมรรถนะที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของกรมเสมียนตราสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม].
- อัครเดช ไม้งันท์. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมติดตั้งเครื่องจักรสายการผลิตในจังหวัดสงขลา. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์].
- Aguinis, H. (2009). *Performance management*. Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice Hall.
- Armstrong, M. (2006). *A handbook of human resource management practice* (10th ed.). London: Kogan Page.
- Bakhru, K. M. (2017). Personal competencies for effective teaching: A review-based study. *Educational Quest: An International Journal of Education and Applied Social Science*, 8(Special Issue), 297–303. <https://doi.org/10.5958/2230-7311.2017.00067.8>
- Biryanto, I., Hubeis, A. V., Matindas, K., & Sarma, M. (2018). The influence of communication skills toward job performance of the state civil apparatus. *Journal of Government and Politics*, 9(3), 393–419.
- Boyatzis, R. E. (1982). *Competence at work*. In A. Stewart (Ed.), *Motivation and society*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Bryant, B., & Poustie, M. (2001). *Competency-based human resource management*. Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Byham, W. C., & Moyer, R. (1996). *The competencies of leadership: How to identify and develop leadership competencies for your organization*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.

Citation : อรรถเดช อุปชัย, และ วิจิต อุ๋อัน. (2568). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานการเงินและบัญชีใน

มหาวิทยาลัยราชภัฏ. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 9(2), 139 – 160.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.29>

- Chen, M., et al. (2021). Two gap-free reference genomes and a global view of the centromere architecture in rice. *Nature Communications*, 14(10), 1757–1767.
- Constantin, A., et al. (2013). Frames of reference for gaze saccades evoked during stimulation of lateral intraparietal cortex. *Journal of Neurophysiology*, 98(2), 696–709.
- Drury, C. (2018). *Management and cost accounting* (10th ed.). Cengage Learning.
- Field, A. (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics* (4th ed.). London: SAGE Publications.
- Frese, M., & Fay, D. (2001). Personal initiative: An active performance concept for work in the 21st century. *Journal of Organizational Behavior*, 22(1), 145–161. <https://doi.org/10.1002/job.131>
- George, D., & Mallery, P. (2003). *SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference* (4th ed.). Boston: Allyn & Bacon.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis* (7th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice Hall.
- Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (1996). *The balanced scorecard: Translating strategy into action*. Boston, MA: Harvard Business Press.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Latham, G. P., & Pinder, C. C. (2005). Work motivation theory and research at the dawn of the twenty-first century. *Annual Review of Psychology*, 56, 485–516.
- Lawshe, C. H. (1975). A quantitative approach to content validity. *Personnel Psychology*, 28(4), 563–575.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 140, 1–55.
- McClelland, D. C. (1973). Testing for competence rather than for intelligence. *American Psychologist*, 28(1), 1–14.
- Musheke, M. M., & Phiri, J. (2021). The effects of effective communication on organizational performance based on the systems theory. *Open Journal of Business and Management*, 9(2), 659–671.

Citation : Taenrin, S., & Kaiyawong, S. (2025). Factors that Contribute to Work Efficiency of Finance and Accounting

Officers in Rajabhat Universities. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 139 - 160.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.29>

- Pan, X., & Zhou, H. (2021). Technical note: Developmental validation of a novel 41-plex Y-STR system for the direct amplification of reference samples. *International Journal of Legal Medicine*, 135, 409–419. <https://doi.org/10.1007/s00414-020-02356-2>
- Rank, J., & Frese, M. (2008). The impact of emotions, moods and other affect-related variables on creativity, innovation and initiative in organizations. In N. M. Ashkanasy & C. L. Cooper (Eds.), *Research companion to emotion in organizations* (pp. 153–168). Cheltenham, UK: Edward Elgar.
- Remedios, R. (2012). The role of soft skills in employability. *International Journal of Management Research and Reviews*, 2(7), 1285–1292.
- Schaufeli, W. B., & Van Rhenen, W. (2006). Over de rol van positieve en negatieve emoties bij het welbevinden van managers: Een studie met de Job-related Affective Well-being Scale (JAWS). *Gedrag & Organisatie*, 19(4), 323–344. Amsterdam University Press.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Boston, MA: Pearson.
- Vroom, V. H. (1964). *Work and motivation*. New York: Wiley.

Citation : อรรถเดช อุปชัย, และ วิจิต อุ๋อัน. (2568). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานการเงินและบัญชีใน

มหาวิทยาลัยราชภัฏ. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 139 – 160.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.29>

ทัศนคติของประชาชนต่อการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดตรัง

Public Attitudes toward Public Service Delivery by Local Government Organizations in Trang Province

วิสุทธิณี ธานีรัตน์^{1*}

Wisuttinee Taneerat^{1*}

¹คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง; Faculty of Commerce and Management, Prince of Songkla University, Trang Campus, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : wisuttinee@psu.ac.th

DOI : 10.14456/jlgisrru.2025.30

Received : April 13, 2025; Revised : May 11, 2025; Accepted : May 13, 2025

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาระดับทัศนคติของประชาชนต่อการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (2) เพื่อเปรียบเทียบระดับทัศนคติของประชาชนต่อการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ กลุ่มประชาชนในจังหวัดตรัง จำนวน 891 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายในการเก็บข้อมูล สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบแบบที (T-Test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนจำแนกทางเดียว (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับทัศนคติของประชาชนต่อการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.37$ S.D. 0.62) โดยประเด็นการดูแลสุขอนามัยหรือสวัสดิการขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้สูงอายุ เด็กสตรี ผู้ด้อยโอกาส หรือผู้พิการในชุมชนเป็นอย่างดีจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=3.53$ S.D. 0.89) (2) ผลการเปรียบเทียบระดับทัศนคติของประชาชนต่อการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ สถานภาพการสมรส ศาสนา และรายได้ แตกต่างกันจะมีระดับทัศนคติของประชาชนต่อการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรังไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และที่ตั้งของที่อยู่อาศัยแตกต่างกันจะมีระดับทัศนคติของประชาชนต่อการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05

Citation : Taneerat, W. (2025). Public Attitudes toward Public Service Delivery by Local Government Organizations in

Trang Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 161 - 176.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.30>

คำสำคัญ (Keywords) : ทศนคติของประชาชน, การจัดบริการสาธารณะ, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, การให้บริการของหน่วยงานภาครัฐ

Abstract

This study aimed to study the public attitudes toward public service delivery by local government organizations in Trang Province and to compare the people's attitude level by demographic categorization. This research employed a quantitative methodology. The research instrument was a questionnaire. The sample group comprised 891 residents of Trang Province, selected through simple random sampling. Statistical methods used for data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way analysis of variance (ANOVA).

The finding revealed that the overall level of people's attitude in public service delivery by local government organizations in Trang Province was found to be at a moderate level ($\bar{x} = 3.37$, S.D. = 0.62). Among the various aspects evaluated, the highest average score was observed in the area of hygiene care and basic welfare services provided to the elderly, children, women, the underprivileged, and persons with disabilities within the community by local administrative organizations ($\bar{x} = 3.53$, S.D. = 0.89). The results of the comparison of people's attitude level by demographic categorization, revealed that differences in gender, marital status, religion, and income did not result in statistically significant differences. However, statistically significant differences in public attitudes were found among individuals with different ages, education level, occupations, and residential locations, at the .01 and .05 levels of significance.

Keywords : Public attitudes, Public service, Local government organizations, Public service delivery by government agencies

บทนำ (Introduction)

ประเทศไทยมีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นครั้งแรก ใน รศ.127 มีการจัดตั้งสุขาภิบาลท่าฉลอมขึ้นเป็นครั้งแรก และมีพัฒนาการในการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นมาอย่างต่อเนื่อง แต่เริ่มมีการบัญญัติการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นอย่างเป็นทางการครั้งแรก ในรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 จวบจนปัจจุบันเกือบ 30 ปี ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวถือเป็นรัฐธรรมนูญฉบับประวัติศาสตร์ที่มีการนำหลักการกระจายอำนาจมาใช้เป็นครั้งแรก จนนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงการบริหารราชการไทยในหลายลักษณะ โดยมีกฎหมายที่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อเป็นการนำหลักการกระจายอำนาจมาสู่การปฏิบัติหลายฉบับ และหนึ่งในกฎหมายฉบับสำคัญ

Citation : วิสุทธิณี ธาณิรัตน์. (2568). ทศนคติของประชาชนต่อการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง. วารสาร

การบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 161 – 176. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.30>

ก็คือ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 (Potipiroon, & Wongpreedee, 2021)

ดังนั้น หากพิจารณาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 แล้ว จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติ ฉบับดังกล่าวมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการกำหนดการจัดระบบบริการสาธารณะตามอำนาจหน้าที่ และความสัมพันธ์ระหว่างราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง โดยในมาตราที่ 12 แห่งกฎหมายดังกล่าว ได้กำหนดให้คณะกรรมการได้มีการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดทำแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นเครื่องมือหลักในการถ่ายโอนภารกิจและอำนาจหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะของรัฐให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงการออกประกาศตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ เพื่อให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดให้บริการสาธารณะตามอำนาจหน้าที่และภารกิจถ่ายโอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้ (เสนห์ จุ้ยโต, 2567) จึงอาจกล่าวได้ว่า วัตถุประสงค์สำคัญของแนวทางดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับท้องถิ่น และเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการประชาชน นั่นเอง

ในส่วนของจังหวัดตรัง มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนทั้งสิ้น 100 แห่ง แบ่งออกเป็น (1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง (2) เทศบาลนคร 1 แห่ง (3) เทศบาลเมือง 1 แห่ง (4) เทศบาลตำบล 20 แห่ง และ (5) องค์การบริหารส่วนตำบล 77 แห่ง ครอบคลุมใน 10 อำเภอ โดยมีอำนาจหน้าที่สำคัญทั้งทางการปกครอง การบริหารในท้องถิ่นของตนเอง การดูแลด้านสาธารณสุข โภค สาธารณูปการ การส่งเสริมสนับสนุนด้านต่าง ๆ อาทิ การส่งเสริมด้านการศึกษา กีฬา การท่องเที่ยว ฯลฯ รวมไปถึงการดูแลความสงบเรียบร้อยภายในท้องถิ่น (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2568) ซึ่งจากรายงานผลการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง ประจำปีงบประมาณ 2567 ที่ผ่านมา พบว่าด้านการบริหารจัดการมีคะแนนสูงสุด ส่วนด้านที่มีคะแนนน้อยที่สุด คือ ด้านการบริการสาธารณะ (ท้องถิ่นจังหวัดตรัง, 2567) ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาทัศนคติของประชาชนต่อการจัดบริการสาธารณะ เพื่อได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อจะได้อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนที่มาใช้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับทัศนคติของประชาชนต่อการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง

2. เพื่อเปรียบเทียบระดับทัศนคติของประชาชนต่อการจัดการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการบริการสาธารณะ

การจัดการบริการสาธารณะเป็นการดำเนินงานหรือกิจกรรมที่จัดขึ้นโดยรัฐหรือองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร เพื่อให้บริการแก่ประชาชนโดยทั่วไป โดยมีเป้าหมายในการตอบสนองความต้องการของสังคม การบริการสาธารณะครอบคลุมหลายด้าน เช่น การศึกษา สาธารณสุข การคมนาคม สวัสดิการสังคม และความปลอดภัย เป็นต้น (เทพศักดิ์ บุญรัตน์พันธุ์, 2555) อย่างไรก็ตาม แนวคิดหลักที่เกี่ยวข้องกับการจัดการบริการสาธารณะมีดังนี้ 1) การตอบสนองความต้องการของประชาชน: การบริการสาธารณะมีเป้าหมายหลักคือการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในด้านต่าง ๆ ที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ของสังคม เช่น การเข้าถึงการรักษาพยาบาล การศึกษา และการขนส่งที่มีประสิทธิภาพ 2) ความเสมอภาคและการเข้าถึง: การบริการสาธารณะควรเป็นไปอย่างเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ โดยประชาชนทุกคนมีสิทธิ์ที่จะได้รับบริการในระดับเดียวกัน โดยไม่มีการกีดกันตามพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม หรือภูมิศาสตร์ 3) การเน้นประโยชน์ส่วนรวม: การบริการสาธารณะมีลักษณะเป็นกิจกรรมที่เน้นประโยชน์ของสังคมโดยรวมมากกว่าการแสวงหากำไร การให้บริการจึงควรคำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง 4) ความรับผิดชอบและการบริหารจัดการที่ดี: การบริหารจัดการการบริการสาธารณะต้องมีความรับผิดชอบและโปร่งใส รวมถึงมีการตรวจสอบและประเมินผลการให้บริการ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และสามารถปรับปรุงการให้บริการได้อย่างต่อเนื่อง 5) การมีส่วนร่วมของประชาชน: การบริการสาธารณะควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการกำหนดนโยบาย เพื่อให้การบริการสอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของประชาชน

โดยสรุปในภาพรวม แนวคิดเกี่ยวกับการบริการสาธารณะเน้นการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประชาชน โดยมีความรับผิดชอบในการจัดสรรทรัพยากรและการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการที่มีคุณภาพและตอบสนองต่อความต้องการของพวกเขาอย่างแท้จริง (ปิยากร หวังมหารพร, 2566)

2. แนวคิดการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการบริหารจัดการบ้านเมืองของรัฐ ในระบบประชาธิปไตย โดยมุ่งลดบทบาทของรัฐส่วนกลาง (decentralize) ลงเหลือภารกิจหลักเท่าที่ต้องทำ เท่าที่จำเป็น และให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานชุมชนท้องถิ่น ตามเจตนารมณ์ของประชาชนมากขึ้น การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น จึงเป็นการจัดความสัมพันธ์ทาง อำนาจ หน้าที่ใหม่ ระหว่างส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์บ้านเมือง ที่ เปลี่ยนแปลงไปในสภาวะที่สังคมมีกลุ่มที่หลากหลาย มีความต้องการ และความคาดหวังจากรัฐที่ เพิ่มขึ้น และแตกต่างกัน ขัดแย้งกัน ในขณะที่รัฐเอง

Citation : วิสุทธิณี ธาณรัตน์. (2568). ทัศนคติของประชาชนต่อการจัดการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง. วารสาร

การบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 161 – 176. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.30>

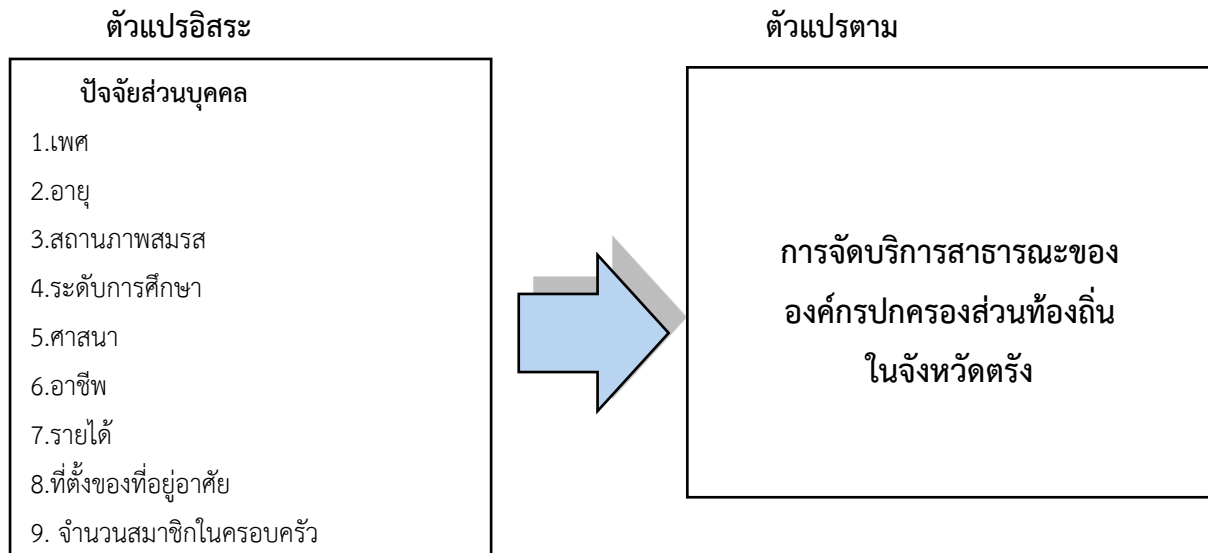
ก็มีขีดความสามารถ และทรัพยากรที่จำกัด ในการตอบสนองปัญหา ความต้องการ ที่เกิดขึ้นในแต่ละท้องถิ่น ได้ทันต่อเหตุการณ์ และตรงกับ ความต้องการของท้องถิ่น (นครินทร์ เมฆไตรรัตน์, 2552)

ดังนั้น การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Decentralization to Local Administrative Organizations) เป็นแนวคิดทางการบริหารที่มุ่งเน้นการถ่ายโอนอำนาจและความรับผิดชอบจากรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลระดับชาติไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วยองค์กรที่มีหน้าที่ในการบริหารจัดการและให้บริการสาธารณะในพื้นที่ท้องถิ่นของตน เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.), องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.), และเทศบาล (นันทวัฒน์ บรมานันท์, 2543)

โดยมีหลักการสำคัญ ดังนี้ 1) การใกล้ชิดกับประชาชน: การกระจายอำนาจมีเป้าหมายในการทำให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากขึ้น ซึ่งทำให้การตัดสินใจและการให้บริการ สาธารณะสอดคล้องกับความต้องการและสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น 2) การเพิ่มประสิทธิภาพใน การบริหาร: การกระจายอำนาจช่วยลดภาระของรัฐบาลกลาง และเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ทรัพยากรและบริการสาธารณะ เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถตอบสนองต่อปัญหาและความ ต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างรวดเร็วและตรงจุด 3) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของท้องถิ่น: การ กระจายอำนาจมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งให้กับองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ทำให้ท้องถิ่นมีความสามารถในการจัดการตนเอง และสามารถพัฒนาตามศักยภาพของพื้นที่ได้ 4) การมีส่วนร่วมของประชาชน: การกระจายอำนาจส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย และการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งช่วยเพิ่มความโปร่งใสและความรับผิดชอบต่อกระบวนการ บริหารจัดการ 5) การลดความเหลื่อมล้ำ: การกระจายอำนาจสามารถช่วยลดความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ ต่างๆ เนื่องจากท้องถิ่นมีอำนาจในการบริหารจัดการทรัพยากรและการพัฒนาในทิศทางที่ตอบสนองต่อ ความต้องการเฉพาะของพื้นที่นั้นๆ (เสนอ จัยโต, 2567)

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

การวิจัยเรื่อง การจัดการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรังในครั้งนี้ จาก การทบทวนวรรณกรรม เอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยไว้ดัง ภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

กลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กลุ่มตัวอย่าง คือ 1) เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เป้าหมาย คือ จังหวัดตรัง 2) มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป 3) สามารถสื่อสารถามตอบภาษาไทยได้ดี 4) สนใจเข้าร่วมโครงการวิจัยโดยได้รับข้อมูลอย่างครบถ้วน ผู้วิจัยได้ใช้การสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ในการเก็บตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการออกแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อให้ครอบคลุมข้อมูลที่ต้องการในการประมวลผลการวิจัย มีการแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ศาสนา อาชีพ รายได้ ที่ตั้งของที่อยู่อาศัย และจำนวนสมาชิกในครอบครัว เป็นแบบสอบถามแบบให้เลือกตอบหลายข้อ (Multiple Choice) ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมือง ส่วนที่ 3 ทศนคติของประชาชนต่อการจัดการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด

มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และส่วนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเป็นคำถามแบบปลายเปิด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม ด้วยวิธีการประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ และนำเสนอข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ศาสนา อาชีพ รายได้ ที่ตั้งของที่อยู่อาศัย และจำนวนสมาชิกในครอบครัวนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความถี่และค่าร้อยละ

2. ลักษณะพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง นำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความถี่และค่าร้อยละ

3. ระดับทัศนคติของประชาชนต่อการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง นำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการแปรผลจากค่าเฉลี่ย ผู้วิจัยมีเกณฑ์การแปรผลค่าเฉลี่ยดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง มีระดับทัศนคติต่อการจัดบริการมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง มีระดับทัศนคติต่อการจัดบริการมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง มีระดับทัศนคติต่อการจัดบริการปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง มีระดับทัศนคติต่อการจัดบริการน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง มีระดับทัศนคติต่อการจัดบริการน้อยที่สุด

4. การศึกษาเปรียบเทียบระดับทัศนคติของประชาชนต่อการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้โดยใช้การทดสอบแบบที (T-Test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนจำแนกทางเดียว (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามเกินกว่าครึ่งเป็นเพศหญิง (จำนวน 557 คน คิดเป็นร้อยละ 62.5) รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 324 คน คิดเป็นร้อยละ 36.4 มีช่วงอายุระหว่าง 35 – 59 ปี จำนวน 452 คิดเป็นร้อยละ 50.7 รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 21.1 และช่วงอายุ 18-25 ปี จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 14.8 มีสถานภาพสมรส จำนวน 539 คน คิดเป็นร้อยละ 60.5 รองลงมาสถานภาพโสด จำนวน 266 คน คิดเป็นร้อยละ 29.9 สำหรับระดับการศึกษาสูงสุด ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 25.8 รองลงมา คือ ระดับประถมศึกษา จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 24.5 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 206 คน คิดเป็นร้อยละ 23.1 ส่วนใหญ่

นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 756 คิดเป็นร้อยละ 84.8 รองลงมาศาสนาอิสลาม จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 14.5 และศาสนาคริสต์ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 0.7 ในส่วนของอาชีพของผู้ทำแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 247 คน คิดเป็นร้อยละ 27.7 รองลงมา คือ ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 24.9 และเกษตรกร จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 20.4 สำหรับรายได้ต่อเดือนโดยเฉลี่ยของผู้ทำแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ 10,001 – 20,000 บาท จำนวน 418 คน คิดเป็นร้อยละ 46.9 รองลงมา 20,001 – 30,000 บาท จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 23.2 และ 30,001-40,000 บาท จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 10.5 ที่ตั้งของที่อยู่อาศัย ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล จำนวน 495 คน คิดเป็นร้อยละ 55.6 รองลงมา คือ ในเขตเทศบาล จำนวน 396 คน คิดเป็นร้อยละ 44.4 และจำนวนสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่ 4 คน จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 29.3 รองลงมา คือ 3 คน จำนวน 174 คน คิดเป็น 19.5

2. ลักษณะพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งผู้บริหารสมาชิกสภาท้องถิ่นในครั้งที่ผ่านมามีจำนวน 863 คน คิดเป็นร้อยละ 96.9 การติดตามข่าวสารการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ที่มีการติดตามบ้างเป็นครั้งคราว จำนวน 540 คน คิดเป็นร้อยละ 60.6 รองลงมา คือ มีการสนใจ/ติดตามสม่ำเสมอ จำนวน 250 คน คิดเป็นร้อยละ 28.1 และส่วนใหญ่เกินกว่าครึ่งได้มีโอกาสพูดคุยประเด็นปัญหาในพื้นที่กับเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 463 คน คิดเป็นร้อยละ 52.0 รองลงมา คือ ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 275 คน คิดเป็นร้อยละ 30.8 การมีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจ่ายภาษีหรือค่าธรรมเนียม จำนวน 603 คน คิดเป็นร้อยละ 67.7 การเข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้าน/ชุมชน/ตำบล/อำเภอ/จังหวัด จำนวน 624 คน คิดเป็นร้อยละ 70.0 การเข้าร่วมติดตามข้อมูลหรือร่วมสอบถามหรือแจ้งปัญหาการให้บริการสาธารณะให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผ่านช่องทางออนไลน์ หรือ Social media เช่น Facebook, Line หรือช่องทางอื่นๆ จำนวน 532 คน คิดเป็นร้อยละ 59.7 การเข้าร่วมในกิจกรรมโครงการ หรือ งานต่างๆ ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการหรือจัดให้มีขึ้น จำนวน 590 คน คิดเป็นร้อยละ 66.2 การเข้าร่วมร่วมทำประเพณี/ประเพณีจารณ์ เพื่อตัดสินใจในโครงการสำคัญๆ ที่กระทบต่อชุมชนโดยรวม จำนวน 590 คน คิดเป็นร้อยละ 66.2

3. ทศนคติของประชาชนต่อการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง

จากการศึกษาพบว่า ระดับทัศนคติของประชาชนต่อการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($=3.37$ S.D. 0.62) โดยประเด็นการดูแลสุขอนามัยหรือสวัสดิการขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้สูงอายุ เด็กสตรี ผู้ด้อยโอกาส หรือผู้พิการในชุมชนเป็นอย่างดี จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($=3.53$ S.D. 0.89) รองลงมา คือ การส่งเสริมและดูแลศิลปวัฒนธรรมศาสนา หรือประเพณีอันดีงามของชุมชนอย่างเพียงพอ ($=3.50$ S.D. 0.83) และเด็กนักเรียนของโรงเรียนสังกัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีทักษะความรู้พัฒนาการทางด้านจิตใจ หรือ มีความสามารถทางานทำ

Citation : วิสุทธิณี ธาณิรัตน์. (2568). ทศนคติของประชาชนต่อการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง. วารสาร

การบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 161 – 176. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.30>

หรือเรียนต่อได้ตามที่ต้องการตามลำดับ ($=3.47$ S.D. 0.84) ส่วนประเด็นที่ได้คะแนนน้อยที่สุด คือ การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการส่งเสริมการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ ห้องสมุด/ที่อ่านหนังสือให้แก่ประชาชนในชุมชนอย่างทั่วถึง และเพียงพอ ($=3.14$ S.D. 0.86) ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับทัศนคติของประชาชนต่อการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง

ประเด็น	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. การได้รับทราบข้อมูลข่าวสารจากอปท. เกี่ยวกับการบริหารงานในพื้นที่	3.30	0.79	ปานกลาง
2. ผู้บริหารของอปท. มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและนำความคิดเห็นข้อเรียกร้อง หรือข้อเสนอแนะต่างๆ ของประชาชนไปปฏิบัติ	3.31	0.81	ปานกลาง
3. อปท. มีการจัดสรรงบประมาณหรือทำโครงการตรงกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน	3.28	0.82	ปานกลาง
4. อปท. มีการเปิดกว้างให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการต่างๆ เป็นอย่างดี	3.35	0.86	ปานกลาง
5. ประชาชนอยากมีส่วนร่วม กับ อปท. ต่อไป เพราะผู้บริหารหรือบุคลากรของ อปท. สนใจรับฟังเสียงของประชาชน	3.36	0.83	ปานกลาง
6. ถนนหนทาง สะพาน และสิ่งปลูกสร้างภายในชุมชนมีเพียงพอและมีสภาพการใช้งานได้ดี	3.46	0.93	มาก
7. การระบายน้ำภายในชุมชนช่วงที่ฝนตกหนักเป็นไปได้ด้วยดี ไม่มีปัญหาน้ำเอ่อล้นจนท่วมถนน	3.36	0.95	ปานกลาง
8. แหล่งน้ำภายในชุมชนมีปริมาณน้ำเพียงพอต่อการบริโภค อุปโภค หรือ การทำการเกษตร การประมง ประกอบอาชีพ หรือการดำเนินธุรกิจของเอกชน	3.38	0.95	ปานกลาง
9. อปท. มีการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เจริญก้าวหน้าและทำให้ระดับรายได้และความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น	3.32	0.83	ปานกลาง
10. การส่งเสริมอาชีพ การท่องเที่ยวหรือการลงทุนของ อปท. ทำให้มีเงินหมุนเวียนทั่วถึงไปยังประชาชนกลุ่มต่างๆอย่างเหมาะสมเป็นธรรม	3.25	0.86	ปานกลาง
11. หาก อปท. ไม่มีการดำเนินโครงการส่งเสริมอาชีพ การท่องเที่ยว การเกษตร หรือการพัฒนาฝีมือแรงงานในปัจจุบัน ส่งผลให้ระดับรายได้ของประชาชนในพื้นที่ลดลงเป็นอย่างมาก	3.24	0.88	ปานกลาง
12. อปท. มีการส่งเสริมการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ ห้องสมุด/ที่อ่านหนังสือให้แก่ประชาชนในชุมชนอย่างทั่วถึง และเพียงพอ	3.14	0.86	ปานกลาง

Citation : Taneerat, W. (2025). Public Attitudes toward Public Service Delivery by Local Government Organizations in

Trang Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 161 - 176.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.30>

ประเด็น	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
13. ครูหรือบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียน/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของอปท. มีคุณภาพและทำงานทุ่มเทเอาใจใส่ต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างดี	3.45	0.83	มาก
14. เด็กนักเรียนของโรงเรียนสังกัด อปท. มีทักษะความรู้พัฒนาการทางด้านจิตใจ หรือ มีความสามารถทางงานทำหรือเรียนต่อได้ตามที่ต้องการ	3.47	0.84	มาก
15. ผู้สูงอายุ เด็กสตรี ผู้ด้อยโอกาส หรือผู้พิการในชุมชนได้รับการดูแล สุขอนามัยหรือสวัสดิการขั้นพื้นฐานเป็นอย่างดี จาก อปท.	3.53	0.89	มาก
16. การบริการทางการแพทย์ฉุกเฉิน 1669 หรือ การดูแลรักษาสุขภาพของ อปท. ทำให้รายจ่ายครัวเรือนด้านการรักษาพยาบาลลดน้อยลง	3.35	0.92	ปานกลาง
17. อปท. มีบทบาทสำคัญที่ทำให้โรคระบาดหรือโรคภัยไข้เจ็บในชุมชนลดลง หรือทำให้ประชาชนในชุมชนมีสุขภาพที่ดีขึ้น	3.44	0.87	มาก
18. อปท. สามารถดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินได้ดี คดีอาชญากรรม ความขัดแย้ง หรือยาเสพติดลดลง	3.31	0.84	ปานกลาง
19. อปท. มีการจัดระเบียบการใช้ถนนทางเท้า หรือที่สาธารณะได้อย่างเรียบร้อย ไม่กีดขวางการจราจร การสัญจรของประชาชน และมีภูมิทัศน์ที่สวยงาม	3.39	0.88	ปานกลาง
20. อปท. สามารถวางแผนป้องกันและรับมือกับภัยพิบัติต่างๆ ได้เป็นอย่างดี	3.39	0.85	ปานกลาง
21. อปท.มีระบบการจัดการขยะได้เป็นอย่างดี ทำให้พื้นที่ในชุมชนมีความสะอาด และไม่มีขยะตกค้าง	3.40	0.84	ปานกลาง
22. แม่น้ำ ลำคลอง หรือแหล่งน้ำชุมชนมีความสะอาด หรือไม่ส่งกลิ่นเหม็นเน่า	3.42	0.87	มาก
23. ประชาชนไม่มีปัญหาด้านสุขภาพ หรือจิตใจ อันเนื่องมาจากปัญหามลพิษทางอากาศ สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม หรือเสียงดังรบกวน	3.41	0.90	มาก
24. อปท. มีการส่งเสริมและดูแลศิลปวัฒนธรรม ศาสนา หรือประเพณีอันดีงามของชุมชนอย่างเพียงพอ	3.50	0.83	มาก
25. อัตลักษณ์หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้รับการส่งเสริม พัฒนา และอนุรักษ์จาก อปท. อย่างเพียงพอ	3.46	0.82	มาก
26. ประชาชนมีความมั่นใจในความรู้ ความสามารถของคณะผู้บริหาร และบุคลากรของ อปท. ที่จะจัดการ/แก้ไขปัญหาต่างๆในชุมชนได้	3.38	0.79	ปานกลาง
27. เมื่อใดก็ตามที่ อปท. จะทำโครงการสำคัญที่กระทบต่อชุมชน หรือการดำเนินชีวิต ประชาชนจะได้รับข้อมูลจาก อปท. ก่อนเสมอๆ	3.33	0.85	ปานกลาง

ประเด็น	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
28. อบท. ของท่านไม่มีการทุจริต คอร์รัปชั่น ซื่อสัตย์ ซื่อเสียง เรียกรับสินบน หรือค่าน้ำร้อนน้ำชา	3.36	0.88	ปานกลาง
29. ท่านรู้สึกว่ อบท. เป็นองค์กรของประชาชนเพราะมุ่งทำงานเพื่อประโยชน์ของประชาชน และตรวจสอบ หรือควบคุมได้โดยประชาชน	3.41	0.83	มาก
30. ท่านคิดว่า อบท. ใช้จ่ายเงินภาษีอย่างคุ้มค่า และยินดีจะสนับสนุนด้วยการบริจาคหรือจ่ายภาษีให้แก่ อบท. ต่อไป	3.39	0.83	ปานกลาง
รวม	3.37	0.62	ปานกลาง

ที่มา : วิสุทธิณี ธานีรัตน์ (2568)

4. ผลการเปรียบเทียบระดับทัศนคติของประชาชนต่อการจัดการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ สถานภาพการสมรส ศาสนา และรายได้ แตกต่างกันจะมีระดับทัศนคติของประชาชนต่อการจัดการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรังไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และที่ตั้งที่อยู่อาศัยแตกต่างกันจะมีระดับทัศนคติของประชาชนต่อการจัดการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบระดับทัศนคติของประชาชนต่อการจัดการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล								
เพศ	อายุ	สถานภาพ สมรส	ระดับ การศึกษา	ศาสนา	อาชีพ	รายได้	ที่ตั้งของ ที่อยู่อาศัย	จำนวน สมาชิกใน ครอบครัว
-	F=1.243*	-	F=1.351**	-	F=1.218*	-	F=1.712**	-
-	✓	-	✓	-	✓	-	✓	-

หมายเหตุ ✓ และ *,** หมายถึง มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือ .01 ตามลำดับ
- หมายถึง ไม่มีความแตกต่าง

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาระดับทัศนคติของประชาชนต่อการจัดการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง ผลการศึกษาพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งยังมีความแตกต่างกันในการดำเนินงานเพื่อตอบสนองความ

Citation : Taneerat, W. (2025). Public Attitudes toward Public Service Delivery by Local Government Organizations in

Trang Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 161 - 176.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.30>

ต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ ทั้งในด้านทรัพยากร งบประมาณ หรือจำนวนบุคลากรที่มีหน้าที่ให้บริการ (ประเมิน กาฬภักดี, 2564) อย่างไรก็ตาม การที่ประชาชนให้คะแนนสูงสุดแก่การดูแลสุขอนามัยและสวัสดิการขั้นพื้นฐานสำหรับกลุ่มเปราะบางในชุมชน เช่น ผู้สูงอายุ เด็ก สตรี ผู้ด้อยโอกาส และผู้พิการสะท้อนให้เห็นถึงการยอมรับในบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดบริการสาธารณะด้านสวัสดิการสังคมขั้นพื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่พึงพอใจ ซึ่งถือเป็นการดำเนินนโยบายสาธารณะที่มีเป้าหมายชัดเจนต่อกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ตลอดจนยังคงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อทัศนคติในทางบวกของประชาชน โดยเปลี่ยนมุมมองของประชาชนที่มีต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอดีตที่มักให้ความสำคัญเฉพาะการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานเท่านั้น (นุกูล ชื่นพิง และคณะ, 2566)

ในขณะที่ประเด็นด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ศาสนา และประเพณี และการพัฒนาศักยภาพนักเรียนในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก็อยู่ในระดับค่อนข้างดี สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและอัตลักษณ์ของชุมชนควบคู่ไปกับการพัฒนาเยาวชนในด้านทักษะ ความรู้ และความสามารถในการดำเนินชีวิตต่อไป (Nabatchi, Sancino, & Sicilia, 2017)

แต่ทั้งนี้ สำหรับประเด็นที่ได้รับคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ การส่งเสริมการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการจัดการห้องสมุดหรือแหล่งเรียนรู้ให้แก่ประชาชนแสดงให้เห็นถึงจุดอ่อนหรือข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งความรู้และเทคโนโลยีของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากงบประมาณที่จำกัด การขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ หรือการขาดความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายด้านการศึกษาและเทคโนโลยี ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและวางแผนการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยควรให้ความสำคัญมากยิ่งขึ้นกับการส่งเสริมการเรียนรู้และเทคโนโลยีให้แก่ประชาชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างสมดุลในทุกมิติ (Lapuenta, & Van de Walle, 2020) ซึ่งในปัจจุบัน รัฐบาลเองก็ได้พยายามปรับบทบาทเข้าสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลเพิ่มมากขึ้น (Kurfali, Arifoglu, Tokdemir, & Pacin, 2017; Sriram, Misomnai, Metasuttirat, & Rajphaetyakhom, 2019)

นอกจากนี้ หากพิจารณาในประเด็นการที่ภาครัฐปรับเปลี่ยนไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่หลายแห่งเริ่มมีการปรับตัว แต่ก็ยังมีอีกหลายแห่งที่ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากขาดทรัพยากรและงบประมาณที่เพียงพอ จึงทำให้มีประสิทธิผลของการให้บริการประชาชนภายใต้แนวคิดรัฐบาลดิจิทัลยังไม่มีอุปสรรคหลายประการ (Karniawati, Redjo, Suwaryo, & Mulyawan, 2017; บุณยจิตร แก้วศรีมล, 2566)

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบระดับทัศนคติของประชาชนต่อการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการศึกษาสามารถอภิปรายได้ว่า ในประเด็นด้านอายุนั้น เนื่องจากกลุ่มประชาชนในช่วงอายุที่แตกต่างกันมักมีมุมมองและความคาดหวังต่อการบริการสาธารณะที่แตกต่างกัน ดังเช่นในกรณีนี้ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่กำลังอยู่ในกลุ่มวัยทำงาน จึงอาจให้ความสำคัญกับบริการที่สนับสนุนเศรษฐกิจหรือครอบครัว ในขณะที่กลุ่มผู้สูงอายุจะมีความคาดหวังประเด็นด้านสวัสดิการและการดูแลสุขภาพมากกว่ากลุ่มอื่น (ชมภูนุช หุ่นนาค และคณะ, 2567) ส่วนปัจจัยระดับ

การศึกษา โดยบุคคลที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามักมีความสามารถในการวิเคราะห์เปรียบเทียบ และสามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะได้มากกว่า จึงมีมาตรฐานหรือความคาดหวังสูงกว่ากลุ่มที่มีระดับการศึกษาน้อยกว่า (ภาณุวัฒน์ ประเสริฐลาภ, & เฉลิมพร เย็นเยือก, 2567) นอกจากนี้ สำหรับปัจจัยด้านอาชีพ ส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าในการจัดบริการสาธารณะ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ประกอบธุรกิจส่วนตัวและเกษตรกร จึงจำเป็นต้องพึ่งพาบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานหรือสวัสดิการจากรัฐมากกว่าผู้มีรายได้ประจำ ดังนั้น ประเด็นดังกล่าวอาจส่งผลต่อทัศนคติและการประเมินประสิทธิภาพในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ณัทกวี ศิริรัตน์, 2565) อย่างไรก็ตาม ปัจจัยด้านที่ตั้งของที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล สามารถอธิบายในประเด็นนี้ได้ว่า สำหรับพื้นที่ที่มีความเป็นเมือง (ในเขตเทศบาล) จะมีความพร้อมทั้งในด้านงบประมาณ ด้านทรัพยากร และด้านการบริหารงาน จึงสามารถจัดบริการสาธารณะที่มีคุณภาพได้ดีกว่าพื้นที่ห่างไกลหรือในพื้นที่ชนบท จึงส่งผลให้ประชาชนในแต่ละพื้นที่มีประสบการณ์ที่แตกต่างกันในการรับบริการ (Wahida, Nurjannah, Wijaya, Al-Qarnain, & Guna, 2022; วรฉัตร วรวิวัฒน, 2566)

แต่อย่างไรก็ตาม ไม่พบว่า เพศ สถานภาพการสมรส ศาสนา และรายได้ ส่งผลต่อระดับทัศนคติของประชาชนต่อการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง แสดงให้เห็นว่าปัจจัยพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจเหล่านี้ไม่ได้ส่งผลโดยตรงต่อการรับรู้หรือความพึงพอใจต่อการบริการสาธารณะ ซึ่งอาจสะท้อนว่า ประชาชนไม่ว่าจะมีสถานะทางสังคมหรือรายได้ที่แตกต่างกัน ก็ยังได้รับลักษณะของการจัดบริการสาธารณะในทิศทางที่ใกล้เคียงกัน หรือมีมาตรฐานที่ได้รับอย่างเท่าเทียมกันในระดับหนึ่ง ด้วยเหตุนี้ การออกแบบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรมีการคำนึงถึงความแตกต่างและเหมาะสมตามลักษณะประชากรในแต่ละกลุ่ม โดยเฉพาะในด้านอายุ การศึกษา อาชีพ และที่ตั้ง เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของประชาชนได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการบริหารเชิงพื้นที่ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาการจัดบริการสาธารณะในระดับท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน(พัชรนันท์ แท่งทองกลาง, ชิดชนก ที่สุกะ, & มัลลิกา เพียสา. 2567)

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์เพื่อประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการออกแบบนโยบายสาธารณะที่ตอบสนองต่อประชาชนได้ดียิ่งขึ้น โดยควรมีปรับปรุงการจัดบริการสาธารณะให้ครอบคลุมหลากหลาย เช่น การส่งเสริมคุณภาพชีวิต การจัดบริการด้านสุขภาพ การพัฒนาการศึกษาให้แก่กลุ่มคนทุกช่วงวัย เป็นต้น

1.2 เพื่อให้การจัดบริการสาธารณะสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่มากขึ้น
ดังนั้น ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านการ
เปิดเวทีให้ประชาชนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนวคิดร่วมกับภาครัฐมากขึ้น เช่น การประชา
พิจารณ์ การรับฟังความคิดเห็นผ่านช่องทางออนไลน์ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากการใช้แบบสอบถามอาจไม่เพียงพอในการเข้าใจเหตุผลเบื้องหลังของทัศนคติ ดังนั้น
จึงควรมีการเพิ่มการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อเจาะลึกมุมมองของประชาชน การสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการจัดกลุ่ม
สนทนา (Focus Group)

2.2 ควรมีการศึกษาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของทัศนคติในช่วงเวลาต่างๆ เพื่อดูผลของนโยบาย
หรือการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ และนำมาเปรียบเทียบกับทัศนคติของประชาชนในจังหวัดอื่นๆ เพื่อดูแนวโน้ม
และความแตกต่างที่เกิดขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2568). *ข้อมูลจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแยกรายจังหวัด*. สืบค้น
จาก <https://www.dla.go.th/work/abt/index.jsp>
- ชมภูนุช หุ่นาค, จุมพล หนิมพานิช, พลฐวัช วงษ์พิริยชัย, และ ประณิกา โตตลาดิวงศ์. (2567). การ
ประยุกต์ใช้แนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ในต่างประเทศและประเทศไทย. *วารสารสถาบันวิจัย
และพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา*, 9(2), 172–183.
- ณัทกวี ศิริรัตน์. (2565). องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: การบริการสาธารณะ. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัย
ราชภัฏเพชรบุรี*, 12(1), 131–142.
- เทพศักดิ์ บุญรัตพันธุ์. (2555). หน่วยที่ 1. แนวคิดและหลักการของการบริการสาธารณะ. ใน *การบริหาร
การบริหารการสาธารณะ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ท้องถิ่นจังหวัดตรัง. (2567). *รายงานผลการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด
ตรัง ประจำปีงบประมาณ 2567*. สืบค้นจาก <https://www.tranglocal.go.th/POWERPOINT.pdf>
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2552). *รายงานผลการศึกษาค้นคว้าหน้าของการกระจายอำนาจในประเทศไทย
และข้อเสนอโครงการเสริมสร้างขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนการ
กระจายอำนาจและธรรมาภิบาลท้องถิ่น* (รายงานฉบับสมบูรณ์). สถาบันพระปกเกล้า.
- นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2543). *การปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540*.
กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- นุกูล ชื่นพัก, วรลักษณ์ ลลิตศิริวิมล, นิวัฒน์ สวัสดิ์แก้ว, เพ็ญสุข เกตุมณี, และ ฐิติพงศ์ เกตุอมร. (2566).
การให้บริการงานบริการสาธารณะจากทัศนะผู้รับบริการของเทศบาลเมืองคองหงส์ในจังหวัดสงขลา.

Journal of Roi Kaensarn Academi, 8(6), 296–308. สืบค้นจาก [https://so02.tci-](https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKSA/article/view/261199/176566)

[thaijo.org/index.php/JRKSA/article/view/261199/176566](https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKSA/article/view/261199/176566)

บุรณจิตร แก้วศรีมิล. (2566). ประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนภายใต้แนวคิดรัฐบาลดิจิทัล. *สหวิทยาการและความยั่งยืนปริทรรศน์ไทย*, 12(2), 231–242.

ประเมิน กาฬภักดี. (2564). ความต้องการของประชาชนต่อการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลทะเลบก อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ นายเรืออากาศ*, 9(4), 5–18. สืบค้นจาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/KANNICHA/article/view/251583/171027>

ปิยากร หวังมหาพร. (2566). *การจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ มองผ่านนโยบายประชารัฐ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542. (2542). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่มที่ 116 ตอนที่ 114 ก. ลงวันที่ 17 พฤศจิกายน 2542. สืบค้นจาก <https://www.dla.go.th>

พัชรนันท์ แท่งทองกลาง, ชิดชนก ทีสุกะ, และ มัลลิกา เพียสา. (2567). พื้นฐานแนวคิดทฤษฎี และรูปแบบการบริการสาธารณะแนวใหม่. *วารสารการบริหารการจัดการและการพัฒนาที่ยั่งยืน*, 2(4), 822–830.

ภาณุวัฒน์ ประเสริฐลาภ, และ เฉลิมพร เย็นเยือก. (2567). คุณภาพการบริการสาธารณะของเทศบาลนครสมุทรสาคร. *วารสารไตรศาสตร์*, 10(1), 18–26.

วรฉัตร วรวิรรณ. (2566). การบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 3(2), 39–56.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. (2540). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่มที่ 114 ตอนที่ 55 ก. ลงวันที่ 11 ตุลาคม 2540. สืบค้นจาก <https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2540/A/055/1.PDF>

เสน่ห์ จุ้ยโต. (2567). *การบริหารธรรมาภิบาล : ต้นแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Karniawati, N., Redjo, S. I., Suwaryo, U., & Mulyawan, R. (2017). e-Government in public service: Studies on tangibles aspects in licensing services at Penanaman Modal dan Pelayanan Terpadu Satu Pintu Office, West Java, Indonesia. *Asian Political Science Review*, 1(1), 56–64.

Kurfali, M., Arifoglu, A., Tokdemir, G., & Pacin, Y. (2017). Adoption of e-government services in Turkey. *Computers in Human Behavior*, 66(3), 168–178. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2016.09.041>

Citation : Taneerat, W. (2025). Public Attitudes toward Public Service Delivery by Local Government Organizations in

Trang Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 161 - 176.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.30>

- Lapiente, V., & Van de Walle, S. (2020). The effects of new public management on the quality of public services. *Governance*, 33(3), 461–475.
<https://doi.org/10.1111/gove.12502>
- Nabatchi, T., Sancino, A., & Sicilia, M. (2017). Varieties of participation in public services: The who, when, and what of coproduction. *Public Administration Review*, 77(5), 766–776.
<https://doi.org/10.1111/puar.12765>
- Potipiroon, W., & Wongpreedee, A. (2021). Ethical climate and whistleblowing intentions: Testing the mediating roles of public service motivation and psychological safety among local government employees. *Public Personnel Management*, 50(3), 327–355.
- Sriram, N., Misomnai, C., Metasuttirat, J., & Rajphaetyakhom, C. (2019). A comparative analysis of new public management, new public service and new public governance. *Asian Political Science Review*, 3(2), 32–39.
- Wahida, S., Nurjannah, N., Wijaya, E., Al-Qarnain, M., & Guna, A. (2022). The effect of village expansion on public development and services: Evidence in Indonesia. *Asian Political Science Review*, 6(1), 1–11.

ศักยภาพการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน Management Potential of Community Enterprises in Mae Hong Son Province

รภัสสรณ์ คงธนจารูนันต์^{1*}, สุรัชชัย กังวล², และ สุพจน์ คำมะณี³

Raphassorn Kongtanajaruanun^{1*}, Surachai Kungwon², and Supot Kammanid³

¹⁻²คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เชียงใหม่; Faculty of Economics, Maejo University, Chiang Mai, Thailand.

³วิทยาลัยแม่ฮ่องสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่; Mae Hong Son College, Chiang Mai Rajabhat University, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : Phassy77@gmail.com

DOI : 10.14456/jlgisrru.2025.31

Received : April 13, 2025; Revised : May 14, 2025; Accepted : May 15, 2025

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับศักยภาพและวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยมุ่งเน้นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปอาหาร ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากภายใต้บริบทของจังหวัดชายแดนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและทรัพยากร กลุ่มเป้าหมายคือ วิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่จดทะเบียนอย่างเป็นทางการกับกรมส่งเสริมการเกษตร การวิจัยใช้ระเบียบวิธีเชิงปริมาณ จำนวนประชากร 1,040 วิสาหกิจชุมชน คำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ระดับ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนอย่างเป็นทางการ จำนวน 289 แห่ง ใช้วิธีการสุ่มแบบง่ายด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์จากวิสาหกิจที่ขึ้นทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ 7 อำเภอ ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน การเก็บข้อมูลใช้แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha = 0.925) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนถึงความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนในการปรับตัวและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านภาวะผู้นำ ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมของสมาชิก การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพการบริหารจัดการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การมีส่วนร่วมของสมาชิก การบริหารจัดการภายใน และภาวะผู้นำ ซึ่งสามารถพยากรณ์ศักยภาพโดยรวมได้ถึง 78.2% ($R^2 = 0.782$) งานวิจัยนี้สังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ 5 ด้าน ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนทางสังคม การจัดการองค์กร การเข้าถึงตลาด และการสนับสนุนจากภายนอก และข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน เช่น การพัฒนาทักษะ การเชื่อมโยงเครือข่าย และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อยกระดับวิสาหกิจชุมชนให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดสมัยใหม่

Citation : Kongtanajaruanun, R., Kungwon, S., & Kammanid, S. (2025). Management Potential of Community Enterprises in Mae Hong Son Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 177 - 190.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.31>

คำสำคัญ (Keywords) : ศักยภาพการบริหารจัดการ, วิสาหกิจชุมชน, จังหวัดแม่ฮ่องสอน

Abstract

This study aimed to assess the level of management potential and analyze the key factors influencing the management of community enterprises in Mae Hong Son Province. The research focused specifically on food-processing community enterprises, which play a significant role in driving the grassroots economy in the context of a border province characterized by cultural and resource diversity. The target population comprised community enterprises and their networks that were officially registered with the Department of Agricultural Extension. A quantitative research methodology was employed, with a total population of 1,040 community enterprises. The sample size of 289 enterprises was determined using Yamane's formula (1973) with a margin of error set at 0.05. Simple random sampling was conducted using computer software to select enterprises registered across the seven districts of Mae Hong Son Province. Data was collected using a structured questionnaire with a high level of reliability (Cronbach's Alpha = 0.925) and analyzed using descriptive statistics and multiple regression analysis.

The findings revealed that the overall management potential of community enterprises was rated at the highest level, reflecting the resilience and adaptability of local organizations, particularly in leadership, transparency, and member participation. Statistically significant factors affecting management capacity included member participation, internal management, and leadership, which together accounted for 78.2% of the variance in management potential ($R^2 = 0.782$). The study synthesized new knowledge in five critical domains: human capital, social capital, organizational management, market access, and external support. It also proposed strategic recommendations for sustainable management development, including skill enhancement, network integration, and the application of digital technologies to strengthen the competitiveness of community enterprises in modern markets.

Keywords : Management Capacity, Community Enterprises, Mae Hong Son Province

Citation : รัชสิริ คณจารุอนันต์, สุรัชย์ กังวล, และ สุพจน์ คำมะนิต. (2568). ศักยภาพการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนจังหวัด

แม่ฮ่องสอน. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 177 – 190.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.31>

บทนำ (Introduction)

ประเทศไทยกำลังเดินทางไปสู่การเป็น “สังคมก้าวหน้า” ผ่านการดำเนินยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579) ซึ่งวางรากฐานสำคัญในการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะการพัฒนาภาคการผลิตและบริการควบคู่ไปกับการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนทั่วประเทศ ภายใต้เป้าหมายสำคัญ คือ “การพลิกโฉมประเทศไทยสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและทันสมัย” (จิตติมา ดำรงวัฒนะ และประนอม การชะนันท์, 2568) ในเป้าหมายที่ 7 ของยุทธศาสตร์ฯ ได้เน้นย้ำถึงการเสริมสร้างขีดความสามารถของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ให้มีความเข้มแข็งและสามารถแข่งขันในเวทีโลกได้ ซึ่งสอดคล้องกับ แผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน (พ.ศ. 2566–2570) ที่มุ่งสร้างรากฐานเศรษฐกิจที่แข็งแกร่งผ่านการเสริมสร้างศักยภาพในระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะการนำ เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรม เข้ามาใช้ในการขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นยังสอดคล้องกับ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (SEP) และ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ของสหประชาชาติ โดยมีการประยุกต์ใช้ BCG Model (Bio-Circular-Green Economy) เพื่อส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า พร้อมรักษาสิ่งแวดล้อม และกระจายรายได้อย่างทั่วถึง สู่เป้าหมายของการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง (วรินทร์ สิริพงษ์ธนภัทร และคณะ, 2568)

จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตั้งอยู่ในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย เป็นจังหวัดชายแดนที่มีภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาสลับซับซ้อน และมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรม ส่งผลให้เกิดเอกลักษณ์อันโดดเด่นในด้านการผลิตและวิถีชีวิตท้องถิ่น จากข้อมูลของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2567) จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) มูลค่ารวม 15,021 ล้านบาท โดยมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ GPP ต่อหัวของประชากรในปี 2567 อยู่ที่ 63,370 บาท ซึ่งเป็นผลจากการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในภาคเกษตรกรรม บริการ และอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลิตสินค้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีการเติบโตอย่างเห็นได้ชัด (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2565) ภายใต้นโยบายของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบพุ่งเป้า จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพ และพัฒนาเครือข่ายผู้ประกอบการท้องถิ่น ผ่านกระบวนการเพิ่มศักยภาพในการบริหารจัดการ ทรัพยากร และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพมาตรฐาน สามารถแข่งขันในตลาดสมัยใหม่ได้ ด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่มจากแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) โดยการเชื่อมโยงอัตลักษณ์วัฒนธรรมกับนวัตกรรมผลิตภัณฑ์อย่างลงตัว ดังข้อมูลจากกองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร (2567) ระบุว่า จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนอย่างเป็นทางการแล้วกว่า 1,040 กลุ่ม ซึ่งถือเป็นฐานรากสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างมีศักยภาพ

จากบริบทดังกล่าว การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยมุ่งเน้นไปที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปอาหาร เนื่องจากกลุ่มแปรรูป

อาหารเป็นกลุ่มหลักที่สร้างรายได้หมุนเวียนในชุมชน และมีการนำวัตถุดิบทางการเกษตรมาเพิ่มมูลค่าผ่านการแปรรูป เป็นการสร้าง “เศรษฐกิจฐานราก” ที่มั่นคงและยั่งยืน และเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันและการขยายตัวทางเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่น อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม เสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ และส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับความเกื้อกูลระหว่างชุมชนกับทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. ศึกษาระดับศักยภาพการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน
2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

การศึกษาศักยภาพการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดแม่ฮ่องสอนจำเป็นต้องพิจารณาองค์ประกอบสำคัญหลายด้าน ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน แนวคิดด้านการบริหารจัดการ การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก และบริบททางสังคมและเศรษฐกิจของพื้นที่ชายแดน ซึ่งสามารถสรุปวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้ 1. แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การรวมกลุ่มของสมาชิกในชุมชนที่มีเป้าหมายเพื่อสร้างรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ และการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน (จริยา สุพรรณ และคณะ, 2568) โดยแนวคิดนี้เน้นความยั่งยืน ความเข้มแข็งของเครือข่าย และความสามารถในการพึ่งพาตนเอง ซึ่งตรงกับแนวคิดของ จิตติมา ดำรงวัฒนะ และ ประนอม การชะนันท (2568) ที่กล่าวว่า “วิสาหกิจชุมชนเป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน โดยเน้นการรวมพลังของคนในท้องถิ่นในการสร้างมูลค่าเพิ่มจากฐานทรัพยากรของตนเอง” 2. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ สิทธิพันธ์ พูนเอียดและคณะ (2568) ได้เสนอองค์ประกอบของการบริหารจัดการที่สำคัญ ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การอำนวยการ (Directing) และการควบคุม (Controlling) ซึ่งเมื่อนำมาประยุกต์ใช้กับวิสาหกิจชุมชนจะช่วยให้กลุ่มมีทิศทางดำเนินงานที่ชัดเจน มีระบบการบริหารภายในที่โปร่งใส และสามารถวัดผลความสำเร็จได้อย่างเป็นรูปธรรม 3. ศักยภาพในการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชน ดังงานวิจัยของ วีรยา ภักธราชาชัยและคณะ (2566) เรื่องการศึกษาศักยภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์เชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคามสู่ตลาดต่างประเทศ พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อศักยภาพการบริหารจัดการ ได้แก่ ความรู้ความสามารถของผู้นำ ความร่วมมือของสมาชิก ความสามารถในการเข้าถึงตลาด และการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งสอดคล้องกับ จินตวิทย์ เกษมสุข (2561) ที่ชี้ว่าการพัฒนาองค์กรชุมชนต้องอาศัยการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความเป็นเจ้าของและความยั่งยืน

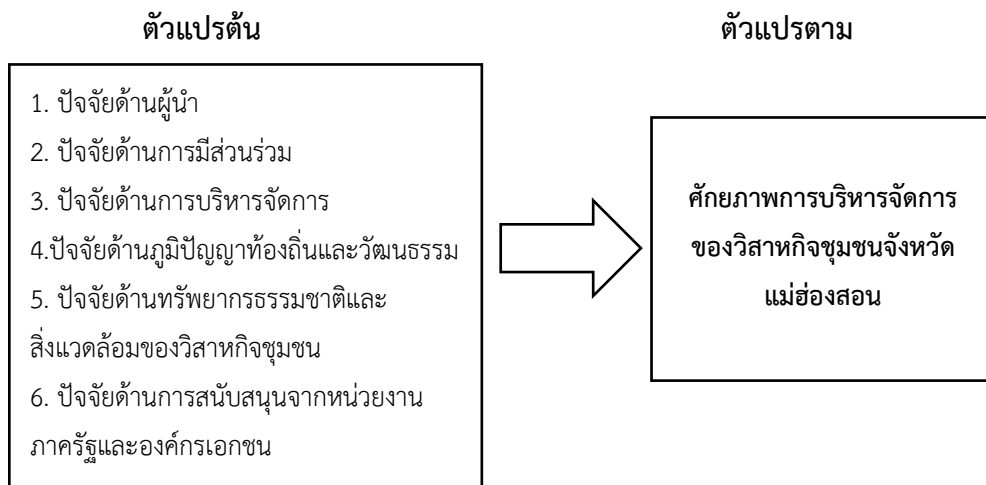
Citation : รัชสรณ์ คงธนจารุอนันต์, สุรัชย์ กังวล, และ สุพจน์ คำมะนิต. (2568). ศักยภาพการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนจังหวัด

แม่ฮ่องสอน. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 177 – 190.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.31>

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มประชากรเป้าหมายได้แก่ วิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยมุ่งเน้นไปที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปอาหาร เนื่องจากกลุ่มแปรรูปอาหารเป็นกลุ่มหลักที่สร้างรายได้หมุนเวียนในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม วิสาหกิจชุมชนที่ได้รับอนุมัติการจดทะเบียนอย่างเป็นทางการจำนวนทั้งสิ้น 1,040 แห่ง ตามข้อมูล ณ วันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2566 จากสำนักงานเกษตรจังหวัดแม่ฮ่องสอน การคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรของ Yamane (1973) โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อน (e) ที่ระดับ 0.05 ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมจำนวน 289 ราย ซึ่งเป็นจำนวนที่เพียงพอในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติอย่างมีนัยสำคัญ และสำหรับการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งได้แก่ แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ ได้มีการตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นโดยใช้เทคนิค Cronbach's Alpha โดยทั่วไปแล้ว ค่า Alpha ที่มีค่ามากกว่า 0.70 ถือว่าอยู่ในระดับที่เชื่อถือได้ (อารี จำปากล้วย, 2561) ซึ่งจากการทดสอบในครั้งนี้ พบว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นรวมอยู่ที่ 0.925 แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือมีคุณภาพในระดับสูง และมีความเหมาะสมอย่างยิ่งต่อการนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือหลักในการรวบรวมข้อมูล โดยออกแบบให้ครอบคลุมประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพและความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ทั้งนี้ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ที่มีความสำคัญต่อการวิเคราะห์เบื้องต้น ดังนี้ ตอนที่ 1 รวบรวมข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประเภทของวิสาหกิจชุมชน และประสบการณ์ในการดำเนินงาน ซึ่งข้อมูลส่วนนี้มีประโยชน์ต่อการวิเคราะห์

Citation : Kongtanajaruanun, R., Kungwon, S., & Kammanid, S. (2025). Management Potential of Community Enterprises in

Mae Hong Son Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 177 - 190.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.31>

บริบทพื้นฐานของกลุ่มเป้าหมาย ตอนที่ 2 มุ่งเน้นการสำรวจและวิเคราะห์ระดับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน และเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยพิจารณาจากองค์ประกอบหลัก เช่น ความสามารถในการบริหารจัดการ การผลิต การตลาด การเงิน และการพัฒนาทุนมนุษย์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ผู้วิจัยการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้ แบบสอบถาม ซึ่งได้รับการรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เมื่อวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2568 ทีมวิจัยลงพื้นที่ใน 7 อำเภอ ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้แก่ เมืองแม่ฮ่องสอน แม่สะเรียง ขุนยวม ปาย แม่ลาน้อย สบเมย และปางมะผ้า โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากวิสาหกิจชุมชนที่ขึ้นทะเบียน ผ่านการสุ่มด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ จำนวน 289 แห่ง

4. การวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยและสถิติที่ใช้ในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้จะดำเนินการใน 4 ตอนหลักเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและมีความชัดเจน โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ดังนี้ ตอนที่ 1: การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ในขั้นตอนแรกจะทำการวิเคราะห์ลักษณะพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง เช่น เพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) เพื่อให้เห็นภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ตอนที่ 2: การวิเคราะห์ศักยภาพการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชน ในขั้นตอนนี้จะเน้นการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย โดยการใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นและการกระจายของข้อมูล ตอนที่ 3: การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปรที่ศึกษา สำหรับข้อมูลตัวแปรที่ศึกษา จะทำการใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) เพื่อสำรวจแนวโน้มและความสัมพันธ์เบื้องต้นระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตอนที่ 4: การทดสอบสมมติฐาน ในขั้นตอนสุดท้าย จะใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์และอิทธิพลระหว่างตัวแปรต้น (Independent Variables) กับตัวแปรตาม (Dependent Variable) เพื่อทดสอบสมมติฐานและอธิบายผลกระทบที่เกิดขึ้นในบริบทของการวิจัย

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเรื่องศักยภาพการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน สรุปผลการศึกษิตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับศักยภาพการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสะท้อนถึงความเข้มแข็งในการบริหารจัดการของชุมชนท้องถิ่นที่สามารถปรับตัวและพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง โดยเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน ค่าเฉลี่ยแสดงให้เห็นถึงจุดแข็งและจุดเน้นในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งรายละเอียดปรากฏตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ระดับศักยภาพการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ระดับศักยภาพการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ผู้นำมีความสามารถในการบริหารจัดการ	4.35	0.82	มากที่สุด
2. การวางแผนโครงสร้างและระเบียบหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน	4.19	0.77	มาก
3. การบริหารจัดการที่โปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้	4.30	0.81	มากที่สุด
4. การบริหารจัดการพัฒนาผลิตภัณฑ์และด้านการตลาดครบวงจร	4.20	0.82	มาก
5. การพัฒนาผลิตภัณฑ์และคุณภาพของผลิตภัณฑ์	4.18	0.77	มาก
6.การจัดสรรผลประโยชน์และสวัสดิการที่เหมาะสมแก่สมาชิก	4.19	0.83	มาก
7.การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะและความรู้แก่สมาชิก	4.22	0.82	มากที่สุด
8.สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ	4.37	0.84	มากที่สุด
9.สมาชิกวิสาหกิจชุมชนสามารถแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อบริโภคเองได้	4.39	0.86	มากที่สุด
10.สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีรายได้เพียงพอเพื่อใช้ในการดำรงชีวิต	4.27	0.82	มากที่สุด
11.สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการออมเงิน	4.20	0.78	มาก
12. สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี	4.35	0.84	มากที่สุด
ภาพรวม	4.27	0.83	มากที่สุด

หมายเหตุ: ระดับศักยภาพการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชน ดังนี้ 4.21-5.00 = ระดับมากที่สุด 3.41-4.20 = ระดับมาก 2.61-3.40 = ระดับปานกลาง 1.81-2.60 = ระดับต่ำ 1.00-1.80 = ระดับต่ำที่สุด

จากตารางผลการวิเคราะห์ระดับศักยภาพการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึง ความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนในการจัดการและขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในประเด็นสำคัญที่ได้รับค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด ได้แก่ สมาชิกมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37) ผู้นำมีความสามารถในการบริหารจัดการ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35) และการบริหารจัดการที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30) ซึ่งสะท้อนถึงความร่วมแรงร่วมใจของสมาชิก ความโปร่งใสในการบริหาร และภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ทั้งหมดนี้เป็นปัจจัยเกื้อหนุนที่ช่วยเสริมสร้างศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนให้สามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืนในบริบทของจังหวัดชายแดนที่มีทุนทางวัฒนธรรมและทรัพยากรท้องถิ่นที่หลากหลาย

2. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการวิเคราะห์โดยภาพรวมพบว่า ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน อยู่ในระดับมาก สะท้อนถึงพื้นฐานที่เข้มแข็งและศักยภาพที่พร้อมต่อการพัฒนาอย่าง

ยั่งยืน เมื่อพิจารณาในแต่ละปัจจัย ค่าเฉลี่ยที่ได้ช่วยชี้ให้เห็นถึงระดับของอิทธิพลที่แต่ละปัจจัยมีต่อความสามารถในการบริหารจัดการของชุมชน ซึ่งสามารถจำแนกได้อย่างชัดเจนตามรายละเอียดในตารางต่อไป

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับศักยภาพการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับศักยภาพการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ปัจจัยด้านผู้นำ	4.16	0.56	มาก
2. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม	4.38	0.56	มากที่สุด
3. ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ	4.17	0.58	มาก
4. ปัจจัยด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรม	4.01	0.62	มาก
5. ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของวิสาหกิจชุมชน	4.13	0.57	มาก
6. ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน	4.18	0.59	มาก
ภาพรวม	4.16	0.59	มาก

หมายเหตุ: ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับศักยภาพการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชน ดังนี้ 4.21-5.00 = ระดับมากที่สุด, 3.41-4.20 = ระดับมาก, 2.61-3.40 = ระดับปานกลาง, 1.81-2.60 = ระดับต่ำ และ 1.00-1.80 = ระดับต่ำที่สุด

จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16) โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดคือ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงพลังของการรวมกลุ่มและความร่วมแรงร่วมใจของสมาชิกชุมชนในการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรเอกชน และปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการบริหารที่มีระบบและการสนับสนุนจากภายนอกที่เป็นกลไกเสริมความเข้มแข็งให้กับวิสาหกิจชุมชน นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยด้านผู้นำทรัพยากรธรรมชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่นล้วนมีบทบาทสำคัญในการผลักดันศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนให้ก้าวหน้าและยั่งยืน

สำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อระดับศักยภาพการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน การศึกษานี้ได้กำหนดตัวแปรอิสระไว้ทั้งหมด 6 ตัวแปรหลักๆที่สำคัญ ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้นำกลุ่มที่แสดงถึงความรู้และความสามารถ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ปัจจัยด้านการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชน ปัจจัยด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรม ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรภาคเอกชน ผลการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยเหล่านี้มีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อระดับศักยภาพในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยด้านผู้นำที่มีความรู้และความสามารถ รวมถึงปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งทั้งสองปัจจัยดังกล่าวเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญที่เสริมสร้างความเข้มแข็งและยกระดับศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนให้

พร้อมกับความท้าทายในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ซึ่งสามารถจำแนกได้อย่างชัดเจนตามรายละเอียดค่าความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่กำหนด

	อายุ	การศึกษา	ด้านผู้นำ	ด้านการมีส่วนร่วม	ด้านการบริหารจัดการ	ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมชุมชน	ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน
อายุ	1.0000	0.0626	0.0678*	-0.0476	0.0130	-0.0476	0.0845	-0.0177
การศึกษา	0.0626	1.0000	0.0650	0.1495	0.2790**	0.1495	0.0158	-0.2540*
ด้านผู้นำ	-0.0177	-0.2540*	1.0000	-0.8810**	-0.7770**	-0.8810**	0.2260*	1.0000
ด้านการมีส่วนร่วม	-0.0476	0.1495	-0.0965	1.0000	0.8490**	0.7241**	-0.2840**	-0.8810**
ด้านการบริหารจัดการ	0.0130	0.2790**	0.0075*	0.8490**	1.0000	0.8490**	0.0771	-0.7770**
ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมชุมชน	-0.0476	0.1495	-0.0965	0.7241**	0.8490**	1.0000	-0.2840**	-0.8810**
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	0.0845	0.0158	0.2701	-0.2840**	0.0771	-0.2840**	1.0000	0.2260*
ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน	0.7678	0.1450	1.0000	-0.0965	0.3475	-0.2965	0.2801	0.2603

หมายเหตุ: ***, **, * แสดงถึงนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, 0.05 และ 0.10 ตามลำดับ ในการทดสอบค่า t-statistic

ผลการทดสอบความสัมพันธ์จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับศักยภาพการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน (ตามตารางที่ 4) พบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบสำคัญต่อศักยภาพการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนคือ ปัจจัยด้านผู้นำ, การมีส่วนร่วมของสมาชิก และการบริหารจัดการภายในวิสาหกิจ โดยการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณที่ใช้ทั้ง 6 ตัวแปรที่สำคัญหลักๆ ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้นำกลุ่มที่แสดงถึงความรู้และความสามารถ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ปัจจัยด้านการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชน ปัจจัยด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรม ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรภาคเอกชน พบว่า ค่าอำนาจการทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.781 ซึ่งหมายความว่า ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม, การบริหารจัดการ และผู้นำสามารถพยากรณ์ศักยภาพการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้ถึง 78.20% ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญ

Citation : Kongtanajaruanun, R., Kungwon, S., & Kammanid, S. (2025). Management Potential of Community Enterprises in

Mae Hong Son Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 177 - 190.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.31>

ของปัจจัยเหล่านี้ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและการพัฒนาศักยภาพในเชิงการบริหารจัดการของ
วิสาหกิจชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่องศักยภาพการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน มี
ประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1) ระดับศักยภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการศึกษาพบว่า
ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27) ซึ่งสะท้อนถึงความเข้มแข็งและความสามารถในการ
ปรับตัวของชุมชนท้องถิ่น โดยมีจุดเด่นในด้านภาวะผู้นำที่มีความสามารถ ความโปร่งใสในการบริหารจัดการ
และการมีโครงสร้างที่ชัดเจน นอกจากนี้ ยังมีการเน้นพัฒนาผลิตภัณฑ์ การตลาด และการจัดสรร
ผลประโยชน์ให้สมาชิกอย่างเหมาะสม ซึ่งทั้งหมดนี้ช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนให้แก่การดำเนินงานของ
วิสาหกิจชุมชนในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม ได้แก่ 1. ภาวะผู้นำที่มีความสามารถในการวิสาหกิจชุมชน ภาวะผู้นำมี
บทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันดี ชันแก้ว
และคณะ (2567) ได้อธิบายว่าผู้นำที่มีความสามารถสามารถสร้างความมั่นใจให้แก่สมาชิกและกระตุ้นให้เกิด
การร่วมมือกันในการบรรลุเป้าหมายขององค์กร ผู้นำที่มีทักษะการจัดการที่ดีจะช่วยให้ชุมชนสามารถปรับตัว
ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อความเปลี่ยนแปลงและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในบริบทที่แตกต่างกันได้ 2. ความ
โปร่งใสในการบริหารจัดการ การบริหารจัดการที่โปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วย
สร้างความน่าเชื่อถือและเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิกในชุมชน รวมถึงหน่วยงานภายนอก ซึ่ง
สอดคล้องกับงานวิจัยของ กวินทิพย์ ชาญพิพัฒน์ไพบูลย์ (2567) พบว่า ความโปร่งใสในการบริหารจัดการไม่
เพียงแต่ช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนได้เสีย แต่ยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการทรัพยากรและลด
ความเสี่ยงจากการทุจริต 3. การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาดอย่างครบวงจรมีความสำคัญในการ
เสริมสร้างความยั่งยืนให้แก่วิสาหกิจชุมชน ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ เมธารัตน์ จันตะนี และนฤมล ญาณสมบัติ
(2566) ที่กล่าวว่า การเสริมสร้างทักษะด้านการตลาดและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้แก่สมาชิกในวิสาหกิจ
ชุมชนช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและเสริมสร้างตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์ของชุมชน 4. การจัดสรร
ผลประโยชน์และสวัสดิการให้สมาชิก การจัดสรรผลประโยชน์และสวัสดิการที่เหมาะสมให้แก่สมาชิกใน
วิสาหกิจชุมชนมีผลสำคัญต่อการเพิ่มความพึงพอใจและความมุ่งมั่นของสมาชิก และสอดคล้องกับงานวิจัย
ของ นงลักษณ์ ยอดมงคล (2565) พบว่า การมีระบบผลประโยชน์ที่ยุติธรรมช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดี
ระหว่างสมาชิกและทำให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน 5. ความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของสมาชิก
ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เกิดจากการมีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอของสมาชิก ซึ่งการมีส่วนร่วม
ในกิจกรรมต่างๆ เป็นสิ่งสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ วีระกิตติ์

Citation : รัชสธรณ์ คงธนจารุอนันต์, สุรัชย์ กังวล, และ สุพจน์ คำมะนิด. (2568). ศักยภาพการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนจังหวัด

แม่ฮ่องสอน. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 177 – 190.

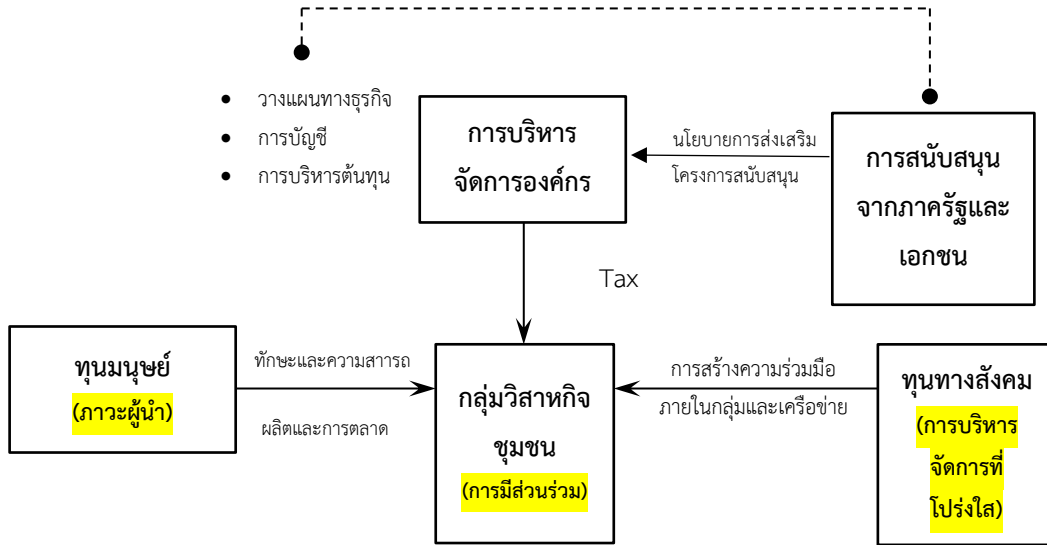
<https://doi.org/10.14456/jlgsrru.2025.31>

เอกอัครวิจิตร และคณะ (2566) พบว่า การส่งเสริมให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกิจกรรมต่างๆ ช่วยเสริมสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีส่วนร่วมในการพัฒนา

2) ผลการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดแม่ฮ่องสอนอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกมีอิทธิพลสูงสุด ซึ่งสะท้อนถึงความร่วมมือและความสามัคคีของสมาชิกในการพัฒนากิจกรรมชุมชน ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรเอกชน และการบริหารจัดการภายในองค์กร ก็มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพการบริหารจัดการในระดับมาก และผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ ($R^2 = 0.781$) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม การบริหารจัดการ และภาวะผู้นำสามารถอธิบายศักยภาพการบริหารจัดการได้ถึง 78.20% ซึ่งเป็นหลักฐานชัดเจนที่ยืนยันถึงความสำคัญขององค์ประกอบดังกล่าวในการพัฒนาความเข้มแข็งและความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของความเข้มแข็งในระดับชุมชน ทั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิมล อิศระธนาชัยกุล (2564) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของผู้นำและสมาชิกในชุมชน” เป็นแรงผลักดันสำคัญที่ช่วยให้กิจกรรมของวิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่น และบรรลุผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ยังเป็นอีกองค์ประกอบสำคัญที่ส่งเสริมความสามารถในการจัดการของวิสาหกิจชุมชน โดยเฉพาะในเรื่องการจัดโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจน การกำหนดกฎระเบียบที่โปร่งใส และการบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัญญวัฒน์ จุฑามาศ (2564) ที่พบว่าชุมชนที่มีระบบบริหารจัดการเข้มแข็งจะมีแนวโน้มในการพัฒนาศักยภาพและความร่วมมือในระดับชุมชนได้ดีขึ้น อันนำไปสู่ความมั่นคงและยั่งยืนของการดำเนินงาน สำหรับปัจจัยด้านภาวะผู้นำ แม้จะมีอันดับความสำคัญรองลงมา แต่ยังคงเป็นองค์ประกอบที่ไม่อาจละเลยได้ เพราะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ กล้าตัดสินใจ และสามารถประสานความร่วมมือภายในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะส่งผลต่อความสามารถในการจัดการโดยรวมของวิสาหกิจชุมชนอย่างมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของชนพงษ์ อารณพิศาล (2560) ซึ่งชี้ว่าภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ เป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญในการพัฒนาทั้งตัวองค์กรและชุมชนในภาพรวม โดยเฉพาะในบริบทของการบริหารจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น

ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

จากการสังเคราะห์ผลการวิจัยเรื่องศักยภาพการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้วิจัยได้รวบรวมและสร้างองค์ความรู้ที่ครอบคลุมทั้งด้านภาวะผู้นำ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการบริหารจัดการที่โปร่งใส ผลลัพธ์ที่ได้ถูกสรุปอย่างเป็นระบบและชัดเจนในรูปแบบภาพ (ภาพที่ 2) ซึ่งทำหน้าที่เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการในระดับชุมชนต่อไป

ภาพที่ 2 ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัย ชี้ให้เห็นว่าศักยภาพการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน เกิดจาก 5 ปัจจัยสำคัญ ได้แก่ 1) ทุนมนุษย์ (Human Capital) ทักษะและความสามารถของสมาชิก ส่งผลต่อการผลิต การพัฒนา และการตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ทุนทางสังคม (Social Capital) ความร่วมมือภายในกลุ่ม และเครือข่ายภายนอก ช่วยเสริมความเข้มแข็งและความยั่งยืน 3) การบริหารจัดการองค์กร การวางแผน การบัญชี และการควบคุมต้นทุนที่มีระบบ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน 4) การเข้าถึงตลาด ช่องทางจัดจำหน่ายที่หลากหลาย โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ช่วยเพิ่มโอกาสทางการค้า 5) การสนับสนุนจากภายนอก นโยบายและโครงการจากภาครัฐและเอกชน เช่น การอบรมหรือเงินทุน สนับสนุนการเติบโตอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาภาวะผู้นำการจัดทำหลักสูตรอบรมและเวิร์กช็อป มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้นำกลุ่มในระดับจังหวัดและภูมิภาค เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือและแนวคิดใหม่ๆ เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของวิสาหกิจชุมชน เช่น การตัดสินใจอย่างมีข้อมูล การสร้างแรงจูงใจ และการบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นต้น

1.2 สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ด้านการพัฒนาทักษะการเสริมสร้างเครือข่ายของวิสาหกิจชุมชน จัดกิจกรรมสร้างการมีส่วนร่วม เช่น โครงการออมร่วม สวัสดิการกลุ่ม หรือกิจกรรม CSR ในชุมชน เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ

1.3 สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ด้านการพัฒนาเครื่องมือหรือระบบบัญชีที่เข้าใจง่ายและโปร่งใส เช่น บัญชีครัวเรือน บัญชีต้นทุนธุรกิจ และการรายงานผลประกอบการประจำปี โดยมีการฝึกอบรมด้าน บัญชีครัวเรือน บัญชีธุรกิจ ด้านการบริหารต้นทุน และด้านการตลาดออฟไลน์ตลาดออนไลน์ เพื่อยกระดับ การเพิ่มทักษะขีดความสามารถของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และส่งเสริมสนับสนุนให้มีการทำงานโดยเชื่อมโยง ร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่น ภาครัฐภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน เริ่มจากการศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ผู้ผลิต ผู้แปรรูป และผู้ประกอบการตลาดปลายทาง เพื่อค้นหาแนวทางการ ลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการผลิต

2.2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อศักยภาพความสามารถในการแข่งขันด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์ วิสาหกิจชุมชน รวมทั้งค้นหาแนวทางส่งเสริมการผลิตของวิสาหกิจชุมชนผ่านการพัฒนาผลิตภัณฑ์สีเขียวสู่ ความยั่งยืน และวิเคราะห์ความต้องการของตลาดต่อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมพัฒนาสินค้าให้ตอบ โจทย์ผู้บริโภค

เอกสารอ้างอิง (References)

- กวิณทิพย์ ชาญพิพัฒน์ไพบูลย์. (2567). การปรับปรุงคุณภาพการบริการภาครัฐเพื่อความโปร่งใสและมีธรรมาภิบาล. *วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน*, 2(4), 899–910.
- กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนกรมส่งเสริมการเกษตร. (2567). *กลุ่มทะเบียนและสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน*. กรมส่งเสริมการเกษตร. <http://www.sceb.doae.go.th>
- จริยา สุพรรณ, สุภาภรณ์ ประสงค์พันธ์, และ รักษ์ ศิลป์ศรีกุล. (2568). เรื่องเล่าและประสบการณ์การพัฒนา ศักยภาพชุมชนภายใต้การทำงานโครงการ U2T เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันภายใต้ เศรษฐกิจสร้างสรรค์. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 8(1–2), 222–243.
- จิตติมา ดำรงวัฒนะ, และ ประนอม การชนะนนท์. (2568). กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ด้านการ แปรรูปกะปิ (เคย): วิธีการพึ่งตนเองด้านอาหารในชุมชนบริเวณหาดทุ่งไเส. *วารสารสังคมพัฒนศาสตร์*, 8(2), 129–143.
- จินตวีร์ เกษมสุข. (2561). แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน. *วารสารวิชาการ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 26(1), 169–186.
- ชนพงษ์ อารณพิศาล. (2560). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนในภาค กลางของประเทศไทย* [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสยาม].
- นงลักษณ์ ยอดมงคล. (2565). ยุติธรรมชุมชน: เปลี่ยนความขัดแย้งสู่การสร้างชุมชนเข้มแข็ง. *วารสาร รวมคำแห่ง ฉบับนิติศาสตร์*, 11(2), 133–172.

Citation : Kongtanajaruanun, R., Kungwon, S., & Kammanid, S. (2025). Management Potential of Community Enterprises in

Mae Hong Son Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 177 - 190.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.31>

- ปัญญาวัฒน์ จุฑามาศ. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความเข้มแข็งของชุมชนบ้านนาสะอั่งตามเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ*, 10(1), 110–119.
- เมธรัตน์ จันตะนี, และ นฤมล ญาณสมบัติ. (2566). การพัฒนาผลิตภัณฑ์และตราสินค้าจากเนื้อจระเข้เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนคนแสวงหา จังหวัดอ่างทอง. *วารสารศิลปการจัดการ*, 7(4), 1327–1346.
- วรินทร์ สิริพงษ์ณภัทร, และ คณะ. (2568). ทฤษฎีสู่การปฏิบัติการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงบนฐานการเรียนรู้แบบนำตนเองสำหรับผู้เรียนยุคใหม่. *วารสารการจัดการยุคใหม่ มหาวิทยาลัยชินวัตร*, 3(1), 90–107.
- วันดี ชันแก้ว, สายันท์ อินันใจ, และ สมจิต ขอนวงศ์. (2567). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง. *วารสารสังคมศาสตร์และศาสตร์รวมสมัย*, 5(2), 66–80.
- วีรยา ภัทรอาชาชัย, พรลภัส สุวรรณรัตน์, และ สมิตรา จิระวุฒินันท์. (2566). การศึกษาศักยภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์เชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคามสู่ตลาดต่างประเทศ. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 28(4), 134–148.
- วีระกิตต์ เอกอัครวิจิตร, สุนทร ธนศิลป์พิชิต, และ ไพฑูรย์ มาเมือง. (2566). รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมให้เกิดชุมชนเข้มแข็ง. *วารสารภักดีชุมพลปริทรรศน์*, 1(1), 22–32.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน. (2565). *แนวทางการดำเนินงานศูนย์อำนวยการขจัดความยากจน*. สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน. <https://maehongson.cdd.go.th>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2567). *ข้อมูลดัชนีเศรษฐกิจการค้า*. สำนักงานพาณิชย์จังหวัดแม่ฮ่องสอน. <https://maehongson.moc.go.th>
- สิทธิพันธ์ พูนเอียด, วิทยาธร ท่อแก้ว, และ กานต์ บุญศิริ. (2568). บทบาทของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการสื่อสารในการขับเคลื่อนองค์กรสู่การบริหารจัดการองค์กรที่ดี. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 9(2), 296–310.
- สุวิมล อิศระธนาชัยกุล. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดยะลา. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ ราชภัฏเลยวิชาการ ครั้งที่ 7: ความท้าทายทางการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสังคมท้องถิ่นวิถีใหม่* (หน้า 1130–1136).
- อารี จำปากลาง. (2561). *สถิติในการวิจัยทางสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 1). นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. New York: Harper & Row.

ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลาย
ทางชีวภาพของชุมชนบ้านโพธิ์ทองเจริญ ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
Strategic Approaches to Promoting Community Participation in Biodiversity
Conservation and Restoration in Ban Phothong Charoen Community,
Choeng Doi Subdistrict, Doi Saket District, Chiang Mai Province

กฤษฎี สุนันตา^{1*}, และวินิจ ผาเจริญ²

Kristathi Sunanta^{1*}, and Winit Pharcharuen²

¹⁻²วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้; School of Administrative Studies, Maejo University, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : kristathi@mju.ac.th

DOI : 10.14456/jlgisrru.2025.32

Received : April 16, 2025; Revised : May 17, 2025; Accepted : May 18, 2025

บทคัดย่อ (Abstract)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ชุมชนบ้านโพธิ์ทองเจริญ ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ 2) วิเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบ้านโพธิ์ทองเจริญ ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ และ 3) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพในชุมชนบ้านโพธิ์ทองเจริญ ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน พระสงฆ์ กำนันและผู้ใหญ่ ตัวแทนกลุ่มองค์กร/หน่วยงาน และตัวแทนประชาชนในพื้นที่ จำนวน 39 คน การรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการ สังเกต ทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหาตามประเด็นที่ศึกษา จากนั้นนำเสนอในรูปแบบเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า 1) ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ประกอบด้วยพืชพันธุ์ที่หลากหลาย เช่น สมุนไพร และไม้เศรษฐกิจ เช่น ไม้สัก และไม้ประดู่ รวมถึงสัตว์ป่าและสัตว์น้ำที่สำคัญต่อการรักษาสมดุลของระบบ นิเวศ 2) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์มีทั้งในเชิงปฏิบัติ การแลกเปลี่ยนความรู้ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบาย และการร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรม 3) ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ ชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ มุ่งเน้นการรวมพลังทุกภาคส่วนตั้งแต่การ วางแผนและตัดสินใจร่วมกัน การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาผสมผสานกับความรู้ใหม่ การรณรงค์สร้างจิตสำนึก ด้านสิ่งแวดล้อม การพัฒนาอาชีพที่เป็นมิตรกับธรรมชาติ ตลอดจนการเสริมสร้างศักยภาพและบทบาทของ

Citation : Sunanta, K., & Pharcharuen, W. (2025). Strategic Approaches to Promoting Community Participation in

Biodiversity Conservation and Restoration in Ban Phothong Charoen Community, Choeng Doi Subdistrict, Doi Saket District, Chiang Mai Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 191 - 208.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.32>

เยาวชน ผ่านการใช้เทคโนโลยีและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือภายในและภายนอกชุมชน พร้อมทั้งมีระบบติดตามและประเมินผล

คำสำคัญ (Keywords) : การมีส่วนร่วมของชุมชน; การจัดการทรัพยากรท้องถิ่น; การอนุรักษ์และฟื้นฟู; ความหลากหลายทางชีวภาพ

Abstract

This research aims to study: (1) the state of biodiversity in Ban Phothong Charoen Community, Choeng Doi Subdistrict, Doi Saket District, Chiang Mai Province; (2) the patterns of community participation in biodiversity conservation and restoration in the area; and (3) strategic approaches to promoting such participation. The study employed a qualitative research methodology and participatory action research. Key informants included 39 individuals, comprising community leaders, village committee members, monks, subdistrict and village heads, representatives from local organizations/agencies, and community members. Data collection was conducted through document review, in-depth interviews, focus group discussions, and observation. The data were analyzed and synthesized thematically and presented in descriptive form.

The findings revealed that: (1) the area is rich in biodiversity, including a wide variety of plant species such as medicinal herbs and economically valuable trees like teak and rosewood, as well as key wildlife and aquatic species that help maintain ecological balance; (2) community participation in biodiversity conservation occurs through practical engagement, knowledge exchange, participation in policy-making, and involvement in cultural activities; and (3) strategic approaches to promoting community participation emphasize inclusive collaboration from planning to decision-making, integration of local wisdom with modern knowledge, environmental awareness campaigns, development of eco-friendly livelihoods, and youth empowerment. These strategies are supported by the use of technology and the establishment of cooperative networks both within and beyond the community, along with a systematic monitoring and evaluation process.

Keywords : Community Participation; Local Resource Management; Conservation and Restoration; Biodiversity

Citation : กฤษติ์ สุนันตา, และ วินิจ ผาเจริญ. (2568). ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูความ

หลากหลายทางชีวภาพของชุมชนบ้านโพธิ์ทองเจริญ ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 191 – 208. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.32>

บทนำ (Introduction)

ความหลากหลายทางชีวภาพถือเป็นรากฐานของความยั่งยืนทางนิเวศและการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยครอบคลุมตั้งแต่พันธุกรรม ชนิดของสิ่งมีชีวิต ไปจนถึงระบบนิเวศ และเป็นทรัพยากรพื้นฐานที่หล่อเลี้ยงชีวิตมนุษย์มาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะในสังคมเกษตรกรรมและชุมชนท้องถิ่น ซึ่งดำรงชีวิตโดยพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติผ่านองค์ความรู้ ภูมิปัญญา และวิถีวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมา (พระครูอุทัยสุตกิจ ตฤณบริบูรณ์, 2567) อย่างไรก็ตาม ช่วงไม่กี่ทศวรรษที่ผ่านมา การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเร่งรีบ การขยายตัวของเมือง และการใช้ทรัพยากรโดยขาดความยั่งยืน ล้วนเป็นปัจจัยที่นำไปสู่การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพในหลายพื้นที่อย่างน่าวิตก (Ayeni, et al., 2023) อย่างไรก็ตาม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งตั้งอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทย เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูงและเป็นที่ตั้งของชุมชนชาติพันธุ์ที่มีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตเชื่อมโยงกับธรรมชาติอย่างลึกซึ้ง อีกหนึ่งในพื้นที่ชุมชนที่มีความโดดเด่นในแง่ก็คือ ชุมชนบ้านโพธิ์ทองเจริญ ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด ซึ่งตั้งอยู่ใกล้แหล่งทรัพยากรธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ ทั้งป่าไม้ แหล่งน้ำ และพันธุ์พืชพื้นถิ่น ภูมิประเทศที่เอื้อต่อความอุดมสมบูรณ์ดังกล่าว ทำให้ชุมชนมีความสัมพันธ์แนบแน่นกับสิ่งแวดล้อมและพึ่งพาทรัพยากรเหล่านั้นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (กฤษติ์ สุนันตา, 2552)

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน การขยายพื้นที่เกษตรกรรมเชิงเดี่ยวรุกล้ำเข้าสู่ผืนป่า รวมถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ได้ก่อให้เกิดการลดลงของความหลากหลายทางชีวภาพอย่างต่อเนื่อง ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนในหลายมิติ ทั้งการสูญหายของชนิดพันธุ์ท้องถิ่น การเสื่อมสลายของระบบนิเวศดั้งเดิม และการเลือนหายของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เคยเป็นรากฐานในการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน ปัญหาเหล่านี้ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อบริบทเท่านั้น หากแต่ยังแทรกซึมสู่ความมั่นคงทางอาหาร วิถีชีวิต และอัตลักษณ์ของชุมชน (การสัมภาษณ์ผู้ใหญ่, 2567) ในบริบทของวิกฤตเช่นนี้ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ชุมชนไม่ควรถูกจำกัดบทบาทไว้เพียงในฐานะผู้ได้รับผลกระทบ หากแต่ควรถูกเสริมพลังให้เป็นผู้กำหนดทิศทางและมีบทบาทนำในการบริหารจัดการทรัพยากรของตนเอง ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง การส่งต่อองค์ความรู้ท้องถิ่นระหว่างรุ่น และการประสานพลังกับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ วิชาการ และภาคประชาสังคม ซึ่งล้วนเป็นกลไกสำคัญที่จะนำไปสู่การอนุรักษ์ที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมีเป้าหมายเพื่อศึกษาสภาพความหลากหลายทางชีวภาพในชุมชน และรูปแบบแนวทางนำเสนอยุทธศาสตร์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ โดยมุ่งเน้นการเรียนรู้จากบริบทพื้นที่จริง ประสบการณ์ของชาวบ้าน และการมีส่วนร่วมเชิงลึกของชุมชนในทุกระดับ เพื่อให้เกิดข้อเสนอเชิงนโยบายที่สามารถนำไปสู่การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน และเป็นต้นแบบที่สามารถประยุกต์ใช้ในชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

Citation : Sunanta, K., & Pharcharuen, W. (2025). Strategic Approaches to Promoting Community Participation in

Biodiversity Conservation and Restoration in Ban Phothong Charoen Community, Choeng Doi Subdistrict, Doi Saket District, Chiang Mai Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 191 - 208.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.32>

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ชุมชนบ้านโพธิ์ทองเจริญ ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบ้านโพธิ์ทองเจริญ ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อเสนอแนะยุทธศาสตร์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชนบ้านโพธิ์ทองเจริญ ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมถือเป็นแนวทางสำคัญในการจัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในสังคมปัจจุบัน แนวคิดนี้เน้นการส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทในการตัดสินใจ วางแผน และดำเนินโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อบริบทของท้องถิ่นได้ดียิ่งขึ้น แนวทางการบริหารร่วม (Co-management) เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนที่แสดงให้เห็นว่าการแบ่งปันอำนาจระหว่างชุมชนและหน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรอนุรักษ์สามารถส่งเสริมการนำความรู้ดั้งเดิมของชุมชนมาผสมผสานองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรเป็นไปอย่างยั่งยืน (Berkes, 2009) นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมดังกล่าวยังเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างทุนทางสังคม (social capital) ที่ประกอบด้วยเครือข่ายความสัมพันธ์ ความไว้วางใจ และความร่วมมือ ซึ่งเป็นฐานสำคัญในการผลักดันความสำเร็จของโครงการอนุรักษ์ (นฤมล ชุนวิช่วย และมานะ ชุนวิช่วย, 2562) และผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นไม่เพียงแต่ในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่ยังส่งผลดีต่อเศรษฐกิจของชุมชนด้วย เช่น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ช่วยสร้างรายได้ให้กับชุมชน ในขณะที่เดียวกันก็รักษาความหลากหลายทางชีวภาพไว้ (พิรานันท์ จันทาพูน และคณะ, 2566) ดังนั้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังที่นำไปสู่การจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน หากสามารถประสานความรู้และแรงผลักดันระหว่างชุมชนกับภาครัฐได้อย่างเหมาะสม ก็จะเป็นกุญแจสำคัญในการรักษาสิ่งแวดล้อมให้สืบต่อไป

แนวคิดทฤษฎียุทธศาสตร์ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเป็นกลไกสำคัญที่สะท้อนถึงความเข้มแข็งของสังคมประชาธิปไตยในระดับฐานราก ด้วยเหตุนี้ยุทธศาสตร์ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจึงไม่ใช่เพียงแค่เครื่องมือในการดำเนินงาน หากแต่เป็นกระบวนการที่เน้นการเสริมพลัง และการสร้างความเป็นเจ้าของของประชาชนในกระบวนการพัฒนาอย่างแท้จริง นักวิชาการหลากหลายได้เสนอแนวคิดและทฤษฎีไว้อย่างหลากหลายมุมมอง ดังนี้ Thabrew, Wiek & Ries. (2009) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในลักษณะของกระบวนการพัฒนาตั้งแต่ต้นจนสิ้นสุด

Citation : ฤกษ์ดี สุนันตา, และ วินิจ ฝาเจริญ. (2568). ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูความ

หลากหลายทางชีวภาพของชุมชนบ้านโพธิ์ทองเจริญ ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 191 – 208. <https://doi.org/10.14456/jlgsrru.2025.32>

กระบวนการ ได้แก่ การร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์ ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ การดำเนินงาน การบริหารจัดการ การติดตามและการประเมินผล ตลอดจนการจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น และในปัจจุบันองค์ความรู้ดังกล่าวได้ถูกผลักดันต่อยอดสู่การปฏิบัติจริง และ อำนวย สังข์ช่วย (2567) ได้อธิบายว่ากระบวนการมีส่วนร่วมมี 4 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 มีส่วนร่วมในการวางแผน ขั้นที่ 2 มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ/ดำเนินการ ขั้นที่ 3 มีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ และขั้นที่ 4 มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล โดยในแต่ละกลไกในทางปฏิบัตินั้น ผู้นำและแกนนำต้องคำนึงถึงการใช้จิตวิทยาเป็นกลไกเหตุผลสำคัญที่จะทำให้กลุ่มสามารถรวมกันเป็นผลสำเร็จได้ เช่น การเข้าใจวัฒนธรรม การศรัทธาในตัวผู้นำ เป็นต้น นอกจากนั้นมึนักคิดชื่อว่า Hardina (2006) ได้อธิบายแนวคิดการศึกษาที่ปลดปล่อย (Liberation Pedagogy) ซึ่งมีนัยเชิงยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม โดยมุ่งให้ประชาชนเป็นผู้มีอำนาจในการตั้งคำถาม วิเคราะห์ และเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ สู่การเสริมพลังในที่นี้ไม่ใช่เพียงการให้ความรู้ แต่เป็นการเปิดพื้นที่ให้ชุมชนได้คิดอย่างมีวิจารณญาณ และมีบทบาทนำในการกำหนดทิศทางการพัฒนา และ Khan เป็นอีกหนึ่งนักคิดที่ผลักดันแนวทางการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม โดยเสนอให้มีการพลิกบทบาทจาก “ผู้เชี่ยวชาญ” มาเป็น “ผู้อำนวยความสะดวก” ในขณะที่ประชาชนในท้องถิ่นกลายเป็น “เจ้าขององค์ความรู้” ที่สำคัญที่สุด ยุทธศาสตร์ของเขาเน้นการสร้าง “เวที” ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น แสดงความรู้ และมีส่วนในการตัดสินใจด้วยตนเอง ทำให้การพัฒนาไม่ถูกครอบงำโดยผู้มีอำนาจจากภายนอก ดังนักคิดของพระครูพิศาลสรกิจ (สุทิน สุทิน) (2563) เสนอว่า การพัฒนาชุมชนควรตั้งอยู่บนหลักความเป็นธรรมทางสังคม ความยั่งยืน และการมีส่วนร่วมโดยตรงของประชาชน โดยมุ่งให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางของการวิเคราะห์ปัญหา และการลงมือปฏิบัติ ยุทธศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพในบริบทนี้ คือการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ เช่น องค์กรชุมชน รัฐ เอกชน และประชาชน ภายใต้หลักการของความเสมอภาคและความไว้วางใจ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) หมายถึง ชุมชนสามารถดำเนินการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางที่ชุมชนนั้นพึงปรารถนา และมีการรักษาสมดุลของสิ่งแวดล้อมเพื่อการเปลี่ยนแปลงนั้นไปได้ยาวนาน (วันชัย สุขตาม, 2557) การพัฒนาแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน (People's Participation Development) เป็นปรัชญาการพัฒนาที่เน้นกิจกรรมที่ประชาชน ชุมชน ได้ตระหนักถึงการเป็นผู้พัฒนามากกว่าการเป็นเพียงผู้ถูกพัฒนา เพื่อให้ประชาชน ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา แนวคิดและทฤษฎีการจัดการทรัพยากร ซึ่งมีใช่เป็นเพียงการจัดการพื้นที่ตามนิยามเชิงระบบนิเวศธรรมชาติ แต่ควรต้องเป็นการจัดการความสัมพันธ์ทั้งระบบเชิงนิเวศทางสังคมวัฒนธรรมควบคู่กันไประหว่างคนในฐานะผู้จัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและเป็นหน่วยหนึ่งทางสังคม บนพื้นฐานของการดำรงอยู่อย่างสอดคล้องและไม่แย่งส่วน และทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด จะเห็นว่าการจัดการโดยชุมชนนั้นมีมิติที่หลากหลายมาก ได้แก่ ด้านสิทธิชุมชน ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านหลากหลายทางชีวภาพ ด้านระบบนิเวศ ด้านการพัฒนาพื้นที่อย่าง

Citation : Sunanta, K., & Pharcharuen, W. (2025). Strategic Approaches to Promoting Community Participation in

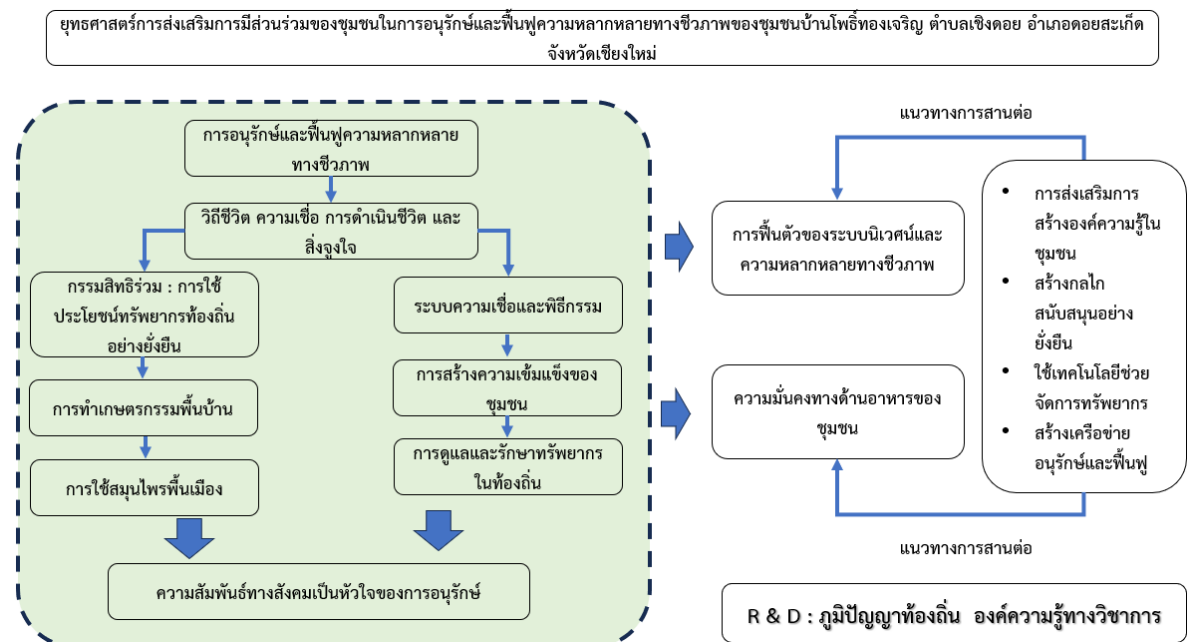
Biodiversity Conservation and Restoration in Ban Phothong Charoen Community, Choeng Doi Subdistrict, Doi Saket District, Chiang Mai Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 191 - 208.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.32>

สมดุล ด้านความเชื่อ พิธีกรรมและประเพณี และด้านวิถีชีวิตของคนเชื่อมโยงกับธรรมชาติ โดยในทางปฏิบัติ จะคำนึงถึงมิติเหล่านี้เป็นองค์รวมหรือบูรณาการ

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

งานวิจัยนี้ได้ศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชนบ้านโพธิ์ทองเจริญ ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ โดยเน้นศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพ การมีส่วนร่วมของชุมชน และยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมในบริบทของชุมชน ผ่านการสังเคราะห์แนวคิดด้านสิ่งแวดล้อม การพัฒนาอย่างยั่งยืน และการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสร้างกลไกการอนุรักษ์ที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยวิเคราะห์ สังเคราะห์ดังแผนภาพดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

งานวิจัยฉบับนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานที่เป็นระบบ ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ทำการศึกษาวิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัย โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) โดยแบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview) ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน พระสงฆ์ กำนันและผู้ใหญ่ และภาคีเครือข่าย จำนวน 39 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ในการรวบรวมข้อมูลจากพื้นที่ศึกษา ผู้วิจัยใช้เครื่องมือหลากหลายประเภทเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและมีความน่าเชื่อถือ ดังนี้

2.1 การสังเกต (Observation): ใช้ทั้งการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) และมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยผู้วิจัยเข้าไปสัมผัสชีวิตชุมชนและสังเกตพฤติกรรมของชาวบ้านในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ การสังเกตนี้ช่วยให้ได้ข้อมูลจริงจากสิ่งที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมถึงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของชาวบ้านและการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร

2.2 การสัมภาษณ์ (Interview): การสัมภาษณ์มีสองประเภทหลัก ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) ซึ่งเป็นการพูดคุยกับผู้นำชุมชน และการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Focus Group) เพื่อกระตุ้นความคิดเห็นจากกลุ่มเป้าหมายที่มีบทบาทในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น

2.3 การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Research - PAR): ผู้วิจัยใช้กระบวนการนี้ในการศึกษาและสะท้อนข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ โดยเริ่มจากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและการลงพื้นที่สำรวจ หลังจากนั้นจะมีการสะท้อนคิดและการสนทนากลุ่มเพื่อทำความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับกระบวนการอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพในชุมชน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยนี้มี 3 ขั้นตอนดังนี้ 1) การศึกษาจากเอกสาร การค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ และรายงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของหมู่บ้าน เพื่อเข้าใจพื้นฐานของพื้นที่ศึกษา 2) การสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน ผู้วิจัยทำการแนะนำตัวและสืบถามชาวบ้าน รวมถึงการทำแผนที่หมู่บ้าน และเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) โดยการสุ่มจากผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ โดยทำการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่และความหลากหลายทางชีวภาพ 3) การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก หลังจากสร้างความคุ้นเคย ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งในรูปแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นในการอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพในชุมชนแบบมีส่วนร่วม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้เริ่มจากการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นพร้อมกับการเก็บข้อมูลในแต่ละระยะ โดยใช้ แผนที่ความคิด (Mind Map) เพื่อช่วยในการจัดระเบียบประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ข้อมูลจะถูกแยกเป็นหมวดหมู่ตามโครงสร้างที่กำหนดไว้ และนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อจำแนกข้อมูลตามวัตถุประสงค์และขอบเขตการวิจัย หลังจากนั้นข้อมูลทั้งหมดจะถูกรวบรวมและสังเคราะห์เป็นภาพรวม เพื่อใช้ในการตีความและอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยสรุปข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนและสามารถตอบคำถามวิจัยได้อย่างครบถ้วน

Citation : Sunanta, K., & Pharcharuen, W. (2025). Strategic Approaches to Promoting Community Participation in

Biodiversity Conservation and Restoration in Ban Phothong Charoen Community, Choeng Doi Subdistrict, Doi Saket District, Chiang Mai Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 191 - 208.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.32>

6. การรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากวิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ภายใต้รหัสโครงการวิจัยที่ 01/2565 โดยได้รับการรับรองด้านจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2567 ภายใต้หมายเลขใบรับรอง ว.434/2567

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการศึกษาเรื่องยุทธศาสตร์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชนบ้านโพธิ์ทองเจริญ ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. สภาพความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ชุมชนบ้านโพธิ์ทองเจริญ ตำบลลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มเป้าหมาย สามารถวิเคราะห์ผลจากการศึกษาได้ 5 ประเด็นดังต่อไปนี้ 1) ความหลากหลายของพืชพันธุ์พืชในพื้นที่ชุมชน มีระบบนิเวศที่หลากหลาย รวมทั้งป่าเต็งรัง ป่าเบญจพรรณ และพื้นที่เกษตรกรรมที่มีการปลูกพืชทั้งในเชิงพาณิชย์และสำหรับการใช้ประโยชน์ในครัวเรือน เช่น พืชสมุนไพรต่างๆ ได้แก่ ขิง ข่า ตะไคร้ กระเทียม และพืชผักสวนครัวที่มีคุณค่าทางอาหารและการรักษาโรค พื้นที่ป่าไม้ยังมีการพบพันธุ์ไม้ใหญ่ เช่น ไม้สัก ไม้ประดู่ ไม้แดง และไม้ตะเคียน ซึ่งมีคุณค่าทางเศรษฐกิจและเป็นแหล่งความหลากหลายทางชีวภาพที่สำคัญ 2) ความหลากหลายของสัตว์และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ผลการศึกษพบว่าชุมชนมีความหลากหลายของสัตว์ป่าและสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ที่มีบทบาทสำคัญในการรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ เช่น กระรอก นกต่างๆ เช่น นกกระจาบ นกเขียวก และนกนางแอ่น รวมทั้งสัตว์น้ำในลำน้ำแม่ฮ่องฮัก เช่น ปลาไน้จืด ซึ่งมีความสำคัญทั้งในด้านการรักษาระบบนิเวศและเป็นแหล่งอาหารสำหรับชาวบ้าน 3) การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและการจัดการโดยชุมชน มีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นอย่างใกล้ชิด โดยชาวบ้านใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากร เช่น การใช้ไม้จากป่าในการสร้างที่อยู่อาศัย และการใช้พืชสมุนไพรในการรักษาโรค สิ่งเหล่านี้เป็นการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติในแบบยั่งยืน โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ชุมชนยังมีกระบวนการร่วมมือในการดูแลพื้นที่ป่าและบริหารจัดการแหล่งน้ำร่วมกัน เช่น การตั้งกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่า 4) ความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรมความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ไม่เพียงแต่ให้ประโยชน์ด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่ยังมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชน ตัวอย่างเช่น พิธีกรรมทางศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการให้ความเคารพธรรมชาติ การใช้พืชสมุนไพรในการประกอบพิธีกรรม และการปลูกต้นไม้ในที่ดินของชุมชนเพื่อเสริมสร้างความสงบร่มเย็น นอกจากนี้ ชุมชนยังมีกิจกรรมเชิงสังคมที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกันและการแบ่งปันทรัพยากรอย่างเป็นธรรม 5) การอนุรักษ์และการพัฒนาที่ยั่งยืน ชุมชนมีการดำเนินการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง โดยการตั้งกลุ่มชุมชนเพื่อร่วมมือในการจัดการและดูแลสิ่งแวดล้อม เช่น การปลูกป่า การคุ้มครองสัตว์ป่า และการ

Citation : กฤษติ์ สุนันดา, และ วินิจ ฝาเจริญ. (2568). ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูความ

หลากหลายทางชีวภาพของชุมชนบ้านโพธิ์ทองเจริญ ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 191 – 208. <https://doi.org/10.14456/jlgsrru.2025.32>

ควบคุมการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การจัดการทรัพยากรในลักษณะนี้ยังสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น เช่น การทำเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการส่งเสริมกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ดังที่กล่าวมานั้นสรุปได้ว่าสภาพความหลากหลายทางชีวภาพในชุมชนบ้านโพธิ์ทองเจริญเผยให้เห็นถึงความหลากหลายของพืชพันธุ์ สัตว์ และสิ่งมีชีวิตในพื้นที่ที่มีความสมบูรณ์และยั่งยืน ชุมชนมีวิธีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการร่วมมือกันของชุมชนในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในลักษณะที่รักษาสสมดุลของระบบนิเวศและส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนในระยะยาว.

2. วิเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพที่ผ่านมา จากการเก็บข้อมูลภาคสนามและการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและสมาชิกชุมชน พบว่าการมีส่วนร่วมมีลักษณะดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในเชิงปฏิบัติ (Active Participation) ชาวบ้านในชุมชนมีบทบาทอย่างแข็งขันในกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ โดยเฉพาะการลงมือปฏิบัติจริง เช่น การจัดกิจกรรมปลูกป่าในช่วงฤดูฝน การสร้างฝายชะลอน้ำเพื่อฟื้นฟูต้นน้ำ และการลาดตระเวนตรวจตราป่าร่วมกับกลุ่มอาสาสมัครอนุรักษ์ธรรมชาติในพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีการรวมแรงกันดูแลป่าชุมชนไม่ให้ถูกบุกรุก ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงจิตสำนึกและความรับผิดชอบร่วมของชุมชนต่อทรัพยากรธรรมชาติที่ตนพึงพา “เรารู้ว่าอยู่กับป่ามานาน ถ้าป่าหาย น้ำก็ไม่มีเราก็คอยู่ไม่ได้” (ผู้ใหญ่บ้านให้สัมภาษณ์, 2567) 2) การมีส่วนร่วมในเชิงความรู้และภูมิปัญญา (Knowledge-based Participation) ชุมชนมีการส่งต่อและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพระหว่างคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะความรู้ด้านการใช้สมุนไพรพื้นบ้าน เช่น ขิง ข่า ตะไคร้ เพื่อต้านโรค หรือใช้เป็นอาหาร ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นการอนุรักษ์พันธุ์พืชเท่านั้น แต่ยังเป็นการรักษาวิถีชีวิตดั้งเดิมและวัฒนธรรมของชุมชนไปพร้อมกัน 3) การมีส่วนร่วมเชิงนโยบายและการตัดสินใจ (Consultative Participation) แม้ว่าการตัดสินใจเชิงนโยบายส่วนใหญ่ยังอยู่ในมือของภาครัฐ แต่ชุมชนบ้านโพธิ์ทองเจริญเริ่มมีบทบาทในการให้ความคิดเห็นและเสนอแนวทางผ่านเวทีประชาคม เวทีหมู่บ้าน และการเข้าร่วมประชุมกับเทศบาลลวงเหนือ หรือหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง ชาวบ้านสามารถเสนอปัญหา เช่น ความเสื่อมโทรมของแหล่งน้ำ การลดลงของพันธุ์พืชบางชนิด และเสนอแนวทางป้องกัน เช่น การจำกัดพื้นที่ห้ามล่าสัตว์ในบางฤดู ฯลฯ 4) การมีส่วนร่วมผ่านกิจกรรมวัฒนธรรมและจารีต (Cultural Participation) การอนุรักษ์ธรรมชาติในพื้นที่ชุมชนไม่ได้เกิดขึ้นเพียงจากความรู้หรือการบังคับใช้กฎหมายเท่านั้น แต่ยังมีรากฐานมาจากระบบคุณค่าและความเชื่อของท้องถิ่น เช่น ประเพณีสืบทอดมา พิธีบวชต้นไม้ และประเพณีทำบุญน้ำ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างจิตสำนึกเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

Citation : Sunanta, K., & Pharcharuen, W. (2025). Strategic Approaches to Promoting Community Participation in

Biodiversity Conservation and Restoration in Ban Phothong Charoen Community, Choeng Doi Subdistrict, Doi Saket District, Chiang Mai Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 191 - 208.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.32>

3. ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพในชุมชนโพธิ์ทองเจริญ มุ่งเน้นสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนในระดับท้องถิ่นผ่าน 9 ยุทธศาสตร์ เพื่อการตอบโจทย์การพัฒนาชุมชนและการอนุรักษ์ธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ แต่ละยุทธศาสตร์ได้กำหนดวัตถุประสงค์และแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ดังนี้

ตารางที่ 1 ยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์	วัตถุประสงค์และแนวทาง
1. การวางแผนแบบมีส่วนร่วมและการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม	วัตถุประสงค์: ให้ชุมชนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการตัดสินใจทุกขั้นตอนเพื่อสร้างความรู้สึกรับผิดชอบและความรับผิดชอบในกิจกรรมอนุรักษ์ แนวทาง: การสร้างคณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติจากตัวแทนหลากหลายกลุ่มในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นผู้สูงอายุที่มีภูมิปัญญาพื้นบ้าน หรือเยาวชนที่มีพลังในการสร้างสรรค์ จัดเวทีระดมความคิดเห็นและการทำแผนที่ชุมชนเพื่อให้ทุกเสียงมีความสำคัญร่วมกัน ตั้งเป้าหมายอนุรักษ์ที่ชัดเจน และสามารถติดตามผลได้จริง
2. การบูรณาการองค์ความรู้ท้องถิ่นและภูมิปัญญาพื้นบ้าน	วัตถุประสงค์: การผสมผสานความรู้เก่าและใหม่เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน แนวทาง: สร้างพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างคนรุ่นใหม่กับคนรุ่นเก่าในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการคัดเลือกพืชและสัตว์ที่เหมาะสมต่อการฟื้นฟู และนำมาปรับใช้ในกระบวนการฟื้นฟูระบบนิเวศ โดยให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์วิถีชีวิตท้องถิ่นและทรัพยากรที่มีมูลค่าทางวัฒนธรรม
3. การจัดการความรู้และการรณรงค์สร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม	วัตถุประสงค์: เปลี่ยนแปลงทัศนคติของชุมชนให้เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในทุกๆ ด้านของชีวิต แนวทาง: จัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การจัดแสดงภาพถ่ายธรรมชาติในงานประเพณีของชุมชน การทำกิจกรรมปลูกป่าในวันสำคัญ หรือการสร้างสื่อรณรงค์ออนไลน์เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนเห็นคุณค่าของธรรมชาติ และรู้สึกว่าการอนุรักษ์คือการสร้างชีวิตใหม่ให้กับเรา สร้างจิตสำนึกว่าโลกนี้คือมรดกที่ต้องรักษาไว้ให้คนรุ่นหลัง
4. การพัฒนาอาชีพและรายได้ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	วัตถุประสงค์: สร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนควบคู่ไปกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แนวทาง: ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรที่ยั่งยืน เช่น การทำเกษตรอินทรีย์ที่ไม่ใช้สารเคมี การปลูกสมุนไพรพื้นบ้านเพื่อการค้า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่นำเสนอวิถีชีวิตท้องถิ่นและการอนุรักษ์ธรรมชาติ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรธรรมชาติที่ได้รับการอนุรักษ์ เช่น ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ หรือการทำเสื้อผ้าจากวัสดุธรรมชาติ

Citation : กฤษติ์ สุนันตา, และ วิจิตร ฝาเจริญ. (2568). ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูความ

หลากหลายทางชีวภาพของชุมชนบ้านโพธิ์ทองเจริญ ตำบลเชิงค้อย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 191 – 208. <https://doi.org/10.14456/jlgsrru.2025.32>

ยุทธศาสตร์	วัตถุประสงค์และแนวทาง
5. การเสริมสร้างศักยภาพและทักษะของชุมชน	วัตถุประสงค์: เพิ่มความสามารถของชุมชนในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ แนวทาง: จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นทักษะที่จำเป็น เช่น การเฝ้าระวังความหลากหลายทางชีวภาพ การฟื้นฟูระบบนิเวศที่เสื่อมโทรม และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน เพื่อให้ชุมชนมีความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและต่อยอดได้
6. การมีส่วนร่วมของเยาวชนและการพัฒนาเยาวชนเป็นผู้นำ	วัตถุประสงค์: สร้างแนวทางให้เยาวชนเป็นผู้นำในอนาคตในการอนุรักษ์ธรรมชาติ แนวทาง: ส่งเสริมการจัดตั้งชมรมเยาวชนเพื่อการอนุรักษ์ที่ทำงานร่วมกับผู้ใหญ่ในชุมชน จัดกิจกรรมที่สนุกสนานและมีความหมาย เช่น ค่ายเยาวชนการอนุรักษ์ธรรมชาติ หรือการทำงานภาคสนามในพื้นที่ธรรมชาติ พร้อมให้โอกาสเยาวชนได้มีบทบาทในการตัดสินใจและดำเนินการกิจกรรมอนุรักษ์
7. การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการอนุรักษ์	วัตถุประสงค์: เพิ่มประสิทธิภาพและความสามารถในการเฝ้าระวังและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ แนวทาง: ใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น การใช้โดรนในการสำรวจพื้นที่ที่ยากต่อการเข้าถึง การใช้แอปพลิเคชันมือถือในการติดตามและรายงานสถานการณ์ของพื้นที่อนุรักษ์ และการใช้ระบบข้อมูลภูมิศาสตร์ (GIS) เพื่อวางแผนและตรวจสอบผลการฟื้นฟูในพื้นที่ต่างๆ
8. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือภายในและภายนอกชุมชน	วัตถุประสงค์: สร้างพันธมิตรระหว่างชุมชนและองค์กรภายนอกเพื่อเสริมสร้างการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน แนวทาง: สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร และองค์กรการศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และทรัพยากร ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับสากล จัดงานสัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ และโครงการร่วมมือในการอนุรักษ์ธรรมชาติ
9. การติดตาม ประเมินผล และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	วัตถุประสงค์: สร้างกลไกที่สามารถปรับปรุงและพัฒนาโครงการอนุรักษ์ให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในระยะยาว แนวทาง: ตั้งระบบการติดตามผลการดำเนินงานในระดับชุมชน โดยการใช้เครื่องมือประเมินผลที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ และให้ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการประเมินผลโครงการเพื่อปรับแผนงานให้เหมาะสมกับความต้องการและความเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม

Citation : Sunanta, K., & Pharcharuen, W. (2025). Strategic Approaches to Promoting Community Participation in

Biodiversity Conservation and Restoration in Ban Phothong Charoen Community, Choeng Doi Subdistrict, Doi Saket District, Chiang Mai Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 191 - 208.<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.32>

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการศึกษายุทธศาสตร์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชนบ้านโพธิ์ทองเจริญ ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลประกอบด้วยดังนี้

1) จากผลการศึกษาที่พบว่า พื้นที่ชุมชนบ้านโพธิ์ทองเจริญมีความหลากหลายทางชีวภาพในระดับที่โดดเด่น โดยประกอบด้วยพืชพันธุ์ที่หลากหลายทั้งในเชิงสมุนไพรพื้นบ้านและไม้เศรษฐกิจ เช่น ไม้สักและไม้ประดู่ รวมถึงสัตว์ป่าและสัตว์น้ำที่ยังคงพบเห็นได้ในพื้นที่ ซึ่งล้วนมีบทบาทสำคัญต่อการรักษาสมดุลของระบบนิเวศนั้น แสดงให้เห็นถึงศักยภาพด้านทรัพยากรธรรมชาติของพื้นที่ ที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ในระดับหนึ่ง อันเป็นผลมาจากปัจจัยหลายประการ ได้แก่ การที่ชุมชนมีการดำเนินชีวิตที่สัมพันธ์แนบแน่นกับธรรมชาติและทรัพยากรท้องถิ่น การใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า และการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสมุนไพรและการจัดการป่าไม้จากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ บัญชา พุฒินากุล และคณะ (2567) ที่ศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่สูงตามแนวพระราชดำริ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งพบว่าพื้นที่ที่ชุมชนมีวิถีชีวิตแบบพึ่งพิงธรรมชาติและมีการจัดการทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า จะสามารถรักษาความหลากหลายของชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปลัดพุฒพงษ์ พุทธิวิโส (กล่าวหาวิ). (2568) ที่ได้อธิบายว่าชุมชนในจังหวัดอุทัยธานีมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติผ่านการผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงพุทธกับองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะด้านการใช้สมุนไพรเพื่อสุขภาพและเศรษฐกิจ ซึ่งองค์ความรู้เหล่านี้ถูกถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ทั้งแบบไม่เป็นทางการและมีการจดบันทึกอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งมีการพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อเผยแพร่ความรู้สู่ชุมชนในเชิงสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศอย่างยั่งยืนในระดับท้องถิ่น ดังนั้น ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่บ้านโพธิ์ทองเจริญ ไม่เพียงเป็นภาพสะท้อนของระบบนิเวศที่อุดมสมบูรณ์เท่านั้น แต่ยังแสดงถึงศักยภาพของชุมชนในการเป็นผู้ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติด้วยฐานความรู้และวัฒนธรรมของตนเอง ซึ่งควรได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนในเชิงนโยบายต่อไป

2) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพที่ผ่านนั้นเกิดขึ้นในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นในด้านการปฏิบัติจริง การแลกเปลี่ยนความรู้ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบาย และการเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรม ซึ่งผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่าการรวมกิจกรรมในหลายมิตินั้นเกิดขึ้นเนื่องจากชุมชนมองว่าการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไม่ใช่เพียงแค่การดำเนินการในภาคสนามเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวพันกับการส่งต่อความรู้ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกและการถ่ายทอดค่านิยมผ่านวัฒนธรรมท้องถิ่นอีกด้วย เหตุผลที่ผลการวิจัยจึงเป็นเช่นนี้ สามารถอธิบายได้จากหลักการที่ว่าแต่ละมิติของการมีส่วนร่วมช่วยเสริมสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบต่อทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน เมื่อชุมชนได้มีส่วนร่วมทั้งในเชิงปฏิบัติและในเชิงนโยบาย ความรู้และประสบการณ์ที่แลกเปลี่ยนกันจะเป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดการปรับตัวที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและ

Citation : กฤษติ์ สุนันตา, และ วินิจ ผาเจริญ. (2568). ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูความ

หลากหลายทางชีวภาพของชุมชนบ้านโพธิ์ทองเจริญ ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 191 – 208. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.32>

วัฒนธรรมของพื้นที่ สะท้อนให้เห็นถึงความตื่นตัวของชุมชนในการตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศในท้องถิ่น ซึ่งสามารถอธิบายได้จากหลายปัจจัยร่วมกัน ได้แก่ ประการแรก การมีส่วนร่วมเชิงปฏิบัติ เช่น การร่วมกันปลูกป่า ดูแลแหล่งน้ำ และจัดกิจกรรมดูแลสัตว์ป่าในพื้นที่ เป็นผลจากความใกล้ชิดของชุมชนกับทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้ชุมชนรับรู้ถึงผลกระทบโดยตรงเมื่อทรัพยากรถูกทำลาย จึงมีแรงจูงใจในการร่วมกันปกป้องแหล่งทรัพยากรเหล่านี้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสถิติ จำเริญ (2564) และ ศุจินันท์ ไตรระเบียบและคณะ (2567) พบว่าการอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพในชุมชนจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนอย่างจริงจัง โดยปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการสร้างจิตสำนึกร่วมและจิตสาธารณะของชุมชนมี 4 ประการ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในสังคม 2) ความเข้มแข็งของผู้นำชุมชน 3) การทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ และ 4) การสนับสนุนจากเครือข่ายวิชาการ ประการที่สอง การแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้สูงอายุในชุมชนที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่น และเยาวชนที่มีพลังสร้างสรรค์ เป็นการผสมผสานระหว่างอดีตและอนาคต เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้เกิดการสืบทอดแนวคิดเรื่องการอนุรักษ์อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทที่ชุมชนยังรักษามรดกวัฒนธรรมเดิม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวัชชัย อานนโท (ใจประการ) และคณะ (2565) การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่เยาวชน มีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดนั้นเป็นองค์ความรู้ที่ตกทอดกันมาหลายชั่วอายุคน และเป็นเครื่องมือสำคัญในการสืบสานอัตลักษณ์และวัฒนธรรมของชุมชนอย่างยั่งยืน ประการที่สาม การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบาย เช่น การเข้าร่วมเวทีหมู่บ้าน การแสดงความเห็นในการกำหนดแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นผลจากการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจอย่างแท้จริง ซึ่งแสดงถึงความเป็นประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น และสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างทางสังคมของชุมชนที่ให้คุณค่ากับเสียงของทุกคนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุติ พ่วงรอด และคณะ (2562) ชุมชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ตั้งแต่การร่วมเวทีพูดคุยเพื่อค้นหาปัญหา การวางแผน การลงมือปฏิบัติตามแผน และการได้รับประโยชน์จากผลของการดำเนินงาน ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และส่งเสริมความร่วมมืออย่างเข้มแข็งในชุมชน นอกจากนี้ยังมีพิธีกรรมและความเชื่อที่เป็นเครื่องมือให้คนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรร่วมกัน ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วินิจ ผาเจริญ และ ชาญชัย ฤทธิ์ร่วม (2565) ระบุว่า พิธีกรรมและความเชื่อในชุมชนชนบทภาคเหนือเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างจิตสำนึกด้านการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในรูปแบบที่หลากหลายนั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่ขับเคลื่อนความสำเร็จในการอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพในชุมชน เนื่องจากช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมและสังคม

Citation : Sunanta, K., & Pharcharuen, W. (2025). Strategic Approaches to Promoting Community Participation in

Biodiversity Conservation and Restoration in Ban Phothong Charoen Community, Choeng Doi Subdistrict, Doi Saket District, Chiang Mai Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 191 - 208.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.32>

3) ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ สะท้อนให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เข้มแข็งเป็นหัวใจสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยยุทธศาสตร์ทั้ง 9 ประการที่พัฒนาขึ้นในงานวิจัย ได้แก่ การวางแผนร่วม การสื่อสารสร้างความตระหนัก การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างอาชีพที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมของเยาวชน ซึ่งตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนบ้านโพธิ์ทองเจริญ เหตุผลที่ผลการวิจัยออกมาในลักษณะนี้ เนื่องจากชุมชนมีทุนทางสังคมที่เข้มแข็ง ประกอบด้วยผู้นำที่มีบทบาททางสังคมสูง และเครือข่ายภาคประชาชนที่ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมมาโดยตลอด นอกจากนี้การใช้กระบวนการมีส่วนร่วมแบบ PAR (Participatory Action Research) ในการเก็บข้อมูลและออกแบบยุทธศาสตร์ ช่วยให้ชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของในกระบวนการและผลลัพธ์ จึงเอื้อต่อการขับเคลื่อนแผนงานให้เป็นจริงได้ ซึ่งผลการศึกษานี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัชลดา สุวรรณวล และคณะ (2565) ที่พบว่าการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ลุ่มน้ำต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกขั้นตอน โดยเฉพาะการมีผู้นำท้องถิ่นที่เข้มแข็ง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพแก้ว. (2566). ซึ่งเน้นว่าการสื่อสารอย่างต่อเนื่องและการสร้างเวทีชุมชนสามารถกระตุ้นการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสุริยา ปวรชโย (ท่อนแก้ว) (2567) ระบุว่าเยาวชนมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมสิ่งแวดล้อม โดยต้องได้รับการสนับสนุนอย่างเป็นระบบจากครอบครัว โรงเรียน และชุมชน จากที่กล่าวข้างต้นว่ายุทธศาสตร์ที่ออกแบบขึ้นในงานวิจัยนี้มีจุดแข็งตรงที่สามารถประยุกต์ใช้ได้จริงในพื้นที่ มีการสร้างพลังร่วมจากหลายภาคส่วน และสามารถเป็นต้นแบบให้กับชุมชนอื่นที่ต้องการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน

ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

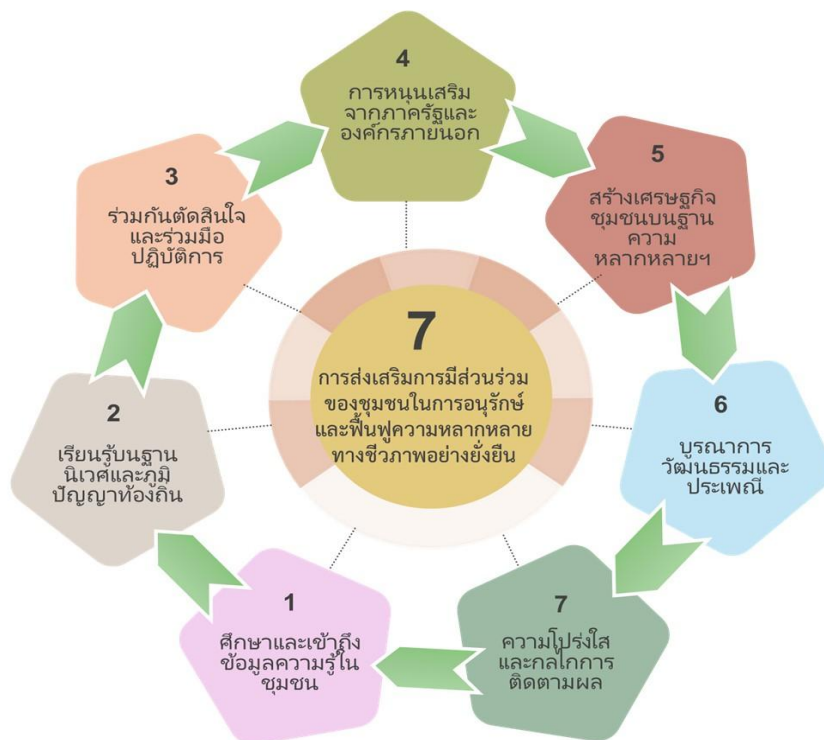
จากการวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชนบ้านโพธิ์ทองเจริญ ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ได้สังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ที่ส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติบนพื้นฐานของความยั่งยืน สร้างรายได้และเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนอย่างเข้มแข็ง โดยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมในการใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างรู้คุณค่า องค์ความรู้ที่ได้ถูกวิเคราะห์และสังเคราะห์จนเป็นโมเดลแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ ดังแสดงในแผนภาพดังนี้

Citation : กฤษติ์ สุนันตา, และ วินิจ ผาเจริญ. (2568). ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูความ

หลากหลายทางชีวภาพของชุมชนบ้านโพธิ์ทองเจริญ ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 191 – 208. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.32>

โมเดลแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน
บ้านโพธิ์ทองเจริญ ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยนี้ได้สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ในรูปแบบโมเดลแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ซึ่งพัฒนาขึ้นจากบริบทของชุมชนบ้านโพธิ์ทองเจริญ ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ โดยโมเดลนี้สะท้อนให้เห็นถึงกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนในหลากหลายมิติที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน เพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนด้านนิเวศ สังคม และเศรษฐกิจของชุมชน โดยประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 7 ประการ ดังนี้ 1) การศึกษาและการเข้าถึงข้อมูลความรู้: การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และให้ข้อมูลเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ และการอนุรักษ์ให้กับชุมชน ทั้งในระดับพื้นฐานและระดับสูง 2) การเสริมสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่น: ส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการอนุรักษ์และฟื้นฟู เช่น การปลูกพืชท้องถิ่นและการรักษาสมดุลของระบบนิเวศ 3) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ: ให้ชุมชนมีบทบาทในการตัดสินใจและการวางแผนการอนุรักษ์ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ 4) การสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรภายนอก: การมีการสนับสนุนจากภาครัฐในการออกนโยบายและสนับสนุนทรัพยากรให้กับการอนุรักษ์ในระดับชุมชน 5) การส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น: การพัฒนาแนวทางทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ 6) การบูรณาการวัฒนธรรมและประเพณี: การผสมผสานการอนุรักษ์กับประเพณีท้องถิ่นเพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วม

Citation : Sunanta, K., & Pharcharuen, W. (2025). Strategic Approaches to Promoting Community Participation in

Biodiversity Conservation and Restoration in Ban Phothong Charoen Community, Choeng Doi Subdistrict, Doi Saket District, Chiang Mai Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 191 - 208.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.32>

ร่วมของชุมชน 7) ความโปร่งใสและกลไกการติดตามผล: การสร้างระบบตรวจสอบและการติดตามผลเพื่อให้การอนุรักษ์และฟื้นฟูมีความโปร่งใสและตรวจสอบได้

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สนับสนุนการออกแบบและดำเนินนโยบายที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกระดับของการวางแผนและตัดสินใจ โดยคำนึงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นและความต้องการของประชาชน

1.2 ส่งเสริมการบูรณาการระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในระดับนโยบาย เพื่อให้เกิดการสนับสนุนด้านงบประมาณและทรัพยากรที่เพียงพอสำหรับโครงการอนุรักษ์

1.3 พัฒนารอบนโยบายที่ส่งเสริมการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจสีเขียวและอาชีพที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ประชาชนมีรายได้และขับเคลื่อนการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน

1.4 จัดตั้งกลไกการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น เช่น คณะกรรมการชุมชนและเวทีการระดมความคิดเห็น ซึ่งทุกฝ่ายภายในชุมชนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและเข้าร่วมตัดสินใจ

1.5 พัฒนาระบบการแลกเปลี่ยนความรู้และฝึกอบรมให้กับประชาชนในด้านการฟื้นฟูระบบนิเวศการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์และพืชพื้นถิ่น รวมถึงการใช้เทคโนโลยีเพื่อการติดตามผล

1.6 จัดกิจกรรมและโครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนเพื่อสร้างแรงจูงใจและอบรมทักษะการเป็นผู้นำในด้านสิ่งแวดล้อม รวมถึงการจัดโครงการร่วมกับองค์กรภายนอกเพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับของการมีส่วนร่วมของชุมชนกับประสิทธิผลของโครงการอนุรักษ์ในบริบทที่แตกต่างกัน เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบและนำมาปรับใช้ในพื้นที่อื่น ๆ ได้

2.2 กลไกการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในการฟื้นฟูระบบนิเวศ ว่ามีองค์ประกอบใดที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการ

2.3 ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของทัศนคติของประชาชนในการอนุรักษ์ธรรมชาติ ทั้งในระดับเชิงปฏิบัติการและระดับนโยบาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปสู่การออกแบบแผนงานอนุรักษ์ที่มีความตอบสนองและยั่งยืนมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

กฤษติ์ สุนันตา. (2552). บทบาทและอำนาจของชุมชนในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น กรณีศึกษา หมู่บ้านโพธิ์ทองเจริญ ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. รายงานการวิจัย, วิทยาลัยบริหารศาสตรมหาวิทาลัยแม่โจ้.

- นฤมล ขุนวิช่วย, และ มานะ ขุนวิช่วย. (2562). ทูตทางสังคมในการจัดการและใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าพรุควนเคร็ง. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์, 11(2), 62–71.
- บัญชา พุฒินากุล, ณรวัฒน์ ทวีเจริญพรสุวิทย์ วิมุติโพธิ์, และ อีรัชย์ สหเมธาวิ. (2567). สถานการณ์การจัดการทรัพยากรป่าต้นน้ำภายใต้ภูมิปัญญาวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนพื้นที่สูงตามแนวพระราชดำริ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 8(3), 93–112.
- พระครูพิศาลสรกิจ (สุทิน สุทินโน), พระครูธรรมธรรณบุญเที่ยง พุทธสาวโก, และ พระสุกฤษฎี ปิยสีโล. (2563). การส่งเสริมและพัฒนาชุมชนรอบพื้นที่ป่าโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในลุ่มน้ำอิงตามแนวทางพระพุทธศาสนา. วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ, 5(1), 70–84.
- พระครูอุทัยสุตกิจ ตฤณ บริบูรณ์. (2567). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ความหลากหลายทางชีวภาพในระบบนิเวศวิทยาชุมชน. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 12(6), 2535–2551.
- พระธวัชชัย อานนโท (ใจประการ), พระครูโสภณปริยัติสุธี, & สมยศ ปัญญามาก. (2022). การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น สู่วัยรุ่นของตำบลแม่ปืม อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา. วารสารวิจัยวิชาการ, 5(3), 35–48.
- พระปลัดพุดพิงษ์ พุทธิวิโส กล้าทวี. (2568). การจัดการความรู้ทางวิทยาศาสตร์บนฐานระบบนิเวศภูมิปัญญาเชิงพุทธ. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 13(1), 109–121.
- พระมหาวิเชียร วชิรธมโม (กุลมณี), พระครูสุวรรณสุตาลังการ, อำพร มณีเนียม, พระมหาสมคิด สมปนโน, จารึก ศิริพงษ์, รังสรรค์ วัฒนาชัยวัฒน์, และ ทวีศักดิ์ พุฒสุขชี. (2566). ความยั่งยืนของชุมชนสันติสุขท่ามกลางความหลากหลายในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 8(3), 1529–1542.
- พระมหาสุริยา ปวรชโย (ท่อนแก้ว). (2567). การเสริมสร้างพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดอุทัยธานี. มจร การพัฒนาสังคม, 9(2), 179–193.
- พิรณันท์ จันทาพูน, ทิพารัตน์ สหตรงจิตร, และ กษมา ถาอ้าย. (2566). ศักยภาพการท่องเที่ยวบนฐานการใช้ทรัพยากรจากความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: บ้านแม่พุงหลวง ตำบลแม่พุง อำเภอลำปาง จังหวัดแพร่. วารสารวิจัยวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 7(1), 113–127.
- ภัชลดา สุวรรณนวล, พระอธิการธวัชชัย แสงโสภณ, และ อำพล ปญญา. (2565). รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ลุ่มแม่น้ำตาป้อย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 9(2), 290–307.
- ยุวดี พ่วงรอด, โชติ บดีรัฐ, สุพัตรา บดีรัฐ, และ รสสุคนธ์ ประดิษฐ์. (2562). แนวทางการจัดทำแผนแม่บทชุมชนต่อการอนุรักษ์ระบบนิเวศ ภูมิปัญญา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ป่าต้นน้ำขมิ้น โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม. สหวิทยาการและความยั่งยืนปริทรรศน์ไทย, 8(2), 92–103.
- วรวิทย์ นพแก้ว. (2566). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่. วารสารภูมิเนเวศพัฒนาอย่างยั่งยืน, 4(2), 40–55.

Citation : Sunanta, K., & Pharcharuen, W. (2025). Strategic Approaches to Promoting Community Participation in

Biodiversity Conservation and Restoration in Ban Phothong Charoen Community, Choeng Doi Subdistrict, Doi Saket District, Chiang Mai Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 191 - 208.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.32>

- วันชัย สุขตาม. (2557). การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม: จากบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 1(1), 101–110.
- วินิจ ผาเจริญ, & ชาญชัย ฤทธิร่วม. (2565). การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการจัดการป่าชุมชน กรณีศึกษาบ้านตลาดขี้เหล็ก ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. วารสารสันติสุขปริทรรศน์, 3(1), 47–58.
- ศุจินันท์ ไตรระเปียบ, ชัญญูชิตา ทิพย์ญาณ, และ อมร หวังอัครงกู. (2567). เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนา กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัด อำเภอละมั่ง จังหวัดชุมพร ภายใต้แนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจ. วารสารสังคมศาสตร์และศาสตร์ร่วมสมัย, 5(2), 93–107.
- สกลิต จำเจริญ. (2564). การมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูอนุรักษ์ป่าโคกหนองโดนเพื่อเป็นแหล่งอาหารของชุมชน: เทศบาลตำบลหนองบัวสะอาด อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา. วารสารชุมชนวิจัยและพัฒนาสังคม, 15(2), 104–117.
- อานวย สังข์ช่วย. (2567). ประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมป่าไม้ชุมชนบ้านหัวบึง ตำบลทรายมูล อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น. วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์, 8(1), 589–602.
- Ayeni, A. O., Aborisade, A. G., Onuminya, T. O., Soneye, A. S. O., & Ogundipe, O. T. (2023). Urban development in Africa and impact on biodiversity. Current Landscape Ecology Reports, 8(2), 73–89.
- Hardina, D. (2006). Strategies for citizen participation and empowerment in non-profit, community-based organizations. Community Development, 37(4), 4–17.
- Khan, Z., Dambruch, J., Peters-Anders, J., Sackl, A., Strasser, A., Fröhlich, P., ... & Soomro, K. (2017). Developing knowledge-based citizen participation platform to support Smart City decision making: The Smarticipate case study. Information, 8(2), 47.
- Thabrew, L., Wiek, A., & Ries, R. (2009). Environmental decision making in multi-stakeholder contexts: applicability of life cycle thinking in development planning and implementation. Journal of Cleaner Production, 17(1), 67–76.

Citation : กฤษติ์ สุนันตา, และ วินิจ ผาเจริญ. (2568). ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูความ

หลากหลายทางชีวภาพของชุมชนบ้านโพธิ์ทองเจริญ ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 191 – 208. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.32>

**รูปแบบการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก
ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์**
**Model of Social Capital Development to Strengthen Grassroots Economy in
Pineapple Processing Community Enterprise Groups in Prachuap Khiri Khan
Province**

วิภาวณี เพือกบัวขาว^{1*}, กฤษณ์ ไชยวงศ์², บัณฑิตพงษ์ ศรีอำนวย³, และ จริยา รัชตโสทธิ์⁴
**Wipavane Phueakbouakhao^{1*}, Krit Chaiwong², Bundidpong Srimnouy³,
and Jariya Rattasote⁴**

^{1*}คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี; Faculty of Humanities and Social Sciences, Thailand.

²คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี; Faculty of Engineering and Industrial Technology, Phetchaburi Rajabhat University, Thailand.

³สถาบันวิจัยและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี; Institute for the Research and Promotion Arts and Culture, Phetchaburi Rajabhat University, Thailand.

⁴คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี; Faculty of Management Science, Phetchaburi Rajabhat University, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : wipavane.phu@mail.pbru.ac.th

DOI : 10.14456/jlgisrru.2025.33

Received : April 19, 2025; Revised : May 19, 2025; Accepted : May 21, 2025

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ทุนทางสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก 2) พัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์สับปะรดในเชิงพาณิชย์ และ 3) สร้างรูปแบบการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดในตำบลวังก้ง อำเภอบ้านนาบัว และตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มละ 15 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบและรับรองรูปแบบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบประเมินรูปแบบ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

Citation : Phueakbouakhao, W., Chaiwong, K., Srimnouy, B., & Rattasote, J. (2025). Model of Social Capital Development to Strengthen Grassroots Economy in Pineapple Processing Community Enterprise Groups in Prachuap Khiri Khan Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 209 -224.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.33>

ผลการวิจัยพบว่า 1) ทูทางสังคมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด ภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านบรรทัดฐานทางสังคม ส่วนความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก ภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการกระจายการพัฒนาที่เป็นธรรม 2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์สับปะรดในเชิงพาณิชย์ เพื่อความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก พบว่า ได้ผลิตภัณฑ์ “คึกก็ตัวหนอนไส้สับปะรด” สมาชิกมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์สับปะรดในเชิงพาณิชย์เพื่อความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) รูปแบบการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ คือ “CILN Model” ประกอบด้วย ความร่วมมือของชุมชน (C = Cooperation) การสร้างอัตลักษณ์ร่วมกัน (I = Identity) การมีผู้นำที่เข้มแข็ง (L = Leadership) และการสร้างภาคีเครือข่าย (N = Network) ซึ่งรูปแบบได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบดังกล่าวมีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

คำสำคัญ (Keywords) : การพัฒนาทุนทางสังคม, เศรษฐกิจฐานราก, วิสาหกิจชุมชน, การพัฒนาผลิตภัณฑ์

Abstract

The objectives of this study were to: 1) analyze social capital to strengthen the grassroots economy, 2) develop pineapple products and packaging for commercial purposes to strengthen the grassroots economy, and 3) create the model of social capital development to strengthen the grassroots economy in the pineapple processing community enterprise group in Prachuap Khiri Khan Province. The sample group used in the research consisted of members of the pineapple processing community enterprise groups in Wang Pong Subdistrict, Pran Buri District, and Hat Kham Subdistrict, Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan Province, 15 people from each group, totaling 30 people. Five experts examined and approved the model. The research tools included a questionnaire, an in-depth interview form, and a model evaluation form. The data were analyzed by using mean, standard deviation, and content analysis.

The research results were as follows: 1) The opinion on social capital of the pineapple processing community enterprise group was overall at a high level. The aspect with the highest level of opinion was social norms, whereas the opinion on strength of the grassroots economy was overall at a high level. The area with the highest level of opinion was fair distribution of development, 2) The development of pineapple products and packaging for

Citation : วิภาณี เผือกบัวขาว, กฤษณ์ ไชยวงศ์, บัณฑิตพงษ์ ศรีอำนวย, และ จริยา รัชตโสถ์. (2568). รูปแบบการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อ

สร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 209 – 224. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.33>

commercial purposes to strengthen the grassroots economy revealed that the product “Pineapple Filled Worm Cookies” was produced. The members were overall satisfied with the development of pineapple products and packaging for commercial purposes to strengthen the grassroots economy at a high level, and 3) The model for developing social capital to strengthen the grassroots economy in the pineapple processing community enterprise group in Prachuap Khiri Khan Province was “CILN Model”, consisting of community cooperation (C = Cooperation), creating a shared identity (I = Identity), having strong leaders (L = Leadership), and creating a network (N = Network). The model was evaluated by experts with an average score of 5.00, indicating that the model was appropriate, feasible, and could be utilized.

Keywords : Social Capital Development, Grass-root Economic, Community Enterprise, Development of Products

บทนำ (Introduction)

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์และการพัฒนาของจังหวัดประจวบฯ (พ.ศ.2561-2564) มีพันธกิจผลักดันให้จังหวัดมีขีดความสามารถในการแข่งขันในด้านการผลิต การแปรรูปสับปะรดสู่ตลาดโลก โดยดำเนินการส่งเสริมโครงการที่สำคัญได้แก่ 1) โครงการพัฒนาเส้นทางเพื่อการขนส่งสินค้าเกษตร มีการปรับปรุงถนนในพื้นที่ที่เป็นเส้นทางหลักการคมนาคมขนส่งไปยังพื้นที่ทำการเกษตร ทำให้ได้รับความสะดวกในการขนส่งสินค้าเกษตรสู่ตลาดมากยิ่งขึ้น และ 2) โครงการพัฒนาสับปะรดครบวงจร ให้เป็นแหล่งเรียนรู้และศึกษาด้านการผลิตสับปะรดคุณภาพในพื้นที่ (สำนักงานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, 2559) สอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 5 ปี (พ.ศ.2566-2570) ที่ได้ดำเนินการกำหนดแผนงานเพื่อพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานที่สนับสนุนระบบการผลิตสับปะรด มะพร้าว และสินค้าเกษตร เพื่อการบริโภคและส่งออก พัฒนาระบบการผลิต การแปรรูป และการตลาดสับปะรด มะพร้าว ประมง ปศุสัตว์ และอุตสาหกรรมให้ได้คุณภาพ เพื่อการบริโภคและการส่งออก โดยการจัดทำโครงการสำคัญในการพัฒนาจังหวัด ได้แก่ 1) โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการเกษตร และ 2) โครงการยกระดับการผลิต การแปรรูป สินค้าเกษตรด้วยนวัตกรรมสู่ตลาดเศรษฐกิจดิจิทัล (สำนักงานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, 2566) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งในปัจจุบันพบว่าวิสาหกิจชุมชนได้มีการพัฒนาในการดำเนินงานในท้องถิ่น มีการนำสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนมาผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ความรู้ดั้งเดิมของบรรพบุรุษมาสร้างสินค้าและบริการเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้กับวิสาหกิจของตนเองเพื่อให้คนในชุมชนได้รับประโยชน์ร่วมกัน

Citation : Phueakbouakhao, W., Chaiwong, K., Srimnouy, B., & Rattasote, J. (2025). Model of Social Capital Development to Strengthen Grassroots Economy in Pineapple Processing Community Enterprise Groups in Prachuap Khiri Khan Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 209 -224.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.33>

“กลุ่มแปรรูปสับปะรด” เป็นวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ก่อตั้งจากสมาชิกในชุมชนต้องการที่จะสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างโอกาสและสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน แต่ในสถานการณ์ปัจจุบันพบว่าพื้นที่การเกษตรลดลงเนื่องจากประสบปัญหาปัจจัยการผลิตและต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น ประกอบกับพื้นที่ปลูกสับปะรดแซมในสวนไม้ผลยืนต้น โดยไม้ผลไม้ยืนต้นโตให้ผลผลิตได้และมีร่มเงา ทำให้เกษตรกรรื้อสับปะรดออก จากสับปะรดที่เกษตรกรปลูกในช่วงปลายปีเดิมมีฝนตกต่อเนื่อง ปริมาณน้ำเพียงพอต่อการเจริญเติบโต ส่งผลให้ต้นสมบูรณ์ ประกอบกับสภาพอากาศที่เอื้ออำนวยต่อการติดดอกออกผลตามฤดูกาล เนื่องจากสภาพอากาศเอื้ออำนวยและมีปริมาณน้ำฝนกระจายตัวตลอดทั้งปี ในขณะที่ราคาปัจจัยการผลิตสูงขึ้น ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นเกษตรกรบางรายจึงดูแลรักษาลดลง ส่งผลให้ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้นเล็กน้อย (สำนักงานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, 2566) ส่วนการตลาดมีการแข่งขันที่สูงขึ้น ทำให้สินค้าและบริการของกลุ่มวิสาหกิจแปรรูปสับปะรดจำเป็นต้องมีการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกในกลุ่ม เพื่อให้เกิดการพัฒนาความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ การสร้างเครือข่ายชุมชนในการดูแล ทรัพยากรธรรมชาติ การสร้างผู้นำที่มีปัญหา มีแผนการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยเน้นจากการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันและต้องสร้างให้ชุมชนเห็นคุณค่าในการดำเนินการพัฒนาสินค้าและบริการ ในทุกขั้นตอนเพื่อให้เกิดความผูกพันและความมั่นคงทางด้านอาหาร ดังนั้นการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์นี้ ช่วยให้เกิดการสร้างคุณค่าและเป็นแนวทางให้กับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน เข้ามาเป็นคู่ความร่วมมือในการค้า ร่วมกันขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดในเชิงพาณิชย์ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้เกิดความมั่นคงทางด้านอาหารตลอดไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ทุนทางสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์สับปะรดในเชิงพาณิชย์เพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
3. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับทุนทางสังคมและแนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจจากนักวิจัยและนักการศึกษา ดังนี้

Citation : วิภาณี ผ่องบัวขาว, กฤษณ์ ไชยวงศ์, บัณฑิตพงษ์ ศรีอำนวย, และ จริยา รัชตโสถ์. (2568). รูปแบบการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อ

สร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 209 – 224. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.33>

สมบุรณ์ จันทรพงษ์ (2554 : 18-24) กล่าวว่า ทูทางสังคม หมายถึง รูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคม ทั้งในแนวตั้งและแนวนอน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคล หรือบุคคลกับสถาบันต่าง ๆ ในสังคม และเป็นสิ่งที่จะช่วยประสานกลมกลืนคนในสังคมเข้าไว้ด้วยกัน โดยคำนึงถึงความไว้วางใจกัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่งเสริมเกื้อหนุนกันและกัน บรรทัดฐานหรือระบบความคิด ความเชื่อ วัฒนธรรมในสังคมที่เอื้อต่อการรวมกลุ่มและการสร้างความสัมพันธ์ในชุมชนรวมไปถึงกลุ่มองค์กรและเครือข่ายที่มีอยู่ในชุมชน การวัดทุนทางสังคมประกอบด้วย 3 มิติ ได้แก่ ความไว้วางใจ (Trust) ปทัสถาน (Norms) และเครือข่าย (Networks)

สุชาติ ศรีสุวรรณภาพ และอิสริยา นิติพันธ์ประภาส (2546 อ้างถึงใน อรรถรรณ แซ่ว่าง, 2563 : 96-97) กล่าวถึงองค์ประกอบของความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจไว้ดังนี้

1. การพึ่งตัวเองทางเศรษฐกิจ คือ การที่ระบบเศรษฐกิจสามารถพึ่งตนเองในภาคการผลิตต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยปัจจัยการผลิตทั้งเงินทุน เทคโนโลยี และวัตถุดิบในประเทศอย่างเหมาะสม สร้างความสมดุลระหว่างตลาดภายในและภายนอกประเทศ โดยใช้ความร่วมมือพึ่งพา ต่างประเทศอย่างรอบคอบ เพื่อเกิดประโยชน์แก่ประเทศอย่างเต็มที่ จะช่วยให้เศรษฐกิจประเทศไทย พัฒนาได้อย่างมั่นคง การพึ่งพาตนเองด้านการผลิตสามารถวัดได้จากการนำเข้าวัตถุดิบและสินค้าทุนจากต่างประเทศ และดุลการค้าจะเป็นตัวชี้วัดความเข้มแข็งของเศรษฐกิจไทยในการพึ่งตนเองทั้งในด้านการผลิตและด้านการตลาด

2. มีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ คือ การสร้างขีดความสามารถของระบบเศรษฐกิจในการรองรับ จัดการ หรือลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากปัจจัยภายนอกประเทศ เพื่อให้เศรษฐกิจมีความเข้มแข็งและมีเสถียรภาพ ทั้งนี้ระดับภูมิคุ้มกันสามารถวัดได้จาก หนึ่ง การเปิดประเทศซึ่งจะแสดงถึงความเสี่ยงของการพึ่งพิงการค้าระหว่างประเทศ สอง ดุลการค้าที่แสดงฐานะการเงินของรัฐบาล และสาม หนี้ต่างประเทศ ซึ่งแสดงถึงความเชื่อถือในฐานะการเงินของประเทศ

3. การปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์โลก คือ การสร้างสมรรถนะในการแข่งขันให้ทันต่อภาวะการณ์โลกที่ไร้พรมแดน ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งก็คือ การปรับตัวทางการผลิต การค้าระหว่างประเทศ และการปรับตัวทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และตัวชี้วัดขีดความสามารถและความรวดเร็วของการปรับตัว ได้แก่ ส่วนแบ่งการตลาดสินค้าออกของไทยในตลาดโลก ส่วนตัวชี้วัดความสำเร็จในการปรับตัวหรือขีดความสามารถในการแข่งขัน ได้แก่ ค่าใช้จ่ายทางการวิจัย และพัฒนา ประสิทธิภาพการผลิตรวม

4. การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพ คือ การที่เศรษฐกิจมีความมั่นคงและสามารถดำเนินอยู่ได้โดยอาศัยกลไกกระบวนการทางเศรษฐกิจที่มีความสอดคล้อง สมดุล และมีเสถียรภาพทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อให้มีการจ้างงานเต็มที่ มีเสถียรภาพด้านราคา ด้านการเงิน และด้านการค้า

Citation : Phueakbouakhao, W., Chaiwong, K., Siamnoui, B., & Rattasote, J. (2025). Model of Social Capital Development to Strengthen Grassroots Economy in Pineapple Processing Community Enterprise Groups in Prachuap Khiri Khan Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 209 -224.

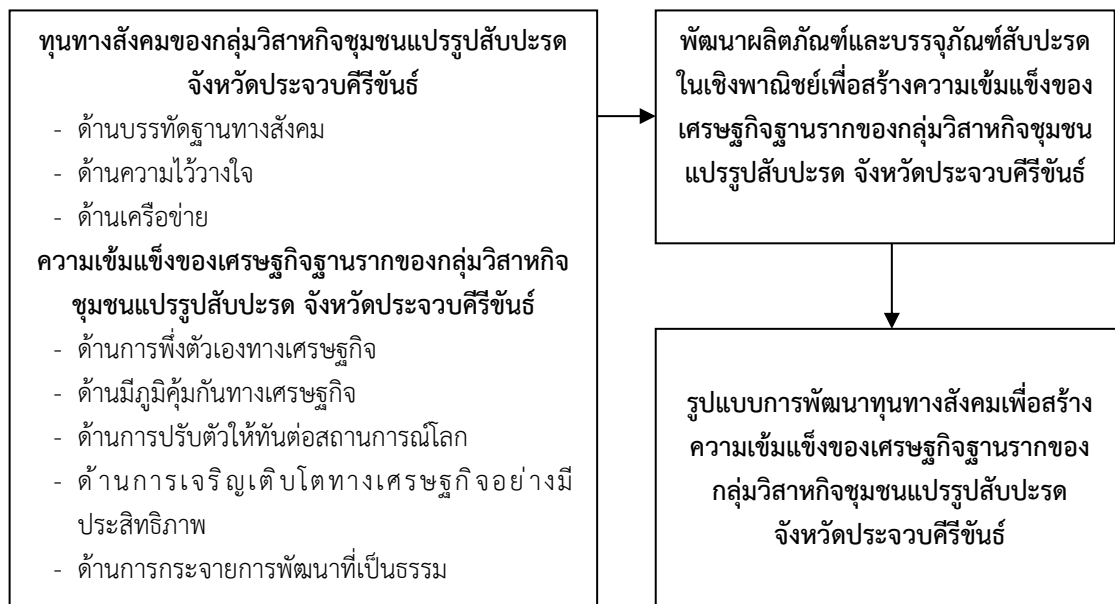
<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.33>

ระหว่างประเทศ การวัดการเจริญเติบโตจะวัดได้จากอัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจ ส่วนเสถียรภาพภายใน
วัดได้จากอัตราเงินเฟ้อ และเสถียรภาพภายนอกวัดจากดุลบัญชีเดินสะพัด

5. การกระจายการพัฒนาที่เป็นธรรม คือ การกระจายผลประโยชน์ของการพัฒนาทางเศรษฐกิจ
อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ซึ่งจะช่วยให้คุณภาพชีวิตของคนในสังคม โดยวัดได้จากการกระจายรายได้และ
ช่องว่างความแตกต่างของสัดส่วนการถือครองรายได้ระหว่างคนรวยกับคนจน และการวัดความไม่เท่าเทียม
ของการพัฒนาจะการใช้การเปรียบเทียบการกระจายผลตอบแทนในแต่ละสาขาการผลิต

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

จากการสังเคราะห์จากแนวคิดเกี่ยวกับทุนทางสังคม แนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ
แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน และข้อมูลสภาพทั่วไปของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยนำมาสรุปเป็นกรอบ
แนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เก็บรวบรวมข้อมูลแบบผสมวิธี ทั้ง
ระเบียบวิธีการเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และระเบียบวิธีการเชิงคุณภาพ (Qualitative
Research) เข้าด้วยกัน โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์ทุนทางสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในกลุ่มวิสาหกิจ
ชุมชนแปรรูปสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและ

Citation : วิกานี ผ่องบัวขาว, ฤกษ์ชัย ไขว้วงศ์, บัณฑิตพงษ์ ศรีอานวย, และ จริญญา รัชตโสถ์. (2568). รูปแบบการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อ

สร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วารสารการบริหารการ
ปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 209 – 224. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.33>

วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดในตำบลวังก้ง อำเภอบราญบุรี จำนวน 15 คน และตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 15 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาลิทธิภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์สับปะรดในเชิงพาณิชย์เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการกับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดในตำบลวังก้ง อำเภอบราญบุรี จำนวน 15 คน และตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 15 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน โดยร่วมกันพัฒนาลิทธิภัณฑ์สับปะรด พัฒนابรรจุภัณฑ์สับปะรด ซึ่งมีคณะผู้วิจัยให้คำปรึกษาด้านการพัฒนาลิทธิภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ จำนวน 2 รอบ เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์สับปะรดในเชิงพาณิชย์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากนั้นให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ ดังกล่าว ทำแบบประเมินความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์สับปะรดในเชิงพาณิชย์

ขั้นตอนที่ 3 สร้างรูปแบบการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดในตำบลวังก้ง อำเภอบราญบุรี จำนวน 15 คน และตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 15 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อได้รูปแบบแล้วให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ ดังกล่าว ทำแบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบฯ พร้อมทั้งนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบ และรับรองรูปแบบ

จากขั้นตอนที่ 1-3 ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยไว้ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.21-5.00	หมายถึงมีความคิดเห็น/มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.41-4.20	หมายถึงมีความคิดเห็น/มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	2.61-3.40	หมายถึงมีความคิดเห็น/มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.81-2.60	หมายถึงมีความคิดเห็น/มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00-1.80	หมายถึงมีความคิดเห็น/มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย (Research Results)

การนำเสนอผลการวิจัยผู้วิจัยสรุปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาประกอบด้วย 3 ขั้นตอน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

Citation : Phueakbouakhao, W., Chaiwong, K., Srimnony, B., & Rattasote, J. (2025). Model of Social Capital Development to Strengthen Grassroots Economy in Pineapple Processing Community Enterprise Groups in Prachuap Khiri Khan Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 209 -224.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.33>

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์ทุนทางสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นวิจัยแบบผสานวิธี ประกอบด้วย ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ และระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

1. ทุนทางสังคมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทุนทางสังคมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม

ทุนทางสังคมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
1. ด้านบรรทัดฐานทางสังคม	4.21	0.33	มากที่สุด	1
2. ด้านความไว้วางใจ	4.19	0.31	มาก	2
3. ด้านเครือข่าย	4.14	0.32	มาก	3
รวม	4.18	0.28	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ทุนทางสังคมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (= 4.18, S.D.= 0.28)

2. ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม

ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
1. ด้านการพึ่งตัวเองทางเศรษฐกิจ	4.20	0.24	มาก	2
2. ด้านมีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ	4.20	0.40	มาก	3
3. ด้านการปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์โลก	4.12	0.33	มาก	5
4. ด้านการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพ	4.18	0.25	มาก	4
5. ด้านการกระจายการพัฒนาที่เป็นธรรม	4.27	0.35	มากที่สุด	1
รวม	4.19	0.24	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (= 4.19, S.D.= 0.24)

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

สรุปได้ว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดมีการปรับตัวเพื่อสร้างโอกาส ลดความเหลื่อมล้ำและความขัดแย้งทางสังคมที่อาจเกิดขึ้น และด้านสิ่งแวดล้อม มีการเปิดเผยข้อมูลเรื่องการดำเนินการที่สมาชิกทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างเสมอภาค มีการจัดหมวดหมู่กิจกรรมในภาคเศรษฐกิจที่ยั่งยืนให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนเป็นหลัก ส่วนภาครัฐมีบทบาทในการชี้ทิศทางและสร้าง

Citation : วิกานี ผ่องบัวขาว, กฤษณ์ ไชยวงศ์, บัณฑิตพงษ์ ศรีอานวย, และ จริยา รัชตโสถ์. (2568). รูปแบบการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อ

สร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 209 – 224. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.33>

แรงจูงใจให้ภาคเอกชนลงทุนในกิจกรรมและพื้นที่เป้าหมาย รวมถึงจัดหาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อนำไปสู่ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่กล่าวไว้ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้ข้อมูลว่า “กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดเป็นการรวมตัวกันของผู้ปลูกสับปะรดในพื้นที่ เพื่อเชื่อมโยงของกลุ่มของคนหรือกลุ่มองค์กรภาคเอกชนที่สนใจที่จะแลกเปลี่ยนข่าวสารร่วมกันหรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดระเบียบโครงสร้างของคนในเครือข่ายด้วยความเป็นอิสระเท่าเทียมกัน โดยการนำจุดแข็งของฝ่ายหนึ่งไปช่วยแก้ไขจุดอ่อนของอีกฝ่ายหนึ่ง แล้วทำให้ได้ผลลัพธ์เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นการเกื้อหนุนพึ่งพากันเพื่อให้เครือข่ายดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง”

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้ข้อมูลว่า “ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดมีความรู้ความสามารถที่หลากหลาย มีการติดต่อสัมพันธ์กับชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำพากลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดปรับตัวให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ตามกระแสสังคมได้ อีกทั้งสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดสามารถเข้าถึงและได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน” ผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้ข้อมูลว่า “กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่ม มีบทบาทในการบริหารจัดการกลุ่ม กระจายรายได้ให้แก่สมาชิกอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม พัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มรายได้อย่างต่อเนื่อง จัดสรรทรัพยากรอย่างยุติธรรมเพื่อสมาชิกได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง เน้นความร่วมมือจากสมาชิกกลุ่มในการดำเนินกิจกรรม รวมถึงดำเนินงานที่ช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตของสมาชิกเป็นสำคัญ”

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์สับปะรดในเชิงพาณิชย์เพื่อความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์สับปะรดในเชิงพาณิชย์ เพื่อความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากพบว่า การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสับปะรดด้วยการแปรรูปช่วยให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ และแนวสร้างสรรค์ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ มีการสร้างมูลค่าเพิ่มด้านบรรจุภัณฑ์ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์สับปะรดเพื่อลดปัญหาและผลกระทบจากภาวะล้นตลาดและราคาตกต่ำ ทั้งยังสามารถสร้างรายได้ให้เพิ่มขึ้น ซึ่งเดิมนั้นได้นำสับปะรดที่ล้นตลาดนำมาแปรรูปเป็นสับปะรดกวน และนำไปจำหน่ายในท้องตลาด เมื่อได้ดำเนินการจัดทำเวทีประชาคมพบว่า สมาชิกกลุ่มต้องการสร้างรายได้เพิ่ม ต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ใหม่ และต้องการใช้วัตถุดิบในการผลิตที่สามารถหาได้ในชุมชน เพื่อไม่ให้เกิดการขาดแคลนของผลิตภัณฑ์ในอนาคต จึงมีการพัฒนาต่อยอดลักษณะการผลิตมีทั้งแบบผลิตเองในครัวเรือน และรวมตัวกันผลิตเป็นกลุ่ม โดยสมาชิกกลุ่มจะได้รับความรู้จากการอบรม เช่น ด้านปริมาณความหวาน ด้านปริมาณการผลิตและสูตรในการผลิต

Citation : Phueakbouakhao, W., Chaiwong, K., Srimnouy, B., & Rattasote, J. (2025). Model of Social Capital Development to Strengthen Grassroots Economy in Pineapple Processing Community Enterprise Groups in Prachuap Khiri Khan Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 209 -224.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.33>

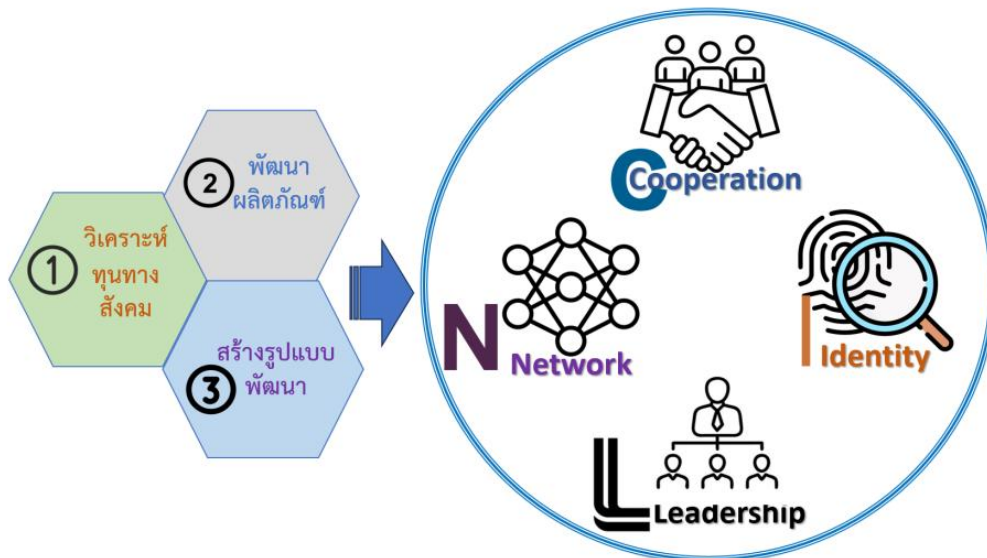

ภาพที่ 2 ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์สับปะรดในเชิงพาณิชย์ “คุกกี้ตัวหนอนไส้สับปะรด”
ที่มา : วิภาณี ผ่องบัวขาว และคณะ (2567 : 98)

ภายหลังจากพัฒนาผลิตภัณฑ์ผู้วิจัยได้ศึกษาความพึงพอใจต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์สับปะรดในเชิงพาณิชย์เพื่อความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พบว่า ความพึงพอใจต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์สับปะรดในเชิงพาณิชย์เพื่อความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ขั้นตอนที่ 3 สร้างรูปแบบการพัฒนา ทูทางสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

รูปแบบการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า สังเคราะห์ได้รูปแบบ ดังนี้ “CILN Model” แสดงดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 “CILN Model”

ที่มา : วิภาณี ผ่องบัวขาว และคณะ (2567 : 104)

Citation : วิภาณี ผ่องบัวขาว, กฤษณ์ ไชยวงศ์, บัณฑิตพงษ์ ศรีอานวย, และ จริยา รัชตโสถ์. (2568). รูปแบบการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อ

สร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 209 – 224. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.33>

จากรูปแบบการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ “CILN Model” พบว่า

1. ความร่วมมือของชุมชน (C = Cooperation) หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ในพื้นที่ระหว่างผู้นำชุมชนและสมาชิกของชุมชนตลอดทั้งชุมชนอื่นหรือหน่วยงานภายนอกชุมชน เป็นส่วนที่จะทำให้เกิดความเข้มแข็งของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดและเป็นการประสานระหว่างชุมชนเพื่อการพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพ

2. การสร้างอัตลักษณ์ร่วมกัน (I= Identity) หมายถึง การสร้างให้สมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดในชุมชน เป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้เกิดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนในชุมชน และสร้างความเป็นเจ้าของชุมชนร่วมกันให้เกิดขึ้น

3. การมีผู้นำที่เข้มแข็ง (L =Leadership) หมายถึง การขับเคลื่อนชุมชนอย่างจริงจัง โดยมีเป็นผู้นำที่เข้มแข็งเข้ามาขับเคลื่อนโดยความร่วมมือจากหลายหน่วยงานในชุมชน หรือผู้นำชุมชนโดยตำแหน่ง หรือผู้นำชุมชนที่เกิดจากการยอมรับของคนในชุมชนได้ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดได้

4. การสร้างภาคีเครือข่าย (N=Network) หมายถึง การสร้างความร่วมมือจากหน่วยงาน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งอาจมาจากการมีส่วนร่วมจากหลายหน่วยงานตามความต้องการของชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดและควรเป็นลักษณะที่ต่อเนื่องและชัดเจน

ความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ “CILN Model” โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด จากนั้นนำรูปแบบการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่สร้างขึ้นนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน รับรองรูปแบบการประเมิน ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 แสดงว่ารูปแบบดังกล่าวความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ให้แก่ชุมชนได้

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. ทุนทางสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก ภาพรวมอยู่ในระดับมากแสดงให้เห็นว่ามีความร่วมมือร่วมใจในยามที่พบปัญหาหรืออุปสรรค ประธานและคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดบริหารงานอย่างโปร่งใส สุจริต ตรวจสอบได้ มีการแบ่งปันผลประโยชน์ของกลุ่ม อย่างเป็นธรรม เปิดโอกาสให้สมาชิกมีบทบาทในการบริหารจัดการกลุ่ม สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความรู้ความชำนาญในการประกอบอาชีพ สามารถจัดหาปัจจัยการผลิตมีคุณภาพ ราคาถูก พัฒนาผลิตภัณฑ์จากผลผลิตที่มีอยู่ใน

Citation : Phueakbouakhao, W., Chaiwong, K., Srimnony, B., & Rattasote, J. (2025). Model of Social Capital Development to Strengthen Grassroots Economy in Pineapple Processing Community Enterprise Groups in Prachuap Khiri Khan Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 209 -224.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.33>

ชุมชน ถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ลูกหลาน ทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความพร้อมทางด้านสภาพแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการจัดตั้งกลุ่ม ทั้งยังร่วมกันทำงานด้วยความตั้งใจอย่างเข้มแข็ง ส่งผลให้สามารถเข้าถึงและได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานของกลุ่ม สอดคล้องกับแนวคิดของ ณา จันทรสม (2565) กล่าวว่า การขับเคลื่อนการพัฒนาที่สำคัญควรมีองค์ประกอบของทุนทางสังคมที่สำคัญคือ การมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง มีความมุ่งมั่นในการขับเคลื่อนชุมชนอย่างจริงจัง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในชุมชนที่เกิดจากความสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ โดยส่งเสริมให้เกิดการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน การกำหนดเป้าหมายร่วมกันของคนในชุมชน รูปแบบของผลประโยชน์ต่างตอบแทนที่สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมจะได้รับต้องมีความชัดเจน การสร้างความร่วมมือและประสานความร่วมมือระหว่างผู้นำชุมชนและสมาชิกของชุมชน ระหว่างสมาชิกด้วยกันเอง และระหว่างชุมชนและชุมชนอื่น และการมีช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับสัญญา สดประเสริฐ และคณะ (2563 : 7) กล่าวว่า ชุมชนที่มีขีดความสามารถในการจัดการปัญหาของตนเองได้ในระดับหนึ่ง ด้วยการมีผู้นำที่มีความสามารถ มีการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง บนพื้นฐานวัฒนธรรม ความเชื่อ คุณค่าดั้งเดิม ศาสนา และเศรษฐกิจชุมชนที่พึ่งพาเอื้อเฟื้อกันและกัน โดยแต่ละชุมชนได้ใช้ศักยภาพของตนเองเข้าคลี่คลายและจัดการปัญหาได้ด้วยตนเอง ภายใต้ความร่วมมือและสนับสนุนจากองค์กรภายนอก

2. การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์สับปะรดในเชิงพาณิชย์ เพื่อความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก พบว่า สมาชิกกลุ่มต้องการสร้างรายได้เพิ่ม ต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ใหม่ และต้องการใช้วัตถุดิบในการผลิตที่สามารถหาได้ในชุมชน เพื่อไม่ให้เกิดการขาดแคลนของผลิตภัณฑ์ในอนาคต จึงมีการพัฒนาต่อยอดลักษณะการผลิตมีทั้งแบบผลิตเองในครัวเรือน และรวมตัวกันผลิตเป็นกลุ่ม โดยสมาชิกกลุ่มจะได้รับความรู้จากการอบรม เช่น ด้านปริมาณความหวาน ด้านปริมาณการผลิตและสูตรในการผลิต ทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ “คูกี้กั้วทวนอนไส้สับปะรด” ภายหลังจากพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์สับปะรดเป็นที่เรียบร้อยแล้ว สมาชิกมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์สับปะรดในเชิงพาณิชย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านบรรจุภัณฑ์สับปะรด มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดสามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมมาพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ นำวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาต่อยอดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ใช้กระบวนการผลิตที่สะอาดและถูกสุขอนามัย สามารถแสดงเอกลักษณ์เฉพาะ บรรจุภัณฑ์มีลักษณะที่สะอาด ปลอดภัย กะทัดรัด จัดจำได้ง่าย สวยงาม โดดเด่น ดังนั้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อผู้ประกอบการในการสร้างความอยู่รอดและความสามารถในการแข่งขัน สอดคล้องกับแนวคิดของคานัน (Khan, 2012) กล่าวว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ประกอบไปด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย โดยผู้ประกอบการจะใช้กระบวนการต่าง ๆ มาปรับใช้เพื่อนำเสนอสินค้าสู่ตลาด ผู้ประกอบการควรปรับโครงสร้างขององค์กรให้สามารถพัฒนาสินค้าอย่างต่อเนื่อง สินค้าใหม่ทุกชิ้นจะผ่านขั้นตอนการออกแบบการผลิต และการวิเคราะห์ตลาดเป็นอย่างดี ส่วนสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เช่น

Citation : วิภาณี ผ่องบัวขาว, ฤกษ์ชัย ไชยวงศ์, บัณฑิตพงษ์ ศรีอำนวย, และ จริยา รัชตโสถ์. (2568). รูปแบบการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อ

สร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 209 – 224. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.33>

เครื่องบิน ยานยนต์ และเครื่องจักรจะมีกระบวนการพัฒนาสินค้า ที่ซับซ้อนกว่าสินค้าทั่วไป อีกทั้งการส่งมอบต้องใช้ระบบขององค์กรที่ซับซ้อนเพื่อจัดการกับกระบวนการต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับ วิชมนิ ยินยงพุทธกาล, กฤษณะ ชินสาร และสิริมา ชินสาร (2559) กล่าวว่า บรรจุภัณฑ์ที่ดึงดูดความสนใจก็คือ บรรจุภัณฑ์ที่มีความสวยงาม น่าสัมผัส สะอาด ถูกหลักอนามัย น่ารับประทาน ดังนั้นบรรจุภัณฑ์ที่ดีมีใช้เพียงดึงดูดความสนใจของผู้บริโภคเท่านั้น แต่จะต้องยังสามารถช่วยถนอม ช่วยยืดอายุและป้องกัน คัมครองผลิตภัณฑ์นั้น ๆ จากการซึมผ่านของอากาศ กลิ่น ความร้อน ความชื้น จากภายนอก อีกทั้งจะต้องสะดวกและเหมาะสมต่อการขนส่ง เพื่อเป็นการลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการเดินทาง นอกจากนี้บรรจุภัณฑ์ยังช่วยในการสนับสนุนและส่งเสริมการขาย เพราะถือเป็นสื่อโฆษณาที่สามารถช่วยเพิ่มกำไรได้อีกทางหนึ่ง ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีความรู้เรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีความเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพรวิจิ บุญเลี้ยง (2561) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนารับบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์แคบหมูนายแม่ จังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่า จากการพัฒนารับบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์แคบหมูนายแม่และได้ทำการสำรวจความพึงพอใจของผู้บริโภค ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ด้าน พบว่าทั้งด้านการออกแบบโครงสร้างบรรจุภัณฑ์ และด้านการออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ ผู้บริโภคมีความพึงพอใจอยู่ในเกณฑ์ความพึงพอใจมาก

3. รูปแบบการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ คือ “CILN Model” แสดงให้เห็นว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อนำไปสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากได้ ซึ่งจะเห็นได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถนำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาพัฒนาให้เกิดเอกลักษณ์เป็นของตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของกรมส่งเสริมการเกษตร (2563) กล่าวว่า วิสาหกิจชุมชนถือเป็นกลุ่มอาชีพลักษณะหนึ่งที่ตั้งขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการรวบรวมผู้มีความรู้ ความชำนาญ และความสนใจที่มีด้านใดด้านหนึ่งในการผลิต แปรรูป เพื่อการจำหน่าย สร้างรายได้ให้กับชุมชน หากมีการพัฒนาเข้มแข็งก็จะทำให้ชุมชนเข้มแข็งด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูใบฎีกาอภิชาติ พรสุทธิชัยพงศ์ (2563) ได้ศึกษาเรื่องเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากยกระดับเศรษฐกิจ สังคม และสร้างความมั่นคงทางรายได้ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาและการจัดการโดยชุมชนท้องถิ่นให้ครบวงจรมากที่สุด มีการสร้างทุนและกองทุนที่เข้มแข็ง มีการผลิตพื้นฐาน การแปรรูป การบริการ การตลาดการผลิตอาหารและความจำเป็นพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิต การอยู่ร่วมกัน สำหรับคนในพื้นที่อย่างพอเพียง และพัฒนาเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมหรือธุรกิจของชุมชน และเชื่อมโยงกับระบบตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ

Citation : Phueakbouakhao, W., Chaiwong, K., Sriamnouy, B., & Rattasote, J. (2025). Model of Social Capital Development to Strengthen Grassroots Economy in Pineapple Processing Community Enterprise Groups in Prachuap Khiri Khan Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 209 -224.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.33>
ผลิตและการตลาด

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรมีการเข้มงวดในมาตรฐานและคุณภาพของผลิตภัณฑ์ สะอาด ปลอดภัย มีภาชนะ บรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม ทันสมัย น่าสนใจ สามารถดึงดูดใจให้ผู้บริโภคเลือกซื้อเป็นของฝาก ซึ่งจะเป็นการสร้างจุดแข็งและมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์มากยิ่งขึ้น

1.2 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรมีการศึกษาดูงาน เพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายกับภายนอกแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน โดยเน้นการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก

1.3 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เพื่อดึงดูดใจผู้บริโภค หรือสร้างความน่าสนใจ พร้อมทั้งวางแผนการตลาดทั้งในระดับชุมชนและระดับอำเภอหรือจังหวัด เพื่อเพิ่มยอดขาย และจัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาดออฟไลน์และออนไลน์ อาทิ เพจเฟสบุ๊ก อินสตาแกรม ไลน์ออฟฟิเชียล เพื่อโฆษณา ประชาสัมพันธ์สินค้าในรูปแบบใหม่ ๆ มาปรับใช้เพื่อเพิ่มยอดขาย

1.4 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรมีการประชุมวางแผน จัดทำตารางปฏิทินงานของกลุ่ม เพื่อเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในกระแสเศรษฐกิจและสังคม การจัดการกับความไม่แน่นอน เพื่อป้องกันหรือรู้จักการบริหารความเสี่ยง พร้อมทั้งข้อมูลจากอดีตมาเป็นข้อมูลในการแก้ปัญหาและป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

1.5 หน่วยงานภาครัฐควรมีการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในแต่ละด้าน เช่น ด้านนวัตกรรม ด้านการตลาด และด้านการลงทุน เพื่อให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแข่งขันในตลาดระดับสากลได้ สามารถเติบโตอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อนำปัจจัยดังกล่าวมาพัฒนาและต่อยอดให้เกิดการสร้าง ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากที่ยั่งยืน

2.2 ควรมีการเปรียบเทียบทุนทางสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดที่มีอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดหรือพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบหรือปรับใช้ให้ดีขึ้น

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในเชิงบูรณาการทั้งในแง่ขอบเขตและเนื้อหาสาระของการวิจัย เพื่อประโยชน์ต่อทุนทางสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

เอกสารอ้างอิง (References)

- ณดา จันทรสม. (2565). ทูทางสังคมกับการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน.
<https://thaipublica.org/2022/11/nida-sustainable-move09/>
- พรวิจิ บุญเลี้ยง. (2561). การพัฒนาบรรทัดฐานของผลิตภัณฑ์แคบหมูนายแม่ จังหวัดลำปาง [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- พระครูใบฎีกาอภิชาติ พรสุทธิชัยพงศ์. (2563). เสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก ยกระดับเศรษฐกิจ สังคม และสร้างความมั่นคงทางรายได้. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี. <https://shorturl.asia/gAFKr>
- วิษณีย์ ยืนยงพุทธกาล, ฤชณะ ชินสาร, และ สิริมา ชินสาร. (2559). การออกแบบบรรทัดฐาน การทดสอบผู้บริโภคสำหรับผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาได้และการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชน. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
https://buuir.buu.ac.th/jspui/bitstream/1234567890/1860/1/2560_047.pdf
- วิภาวดี เผือกบัวขาว, ฤชณ ไชยวงศ์, บัณฑิตพงษ์ ศรีอำนาจ, และ จริยา รัชตโสทธิ. (2567). รูปแบบการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- สมบุรณ์ จันทรพงษ์. (2554). การสำรวจทุนทางสังคมของชุมชน: กรณีศึกษาหมู่บ้านมอญ ตำบลหน้าเมืองอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สัญญา สดประเสริฐ, พระครูใบฎีกาอภิชาติ พรสุทธิชัยพงศ์, พระครูปลัดประวิทย์ ทรัพย์อุไรรัตน์, และ พระครูใบฎีกาธีรยุทธ ภูโคกหาญ. (2563). กลไกการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมในการพัฒนาศักยภาพทุนทางทรัพยากร และทุนทางวัฒนธรรมไทย. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี. <https://shorturl.asia/G9fal>
- สำนักงานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. (2559). แผนยุทธศาสตร์และการพัฒนาของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (พ.ศ. 2561–2564). สำนักงานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์.
- สำนักงานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. (2566). แผนพัฒนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 5 ปี (พ.ศ. 2566–2570) ฉบับทบทวน. สำนักงานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด.
- อรรณพ แสงว่าง. (2563). ทุนทางสังคมกับความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของชุมชนย่านเยาวราช. *วารสารพัฒนาสังคม*, 22(2), 91–105.
- Khan, S. (2012). *Volatility, value relevance and predictive power of comprehensive income* [Doctoral dissertation, Massey University]. <http://hdl.handle.net/10179/4087>

แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยว ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ของประเทศไทย

Causal Relationship Model Between Factors Affecting Tourism Management Development in the Lower Northeastern Provinces Group 1 of Thailand

ดาศรินทร์พัชร สุธรรมดี^{1*}, และ ชินวัฒน์ เชื้อสระคู²

Dasarinpat Suthamdee^{1*}, and Chinnawat Chuesakoo²

¹⁻²วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม; College of Politics and Governance, Mahasarakham
University, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : dasarinpat22@gmail.com

DOI : 10.14456/jlgisrru.2025.34

Received : April 20, 2025; Revised : May 2, 2025; Accepted : May 5, 2025

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เคาระห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ของประเทศไทย และ 2) สร้างแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ของประเทศไทย งานวิจัยนี้เป็นการดำเนินการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ซึ่งประกอบด้วยสองระยะหลัก ในระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยงานวิจัยเชิงปริมาณมีการกำหนดขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) ผู้วิจัยได้อ้างอิงตามแนวทางของ Hair และคณะ (Hair et al., 2014) ซึ่งเสนอแนะว่าขนาดตัวอย่างที่เพียงพอควรมีจำนวนระหว่าง 200 ถึง 300 ตัวอย่าง หรือมีอัตราส่วนระหว่างจำนวนตัวอย่างต่อจำนวนตัวแปรสังเกตได้อย่างน้อย 10 ถึง 20 เท่า ในงานวิจัยนี้มีตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมด 27 ตัวแปร ดังนั้น เพื่อให้ได้ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมและมีกำลังทางสถิติเพียงพอสำหรับการวิเคราะห์ SEM ตามเกณฑ์ดังกล่าว จึงควรมีขนาดตัวอย่างขั้นต่ำเท่ากับ 20 เท่าของจำนวนตัวแปรสังเกตได้ ซึ่งคำนวณได้เป็น $20 \times 27 = 540$ กลุ่มตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ท-สเกล (Likert Scale) 5 ระดับ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม AMOS (Analysis of Moment Structures) เพื่อวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ความเชื่อมั่น (Reliability) ความเป็นเส้นตรง (Linearity) และการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพในระยะที่ 1 นั้น ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คือ

Citation : Suthamdee, D., & Chuesakoo, C. (2025). Causal Relationship Model Between Factors Affecting Tourism

Management Development in the Lower Northeastern Provinces Group 1 of Thailand. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 225 - 244. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.34>

ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ของประเทศไทย โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 44 ท่าน จัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลในระยนี้ดำเนินการผ่านการวิเคราะห์เอกสารวิชาการ (Document Analysis) และการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อพรรณารายละเอียด ตีความหมาย และอธิบายความสัมพันธ์ของข้อมูลที่ได้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์และสร้างแบบจำลอง (Model) การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ของประเทศไทย ในระยะที่ 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบและยืนยันความเหมาะสมของแบบจำลอง โดยการนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ จำนวน 32 ท่าน เพื่อประเมินความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของโมเดลที่พัฒนาขึ้น เพื่อให้ได้แนวทางเชิงนโยบายที่ชัดเจน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ของประเทศไทย

ผลการวิจัย พบว่า 1) การวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง ทางอ้อม และอิทธิพลรวม ชี้ให้เห็นกลไกเชิงซ้อนของการพัฒนาการท่องเที่ยวในภูมิภาค โดยมีการนำนโยบายไปปฏิบัติแสดงบทบาทโดดเด่นที่สุดด้วยอิทธิพลทางตรงสูงสุด ($\beta=0.84^{**}$) ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งหมายความว่า การแปลงนโยบายเป็นแผนปฏิบัติการจริงมีพลังขับเคลื่อนสูงกว่าปัจจัยอื่นถึง 3 เท่า เมื่อเทียบกับอิทธิพลทางตรงของมิติเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ($\beta=0.22^{**}$) สะท้อนให้เห็นว่าการใช้ความคิดสร้างสรรค์ทางเศรษฐกิจจะได้ผลสัมฤทธิ์สูงสุดเมื่อผนวกกับกรอบนโยบายที่ชัดเจน 2) แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ของประเทศไทย ในมิติการจัดการโลจิสติกส์ของแหล่งท่องเที่ยว มิติทุนทางปัญญา มิติเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และมิติการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยว ที่ตั้งไว้ตามสมมติฐานที่เสนอกับข้อมูลเชิงประจักษ์หลังการปรับตัวแบบการวิจัย มีค่าไค-สแควร์ ต่อค่าองศาอิสระ ($2/df$) เท่ากับ 1.154 โดยมีค่าน้อยกว่า 2 และจากค่าไค-สแควร์ มีความไวต่อขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จึงเสนอว่าให้พิจารณาดัชนีอื่นประกอบด้วย ซึ่งค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.973 มีค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.017 มีดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 0.999 และมีค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อน (RMR) เท่ากับ 0.005 จึงเป็นไปตามเงื่อนไข สรุปได้ว่า ตัวแบบสมการโครงสร้างของมิติการจัดการโลจิสติกส์ของแหล่งท่องเที่ยว มิติทุนทางปัญญา มิติเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และมิติการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยว หลังการปรับตัวแบบการวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้

คำสำคัญ (Keywords) : แบบจำลอง, ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ, การพัฒนา, การจัดการท่องเที่ยว, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

Citation : ดาครินทร์พัชร สุธรรมดี, และ ชินวัฒน์ เชื้อสระคู. (2568). แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการ

พัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ของประเทศไทย. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 225 – 244. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.34>

Abstract

This research aimed: 1) to analyze the key causal factors influencing tourism management development in the Lower Northeast 1 provincial cluster of Thailand; and 2) to develop a causal relationship model among factors affecting tourism management development in the Lower Northeast 1 provincial cluster of Thailand. This study employed a mixed methods research design, comprising two main phases. In Phase 1, both quantitative and qualitative research methods were utilized. For the quantitative research, the sample size was determined based on the guidelines proposed by Hair et al. (2014), which suggest an appropriate sample size of 200 to 300 cases or a ratio of at least 10 to 20 cases per observed variable. Given that this study involved 27 observed variables, a minimum sample size of 540 cases (20 times 27) was deemed suitable and sufficient for Structural Equation Modeling (SEM) analysis. Data were collected using a 5-point Likert scale questionnaire and analyzed using the Analysis of Moment Structures (AMOS) program to assess construct validity, reliability, linearity, and through multiple regression analysis. The qualitative research in Phase 1 involved selecting key informants, who were experts relevant to tourism management development in the Lower Northeast 1 provincial cluster of Thailand. A purposive sampling method was used to recruit 44 participants. Data were gathered through focus group discussions, document analysis of academic materials, and structured interviews. Content analysis was employed to describe details, interpret meanings, and explain the relationships within the collected data. The data obtained were then synthesized to construct a tourism management development model for the Lower Northeast 1 provincial cluster of Thailand. In Phase 2, the developed model underwent a validation process, wherein its appropriateness was examined and confirmed by 32 experienced experts. This evaluation aimed to assess the accuracy and reliability of the proposed model, with the ultimate goal of formulating clear policy recommendations that would contribute to the effective development of tourism management in the Lower Northeast 1 provincial cluster of Thailand.

The research findings revealed that: 1) The analysis of direct, indirect, and total effects elucidated the complex mechanisms of tourism development in the region. Notably, the policy implementation dimension exhibited the most prominent role with the highest direct effect ($\beta=0.84^{**}$), signifying that translating policy into tangible action plans possessed

Citation : Suthamdee, D., & Chuesakoo, C. (2025). Causal Relationship Model Between Factors Affecting Tourism

Management Development in the Lower Northeastern Provinces Group 1 of Thailand. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 225 - 244. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.34>

a driving force three times greater than other factors when compared to the direct effect of the creative economy dimension ($\beta=0.22^{**}$). This suggests that the optimal impact of leveraging economic creativity is achieved when integrated with a clear policy framework. 2) The causal relationship model among factors influencing tourism management development in the Lower Northeast 1 provincial cluster of Thailand, encompassing the dimensions of tourism logistics management, intellectual capital, creative economy, and policy implementation, which influenced tourism development as hypothesized and aligned with the empirical data following model modification, yielded a Chi-square to degrees of freedom ratio (χ^2/df) of 1.154, which is less than 2. Given the sensitivity of the Chi-square statistic to sample size, it is suggested that other indices be considered. The Goodness-of-Fit Index (GFI) was 0.973, the Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) was 0.017, the Comparative Fit Index (CFI) was 0.999, and the Root Mean Square Residual (RMR) was 0.005, all meeting the acceptable criteria. In conclusion, the structural equation model of the dimensions of tourism logistics management, intellectual capital, creative economy, and policy implementation influencing tourism development, following model modification, demonstrated an acceptable fit with the empirical data.

Keywords : Model, Causal relationship, Development, Tourism management, Lower northeastern region 1

บทนำ (Introduction)

ในสถานการณ์ปัจจุบันการพัฒนาการท่องเที่ยวใช้เป็นเส้นทางไปสู่การพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศที่กำลังพัฒนาในหลายๆประเทศ รวมทั้งประเทศสังคมนิยมที่เริ่มเปิดประเทศใหม่ เช่น ในกลุ่มประเทศอินโดจีนและกลุ่มประเทศในยุโรปตะวันออก ต่างมุ่งหวังให้การท่องเที่ยวเป็นภาคบุกเบิกที่จะนำผลประโยชน์ทั้งหลายมาสู่ระบบเศรษฐกิจของประเทศด้วยการลงทุนที่ไม่สูงนัก โดยหวังว่าการท่องเที่ยวจะดึงดูดเงินตราต่างประเทศ ทำให้คนในท้องถิ่นมีงานทำและมีรายได้ ในขณะเดียวกันประเทศไทยก็เคยอาศัยการท่องเที่ยวมาเป็นกลุ่ย์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเพื่อโปรโมทการท่องเที่ยว ทำให้ประเทศไทยประสบความสำเร็จทางการตลาดอย่างงดงาม และเป็นที่รู้จักกันทั่วโลกในฐานะ “สยามเมืองยิ้ม” หรือ “ยิ้มสยาม” ที่บรรจุในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 เมื่อปี พ.ศ. 2504 ส่งผลให้เกิดการกระตุ้นการลงทุนและเกิดการท่องเที่ยวจากต่างชาติมากมายจนประเทศไทยได้กลายมาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวและที่พักผ่อนที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของโลก (กรองจันทร์ จันทรพาหา,2566)

Citation : ดาครินทร์พัชร สุธรรมดี, และ ชินวัฒน์ เชื้อสระคู. (2568). แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการ

พัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ของประเทศไทย. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 225 – 244. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.34>

ต่อมาในปี พ.ศ. 2564 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน การแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้สร้างความเสียหายอย่างรุนแรงต่อภาคการท่องเที่ยว ซึ่งแน่นอนว่าภาคส่วนนี้เคยเป็นหนึ่งในเสาหลักสำคัญของเศรษฐกิจในประเทศ การระบาดของโควิด-19 ระลอกใหม่ที่มีรุนแรงกว่าเดิม ประเทศไทยต้องเผชิญและยังคงอยู่ภายใต้มาตรการควบคุมการแพร่ระบาดอย่างเข้มงวด การปิดพรมแดนและการจำกัดการเดินทางระหว่างประเทศส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติลดลงอย่างน่าตกใจ บรรยากาศในแหล่งท่องเที่ยวสำคัญทั่วประเทศเงียบเหงา ธุรกิจโรงแรม ร้านอาหาร และบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวต้องเผชิญกับภาวะขาดทุนอย่างหนัก ผู้ประกอบการจำนวนมากต้องปิดกิจการชั่วคราวหรือถาวร การสูญเสียรายได้จากการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในระดับมหภาค และระดับจุลภาค ชุมชนท้องถิ่นที่พึ่งพารายได้จากการท่องเที่ยวต้องเผชิญกับความยากลำบากในการดำรงชีวิต แม้ว่าจะมีมาตรการฟื้นฟูและการเปิดรับนักท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ แต่การฟื้นตัวโดยรวมยังคงเป็นไปอย่างช้า ๆ โดยรัฐบาลไทยเปิดตัวโครงการ “Phuket Sandbox” ในช่วงปี พ.ศ. 2566-2567 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยได้แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการฟื้นตัวอย่างต่อเนื่อง และมีแนวโน้มที่จะเติบโตต่อไปในอนาคต โดยมีปัจจัยสำคัญหลายประการที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง ประเทศไทยได้กลับมาเปิดรับนักท่องเที่ยวต่างชาติอย่างเต็มรูปแบบโดยไม่ต้องกักตัวหรือแสดงผลตรวจโควิด-19 ส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติฟื้นตัวและเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ประเทศไทยยังคงเป็นจุดหมายปลายทางยอดนิยมสำหรับนักท่องเที่ยวจากทั่วโลก ในช่วงปี 2566 การผ่อนคลายมาตรการการเดินทางและการส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐบาลมีส่วนสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติให้กลับมาประเทศไทย มีนักท่องเที่ยวประมาณ 15 ล้านคน เดินทางเข้ามาในประเทศไทย ซึ่งใกล้เคียงกับระดับก่อนการระบาดของโควิด-19 และส่งผลให้รายได้จากการท่องเที่ยวฟื้นตัวได้ดี (รายงานภาวะเศรษฐกิจการท่องเที่ยว, 2567)

กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์ เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวสูง โดยมีการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมภายใต้แนวคิดร่วมกัน มุ่งเน้นการส่งเสริมความเข้มแข็งของภูมิปัญญาท้องถิ่น การยกระดับวิถีชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคม และการตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ภูมิภาคนี้นี้ที่มีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว ทั้งด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และทรัพยากรธรรมชาติที่ยังคงความสมบูรณ์ อาทิ ปราสาทหินพนมรุ้ง เทศกาลประเพณีแห่ช้างสุรินทร์ มอหินขาว น้ำตกตาดโตน และอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ซึ่งก่อให้เกิดศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ครอบคลุมมิติด้านประวัติศาสตร์ อารยธรรม แหล่งโบราณคดี แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเชิงอนุรักษ์ และประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิม (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2560) อย่างไรก็ตาม การรักษาความยั่งยืนของทรัพยากรเหล่านี้ ซึ่งเป็นปัจจัยดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ยังคงเป็นความท้าทาย การพัฒนาเชิงนโยบายที่สามารถสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่น

Citation : Suthamdee, D., & Chuesakoo, C. (2025). Causal Relationship Model Between Factors Affecting Tourism

Management Development in the Lower Northeastern Provinces Group 1 of Thailand. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 225 - 244. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.34>

และการส่งเสริมเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวในระยะยาวจึงมีความสำคัญยิ่ง การบริหารจัดการที่ไม่เหมาะสมอาจนำไปสู่ผลกระทบเชิงลบ เช่น การเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม การสูญเสียทุนทางวัฒนธรรม คุณภาพชีวิตที่ลดลงในชุมชน และการกระจายรายได้ที่ไม่ทั่วถึง ปัญหาเหล่านี้เน้นย้ำถึงความจำเป็นในการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในหลากหลายมิติ เพื่อเป็นพื้นฐานในการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพและสมดุล เนื่องจากประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายและมีเอกลักษณ์ในทุกภูมิภาค โดยการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังคงอิงกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งการท่องเที่ยวมีศักยภาพในการธำรงรักษาคุณค่าและเอกลักษณ์ของประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นในรูปแบบของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว (จิราณัฐ โสภา, 2560) การรวมกลุ่มจังหวัดถือเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนของการพัฒนาท้องถิ่น โดยเฉพาะในภาคการท่องเที่ยว ซึ่งสามารถเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองของกลุ่มจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับภูมิภาคยังคงเผชิญกับความท้าทาย เช่น การขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐานที่เพียงพอ การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืน และการสนับสนุนที่ไม่ต่อเนื่องจากภาครัฐ ซึ่งหากไม่ได้รับการแก้ไข อาจส่งผลกระทบต่อศักยภาพทางการท่องเที่ยวของภูมิภาคไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่

จากที่กล่าวข้างต้น การศึกษาเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากประเทศไทยมีทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่หลากหลาย ทำให้เป็นจุดหมายปลายทางที่มีเสน่ห์สำหรับนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ของประเทศไทย เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งและครอบคลุมเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในบริบทเฉพาะของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ของประเทศไทย ส่งผลให้เกิดการพัฒนาและยืนยันแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีความน่าเชื่อถือสำหรับพื้นที่ศึกษา และการนำเสนอแนวทางเชิงนโยบายที่อิงตามหลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดนี้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน สร้างแนวทางการพัฒนาที่สามารถสนับสนุนการเติบโตของการท่องเที่ยวในระยะยาวโดยไม่ทำลายทรัพยากรท้องถิ่น และสนับสนุนการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน และรักษาเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยตระหนักถึงความสำคัญและเต็มเต็มการพัฒนาการท่องเที่ยว ผลจากการศึกษานี้มีเป้าหมายเพื่อนำเสนอแนวทางเชิงนโยบายที่อิงตามหลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence-Based Policy) ให้แก่องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย การยกระดับประสิทธิภาพด้านการท่องเที่ยว การส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพสูง โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือการปฏิรูปและดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยกลยุทธ์การพัฒนาการจัดการ

Citation : ดาครินทร์พัชร สุธรรมดี, และ ชินวัฒน์ เชื้อสระคู. (2568). แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการ

พัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ของประเทศไทย. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 225 – 244. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.34>

ท่องเที่ยวที่เหมาะสมและสอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พุทธศักราช 2566 - 2570)

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ของประเทศไทย
2. เพื่อสร้างแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ของประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

1) แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยว

1.1) ความหมายของการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยว

ปกรณ ปรียาร (2538 หน้า 2) กล่าวถึง การพัฒนา มาจากภาษาอังกฤษว่า Development แปลว่าการเปลี่ยนแปลงทีละเล็กละน้อย โดยผ่านลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ไปสู่ระดับที่สามารถขยายตัวขึ้น เติบโตขึ้น มีการปรับปรุงให้ดีขึ้นและเหมาะสมกว่าเดิมหรืออาจก้าวหน้าไปถึงขั้นที่อุดมสมบูรณ์เป็นที่น่าพอใจ ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบทางด้านคุณภาพระหว่างสภาพการณ์ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน กล่าวคือถ้าในปัจจุบันสภาพการณ์ของสิ่งนั้น ดีกว่า สมบูรณ์กว่าก็แสดงว่าเป็นการพัฒนาราชบัณฑิตยสถาน (2556 หน้า 43) กล่าวถึง การพัฒนาในความหมายจากรูปศัพท์ในภาษาไทยนั้น หมายถึง การทำความเจริญการเปลี่ยนแปลงในทางที่เจริญขึ้น การคลี่คลายไปในทางที่ดีถ้าเป็นกริยาใช้คำว่า พัฒนา หมายความว่า ทำให้เจริญ คือ ทำให้เติบโตได้งอกงาม ทำให้งอกงามและมากขึ้น เช่น เจริญทางไมตรี สันธยา พลศรี (2547 หน้า 4) การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เกิดความเจริญเติบโตงอกงามและดีขึ้นจนเป็นที่พึงพอใจ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยว คือ กระบวนการสร้างความเจริญเติบโตและส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในระดับชุมชน ครอบคลุมทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และการสร้างสรรค์กิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยี่ยมชมพื้นที่อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน อย่างไรก็ตาม กระบวนการพัฒนาดังกล่าวต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อป้องกันผลกระทบเชิงลบต่อระบบนิเวศ รวมถึงการธำรงรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน เนื่องจากชุมชนอาจมีบทบาทสำคัญในระดับปฏิบัติการของการขับเคลื่อนและส่งเสริมการท่องเที่ยว การวางแผนและการจัดการจากภาครัฐจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสนับสนุนนโยบายด้านการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวให้มีความมั่นคงและยั่งยืน

Citation : Suthamdee, D., & Chuesakoo, C. (2025). Causal Relationship Model Between Factors Affecting Tourism

Management Development in the Lower Northeastern Provinces Group 1 of Thailand. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 225 - 244. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.34>

1.2) การพัฒนาด้านการจัดการการท่องเที่ยว ประเด็นปฏิรูปและพัฒนาเพื่อให้การท่องเที่ยวของไทยมีคุณภาพและยั่งยืน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคชุมชน ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว และเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวให้กับประเทศ วิธีการพิจารณาศึกษาวิเคราะห์ จากการพิจารณาวิเคราะห์ข้อมูลเศรษฐกิจของประเทศ ด้วยข้อมูลทุติยภูมิทั้งจากแหล่งข้อมูลภายในประเทศและต่างประเทศ จากการพิจารณาโครงสร้างการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและชุมชน จากการเชิญกลุ่มตัวอย่างมาให้ข้อมูลและข้อคิดเห็น

1.3) การปรับโครงสร้างการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว (Restructuring) การปรับโครงสร้างองค์กรภาครัฐ โดยจัดโครงสร้างบริหารราชการด้านการท่องเที่ยวใหม่ภายใต้ข้อจำกัดไม่เพิ่มจำนวนบุคลากรภาครัฐด้านการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในปัจจุบัน ให้คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ (ท.ท.ช.) ที่มีอยู่แล้วตามพระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ.2551 เป็นองค์กรกลางทำหน้าที่บริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวทั้งระบบ และให้มีการปรับปรุงบทบาท หน้าที่ และองค์ประกอบของ ท.ท.ช. ดังนี้ ปรับปรุงองค์ประกอบของ ท.ท.ช. ให้มีความเหมาะสมมากขึ้น โดยพิจารณาลดจำนวนกรรมการลงเพื่อให้มีความคล่องตัวและเพิ่มช่องทางการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างเป็นทางการในการเสนอความเห็นต่อ ท.ท.ช. กำหนดนโยบาย ทิศทาง และยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยว ให้มีความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ให้เป็นไปตามนโยบายที่วางไว้ โดยมีการติดตามประเมินผล การดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ บูรณาการการจัดทำแผนงบประมาณโครงการทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งต่อให้สำนักงบประมาณเพื่อใช้กำกับดูแลการดำเนินงานให้สอดคล้องกับนโยบายที่กำหนดไว้ และสนับสนุนให้มีคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวในระดับพื้นที่ โดยทำงานในรูปแบบเดียวกับ ท.ท.ช. ประกอบด้วยตัวแทนจาก ภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการ ให้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวในพื้นที่และประสานความร่วมมือกับพื้นที่ใกล้เคียงให้สอดคล้องกับนโยบายการท่องเที่ยวในระดับชาติ

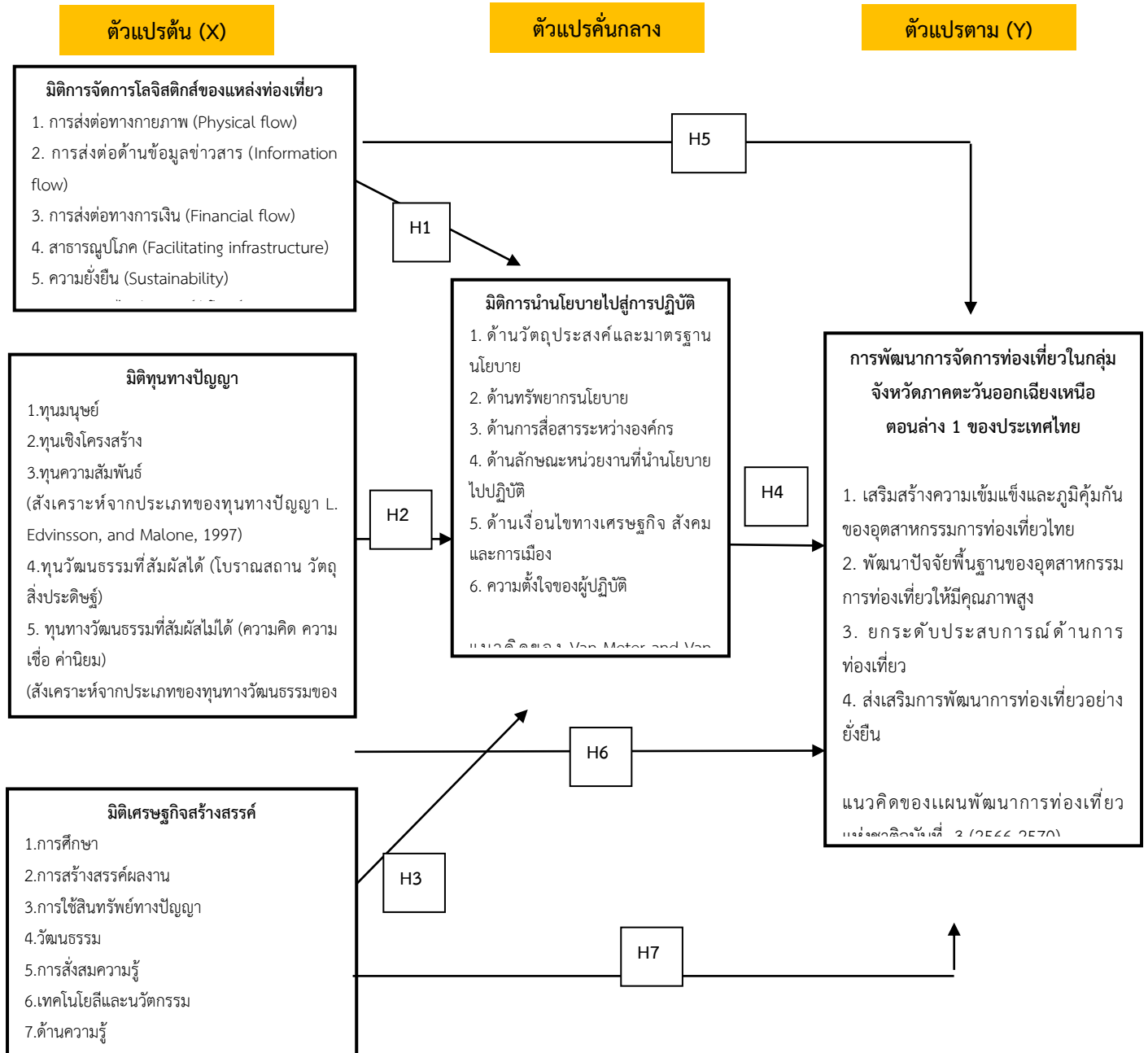
Citation : ดาครินทร์พัชร สุธรรมดี, และ ชินวัฒน์ เชื้อสระคู. (2568). แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการ

พัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ของประเทศไทย. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 225 – 244. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.34>

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

จากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

Citation : Suthamdee, D., & Chuesakoo, C. (2025). Causal Relationship Model Between Factors Affecting Tourism

Management Development in the Lower Northeastern Provinces Group 1 of Thailand. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 225 - 244. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.34>

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยนี้ ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีรายละเอียด ดังนี้

1) วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1.1) ประชากร (Population)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย หมายถึง ประชากร (อายุ 15-59 ปี) ปีงบประมาณ 2567 และนักท่องเที่ยวในพื้นที่กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ที่เดินทางเข้ามาเยี่ยมเยือนในปี 2566 รวมทั้งสิ้นจำนวน 18,540,915 คน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2567)

1.2) กลุ่มตัวอย่าง ในการกำหนดขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) ผู้วิจัยได้อ้างอิงตามแนวทางของ Hair และคณะ (Hair et al., 2014) ซึ่งเสนอแนะว่าขนาดตัวอย่างที่เพียงพอควรมีจำนวนระหว่าง 200 ถึง 300 ตัวอย่าง หรือมีอัตราส่วนระหว่างจำนวนตัวอย่างต่อจำนวนตัวแปรสังเกตได้อย่างน้อย 10 ถึง 20 เท่า ในงานวิจัยนี้มีตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมด 27 ตัวแปร ดังนั้น เพื่อให้ได้ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมและมีกำลังทางสถิติเพียงพอสำหรับการวิเคราะห์ SEM ตามเกณฑ์ดังกล่าว จึงควรมีขนาดตัวอย่างขั้นต่ำเท่ากับ 20 เท่าของจำนวนตัวแปรสังเกตได้ ซึ่งคำนวณได้เป็น $20 \times 27 = 540$ กลุ่มตัวอย่าง

1.3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต-สเกล (Likert Scale) 5 ระดับ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิดการวิจัย และนิยามศัพท์เฉพาะ ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัย และกรอบแนวคิดในการวิจัย

1.4) การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling) หรือ SEM วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม AMOS (Analysis of Moment Structures) เพื่อวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ความเชื่อมั่น (Reliability) ความเป็นเส้นตรง (Linearity) และการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ซึ่งเป็นเทคนิควิธีการวิเคราะห์ทางสถิติมาวิเคราะห์ โดยมุ่งศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรแฝงเชิงทฤษฎี (Theoretical Latent Variables or Constructs) ที่มีความสัมพันธ์ต่อกันหลาย ๆ ตัวแปร หรือใช้วิเคราะห์สำหรับโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรแฝง (Latent Variables) กับตัวแปรสังเกตได้ (Observed Variables) โดยทำการประมาณค่าพารามิเตอร์ของโมเดลพร้อมกันทั้งหมดด้วยระบบสมการ (Simultaneous Equation)

Citation : ดาครินทร์พัชร สุธรรมดี, และ ชินวัฒน์ เชื้อสระคู. (2568). แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการ

พัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ของประเทศไทย. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 225 – 244. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.34>

2) วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2.1) แหล่งข้อมูลเอกสาร (Secondary Sources) ได้แก่ การวิเคราะห์เอกสารวิชาการและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยว เช่น มิติการจัดการโลจิสติกส์ของแหล่งท่องเที่ยว มิติทุนทางปัญญา มิติทุนทางสังคม มิติทุนทางวัฒนธรรม มิติเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มิติการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และมิติการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยว เป็นต้น

2.2) กลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยได้กำหนดเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ของประเทศไทย โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 44 ท่าน จัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะแบบมีโครงสร้าง (Structure Interview)

2.4) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อพรรณารายละเอียด ตีความหมาย และอธิบายความสัมพันธ์ของข้อมูลที่ได้ โดยใช้วิธีวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analysis Induction)

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ของประเทศไทย พบว่า ตัวแปรภายนอก (Exogeneous Variables) ที่ใช้ในการศึกษาเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งอิทธิพลต่อตัวแปรอื่นในโมเดล แต่ไม่ได้รับอิทธิพลจากตัวแปรใด ในงานวิจัยนี้ได้แก่มิติการจัดการโลจิสติกส์ มิติทุนทางปัญญา และ มิติเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในขณะที่ตัวแปรภายใน (Endogenous Variables) เป็นปัจจัยที่ถูกอธิบายหรือได้รับอิทธิพลจากตัวแปรอื่นในโมเดล ได้แก่ มิติการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยว เช่น นโยบาย (Policy) ถูกขับเคลื่อนโดยปัจจัยภายนอก 3 มิติ และส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งตัวแปรภายในทำหน้าที่เป็นทั้ง "ผลลัพธ์" และ "ตัวกลาง" ในการส่งต่ออิทธิพล เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวม ตามตารางที่ 4.10.1 พบว่า การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยว เป็นตัวแปรตาม จะได้รับอิทธิพลรวมในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากปัจจัยเชิงสาเหตุมิติการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ มีค่าเท่ากับ 0.84 โดยเป็นอิทธิพลทางตรงทั้งหมดและไม่มีอิทธิพลทางอ้อม ส่วนปัจจัยมิติเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เป็นตัวแทรก จะได้รับอิทธิพลรวมในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากปัจจัยเชิงสาเหตุมิติการจัดการโลจิสติกส์ของแหล่งท่องเที่ยว และปัจจัยมิติทุนทางปัญญา มีค่าเท่ากับ 0.47 โดยเป็นอิทธิพลทางตรง เท่ากับ 0.22 และมีอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.25 และได้รับอิทธิพลรวมในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากปัจจัยเชิงสาเหตุมิติการจัดการโลจิสติกส์ของแหล่ง

Citation : Suthamdee, D., & Chuesakoo, C. (2025). Causal Relationship Model Between Factors Affecting Tourism

Management Development in the Lower Northeastern Provinces Group 1 of Thailand. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 225 - 244. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.34>

ท่องเที่ยว และปัจจัยมิติทุนทางปัญญา มีค่าเท่ากับ 0.44 และ 0.83 ตามลำดับ โดยเป็นอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.25 และ 0.33 ตามลำดับ และมีอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.50 และ 0.33 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 น้ำหนักอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวม

Endogenous variables	R ²	Effect	Exogeneous Variable			
			มิติการจัดการโลจิสติกส์ของแหล่งท่องเที่ยว (Logistics)	มิติทุนทางปัญญา (Intellectual)	มิติเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Economy)	มิติการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ (Policy)
มิติการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ (Policy)	0.97	Direct Effect	0.11*	0.59**	0.29**	-
		Indirect Effect	-	-	-	-
		Total Effect	0.11*	0.59**	0.29**	-
การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยว (Development)	0.96	Direct Effect	0.25*	0.33*	0.22**	0.84**
		Indirect Effect	0.19*	0.50**	0.25**	-
		Total Effect	0.44**	0.83**	0.47**	0.84**

หมายเหตุ ** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (P < 0.01)

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P < 0.05)

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง ทางอ้อม และอิทธิพลรวม ชี้ให้เห็นกลไกเชิงซ้อนของการพัฒนาการท่องเที่ยวในภูมิภาค โดยมิติการนำนโยบายไปปฏิบัติแสดงบทบาทโดดเด่นที่สุดด้วยอิทธิพลทางตรงสูงสุด ($\beta=0.84**$) ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งหมายความว่า การแปลงนโยบายเป็นแผนปฏิบัติการจริงมีพลังขับเคลื่อนสูงกว่าปัจจัยอื่นถึง 3 เท่า เมื่อเทียบกับอิทธิพลทางตรงของมิติเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ($\beta=0.22**$) สะท้อนให้เห็นว่าการใช้ความคิดสร้างสรรค์ทางเศรษฐกิจจะได้ผลสัมฤทธิ์สูงสุดเมื่อผนวกกับกรอบนโยบายที่ชัดเจน

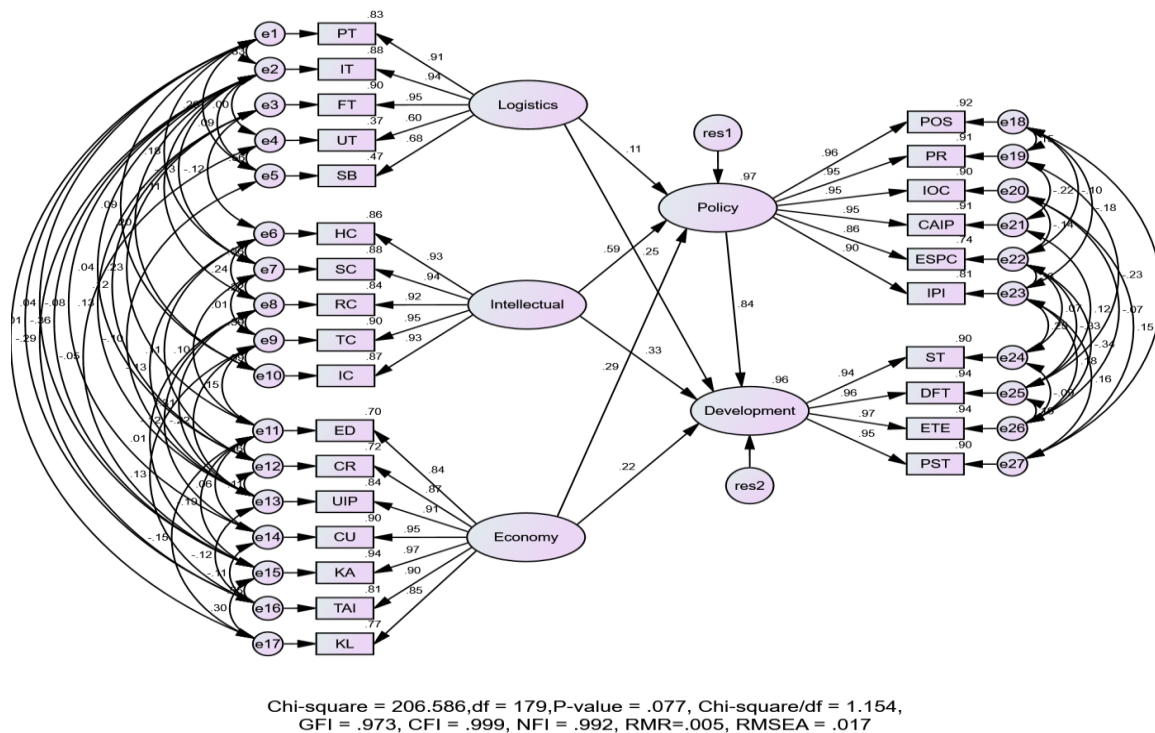
2. ผลการสร้างแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ของประเทศไทย พบว่า ผลการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องต่างๆ พบว่า ตัวแบบสมการโครงสร้างของการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ของประเทศไทย ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนั้นจึงมีการพิจารณาการปรับตัวแบบ โดยพิจารณาความเป็นไปได้เชิงทฤษฎี และอาศัยดัชนีปรับโมเดล (model modification indices: MI) ซึ่งเป็นการปรับโมเดลตามข้อเสนอแนะที่โปรแกรม Amos นำเสนอให้ซึ่งจะทำให้ค่าไค-สแควร์ ลดลง โดยการผ่อนปรนข้อเงื่อนไขโดยการกำหนดให้ค่าความคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กันได้ ปัญหาสำคัญพบในมิติการจัดการโลจิสติกส์ที่แสดงค่าความแปรปรวนที่อธิบายได้ต่ำ ($R^2=0.37$) สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันก่อนหน้านี้ ที่พบว่าตัวบ่งชี้สาธารณูปโภคพื้นฐานมีน้ำหนักองค์ประกอบต่ำ สิ่งนี้ชวนตั้งสมมติฐานว่าการวัดมิติโลจิสติกส์อาจขาดองค์ประกอบสำคัญบาง

Citation : ดาครินทร์พัชร สุธรรมดี, และ ชินวัฒน์ เชื้อสระคู. (2568). แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการ

พัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ของประเทศไทย. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 225 – 244. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.34>

ประการที่เกี่ยวข้องกับบริบทเฉพาะของพื้นที่วิจัย นอกจากนั้นการที่ค่า RMSEA=0.151 ที่เกินเกณฑ์ 0.08 ซึ่งให้เหินว่ามีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ถึง 15.1% โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่า RMR=0.275 ที่สูงมาก บ่งชี้ถึงความเหลื่อมล้ำระหว่างความแปรปรวนที่สังเกตได้กับค่าที่แบบจำลองทำนาย อย่างไรก็ตาม ค่า CFI=0.852 ที่ใกล้เคียงเกณฑ์ 0.90 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบความสัมพันธ์เชิงทฤษฎีมีทิศทางถูกต้อง แต่ต้องการการปรับปรุงรายละเอียด ผลจากการปรับโมเดลทำให้ได้ตัวแบบการวิจัยดังภาพที่ 1 ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตามเกณฑ์ที่ยอมรับได้

ภาพที่ 2 แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ของประเทศไทย

จากภาพที่ 2 เมื่อพิจารณาผลการทดสอบความสอดคล้องของตัวแบบสมการเชิงโครงสร้างของมิติการจัดการโลจิสติกส์ของแหล่งท่องเที่ยว มิติทุนทางปัญญา มิติเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และมิติการนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยว ที่ตั้งไว้ตามสมมติฐานที่เสนอกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หลังการปรับตัวแบบการวิจัย มีค่าไค-สแควร์ ต่อค่าองศาอิสระ ($2/df$) เท่ากับ 1.154 โดยมีค่าน้อยกว่า 2 และจากค่าไค-สแควร์ มีความไวต่อขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จึงเสนอให้พิจารณาดัชนีอื่นประกอบด้วย ซึ่งค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.973 มีค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.017 มีดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 0.999 และมีค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของค่าความคลาดเคลื่อน (RMR) เท่ากับ 0.005 จึงเป็นไปตามเงื่อนไขสรุปได้ว่า ตัวแบบสมการโครงสร้างของมิติการจัดการโลจิสติกส์ของแหล่งท่องเที่ยว มิติทุนทางปัญญา มิติ

เศรษฐกิจสร้างสรรค์ และมีการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยว หลังการปรับตัวแบบการวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้

ซึ่งการปรับปรุงประกอบด้วย 1) การเพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างความคลาดเคลื่อนของตัวบ่งชี้ในมิติ การนำนโยบายไปปฏิบัติ 2) คู่ (MI=127.3 และ 98.6) ซึ่งอาจสะท้อนอิทธิพลร่วมของปัจจัยภายนอกที่ แบบจำลองเดิมไม่ได้นับรวม 2) การเชื่อมโยงความคลาดเคลื่อนระหว่างมิติเศรษฐกิจสร้างสรรค์กับทุนทาง ปัญญา (MI=85.4) สอดคล้องกับแนวคิดระบบนิเวศนวัตกรรมที่ความรู้และความคิดสร้างสรรค์เสริมแรงซึ่ง กันและกัน และ 3) การปรับปรุงความสัมพันธ์ข้ามมิติระหว่างโลจิสติกส์กับการนำนโยบายไปปฏิบัติ (MI=76.2) ชี้ให้เห็นกลไกการทำงานร่วมกันระหว่างโครงสร้างพื้นฐานและนโยบายภาครัฐ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

มิติการจัดการโลจิสติกส์: ข้อมูลจากการศึกษาบ่งชี้ว่าระบบดิจิทัล (IT) ได้รับค่าเฉลี่ยการรับรู้สูงสุด (=3.96), ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มที่ระบุในรายงาน Global Digital Transformation Report 2024 ที่เน้น ย้าบทบาทของเทคโนโลยีในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม สาธารณูปโภคพื้นฐาน (UT) ได้รับ ค่าเฉลี่ยต่ำสุด (=3.17), ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของ Kaosa-ard และ Rerkyungkan (2018) ที่รายงาน ถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ความแตกต่างนี้อาจสะท้อนถึงปัญหาการ กระจายทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียมในพื้นที่ห่างไกล มิติทุนทางปัญญา: ข้อมูลจากการศึกษาบ่งชี้ว่า ทุนความสัมพันธ์ (RC) มีค่าเฉลี่ยการรับรู้สูงจากกลุ่มตัวอย่าง (=3.86), ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการ ความรู้โดยใช้เครือข่าย (Communal Knowledge Networks) ของ Nonaka และ Takeuchi (1995) ผล การศึกษาชี้ให้เห็นว่าการถ่ายทอดความรู้ผ่านพิธีกรรมร่วมมีประสิทธิภาพสูงกว่าการฝึกอบรมเชิงระบบ ข้อ ค้นพบนี้สนับสนุนผลการวิจัยที่ระบุว่าทุนความสัมพันธ์ (RC) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (=3.86) ในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ในขณะที่ปัจจัยด้านทุนมนุษย์ (HC) มีค่าคะแนนต่ำสุด (=3.03), ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ Thongrawd และคณะ (2022) ที่พบปัญหาเกี่ยวกับการฝึกอบรมบุคลากรในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ (76.3%) ให้ความสำคัญกับกิจกรรมศิลปะพื้นบ้าน มากกว่าการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม (=3.18), ซึ่งบ่งชี้ถึงความต้องการประสบการณ์ที่มีส่วนร่วม มิติเศรษฐกิจสร้างสรรค์: ข้อมูลจากการศึกษาบ่งชี้ว่า เทคโนโลยีและนวัตกรรม (TAI) ได้รับการยอมรับใน ระดับสูง (=3.97), ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของ UNWTO (2023) ในทางตรงกันข้าม ปัจจัยด้านการศึกษา (ED) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (=3.14), ซึ่งแตกต่างจากผลการศึกษาของ Prasert และ Boonchai (2021) ที่ศึกษา การบูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นในหลักสูตรการศึกษาภาคเหนือของไทยและพบว่า การนำพิธีกรรมล้านนา และงานหัตถกรรมพื้นบ้านเข้าสู่สาระการเรียนรู้สามารถเพิ่มความตระหนักทางวัฒนธรรมในนักศึกษาได้ถึง 67.3% อย่างไรก็ตาม งานวิจัยปัจจุบันชี้ให้เห็นว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังขาดกลไกการถ่ายทอดภูมิ ปัญญาผ่านระบบการศึกษาอย่างเป็นระบบ ซึ่งแตกต่างจากบริบทของพื้นที่วิจัยอื่นที่พบปัญหาการเชื่อมโยง

Citation : ดาครินทร์พัชร สุธรรมดี, และ ชินวัฒน์ เชื้อสระคู. (2568). แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการ

พัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ของประเทศไทย. วารสารการบริหารการปกครองและ นวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 225 – 244. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.34>

ระหว่างการศึกษาเชิงทฤษฎีกับการปฏิบัติจริงในการบูรณาการวัฒนธรรมในหลักสูตรภาคเหนือมิติการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ: ข้อมูลจากการศึกษาบ่งชี้ว่า ความเข้าใจในนโยบาย (IPI) มีค่าเฉลี่ยสูง ($=3.86$) ในขณะที่การปฏิบัติจริง (ESPC) มีค่าเฉลี่ยต่ำ ($=3.12$), ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด "ช่องว่างนโยบายกับการปฏิบัติ" (Policy-Practice Gap) ที่นำเสนอโดย Pressman และ Wildavsky (1984) จากการศึกษาในนโยบายสาธารณะในสหรัฐอเมริกา ซึ่งพบว่า 78% ของความล้มเหลวในการปฏิบัติเกิดจากความไม่สอดคล้องกันระหว่างวัตถุประสงค์ของนโยบายกับบริบทของพื้นที่ ผลการศึกษาปัจจุบันสนับสนุนข้อค้นพบนี้ โดยแม้ว่าเจ้าหน้าที่จะมีความเข้าใจในนโยบายในระดับสูง ($=3.86$) แต่การปฏิบัติจริงยังคงเป็นจุดอ่อน ($=3.12$) นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Thonglor และคณะ (2023) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม การบริโภคขนมไม่มุกในจังหวัดกำแพงเพชร และพบว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจ-การเมืองมีผลกระทบสูงสุด ซึ่งสะท้อนถึงความท้าทายด้านบริบททางการเมืองท้องถิ่นต่อการปฏิบัติตามนโยบาย ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว: ข้อมูลจากการศึกษาบ่งชี้ว่า ปัจจัยด้านความยั่งยืน (PST) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($=4.00$), ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ปี 2030 ในทางตรงกันข้าม ปัจจัยพื้นฐาน (DFT) เช่น ที่พักและน้ำประปา ยังต้องการการพัฒนา ($=3.54$), ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Thabchumpon และคณะ (2021) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและพบว่าปัจจัยพื้นฐาน เช่น ที่พักและระบบสาธารณูปโภค จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้สอดคล้องกับแนวคิด SDGs ข้อค้นพบนี้สนับสนุนข้อมูลในตาราง 4.6.2 ที่ระบุค่า DFT เท่ากับ 3.54 ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวมของการพัฒนา

การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ: แบบจำลองสมการถดถอยพหุคูณสามารถอธิบายความแปรปรวนของการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวได้ถึง 92.6% ($R^2=0.926$), ซึ่งสูงกว่าผลการศึกษาของ Sukkird (2021, น. 56) ที่ศึกษาแนวนโยบายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคเหนือของไทย ($R^2=0.85$) ถึง 8.6% ข้อค้นพบนี้สะท้อนให้เห็นว่าภาคเหนือมีพื้นฐานทางศิลปะที่โดดเด่น แต่ขาดการบูรณาการเครือข่ายชุมชนในลักษณะเดียวกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยปัจจัยเชิงนโยบายและเศรษฐกิจสร้างสรรค์มีบทบาทสำคัญในบริบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มิติการนำนโยบายไปปฏิบัติ ($\beta=0.709^{**}$) มีอิทธิพลสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของจุมพล (2552) ที่เน้นว่าทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation Theory) ซึ่งให้ความสำคัญกับการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติจริงเป็นหัวใจสำคัญ อย่างไรก็ตาม มิติโลจิสติกส์ ($\beta=0.027$) และทุนทางปัญญา ($\beta=-0.012$) ไม่แสดงนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ Chen และ Chang (2022) ที่ศึกษาเกี่ยวกับโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในเวียดนามและพบว่าโลจิสติกส์มีอิทธิพลสูง ($\beta=0.58$) ความแตกต่างนี้อาจมีสาเหตุมาจากความพร้อมของระบบขนส่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ได้รับคะแนนสาธนาอุปโภคพื้นฐานต่ำ ($\bar{x}=3.17$) ในขณะที่ประเทศเวียดนามมีการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานที่สูงกว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การอภิปรายผลการศึกษาตามสมมติฐาน ผู้วิจัยนำเสนอตั้งนี้ สมมติฐานที่ 1 (H1): ปัจจัยมิติโลจิสติกส์การท่องเที่ยวมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อมิติการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ การศึกษานี้พบอิทธิพลทางตรงในระดับต่ำ ($\beta=0.11^*$),

Citation : Suthamdee, D., & Chuesakoo, C. (2025). Causal Relationship Model Between Factors Affecting Tourism

Management Development in the Lower Northeastern Provinces Group 1 of Thailand. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 225 - 244. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.34>

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chen & Chang (2022) ที่ศึกษา ระบบโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในเวียดนาม และพบค่า $\beta=0.15$ อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาดังกล่าวแตกต่างจากงานวิจัยของ Kaosa-ard & Rerkyungkan (2018) ที่รายงานว่าโครงสร้างพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้รับการพัฒนาแล้ว แต่ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาการกระจายทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียม ($UT=3.17$), ซึ่งสะท้อนถึงแนวคิด "ความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่" ที่ธนาคารโลก (World Bank, 2023) ระบุว่าเวียดนามมีการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานสูงกว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือถึง 2.3 เท่า นอกจากนี้ Porter (1990) อธิบายผ่านทฤษฎี Bottleneck Effect ว่าปัจจัยที่อ่อนแอเพียงมิติเดียว เช่น ที่จอดรถ สามารถส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของระบบโดยรวม สมมติฐานที่ 2 (H2): ปัจจัยมิติทุนทางปัญญามีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อมิตินโยบายไปสู่การปฏิบัติ พบว่ามีอิทธิพลสูงสุด ($\beta=0.59^{**}$), ซึ่งสนับสนุนทฤษฎี "เครือข่ายความรู้ชุมชน" ของ Nonaka & Takeuchi (1995) ที่เน้นการถ่ายทอดภูมิปัญญาผ่านพิธีกรรมร่วม เช่น การลงแขกเกี่ยวข้าว ข้อค้นพบนี้ตรงกันข้ามกับงานวิจัยของ Nguyen et al. (2023) ในเวียดนามที่พบว่าทุนมนุษย์ (HC) เป็นปัจจัยหลัก ($\beta=0.45$), ซึ่งสะท้อนถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมในการจัดการความรู้ งานวิจัยของ Thongrawd et al. (2022) ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่าการฝึกอบรมบุคลากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังขาดประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับค่า HC ที่ต่ำที่สุด ($=3.03$) สมมติฐานที่ 3 (H3): ปัจจัยมิติเศรษฐกิจสร้างสรรค์มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อมิตินโยบายไปสู่การปฏิบัติ แม้ว่าผลการศึกษาจะพบว่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์มีอิทธิพลในระดับปานกลาง ($\beta=0.29^{**}$) ต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาจาก UNESCO (2022) พบว่ามีมิติเศรษฐกิจสร้างสรรค์ส่งผลกระทบสูงต่อนโยบายด้านการท่องเที่ยวในประเทศกัมพูชา สมมติฐานที่ 4 (H4): ปัจจัยมิตินโยบายไปสู่การปฏิบัติมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยว ผลการศึกษาปัจจุบันพบว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติมีอิทธิพลสูงสุด ($\beta=0.84^{**}$), ซึ่งสูงกว่าผลการวิจัยของ Sukkird (2021) ที่ศึกษาแนวนโยบายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคเหนือ และเนื่องจากงานวิจัยนี้ใช้กลไกชุมชนเป็นฐาน โดยมีข้อคำถามที่สะท้อนถึงความสำคัญของการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนท้องถิ่นตามแนวคิดทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation Theory), จึงมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pressman & Wildavsky (1984) ที่มุ่งเน้นการศึกษาประเด็นการแปลงนโยบายจากแนวคิดเชิงนามธรรมไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม โดยมีจุดเน้นที่การแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติ สมมติฐานที่ 5 (H5): ปัจจัยมิติโลจิสติกส์การท่องเที่ยวมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยว ปัจจัยด้านโลจิสติกส์การท่องเที่ยวมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านนโยบาย ($\beta=0.19^*$), ซึ่งสะท้อนถึงทฤษฎี Two-Step Flow ของ Katz & Lazarsfeld (1955) ที่เน้นบทบาทของ "ตัวกลาง" ในการส่งผ่านอิทธิพลจากปัจจัยต้นทางสู่ผลลัพธ์ปลายทาง โดยชี้ว่าการไหลของข้อมูล/ทรัพยากรต้องผ่านตัวกลางที่มีอิทธิพลก่อนส่งผลกระทบต่อกลุ่มเป้าหมายหลัก โดยโลจิสติกส์ (เช่น ระบบขนส่งดิจิทัล) ทำหน้าที่เป็น "ตัวกลางเชิงโครงสร้าง" ที่ส่งเสริมการปฏิบัติตามนโยบาย และนโยบายที่ได้รับการสนับสนุนจากโลจิสติกส์จะถูกแปลงเป็นแผนปฏิบัติการจริงซึ่งส่งผลการพัฒนาการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษานี้มีความแตกต่างกับงานวิจัยของ

Citation : ดาครินทร์พัชร สุธรรมดี, และ ชินวัฒน์ เชื้อสระคู. (2568). แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยที่ส่งผลการ

พัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ของประเทศไทย. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 225 – 244. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.34>

Chen et al. (2022) ที่พบอิทธิพลทางตรงสูง ($\beta=0.58$) เนื่องจากเวียดนามมีระบบขนส่งที่ครบวงจร แต่แตกต่างจากงานวิจัยของ Kaosa-ard & Rerkyungkan (2018) ที่ยืนยันว่าโครงสร้างพื้นฐานหลักในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้รับการพัฒนาแล้ว แต่ยังมีการกระจายตัวที่ไม่ทั่วถึง สมมติฐานที่ 6 (H6): ปัจจัยมิติทุนทางปัญญามีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยว พบว่าอิทธิพลรวมของทุนทางปัญญาที่ส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวสูงที่สุด ($\beta=0.83^{**}$), ซึ่งสนับสนุนทฤษฎี Relational Capital ของ Nahapiet & Ghoshal (1998) ที่อธิบายว่าเครือข่ายความสัมพันธ์ (Networks), ความไว้วางใจ (Trust), และพันธสัญญาร่วม (Shared Commitment) เป็นปัจจัยขับเคลื่อนหลักของการสร้างคุณค่าร่วม (Value Co-creation) ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพหรือพัฒนาการของการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามข้อสรุปของการศึกษาชิ้นนี้มีความแตกต่างจากงานวิจัยของ Nguyen et al. (2023) โดยที่พื้นที่ศึกษาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างมีลักษณะของวัฒนธรรม "การช่วยเหลือเกื้อกูล" ซึ่งส่งเสริมเครือข่ายความรู้ ในขณะที่เวียดนามองค์ประกอบที่สำคัญในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวคือระบบราชการที่เข้มแข็งและเน้นการพัฒนาศูนย์กลางภาครัฐ เช่น หลักสูตรฝึกอบรมของกรมการท่องเที่ยว มากกว่างานภาคสนามของ Thabchumpon et al. (2021) ที่ชี้ให้เห็นถึงบทบาทของ "ปราชญ์ชุมชน" ในการออกแบบนโยบายเฉพาะพื้นที่ซึ่งไม่ได้มาจากความสัมพันธ์ของคนในชุมชน สมมติฐานที่ 7 (H7): ปัจจัยมิติเศรษฐกิจสร้างสรรค์มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยว พบว่าอิทธิพลทางอ้อมของมิติเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่ผ่านนโยบายด้านการท่องเที่ยวไปสู่การปฏิบัติมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ UNESCO (2022) ในเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในกัมพูชา ซึ่งชี้ว่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์มีอิทธิพลทางอ้อมผ่านนโยบาย ($\beta=0.38$) โดยเน้นการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมเป็นตัวขับเคลื่อนหลัก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยนี้ที่พบว่าวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การแสดงศิลปะพื้นบ้าน และผลิตภัณฑ์ OTOP เป็นปัจจัยสำคัญและการแปลงวัฒนธรรมเป็นนโยบายเกิดขึ้นผ่านกลไก "ชุมชนมีส่วนร่วม" อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยนี้แตกต่างจากแนวคิดของ Florida (2019) ที่ชี้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องอาศัยทุนมนุษย์ (HC) และนวัตกรรมเทคโนโลยีเป็นหลัก

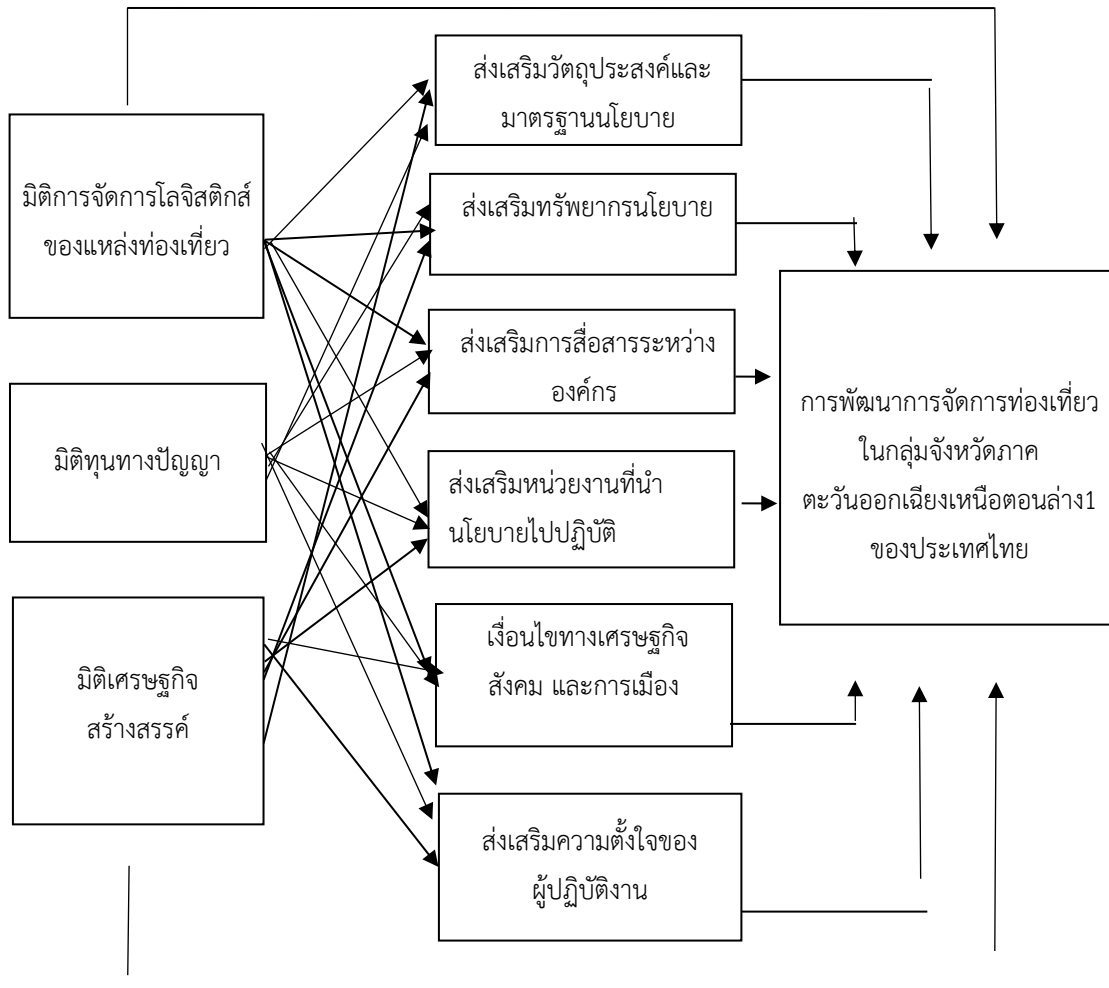
Citation : Suthamdee, D., & Chuesakoo, C. (2025). Causal Relationship Model Between Factors Affecting Tourism

Management Development in the Lower Northeastern Provinces Group 1 of Thailand. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 225 - 244. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.34>

ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

“รูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ของประเทศไทย” ผู้วิจัยจึงสรุปได้ตามผังมโนทัศน์ดัง ภาพที่ 2

ภาพที่ 3 องค์ความรู้ใหม่ผังมโนทัศน์ข้อเสนอ“รูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ของประเทศไทย”

จากภาพที่ 2 ผู้วิจัยได้นำเสนอผังมโนทัศน์ข้อเสนอ“รูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ของประเทศไทย” เพื่อเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยที่จะนำไปสู่การกำหนดแนวทางเชิงนโยบาย และแนวทางเชิงปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมและพัฒนาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ของประเทศไทย

Citation : ดาครินทร์พัชร สุธรรมดี, และ ชินวัฒน์ เชื้อสระคู. (2568). แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการ

พัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ของประเทศไทย. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 225 – 244. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.34>

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการนโยบายดิจิทัล (Digital Policy Hub) ที่เชื่อมโยงข้อมูลแบบเรียลไทม์ระหว่างจังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ และสุรินทร์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการติดตามการดำเนินงาน โดยบูรณาการระบบ IoT สำหรับตรวจสอบโครงสร้างพื้นฐาน เช่น จำนวนนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวหลัก ความพร้อมของที่จอดรถ และจุดบริการฉุกเฉินซึ่งจะช่วยลดปัญหาการกระจายทรัพยากรไม่เท่าเทียมที่พบในงานวิจัย

1.2 ควรเสนอให้มีการยกระดับสาธารณูปโภคพื้นฐานด้วยโมเดล PPP (Public-Private Partnership) หรือการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในกิจการของรัฐรวมถึงการมีส่วนร่วมชุมชนในระบบโลจิสติกส์ เช่น ออกแบบเส้นทางขนส่งสินค้าท้องถิ่น (เช่น ผ้าไหมบุรีรัมย์) ที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

1.3 ควรพัฒนาระบบพี่เลี้ยงข้ามรุ่น ระหว่างปราชญ์ชุมชนกับเยาวชนท้องถิ่น โดยจัดทำหลักสูตรส่งเสริมการเป็น "ผู้บรรยายวัฒนธรรมท้องถิ่น" (Local Culture Ambassador) ผ่านการแปลงภูมิปัญญาเป็นนโยบาย ดังนั้น การพัฒนาต่อยอดโครงการ "โอท็อปวัตวิถีถิ่นเล่าเรื่องชุมชน" ของกรมพัฒนาชุมชน พร้อมให้สิทธิพิเศษ เช่น ส่วนลดค่าธรรมเนียมการค้าให้กับผู้ผ่านการอบรม เพื่อสร้างแรงจูงใจ

1.4 ควรออกแบบแผนที่ท่องเที่ยวเสมือนจริง (Virtual Trail) ที่ผสมผสานเทคโนโลยี Augmented Reality (AR) หรือเทคโนโลยีที่นำข้อมูลเสมือนมาผสมผสานกับโลกความเป็นจริงเพื่อให้นักท่องเที่ยวสแกน QR Code ตามจุดสำคัญและรับชมการแสดงศิลปะพื้นบ้าน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบโมเดลการพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างกลุ่มจังหวัดภาคอีสานตอนล่างกับพื้นที่ที่มีบริบทคล้ายคลึง เช่น จังหวัดศรีสะเกษและร้อยเอ็ด เพื่อค้นหาปัจจัยเฉพาะพื้นที่ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนโยบาย

2.2 ควรเน้นการวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับอิทธิพลของ TikTok Creator และ Micro-Influencer ต่อการตัดสินใจท่องเที่ยว โดยวิเคราะห์อัลกอริทึมการส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านแพลตฟอร์มสังคมออนไลน์

2.3 ควรใช้วิธีการผสมผสาน (Mixed Methods) ที่รวมการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analytics) กับชาติพันธุ์วรรณาวิธี (Ethnographic Approach) เพื่อให้ได้ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการออกแบบนโยบายที่ตอบโจทย์ทั้งภาครัฐและชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรองจันทร์ จันทระพา. (2566). *ชาวจีนอพยพใหม่ทางภาคใต้ของประเทศไทย*.
<https://thaiembassy.no/2020/12/24/ep03ยี่มสยาม-สยามเมืองยิ้ม>
- กรองจันทร์ จันทระพา. (2567). *รายงานภาวะเศรษฐกิจการท่องเที่ยว (Tourism Economic Review)*.
http://www.tica.or.th/images/plan_tourism2555-2559.pdf
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2560). *ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558–2560*.
จาก <http://mots.go.th/>
- จิราบุช โสภ. (2560). *การพัฒนากลยุทธ์การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาชุมชนบ้านห้วยหินดำ อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยสวนดุสิต]*.
- ปกรณ ปรียากร. (2538). *ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาในการบริหารการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สามเจริญพานิช.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (พิมพ์ครั้งที่ 2)*.
กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์ อจท.
- สนธยา พลศรี. (2547). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- พระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2551. (2551). *พระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2557). *โครงการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สัมผัสภูมิปัญญาท้องถิ่น*. จาก www.mots.go.th/ewtnews.php?nid=5780
- Chen, L., & Chang, Y. (2022). Logistics infrastructure and tourism development in Vietnam. *Journal of Southeast Asian Economics*, 39(2), 112–130.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2014). *Multivariate data analysis* (7th ed.). Prentice Hall.
- Kaosa-ard, M., & Rerkyungkan, S. (2018). *Infrastructure development in Northeastern Thailand*. NIDA Press.
- Nonaka, I., & Takeuchi, H. (1995). *The knowledge-creating company*. Oxford University Press.
- Porter, M. E. (1990). *The competitive advantage of nations*. Free Press.
- Pressman, J. L., & Wildavsky, A. (1984). *Implementation: How great expectations in Washington are dashed in Oakland*. University of California Press.
- UNESCO. (2022). *Sustainable tourism development in Cambodia*. UNESCO Publishing.

Citation : ดาครินทร์พัชร สุธรรมดี, และ ชินวัฒน์ เชื้อสระคู. (2568). แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการ

พัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ของประเทศไทย. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 9(2), 225 – 244. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.34>

การพัฒนาแบบการบริหารการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทาง ในจังหวัดบุรีรัมย์

Development of Management Model for Refer Back to Referral Hospital in Buriram Province

รัตนารณ กาญจนฤทธากรณ์^{1*}, สมศักดิ์ จีวะटना², และ นลินทิพย์ พิมพักลัด³

Rattanaorn Karnjanarittagorn^{1*}, Somsak Jeewatana², and Nalinthip Pimklad³

¹⁻³มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์; Buriram Rajabhat University, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : rattanaorn@bru.ac.th

DOI : 10.14456/jlgisrru.2025.35

Received : April 25, 2025; Revised : May 22, 2025; Accepted : May 24, 2025

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการปฏิบัติในการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์ 2) พัฒนารูปแบบการบริหารการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์ และ 3) ประเมินรูปแบบการบริหารการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์ วิจัยแบบผสมผสาน เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง 771 คน ใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เชิงคุณภาพ สัมภาษณ์กลุ่มโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม (AIC) จำนวน 55 คน และสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 11 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วย การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ระดับการปฏิบัติการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์ อยู่ในระดับมาก รูปแบบการบริหารการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์ที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบดังนี้ 1) ก่อนส่งต่อสื่อสารข้อมูลโดยใช้เอสบาร์ (SBAR) ประเมินผู้ป่วยใช้หลักการประเมินทางเดินหายใจ ลักษณะการหายใจ ระบบไหลเวียนของเลือด การทำงานของหัวใจ และการประเมินระดับความรู้สึกตัว (ABCD) 2) ระหว่างส่งต่อประเมินอาการผู้ป่วยตามสัญญาณเตือนก่อนที่ผู้ป่วยจะเกิดภาวะวิกฤต (MEWS) และ 3) ส่งมอบผู้ป่วยที่โรงพยาบาลต้นทางโดยใช้ SBAR ปัจจัยที่ส่งผลให้ประสบความสำเร็จประกอบด้วย 1) การทำงานเป็นทีม 2) การสื่อสาร 3) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 4) การมีส่วนร่วม และ 5) การมีเป้าหมายเดียวกัน ประเมินรูปแบบการบริหารการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์ ด้านความถูกต้อง ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ (Keywords) : การบริหาร, การส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อ, โรงพยาบาลต้นทาง

Citation : Karnjanarittagorn, R., Jeewatana, S., & Pimklad, N. (2025). Development of Management Model for Refer Back

to Referral Hospital in Buriram Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 245 - 266.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.35>

Abstract

This research aims to 1) study the level of practice in transferring patients back to the referral hospital in Buriram Province. 2) Develop a management model for patient transfer back to the referral hospital in Buriram Province and 3) Evaluate the management model for transferring patients back to the referral hospital in Buriram Province. This mixed-methods research collected quantitative data from a sample of 771 people using a questionnaire, analyzing the data with mean and standard deviation, and qualitative data through focus group discussions with 55 participants and in-depth interviews with 11 participants. Group interviews using the Appreciation - Influence - Control (A – I - C) process with 55 participants and in-depth interviews with 11 participants were conducted. The data were analyzed using content analysis. The research findings indicate that the frequency of patient transfers back to the referral hospitals in Buriram Province is at a high level. The developed management model for transferring patients back to the referral hospitals in Buriram Province includes the following components: 1) Before transferring, communicate information using SBAR (Situation, Background, Assessment, Recommendation), assess the patient using the principles of airway, breathing, circulation, and level of consciousness (ABCD). 2) During the transfer, assess the patient's condition according to the warning signs before the patient enters a critical state (MEWS) and 3) Handing over patients at the referral hospital using SBAR. Factors contributing to success include 1) teamwork, 2) communication, 3) the use of information technology, 4) participation, and 5) having a common goal. Evaluate the management model for transferring patients back to the referral hospital in Buriram Province. In terms of accuracy and appropriateness, it is at the highest level, while feasibility and usefulness are at a high level.

Keywords : Management, Refer back, Referral hospital

บทนำ (Introduction)

กระทรวงสาธารณสุขได้มีการจัดระบบส่งผู้ป่วยรักษาต่อ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการทางด้านสาธารณสุขได้อย่างเท่าเทียมกัน และได้มาตรฐานอย่างทั่วถึง โดยมีการจัดระบบบริการสุขภาพตั้งแต่ ระดับปฐมภูมิ ทุติยภูมิ และตติยภูมิ และเชื่อมต่อกันด้วยระบบส่งต่อ (Referral System) โดยใช้หลักการ “เครือข่ายบริการที่ไร้รอยต่อ” (Seamless Health Service Network) (สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ, 2557)

Citation : รัตนารณ์ กาญจนฤทธาภรณ์, สมศักดิ์ จีวัฒนา, และ นลินทิพย์ พิมพ์กลัด. (2568). การพัฒนารูปแบบการบริหารการส่งผู้ป่วย

กลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 245 – 266.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.35>

โรงพยาบาลบุรีรัมย์ได้ดำเนินการบริหารการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางได้อย่างปลอดภัย เพื่อลดความแออัดของผู้ป่วยในโรงพยาบาลบุรีรัมย์ และช่วยลดค่าใช้จ่ายในการเฝ้าผู้ป่วยของญาติ โดยมีการประสานงานส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยเกี่ยวกับอาการ ระดับความรุนแรง และการเตรียมอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่จำเป็นเข้ามารับผู้ป่วยกลับไปยังโรงพยาบาลต้นทาง มีการประเมินผู้ป่วยระหว่างส่งต่อตามหลัก ABCD ซึ่งประกอบด้วย การประเมินทางเดินหายใจ ลักษณะการหายใจ ระบบการไหลเวียนเลือด ระดับความรู้สึกตัว (สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ, 2557) และดูแลผู้ป่วยต่อเนื่องโดยใช้คะแนนการประเมินผู้ป่วยที่มีอาการเข้าใกล้ระยะวิกฤต (MEWS) ประกอบด้วย อุณหภูมิ ชีพจร อัตราการหายใจ ความดันโลหิตตัวบน ออกซิเจนปลายนิ้ว และระดับความรู้สึกตัว (โสธรา ชุมน้อย, 2566; พนิดา จันทรัตน์ และคณะ, 2566 ; ศศิธร ประสารสืบ และพิกุล อนุชิตเกรียงไกร, 2567) และส่งมอบอาการผู้ป่วยให้กับโรงพยาบาลต้นทางด้วยการสื่อสารที่กระชับตามหลัก SBAR ซึ่งประกอบด้วย สถานการณ์ที่ต้องรายงาน ข้อมูลภูมิหลังของสถานการณ์ การประเมินสถานการณ์ การรักษา และข้อเสนอแนะ (จรรีรัตน์ ดวงจันทร์, 2563; รัชณี ศิริวัฒน์ และคณะ, 2562)

จากสถิติการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทาง (Refer Back) ในจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ในปี 2563 มีจำนวน 3,839 ราย ปี 2564 มีจำนวน 3,105 ราย และปี 2565 มีจำนวน 3,391 ราย ผู้ป่วยอาการทรุดลงเมื่อมาถึงศูนย์ส่งต่อโรงพยาบาลบุรีรัมย์และต้องส่งกลับหออผู้ป่วย ปี 2563 จำนวน 140 ราย ปี 2564 จำนวน 153 ราย และปี 2565 จำนวน 198 ราย มีผู้ป่วยที่ถูกส่งกลับมารักษาซ้ำด้วยโรคเดิม (Re – admit) ใน 24 ชั่วโมง ในปี 2563 จำนวน 12 ราย ในปี 2564 จำนวน 16 ราย และในปี 2565 จำนวน 22 ราย และในปี 2565 ได้มีผู้ป่วยเสียชีวิตระหว่างส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางจำนวน 1 ราย (ศูนย์ส่งต่อ, 2565) เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากการดำเนินการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในปี 2565 พบว่า ผู้ป่วยที่ส่งกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางหายใจได้เอง จำนวน 2,161 ราย คิดเป็นร้อยละ 63.72 ต้องใช้ออกซิเจน จำนวน 1,138 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.55 ซึ่งแบ่งออกเป็นออกซิเจนชนิดสายเสียบจมูก (Cannula) จำนวน 699 ราย คิดเป็นร้อยละ 20.61 ออกซิเจนชนิดหน้ากากพร้อมถุงลม (Mask with Reservoir Bag) จำนวน 195 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.75 ออกซิเจนทางท่อหลอดลม (Tracheostomy with Collar Mask) จำนวน 244 ราย คิดเป็นร้อยละ 7.19 เมื่อผู้ป่วยมาถึงศูนย์ส่งต่อโรงพยาบาลบุรีรัมย์ ผู้ป่วยมีอาการทรุดลง เช่น หายใจหอบมากกว่า 26 ครั้ง / นาที ซีมลง ลืมตาเมื่อเรียก หรือลืมตาเมื่อเจ็บ ความดันโลหิตมีค่า Mean Arterial Pressure (MAP) น้อยกว่า 65 จำนวน 198 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.83 และมีอัตราการ Re – admit ใน 24 ชั่วโมง จำนวน 22 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.64 (ศูนย์ส่งต่อ, 2565) จากสถิติ 3 ปีย้อนหลัง (ปี 63 – 65) พบว่า มีอัตราการทรุดลงของผู้ป่วยที่ศูนย์ส่งต่อ และอัตราการ Re – admit ใน 24 ชั่วโมงเพิ่มขึ้น เมื่อวิเคราะห์ปัญหาข้างต้นพบว่าหออผู้ป่วยไม่มีการประเมินอาการผู้ป่วยก่อนส่งผู้ป่วยลงมาที่ศูนย์ส่งต่อโรงพยาบาลบุรีรัมย์ ที่ศูนย์ส่งต่อโรงพยาบาลบุรีรัมย์ไม่ได้ประเมินอาการผู้ป่วยซ้ำตามระดับ

ความรุนแรงของผู้ป่วย ระหว่างส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทาง พยาบาลไม่ได้นั่งกับผู้ป่วย และไม่ได้ประเมินอาการผู้ป่วยต่อเนื่องตามระดับความรุนแรงของผู้ป่วย (การแพทย์ทางไกล, 2565)

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นมีสาเหตุสำคัญมาจากโรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์มีจำนวนเจ้าหน้าที่จำกัด บางโรงพยาบาลไม่มีศูนย์ประสานส่งต่อที่แยกออกจากแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉิน ต้องใช้เจ้าหน้าที่ร่วมกัน ทำให้ไม่มีผู้รับผิดชอบเฉพาะ (กองทอง ไพศาล, 2560 และสุวรรณา นาทิ, 2560) โดยผู้ปฏิบัติงานส่งต่อผู้ป่วยของโรงพยาบาลต้นทางส่วนใหญ่ คือ พยาบาลที่ปฏิบัติงานในเวรที่มีผู้ป่วยต้องส่งต่อหรือในบางครั้งมีการขอให้พยาบาลอื่นที่ไม่ได้ปฏิบัติงานในเวรนั้นไปส่งผู้ป่วยแทน ซึ่งนับว่าเป็นการปฏิบัติงานที่ไม่มีเป้าหมายชัดเจน และไม่มีการวางแผนในการพัฒนาบุคลากรในการดูแลผู้ป่วยในระหว่างการส่งต่อ (ปราโมทย์ ถ่างกระโทก, 2561)

แต่อย่างไรก็ตามในปัจจุบันยังไม่มีรายงานการศึกษาถึงระดับการปฏิบัติและรูปแบบที่เหมาะสมในการบริหารการส่งต่อผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์ ดังนั้นจึงได้มีการวิจัยเพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติการส่งต่อผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์ และพัฒนารูปแบบบริหารการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์ ให้เป็นไปตามนโยบายกระทรวงสาธารณสุขที่เน้นการเข้าถึงบริการที่ได้มาตรฐาน ให้มีการใช้ทรัพยากรร่วมกันเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติในการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อพัฒนารูปแบบบริหารการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์
3. เพื่อประเมินรูปแบบบริหารการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทาง

การบริหารการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทาง หมายถึง การดำเนินการ ควบคุม สั่งการ รวมทั้งการประสานงานกับหน่วยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถนำส่งผู้ป่วยด้วยรถพยาบาลกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางได้อย่างปลอดภัย มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้ (สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ, 2557)

1 การประเมินอาการของผู้ป่วยระหว่างการส่งต่อผู้ป่วยกลับด้วยรถพยาบาลตามหลัก ABCD ซึ่งประกอบด้วย การประเมินทางเดินหายใจ (A : airway & c - spine protection) คือ การสังเกตสิ่งแปลกปลอมต่าง ๆ เช่น เสมหะ รวมทั้งการประเมินความบกพร่องของระบบประสาท การประเมินลักษณะการหายใจ (B : breathing & ventilation) คือ การประเมินลักษณะการหายใจที่ช้า หรือเร็วผิดปกติ

Citation : รัตนาภรณ์ กาญจนฤทธาภรณ์, สมศักดิ์ จีวันนา, และ นลินทิพย์ พิมพ์กลัด. (2568). การพัฒนารูปแบบการบริหารการส่งผู้ป่วย

กลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 245 – 266.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.35>

การหายใจที่ผิดปกติทั้งจังหวะ ความลึกที่ไม่สม่ำเสมอ และอาจมีช่วงหยุดหายใจเกิดขึ้น หรือการหายใจที่ใช้กล้ามเนื้อหน้าท้องช่วยในการหายใจ รวมถึงการประเมินความอึดตัวของออกซิเจนในเลือด การประเมินระบบการไหลเวียนของเลือด (C : circulation & bleeding control) คือ การประเมินการทำงานของหัวใจ โดยการประเมินจากลักษณะการเต้นของหัวใจ ความดันโลหิต และการประเมินระดับความรู้สึกตัว (D : disability, deformity, drain, drug) คือ การประเมินระดับความรู้สึกตัว ถ้าคะแนนได้น้อยกว่า 8 ต้องรายงานแพทย์เพื่อใส่ท่อช่วยหายใจ (สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ, 2557)

2 การดูแลผู้ป่วยต่อเนื่องโดยใช้คะแนนการประเมินผู้ป่วยที่มีอาการเข้าใกล้ระยะวิกฤต (Modified Early Warning Sign : MEWS) ซึ่งประกอบด้วย อุณหภูมิ ชีพจร อัตราการหายใจ ความดันโลหิตตัวบน ออกซิเจนปลายนิ้ว และระดับความรู้สึกตัว โดยแต่ละองค์ประกอบมีคะแนน 0 – 3 คะแนน ซึ่งมีเกณฑ์การเฝ้าระวังดังนี้ ถ้าคะแนน MEWS 0 – 1 ให้ประเมินทุก 4 ชั่วโมง ถ้าคะแนน MEWS 2 ให้ประเมินทุก 2 ชั่วโมง ถ้าคะแนน MEWS 3 ให้ประเมินทุก 1 ชั่วโมง ถ้าคะแนน MEWS 4 ให้ประเมินทุก 30 นาที 3 ครั้ง ถ้าได้คะแนน 4 ติดต่อกัน 3 ครั้งให้รายงานแพทย์ ถ้าคะแนน MEWS 5 ให้ประเมินทุก 15 นาที 3 ครั้ง ถ้าได้คะแนน 5 ติดต่อกัน 3 ครั้งให้รายงานแพทย์เพื่อให้การรักษาภายใน 15 นาที ถ้าคะแนน MEWS 6 ให้รายงานแพทย์เพื่อให้การรักษาทันที (โสธดา ชุมบุญ, 2566; พนิดา จันทรัตน์ และคณะ, 2566 ; ศศิธร ประสารสืบ และพิกุล อนุชิตเกรียงไกร, 2567)

3 การส่งมอบอาการผู้ป่วยให้กับโรงพยาบาลต้นทางด้วยการสื่อสารที่กระชับตามหลัก SBAR ซึ่งประกอบด้วย สถานการณ์ที่ต้องรายงาน (Situation : S) เช่น ประวัติการเจ็บป่วยในปัจจุบัน อาการสำคัญที่มาโรงพยาบาล ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ ผลการตรวจพิเศษต่าง ๆ สัญญาณชีพ อาการทางสมอง และระบบประสาท ข้อมูลภูมิหลังของสถานการณ์ (Background : B) เช่น ประวัติการเจ็บป่วยในอดีต ประวัติการเจ็บป่วยของครอบครัว ประวัติการแพ้ยา การรักษาพยาบาลที่ได้ให้ไปแล้วพร้อมผลการรักษาพยาบาล การประเมินสถานการณ์และการรักษาที่ได้ให้ไปแล้ว (Assessment : A) และ ข้อเสนอแนะ หรือ คำแนะนำ (Recommendation : R) (จุรีรัตน์ ดวงจันทร์, 2563; รัชณี ศิริวัฒน์ และคณะ, 2562)

โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์ หมายถึง สถานพยาบาลรับส่งต่อผู้ป่วยระดับต้น (First – Level Referral Hospital) ซึ่งแบ่งออกเป็นโรงพยาบาลต้นทางขนาดใหญ่หรือ F1 ประกอบด้วย โรงพยาบาลละหานทราย โรงพยาบาลพุทไธสง โรงพยาบาลต้นทางขนาดกลางหรือ F2 ประกอบด้วยโรงพยาบาลหนองกี่ คูเมือง กระสัง พลับพลาชัย บ้านกรวด นาโพธิ์ บ้านใหม่ไชยพจน์ ห้วยราช หนองหงส์ โนนดินแดง โนนสุวรรณ เถลิงพระเกียรติ ปะคำ และชำนิ โรงพยาบาลต้นทางขนาดเล็กหรือ F3 ประกอบด้วยโรงพยาบาลบ้านด่านและแคนดง สถานพยาบาลรับส่งต่อผู้ป่วยระดับกลาง (Mid – Level Referral Hospital) แบ่งออกเป็นโรงพยาบาลแม่ข่ายระดับ M2 ประกอบด้วย โรงพยาบาลลำปลายมาศ ประโคนชัย และสตึก และโรงพยาบาลทั่วไป (Standard – Level Hospital) หรือระดับ S ได้แก่ โรงพยาบาลนางรอง ซึ่งเป็นการแบ่ง

ระดับโรงพยาบาลตามเกณฑ์การแบ่งระดับสถานพยาบาลในการรับส่งต่อผู้ป่วยของกระทรวงสาธารณสุข (กองบริหารการสาธารณสุข, 2562)

การส่งผู้ป่วยกลับ (Refer Back) หมายถึง การส่งผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาพ้นระยะวิกฤต กลับไปดูแล ต่อเนื่องที่โรงพยาบาลต้นทาง โดยมีการบริหารการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทาง มี 3 กระบวนการดังนี้ (สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ, 2557)

กระบวนการที่ 1 การเตรียมการก่อนส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทาง ประกอบด้วย

1.1 การเตรียมผู้ป่วยก่อนส่งกลับที่หอผู้ป่วยของโรงพยาบาลบุรีรัมย์ ประกอบด้วย 1) การประเมินผู้ป่วยที่ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน คือ การประเมินทางเดินหายใจ ลักษณะการหายใจ ระบบไหลเวียนของเลือด และการประเมินระดับความรู้สึกตัว 2) การระบุตัวตนของผู้ป่วยในใบส่งตัว การเตรียมผลการตรวจพิเศษ และผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ 3) การเตรียมยาที่ต้องนำไปรักษาต่อเนื่อง 4) การเตรียมใบนัดติดตามผลการรักษา และ 5) การประสานงานกับศูนย์ส่งต่อโรงพยาบาลบุรีรัมย์โดยใช้ SBAR

1.2 การเตรียมผู้ป่วยก่อนส่งกลับที่ศูนย์ส่งต่อโรงพยาบาลบุรีรัมย์ ประกอบด้วย 1) การประเมินผู้ป่วยที่ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน คือ การประเมินทางเดินหายใจ ลักษณะการหายใจ ระบบไหลเวียนของเลือด และการประเมินระดับความรู้สึกตัว 2) การตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารส่งตัว ยา ใบนัดติดตามผลการรักษา 3) การประสานงานกับศูนย์ส่งต่อโรงพยาบาลต้นทางโดยใช้ SBAR และ 4) การประเมินผู้ป่วยต่อเนื่องตามระดับความรุนแรงของผู้ป่วยโดยใช้ MEWS

1.3 การเตรียมการเข้ามารับผู้ป่วยกลับของโรงพยาบาลต้นทาง ประกอบด้วย 1) การตรวจสอบรถพยาบาล อุปกรณ์ เวชภัณฑ์ให้พร้อมใช้ระหว่างส่งต่อผู้ป่วย 2) การกำหนดบุคลากรในการส่งต่อผู้ป่วย เพื่อให้เหมาะสมกับระดับความรุนแรงของผู้ป่วย

กระบวนการที่ 2 การดูแลผู้ป่วยขณะนำส่ง หมายถึง การให้การพยาบาลผู้ป่วยขณะนำส่งโดยรถพยาบาล ประกอบด้วย 1) ประเมินผู้ป่วยตามการประเมิน ABCD 2) วัดสัญญาณชีพ และประเมินอาการผู้ป่วยต่อเนื่องโดยใช้ MEWS ตามระดับความรุนแรงของผู้ป่วย 3) ตรวจสอบความถูกต้องของเอกสาร และสรุปปัญหาการให้การพยาบาลระหว่างนำส่ง

กระบวนการที่ 3 การส่งมอบผู้ป่วยหลังนำส่ง หมายถึง การประเมินอาการผู้ป่วยร่วมกับพยาบาลที่แผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉิน และส่งมอบอาการผู้ป่วยประกอบด้วย 1) การส่งมอบอาการผู้ป่วยโดยใช้การสื่อสารแบบ SBAR 2) การส่งมอบเอกสารใบส่งต่อ ผลการตรวจพิเศษ แบบบันทึกอาการผู้ป่วยระหว่างส่งต่อ รวมทั้งทรัพย์สินของผู้ป่วย 3) การรับทราบผลการประเมินคุณภาพการดูแลระหว่างนำส่ง

ผลการศึกษาในงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่าการส่งต่อผู้ป่วยเพื่อรักษาต่อพบว่าเจ้าหน้าที่ขาดความรู้ทักษะและความชำนาญในการส่งต่อผู้ป่วย ขาดการประสานข้อมูลการส่งต่อ ไม่มีศูนย์ส่งต่อที่ชัดเจน ขาดแนวทางปฏิบัติการดูแลผู้ป่วย ระบบการส่งต่อยังไม่ชัดเจน ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน (กอง พศส, 2560) รูปแบบการสื่อสารระหว่างส่งต่อใช้ SBAR ในการสื่อสารทั้ง 3 กระบวนการตั้งแต่การเตรียมการส่งต่อ

Citation : รัตนาภรณ์ กาญจนฤทธาภรณ์, สมศักดิ์ จีวันนา, และ นลินทิพย์ พิมพ์กลัด. (2568). การพัฒนารูปแบบการบริหารการส่งผู้ป่วย

กลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 245 – 266.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.35>

ระหว่างส่งต่อ และการส่งมอบ (พรพิไล นิยมถิ่น อาสี ชิวเกษมสุข และวันเพ็ญ ภิญโญภาสกุล, 2560) เมื่อผู้ป่วยได้รับการรักษาและพร้อมที่จะกลับไปรักษาต่อเนื่องจากที่โรงพยาบาลต้นทางใกล้บ้านเป็นการลดความแออัดของผู้ป่วยในโรงพยาบาลขนาดใหญ่ ทำให้ผู้ป่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในการพักรักษาในโรงพยาบาล สามารถลดปัญหาความแออัดของผู้ป่วยในโรงพยาบาลขนาดใหญ่ และสามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อให้ได้รับประโยชน์สูงสุด (ปราโมทย์ ถ่างกระโทก, 2561) และ MEWS เป็นเครื่องมือที่ใช้เฝ้าระวังและจัดการอาการผู้ป่วยก่อนเข้าสู่ระยะวิกฤตในผู้ป่วยที่อายุมากกว่า 15 ปี (ไศรดา ชุมนัย, 2566; พนิดา จันทรัตน์ และคณะ, 2566; ศศิธร ประสารสืบ และพิกุล อนุชิตเกรียงไกร, 2567)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางประกอบด้วย

1 การทำงานเป็นทีม เป็นสิ่งจำเป็นในทุกองค์กรเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพ และประสิทธิผลขององค์กรโดยการอาศัยความร่วมมือของสมาชิกในองค์กรนั้น ๆ เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย (พิมลพรรณ เพชรสมบัติ, 2564)

2 การสื่อสาร เป็นลักษณะสำคัญในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ซึ่งทำให้ทราบปัญหาในการทำงานได้อย่างชัดเจน และผู้รับสารสามารถซักถาม ตอบ และตรวจสอบข้อสงสัยได้อย่างเปิดเผยทำให้งานสามารถบรรลุเป้าหมายได้ (ประนอม ผาวันดี, 2567)

3 การมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยทุกคนมีส่วนร่วมในการคิดร่วมแก้ปัญหาและร่วมตัดสินใจ ทำให้ทุกคนรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของ รู้สึกถึงการเห็นคุณค่าของตนเองซึ่งทำให้งานนั้นสามารถบรรลุเป้าหมายร่วมกันได้ (ประนอม ผาวันดี, 2567)

4 การมีเป้าหมายเดียวกัน องค์กรที่ประสิทธิภาพ บุคลากรทุกคนต้องมีการกำหนดเป้าหมายร่วมกันเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติงานด้วยความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน (ประนอม ผาวันดี, 2567)

5 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยระหว่างสถานพยาบาล ทำให้การปฏิบัติงานมีการเชื่อมโยง ส่งต่อข้อมูลกัน เพื่อให้โรงพยาบาลปลายทางสามารถเตรียมพร้อมรับผู้ป่วย และผู้ป่วยสามารถได้รับการรักษาได้ทันทีที่ไปถึงโรงพยาบาลปลายทาง (ปรีชา แหวนหล่อ บุญช่วย ศรีธรรมศักดิ์ และสุรีย์พันธุ์วรพงษ์, 2560)

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ

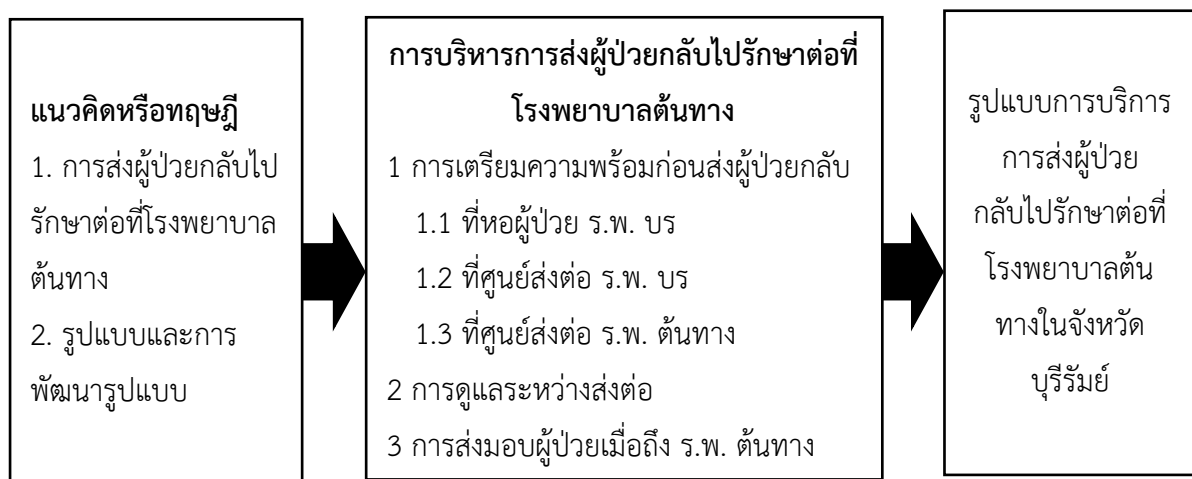
รูปแบบ หมายถึง แบบย่อส่วนหรือแบบจำลองที่ใช้เป็นตัวแทนของจริง (จิรวัดน์ นิจนตร, 2560) ซึ่งประกอบด้วย วัตถุประสงค์ ทฤษฎีและหลักการ ระบบงาน วิธีดำเนินงาน การประเมินผล เงื่อนไขการนำไปใช้ และคู่มือการใช้ (พัฒนา พรหมณี ศรีสุรางค์ เอี่ยมสะอาด และปณิธาน กระสังข์, 2560) การพัฒนารูปแบบมีขั้นตอนดังนี้ (จิรวัดน์ นิจนตร, 2560)

1 การสร้าง หรือการพัฒนา รูปแบบ ประกอบด้วย การศึกษาข้อมูล สถานการณ์ ปัญหาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจได้มาจากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม แบบสอบถาม หรือใช้เทคนิคเดลฟายในการเก็บข้อมูล และนำมาสร้างรูปแบบหรือยกร่างรูปแบบ

2 การตรวจสอบรูปแบบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิเช่นการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ วิธีการแบบชาติพันธุ์วรรณา การสนทนากลุ่ม วิธีตรวจสอบรูปแบบที่น่าเชื่อถือ คือ การนำรูปแบบไปทดลองใช้ เพื่อวัดประสิทธิภาพของรูปแบบว่าสามารถใช้ได้จริง และเกิดผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ หรือไม่

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ทบทวนวรรณกรรมแนวคิดการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทาง พบตัวแปรที่ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมก่อนส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทาง การดูแลระหว่างส่งต่อโดยรพพยาบาล และการส่งมอบผู้ป่วยเมื่อถึงโรงพยาบาลต้นทาง (สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ, 2557) และแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนา รูปแบบ (จิรวัฒน์ นิเจนตร, 2560) นำมาสร้างรูปแบบในการบริหารการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ประกอบด้วย ระยะที่ 1 การศึกษาระดับการปฏิบัติในการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์ ระยะที่ 2 การพัฒนา รูปแบบการบริหารการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์ และระยะที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์ดังมีลำดับการวิจัยต่อไปนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

Citation : รัตนภรณ์ กาญจนฤทธาภรณ์, สมศักดิ์ จีวันนา, และ นลินทิพย์ พิมพ์กลัด. (2568). การพัฒนา รูปแบบการบริหารการส่งผู้ป่วย

กลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 245 – 266.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.35>

ระยะที่ 1 การศึกษาระดับการปฏิบัติในการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ มีประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1.1. ประชากร พยาบาลที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยโรงพยาบาลบุรีรัมย์ที่มีประสบการณ์การทำงาน 1 ปีขึ้นไป จำนวน 954 คน พยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลต้นทาง จำนวน 1,564 คน พยาบาลที่รับผิดชอบงานส่งต่อในจังหวัดบุรีรัมย์ 27 คน พยาบาลที่ปฏิบัติงานในแผนกฉุกเฉินที่โรงพยาบาลต้นทาง 225 คน

1.2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คำนวณจากประชากรโดยใช้สูตร Yamane (1967) โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ได้จำนวน 771 คน ทำการสุ่มแบบชั้นภูมิได้ตัวอย่างที่เป็นพยาบาลหอผู้ป่วยโรงพยาบาลบุรีรัมย์ จำนวน 282 คน พยาบาลที่ปฏิบัติงานส่งต่อผู้ป่วยโดยรถพยาบาล จำนวน 319 คน พยาบาลที่ปฏิบัติงานในแผนกฉุกเฉินที่โรงพยาบาลต้นทาง 144 คน และพยาบาลที่ปฏิบัติงานในศูนย์ส่งต่อในจังหวัดบุรีรัมย์เลือกแบบเจาะจง จำนวน 26 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยศึกษาการบริหารการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์ โดยนำข้อมูลจากการสังเคราะห์การบริหารการส่งผู้ป่วยกลับจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ 3 กระบวนการ คือ 1) การเตรียมความพร้อมก่อนส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางที่หอผู้ป่วยโรงพยาบาลบุรีรัมย์ ที่ศูนย์ส่งต่อโรงพยาบาลบุรีรัมย์ และที่ศูนย์ส่งต่อโรงพยาบาลต้นทาง 2) การดูแลผู้ป่วยขณะส่งต่อโดยรถพยาบาล และ 3) การส่งมอบผู้ป่วยเมื่อถึงโรงพยาบาลต้นทาง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้ 5 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด 4 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยมาก 3 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง 2 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยน้อย และ 1 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ด้านความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Item Objective Congruence) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พบว่า ข้อคำถามผ่านเกณฑ์โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.80 - 1.00 (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2561) และทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 30 คน และหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้เท่ากับ 0.922

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ที่หอผู้ป่วยโรงพยาบาลบุรีรัมย์ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปแจกในกลุ่มตัวอย่างและกำหนดวันรับแบบสอบถามคืน เมื่อถึงกำหนดวันรับคืนผู้วิจัยไปรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง กรณีไม่ได้รับแบบสอบถามคืนภายในเวลาที่กำหนดผู้วิจัยได้ติดตามด้วยตนเองเพื่อให้ได้แบบสอบถามคืนมาทั้งหมด

4.2 ที่ศูนย์ส่งต่อโรงพยาบาลบุรีรัมย์ และศูนย์ส่งต่อโรงพยาบาลต้นทาง ผู้วิจัยใช้กูเกิลฟอร์ม (Google Form) ในการเก็บข้อมูลพยาบาลที่รับผิดชอบงานส่งต่อในจังหวัดบุรีรัมย์โดยส่งลิงก์เข้าไปในแอปพลิเคชันไลน์กลุ่มผู้รับผิดชอบงานส่งต่อในจังหวัดบุรีรัมย์โดยกำหนดวันตอบแบบสอบถาม เมื่อถึงวันครบกำหนดแล้วไม่ได้รับการตอบแบบสอบถามจะติดตามทวงถามเป็นรายบุคคล เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่ครบถ้วน

4.3 พยาบาลที่ปฏิบัติงานส่งต่อ ที่เข้ามารับผู้ป่วยกลับจะให้สแกนคิวอาร์โค้ด ที่ผู้วิจัยได้สร้าง Google Form ไว้ โดยให้ตอบแบบสอบถามเมื่อพยาบาลที่ปฏิบัติงานส่งต่อ กลับไปถึงโรงพยาบาลต้นทาง

4.4 ที่แผนกอุบัติเหตุและฉุกเฉินโรงพยาบาลต้นทาง พยาบาลที่รับมอบผู้ป่วยที่โรงพยาบาลต้นทาง สแกนคิวอาร์โค้ดที่ผู้วิจัยได้สร้าง Google Form ไว้ โดยให้ตอบแบบสอบถาม เมื่อรับมอบผู้ป่วยจาก พยาบาลที่ปฏิบัติงานส่งต่อ เรียบร้อยแล้ว

5. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยพิจารณาค่าเฉลี่ยดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึงมีการปฏิบัติในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อย และค่าเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

6. นำข้อมูลที่วิเคราะห์ได้จากระดับการปฏิบัติในการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางใน จังหวัดบุรีรัมย์ มากำหนดเป็นขอบเขตเนื้อหาในการสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยมีการตรวจสอบ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการบริหารการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์ และการพัฒนารูปแบบการบริหารการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลบุรีรัมย์ ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1.1 กลุ่มเป้าหมายการวิจัย ประกอบด้วย

1.1.1 กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการบริหารรูปแบบการบริหารการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ ผู้บริหารที่รับผิดชอบงานส่งต่อของโรงพยาบาลบุรีรัมย์ จำนวน 5 คน และผู้ที่รับผิดชอบงานส่งต่อในจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 6 คน รวมทั้งสิ้น 11 คน

1.1.2 กลุ่มเป้าหมายในการพัฒนารูปแบบการบริหารการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ พยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลบุรีรัมย์ จำนวน 11 คน

Citation : รัตนาภรณ์ กาญจนฤทธาภรณ์, สมศักดิ์ จีวัฒนา, และ นลินทิพย์ พิมพ์กัลลัด. (2568). การพัฒนารูปแบบการบริหารการส่งผู้ป่วย

กลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 245 – 266.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.35>

พยาบาลที่ปฏิบัติงานในระบบส่งต่อของโรงพยาบาลต้นทาง จำนวน 22 คน และพนักงานขับรถของโรงพยาบาลต้นทาง จำนวน 22 คน รวมทั้งสิ้น 55 คน

1.2 เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล

1.2.1 ใช้แบบสอบถามถึงโครงสร้างในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารการส่งต่อผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์ โดยผ่านการทดสอบหาความเที่ยงตรงและค่าดัชนีความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยมีค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 ซึ่งเป็นค่าที่ยอมรับได้

1.2.2 ในการพัฒนารูปแบบการบริหารการส่งต่อผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์ ใช้แบบบันทึกการสนทนากลุ่มโดยการบันทึกการสนทนากลุ่มบันทึกประเด็นที่ได้จากกระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

1.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1.3.1 ในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารการส่งต่อผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์ ทำการเก็บข้อมูลในกลุ่มเป้าหมายโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

1.3.2 ในการพัฒนารูปแบบการบริหารการส่งต่อผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์ ใช้กระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Appreciation – Influence – Control: AIC)

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแบบกำหนดทิศทางล่วงหน้า (Directed Content Analysis) โดยใช้ทฤษฎี หรืองานวิจัยที่มีอยู่ก่อนหน้าเป็นแนวทางในการทำรหัส (Code) และหัวข้อเรื่อง (Category) และจัดทำคำจำกัดความเชิงปฏิบัติการของหัวข้อเรื่องโดยใช้ทฤษฎีที่มีอยู่เป็นฐานในการจัดทำขึ้นมาใช้ในการดำเนินการ (จำเนียร จวงตระกูล และนวัสนันท์ วงศ์ประสิทธิ์, 2562)

ระยะที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารการส่งต่อผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณซึ่งมีประชากรการวิจัย เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

3.1 ประชากรการวิจัย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์จากการบริหารงานด้านการส่งต่อผู้ป่วยระหว่างสถานพยาบาล เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี ประกอบด้วย หัวหน้าศูนย์ส่งต่อโรงพยาบาลสุรินทร์ หัวหน้ากลุ่มงานอุบัติเหตุและฉุกเฉินโรงพยาบาลนางรอง หัวหน้ากลุ่มงานอุบัติเหตุและฉุกเฉินโรงพยาบาลบุรีรัมย์ หัวหน้ากลุ่มงานอุบัติเหตุและฉุกเฉินโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา และรองผู้อำนวยการฝ่ายการแพทย์โรงพยาบาลบุรีรัมย์ จำนวน 5 คน และผู้รับผิดชอบงานระบบส่งต่อผู้ป่วยในจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 30 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

3.2.1 ผู้ประเมินความถูกต้อง และความเหมาะสม คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เลือกแบบเจาะจงจากประชากรที่กำหนด

3.2.2 ผู้ประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ คือ ผู้รับผิดชอบงานระบบส่งต่อผู้ป่วยในจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 30 คน เลือกแบบเจาะจงจากประชากรที่กำหนด

3.3 เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล คือ แบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่แบ่งเนื้อหาเป็นการประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์โดยผ่านการตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน มีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.96

3.4 วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้พบผู้ทรงคุณวุฒิรายบุคคลด้วยตนเองเพื่อทำการชี้แจงวัตถุประสงค์ และผลของการพัฒนารูปแบบการบริหารการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์ จากนั้นผู้ทรงคุณวุฒิได้ทำการประเมิน ให้คำแนะนำเพิ่มเติม และส่งแบบสอบถามคืนให้ผู้วิจัย

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำมาจัดระดับความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

ผลการวิจัย (Research Results)

ระยะที่ 1 การศึกษาระดับการปฏิบัติในการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 771 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 78.90 มีอายุระหว่าง 30 – 39 ปี ร้อยละ 39.80 การศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 98.70 และมีประสบการณ์การทำงานในระบบส่งต่อระหว่าง 1 – 9 ปี ร้อยละ 62.25 โดยมีระดับการปฏิบัติในการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์ แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติในการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์

การปฏิบัติในการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทาง	Mean	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
ก่อนส่งผู้ป่วยกลับที่หอผู้ป่วยของโรงพยาบาลบุรีรัมย์	2.82	1.26	ปานกลาง
ก่อนส่งผู้ป่วยกลับที่ศูนย์ส่งต่อของโรงพยาบาลบุรีรัมย์	4.30	0.59	มากที่สุด
ก่อนส่งผู้ป่วยกลับที่ศูนย์ส่งต่อของโรงพยาบาลต้นทาง	4.34	0.88	มากที่สุด
ระหว่างส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทาง	4.19	0.97	มาก
ส่งมอบผู้ป่วยที่โรงพยาบาลต้นทางโดยรถพยาบาล	3.77	0.89	มาก
รวม	3.88	0.91	มาก

Citation : รัตนภรณ์ กาญจนฤทธาภรณ์, สมศักดิ์ จีวันนา, และ นลินทิพย์ พิมพ์กลัด. (2568). การพัฒนารูปแบบการบริหารการส่งผู้ป่วย

กลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 245 – 266.

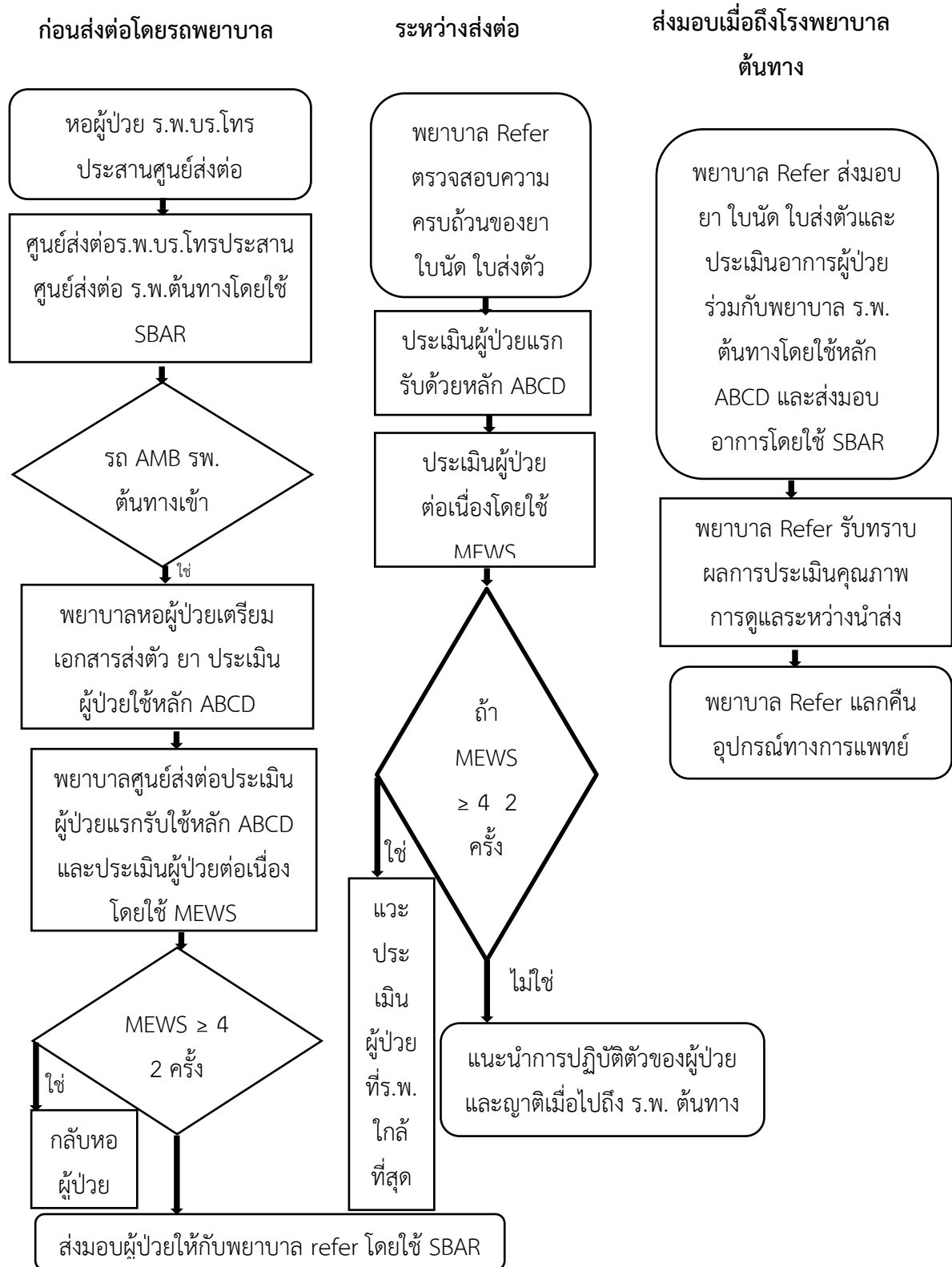
<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.35>

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการปฏิบัติในการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมจัดอยู่ในระดับมาก (Mean = 3.88) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ก่อนส่งผู้ป่วยกลับที่ศูนย์ส่งต่อโรงพยาบาลต้นทางมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.34) รองลงมา ก่อนส่งผู้ป่วยกลับที่ศูนย์ส่งต่อของโรงพยาบาลบุรีรัมย์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.30) ระหว่างส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.19) ตามลำดับ

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางโดยรพยาบาลในจังหวัดบุรีรัมย์

2.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารการส่งต่อผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วย การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การมีส่วนร่วม การมีเป้าหมายเดียวกัน และการทำงานเป็นทีม นอกจากนี้ การนำวงจรเดมมิงมาใช้บริหารคุณภาพการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์ ในทุกขั้นตอน ประกอบด้วย การวางแผน (Plan: P) การปฏิบัติตามแผน (Do: D) การตรวจสอบผลการปฏิบัติ (Check: C) และการปรับปรุงแก้ไข (Act: A) ซึ่งจะช่วยให้การบริหารการส่งต่อผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์ ประสบความสำเร็จได้

2.2 ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารการส่งผู้ป่วยกลับไปรับการรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า รูปแบบการบริหารการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์ ควรเริ่มตั้งแต่เมื่อแพทย์มีคำสั่งให้ส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทาง โดยพยาบาลเจ้าของไข้ต้องเตรียมเอกสารส่งตัว และยาที่ต้องนำไปรักษาต่อเนื่องจากที่โรงพยาบาลต้นทาง รวมทั้งใบนัดให้พร้อม แล้วจึงประสานส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยมาที่ศูนย์ส่งต่อโรงพยาบาลบุรีรัมย์ เพื่อให้ศูนย์ส่งต่อของโรงพยาบาลบุรีรัมย์ส่งข้อมูลผู้ป่วยต่อไปยังศูนย์ส่งต่อของโรงพยาบาลต้นทาง เพื่อเตรียมพยาบาล และอุปกรณ์ทางการแพทย์เข้ามารับผู้ป่วยตามระดับความรุนแรงของผู้ป่วย ขณะส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางโดยรพยาบาล พยาบาลที่ปฏิบัติงานส่งต่อผู้ป่วย ควรประเมินอาการร่วมกันกับพยาบาลศูนย์ส่งต่อของโรงพยาบาลบุรีรัมย์ โดยใช้หลัก ABCD ก่อนนำผู้ป่วยขึ้นรถพยาบาลและเมื่อนำผู้ป่วยขึ้นรถพยาบาลแล้ว พยาบาลที่ปฏิบัติงานส่งต่อผู้ป่วย ต้องประเมินผู้ป่วยต่อเนื่องตามคะแนน MEWS และสรุปอาการผู้ป่วยระหว่างส่งต่อโดยรพยาบาล และเมื่อส่งมอบผู้ป่วยที่โรงพยาบาลต้นทาง พยาบาลที่ปฏิบัติงานส่งต่อผู้ป่วย จะส่งมอบอาการผู้ป่วยโดยใช้ SBAR และรับฟังการประเมินคุณภาพการดูแลผู้ป่วยระหว่างส่งต่อด้วยรถพยาบาลจากพยาบาลโรงพยาบาลต้นทาง แสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบการบริหารการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางโดยรถพยาบาล

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์

การประเมินรูปแบบการบริหารการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์ มีการประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ดังต่อไปนี้

3.1 ความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบ แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วยเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความถูกต้อง และความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์

ประเด็น	ความถูกต้อง			ความเหมาะสม		
	Mean	S.D.	ระดับ	Mean	S.D.	ระดับ
1. ส่วนประกอบของรูปแบบ	4.60	0.54	มากที่สุด	4.60	0.54	มากที่สุด
2. คำอธิบายรูปแบบ						
2.1 การนำวงจรเดมมิ่งมาใช้บริหาร	4.60	0.54	มากที่สุด	4.60	0.54	มากที่สุด
คุณภาพการส่งผู้ป่วยกลับ						
2.2 ปัจจัยที่ทำให้ การบริหารการส่งผู้ป่วย	4.60	0.54	มากที่สุด	4.60	0.54	มากที่สุด
กลับประสบผลสำเร็จ						
2.3 องค์ประกอบของการส่งผู้ป่วยกลับ	4.60	0.54	มากที่สุด	4.60	0.54	มากที่สุด
รวม	4.60	0.54	มากที่สุด	4.60	0.54	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า รูปแบบการบริหารการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมมีความถูกต้อง และความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.60) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านมีความถูกต้องและความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

3.2 ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วยเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์

ประเด็น	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	Mean	S.D.	ระดับ	Mean	S.D.	ระดับ
1. ส่วนประกอบของรูปแบบ	4.39	0.56	มาก	4.32	0.54	มาก
2. คำอธิบายรูปแบบ						
2.1 การนำวงจรเดมมิ่งมาใช้บริหาร	4.23	0.62	มาก	4.23	0.62	มาก
คุณภาพการส่งผู้ป่วยกลับ						

2.2 ปัจจัยที่ทำให้ การบริหารการส่งผู้ป่วย กลับประสบผลสำเร็จ	4.40	0.67	มาก	4.40	0.67	มาก
2.3 องค์ประกอบของการส่งผู้ป่วยกลับ	4.43	0.62	มาก	4.47	0.62	มาก
รวม	4.37	0.54	มาก	4.34	0.53	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ความเป็นไปได้ของรูปแบบบริหารการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาล
ต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์ในภาพรวมจัดอยู่ในระดับมาก (Mean= 4.37) และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ
บริหารการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก
(Mean= 4.34)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. ระดับการปฏิบัติในการส่งต่อผู้ป่วยกลับไปรับการรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์
ประกอบด้วย

1.1 ก่อนส่งผู้ป่วยกลับที่หอผู้ป่วยของโรงพยาบาลบุรีรัมย์ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อ
พิจารณารายข้อ พบว่าระดับการวัดสัญญาณชีพก่อนส่งผู้ป่วยมาที่ศูนย์ส่งต่อ และการบันทึกอาการและ
สัญญาณชีพของผู้ป่วยลงในแบบบันทึกการเคลื่อนย้ายโดยรพพยาบาลมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย เนื่องจาก
พยาบาลที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยมีผู้ป่วยที่ต้องรับผิดชอบจำนวนมาก ทำให้ต้องใช้เวลาในการดูแลผู้ป่วย
วิกฤต หรือกึ่งวิกฤต มากกว่าผู้ป่วยที่อยู่ในระยะพักฟื้น ซึ่งผู้ป่วยที่ส่งกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางใน
จังหวัดบุรีรัมย์ ส่วนใหญ่อยู่ในระยะพักฟื้น เช่น ส่งไปฉีดยาให้ครบ ทำกายภาพต่อ ไปทำแผลเป็นต้น ทำให้
ก่อนส่งส่งผู้ป่วยลงมาที่ศูนย์ส่งต่อของโรงพยาบาลบุรีรัมย์ไม่ได้วัดและบันทึกสัญญาณชีพและอาการผู้ป่วยใน
แบบบันทึกการเคลื่อนย้ายโดยรพพยาบาล ซึ่งสอดคล้องกับภาวะงานที่มากทำให้กระตุ้นความเครียดทาง
จิตใจ ส่งผลให้ประสิทธิภาพการทำงานลดลง (Tang & Vandenberghe, 2021) และภาระงานที่มากทำให้เกิด
ความเหนื่อยล้าจากการทำงานส่งผลให้ทำให้ประสิทธิภาพการทำงานลดลงเช่นกัน (ชนิดา เพ็ชรศรี,
2566) ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ป่วยเมื่อมาถึงศูนย์ส่งต่อโรงพยาบาลบุรีรัมย์ มีอาการทรุดลง เช่น หายใจ
หอบมากกว่า 26 ครั้ง / นาที ซึมลง ลืมตาเมื่อเรียก หรือลืมตาเมื่อเจ็บ ความดันโลหิตมีค่า Mean Arterial
Pressure (MAP) น้อยกว่า 65 จำนวน 198 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.83 (ศูนย์ส่งต่อ, 2565)

1.2 ก่อนส่งผู้ป่วยกลับที่ศูนย์ส่งต่อโรงพยาบาลบุรีรัมย์มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อ
พิจารณารายข้อพบว่า การประเมินผู้ป่วยต่อเนื่องตามระดับความรุนแรงของผู้ป่วยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ
น้อยทำให้มีผู้ป่วยทรุดลงที่ศูนย์ส่งต่อโรงพยาบาล และทำให้ผู้ป่วยเสียชีวิตระหว่างส่งต่อไปยังโรงพยาบาลต้น
ทาง จำนวน 1 ราย (ศูนย์ส่งต่อ, 2565) ซึ่งการเฝ้าระวังอาการเปลี่ยนแปลงของผู้ป่วย เพื่อช่วยให้ผู้ป่วยได้รับ
การช่วยเหลือที่รวดเร็ว พ้นจากภาวะวิกฤต ทำให้ลดการเสียชีวิต ประหยัดค่าใช้จ่ายและทรัพยากรที่ใช้ใน
การรักษาผู้ป่วย (ศศิธร ประสารสืบ และพิกุล อนุชิตเกรียงไกร, 2567)

Citation : รัตนาภรณ์ กาญจนฤทธาภรณ์, สมศักดิ์ จีวันนา, และ นลินทิพย์ พิมพ์กลัด. (2568). การพัฒนารูปแบบการบริหารการส่งผู้ป่วย

กลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 245 – 266.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.35>

1.3 ก่อนส่งผู้ป่วยกลับที่ศูนย์ส่งต่อโรงพยาบาลต้นทาง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากก่อนส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทาง พยาบาลที่ปฏิบัติงานในศูนย์ส่งต่อโรงพยาบาลบุรีรัมย์ได้ประสานส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยไปที่พยาบาลที่ปฏิบัติงานในศูนย์ส่งต่อโรงพยาบาลต้นทางทุกราย โดยการสื่อสารทางโทรศัพท์ใช้หลัก SBAR เพื่อให้การสื่อสารที่สั้น กระชับ ได้ใจความ และเพื่อให้พยาบาลโรงพยาบาลต้นทางได้เตรียมอุปกรณ์ทางการแพทย์เข้ามารับผู้ป่วยตามระดับความรุนแรงของอาการผู้ป่วย (จรรีรัตน์ ดวงจันทร์, 2563)

1.4 ระหว่างส่งผู้ป่วยกลับโดยรถพยาบาล พยาบาลที่ปฏิบัติงานส่งต่อผู้ป่วย มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการดูแลผู้ป่วยที่ส่งกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทาง พยาบาลที่ปฏิบัติงานส่งต่อผู้ป่วยต้องประเมินการผู้ป่วยตามหลัก ABCD และประเมินอาการผู้ป่วยต่อเนื่องตามระดับความรุนแรงของอาการผู้ป่วย ซึ่งสอดคล้องกับการเฝ้าระวัง และการบันทึกอาการผู้ป่วยความถี่ตามระดับความเฉียบพลันของอาการผู้ป่วย (สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ, 2557)

1.5 การส่งมอบผู้ป่วยเมื่อถึงโรงพยาบาลต้นทาง ได้มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยพยาบาลที่ปฏิบัติงานส่งต่อผู้ป่วยจะส่งมอบอาการผู้ป่วย เอกสารใบส่งตัว และยา ให้กับพยาบาลที่โรงพยาบาลต้นทางมีการประเมินอาการผู้ป่วยร่วมกัน และมีการประเมินคุณภาพการส่งต่อผู้ป่วย สอดคล้องกับการประเมินความเหมาะสมในการดูแลผู้ป่วยระหว่างส่งต่อ คุณภาพการดูแลผู้ป่วยตามหลัก ABCD และการประเมินความเหมาะสมด้านอุปกรณ์ทางการแพทย์ เพื่อให้ผู้ป่วยได้รับการส่งต่อที่ปลอดภัย ได้มาตรฐาน (สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ, 2557)

2. รูปแบบการบริหารการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์

จากผลการวิจัยที่พบว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการบริหารการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วย การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การมีส่วนร่วมการทำงานเป็นทีม และมีการพัฒนาต่อเนื่องด้วยการใช้วงจรเดมมิง เนื่องจากระบบส่งต่อในจังหวัดบุรีรัมย์เป็นระบบที่ใหญ่ ประกอบด้วย 23 อำเภอ มีผู้ปฏิบัติงานในระบบส่งต่อเป็นจำนวนมาก ดังนั้น การทำงานเป็นทีม เป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้งานนั้นบรรลุเป้าหมายเดียวกันสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า การทำงานเป็นทีมซึ่งประกอบด้วย พยาบาลที่หอบผู้ป่วยเมื่อได้รับประสานจากศูนย์ส่งต่อของโรงพยาบาลบุรีรัมย์ว่าจะมีรถจากโรงพยาบาลต้นทางเข้ามารับผู้ป่วย พยาบาลที่หอบผู้ป่วยจะเตรียมความพร้อมของผู้ป่วยและญาติ และเมื่อผู้ป่วยลงมาถึงศูนย์ส่งต่อโรงพยาบาลบุรีรัมย์ พยาบาลที่ศูนย์ส่งต่อโรงพยาบาลได้ประเมินอาการผู้ป่วยพร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของเอกสาร และยาที่ต้องนำไปรักษาต่อ และเมื่อรถพยาบาลของโรงพยาบาลต้นทางมารับผู้ป่วยพยาบาลศูนย์ส่งต่อโรงพยาบาลบุรีรัมย์ได้ส่งมอบอาการผู้ป่วย เอกสารส่งตัว และยา และเมื่อผู้ป่วยขึ้นรถพยาบาลแล้วพยาบาลที่ปฏิบัติงานส่งต่อผู้ป่วยได้ดูแลและประเมินอาการผู้ป่วยต่อเนื่องจนถึงโรงพยาบาลต้นทาง และเมื่อถึงโรงพยาบาลต้นทาง พยาบาลที่ปฏิบัติงานส่งต่อผู้ป่วยได้ส่งมอบอาการผู้ป่วย เอกสารส่งตัวและยา พร้อมทั้งรอรับการประเมินคุณภาพการดูแลผู้ป่วยระหว่างส่งต่อ เพื่อ

นำมาพัฒนาใช้ในการส่งต่อผู้ป่วยรายต่อไป จะเห็นได้ว่า จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้ป่วยได้รับการดูแลต่อเนื่องตั้งแต่หอผู้ป่วยโรงพยาบาลบุรีรัมย์ถึงโรงพยาบาลต้นทางโดยมีเป้าหมายเดียวกันคือ ผู้ป่วยได้กลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางได้อย่างปลอดภัย และจะมีการสื่อสารกันระหว่างการส่งมอบอาการผู้ป่วย เพื่อจะได้ทราบแนวทางการรักษาและการดูแลที่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งการทำงานเป็นทีมเป็นสิ่งจำเป็นในทุกองค์กรเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพ และประสิทธิผลขององค์กรโดยการอาศัยความร่วมมือของสมาชิกในองค์กรนั้น ๆ เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย (พิมลพรรณ เพชรสมบัติ, 2564) และการทำงานเป็นทีมต้องมีการสื่อสารที่ดี เพราะการสื่อสารทำให้ผู้รับสารสามารถซักถาม ตอบ และตรวจสอบข้อสงสัยได้อย่างเปิดเผยทำให้งานสามารถบรรลุเป้าหมายได้ (ประนอม ผาวันดี, 2567) ส่วนการใช้เทคโนโลยี ซึ่งได้แก่ โทรศัพท์ ระบบการแพทย์ทางไกลในรพพยาบาลเป็นสิ่งจำเป็นในการส่งต่อข้อมูลเพื่อให้โรงพยาบาลต้นทางได้มีความพร้อมในการรับผู้ป่วยเพื่อรักษาต่อ ทำให้การปฏิบัติงานมีการเชื่อมโยง ส่งต่อข้อมูลกัน และผู้ป่วยสามารถได้รับการรักษาได้ทันทีที่ไปถึงโรงพยาบาลปลายทาง (ปรีชา แหวนหล่อ บุญช่วย ศิริธรรมศักดิ์ และสุรีย์พันธุ์ วรพงศธร , 2560)

3. การประเมินรูปแบบการบริหารการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า รูปแบบมีความถูกต้องและความเหมาะสม ในระดับมากที่สุดนั้น เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกคนที่ทำงานในระบบส่งต่อในจังหวัดบุรีรัมย์ และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการบริหารงานด้านการส่งต่อผู้ป่วยระหว่างสถานพยาบาลร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนารูปแบบได้อย่างถูกต้องตามหลักการ ซึ่งการที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการสร้างรูปแบบ ทำให้ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุดสอดคล้องกับแนวคิดของคีฟส์ (Keeves, 1997) ที่กล่าวว่า รูปแบบที่ดีควรมีลักษณะความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง นำไปสู่การทำนายผลที่ตามมา และสามารถขยายขอบเขตของการสืบเสาะความรู้ ส่วนการสร้างรูปแบบประกอบด้วยการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องที่จะสร้าง เพื่อนำผลที่ได้มากำหนดกรอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสร้างรูปแบบทำให้เกิดความรู้ ทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนารูปแบบของ (จิรวัดน์ นิเจนตร, 2560)

ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

รูปแบบการบริหารการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทาง ประกอบด้วย องค์ประกอบของการส่งผู้ป่วยกลับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารการส่งผู้ป่วยกลับ การนำวงจรเดมมิงมาใช้ในการบริหารคุณภาพการส่งผู้ป่วยกลับ ดังนี้

1. องค์ประกอบของการส่งผู้ป่วยกลับ ประกอบด้วย การปฏิบัติ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ก่อนส่งต่อผู้ป่วย ขั้นตอนที่ 2 ระหว่างส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางโดยรพพยาบาล และขั้นตอนที่ 3 ส่งมอบผู้ป่วยเมื่อถึงโรงพยาบาลต้นทาง

Citation : รัตนาภรณ์ กาญจนฤทธาภรณ์, สมศักดิ์ จีวันนา, และ นลินทิพย์ พิมพ์กลัด. (2568). การพัฒนารูปแบบการบริหารการส่งผู้ป่วย

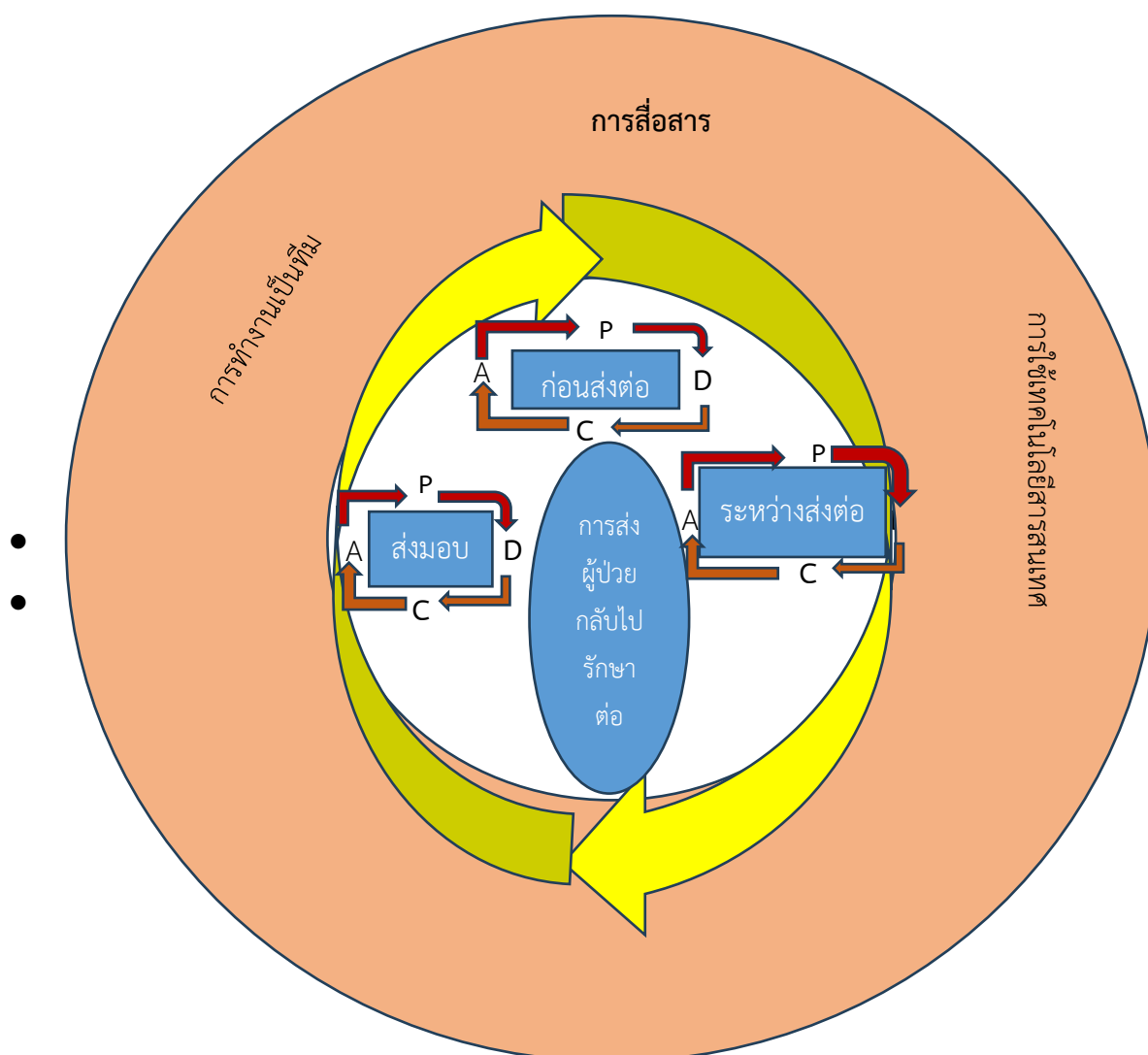
กลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 245 – 266.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.35>

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารการส่งต่อผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วย การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การมีส่วนร่วม การมีเป้าหมายเดียวกัน และการทำงานเป็นทีม

3. การนำวงจรเดมมิงมาใช้บริหารคุณภาพการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์ในทุกขั้นตอน ประกอบด้วย การวางแผน (Plan: P) การปฏิบัติตามแผน (Do: D) การตรวจสอบผลการปฏิบัติ (Check: C) และการปรับปรุงแก้ไข (Act: A) สามารถช่วยให้การบริหารการส่งต่อผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์ประสบความสำเร็จได้

สรุปได้ว่าองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย คือ รูปแบบการบริหารการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทาง แสดงได้ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 รูปแบบการบริหารการส่งผู้ป่วยกลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทาง

Citation : Karnjanarittagorn, R., Jeewatana, S., & Pimklad, N. (2025). Development of Management Model for Refer Back to Referral Hospital in Buriram Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 245 - 266.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.35>

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้บริหารระดับต้นของโรงพยาบาลบุรีรัมย์ควรเห็นความสำคัญของการประเมินผู้ป่วยที่หอบผู้ป่วยก่อนส่งผู้ป่วยมาที่ศูนย์ส่งต่อ และพยาบาลที่ศูนย์ส่งต่อของโรงพยาบาลบุรีรัมย์ควรประเมินผู้ป่วยต่อเนื่องตามระดับความรุนแรงของอาการผู้ป่วย ในส่วนของโรงพยาบาลต้นทางควรประเมินคุณภาพในการดูแลผู้ป่วยระหว่างส่งต่อทุกราย และนำข้อมูลเข้าที่ประชุมพัฒนาเครือข่ายระบบส่งต่อจังหวัดบุรีรัมย์ซึ่งจัดทุก 3 เดือน เพื่อนำปัญหาที่เกิดขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จในการบริหารการส่งต่อเป็นสิ่งที่ทุกคนที่ปฏิบัติงานในระบบส่งต่อต้องตระหนักในการทำงานเช่น การทำงานเป็นทีม การสื่อสาร การมีส่วนร่วม การมีเป้าหมายเดียวกัน และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้งานส่งต่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกัน นั่นคือ การส่งต่อที่ได้มาตรฐานผู้ป่วยปลอดภัย

เอกสารอ้างอิง (References)

- กองทอง ไพศาล. (2560). การพัฒนาระบบส่งต่อผู้ป่วยโรคหัวใจและหลอดเลือดเครือข่ายสุขภาพอำเภอพล จังหวัดขอนแก่น. *วารสารการแพทย์โรงพยาบาลอุดรธานี*, 25(1), 11.
- กองบริหารการสาธารณสุข. (2562). *คู่มือแนวทางการพัฒนาระบบรับส่งต่อผู้ป่วย*. สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.
- การแพทย์ทางไกล. (2565). *รายงานประจำปี 2565*. ศูนย์ส่งต่อโรงพยาบาลบุรีรัมย์.
- จำเนียร จวงตระกูล, & นวสินท์ วงศ์ประสิทธิ์. (2562). การวิเคราะห์เนื้อหาในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ. *สมาคมรัฐประศาสนศาสตร์แห่งประเทศไทย*, 2(2), 7.
- จรัสรัตน์ ดวงจันทร์. (2563). การสื่อสารเพื่อส่งต่อข้อมูลทางการแพทย์ด้วยเทคนิคเอสบาร์. *วารสารพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยสยาม*, 21(41), 94.
- ชนิดา เท้ชรศรี. (2566). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อภาวะเหนื่อยล้าในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลจะนะ จังหวัดสงขลา. *วารสารสุขภาพและสิ่งแวดล้อมศึกษา*, 8(3), 1.
- ชีรวัดณ์ นิเจนตร. (2560). การวิจัยพัฒนารูปแบบทางสังคมศาสตร์และการศึกษา. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 4(2), 71.
- ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2561). *การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย*. ตักสิลาการพิมพ์.
- ประนอม ผาวันดี. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2. *วารสาร มจร.ทริภุมชัยปริทรรศน์*, 8(4), 182–183.

Citation : รัตนาภรณ์ กาญจนฤทธาภรณ์, สมศักดิ์ จีวัฒนา, และ นลินทิพย์ พิมพ์กลัด. (2568). การพัฒนารูปแบบการบริหารการส่งต่อ

กลับไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลต้นทางในจังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 9(2), 245 – 266.
<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.35>

ปราโมทย์ ถ่างกระโทก. (2561). ระบบส่งต่อผู้ป่วย: กระบวนการสำคัญในการจัดการบริการสุขภาพ.

วารสารการแพทย์และวิทยาศาสตร์สุขภาพ, 25(3), 109–118.

ปรีชา แหวนหล่อ, บุญช่วย ศรีธรรมศักดิ์, & สุรีย์พันธุ์ วรพงศธร. (2560). การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยทางอินเทอร์เน็ต จังหวัดศรีสะเกษ. *วชิรเวชสารและวารสารเวชศาสตร์เขตเมือง*, 61(3), 215.

พนิดา จันทรัตน์, และคณะ. (2566). การพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังสัญญาณเตือนเข้าสู่ภาวะวิกฤตในผู้ป่วยที่มีความเสี่ยงสูง โรงพยาบาลสงขลา. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*, 32(1), 114.

พรพิไล นิยมถิ่น, อารี ชิวเกษมสุข, และ วันเพ็ญ ภิญโญภาสกุล. (2560). การพัฒนารูปแบบการสื่อสารในการส่งต่อผู้ป่วยฉุกเฉินโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชด่านซ้าย จังหวัดเลย. *วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ*, 35(1), 46.

พัฒนา พรหมณี, ศรีสุรางค์ เอี่ยมสะอาด, & ปณิธาน กระสังข์. (2560). แนวคิดการสร้างและพัฒนารูปแบบเพื่อใช้ในการดำเนินงานด้านการสาธารณสุขสำหรับนักสาธารณสุข. *วารสารสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี*, 6(2), 128.

พิมลพรรณ เพชรสมบัติ. (2564). ผู้บริหารกับการทำงานเป็นทีม. *วารสารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 4(1), 1.

รัชนี ศิริวัฒน์, และคณะ. (2562). การพัฒนารูปแบบการสื่อสารทางการพยาบาลแบบไร้รอยต่อโดยใช้เทคนิค SBAR ในระยะเปลี่ยนผ่านการดูแลงานผู้ป่วยอุบัติเหตุและฉุกเฉินโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา. *วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ*, 31(1), 66.

ศศิธร ประสารสืบ, & พิกุล อนุชิตเกรียงไกร. (2567, 15 มีนาคม). การพัฒนารูปแบบการใช้ MEWS score เฝ้าระวังอาการเปลี่ยนแปลงและสัญญาณเตือนของผู้ป่วยงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช โรงพยาบาลมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร. สสจ.ยโสธร. <https://www.shorturl.asia/zyqsu>

ศูนย์ส่งต่อ. (2565). *รายงานประจำปี 2565*. โรงพยาบาลบุรีรัมย์.

ไศรดา ชุมนัย. (2566). ผลการพัฒนาระบบ Modified Early Warning Scores (MEWS) เพื่อเฝ้าระวังและจัดการอาการผู้ป่วยก่อนเข้าสู่ภาวะวิกฤต งานการพยาบาลผู้ป่วยในโรงพยาบาลร่งคำ จังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารสุขภาพและสิ่งแวดล้อม*, 8(4), 221.

สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ. (2557). *การปฏิบัติการส่งต่อผู้ป่วยฉุกเฉินระหว่างสถานพยาบาล* (พิมพ์ครั้งที่ 1). ออลทิเมทพรีนติ้งจำกัด.

สุวรรณา นาที. (2560). การศึกษาผลการใช้แนวปฏิบัติสำหรับพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยอุบัติเหตุที่มีภาวะคุกคามชีวิตขณะส่งต่อในรพพยาบาลเครือข่ายโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดอุดรธานี. *วารสารการแพทย์โรงพยาบาลอุดรธานี*, 25(1), 50.

- Keeves, J. P. (1997). *Educational research, methodology and measurement: An international handbook*. Pergamon Press.
- Tang, W. G., & Vandenberghe, C. (2021). Role overload and work performance: The role of psychological strain and leader-member exchange. *Frontiers in Psychology*, 12, Article 691207. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.691207>
- Yamane, T. (1967). *Statistics: An introductory analysis* (2nd ed.). Harper and Row.

การศึกษาพฤติกรรม และทัศนคติที่มีต่อความหลากหลายทางเพศของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

A Study of Behavior and Attitudes Towards LGBTQ at Surindra Rajabhat
University

ฉัตรเกษม ดาศรี^{1*}, ภูริส ภูมิประเทศ², ตรีนุชา สุขเกษม³, หวานตา มุมดี⁴, รพีพรรณ อีสระเสรี⁵, และ
ปลื้มจิต ศรีพรหม⁶

Chatkasem Dasri^{1*}, Purit Pumipratate², Trechada Sukachem³, Wanta Mumdee⁴,
Rapeephan Isarasere⁵, and Pluemjit Sriprom⁶

¹⁻⁶คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์; Faculty of Humanity and Social science,
Surindra Rajabhat University, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : chatkasemdasri@gmail.com

DOI : 10.14456/jlgisrru.2025.36

Received : May 1, 2025; Revised : May 15, 2025; Accepted : May 16, 2025

บทคัดย่อ (Abstract)

ความหลากหลาย (Diversity) ได้กลายเป็นสาระสำคัญในองค์การทั้งภาครัฐและเอกชนที่กำลังขับเคลื่อนเพื่อส่งเสริมให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ และประเด็นที่กำลังได้รับความสนใจคือปัญหาความไม่เท่าเทียมของสังคมของกลุ่มความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของมหาวิทยาลัย ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรม ทัศนคติ ของนักศึกษาที่มีต่อกลุ่ม LGBTQ ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ 2) เพื่อเสนอแนะแนวทางการออกแบบสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการส่งเสริมการยอมรับและความเท่าเทียม โดยใช้วิธีการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ตามแนวทางการตีความปรากฏการณ์ เก็บรวบรวมโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็น LGBTQ จำนวน 10 คน และไม่ใช่ LGBTQ จำนวน 10 คน แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา

พบว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์และบริบทของสังคมภายนอกได้มีการขยายพื้นที่แห่งการยอมรับและส่งเสริมให้นักศึกษากลุ่ม LGBTQ สามารถแสดงออกถึงอัตลักษณ์ทางเพศได้อย่างเปิดเผยมากขึ้น โดยมีปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ เพื่อน อาจารย์ผู้สอน และการกำหนดนโยบายจากรัฐบาล เช่นการที่เปิดโอกาสให้แต่งกายตามเพศสภาพในการเข้าเรียนและเข้าพิธีพระราชทานปริญญาบัตร แต่ก็ยังคงถือว่าเป็นเรื่องที่มีความท้าทายอย่างมาก เนื่องจากบางคนยังมองว่า LGBTQ เป็นสิ่งที่ผิดปกติ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการออกแบบสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการส่งเสริมการยอมรับและความเท่าเทียมนั้น พบว่า ควรสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัยให้รู้สึกไว้วางใจและมีคุณค่า และ

สามารถแสดงออกถึงตัวตนได้อย่างเต็มที่ รวมไปถึงการเปิดโอกาสให้กลุ่ม LGBTQ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการประกาศใช้อย่างชัดเจนโดยมหาวิทยาลัย

คำสำคัญ (Keywords) : ความหลากหลายทางเพศ, สิทธิมนุษยชน, ทัศนคติ

Abstract

Diversity has become a critical aspect in both public and private sector organizations aiming to enhance workplace effectiveness. One emerging issue gaining attention is the social inequality faced by LGBTQ individuals, particularly within the university context. This study aims (1) to explore the behaviors and attitudes of students toward LGBTQ individuals at Surindra Rajabhat University, and (2) to propose environmental design strategies that promote acceptance and equality. A qualitative research methodology based on interpretive phenomenological analysis was employed. Data were collected through in-depth interviews with 20 key informants—10 identifying as LGBTQ and 10 non-LGBTQ individuals.

Findings reveal that both the university and broader social contexts have expanded spaces for acceptance, allowing LGBTQ students to more openly express their gender identity. Contributing factors include peer support, encouragement from faculty, and national policies that permit students to dress according to their gender identity, including during graduation ceremonies. However, challenges persist, as certain members of the community still perceive LGBTQ identities as abnormal.

Recommendations include creating a safe and inclusive campus environment where individuals feel valued and free to express their identities. Moreover, LGBTQ students should be actively involved in policy formulation and implementation at the institutional level to reinforce a culture of equality and respect.

Keywords : Attitude, Human right, LGBTQ

บทนำ (Introduction)

ความหลากหลาย (Diversity) ได้กลายเป็นสาระสำคัญในองค์การทั้งภาครัฐและเอกชนที่กำลังขับเคลื่อนเพื่อส่งเสริมให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งพจนานุกรมภาษาอังกฤษ Cambridge ได้ให้นิยามของคำว่า “Diversity” ว่าเป็นการมีอยู่หรือการรวมกันของสิ่งหรือบุคคลที่หลากหลายประเภท เช่น ความหลากหลายทางวัฒนธรรม หรือชาติพันธุ์ในสังคมหนึ่ง (Cambridge Dictionary, n.d.) ซึ่งการจัดการความหลากหลายส่งผลต่อการพัฒนาองค์การในหลากหลายมิติ อาทิ การเพิ่มขึ้นของบุคลากรที่มี

Citation : ฉัตรเกษม ดาศรี, ภูริส ภูมิประเทศ, ดรีชฎา สุขเกษม, หวานตา มุมดี, รพีพรรณ อัสระเสรี, และ ปลื้มจิต ศรีพรหม. (2568).

การศึกษาพฤติกรรม และทัศนคติที่มีต่อความหลากหลายทางเพศของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 267 – 280. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.36>

ความสามารถ ความไว้วางใจและการมีส่วนร่วม รวมไปถึงการมีมุมมองใหม่ นวัตกรรม การตัดสินใจ ประสิทธิภาพการทำงานที่ดีขึ้น นอกจากนี้ยังส่งผลต่อภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นขององค์กรอีกด้วย (Servaes, Choudhury & Parikh, 2022)

ความหลากหลายทางเพศ หรือที่ในสังคมมักจะได้ยินคำว่า LGBTQ เป็นสิ่งที่สังคมกำลังให้ความสำคัญและพยายามหาแนวทางการสร้างความเท่าเทียมให้เกิดขึ้น คำว่า LGBTQ นั้นเป็นพยัญชนะตัวแรก L มาจาก Lesbian หมายถึง ผู้หญิงที่มีความรักหรือดึงดูดทางเพศต่อผู้หญิง G: Gay หมายถึง ผู้ชายที่มีความรักหรือดึงดูดทางเพศต่อผู้ชาย B: Bisexual หมายถึง บุคคลที่มีความรักหรือดึงดูดทางเพศต่อมากกว่าหนึ่งเพศ T: Transgender หมายถึง บุคคลที่มีอัตลักษณ์ทางเพศแตกต่างจากเพศที่กำหนดตั้งแต่กำเนิด และ Q: Queer/Questioning หมายถึง กำลังค้นหาตัวเอง ไม่ได้จำกัดตัวเองตามกรอบเพศหรือเพศวิถีดั้งเดิม รวมไปถึงคนที่กำลังสำรวจหรือยังไม่แน่ใจในอัตลักษณ์ทางเพศหรือเพศวิถีของตนเอง (Human Rights Campaign, 2023) ซึ่งในประเทศไทยได้มีการเคลื่อนไหวและผลักดันวาระดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง จนในที่สุดได้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยระบุเหตุผลสำคัญในการแก้ไขเนื่องจากกฎหมายปัจจุบันจำกัดการสมรสเฉพาะเพศชายและเพศหญิงเท่านั้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมที่มีความหลากหลายทางเพศ การปรับปรุงกฎหมายจึงมีความจำเป็น เพื่อให้บุคคลสามารถมีชีวิตร่วมและสมรสได้ โดยมีสิทธิ หน้าที่ และสถานะครอบครัวเท่าเทียมกับคู่ชายหญิง (พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ.2567, 2567)

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เป็นหนึ่งในหน่วยงานภายใต้กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงต้องเป็นไปตามนโยบายต่าง ๆ เพื่อให้เกิดคุณภาพสูงสุด ซึ่งในมิติที่เกี่ยวกับความหลากหลายนั้นได้ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ.2562 (2562) ส่วนที่ 5 หลักความเสมอภาค มาตรา 17 ที่ระบุว่าสถาบันอุดมศึกษาต้องจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนอย่างเต็มที่และเท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ หรือสภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด นอกนี้ยังรวมถึงลักษณะเฉพาะเชิงพื้นที่ของจังหวัดสุรินทร์ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมของ 3 ชาติพันธุ์คือ ชาติพันธุ์กวย ชาติพันธุ์เขมร และชาติพันธุ์ลาว (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุรินทร์, 2563) ยิ่งทำให้ความแตกต่างหลากหลายมีเพิ่มมากขึ้นด้วย ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาพฤติกรรม และทัศนคติที่มีต่อกลุ่มความหลากหลายทางเพศ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลนำมาสู่การวิเคราะห์เพื่อเสนอแนะแนวทางการออกแบบสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการส่งเสริมการยอมรับและความเท่าเทียมของกลุ่ม LGBTQ ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรม ทศนคติ ที่มีต่อความหลากหลายทางเพศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการออกแบบสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการการส่งเสริมการยอมรับและความเท่าเทียมของกลุ่มความหลากหลายทางเพศ ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

ปัญหาความรุนแรงในโรงเรียนและสถานศึกษาถือเป็นปัญหาในระดับโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับนักเรียน นักศึกษาที่ถูกมองว่ามีพฤติกรรมไม่สอดคล้องกับบรรทัดฐานทางเพศและเพศสภาพตามปกติที่คนในสังคมส่วนใหญ่เป็น ซึ่งหมายถึงกลุ่มที่เป็น เลสเบียน เกย์ ไบเซ็กชวล หรือคนข้ามเพศ ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะตกเป็นเป้าหมายของความรุนแรงที่มีสาเหตุมาจากการสนิยมทางเพศและอัตลักษณ์หรือการแสดงออกทางเพศ หรือเรียกอีกอย่างว่า“ความรุนแรงแบบเหยียดการรักเพศเดียวกันและคนข้ามเพศ” (homophobic and transphobic violence) (UNESCO, 2016)

สำหรับสังคมไทยนั้นเป็นสังคมที่มีลักษณะพหุวัฒนธรรมมาตั้งแต่อดีต ทั้งความหลากหลายทางเชื้อชาติ ชาติพันธุ์ ความเชื่อ และแนวทางการปฏิบัติของแต่ละทางศาสนาแล้ว ก็ยังมีสิ่งที่ดำรงอยู่ของความแตกต่างหลากหลายทางเพศภาวะและเพศวิถีที่ไม่ได้จำกัดขอบเขตเพียงแค่อยึดโยงกับการแต่งงานเพียงอย่างเดียว รวมไปถึงไม่ได้จำกัดเฉพาะความสัมพันธ์แบบคู่เพศตรงข้าม (heterosexual) เช่น เพศวิถีของหญิงรักหญิง ชายรักชาย เพียงอย่างเดียว ดังนั้น การเคลื่อนไหวทางสังคม เพื่อเรียกร้องสิทธิความหลากหลายทางเพศนี้ แทนที่จะถูกมองว่าเป็นส่วนหนึ่งของความหลากหลายทางวัฒนธรรมแต่กลับถูกตีตราในเชิงลบ และผลงานให้ส่งผลให้รัฐและสังคมเกิดความวิตกกังวลและให้ความสนใจเป็นพิเศษในการหาแนวทางจัดการประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้อง (ปณิธิ บราวน์, 2557)

ดังนั้น ความหลากหลายทางเพศ จึงไม่ควรถูกมองเพียงแค่มิติของความแตกต่างทางเพศเท่านั้น แต่ควรถูกยอมรับในฐานะส่วนหนึ่งของความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีอยู่จริงในทุกยุคทุกสมัย โดยรัฐ สถาบันการศึกษา และสังคมควรมีบทบาทเชิงรุกในการส่งเสริมความเข้าใจ ปกป้องสิทธิ และออกแบบนโยบายหรือสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันอย่างเท่าเทียมของทุกเพศวิถี โดยปราศจากการตีตรา กีดกัน หรือเลือกปฏิบัติ อันจะนำไปสู่การสร้างสังคมที่มีความเป็นธรรม เคารพศักดิ์ศรี และความเป็นมนุษย์ของทุกคนอย่างแท้จริง

Citation : ฉัตรเกษม ดาศรี, ภูริส ภูมิประเทศ, ดรีชฎา สุขเกษม, หวานตา มุมดี, รพีพรรณ อัสระเสรี, และ ปลื้มจิต ศรีพรหม. (2568).

การศึกษาพฤติกรรม และทัศนคติที่มีต่อความหลากหลายทางเพศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 267 – 280. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.36>

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ตามแนวทางการตีความปรากฏการณ์ (Interpretive Phenomenology) ซึ่งคณะผู้วิจัยกำหนดรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant) จำนวนทั้งสิ้น 20 คน จำแนกเป็น 2 กลุ่มคือกลุ่มนักศึกษา LGBTQ และกลุ่มที่ไม่ใช่ LGBTQ

กลุ่มนักศึกษา LGBTQ กำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 10 คน จำแนกเป็นกลุ่มย่อย 5 กลุ่มตามประเภท LGBTQ และเลือกผู้ให้ข้อมูลกลุ่มละ 2 คน จากนั้นใช้การเลือกตัวอย่างแบบบอกต่อ (Snowball) ซึ่งเริ่มต้นจากนักศึกษาอยู่ในกลุ่ม Transgender ที่มีอัตลักษณ์ทางเพศแตกต่างจากเพศที่กำหนดตั้งแต่กำเนิด เนื่องจากเปิดเผยและแสดงออกถึงการยอมรับสถานะอย่างชัดเจน จากนั้นถึงให้แนะนำผู้ให้ข้อมูลหลักลำดับถัดไป

กลุ่มนักศึกษาทั่วไป (ไม่ใช่ LGBTQ) กำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 10 คน โดยกำหนดคุณสมบัติคือต้องเป็นผู้นำนักศึกษาหรือผู้ที่มีบทบาทในการดำเนินงานด้านกิจการนักศึกษา เนื่องจากเป็นผู้นำในการดูแลนักศึกษาในภาพรวมที่จะต้องพบกับความหลากหลายของกลุ่มต่าง ๆ

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้คือแบบสัมภาษณ์ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth - interview) ภายใต้กรอบแนวคิดและแนวคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลหลักได้แสดงความคิดเห็น และทัศนคติได้อย่างอิสระเกี่ยวกับพฤติกรรม และทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อกลุ่มนักศึกษา LGBTQ ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับนักศึกษากลุ่ม LGBTQ จำนวน 10 คน และกลุ่มที่ไม่ใช่ LGBTQ จำนวน 10 คน ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับสิทธิของผู้ให้ข้อมูลและขออนุญาตใช้ข้อมูลในการวิจัยโดยไม่ระบุชื่อผู้ให้ข้อมูลตามหลักของจริยธรรมการวิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็น และแสดงทัศนคติอย่างกว้างขวาง เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาพฤติกรรม ทัศนคติของกลุ่มนักศึกษา LGBTQ และไม่ตอบคำถามบางข้อได้หากรู้สึกไม่สบายใจรวมถึงการยุติการให้ข้อมูลได้ตลอดเวลา

4. วิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้อาจจัดระเบียบแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ จากการนำข้อมูลที่ได้อาจมาจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์แยกตามหัวข้อต่างๆ และประเด็นต่าง ๆ แล้วนำเสนอในรูปแบบของการบรรยาย

Citation : Dasri, C., Pumipratate, P., Sukachem, T., Mumdee, W., Isarasere, R., & Sriprom, P. (2025). A Study of Behavior

and Attitudes Towards LGBTQ at Surindra Rajabhat University. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 267 - 280. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.36>

ผลการวิจัย (Research Results)

คณะผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ผลการวิจัยศึกษาพฤติกรรม ทักษะชีวิต ของนักศึกษาที่มีต่อกลุ่ม LGBTQ ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผลการวิจัยจากกลุ่มนักศึกษา LGBTQ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับนักศึกษาในกลุ่ม LGBTQ จำนวน 10 คน สามารถสรุปผลการวิจัยดังนี้

การเปิดเผยตัวตนของนักศึกษาในฐานะของ LGBTQ ทั้งภายนอกและภายในมหาวิทยาลัยยังคงถือว่าเป็นเรื่องที่มีความท้าทายเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากความไม่เข้าใจของคนทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะและพฤติกรรมของกลุ่ม LGBTQ และในบางครั้งอาจถูกมองว่าเป็นเรื่องที่ผิดปดิดระหว่างเพื่อนร่วมห้องเรียนและอาจารย์บางท่าน ส่งผลให้เกิดความรู้สึกอึดอัด ไม่เป็นที่ยอมรับ และถูกเหยียดหยามในบางครั้ง ซึ่งบางคนอาจจะต้องเจอกับสถานการณ์การถูกแฉและวิพากษ์วิจารณ์จากคนรอบข้างที่มองว่าพฤติกรรมหรือ การแสดงออกทางเพศนั้นไม่เหมาะสม

“หนูมีประสบการณ์ถูกแฉและเหยียดจากบางคนในชั้นเรียน เพราะหนูแสดงออกอย่างเปิดเผยว่าเป็นเลสเบี้ยน และหนูก็รู้สึกว่ารู้สึกว่าอาจารย์บางท่านไม่ค่อยเข้าใจเรื่องนี้เท่าที่ควร” (เอ นามสมมติ, สัมภาษณ์, 1 กันยายน 2567)

ทั้งหมดนี้ สะท้อนถึงปัญหาที่เกิดจากการไม่เปิดกว้างของสังคมต่อคนในกลุ่ม LGBTQ การขาดความเข้าใจและการยอมรับ ส่งผลให้เกิดความรู้สึกโดดเดี่ยวและถูกแยกออกจากกลุ่มเพื่อน ความกดดันจากการต้องเข้ากับมาตรฐานทางเพศที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงของตัวเองทำให้เกิดความรู้สึกอึดอัดและสูญเสียความมั่นใจ

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้สถานการณ์ปัจจุบันจะเปิดโอกาสให้นักศึกษากลุ่ม LGBTQ สามารถแสดงออกถึงอัตลักษณ์ทางเพศได้อย่างเปิดเผยและมีความมั่นใจมากขึ้นทั้งจาก การปรับปรุงกฎหมายพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567 หรือที่เรียกกันว่า พรบ.สมรสเท่าเทียม หรือการอนุญาตให้แต่งกายตามเพศสภาพในการเข้าเรียนหรือร่วมกิจกรรมและพิธีพระราชทานปริญญาบัตร แต่กลุ่ม LGBTQ ก็ยังคงต้องต้องเผชิญกับการเลือกปฏิบัติอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งนักศึกษากลุ่มนี้เลือกที่จะหลีกเลี่ยงการโต้ตอบให้เกิดการสร้าง ความขัดแย้ง แต่ถ้ามมีโอกาสก็จะใช้วิธีการพูดคุยและให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เพื่อเปลี่ยนทัศนคติของผู้ที่มีความเห็นที่แตกต่าง

“...หนูเคยเจอกับความไม่เข้าใจจากเพื่อนบางคนในมหาวิทยาลัย
ที่มองว่าหนูแปลกเพราะไม่ได้ระบุเพศชัดเจน (Queer) ซึ่งหนูรู้สึกว่สังคมยังไม่เปิดกว้างพอ
สำหรับคนที่ไม่เข้ากับกรอบเพศที่ตายตัว มันทำให้หนูรู้สึกโดดเดี่ยว

Citation : ฉัตรเกษม ดาศรี, ภูริส ภูมิประเทศ, ดริชฎา สุขเกษม, หวานตา มุมดี, รัชพรณ อัสระเสรี, และ ปลั่งจิต ศรีพรหม. (2568).

การศึกษาพฤติกรรม และทัศนคติที่มีต่อความหลากหลายทางเพศของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 267 – 280. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.36>

และถูกแยกออกจากกลุ่มเพื่อนบางส่วน...”
(ปี นามสมมติ, สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2567)
ผลการวิจัยกลุ่มนักศึกษาทั่วไป (ไม่ใช่ LGBTQ)

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักในกลุ่มนักศึกษาทั่วไป (ไม่ใช่ LGBTQ) จำนวน 10 คน ที่มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำนักศึกษาหรือผู้นำการดำเนินงานด้านกิจการนักศึกษา ในฐานะที่ต้องในการดูแลนักศึกษาในภาพรวมที่จะต้องพบกับความหลากหลายของกลุ่มต่าง ๆ อยู่ตลอด สามารถสรุปผลได้ดังนี้ ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับความแตกต่างทางเพศเป็นสิ่งที่ผู้นำนักศึกษารับรู้และเข้าใจมาโดยตลอด ดังนั้นในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยจึงออกแบบมาให้รองรับกับความแตกต่างหลากหลายของคนในสังคม ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่กลุ่ม LGBTQ เท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงความแตกต่างทางความคิด เชื้อชาติ ศาสนา และความเป็นวัฒนธรรมพื้นถิ่นของจังหวัดสุรินทร์อีกด้วย ทั้งในระดับของผู้นำนักศึกษาด้วยกัน และระดับของผู้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อให้เกิดการยอมรับและเคารพสิทธิและเสรีภาพ ความหลากหลายทางเพศและอัตลักษณ์ต่าง ๆ

“...ผมเข้าใจว่าพวกเราเป็นคนเหมือนกัน และก็ไม่มีใครถูกเลือกปฏิบัติ
หรือถูกจำกัดสิทธิใด ๆ...”
(เอ็ม นามสมมติ, สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2567)

นอกจากนี้ในมิติของประสบการณ์การทำงานร่วมกันในโครงการต่าง ๆ นั้นพบว่า กลุ่ม LGBTQ ให้ความร่วมมือที่ดี อัตลักษณ์ส่วนบุคคลไม่มีผลต่อการทำงาน ในขณะเดียวกันก็นำทักษะและมุมมองใหม่ ๆ มาช่วยให้การทำงาน ซึ่งทำให้การทำงานมีความสุขสนุกสนาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นด้วย

“...หนูเคยทำงานร่วมกับเพื่อนที่เป็น LGBTQ และหนูรู้สึกว่าเขาเก่ง
และมีมุมมองการทำงานที่แปลกใหม่ และก็ทำให้หนูสนุกกับการทำงานและสร้างสรรค์มากขึ้นค่ะ...”
(ซี นามสมมติ, สัมภาษณ์, 1 กันยายน 2567)

2. ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาข้อเสนอแนะแนวการออกแบบสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการส่งเสริมการยอมรับและความเท่าเทียมของกลุ่ม LGBTQ ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
สำหรับบทบาทของมหาวิทยาลัย ควรให้ความสำคัญกับการสร้างสภาพแวดล้อมดังประเด็นต่อไปนี้

1) การสร้างพื้นที่ที่เหมาะสมและปลอดภัย

การสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัย เป็นประเด็นที่คนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญและมีความเห็นสอดคล้องกันว่าสถานที่ที่ปลอดภัยต่อนักศึกษากลุ่ม LGBTQ นั้นมีความสำคัญมาก เนื่องจากช่วยให้ทุกคนรู้สึกปลอดภัย ไว้วางใจ และสามารถแสดงออกถึงตัวตนได้อย่างเต็มที่ โดยไม่กลัวต่อการถูกดูถูกว่าร้ายหรือเลือกปฏิบัติ ความหลากหลายควรถูกยอมรับ และการมีสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนจะทำให้ทุกคนรู้สึกมีคุณค่าในการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ซึ่งการสร้างพื้นที่ดังกล่าวไม่เพียงแต่ช่วยลดอคติและการเลือกปฏิบัติเท่านั้น แต่ยังช่วยส่งเสริมความรู้สึกปลอดภัย ความสุข และการยอมรับในตัวตนของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างสังคมที่เข้มแข็งและมีความสุขสำหรับทุกคน ซึ่งพื้นที่และสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยเช่น ห้องเรียนที่ปราศจากการดูถูก ล้อเลียน การมีห้องน้ำที่สอดคล้องกับเพศสภาพและอัตลักษณ์ของตนเอง

2) การสนับสนุนและให้ความสำคัญในระดับนโยบาย

สำหรับในบริบทเชิงนโยบายของมหาวิทยาลัยนั้น ความสำคัญของการมีนโยบายที่ชัดเจนในมหาวิทยาลัยนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นและควรดำเนินการเพื่อสนับสนุนความหลากหลายทางเพศ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่แสดงให้เห็นถึงความสนใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย โดยเน้นย้ำถึงความสำคัญของการสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นเหมาะสมและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบัน ทั้งนี้ การสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัย รวมถึงการสนับสนุนจากกลุ่มเพื่อน อาจารย์ ที่ส่งเสริมความหลากหลายทางเพศเป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้นักศึกษา LGBTQ รู้สึกปลอดภัยและกล้าที่จะแสดงออก ตัวอย่างเช่น การจัดให้มีการประกวดนักศึกษาต้นแบบ (อาจมีชื่อเรียกอื่นๆ เช่น การประกวดดาว-เดือน หรือการประกวด freshy เป็นต้น) ที่นอกจากจะกำหนดประเภทชายและหญิงแล้วยังกำหนดประเภท LGBTQ ด้วย (อาจมีชื่อเรียกอื่นๆ เช่น ดาวเทียม เป็นต้น) ที่อาจไม่เพียงแต่กลุ่ม LGBTQ เท่านั้น แต่ยังหมายถึงความหลากหลายในมิติอื่นๆ เช่น เชื้อชาติ ศาสนา เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การศึกษาครั้งนี้สามารถอภิปรายผลเกี่ยวกับ พฤติกรรม ทักษะคิด ของนักศึกษาที่มีต่อกลุ่ม LGBTQ ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ได้ดังนี้

1. พฤติกรรมและทัศนคติที่เกี่ยวกับนักศึกษาที่มีต่อกลุ่ม LGBTQ ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
สถานการณ์และบริบทในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์และสังคมภายนอกในปัจจุบันเปิดโอกาสให้นักศึกษากลุ่ม LGBTQ สามารถแสดงออกถึงอัตลักษณ์ทางเพศได้อย่างเปิดเผยและมีความมั่นใจมากขึ้น ซึ่งสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยนั้น การได้รับการสนับสนุนจากเพื่อน อาจารย์ เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความรู้สึกปลอดภัย และกล้าที่จะแสดงออกมากขึ้น ตัวอย่างเช่น การอนุญาตให้แต่งกายตามเพศสภาพในการเข้าเรียนหรือร่วมกิจกรรม รวมไปถึงในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรอีกด้วย และกลุ่ม LGBTQ มักจะให้ความร่วมมือที่ดีในกิจกรรมของมหาวิทยาลัย การให้มุมมองและความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งทำให้การทำงานมี

Citation : ฉัตรเกษม ดาศรี, ภูริส ภูมิประเทศ, ตรีนุชา สุขเกษม, หวานตา มุมดี, รัตพรพรณ อิศระเสรี, และ ปลั่งจิต ศรีพรหม. (2568).

การศึกษาพฤติกรรม และทัศนคติที่มีต่อความหลากหลายทางเพศของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 267 – 280. <https://doi.org/10.14456/jlgsrru.2025.36>

ความสุขนอกจากนี้ การจัดกิจกรรมภายนอกมหาวิทยาลัยอย่างเช่น เทศกาลความหลากหลายทางเพศในจังหวัดอย่าง “เซเร็นด์ไพรด์” ก็เป็นแรงเสริมที่สำคัญในการสร้างพื้นที่ปลอดภัยเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สมถวิล เอี่ยมโก้ และวิกรม บุญนุ่น (2564: 384-385) ที่พบว่า แนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านการลดการตีตรา กดทับเรื่องเพศที่เป็นสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย ในแนวทางที่ 1 เพื่อการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในด้านความเสมอภาค ความเท่าเทียมในการแสดงออกทางความคิด การแสดงออกทางความคิด สายตาและคำพูดของคนในสังคม โดยแบ่งออกเป็น 3 มิติ ดังนี้ 1.มิติด้านครอบครัว เป็นการทำให้การมีสถานะตัวตนของความเป็นมนุษย์บุุคคลของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคม มีการสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวและคนรอบข้างให้ลดการรังเกียจเหยียดฉันทต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคม 2.มิติทางสังคมและเศรษฐกิจ (Social and Economic Perspective) เน้นการสนับสนุนและส่งเสริมการสร้างภาพลักษณ์และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันทุกเพศสภาพในสังคมและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อทุกคนและทุกกลุ่มในสังคม โดยเฉพาะผู้มีความหลากหลายทางเพศในเชิงจิตศาสตร์และสังคมศาสตร์ เปลี่ยนจากการตีตรา การทำร้ายและการเกลียดชังทางสังคมและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (a place to Hate) ให้เป็นพื้นที่แห่งความรักความผูกพันและความเมตตาดุจกัลยาณมิตร (a place to Love) และ 3.มิติทางสิ่งแวดล้อม (Eco-efficiency Perspective) เป็นการส่งเสริมความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องและการยอมรับให้กับคนในสังคมเกี่ยวกับผู้มีความหลากหลายทางเพศ ให้การสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมเพื่อให้โอกาสพัฒนาศักยภาพและจัดพื้นที่ทางสังคมกับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศเพื่อให้เกิดการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อทุกคน รวมถึงผู้มีความหลากหลายทางเพศ และสร้างและให้โอกาสการเข้าถึงสิทธิกับทุกเพศวิถีและสร้างความเสมอภาคในสังคม

อย่างไรก็ตาม การเปิดเผยตัวตนของนักศึกษาในฐานะของ LGBTQ ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยยังคงถือว่าเป็นเรื่องที่มีความท้าทายอย่างมาก ในทัศนคติและมุมมองที่มีต่อ LGBTQ ที่บางคนยังมองว่าเป็นสิ่งที่ผิดปกติทั้งจาก เพื่อน อาจารย์ หรือสังคมภายนอก ถึงแม้ว่าจะมีจำนวนไม่มาก แต่ก็สามารถทำให้เกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัยได้เช่นเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ และคณะ (2565) ที่ได้สังเคราะห์งานวิจัยไทยและต่างประเทศ ประกอบการอภิปรายแง่มุมของสถานการณ์ของวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศในปัจจุบัน พบว่า วัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศเผชิญแรงกดดันทางสังคม ซึ่งส่งผลต่อพัฒนาการระยะยาว บุคคลใกล้ชิด เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง และครู จึงต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดี เพื่อสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพ ส่งเสริมความนับถือตนเอง และช่วยลดปัญหาการปรับตัวของวัยรุ่นกลุ่มนี้ เพื่อเติบโตเป็นพลเมืองคุณภาพของสังคม

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการออกแบบสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการส่งเสริมการยอมรับและความเท่าเทียมของกลุ่ม LGBTQ ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

การสร้างพื้นที่ที่เหมาะสมและปลอดภัย

การสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัยต่อนักศึกษากลุ่ม LGBTQ จะช่วยให้รู้สึกไว้วางใจ รู้สึกมีคุณค่าในการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และสามารถแสดงออกถึงตัวตนได้อย่างเต็มที่ โดยไม่กลัวต่อการถูกดูถูกว่าร้ายหรือเลือกปฏิบัติ นอกจากนี้การสร้างพื้นที่ดังกล่าวไม่เพียงแต่ช่วยลดอคติและการเลือกปฏิบัติเท่านั้น แต่ยังช่วยส่งเสริมความรู้สึกปลอดภัย ความสุข และการยอมรับในตัวตนของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างสังคมที่เข้มแข็งและมีความสุขสำหรับทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ฮาซัน อักริม ดงนะเด็ง และคณะ (2564) พบว่า กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศมีในด้านสิทธินั้น ต้องการความเป็นอิสระส่วนตัว เป็นตัวของตัวเองในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมโดยไม่ถูกตีตราหรือตัดสินคนด้วยเพศสภาพ

นอกจากนี้ข้อเสนอที่สำคัญในการจัดการของมหาวิทยาลัยสังคมนอกเพื่อให้นักศึกษากลุ่ม LGBTQ ได้เกิดความรู้สึกปลอดภัยเช่น การจัดพื้นที่ห้องน้ำสำหรับกลุ่มอัตลักษณ์ LGBTQ เป็นการเฉพาะ ถึงแม้ปัจจุบันสังคมอาจจะเปิดกว้างในความหลากหลายทางเพศเพิ่มขึ้น แต่สำหรับการเข้าห้องสุขายังเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนต่อเพศชายและเพศหญิงอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ศุทธา มั่นคง และคณะ (2564) ที่พบว่าการเข้าใช้ห้องน้ำ สาธารณะของผู้ชายข้ามเพศทั้งทรานส์ เวสไทต์ และ ทรานส์เช็กวอล คือ ปัญหาการออกแบบด้านกายภาพของ ห้องน้ำ ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดป้ายสัญลักษณ์ที่สร้าง กรอบเพศให้เลือกเข้าห้องน้ำชายหรือหญิงเท่านั้น วัสดุ ผืนกั้นระหว่างห้องและฉากกั้นระหว่างโถปัสสาวะที่ไม่ มิดชิด รวมไปถึงการจัดโซนของฟังก์ชันการใช้งาน ที่ไม่ได้คำนึงถึงความเป็นส่วนตัวแก่ผู้ชายข้ามเพศที่มีความ หลากหลายทางเพศ จึงส่งผลไปสู่ปัญหาด้านทัศนคติของ ผู้เข้าใช้เช่นกัน

การสนับสนุนและให้ความสำคัญในระดับนโยบายของมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยควรมีนโยบายที่ชัดเจนเพื่อสนับสนุนความหลากหลายทางเพศ การเปิดโอกาสให้เกิดการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ในการออกแบบและสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นเหมาะสมเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบัน ซึ่งการสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัย ทั้งจากกลุ่มเพื่อน อาจารย์ จะเป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้นักศึกษา LGBTQ รู้สึกปลอดภัยและกล้าที่จะแสดงออกมากขึ้นด้วย ทั้งนี้อาจไม่ใช่เพียงแค่งาน LGBTQ เท่านั้น แต่ยังหมายถึงความหลากหลายในมิติอื่นๆ เช่น เชื้อชาติ ศาสนา เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชุณิภา เป็ดโลกนิมิต (2562) ที่ระบุว่าความหลากหลายทางเพศในองค์การสาธารณะสิ่งสำคัญคือ ระบบความคิด มิติทางด้านวัฒนธรรม การเปิดใจยอมรับผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศจากผู้ที่มีอำนาจในองค์กรนั้น ๆ เพราะปัจจุบันเพศและการแข่งขันไม่ได้เกิดขึ้นแค่ระบบกล่องสองเพศเท่านั้น แต่องค์กรสาธารณะควรเพิ่มประสิทธิภาพให้ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศมีโอกาสแสดงศักยภาพในการทำงาน สิ่งสำคัญคือองค์กรสาธารณะต้องมีนโยบายใน

Citation : ฉัตรเกษม ดาศรี, ภูริส ภูมิประเทศ, ดรีชฎา สุขเกษม, หวานตา มุมดี, รพีพรรณ อีสระเสรี, และ ปลื้มจิต ศรีพรหม. (2568).

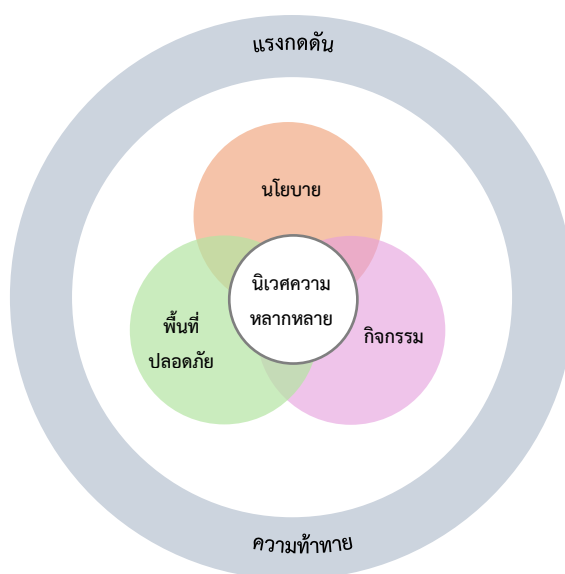

การศึกษาพฤติกรรม และทัศนคติที่มีต่อความหลากหลายทางเพศของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 267 – 280. <https://doi.org/10.14456/jlgsrru.2025.36>

การเปิดรับที่ชัดเจน และไม่เบียดขับกลุ่มคนดังกล่าวให้อยู่ในกลุ่มความสามารถเฉพาะ รวมไปถึงสถาบันการศึกษาคือจุดเริ่มต้นของการปลูกฝังความเท่าเทียม สิทธิเสรีภาพ และระบบความรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจ การยอมรับผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในองค์กร

ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

จากการศึกษาพฤติกรรม และทัศนคติที่มีต่อกลุ่มนักศึกษา LGBTQ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ คณะผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์องค์ความรู้และออกแบบสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการส่งเสริมการยอมรับและความเท่าเทียมของกลุ่ม LGBTQ ในมหาวิทยาลัย ดังนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการนิเวศความหลากหลายของมหาวิทยาลัย

ที่มา : ผู้วิจัย (2568)

จากรูปแบบการจัดการนิเวศความหลากหลายของมหาวิทยาลัยเป็นการแสดงถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ในการส่งเสริม สนับสนุนและยอมรับความแตกต่างซึ่งมิใช่เพียงกลุ่ม LGBTQ เท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึง ชาติพันธุ์ ศาสนา ความคิด ความเชื่อ และช่วงวัย เป็นต้น ซึ่งอยู่อาศัยในพื้นที่หรือบริบทของมหาวิทยาลัย

องค์ประกอบสำคัญในการจัดการนิเวศความหลากหลายของมหาวิทยาลัยแบ่งเป็น 2 ปัจจัย 5 ตัวแปร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ปัจจัยพื้นฐาน (Fundamental factor)

ปัจจัยพื้นฐานคือสิ่งที่มหาวิทยาลัยจะต้องดำเนินการจัดทำให้เกิดขึ้นหรือพัฒนาให้มีความเหมาะสมสำหรับรองรับประชาคมของมหาวิทยาลัยที่ประกอบไปด้วย นักศึกษา คณาจารย์ และบุคลากร เข้ามามีปฏิสัมพันธ์กัน ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ตัวแปรดังนี้

1.1 นโยบาย (Policy)

คณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยควรกำหนดนโยบายที่เกี่ยวกับการจัดการความหลากหลายให้มีความชัดเจน อย่างเป็นลายลักษณ์อักษร อาทิ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง หรือแนวปฏิบัติ เพื่อใช้เป็นแนวทางและสร้างการรับรู้อย่างเป็นรูปธรรมไปสู่หน่วยงานอื่น ๆ ภายในมหาวิทยาลัย

1.2 พื้นที่ปลอดภัย (Safe zone)

การปรับปรุงและออกแบบสถานที่ต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยเพื่อรองรับความแตกต่างหลากหลายของประชาคมในทุกมิติ ทั้งสิ่งที่เป็นรูปธรรม เช่น ห้องสุขา ห้องประกอบพิธีทางศาสนา ห้องเรียนและระบบการเดินทางที่รองรับผู้ต้องการความช่วยเหลือ เป็นต้น และสิ่งที่เป็นนามธรรม อาทิ การอบรมให้เกิดความตระหนักถึงความหลากหลายให้แก่นักศึกษา คณาจารย์และบุคลากร รมรณรงค์ให้ปฏิบัติต่อกันต่าง ๆ อย่างเท่าเทียม การเปิดพื้นที่หรือหน่วยรับให้คำปรึกษาและช่องทางการแสดงความคิดเห็น เป็นต้น

1.3 กิจกรรม (Activity)

กิจกรรมที่ให้นักศึกษาได้มีโอกาสในการพัฒนาตนเองซึ่งแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

- 1.) กิจกรรมการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพ (Hard skill) ที่หลักสูตรการเรียนให้เปิดกว้าง มีเนื้อหาที่ส่งเสริมความหลากหลาย เช่นการรวมกลุ่ม การชื่นชมและสร้างแรงจูงใจ
- 2.) ลักษณะต่อมาคือ กิจกรรมการพัฒนาทักษะทางสังคม (Soft skill) หรือกิจกรรมนักศึกษาที่โดยส่วนใหญ่มักดำเนินการโดยหน่วยงานโดยฝ่ายกิจการนักศึกษาทั้งระดับคณะและมหาวิทยาลัย เช่น การออกแบบกิจกรรมที่สามารถรองรับความแตกต่างหลากหลาย เช่น การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา การแต่งกาย และอาคาร เป็นต้น

2.ปัจจัยแวดล้อม (Environment factor)

ปัจจัยแวดล้อมหรือสภาพแวดล้อมภายนอกที่อยู่เหนือการควบคุม มีการเปลี่ยนแปลงและมีพลวัตตลอดเวลา ซึ่งมหาวิทยาลัยไม่สามารถควบคุมได้จึงต้องศึกษา เรียนรู้และวางแผนในการรับมือเพื่อให้สามารถดูแลและบริหารองค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบได้ด้วย 2 ตัวแปร ดังนี้

2.1 แรงผลักดัน (Pressure)

องค์การสหประชาชาติได้กำหนดเป้าหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) จำนวน 17 ข้อ ซึ่งในเป้าหมายที่ 5 คือความเท่าเทียมทางเพศ (Gender Equality) ทั้งดูแล ค้ำครอง และสนับสนุนพร้อมผ่านบริการสาธารณะและนโยบายคุ้มครองทางสังคม (Social Security) ซึ่งสัมพันธ์กับหลักสิทธิมนุษยชน (Human Right) ในการนำมาใช้เป็นบรรทัดฐานเพื่อการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนเพื่อป้องกันการถูกละเมิดทั้งจากหน่วยงานภาครัฐและจากประชาชนด้วยกันเอง (ฉัตรเกษม ดาศรี, 2567)

2.2 ความท้าทาย (Challenge)

ถึงแม้ว่าสังคมไทยจะเปิดกว้างยอมรับความแตกต่างหลากหลายเพิ่มมากขึ้น ทั้งจากการกำหนดระเบียบ กฎหมายสำคัญของประเทศ รวมไปถึงการเคลื่อนไหวทางสังคมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่

Citation : ฉัตรเกษม ดาศรี, ภูริส ภูมิประเทศ, ตรีนุชา สุขเกษม, หวานตา มุมดี, รัชพรพรณ อัสระเสรี, และ ปลั่งจิต ศรีพรหม. (2568).

การศึกษาพฤติกรรม และทัศนคติที่มีต่อความหลากหลายทางเพศของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 267 – 280. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.36>

มหาวิทยาลัยก็ยังคงต้องปรับตัวและเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือความท้าทายใหม่ ๆ เช่น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ เป็นต้น เพื่อให้สามารถออกแบบและสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้กับกลุ่มคนเพื่อรองรับความแตกต่างได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 มหาวิทยาลัยควรมีนโยบายในการสนับสนุนกลุ่ม LGBTQ เช่น มีสิทธิในการเลือกใช้ห้องน้ำตามเพศสภาพ การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ ที่เกี่ยวข้องกับ LGBTQ หรือการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย

1.2 ควรมีหน่วยงานหรือที่ปรึกษาที่เป็น LGBTQ หรือมีความเข้าใจอัตลักษณ์ความหลากหลายเพื่อรับฟังและแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ควรมีการให้ความรู้และการอบรม ควรมีการจัดอบรมและการสัมมนาเกี่ยวกับ LGBTQ และอัตลักษณ์ความหลากหลาย เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้อง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติและนโยบายที่เกี่ยวกับ LGBTQ ในมหาวิทยาลัยต่างๆ เพื่อหาความแตกต่างและแนวทางที่ดีที่สุดในการสนับสนุน

2.2 ศึกษาบทบาทของอาจารย์ในการสนับสนุนและสร้างพื้นที่ที่ปลอดภัยสำหรับกลุ่ม LGBTQ

2.3 ศึกษาในขอบข่ายที่กว้างขึ้นให้ครอบคลุมความแตกต่างหลายหลายอื่นๆ เช่น ชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง (References)

ฉัตรเกษม ดาศรี. (2567). โครงข่ายการคุ้มครองทางสังคม: โอกาสและความท้าทายของไทยในศตวรรษที่

21. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทัศน์*, 13(6), 411–424.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2024.48>

ชุนิภา เปิดโลกนิมิต. (2562). ความหลากหลายทางเพศในองค์การสาธารณะ. *วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 1(2), 42–51.

ปณิธิ บราวน์. (2557). ความหลากหลายทางเพศกับพฤติกรรมในสังคมไทย: การสำรวจองค์ความรู้.

Journal of Social Sciences, 44(2). <https://digital.car.chula.ac.th/cujss/vol44/iss2/4>

ปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ, ชนัญชิดา ทูมมานนท์, ชุตินันท์ คล้ายแก้ว, และ กรรพกา พัฒนากาพล. (2565).

วัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศ: การดูแลช่วยเหลืออย่างเข้าใจ. *Suranaree Journal of Social*

Science, 16(2), 119–131. <https://doi.org/10.55766/HJY8282>

Citation : Dasri, C., Pumipratate, P., Sukachem, T., Mumdee, W., Isarasere, R., & Sriprom, P. (2025). A Study of Behavior

and Attitudes Towards LGBTQ at Surindra Rajabhat University. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 267 - 280. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.36>

- พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562. (2562, 26 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*, 136(57 ก), 54–78.
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567. (2567, 24 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา*, 141(58 ก), 1–27.
- พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุรินทร์. (2563). *ชาติพันธุ์วิทยา*. กรมศิลปากร.
<https://www.finearts.go.th/surinmuseum/view/10543-ชาติพันธุ์วิทยา>
- ศุทธา มั่นคง, ธนธร กิตติกันต์, & อ้นธิกา สวัสดิ์ศรี. (2564). ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อความเป็นส่วนตัวของผู้ชายข้ามเพศในห้องน้ำสาธารณะตามห้างสรรพสินค้า. *วารสารวิชาการสถาปัตยกรรมศาสตร์*, 73(2), 59–72.
- สมถวิล เอี่ยมโก้, & วิกรม บุญนุ่น. (2564). การตีตราและการกดทับ LGBTQ ในสังคมไทย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*, 12(1), 384–398.
- ฮาซันอักริม ดงนะแดง, สร้อยสุตา ทิฆาพล, ผอบพลอย ศศิรัศม์, ปณิดา ช่วยแท่น, สุตติมา กำพล, บุสริน หมดเจริญ, & เทพยุดา เผื่อคง. (2564). ความต้องการด้านสิทธิของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ: กรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา*, 3(2), 1–30.
- Cambridge Dictionary. (n.d.). Diversity.
<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/diversity>
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (2008). *Strategies of qualitative inquiry* (3rd ed.). Sage Publications, Inc.
- Human Rights Campaign. (2023, June 31). Glossary of terms.
<https://www.hrc.org/resources/glossary-of-terms>
- Servaes, S., Choudhury, P., & Parikh, A. K. (2022). What is diversity? *Pediatric Radiology*, 52(9), 1708–1710.
- Magic, J. (2016). *Out in the open: Education sector responses to violence based on sexual orientation and gender identity/expression*. UNESCO.

Citation : ฉัตรเกษม ดาศรี, ภูริส ภูมิประเทศ, ตรีนุชา สุขเกษม, หวานตา มุมดี, รพีพรรณ อัสระเสรี, และ ปลื้มจิต ศรีพรหม. (2568).

การศึกษาพฤติกรรม และทัศนคติที่มีต่อความหลากหลายทางเพศของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 9(2), 267 – 280. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.36>

ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มของสำนักงานสรรพากรภาค 5 ประเทศไทย

Economic Factors Affecting Value-Added Tax Revenue of Regional Revenue Office 5 in Thailand

พิมพานต์ บัวรื่น^{1*}, และ พัฒน์ พัฒนรังสรรค์²

Pimpakan Buaruen^{1*}, and Pat Pattanarangsun ²

^{1*}สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ ศรีราชา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; Department of Business
Economics, Faculty of Economics, Sriracha, Kasetsart University, Thailand.

²คณะเศรษฐศาสตร์ ศรีราชา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; Faculty of Economics, Sriracha, Kasetsart University,
Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : Pimpakan.b@ku.th

DOI : 10.14456/jlgisrru.2025.37

Received : April 25, 2025; Revised : May 22, 2025; Accepted : May 24, 2025

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มของสำนักงานสรรพากรภาค 5 เพื่อใช้ในการคาดการณ์รายรับภาษีอย่างแม่นยำและสอดคล้องกับแผนการใช้จ่ายของภาครัฐ โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิรายเดือนตั้งแต่เดือนตุลาคม 2556 ถึงตุลาคม 2567 รวมทั้งสิ้น 132 เดือน ใช้การวิเคราะห์สมการทั้งหมดทุกสมการไปพร้อมกันทั้งชุดของแบบจำลอง (Simultaneous Equations Methods) ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดสามขั้น (Three-Stage Least Square; 3SLS) ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้า ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.10 ได้แก่ ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรม ดัชนีราคาสินค้านำเข้า อัตราแลกเปลี่ยน มาตรการให้ความช่วยเหลือ COVID-19 และราคาน้ำมันดิบ สำหรับปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากกรณีอื่น ๆ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.10 ได้แก่ จำนวนประชากร ดัชนีความเชื่อมั่นทางธุรกิจ และมาตรการให้ความช่วยเหลือจากผลการศึกษาี้ ภาครัฐสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายส่งเสริมภาคอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ การสนับสนุนการนำเข้าสินค้าที่มีความจำเป็น หรือมีศักยภาพทางการค้า ตลอดจนนโยบายส่งเสริมการเพิ่มประชากร เพื่อขยายฐานภาษีในระยะยาว

คำสำคัญ (Keywords) : รายรับภาษีมูลค่าเพิ่ม, ภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้า, ภาษีมูลค่าเพิ่มจากกรณีอื่น ๆ, สำนักงานสรรพากรภาค 5

Citation : Buaruen, P., & Pattanarangsun, P. (2025). Economic Factors Affecting Value-Added Tax Revenue of Regional

Revenue Office 5 in Thailand. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 281 - 296.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.37>

Abstract

This study aims to analyze the economic factors that affect value-added tax (VAT) revenue collected by the Regional Revenue Office 5, in order to accurately forecast tax revenues in line with government spending plans. The study uses secondary monthly data from October 2013 to October 2024, totaling 132 months. The analysis employs the Simultaneous Equations Methods using the Three-Stage Least Squares (3SLS) estimation technique. The findings reveal that the economic factors significantly affecting import VAT revenue at the 0.10 statistical significance level include the Industrial Production Index, Import Price Index, Exchange Rate, COVID-19, relief measures by the central bank, and Crude Oil Prices. For other case VAT revenue, the economic factors found to have a statistically significant impact at the 0.10 level include Population, Business Confidence Index, and relief measures by the central bank. Based on these findings, the government can utilize this information to formulate policies that promote high-potential industrial sectors, support the importation of essential or high-potential goods, and implement policies that encourage population growth in order to expand the tax base in the long term.

Keywords : Value Added Tax Revenue, Import VAT, Other case VAT, Regional Revenue Office 5

บทนำ (Introduction)

รัฐบาลของประเทศมีหน้าที่จะต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย และผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐ ตลอดจนความสงบเรียบร้อยของประชาชน รวมถึงการบริหารและพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ (ศาลรัฐธรรมนูญ, 2568) แหล่งรายได้ของรัฐบาล แบ่งออกเป็น รายได้ที่เป็นภาษีอากร และรายได้ที่ไม่ใช่ภาษีอากร โดยรายได้ที่เป็นภาษีอากร คือ รายได้ที่ยกเก็บจากประชาชนซึ่งอาศัยอำนาจของกฎหมาย โดยไม่คำนึงถึงผลตอบแทนที่ผู้จ่ายเงินภาษีจะได้รับ ซึ่งเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของรัฐบาลที่นำมาใช้พัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย ภาษีทางตรง (Direct Tax) ภาษีทางอ้อม (Indirect Tax) รายได้อื่น และเงินกู้หรือหนี้สาธารณะ (สุจิตรา แหล่มหลักสกุล และ อัสมิงพงค์ ฉัตราคม, 2562) ซึ่งหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดเก็บรายได้ ในสังกัดกระทรวงการคลังประกอบด้วย 3 หน่วยงาน ได้แก่ กรมศุลกากร กรมสรรพสามิต และกรมสรรพากร (กระทรวงการคลัง, 2561) ผลการจัดเก็บรายได้ของ 3 หน่วยงาน ในปีงบประมาณ 2566 จัดเก็บได้ จำนวน 2,815,442.000 ล้านบาท โดยแบ่งเป็น กรมศุลกากร จัดเก็บได้ จำนวน 126,753.000 ล้านบาท กรมสรรพสามิต จัดเก็บได้ จำนวน 477,133.000 ล้านบาท และ กรมสรรพากร จัดเก็บได้ จำนวน 2,211,556.000 ล้านบาท (กระทรวงการคลัง, 2567) ดังนั้น กรมสรรพากร จึงเป็นหน่วยงานหลักในการจัดเก็บภาษีเงินได้ที่สำคัญของประเทศ ซึ่งกรมสรรพากรมีหน่วยงานภายในสังกัด

Citation : พิมพ์กานต์ บัวรัตน์, และ พัฒน์ พัฒนรังสรรค์. (2568). ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มของสำนักงานสรรพากร

ภาค 5 ประเทศไทย. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 281 – 296.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.37>

ได้แก่ สำนักงานสรรพากรภาคทั้งหมด 12 ภาค (กรมสรรพากร, 2564) จากข้อมูลผลการจัดเก็บภาษี สำนักงานสรรพากรภาค 5 มีผลจัดเก็บภาษีคิดเป็นอันดับที่ 2 ของประเทศ โดยในปีงบประมาณ 2566 ผลการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 5 จัดเก็บได้ จำนวน 501,365.461 ล้านบาท โดยแบ่งเป็น ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำนวน 50,566.320 ล้านบาท ภาษีเงินได้นิติบุคคล จำนวน 153,549.146 ล้านบาท ภาษีมูลค่าเพิ่ม จำนวน 286,969.104 ล้านบาท ภาษีธุรกิจเฉพาะ จำนวน 8,315.827 ล้านบาท ภาษีมรดก จำนวน 4.016 ล้านบาท อากรแสตมป์ จำนวน 1,868.173 ล้านบาท และรายได้อื่น จำนวน 92.873 ล้านบาท โดยผลการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มคิดเป็นร้อยละ 57.24 ของภาษีที่จัดเก็บได้ทั้งหมด (สำนักงานสรรพากรภาค 5, 2567) การจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มของสำนักงานสรรพากรภาค 5 จัดเก็บมาจาก 2 แหล่ง คือ ภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้า และภาษีมูลค่าเพิ่มจากกรณีอื่น ๆ ผลการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้า จัดเก็บได้เฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 68.10 ของผลการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มทั้งหมด หากเทียบการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มกับประมาณการการผลจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม ในช่วงเวลาที่ผ่านมา พบว่า รายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้า ส่วนใหญ่ต่ำกว่าประมาณการ มีความแตกต่างกันอยู่ที่ร้อยละ -30.63–57.42 ส่วนรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากกรณีอื่น ๆ ในช่วงเวลาที่ผ่านมาสูงกว่าประมาณการทั้งหมด มีความแตกต่างกันอยู่ที่ 57.11-98.17 (สำนักงานสรรพากรภาค 5, 2567) ซึ่งการที่ตัวเลขประมาณการแตกต่างจากตัวเลขที่เก็บได้จริงนั้น อาจมาจากวิธีการประมาณ หรือเกิดจากปัจจัยทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปจากที่ประมาณการไว้ ความคลาดเคลื่อนของประมาณการรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มโดยเฉพาะเมื่อรายรับต่ำกว่าที่ประมาณการไว้มาก อาจส่งผลกระทบต่อการวางแผนด้านการคลังของภาครัฐ ทั้งในด้านการจัดสรรงบประมาณ การบริหารสภาพคล่องทางการเงิน และการกำหนดนโยบายการใช้จ่ายภาครัฐ ด้วยเหตุนี้การวิเคราะห์ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อรายรับภาษีมูลค่าเพิ่ม จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้การประมาณการรายรับมีความแม่นยำมากยิ่งขึ้น และสนับสนุนการวางแผนนโยบายด้านภาษีและการคลังของรัฐบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การศึกษาในครั้งนี้ จึงเป็นการศึกษาถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อรายรับภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งเป็นภาษีที่จัดเก็บได้ในสัดส่วนที่สูงที่สุดเมื่อเทียบกับภาษีประเภทอื่นของสำนักงานสรรพากรภาค 5

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มของสำนักงานสรรพากรภาค 5

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถจำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อรายรับภาษีมูลค่าเพิ่ม งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้า และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคและ

การลงทุน ซึ่งสอดคล้องกับโครงสร้างรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มของสำนักงานสรรพากรภาค 5 ที่แบ่งเป็นรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้า และรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากกรณีอื่น ๆ

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อรายรับภาษีมูลค่าเพิ่ม พบว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) การบริโภคภาคเอกชน และดัชนีราคาผู้บริโภค มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับรายรับภาษีมูลค่าเพิ่ม เช่น กฤษฎา ดอกพุด (2553) และจิตราพร กันธิโน (2562) พบว่า GDP และการบริโภคมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับรายรับภาษีมูลค่าเพิ่ม ในขณะที่ดัชนีราคาผู้บริโภคมีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้าม (สุจิรา แหลมหลักสกุล และ อสมิณพงศ์ ฉัตราคม, 2562) นอกจากนี้ ปัจจัยด้านอื่น ๆ เช่น จำนวนผู้ประกอบการที่จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม และประสิทธิภาพของรัฐ ก็มีผลต่อรายรับภาษีด้วยเช่นกัน (Permadi & Wijaya, 2022; Yunintasari, Irianto, & Kuntadi, 2023)

2. งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการนำเข้า พบว่าอัตราแลกเปลี่ยน ดัชนีราคาสินค้านำเข้า และผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ มีความเกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญ เช่น Jiranyakul (2013) และนุชรินทร์ เกาทัณฑ์ทอง (2558) ระบุว่าอัตราแลกเปลี่ยนส่งผลต่อการนำเข้าในทิศทางตรงกันข้าม โดยอัตราแลกเปลี่ยนที่ลดลง (แข็งค่าขึ้น) จะส่งผลต่อการนำเข้าที่ลดลง ในขณะที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศและดัชนีราคาสินค้า ส่งผลต่อมูลค่าการนำเข้าในทิศทางเดียวกัน (จิรศักดิ์ ดาวเจริญ, 2561)

3. งานวิจัยเกี่ยวกับการบริโภคและการลงทุน ซึ่งมีผลโดยตรงต่อรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากกรณีอื่น ๆ พบว่า รายได้ประชาชาติ จำนวนประชากร ความเชื่อมั่นผู้บริโภค และดัชนีความเชื่อมั่นทางธุรกิจ ล้วนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการบริโภค (Arapova, 2018; Idowu et al., 2024; Jammeh, 2022; Khan & Upadhayaya, 2018) ปัจจัยอื่น ๆ เช่น มาตรการภาษีอากร มีผลกระทบต่อการใช้จ่ายใช้สอยมากกว่า มาตรการชั่วคราว (Steindel, 2001)

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

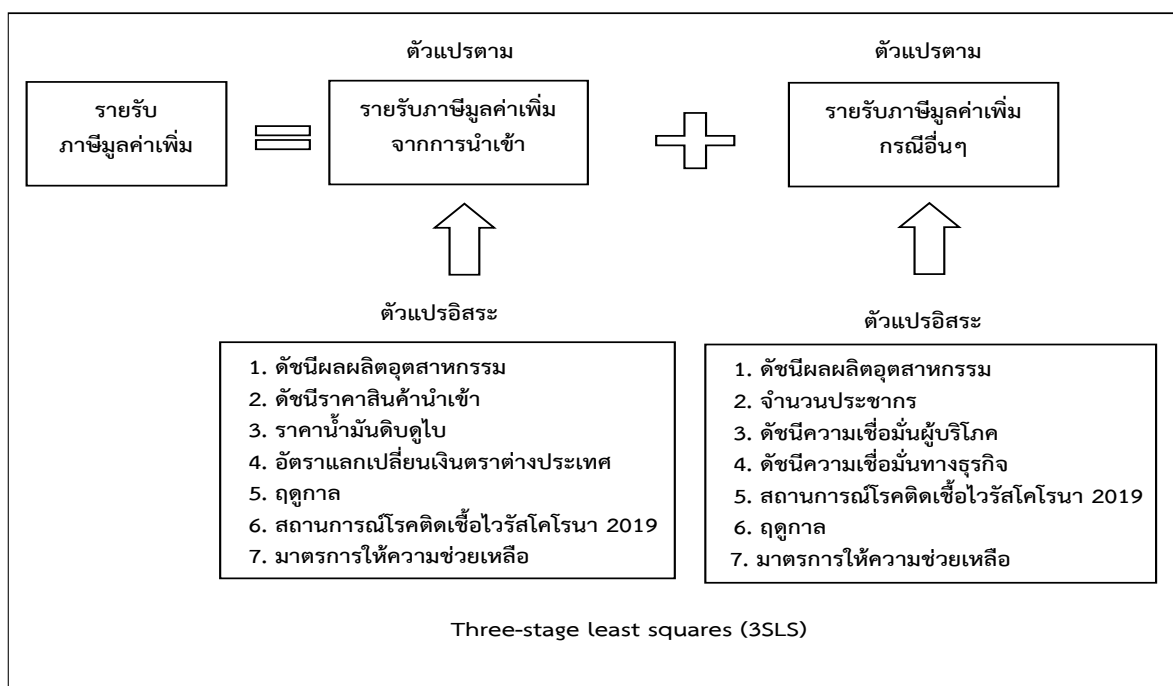
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ มีแนวคิดมาจากข้อมูลรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มของสำนักงานสรรพากรภาค 5 ที่มีผลการจัดเก็บภาษีแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ภาษีมูลค่าเพิ่มที่เก็บจากการนำเข้าโดยกรมศุลกากรที่จัดเก็บแทนให้ และภาษีมูลค่าเพิ่มจากกรณีอื่น ๆ ซึ่งการกำหนดแบบจำลอง โดยในการศึกษานี้ ประยุกต์ใช้ทฤษฎีอุปสงค์ร่วมกับการศึกษางานวิจัยในอดีต รวมถึงได้เพิ่มเติมปัจจัยทางอ้อมที่อาจส่งผลต่อรายรับภาษีมูลค่าเพิ่ม เช่น ปัจจัยที่มีผลต่ออสังหาริมทรัพย์ ได้แก่ เทศกาล นโยบาย รวมถึงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ในการกำหนดแบบจำลองออกเป็น 2 สมการ ได้แก่ รายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้า และรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากกรณีอื่น ๆ สามารถแสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาได้ดังภาพที่ 1

Citation : พิมพ์กานต์ บัวรัตน์, และ พัฒน์ พัฒนรังสรรค์. (2568). ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มของสำนักงานสรรพากร

ภาค 5 ประเทศไทย. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 281 – 296.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.37>

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดวิจัย

ที่มา: พิมพ์กันต์ บัวรัตน์ (2567)

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) รวบรวมเป็นรายเดือน ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2556 ถึงเดือนตุลาคม 2567 รวมทั้งสิ้น 132 เดือน การเก็บรวบรวมตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์มาจากแหล่งข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ สำนักงานสรรพากรภาค 5 สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ธนาคารแห่งประเทศไทย กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย และสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า โดยใช้การวิเคราะห์สมการทั้งหมดทุกสมการไปพร้อมกันทั้งชุดของแบบจำลอง (Simultaneous Equations Methods) ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดสามขั้น (Three-Stage Least Square; 3SLS) เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดจากค่าความคลาดเคลื่อนและตัวแปรอิสระ รวมทั้งความสัมพันธ์ของ ค่าคลาดเคลื่อนของแต่ละแบบจำลอง โดยผู้ศึกษาได้กำหนดแบบจำลอง แบ่งออกเป็น 2 สมการ ได้แก่ แบบจำลองปัจจัยที่ส่งผลต่อรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้า และแบบจำลองปัจจัยที่ส่งผลต่อรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากกรณีอื่น ๆ ดังนี้

แบบจำลองที่ 1: ปัจจัยที่ส่งผลต่อรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้า

$$\ln(\text{VAT\_IM}_t) = \alpha_0 + \alpha_1 \ln(\text{MPI}_t) + \alpha_2 \ln(\text{IPI}_t) + \alpha_3 \ln(\text{DUBAI}_t) + \alpha_4 \ln(\text{EXR}_t) + \alpha_5 \text{FESTIVAL}_t + \alpha_6 \text{COVID}_t + \alpha_7 \text{HELP}_t + \varepsilon_{1t}$$

Citation : Buaruen, P., & Pattanarangsun, P. (2025). Economic Factors Affecting Value-Added Tax Revenue of Regional

Revenue Office 5 in Thailand. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 281 - 296.<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.37>

แบบจำลองที่ 2: ปัจจัยที่ส่งผลต่อรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากกรณีอื่น ๆ

$$\ln(\text{VAT\_O}_t) = \beta_0 + \beta_1 \ln(\text{MPI}_t) + \beta_2 \ln(\text{PEO}_t) + \beta_3 \ln(\text{CCI}_t) + \beta_4 \ln(\text{BSI}_t) + \beta_5 \text{COVID}_t + \beta_6 \text{FESTIVAL}_t + \beta_7 \text{HELP}_t + \varepsilon_{2t}$$

โดยกำหนดให้

VAT_IM	คือ รายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้า (ล้านบาท)
VAT_O	คือ รายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากกรณีอื่น ๆ (ล้านบาท)
MPI	คือ ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรม (ปี 2564 = 100)
IPI	คือ ดัชนีราคาสินค้านำเข้า (ปี 2555 = 100)
DUBAI	คือ ราคาน้ำมันดิบดูไบ (ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล)
EXR	คือ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ)
PEO	คือ จำนวนประชากร (ล้านคน)
CCI	คือ ดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภค
BSI	คือ ดัชนีความเชื่อมั่นทางธุรกิจ
COVID	คือ สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (1= ในช่วงที่เกิดสถานการณ์)
HELP	คือ มาตรการให้ความช่วยเหลือและฟื้นฟูผู้ประกอบการธุรกิจที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (1= ในช่วงที่ใช้มาตรการ)
FESTIVAL	คือ เทศกาลปีใหม่ และช่วงเตรียมของเทศกาลปีใหม่ไทย (สงกรานต์) (=1 ในช่วงเดือนที่ 3 และ 12 ของทุกปี)
α_0, β_0	คือ ค่าคงที่
α_i, β_i	คือ ค่าสัมประสิทธิ์ตัวแปร (โดยที่ $i = 1, 2, 3, \dots$)
$\varepsilon_1, \varepsilon_2$	คือ ค่าความคลาดเคลื่อนของแบบจำลองที่ 1 และ 2 ตามลำดับ
t	คือ ช่วงเวลา t (เดือนที่)

สมมติฐานของการวิจัย (Research Hypothesis)

1. ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรม มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้า และรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากกรณีอื่น ๆ เนื่องจากการผลิตในประเทศที่ขยายตัวเพิ่มความต้องการนำเข้าวัตถุดิบ รวมถึงการผลิตที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้เกิดการจ้างงาน และการบริโภคสูงขึ้น
2. ดัชนีราคาสินค้านำเข้า มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้า ตามกฎอุปสงค์หากราคาส่งขึ้นทำให้ความต้องการนำเข้าลดลง ส่งผลให้รายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้าลดลงตามไปด้วย

Citation : พิมพ์พันธุ์ บัวรัตน์, และ พัฒน์ พัฒนรังสรรค์. (2568). ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มของสำนักงานสรรพากร

ภาค 5 ประเทศไทย. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 281 – 296.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.37>

- 3.ราคาน้ำมันดิบดูไบ มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้า เป็นไปตามกฎอุปสงค์โดยเมื่อราคาน้ำมันดิบสูงขึ้น ส่งผลให้การบริโภคและปริมาณการนำเข้าน้ำมันลดลง
4. อัตราแลกเปลี่ยน (บาท/ดอลลาร์สหรัฐ) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับรายรับ ภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้า โดยเมื่อค่าเงินบาทอ่อนค่า (เพิ่มขึ้น) ทำให้สินค้านำเข้าแพงขึ้น ส่งผลให้การ นำเข้าลดลง
5. ช่วงเทศกาล เดือนที่ 3 และเดือนที่ 12 ของทุกปี มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับรายรับ ภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้าและรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากกรณีอื่น ๆ เนื่องจากการจับจ่ายใช้สอยช่วง เทศกาลที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้มีการนำเข้าสินค้าเพื่อใช้ในการผลิตและการบริโภคเพิ่มสูงขึ้น ทำให้รายรับ ภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้าและกรณีอื่น ๆ เพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย
6. สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับรายรับ ภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้าและรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากกรณีอื่น ๆ เนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคติด เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลให้เศรษฐกิจชะลอตัว ประชาชนลดการบริโภคและการนำเข้า
7. มาตรการให้ความช่วยเหลือและฟื้นฟูผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติด เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้าและรายรับ ภาษีมูลค่าเพิ่มจากกรณีอื่น ๆ เนื่องจาก มาตรการดังกล่าวเป็นมาตรการที่ช่วยให้ธุรกิจสามารถฟื้นตัว ธุรกิจ ที่ฟื้นตัวมีแนวโน้มผลิตและบริโภคเพิ่มขึ้น ทำให้มีความต้องการนำเข้าสินค้าเพื่อการผลิตสูงขึ้น ส่งผลให้มี รายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้าและกรณีอื่น ๆ เพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย
8. จำนวนประชากร มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากกรณีอื่น ๆ เนื่องจากประชากรที่เพิ่มขึ้นกระตุ้นกิจกรรมทางเศรษฐกิจและความต้องการสินค้า ส่งผลให้รายรับ ภาษีมูลค่าเพิ่มจากกรณีอื่น ๆ เพิ่มสูงขึ้น
9. ดัชนีความเชื่อมั่นของผู้บริโภค มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากกรณี อื่น ๆ เนื่องจาก ความเชื่อมั่นที่สูงขึ้นกระตุ้นการจับจ่ายใช้สอย
10. ดัชนีความเชื่อมั่นทางธุรกิจ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากกรณี อื่น ๆ เนื่องจาก ส่งผลให้เกิดการลงทุนและขยายธุรกิจเพิ่มขึ้น

ผลการวิจัย (Research Results)

แบบจำลองที่ 1: ปัจจัยที่ส่งผลต่อรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้า

$$\begin{aligned} \ln(\text{VAT\_IM}_t) = & -2.956 + 1.703\ln(\text{MPI}_t) + 2.160\ln(\text{IPI}_t) + 0.085\ln(\text{DUBAI}_t) + \\ & (-2.479)^{**} \quad (9.936)^{**} \quad (7.977)^{**} \quad (1.821)^* \\ & - 1.693\ln(\text{EXR}_t) + 0.035\text{FESTIVAL}_t + 0.059\text{COVID}_t + 0.130\text{HELP}_t \\ & (-6.406)^{**} \quad (0.761) \quad (2.423)^* \quad (2.640)^{**} \end{aligned}$$

Citation : Buaruen, P., & Pattanarangsun, P. (2025). Economic Factors Affecting Value-Added Tax Revenue of Regional

Revenue Office 5 in Thailand. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 281 - 296.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.37>

R-Squared = 0.9418

Adjusted R-Squared = 0.9379

แบบจำลองที่ 2: ปัจจัยที่ส่งผลต่อรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากกรณีอื่น ๆ

$$\begin{aligned} \ln(\text{VAT\_O}_t) = & -128.783 - 0.446\ln(\text{MPI}_t) + 7.566\ln(\text{PEO}_t) + 0.104\ln(\text{CCI}_t) + \\ & (-0.783) \quad (-1.149) \quad (5.071)^{**} \quad (1.228) \\ & 0.731\ln(\text{BSI}_t) + 0.038\text{COVID}_t + 0.066\text{FESTIVAL}_t + 0.089\text{HELP}_t \\ & (2.261)^{**} \quad (1.283) \quad (0.565) \quad (3.121)^{**} \end{aligned}$$

R-Squared = 0.5236

Adjusted R-Squared = 0.4921

หมายเหตุ: 1) ตัวเลขในวงเล็บคือ ค่า t-statistic

2) * และ ** แสดงถึงมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 และ 0.05 ตามลำดับ

3) แบบจำลองนี้ได้ผ่านการทดสอบและแก้ไขปัญหา Multicollinearity, Heteroscedasticity และ Autocorrelation

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้าและปัจจัยที่ส่งผลต่อรายรับจากกรณีอื่น ๆ ผลการศึกษาของแบบจำลอง 2 สมการ พบว่า 1) ปัจจัยที่มีผลต่อรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้าที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ได้แก่ ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรม ดัชนีราคาสินค้านำเข้า อัตราแลกเปลี่ยน (บาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ) และมาตรการให้ความช่วยเหลือ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.10 ได้แก่ สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และราคาน้ำมันดิบ โดยค่า R^2 มีค่าเท่ากับ 0.9418 หมายถึง ปัจจัยที่นำมาพิจารณาในสมการสามารถอธิบายรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้าได้ร้อยละ 94.18 2) ปัจจัยที่มีผลต่อรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากกรณีอื่น ๆ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ได้แก่ จำนวนประชากร ดัชนีความเชื่อมั่นธุรกิจ และมาตรการให้ความช่วยเหลือ โดยค่า R^2 มีค่าเท่ากับ 0.5236 หมายถึง ปัจจัยที่นำมาพิจารณาในสมการสามารถอธิบายรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากกรณีอื่น ๆ ได้ร้อยละ 52.36

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1) ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมสามารถอธิบายรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้าได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทิศทางเดียวกัน ความยืดหยุ่นของรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้าต่อดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรม เท่ากับ 1.703 โดยเมื่อดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้รายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.703 ตรงตามสมมติฐานที่วางไว้ โดยดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงการผลิตสินค้าในภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ หากดัชนีอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น แสดงถึงการขยายตัวของการผลิตทำให้มีความต้องการนำเข้าสินค้าเพื่อมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้รายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้าสูงขึ้นตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภารดี เสือจงภู (2553)

Citation : พิมพ์พันธ์ บัวรัตน์, และ พัฒน์ พัฒนรังสรรค์. (2568). ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มของสำนักงานสรรพากร

ภาค 5 ประเทศไทย. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 281 – 296.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.37>

ที่กล่าวว่า ภาษีมูลค่าเพิ่มมีความสัมพันธ์กับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสาขาอุตสาหกรรมในทิศทางเดียวกัน

2) ดัชนีราคาสินค้านำเข้า สามารถอธิบายรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้าได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทิศทางเดียวกัน ความยืดหยุ่นของรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้าต่อดัชนีราคาสินค้านำเข้าเท่ากับ 2.160 โดยเมื่อดัชนีราคาสินค้านำเข้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้รายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.160 ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานที่วางไว้ ทั้งนี้ ดัชนีราคาสินค้านำเข้าที่กำหนดในแบบจำลอง เพื่อสะท้อนถึงราคาและต้นทุนของสินค้านำเข้า ที่อาจมีผลต่อการนำเข้าสินค้าที่ลดลง แต่เนื่องจาก ในระยะสั้นผู้ผลิตอาจไม่สามารถลดการนำเข้าสินค้าที่จำเป็นได้ทันทีรวมถึงอุตสาหกรรมบางประเภทในไทยยังคงต้องพึ่งพิงวัตถุดิบในการผลิตจากการนำเข้าสินค้าเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sinha (1997) ที่ระบุว่าอุปสงค์การนำเข้าของประเทศไทยไม่ยืดหยุ่นต่อราคาและราคาสินค้าชนิดอื่นเมื่อเทียบกับราคภายในประเทศ

3) ราคาน้ำมันดิบ สามารถอธิบายรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้าได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 ในทิศทางเดียวกัน ความยืดหยุ่นของรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้าต่อราคาน้ำมันดิบเท่ากับ 0.085 โดยเมื่อราคาน้ำมันดิบเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้รายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.085 ไม่ตรงตามสมมติฐานที่วางไว้ ทั้งนี้ ราคาน้ำมันดิบที่กำหนดในสมการ เพื่อใช้เป็นตัวแทนของราคาต้นทุนน้ำมันที่เปลี่ยนแปลงไป ตามแนวคิดอุปสงค์หากราคาน้ำมันเพิ่มสูงขึ้นจะส่งผลให้ปริมาณความต้องการลดลง ทำให้รายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้าลดลงตามไปด้วย แต่จากข้อมูล (Worldometer, 2016) พบว่า ประเทศไทยมีการนำเข้าน้ำมันร้อยละ 65 ของการบริโภคทั้งหมด ซึ่งการบริโภคน้ำมันในไทยนั้นมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญาภัทร ศรีบุญนาถ (2562) ที่ระบุว่า ราคาน้ำมันในตลาดโลกมีผลต่อเศรษฐกิจภาคพลังงาน เศรษฐกิจภาคการขนส่ง และภาพรวมเศรษฐกิจของประเทศไทยในทิศทางเดียวกัน

4) อัตราแลกเปลี่ยน สามารถอธิบายรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้าได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 ในทิศทางตรงกันข้าม ความยืดหยุ่นของรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้าต่ออัตราแลกเปลี่ยนเท่ากับ 1.693 โดยเมื่ออัตราแลกเปลี่ยนเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้รายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้าลดลงร้อยละ 1.693 ตรงตามสมมติฐานที่วางไว้ การเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนส่งผลโดยตรงต่อราคาสินค้านำเข้า หากอัตราแลกเปลี่ยนอ่อนค่าจะส่งผลให้ราคาสินค้านำเข้าสูงขึ้น และทำให้ปริมาณการนำเข้าสินค้าลดลง ซึ่งส่งผลให้รายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้าลดลงตามไปด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Jiranyakul (2013) ที่กล่าวว่า ความไม่แน่นอนของอัตราแลกเปลี่ยนมีผลกระทบทางลบต่อการนำเข้าที่แท้จริงในระยะยาว

5) สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สามารถอธิบายรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้าได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 ในทิศทางเดียวกัน โดยเมื่อเกิดการแพร่ระบาดของโรค COVID-19

จะส่งผลให้รายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 6 ไม่ตรงตามสมมติฐานที่วางไว้ ทั้งนี้ อาจมาจากการนำเข้าสินค้าเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตของอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบทางบวกจากช่วงเวลาการแพร่ระบาด เนื่องจากความจำเป็นในการอุปโภคบริโภค จากรายงานของสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (2563) ระบุว่า อุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบทางบวก ได้แก่ ยา ปลากระป๋อง อาหารสำเร็จรูป ฯลฯ อุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบทางลบ ได้แก่ รถยนต์ ปีโตรเลียม เหล็ก ยางรถยนต์ ฯลฯ ในขณะที่สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไม่มีผลต่อรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากกรณีอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 ทั้งนี้ อาจมาจากหลากหลายปัจจัย โดยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดส่งผลให้การบริโภคเปลี่ยนแปลงไป ผู้บริโภค ลดการใช้จ่าย ซื้อสินค้าเท่าที่จำเป็น (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2567) ธุรกิจลดการผลิตหรือบางธุรกิจ หยุดดำเนินกิจการ เนื่องจากการใช้มาตรการปิดเมือง (Lockdown) ของรัฐในขณะเดียวกันรัฐก็มีการใช้มาตรการต่าง ๆ ทั้งในด้านการบรรเทา การเสริมสภาพคล่อง และกระตุ้นการบริโภค อาทิ โครงการพักเงินต้นลดดอกเบี้ย โครงการเราชนะ โครงการคนละครึ่ง ซึ่งจากปัจจัยดังกล่าวข้างต้นนั้นทำให้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 อาจไม่ส่งผลต่อรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากกรณีอื่น ๆ

6) มาตรการให้ความช่วยเหลือและฟื้นฟูผู้ประกอบการธุรกิจที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สามารถอธิบายรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้าและรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากกรณีอื่น ๆ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือช่วงเวลาที่มีการใช้มาตรการจะส่งผลให้รายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 13.88 และส่งผลต่อรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.30 ตรงตามสมมติฐานที่วางไว้ ทั้งนี้ มาตรการฯ ข้างต้นมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการที่มีศักยภาพแต่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 โดยการให้สินเชื่อในอัตราดอกเบี้ยต่ำ ซึ่งช่วยให้ธุรกิจมีสภาพคล่องในการดำเนินธุรกิจ รวมถึงเป็นการกระตุ้นให้ทั้งผู้บริโภคและผู้ประกอบการ มีแนวโน้มในการใช้จ่ายมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจและรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มที่สูงขึ้นตามไปด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Arapova (2018) ที่ระบุว่า อัตราดอกเบี้ยสินเชื่อ กระตุ้นการใช้จ่ายสุดท้ายของครัวเรือน การผ่อนคลายนโยบายการเงินช่วยส่งเสริมการขยายตัวของเศรษฐกิจในประเทศแถบเอเชียจากการบริโภคที่เพิ่มขึ้น

7) จำนวนประชากร สามารถอธิบายรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากกรณีอื่น ๆ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ในทิศทางเดียวกัน ความยืดหยุ่นของรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากกรณีอื่น ๆ ต่อจำนวนประชากร เท่ากับ 7.566 โดยเมื่อจำนวนประชากรขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้รายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากกรณีอื่น ๆ เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.566 ตรงตามสมมติฐานที่วางไว้ โดยหากจำนวนประชากรเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้มีความต้องการซื้อสินค้าหรือบริการเพิ่มขึ้น ทำให้รายรับภาษีมูลค่าเพิ่มเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย เนื่องจากรายรับภาษีมูลค่าเพิ่ม มาจากการจัดเก็บจากการขายสินค้าหรือการให้บริการในแต่ละขั้นตอนการผลิตรวมถึงการ

จำหน่ายสินค้าและบริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Arapova (2018) ระบุว่า การเติบโตของประชากรมีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายในการบริโภคในทิศทางเดียวกัน

8) ดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภค ไม่มีผลต่อรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากกรณีอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.10 ทั้งนี้ ดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภคที่กำหนดเพื่อสะท้อนถึงแนวโน้มการตัดสินใจในการใช้จ่ายหรือการบริโภคที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง โดยหากมีการบริโภคเพิ่มขึ้น จะส่งผลต่อการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มเนื่องจากการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มนั้นถูกจัดเก็บจากการขายสินค้าหรือการให้บริการในแต่ละขั้นตอนการผลิต และจำหน่าย ทั้งที่ผลิตภายในประเทศและนำเข้าจากต่างประเทศ ซึ่งดัชนีความเชื่อมั่นของผู้บริโภคนั้นอาจไม่ได้แสดงถึงปริมาณการซื้อขายที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง จึงทำให้รายรับภาษีมูลค่าเพิ่มไม่เปลี่ยนแปลง

9) ดัชนีความเชื่อมั่นทางธุรกิจ สามารถอธิบายรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากกรณีอื่น ๆ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทิศทางเดียวกัน ความยืดหยุ่นของรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากกรณีอื่น ๆ ต่อดัชนีความเชื่อมั่นทางธุรกิจเท่ากับ 0.731 โดยเมื่อดัชนีความเชื่อมั่นทางธุรกิจเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้รายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากจากกรณีอื่น ๆ เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.731 ตรงตามสมมติฐานที่วางไว้ ทั้งนี้ เมื่อผู้ประกอบการมีความเชื่อมั่นต่อสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้เกิดการขยายตัวของการลงทุนและผลิตสินค้าเพิ่มมากขึ้น ทำให้รายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากกรณีอื่น ๆ เพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Khan and Upadhyaya (2018) ระบุว่า ความเชื่อมั่นของธุรกิจส่งผลต่อการขยายตัวของธุรกิจล่วงหน้า 1 ไตรมาส และการลงทุนในโครงสร้างล่วงหน้า 2 ไตรมาส

10) ช่วงเดือนก่อนปีใหม่ไทย (สงกรานต์) และช่วงปีใหม่ ไม่มีผลต่อรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้า และรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากกรณีอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 โดยช่วงเวลาดังกล่าวถูกกำหนดเพื่อแสดงถึงช่วงเวลาที่ผู้บริโภคมีแนวโน้มในการใช้จ่ายใช้สอยเพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นการเฉลิมฉลองตามธรรมเนียมประเพณี ซึ่งจะส่งผลให้มีรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น แต่ทั้งนี้ เทศกาลปีใหม่ไม่มีผลต่อรายรับภาษีมูลค่าเพิ่ม อาจมาจากพฤติกรรมผู้บริโภคและสถานะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ธนาकरแห่งประเทศไทย (2567) ระบุว่า การบริโภคของคนไทยมีการซื้อสินค้าต่อครั้งจำนวนลดลง ในกลุ่มผู้มีรายได้น้อยมีความระมัดระวังในการใช้จ่าย รวมถึงการใช้จ่ายของผู้บริโภคมีแนวโน้มที่ไม่ได้ขึ้นกับรายได้แต่ขึ้นกับโปรโมชั่นซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Huang (2024) ได้กล่าวว่า จำนวนผู้ที่ใช้จ่ายในช่วงเทศกาลคริสต์มาสและผู้ที่ไม่ใช้จ่ายมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน และระดับการบริโภคไม่มีความสัมพันธ์กับรายได้แต่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการขาย เป็นปัจจัยโดยตรงที่กระตุ้นให้ผู้บริโภคใช้จ่ายเงิน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรม มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากการนำเข้า ดังนั้น กรมสรรพากร และหน่วยงานด้านนโยบายเศรษฐกิจ ควรใช้ข้อมูลแนวโน้มของภาคอุตสาหกรรมเป็นหนึ่งในปัจจัยสนับสนุนการวางแผนจัดเก็บภาษี โดยสามารถนำไปสู่การพัฒนามาตรการสนับสนุนการใช้จ่ายในกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีการเติบโต เช่น การให้สิทธิประโยชน์ด้านภาษีแก่ผู้ประกอบการที่ซื้อสินค้าหรือบริการจากกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย ผ่านระบบ E-Tax Invoice เพื่อเพิ่มแรงจูงใจในการเสียภาษีและกระตุ้นการบริโภค ในขณะเดียวกัน รัฐควรมีนโยบายส่งเสริมการนำเข้าสินค้าที่เกี่ยวข้องกับ อุตสาหกรรมการผลิตและการส่งออก โดยเฉพาะในหมวดสินค้าที่มีความต้องการสูงภายในประเทศ

1.2 รายรับภาษีมูลค่าเพิ่มจากกรณีอื่น ๆ ซึ่งได้รับผลจากปัจจัย เช่น จำนวนประชากร ดัชนีความเชื่อมั่นทางธุรกิจ และมาตรการให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐ รัฐบาลสามารถดำเนินนโยบายเพื่อส่งเสริมอัตราการเกิด เช่น ประโยชน์ทางภาษีสำหรับผู้มีบุตร ซึ่งจะช่วยเพิ่มการบริโภคในระยะยาว ขณะเดียวกัน การสนับสนุนภาคธุรกิจโดยสร้างความเชื่อมั่น เช่น การลดข้อจำกัดทางกฎหมายหรือการเข้าถึงแหล่งทุนที่เอื้อต่อธุรกิจ รวมถึงการออกแบบมาตรการช่วยเหลือประชาชนที่ตรงจุดและมีประสิทธิภาพ เช่น การให้เงินสนับสนุนเฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่มีแนวโน้มใช้จ่าย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามเป้าหมาย สามารถนำแบบจำลองที่ได้จากการศึกษาไปขยายผลในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มของกรมสรรพากรในภาคอื่น ๆ ได้ แต่อาจมีการเปลี่ยนแปลงตัวแปรที่ใช้แตกต่างกันขึ้นอยู่กับภูมิภาคหรือพื้นที่ เนื่องจากกรมสรรพากร ประกอบด้วย สำนักงานสรรพากรภาค 12 ภาค ซึ่งแต่ละภาคกำกับดูแลครอบคลุมพื้นที่แตกต่างกัน เช่น สำนักงานสรรพากรภาค 1-3 กำกับดูแลในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร สำนักงานสรรพากรภาค 4 กำกับดูแลในเขตพื้นที่ภาคกลาง ฯลฯ จะเห็นได้ว่าแต่ละท้องที่มีอุตสาหกรรมที่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงควรศึกษาลักษณะของแต่ละท้องที่ และใช้ตัวแปรตามความเหมาะสมของท้องที่นั้น ๆ

2.2 ควรเพิ่มปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อรายรับภาษีมูลค่าเพิ่ม เช่น พฤติกรรมของผู้เสียภาษี ประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงการคลัง. (2561). การกิจและหน้าที่รับผิดชอบของหน่วยงาน.
www.mof.go.th/th/detail/2018-12-21-15-00-10/2018-12-21-17-48-06
- กระทรวงการคลัง. (2567, 23 ธันวาคม). ผลการจัดเก็บรายได้ของรัฐบาล.
https://dataservices.mof.go.th/menu3?id=2&page=&freq=month&mf=10&yf=2565&mt=9&yt=2566&sort=desc&search_text=
- กรมสรรพากร. (2564, 19 มีนาคม). สถานที่ตั้งและสำนักงานของกรมสรรพากร.
<https://www.rd.go.th/337.html>
- กัญญาภัทร ศรีบุญนาท. (2562). ผลกระทบของราคาน้ำมันในตลาดโลกที่มีผลต่อภาคขนส่งและภาคพลังงานของประเทศไทย [การค้นคว้าอิสระเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. Sukhothai Thammathirat Open University Intellectual Repository (STOUIR). <https://ir.stou.ac.th/handle/123456789/11555>
- กฤษดา ดอกพุด. (2553). การพยากรณ์รายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย [การค้นคว้าอิสระเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. Sukhothai Thammathirat Open University Intellectual Repository (STOUIR).
<http://ir.stou.ac.th/handle/123456789/2289>
- จิตราพร กันธิโน. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างภาษีมูลค่าเพิ่มกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของประเทศไทย [การค้นคว้าอิสระเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. Sukhothai Thammathirat Open University Intellectual Repository (STOUIR).
<https://ir.stou.ac.th/handle/123456789/7780>
- จิรศักดิ์ ดาวเจริญ. (2561). การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อดุลการค้าระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกา [การค้นคว้าอิสระเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. Sukhothai Thammathirat Open University Intellectual Repository (STOUIR).
<http://ir.stou.ac.th/handle/123456789/2328>
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2567, 6 มิถุนายน). พฤติกรรมการบริโภคยุคใหม่กับความท้าทายปรับตัวของธุรกิจ. <https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/articles-and-publications/articles/article-2024jun06.html>
- นุชจรินทร์ เกาทัณฑ์ทอง. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อการนำเข้าและส่งออกทองคำของประเทศไทย. วารสารเศรษฐศาสตร์และกลยุทธ์การจัดการ, 2(1), 52-62.
- การดี เสือทอง. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มกับผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศไทย [การค้นคว้าอิสระเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. Sukhothai

Citation : Buaruen, P., & Pattanarangsun, P. (2025). Economic Factors Affecting Value-Added Tax Revenue of Regional

Revenue Office 5 in Thailand. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 281 - 296.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.37>

Thammathirat Open University Intellectual Repository (STOUIR).

<http://ir.stou.ac.th/handle/123456789/2508>

ศาลรัฐธรรมนูญ. (2568). หน้าที่ของรัฐหมวด 5.

https://occ_th.constitutionalcourt.or.th/infographic_detail/%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%90%E0%B8%AB%E0%B8%A1%E0%B8%A7%E0%B8%94-5

สำนักงานสรรพากรภาค 5. (2567). ผลการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 5. การประชุมการบริหารการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค. สำนักงานสรรพากรภาค 5.

สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม. (2563). ผลกระทบและทิศทางของภาคอุตสาหกรรมหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19.

https://www.oie.go.th/assets/portals/1/fileups/2/files/ArticlesAnalysis/Direction_industry_after_COVID-19.pdf

สุจิรา แหลมหลักสกุล, และ อัมรินทร์ พงศ์ ฉัตราคม. (2562). การจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย. วารสารรามคำแหง, 3(1), 47–62.

Arapova, E. (2018). Determinants of household final consumption expenditures in Asian countries: A panel model, 1991–2015. *Econometrics and International Development*, 18(1), 121–140.

Huang, X. (2024). Exploring the trends and reasons for Chinese Mainland consumers' extra consumption of Western festivals—Take Christmas in Shanghai as an example. *Advances in Economics, Management and Political Sciences*, 84(1), 18–23.
<http://dx.doi.org/10.54254/2754-1169/84/20240771>

Idowu, A., Chowdhury, M. A., Nijhum, H. R., & Eniola, M. E. (2024). Exploring the dynamics of economic instability: An analysis of the interplay between consumer spending, consumer confidence, and macroeconomic factors. *International Journal of Empirical Economics*, 3(1), 1–25. <http://dx.doi.org/10.1142/S2810943024500033>

Jammeh, I. Y. (2022). The effects of annual GDP growth on consumption spending: Evidence from West African countries. *Indonesian Journal of Economics, Social, and Humanities*, 4(3), 167–181. <http://dx.doi.org/10.31258/ijesh.4.3.167-181>

Citation : พิมพ์านต์ บัวรัตน์, และ พัฒน์ พัฒนรังสรรค์. (2568). ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มของสำนักงานสรรพากร

ภาค 5 ประเทศไทย. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 281 – 296.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.37>

- Jiranyakul, K. (2013). Exchange rate uncertainty and import demand of Thailand. *Asian Economic and Financial Review*, 3(10), 1269–1280.
<http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2224398>
- Khan, H., & Upadhayaya, S. (2018). Does business confidence matter for investment? *Empirical Economics*, 1–46. <http://dx.doi.org/10.1007/s00181-019-01694-5>
- Permadi, D. G., & Wijaya, S. (2022). Analysis of determinants of value added tax revenue in Asia. *Journal of Indonesian Educational Research*, 8(3), 622–631.
<http://dx.doi.org/10.29210/020221385>
- Sinha, D. (1997). Determinants of import demand in Thailand. *International Economic Journal*, 11(4), 73–83. <http://dx.doi.org/10.1080/101687397000000027>
- Steindel, C. (2001). The effect of tax changes on consumer spending. *Federal Reserve Bank of New York*, 7(11), 1–6. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.711385>
- Worldometer. (2016). สถิติปริมาณสำรองน้ำมัน การผลิตและการบริโภคของประเทศไทย.
<https://www.worldometers.info/oil/thailand-oil/>
- Yunintasari, H. S., Irianto, F., & Kuntadi, C. (2023). Factors affecting VAT receipts: Amount of PKP, tax incentive, consumption and inflation (literature review MKN). *Dinasti International Journal of Economics, Finance and Accounting*, 4(2), 334–342.
<http://dx.doi.org/10.38035/dijefa.v4i2.1852>

Citation : พิมพ์กานต์ บัวรัตน์, และ พัฒน์ พัฒนรังสรรค์. (2568). ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อรายรับภาษีมูลค่าเพิ่มของสำนักงานสรรพากร

ภาค 5 ประเทศไทย. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 281 – 296.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.37>

การพัฒนาขั้นสู่มาตรฐานสินค้าเกษตรอย่างครบวงจร : สร้างมูลค่าเพิ่มบนฐาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์

An Integrated Approach to Developing Turmeric to Meet Agricultural Standards: Adding Value Through Local Wisdom in Surin Province

อุบลวรรณ สุวรรณภูสิทธิ์^{1*}, ชนมนัฐชา กังวานศุภพันธ์², และ ธาริณี มีเจริญ³

Ubonwan Suwannaputit^{1*}, Chonnatcha Kungwansupaphan², and Tarinee Meecharoen³

¹⁻²คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์; Faculty of Management Science, Surindra Rajabhat
University, Thailand.

³คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์; Faculty of Industrial Technology, Surindra Rajabhat
University, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : s_ubonwan@srnu.ac.th

DOI : 10.14456/jlgisrru.2025.38

Received : May 2, 2025; Revised : May 24, 2025; Accepted : May 25, 2025

บทคัดย่อ (Abstract)

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เน้นการสร้างรูปแบบการจัดการความรู้ตาม
การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชสมุนไพร ที่สอดคล้องกับภูมิปัญญา และบริบทของจังหวัดสุรินทร์ มี
วัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ตามข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช
สมุนไพร “ขมิ้นชัน” ให้กับชุมชนท้องถิ่น และ 2) ยกระดับมาตรฐานการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิต
พืชสมุนไพรตลอดห่วงโซ่มูลฐานภูมิปัญญา และอัตลักษณ์ท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นการเข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัย
ของ นวัตกรรมชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตั้งแต่การกำหนดปัญหาการดำเนินการ การ
วิเคราะห์ข้อมูล หาแนวทางในการแก้ปัญหาและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เก็บข้อมูลปฐมภูมิจากนวัตกรรม ผู้ให้
ข้อมูลหลักที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารและแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีสมาชิกชุมชน 123
คน ในชุมชนเป้าหมาย 8 ชุมชน จาก 4 อำเภอในจังหวัดสุรินทร์ โดยการเลือกแบบเจาะจง ผลการวิจัยพบว่า
1) เกิดรูปแบบการจัดการความรู้ตามข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชสมุนไพร “ขมิ้นชัน”
โดยมีการจัดการใน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ การจัดการให้พื้นที่ปลูกปลอดภัย การจัดการให้ผลผลิตปลอดภัย
และการจัดการผู้ปลูกปลอดภัย และ 2) แปลงปลูกพืชสมุนไพร “ขมิ้นชัน” ได้รับการรับรองแหล่งผลิตพืช
สมุนไพรขมิ้นชัน (GAP สำหรับพืชสมุนไพร) จำนวน 30 แปลง (13.43 ไร่) ซึ่งมีจำนวนมากที่สุดในจังหวัด
อีสานใต้ และการผลิตพืชสมุนไพรอินทรีย์ (Organic Thailand) จำนวน 1 แปลง (0.23 ไร่) ผลผลิตต่อไร่
ของพืชสมุนไพร “ขมิ้นชัน” เพิ่มขึ้น 2.28 เท่า ในฤดูกาลปลูก พ.ศ. 2566 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา โดย
นวัตกรรมชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงชัดเจนในด้านความรู้และเทคโนโลยี ด้านเครือข่ายและความร่วมมือ และ

Citation : Suwannaputit, U., Kungwansupaphan, C., & Meecharoen, T. (2025). An Integrated Approach to Developing

Turmeric to Meet Agricultural Standards: Adding Value Through Local Wisdom in Surin Province. *Journal of
Local Governance and Innovation*, 9(2), 297 - 314. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.38>

ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ในชุมชน เกิดเป็นนายสถานีที่มีทักษะในการรับ ปรับใช้ และต่อยอดความรู้ และนวัตกรรมพืชสมุนไพร “ขมิ้นชัน” ได้อย่างครอบคลุมในทุกกิจกรรมของห่วงโซ่อุปทาน โดยผลการวิจัย จัดทำเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการส่งเสริมการผลิตและแปรรูปขมิ้นชันที่มีคุณภาพและมาตรฐาน ตรงกับความต้องการทางการตลาด โดยมุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาสู่การพัฒนากระบวนการต้นน้ำ มากขึ้น เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดสุรินทร์อย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ (Keywords) : มาตรฐานพืชสมุนไพร, ขมิ้นชัน, ห่วงโซ่การผลิต, ภูมิปัญญา, รูปแบบการจัดการความรู้

Abstract

This research is a participatory action research aimed at developing a knowledge management model based on Good Agricultural Practices (GAP) for medicinal plants that aligns with local wisdom and the context of Surin Province. The objectives were: 1) to develop a knowledge management model for GAP-compliant cultivation of *Curcuma longa* (turmeric) for local communities, and 2) to enhance quality management standards throughout the herbal plant production chain, grounded in indigenous knowledge and local identity. The research emphasized participation from community innovators, stakeholders, and beneficiaries in all stages—problem identification, implementation, data analysis, problem-solving, and policy recommendation. Primary data were collected from key informants and community innovators, while secondary data were obtained from relevant documents and sources. The study involved 123 community members from 8 target communities across 4 districts in Surin Province, selected through purposive sampling. The findings revealed that: 1) A GAP-based knowledge management model for turmeric was successfully developed, focusing on three key management aspects—safe cultivation areas, safe production outputs, and safe farmers; and 2) Thirty turmeric plots (totaling 13.43 rai) received GAP certification for medicinal plant production, the highest number in the lower Northeastern region of Thailand, and one plot (0.23 rai) achieved Organic Thailand certification. The yield per rai of turmeric increased by 2.28 times during the 2023 growing season compared to the previous year. Community innovators demonstrated significant improvements in knowledge, technology, networks, collaboration, and community-based learning processes. They have become key facilitators equipped with the skills to receive, adapt, and further develop knowledge and innovations related to the herbal plant turmeric, effectively integrating them across all activities within the supply chain. The research

Citation : อุบลวรรณ สุวรรณกุลสิทธิ์, ขนมนัษฐชา กังวานศุภพันธ์, และ ธาณิณี มีเจริญ. (2568). การพัฒนาขมิ้นชันสู่มาตรฐานสินค้าเกษตรอย่าง

ครบวงจร : สร้างมูลค่าเพิ่มบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 297 – 314. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.38>

outcomes were used to formulate policy recommendations to promote the production and processing of high-quality, market-driven turmeric, with an emphasis on applying technology and innovation to upstream processes to effectively drive community economic development in Surin Province.

Keywords : Herb Standards, Turmeric, Product Chain, Local Wisdom, Knowledge Management Model

บทนำ (Introduction)

จากการเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 2019 ทำให้ความมั่นคงทางด้านสุขภาพร่างกายได้กลายเป็นประเด็นหลักซึ่งส่งผลกระทบต่อคนทั่วโลก หลายประเทศหันมาให้ความสำคัญเป็นอย่างมากกับการป้องกันตนเองจากโรคระบาดต่าง ๆ การฟื้นฟูและรักษาสุขภาพ ทั้งโดยการแพทย์สมัยใหม่และวิถีธรรมชาติ โดยเฉพาะการดูแลสุขภาพที่กลับไปสู่จุดเริ่มต้นจากตัวเองและครอบครัว โดยการกินอาหารให้เป็นยา เพื่อให้ร่างกายแข็งแรงไร้โรคภัย แทนการกินยาให้เป็นอาหาร จึงทำให้พืชสมุนไพรจึงเป็นทางเลือกสำคัญในการบริโภคพืชเนื่องจากสามารถหากินได้ง่าย ราคาไม่แพง ทำให้มีผู้ผลิตพืชสมุนไพรเกิดขึ้นจำนวนมาก โดยเฉพาะในระดับชุมชนทั้งที่เป็นกลุ่มและวิสาหกิจชุมชน โดยเฉพาะขมิ้นชัน ซึ่งเป็นพืชสมุนไพรเป้าหมายในการส่งเสริมและพัฒนาให้มีคุณภาพระดับสากล เนื่องจากขมิ้นชันเป็นสมุนไพรที่ได้รับการยอมรับ และมีศักยภาพในการต่อยอดเชิงพาณิชย์ รวมถึงนโยบายของภาครัฐที่ส่งเสริมสนับสนุนให้โรงพยาบาลต่าง ๆ ใช้ยาที่มาจากพืชสมุนไพรเพิ่มมากขึ้น ทดแทนการนำเข้ายาแผนปัจจุบัน (Leekaew, 2018)

จังหวัดสุรินทร์เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างที่มีศักยภาพในเชิงพื้นที่ในการเป็นแหล่งผลิตพืชสมุนไพรโดยพิจารณาจากศักยภาพของดินตามฐานข้อมูลแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map) อีกทั้งพืชสมุนไพรถูกระบุว่าเป็นพืชเศรษฐกิจอนาคตไกลของจังหวัดสุรินทร์ที่ควรส่งเสริมให้มีการปลูก (Ministry of Agriculture and Cooperatives, 2021) โดยพืชสมุนไพรที่มีการเพาะปลูกกันมากมีหลายชนิด อาทิ ขมิ้นชัน ซึ่งเป็นพืชสมุนไพรของจังหวัดสุรินทร์มีการเพาะปลูกมาตั้งแต่ในอดีตทั้งเพื่อ การบริโภค บำรุงร่างกาย ดูแลรักษาสุขภาพ และวัตถุดิบในการประกอบอาหาร ทั้งนี้ การเพาะปลูกและผลิตพืชสมุนไพรส่วนใหญ่ของจังหวัดสุรินทร์เป็นการดำเนินการในระดับครัวเรือน แต่ก็มีหลายพื้นที่ ๆ มีการพัฒนาการผลิตและขยายกำลังการผลิตในเชิงพาณิชย์เพื่อตอบสนองความต้องการที่มีมากขึ้นอย่างต่อเนื่องของตลาดทั้งภายในและภายนอกประเทศ อย่างไรก็ตาม การผลิตพืชสมุนไพรของจังหวัดสุรินทร์คล้ายคลึงกันกับพื้นที่อื่น ๆ อีกหลายพื้นที่ นั่นคือ ยังคงเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคหลากหลายรูปแบบในการพัฒนาและมุ่งสู่การเป็นเมืองสมุนไพรอย่างเต็มรูปแบบ ทั้งนี้ จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ผลิตสมุนไพรของจังหวัดสุรินทร์ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2565 พบว่า การผลิตพืชสมุนไพรของจังหวัดสุรินทร์มีจุดอ่อนสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์จุดอ่อนของสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรประเทศไทย (Department of International Trade Promotion, 2022) ได้แก่ การพัฒนาต้นน้ำที่ขาดประสิทธิภาพ

Citation : Suwannaputit, U., Kungwansupaphan, C., & Meecharoen, T. (2025). An Integrated Approach to Developing

Turmeric to Meet Agricultural Standards: Adding Value Through Local Wisdom in Surin Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 297 - 314. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.38>

ส่งผลต่อความไม่แน่นอนของผลผลิตในประเทศทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ รวมทั้งเกษตรกรขาดองค์ความรู้และเทคโนโลยีในการเพิ่มผลผลิตภาพในผลิต รวมถึงการทำการเกษตรเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดีและปลอดภัยตามมาตรฐานที่กำหนด

ปัจจุบัน ขมิ้นชันได้ถูกกำหนดให้เป็นสมุนไพรที่มีความพร้อมตามห่วงโซ่การพัฒนาสมุนไพรแซมเปียน (Herbal Champions) หากแต่ปัจจุบันความไม่สอดคล้องระหว่างอุปสงค์และอุปทานของปริมาณผลผลิตสมุนไพรส่งผลให้เกิดการขาดแคลนวัตถุดิบสมุนไพรที่เข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม และถึงแม้ในปัจจุบันเกษตรกรได้ให้ความสนใจในการปลูกพืชสมุนไพรเพิ่มขึ้น แต่องค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างมาตรฐานของพืชสมุนไพรขมิ้นชันยังมีไม่มากนัก จึงทำให้ไม่เกิดการกระจายแหล่งเพาะปลูกในพื้นที่ที่เหมาะสม (National Herbal Policy Committee, 2023) ทั้งนี้ จังหวัดสุรินทร์ได้กำหนดให้ขมิ้นชันเป็นพืชสมุนไพรที่ได้รับการส่งเสริม และสร้างมูลค่าเพิ่ม แต่พื้นที่ปลูกยังจำกัด ยังไม่ได้รับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) หรืออินทรีย์ ในแต่ละปีผลิตเพียงเพื่อขายให้โรงพยาบาลในพื้นที่ ตลาดในชุมชน ดังนั้น ตลาดขมิ้นชันจึงเป็นตลาดที่มีการเติบโตสูงอย่างต่อเนื่อง เพราะเป็นทางเลือกในการดูแลสุขภาพที่คำนึงถึงความปลอดภัยและมาจากธรรมชาติ ทั้งนี้ เนื่องจากขมิ้นชันมีการนำไปใช้ในการดูแลสุขภาพ รักษาโรค และผลิตภัณฑ์เสริมความงาม ซึ่งส่งผลต่อร่างกายโดยตรง ดังนั้น ขมิ้นชันที่นำไปใช้จึงจำเป็นต้องได้รับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice, GAP) ซึ่งเป็นแนวทางการทำการเกษตรเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี มีความปลอดภัยต่อเกษตรกรและผู้บริโภค ประกอบด้วย 8 ข้อกำหนด ได้แก่ น้ำ พื้นที่ปลูก วัตถุดิบทรายทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูก และการเก็บรักษา สุขลักษณะส่วนบุคคล และการบันทึกข้อมูลและการตามสอบ (Sangkhachorn, Treewankul, & Sukprasert, 2021)

จากข้อค้นพบสำคัญและช่องว่างการพัฒนาของสมุนไพร ขมิ้นชัน ในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ คณะผู้วิจัยได้กำหนดตำบลเป้าหมายในการทำวิจัยมีจำนวน 8 ตำบล ในพื้นที่ 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอกาบเชิง อำเภอบัวลาย อำเภอพนมดงรัก และอำเภอสัญชนะ ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้พิจารณาจากฐานข้อมูลการปลูกพืชสมุนไพร Agri Map จังหวัดสุรินทร์ โดยพบว่า พื้นที่เป้าหมายในการวิจัยเป็นพื้นที่ ๆ มีการผลิตพืชสมุนไพรและมีชุดดินที่เหมาะสมต่อการส่งเสริมให้ปลูกพืชเศรษฐกิจอื่นเสริมเพื่อลดต้นทุนการปลูกข้าว และใช้พื้นที่ว่างเปล่าให้เกิดประโยชน์ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมด้วยการทำเกษตรปลอดภัย นอกจากนี้ จากประเด็นปัญหาที่แท้จริงและความต้องการของชุมชน นำไปสู่แนวทางในการแก้ไขปัญหาเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนโดยการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับขมิ้นชันในแต่ละกิจกรรมที่เชื่อมโยงกัน และชุมชนต้องได้รับการพัฒนาเพื่อยกระดับสู่การเป็นชุมชนนวัตกรรม “ขมิ้นชัน” โดยการใช้นวัตกรรมจัดการในการเพาะปลูกที่ดีและเหมาะสมตามแนวทางของเกษตรอินทรีย์และวิธีปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ซึ่งจะช่วยยกระดับมาตรฐานการผลิต ลดต้นทุนการสูญเสียจากการผลิต และได้ผลผลิตที่มีคุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาด ทั้งนี้การได้รับการรับรอง

Citation : อุบลวรรณ สุวรรณกุลทิพย์, ขนมนันธูชา กังวานศุภพันธ์, และ ธาณิณี มีเจริญ. (2568). การพัฒนาขมิ้นชันสู่มาตรฐานสินค้าเกษตรอย่าง

ครบวงจร : สร้างมูลค่าเพิ่มบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 297 – 314. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.38>

มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) หรือมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (Organic) จะช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับพืชขึ้น และยกระดับเศรษฐกิจฐานรากอย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ตามข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชสมุนไพร “ขมิ้นชัน” ให้กับชุมชนท้องถิ่น
2. เพื่อยกระดับมาตรฐานการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตพืชสมุนไพรตลอดห่วงโซ่มูลค่า และอัตลักษณ์ท้องถิ่น

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

ขมิ้นชัน

ขมิ้นชัน (*Curcuma longa* L.) เป็นพืชสมุนไพรที่คนไทยรู้จักและมีการนำมาใช้ประโยชน์มาเป็นเวลาช้านาน ทั้งการใช้เป็นยาและอาหาร ดังนั้นจึงมีโอกาสนี้ที่จะใช้ร่วมกับยารักษาโรคแผนปัจจุบันต่าง ๆ ซึ่งอาจเกิดอันตรกิริยาต่อยาได้ ซึ่งในการศึกษา พบว่า สารเคอร์คิวมินอยด์ (curcuminoid) จากขมิ้นชันเกิดปฏิกิริยากับยาหลายชนิดทั้งในรูปแบบปฏิกิริยาทางเภสัชจลนศาสตร์และปฏิกิริยาทางเภสัชพลศาสตร์ ดังนั้น เกษตรกรและผู้ที่เกี่ยวข้องการใช้สมุนไพรจึงควรศึกษาข้อมูลดังกล่าว เพื่อนำไปปรับใช้ได้ถูกต้อง และได้ประโยชน์จากการใช้ยาแผนปัจจุบันกับสมุนไพรที่มีประสิทธิภาพสูงสุด (Leekaew, 2018) จากการจัดทำยุทธศาสตร์การวิจัยขมิ้นชัน ของ Pridakorn & Sitthileart (2021) สำหรับใช้เป็นแนวทางกำหนดทิศทางและเป้าหมายในการส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยขมิ้นชัน ที่สอดคล้องกับแผนแม่บทแห่งชาติ ว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทย ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2560-2564 และยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยการวิเคราะห์ที่ลงรายละเอียดทั้งระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ โดยให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายว่า การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การวิจัยขมิ้นชันสู่การปฏิบัติ ต้องให้ความสำคัญแก่การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในแต่ละระดับของห่วงโซ่มูลค่าที่สำคัญ คือ เกษตรกรซึ่งเป็นผู้ผลิตต้นน้ำ เพราะคุณภาพของผลผลิตต้นน้ำเป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญในการเพิ่มมูลค่าในห่วงโซ่มูลค่า โดยแนวทางการผลักดันการทำงานวิจัยในระดับต้นน้ำ ควรมุ่งสร้างความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างหน่วยงานให้ทุนกับหน่วยงานรัฐด้านส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้สามารถแปลงปัญหาการเพาะปลูกต้นน้ำมาเป็นงานวิจัยที่สอดคล้อง เพื่อหาคำตอบ และแปลงงานวิจัยกลับสู่การปฏิบัติและขยายผลได้อย่างเป็นรูปธรรม มีแนวทางและกระบวนการชัดเจน สามารถนำผลไปสู่การเพิ่มมูลค่าให้กับเกษตรกรต้นน้ำได้

Citation : Suwannaputit, U., Kungwansupaphan, C., & Meecharoen, T. (2025). An Integrated Approach to Developing

Turmeric to Meet Agricultural Standards: Adding Value Through Local Wisdom in Surin Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 297 - 314. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.38>

ทั้งนี้ ปัจจัยที่ทำให้คณะผู้วิจัยเลือกขมิ้นชันพันธุ์ตรัง 1 คือ 1) ได้รับการปรับปรุงพันธุ์ให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่อีสานใต้ จากศูนย์วิจัยพืชสวนศรีสะเกษ 2) เป็นพันธุ์ที่เป็นที่ต้องการของตลาด ได้แก่ โรงพยาบาลเกษตรกรที่ต้องการหัวพันธุ์ 3) มีงานวิจัยรับรองเกี่ยวกับผลผลิตต่อไร่ ปริมาณสารสำคัญ

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชสมุนไพร

การพัฒนาสมุนไพรจำเป็นต้องใช้องค์ความรู้หลัก 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรและการใช้หรือหมอยาพื้นบ้าน และส่วนที่เป็นความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งทั้ง 2 ส่วนล้วนมีความสำคัญ ในส่วนของความรู้ทางวิทยาศาสตร์นั้น การตรวจสอบสมุนไพรนั้นว่ามีความสำคัญยิ่งและเป็นรากฐานของการพัฒนาการแพทย์แผนไทยที่ยั่งยืนช่วยยกระดับมาตรฐานคุณภาพของสมุนไพรให้เป็นที่ยอมรับในประสิทธิภาพการรักษาที่สม่ำเสมอและมีความปลอดภัย เนื่องจากสมุนไพรในปัจจุบันอยู่ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างไปจากเดิมมาก มีสารพิษ โลหะหนัก ยาฆ่าแมลง ยาฆ่าวัชพืชที่ตกค้างในดินมากมาย ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องทดลองให้ได้ผลแน่นอน เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคและเพิ่มความยอมรับจากบุคลากรทางการแพทย์ ทั้งนี้วัตถุดิบสมุนไพรจะมีคุณภาพดีมากขึ้นขึ้นอยู่กับกระบวนการในการผลิตสมุนไพร ซึ่งเกี่ยวข้องกับบุคลากรหลายสาขาวิชาชีพ ได้แก่ นักวิชาการเกษตร เกษตรกร ผู้เก็บสมุนไพรจากแหล่งธรรมชาติ และผู้ค้าวัตถุดิบ (Chokwiwatthan, 2004) ทั้งนี้ การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชสมุนไพร (Good Agricultural Practices For Herbs) ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชสมุนไพร ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 หมายเลข มกษ. 3502 - 2561 ครอบคลุมข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับการผลิตพืชสมุนไพร ทุกขั้นตอนของกระบวนการผลิตในแปลงปลูกถึงการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ซึ่งมีการบรรจุและ/หรือรวบรวมผลผลิตเพื่อจำหน่าย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้วัตถุดิบพืชสมุนไพรที่มีคุณภาพและปลอดภัย เหมาะสมสำหรับแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพร โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม สุขภาพ ความปลอดภัย และสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงาน มาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ครอบคลุมการผลิตวัตถุดิบพืชสมุนไพรที่จำหน่ายในรูปผลผลิตสด และพืชสมุนไพรที่ผ่านการลดความชื้น (National Bureau of Agricultural Commodity and Food Standards, 2019)

นอกจากนี้ ในด้านคุณภาพและมาตรฐานของวัตถุดิบสมุนไพร พบว่า วัตถุดิบที่มีคุณภาพและมาตรฐานเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่มีคุณภาพดี มีคุณสมบัติคงที่ ตามมาตรฐานที่ตลาดต้องการ ปัจจุบันมีการสนับสนุนให้ปลูกสมุนไพรเพิ่มขึ้น แต่ยังไม่พอความต้องการของตลาด ทั้งการผลิตวัตถุดิบในระดับการค้าและป้อนเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม ด้วยเหตุผลดังกล่าวหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อการควบคุมคุณภาพทุกขั้นตอนการผลิตตั้งแต่ต้นน้ำ ซึ่งได้แก่ กระบวนการปลูก การเก็บเกี่ยว การแปรรูป การเก็บรักษา จัดมาตรฐานการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวเพื่อให้ได้วัตถุดิบที่มีคุณภาพ รวมทั้งเสริมระบบเกษตรอินทรีย์ในการผลิตสมุนไพรให้มากขึ้น เพื่อให้ได้วัตถุดิบที่มีคุณสมบัติตามมาตรฐานวัตถุดิบที่กำหนดไว้ (Suriyawittayavech, 2019) ดังนั้น การจัดการความรู้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ

Citation : อุบลวรรณ สุวรรณภูสิทธิ์, ขนมนัฐชา กังวานศุภพันธ์, และ ธาณิณี มีเจริญ. (2568). การพัฒนาขมิ้นชันสู่มาตรฐานสินค้าเกษตรอย่าง

ครบวงจร : สร้างมูลค่าเพิ่มบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 297 – 314. <https://doi.org/10.14456/jlgsrru.2025.38>

และมาตรฐานจึงเป็นวิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสมเพื่อจัดการข้อมูลที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยการค้นหา จัดข้อมูล แบ่งปัน และนำความรู้ประเภทต่าง ๆ มาใช้ โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร (Praditha & Lubis, 2024) ซึ่งงานวิจัยนี้ได้้นำแนวคิดการจัดการความรู้มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของวัตถุดิบสมุนไพร โดยมุ่งหวังให้พื้นที่เป้าหมายได้รับการรับรองแหล่งปลูกพืชสมุนไพรตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชสมุนไพร

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยวิธีการและแผนการดำเนินงานวิจัยตามวัตถุประสงค์ มีดังนี้

ขั้นการเตรียมความพร้อม

การเตรียมความพร้อมเป็นกระบวนการสร้างกลไก และภาคีความร่วมมือในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อสร้างความชัดเจนของกลไกและภาคีความร่วมมือการพัฒนาพื้นที่ระดับตำบล (ชุมชน) และหน่วยงานผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้อง รวมถึงกระบวนการการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน โดยมี key partner ดังนี้

Key partner ร่วมดำเนินงาน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มวิสาหกิจชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกษตรตำบล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสุรินทร์

Key partner ในการเสริมพลังที่มาช่วยหนุนเสริมการทำงาน ได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอ โรงพยาบาลอำเภอ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสุรินทร์ สำนักงานเกษตรจังหวัดสุรินทร์ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสุรินทร์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุรินทร์ สถานีพัฒนาที่ดินสุรินทร์ สภาเกษตรกรจังหวัดสุรินทร์ ศูนย์วิจัยพืชสวนศรีสะเกษ

ในขั้นนี้เป็นการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ก่อนเริ่มดำเนินโครงการวิจัย ดังนี้

1) ด้านข้อมูล บริบทชุมชน โดยลงพื้นที่สำรวจบริบทชุมชน ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เกี่ยวกับบริบทชุมชนและสภาพการณ์ก่อนเริ่มดำเนินโครงการในมิติเศรษฐกิจ สังคม ปัญหาของชุมชนเป้าหมาย รวมทั้งเก็บข้อมูลพื้นฐาน (Baselined Data) และข้อมูลความพร้อมทางด้านเทคโนโลยี และสังคมของชุมชน โดยมีเครื่องมือ ได้แก่ แบบสำรวจ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ ทั้งนี้ ขอบกำหนดด้านสภาพอากาศและดินอาจเพียงพอที่จะบ่งชี้ถึงผลผลิตของพืช เป็นเพียงการบ่งชี้ถึงความเหมาะสมของพื้นที่เพาะปลูกเฉพาะเท่านั้น และไม่ใช่ว่าทำเลที่เหมาะสมสูงจะให้ผลผลิตมากกว่าพื้นที่ที่เหมาะสมหรือมีความเหมาะสมเพียงเล็กน้อย (Parthasarthy, et all., 2007) โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกชุมชนเป้าหมาย ดังนี้ 1) เป็นชุมชนที่เคยปลูกพืชสมุนไพร หรือพืชชนิดอื่นที่มีลักษณะคล้ายกัน และ 2) เป็นชุมชนที่มีผู้นำ (ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ประธานกลุ่ม หรือการให้ความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ที่เข้มแข็ง เนื่องจากผู้นำมีบทบาทสำคัญในการทำให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความยั่งยืน

ทั้งนี้ ในการเลือกชุมชน เป็นการเลือกแบบเจาะจง โดยการมีส่วนร่วมของคณะผู้วิจัย ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสำนักงานเกษตรอำเภอ โดยมีชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 8 ชุมชน ได้แก่ 1) บ้านตะเคียน ตำบลตะเคียน อำเภอกาบเชิง 2) บ้านกู่ ตำบลโคกตะเคียน อำเภอกาบเชิง 3) บ้านกระดาด ตำบลโคกยาง อำเภอปราสาท 4) บ้านกันตวงระมวล ตำบลกันตวงระมวล อำเภอปราสาท 5) บ้านโซค ตำบลตาเบา อำเภอปราสาท 6) บ้านท่าสว่าง ตำบลบักได อำเภอพนมดงรัก 7) บ้านโคกยาว ตำบลโคกกลาง อำเภอพนมดงรัก และ 8) บ้านแสงทอง ตำบลบ้านจารย์ อำเภอสังขะ

2) เตรียมคนในชุมชนโดยให้ผู้นำชุมชนหรือผู้นำกลุ่มเป้าหมายดำเนินการรับสมัครและพิจารณาคัดเลือกอาสาสมัครจากแต่ละชุมชนเป้าหมาย ชุมชนละ 10-20 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 123 คน เข้าร่วมเป็นทีม นวัตกรรมชุมชน (Community Innovator) เพื่อเป็นแกนนำในการสร้างการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ โดยมีเกณฑ์ การคัดเข้า (inclusion criteria) ผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัยในชุมชน ดังนี้

- (1) เป็นผู้ที่มีความประสงค์ในการปลูกพืชสมุนไพรหรือการทำเกษตรในรูปแบบอื่น
- (2) สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 80 ของการดำเนินกิจกรรม)
- (3) สนใจและความสนใจในการเข้าร่วมโครงการ โดยยินยอมให้สอบถามข้อมูลส่วนบุคคล
- (4) มีทัศนคติในการเปิดรับการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองและชุมชน

เกณฑ์การคัดออก (Exclusion criteria) คือ ผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัยยุติการเข้าร่วมโครงการหรือย้ายถิ่นฐานระหว่างที่ดำเนินการศึกษา

3) เตรียมนวัตกรรม เทคโนโลยี หรือองค์ความรู้ที่พร้อมใช้และสามารถแก้ปัญหาหรือสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของชุมชน ได้แก่ พืชสมุนไพร ขมิ้นชัน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชสมุนไพร มาตรฐานพืชสมุนไพร การปลูกสมุนไพรภายใต้รูปแบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชสมุนไพร ห่วงโซ่การผลิต ปุ๋ย น้ำหมักชีวภาพ การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิต องค์กรแห่งการเรียนรู้ และชุมชนนวัตกรรม

4) เตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ ประเด็นในการประชุมกลุ่ม/เสวนา เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชสมุนไพร องค์กรแห่งการเรียนรู้ และชุมชนนวัตกรรม โดยมีผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ช่วยตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา คำถามและประเด็นต่างๆ ทั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล วิเคราะห์และสรุปผลของข้อมูลการวิจัยให้ชัดเจน และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าวิจัย ทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิจากการเก็บรวบรวมจากการสังเคราะห์เอกสารมารวบรวมให้เป็นระบบ โดยเชื่อมโยงและหาความสัมพันธ์ของข้อมูลมาทำการวิเคราะห์เชิงพรรณนาร่วมกับเอกสารแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5) การสร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนเป้าหมาย รวมทั้งสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยจัดประชุมหรือจัดเวทีชุมชนร่วมกับสมาชิกชุมชนเป้าหมาย และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างการรับรู้

Citation : อุบลวรรณ สุวรรณกุลสิทธิ์, ขนมนัฐชา กังวานศุภพันธ์, และ ธาณิณี มีเจริญ. (2568). การพัฒนาขมิ้นชันสู่มาตรฐานสินค้าเกษตรอย่าง

ครบวงจร : สร้างมูลค่าเพิ่มบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 297 – 314. <https://doi.org/10.14456/jlgsrru.2025.38>

สร้างการเข้าใจ สร้างการมีส่วนร่วม ในการสร้างเป้าหมายร่วม และวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามาตรฐานพืชสมุนไพรขึ้นชั้นตลอดห่วงโซ่การผลิตเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มบนฐานภูมิปัญญา และอัตลักษณ์ท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ รวมถึงดำเนินงานร่วมกันวางแผนในการดำเนินกิจกรรม และแผนบริหารความเสี่ยงของโครงการ ตั้งแต่การให้ข้อมูล การรับฟังความคิดเห็น การปรึกษาหารือ การสร้างความร่วมมือ การร่วมดำเนินการ และการร่วมติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล (Parinyasuthinan, 2018)

ขั้นตอนการดำเนินการ

การดำเนินการวิจัยเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัย คณะผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นเตรียมความพร้อมมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ นำมาใช้เพื่อคิดแก้ปัญหา เพื่อการทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ระบุปัญหาและกรอบของปัญหา และออกแบบกระบวนการดำเนินการของโครงการโดยประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization: LO) ร่วมกับแนวคิดการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) โดยวิธีการศึกษาอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมในทุกระดับจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และภาคีเครือข่ายในทุกภาคส่วน เพื่อสร้างแนวคิดองค์กรแห่ง การเรียนรู้ โดยสร้างและยกระดับการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ องค์ความรู้ ประสบการณ์ และทักษะร่วมกันกับสมาชิกชุมชนเป้าหมาย และถ่ายทอดและส่งต่อองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมให้กับชุมชนอื่นต่อไป โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1) การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ตามข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชสมุนไพร “ขมิ้นชัน” ให้กับชุมชนได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งเป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดการความรู้ตามข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชสมุนไพร มีการจัดกิจกรรมประชุมกลุ่มย่อย และอบรมเชิงปฏิบัติการ ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชสมุนไพร “ขมิ้นชัน” การพัฒนามาตรฐานพืชสมุนไพร “ขมิ้นชัน” ตลอดห่วงโซ่การผลิต และกระบวนการ วิธีการเครื่องมือในการจัดการความรู้ตามข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชสมุนไพร “ขมิ้นชัน”

2) การยกระดับมาตรฐานการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตพืชสมุนไพรตลอดห่วงโซ่บนฐานภูมิปัญญา และอัตลักษณ์ท้องถิ่น เพื่อให้ชุมชนสามารถพัฒนาระบบการผลิตไปสู่การรับรองมาตรฐาน GAP เพื่อราคาผลผลิตที่เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งเป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตตามข้อกำหนด การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชสมุนไพร ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การจัดการคุณภาพในกระบวนการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การจัดการคุณภาพในกระบวนการเก็บรักษา และการขนย้าย การบันทึกข้อมูลและการตามสอบ และการตรวจรับรองการผลิตระบบการจัดการคุณภาพ GAP และอินทรีย์ พืชสมุนไพร และและมาตรฐานพืชสมุนไพรแห่ง

ทั้งนี้ ในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 มุ่งเน้นประเด็นการจัดการความรู้ และยกระดับมาตรฐานการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตตามข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชสมุนไพรขมิ้นชัน

Citation : Suwannaputit, U., Kungwansupaphan, C., & Meecharoen, T. (2025). An Integrated Approach to Developing

Turmeric to Meet Agricultural Standards: Adding Value Through Local Wisdom in Surin Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 297 - 314. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.38>

ประกอบด้วย 8 ข้อกำหนดของสำนักมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ ได้แก่ 1) น้ำ 2) พื้นที่ปลูก 3) วัตถุอันตรายทางการเกษตร 4) การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว 5) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว 6) การพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูก และการเก็บรักษา 7) สุขลักษณะส่วนบุคคล และ 8) การบันทึกข้อมูลและการตามสอบ และมาตรฐานพืชสมุนไพรแห้ง

ขั้นตอนบทเรียน

1) จัดเวทีถอดบทเรียน โดยนำแนวทางที่ร่วมกันกำหนดเพื่อแก้ปัญหาการดำเนินการและเรียนรู้จากกระบวนการที่ทำในประเด็นก่อน ระหว่าง และหลังการดำเนินการจัดกิจกรรม โดยให้เกิดการสะท้อนกลับจาก นวัตกรรมชุมชน และข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

2) รวบรวมองค์ความรู้/นวัตกรรมต่าง ๆ ที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ โดยให้การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์ และแบบสังเกต นำมาจัดให้เป็นระบบเพื่อให้สามารถคืนความรู้สู่ชุมชน ถ่ายโอนความรู้ไปยังผู้อื่นและทำให้ความรู้สามารถเข้าถึงได้สำหรับผู้ที่ต้องการโดยจัดทำในรูปแบบคู่มือ/ชุดการเรียนรู้

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ตามข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชสมุนไพร “ขมิ้นชัน” ให้กับชุมชนท้องถิ่น

จากผลการศึกษาบริบทพื้นที่และศักยภาพทุนเดิมของชุมชนและผลการจัดเวทีชุมชนประชุมกับนวัตกรรมชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นำผลและข้อค้นพบที่ได้มาวิเคราะห์ช่องว่าง (Gap Analysis) โดยสร้างการมีส่วนร่วมให้ตัวแทนหน่วยงานเครือข่ายผู้มีส่วนได้เสียและชุมชนชุมชนร่วมกันกำหนดเป้าหมายที่ต้องการพัฒนาซึ่งเป็นกิจกรรมต้นน้ำของห่วงโซ่อุปทานพืชสมุนไพรขมิ้นชัน จังหวัดสุรินทร์ โดยเริ่มจากให้คนในพื้นที่มีความรู้และทักษะในการพัฒนาผลผลิตพืชสมุนไพรที่มีคุณภาพทั้งด้านปริมาณและคุณภาพสู่การเพิ่มมูลค่าเป็นผลิตภัณฑ์ตามอัตลักษณ์พื้นที่ และเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อเพิ่มศักยภาพออกสู่ตลาดภายนอก จากนั้นร่วมกันกำหนดหัวข้อที่สนใจและเป็นหัวข้อที่สำคัญที่จะเป็นแนวทางในการพัฒนาที่มุ่งตอบโจทย์เป้าหมาย ผนวกกับความรู้ ความเชี่ยวชาญหรือเทคโนโลยีของคนในพื้นที่ หรือที่นักวิจัยมีอยู่ และความรู้ ความเชี่ยวชาญหรือเทคโนโลยีของคนในพื้นที่ หรือที่ชุมชนมีอยู่ ซึ่งคณะผู้วิจัยจะได้นำผลในส่วนนี้ไปใช้ในการกำหนดและประเมินการเลือกใช้อำนาจความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมที่เหมาะสมในการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ตามข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชสมุนไพร “ขมิ้นชัน” ให้กับชุมชนท้องถิ่น โดยนำมาจัดกระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้ โดยใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Platform) พืชสมุนไพร “ขมิ้นชัน” ที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

จากการดำเนินการวิจัย ทำให้ได้รูปแบบการยกระดับมาตรฐานการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตพืชสมุนไพรขมิ้นชันตลอดห่วงโซ่บนฐานภูมิปัญญา และอัตลักษณ์ท้องถิ่น ซึ่งดัดแปลงจากการปฏิบัติทาง

Citation : อุบลวรรณ สุวรรณกุลสิทธิ์, ขนมนัธฐา กังวานศุภพันธ์, และ ธาณิณี มีเจริญ. (2568). การพัฒนาขมิ้นชันสู่มาตรฐานสินค้าเกษตรอย่าง

ครบวงจร : สร้างมูลค่าเพิ่มบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 297 – 314. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.38>

การเกษตรที่ดีสำหรับพืชสมุนไพร มกษ.3502-2561 และข้อมูลจากศูนย์วิจัยพืชสวนศรีสะเกษ กรมวิชาการเกษตร (Kongsawat, 2023) ผนวกกับการประยุกต์ใช้ภูมิรู้เดิมในพื้นที่ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการยกระดับมาตรฐานการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตพืชสมุนไพรขึ้น
ตลอดห่วงโซ่มูลฐานภูมิปัญญา และอัตลักษณ์ท้องถิ่น

จากภาพที่ 1 ในการยกระดับมาตรฐานการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตพืชสมุนไพรขึ้น
ตลอดห่วงโซ่ เพื่อให้ได้วัตถุดิบสมุนไพรที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน จากการที่กลุ่มเกษตรกรได้มาตรฐาน GAP
หรืออินทรีย์สำหรับพืชสมุนไพร โดยมีการจัดการใน 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. การจัดการให้น้ำและพื้นที่ปลูกปลอดภัย ประกอบด้วย น้ำ และพื้นที่ปลูก
2. การจัดการให้ผลผลิตปลอดภัย ประกอบด้วย วัตถุดิบทางการเกษตร การจัดการคุณภาพใน
กระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว และการพักผลผลิต
3. การจัดการให้ผู้ปลูกปลอดภัย ประกอบด้วย สุขลักษณะส่วนบุคคล และการบันทึกข้อมูลและการตาม
สอบ

นอกจากนี้ ปัจจัยของความสำเร็จในการยกระดับมาตรฐานการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตพืช
สมุนไพรขึ้นตลอดห่วงโซ่ ดังนี้

พื้นที่ : เป็นความรู้เกี่ยวกับชนิดดิน แหล่งน้ำ แนวทางการระบายน้ำ ปริมาณน้ำฝน ฤดูกาล ภัยแล้ง/น้ำ
ท่วม ทั้งนี้ พบว่า จังหวัดสุรินทร์ มีชั้นความเหมาะสมของดินในการปลูกขึ้นชั้นส่วนใหญ่เหมาะสมเล็กน้อย
จำนวน 907,735.6 ไร่ เหมาะสมปานกลาง จำนวน 649,330.9 ไร่ และเหมาะสมสูง จำนวน 56,463.83
(Kongsawat, 2023) ในขณะเดียวกันมีปัญหาภัยแล้งสลับน้ำท่วม ทำให้ในการปลูกขึ้นในพื้นที่เป้าหมาย
จึงมีการกำหนดพื้นที่ที่ไม่ขวางทางน้ำ และมีการยกแปลงขึ้นเพื่อระบายน้ำท่วมขัง

ไขมัน : เป็นความรู้เกี่ยวกับปัจจัยภายนอกที่อาจส่งผลกระทบต่อตลาดไขมันชั้น อาทิ ความต้องการไขมันชั้น ต้นทุน/มูลค่าสินค้า/ผลตอบแทน/ความยากง่าย ต้นทุนการขนส่ง มาตรฐานผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง การเพิ่มรายได้จากสิ่งเหลือใช้ทางการเกษตร ซึ่งแนวโน้มในอนาคต ไขมันชั้นจะปลูกเฉพาะที่ ตลาดต้องการไขมันชั้นที่มีสารสำคัญสูง ปลอดภัยจากสารพิษ ต้องการไขมันชั้นแห้ง สารสกัด และน้ำมันหอมระเหย จึงต้องมีการนำเทคโนโลยี และนวัตกรรม มาถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เกิดนวัตกรรมเชิงพื้นที่ (Kongsawat, 2023) และสร้างรายได้เพิ่มจากไขมันชั้น รวมถึงปรับเปลี่ยนสินค้าไขมันชั้นเดิมเพื่อสร้างสินค้าไขมันชั้นที่แตกต่าง

เกษตรกร : เป็นความรู้ถึงศักยภาพของเกษตรกรในการปลูกพืชสมุนไพรไขมันชั้น และสมุนไพรอื่น และกลุ่มเกษตรกร ได้แก่ การบริหารจัดการกลุ่ม และเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เกษตรกรเป้าหมายมีความรู้ในการปลูกพืชสมุนไพรไขมันชั้น สมุนไพรอื่น และการทำเกษตรปลอดภัย

ผลการยกระดับมาตรฐานการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตพืชสมุนไพรตลอดห่วงโซ่บนฐานภูมิปัญญา และอัตลักษณ์ท้องถิ่น

ผลการยกระดับมาตรฐานการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตพืชสมุนไพรตลอดห่วงโซ่บนฐานภูมิปัญญา และอัตลักษณ์ท้องถิ่น และการจัดกระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้ โดยใช้ LIP พืชสมุนไพร “ไขมันชั้น” ที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ ซึ่งนวัตกรรมชุมชนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ/ดำเนินการในกิจกรรมต่างๆ ตามข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชสมุนไพรไขมันชั้น ส่งผลให้

1) แปลงปลูกพืชสมุนไพร “ไขมันชั้น” ได้รับการรับรองแหล่งผลิตพืชสมุนไพรไขมันชั้น (GAP สำหรับพืชสมุนไพร) จำนวน 30 แปลง (13.43 ไร่) ซึ่งมีจำนวนมากที่สุดในจังหวัดอีสานใต้ และการผลิตพืชสมุนไพรอินทรีย์ (Organic Thailand) จำนวน 1 แปลง (0.23 ไร่)

2) ผลผลิตต่อไร่ของพืชสมุนไพร “ไขมันชั้น” เพิ่มขึ้น 2.28 เท่า ในฤดูกาลปลูก พ.ศ. 2566 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา

3) เกิดรูปแบบการผลิตพืชสมุนไพร “ไขมันชั้น” 3 รูปแบบ ที่เหมาะสมสำหรับบริบทการปลูกที่แตกต่างกัน ได้แก่ การผลิตสมุนไพรไขมันชั้นแปลงรวมแบบไม่มีโรงเรือน การผลิตสมุนไพรไขมันชั้นแปลงส่วนบุคคลแบบไม่มีโรงเรือน และการผลิตสมุนไพรไขมันชั้นแปลงส่วนบุคคลแบบมีโรงเรือน

4) เกิดการผลิตและพัฒนาหัวพันธุ์ไขมันชั้นพันธุ์ตรัง 1 เพื่อทำพันธุ์และจำหน่ายโดยนวัตกรรมชุมชนที่ใช้รูปแบบการผลิตสมุนไพรในโรงเรือน และการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชสมุนไพร มีรายได้จากการขายหัวพันธุ์ในฤดูกาลปลูกปี 2566 กิโลกรัมละ 30 บาท รวม 27,300 บาท

5) นวัตกรรมชุมชนที่ปลูกสมุนไพรผันตัวเป็นผู้รวบรวมสมุนไพรไขมันชั้นสดเพื่อนำมาแปรรูปขึ้นต้น ได้แก่ ไขมันชั้นแห้ง และไขมันชั้นผง สมุนไพรอื่น ๆ และผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่เกี่ยวข้องเนื่องในพื้นที่การเรียนรู้และจำหน่ายให้กับโรงงานยา และลูกค้าทั้งภายในและนอกพื้นที่ สร้างรายได้เพิ่มขึ้น 92,400 บาท

Citation : อุบลวรรณ สุวรรณกุลสิทธิ์, ชนม์ธรรษา กังวานศุภพันธ์, และ ธาธิณี มีเจริญ. (2568). การพัฒนาไขมันชั้นสู่มาตรฐานสินค้าเกษตรอย่าง

ครบวงจร : สร้างมูลค่าเพิ่มบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 297 – 314. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.38>

6) นวัตกรรมชุมชนต่อยอดการใช้ประโยชน์จากขมิ้นชันที่ไม่ได้คุณภาพ เช่น เป็นเชื้อรา ฝ่อ เนื่องจากน้ำขังในแปลงหรือสภาพอากาศที่ร้อนมากเกินไป โดยนำมาเป็นวัตถุดิบในการย้อมเส้นไหมสีธรรมชาติ ซึ่งให้สีเหลืองที่สด และติดทน โดยไม่ต้องนำไปผสมวัตถุดิบอื่นเพื่อให้ได้สีเหลืองในเฉดสีที่ต้องการ ลดต้นทุนจากการใช้สีเคมีและของเสียจากขมิ้นชัน สร้างอัตลักษณ์เพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าไหมจังหวัดสุรินทร์ และทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น 35,000 บาท ในช่วงเวลา 4 เดือนหลังการเริ่มผลิต

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การอภิปรายผลการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ตามข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชสมุนไพร “ขมิ้นชัน” ให้กับชุมชนท้องถิ่น

จากผลการวิจัย ทำให้เกิดรูปแบบการจัดการความรู้ตามข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชสมุนไพร “ขมิ้นชัน” โดยมีการจัดการใน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ การจัดการให้พื้นที่ปลูกปลอดภัย การจัดการให้ผลผลิตปลอดภัย และการจัดการผู้ปลูกปลอดภัย อาจเนื่องจากเกษตรกรได้รับการพัฒนาความรู้ ทักษะ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างพื้นที่เกี่ยวกับการพัฒนามาตรฐานพืชสมุนไพร “ขมิ้นชัน” ตลอดห่วงโซ่การผลิต ผ่านกระบวนการ วิธีการ เครื่องมือในการจัดการความรู้ตามข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชสมุนไพร “ขมิ้นชัน” อย่างต่อเนื่อง จึงทำให้เกิดเป็นรูปแบบการจัดการความรู้ตามข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชสมุนไพร “ขมิ้นชัน” ที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ และเกษตรกรเป้าหมาย สอดคล้องกับ Suriyawattayavech (2019) ที่อธิบายว่าการจะทำให้การพัฒนาสมุนไพรมีประสิทธิภาพนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายๆ ฝ่ายร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาทรัพยากรบุคคล โดยเพิ่มจำนวนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับสมุนไพรไทย และเภสัชกรแผนไทย รวมทั้งการให้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับสมุนไพรไทยกับผู้ใช้ เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการใช้ผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรไทยโดยห่วงโซ่คุณค่าด้านต้นน้ำ (ผู้ผลิต ผู้เก็บ ผู้รวบรวม) ของพืชสมุนไพรในปัจจุบัน มีลักษณะที่ยังไม่เป็นระเบียบแบบแผน โดยในด้านปลายน้ำ (ผู้ผลิต และร้านค้าส่ง/ร้านค้าปลีก) จะมีระเบียบแบบแผนที่ดีกว่า รวมทั้งยังมีความร่วมมือกันในห่วงโซ่คุณค่าแนวตั้ง (Vertical integration) ที่ค่อนข้างน้อย และแทบจะไม่มีความร่วมมือระหว่างกันเลยในห่วงโซ่คุณค่าแนวนอน

การอภิปรายผลการยกระดับมาตรฐานการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตพืชสมุนไพรตลอดห่วงโซ่บนฐานภูมิปัญญา และอัตลักษณ์ท้องถิ่น

จากผลการวิจัยทำให้ได้แปลงปลูกพืชสมุนไพร “ขมิ้นชัน” ได้รับการรับรองแหล่งผลิตพืชสมุนไพร ขมิ้นชัน (GAP สำหรับพืชสมุนไพร) จำนวน 30 แปลง (13.43 ไร่) ซึ่งมีจำนวนมากที่สุดในจังหวัดอีสานใต้ และ การผลิตพืชสมุนไพรอินทรีย์ (Organic Thailand) จำนวน 1 แปลง (0.23 ไร่) ผลผลิตต่อไร่ของพืชสมุนไพร “ขมิ้นชัน” เพิ่มขึ้น 2.28 เท่า ในฤดูกาลปลูก พ.ศ. 2566 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา อาจเป็นเพราะการใช้รูปแบบการจัดการความรู้ตามข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชสมุนไพร “ขมิ้นชัน”

Citation : Suwannaputit, U., Kungwansupaphan, C., & Meecharoen, T. (2025). An Integrated Approach to Developing

Turmeric to Meet Agricultural Standards: Adding Value Through Local Wisdom in Surin Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 297 - 314. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.38>

ที่เกษตรกรได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกกระบวนการผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตตามข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชสมุนไพร ทำให้เกษตรกรเกิดความรู้ความเข้าใจ มีการฝึกทักษะ ที่ทำให้เกษตรกรสามารถจัดการให้พื้นที่ปลูกปลอดภัย จัดการให้ผลผลิตปลอดภัย และจัดการผู้ปลูกปลอดภัย ตามข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชสมุนไพร สอดคล้องกับผลการศึกษาค้นคว้าได้ในการผลิตขึ้นชั้นตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ของเกษตรกร อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง ของ Sangkhachorn, Treewankul, & Sukprasert (2021) พบว่า เกษตรกรมีความรู้ระดับมากเกี่ยวกับการผลิตขึ้นชั้นตามมาตรฐาน GAP โดยมีคะแนนเฉลี่ย 11.01 คะแนน และเห็นด้วยระดับมากเกี่ยวกับการผลิตขึ้นชั้นตามมาตรฐาน GAP (ค่าเฉลี่ย 2.66) เกษตรกรร้อยละ 85.6 ผลิตขึ้นชั้นตามมาตรฐาน GAP โดยปฏิบัติ 8-15 ข้อ จาก 23 ข้อ ซึ่งมีความเป็นไปได้ระดับปานกลางที่เกษตรกรจะผลิตขึ้นชั้นตามมาตรฐาน GAP และผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตขึ้นชั้นตามมาตรฐาน GAP ($P < 0.01$) การใช้ปุ๋ยในการปลูกขึ้นชั้น ($P < 0.01$) และการป้องกันกำจัดศัตรูพืช ($P < 0.05$) มีความสัมพันธ์กับความเป็นไปได้ในการผลิตขึ้นชั้นตามมาตรฐาน GAP อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรสนับสนุนให้เกษตรกรปฏิบัติตามมาตรฐาน GAP ในการผลิตขึ้นชั้นให้ครบทุกข้อกำหนด เพื่อขอ การรับรองมาตรฐาน GAP นอกจากนี้เกษตรกรที่เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการแบ่งความรับผิดชอบ ช่วยกันคัดสรรขึ้นชั้นพันธุ์ที่มีจำนวนสารเคอร์คิวมินอยด์ในปริมาณที่สูง ช่วยกันป้องกันไม่ให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบกันด้วยการกำหนดราคาผลิตภัณฑ์ และการจำหน่ายผลผลิตให้แก่ผู้รับซื้อ และการสร้างช่องทางการจำหน่ายด้วยการขาย และแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่ายเป็นเครื่องอุปโภค บริโภคในครัวเรือน โดยหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่จะต้องให้การช่วยเหลือด้านต่าง ๆ การกำหนดนโยบายของภาครัฐ และปกครองท้องถิ่น เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน และผลักดันให้เกิดภาคีในการจำหน่ายสินค้า ลดช่องว่างทางการตลาดที่ผู้ขาย (Krajangjaeng & Srisuk, 2022) ทั้งนี้ งานวิจัยมีระยะเวลา 1 ปี จึงเป็นข้อจำกัดในด้านระยะเวลา เนื่องจากขึ้นชั้นใช้เวลาอย่างน้อย 9 เดือน ในการปลูกจนถึงเก็บเกี่ยว จึงต้องมีการวางแผนการดำเนินงาน และแผนในการบริหารความเสี่ยงซึ่งอาจเกิดจากภัยธรรมชาติ และโรค

ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

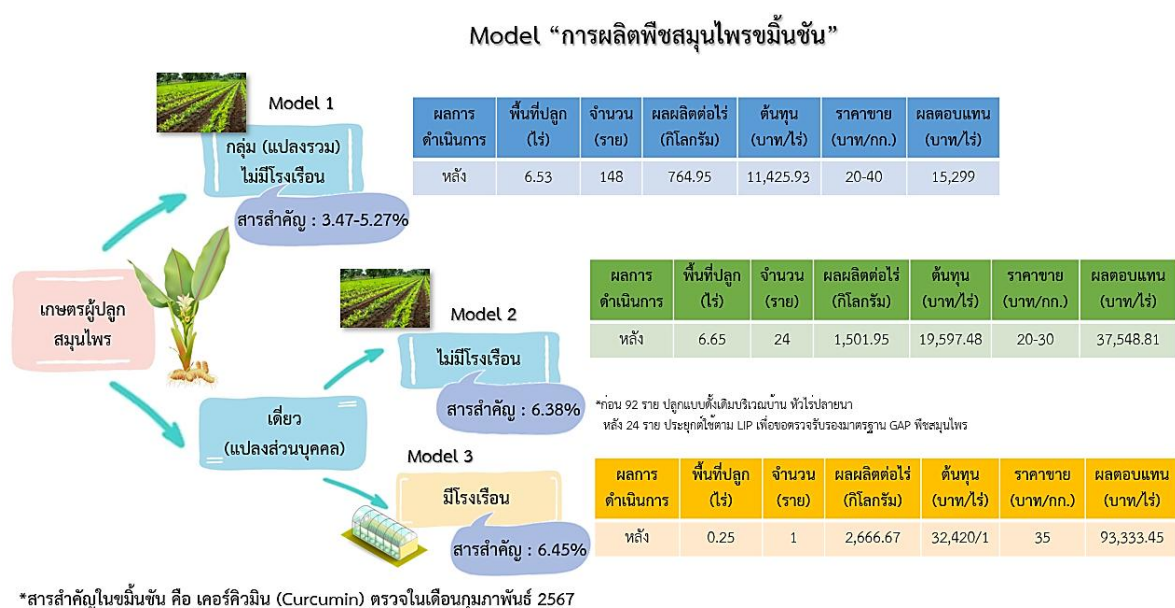
การพัฒนารูปแบบในการสร้างนวัตกรรมชุมชนพืชสมุนไพร “ขึ้นชั้น” จังหวัดสุรินทร์ ที่ผ่านการถ่ายทอดและประยุกต์ใช้จริงในพื้นที่ชุมชนนวัตกรรม จากการถอดบทเรียนเป็นชุดองค์ความรู้พร้อมใช้จากการจัดการความรู้พืชสมุนไพร “ขึ้นชั้น” ประกอบด้วย 1) การพัฒนาและยกระดับพืชสมุนไพร “ขึ้นชั้น” ตลอดห่วงโซ่อุปทาน และ 2) กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน คณะผู้วิจัยพบว่า ในการนำเทคโนโลยีพร้อมใช้ที่เหมาะสมด้านกระบวนการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชสมุนไพร ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : การปฏิบัติทางการเกษตรที่

Citation : อุบลวรรณ สุวรรณกุลทิพย์, ชนมนัสสุชา กังวานศุภพันธ์, และ ธาณิณี มีเจริญ. (2568). การพัฒนาขึ้นชั้นสู่มาตรฐานสินค้าเกษตรอย่าง

ครบวงจร : สร้างมูลค่าเพิ่มบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 297 – 314. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.38>

ดีสำหรับพืชสมุนไพร ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 หมายเลข มกษ. 3502 - 2561 ครอบคลุมข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับการผลิตพืชสมุนไพร ทุกขั้นตอนของกระบวนการผลิตในแปลงปลูกถึงการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ซึ่งมีการบรรจุและ/หรือรวบรวมผลิตผลเพื่อจำหน่าย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้วัตถุดิบพืชสมุนไพรที่มีคุณภาพและปลอดภัย เหมาะสมสำหรับแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพร โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม สุขภาพ ความปลอดภัย และสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงาน มาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ครอบคลุมการผลิตวัตถุดิบพืชสมุนไพรที่จำหน่ายในรูปผลิตผลสด และพืชสมุนไพรที่ผ่านการลดความชื้น เทคโนโลยีพร้อมใช้ที่เหมาะสมด้านกระบวนการบริหารจัดการแปลงสมุนไพรเข้มข้น และระบบการผลิตสมุนไพรเข้มข้นในโรงเรือน ทำให้เกิด รูปแบบ “การผลิตพืชสมุนไพรเข้มข้น” 3 รูปแบบ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบการผลิตพืชสมุนไพรเข้มข้นในบริบทจังหวัดสุรินทร์

1. การผลิตโดยกลุ่มในแปลงรวมแบบไม่มีโรงเรือน เหมาะสำหรับบริบทพื้นที่ที่มีที่สาธารณะที่ยังไม่ถูกนำมาใช้ประโยชน์ โดยเกษตรกรที่ไม่มีที่ดินทำกิน และมีการรวมกลุ่มในพื้นที่ ต้นทุนน้อยเนื่องจากสามารถระดมทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่มาใช้ประโยชน์
2. การผลิตในแปลงส่วนบุคคลแบบไม่มีโรงเรือน เหมาะสำหรับเกษตรกรที่มีที่ดินทำกินที่แยกจากตัวบ้าน ต้นทุนน้อยเนื่องจากสามารถระดมทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่มาใช้ประโยชน์
3. การผลิตในแปลงส่วนบุคคลแบบมีโรงเรือน เหมาะสำหรับเกษตรกรที่มีที่ดินทำกินและสามารถลงทุนสร้างโรงเรือนได้ โดยรูปแบบที่ 3 จะใช้ต้นทุนมากกว่า 2 รูปแบบแรก แต่ให้ผลผลิตต่อไร่สูงกว่า (ทำน้อยได้มาก) และยังเหมาะสำหรับเกษตรกรที่ต้องการผลิตหัวพันธุ์ขมิ้นชัน

โดยในพื้นที่เป้าหมายที่ผ่านมาไม่เคยมีการผลิตสมุนไพรเข้มข้นในรูปแบบแปลงรวมแบบไม่มีโรงเรือน และการผลิตในแปลงส่วนบุคคลแบบมีโรงเรือน ดังนั้นองค์ความรู้ใหม่นี้จะทำให้นักวิชาการ และเกษตรกร

Citation : Suwannaputit, U., Kungwansupaphan, C., & Meecharoen, T. (2025). An Integrated Approach to Developing

Turmeric to Meet Agricultural Standards: Adding Value Through Local Wisdom in Surin Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 297 - 314. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.38>

สามารถเลือกรูปแบบการผลิตที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ เงินทุน และความต้องการของตลาดได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการทำข้อตกลงความร่วมมือหรือความเข้าใจร่วมกัน และจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ตลอดจนกิจกรรมการเรียนรู้แบบเพื่อนต่อเพื่อน (Peer-to-Peer) เพื่อให้แน่ใจว่าหน่วยงานพันธมิตรในการส่งมอบสามารถดำเนินกิจกรรมและผลลัพธ์ต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีกลยุทธ์การถอนตัวออกพื้นที่ (Exit Strategy) ดังนี้ 1) ผลักดันเรื่องสมุนไพร และเกษตรมูลค่าสูงในแผนพัฒนาจังหวัด สุรินทร์ ปี 2568 และโครงการของหน่วยงานภาคีเครือข่าย อาทิ สำนักงานเกษตรจังหวัด สภาเกษตรกร จังหวัดสุรินทร์ และแผนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง และยั่งยืน 2) สร้างนวัตกรรมชุมชนให้พร้อมรับ ปรับใช้ ต่อยอด รวมถึงส่งเสริมนวัตกรรมที่มีศักยภาพให้เป็นนายสถานมีความรู้ ทักษะ เข้าใจ ในทุกระบวนการตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ของพืชสมุนไพรเข้มข้น จะทำให้เกิดชุมชนพึ่งพาตนเอง อย่างยั่งยืน 3) เชื่อมโยงและสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายตลอดห่วงโซ่อุปทานพืชสมุนไพร “เข้มข้น” ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และการจัดกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่องโดยเครือข่ายนวัตกรรมจะทำให้เกิดการติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนเรียนรู้ กิจกรรมทางเศรษฐกิจ/สังคม อย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน และ 4) เชื่อมโยงช่องทางตลาด และทำให้เกิดการขับเคลื่อนงานสมุนไพรในจังหวัดสุรินทร์ในวงกว้างไปยังผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และผู้ที่สนใจเกี่ยวกับสมุนไพร โดยเฉพาะเข้มข้น นอกจากนี้เป็นการสร้างประสบการณ์และแรงจูงใจให้กับนวัตกรรม/นายสถานให้มีการขับเคลื่อนงานสมุนไพรเข้มข้นอย่างต่อเนื่อง รวมถึงรักษาคุณภาพ การดำเนินตลอดห่วงโซ่ โดยใช้การตลาดนำการผลิตจะทำให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

ทั้งนี้ การขยายผลการวิจัยโดยภาคร่วมดำเนินงาน ได้แก่ นวัตกรรมชุมชน ผู้นำชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เกษตรตำบล เกษตรอำเภอ ผู้ประกอบการในพื้นที่และเครือข่าย ได้มีการวางแผนการปรับปรุงพัฒนาการผลิตเข้มข้นตั้งแต่ต้นน้ำ เชื่อมโยงกลางน้ำ และปลายน้ำ เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในจังหวัดสุรินทร์จากเข้มข้นอย่างยั่งยืน ทั้งในแนวคิด และแนวนอนในระดับต้นน้ำ ดังนี้

การขยายผลในแนวคิด : เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันโดยดำเนินกิจกรรมที่ครอบคลุมและครบวงจร ลดต้นทุนการดำเนินงาน เนื่องจากเป็นวัตถุดิบในพื้นที่ ดำเนินการโดยการขยายพื้นที่ปลูกในพื้นที่สวนครัว/เอกชน โคกหนองนา และนวัตกรรมที่มีศักยภาพในการเป็นผู้รวบรวมผลผลิตสด นำมาแปรรูปเป็นเข้มข้นแห้ง และผง เพื่อจำหน่ายต่อไป โดยมีตลาดรับซื้อที่แน่นอน 3 ระดับ (ตลาดชุมชน ตลาดในจังหวัด และตลาดนอกพื้นที่)

การขยายผลในแนวนอน : เพื่อเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาดพืชสมุนไพร ขยายฐานลูกค้า และทำให้เกิดการประหยัดต่อขนาด และเกิดความร่วมมือระหว่างเครือข่าย ดำเนินการโดยนำต้นแบบการพัฒนามาตรฐาน

Citation : อุบลวรรณ สุวรรณกุลสิทธิ์, ขนมนัฐชา กังวานศุภพันธ์, และ ธาณิณี มีเจริญ. (2568). การพัฒนาเข้มข้นสู่มาตรฐานสินค้าเกษตรอย่าง

ครบวงจร : สร้างมูลค่าเพิ่มบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 297 – 314. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.38>

พืชสมุนไพร “ขมิ้นชัน” ตลอดห่วงโซ่การผลิต ไปปรับใช้กับสมุนไพรอื่น โดยเฉพาะสมุนไพรประเภทหัว
ได้แก่ ไพล วาน

เอกสารอ้างอิง (References)

- Chokwiwatthan, W. (2004). Quality of herbal medicines. *Journal of Thai Traditional and Alternative Medicine*, 2(2), 84–91.
- Department of International Trade Promotion. (2022). *Herbal products factsheet for March (January–March 2022)*. <https://www.ditp.go.th/post/23802>
- Kongsawat, P. (2023). *Good agricultural practices for herbal plants: “Turmeric” (Curcuma longa)*. Sisaket Horticultural Research Center.
- Krajangjaeng, B., & Srisuk, N. (2022). Marketing mechanisms of Siam red turmeric: A case study of the community enterprise group in Khao Chakan District, Sa Kaeo Province. *Journal of Nakhon Lampang Buddhist College*, 11(1), 71–87.
- Leekaew, P. (2018). Herb-drug interactions of turmeric (*Curcuma longa* Linn.). *Newsletter of Herbal Information*, 35(2), 3–15.
- Ministry of Agriculture and Cooperatives. (2021). *Guidelines for promoting appropriate agriculture based on the AGRI-MAP proactive agricultural database: Surin Province*. <http://www.ddd.go.th/Agri-Map/Data/NE/srn.pdf>
- National Bureau of Agricultural Commodity and Food Standards. (2019). *Good agricultural practices for herbal plants (TAS 3502-2018)*. Ministry of Agriculture and Cooperatives.
- National Herbal Policy Committee. (2023). *The 2nd national herbal action plan B.E. 2566–2570 (2023–2027)*. Division of Herbal Medicine for Economy, Department of Thai Traditional and Alternative Medicine, Ministry of Public Health.
- Parinyasuthinan, U. (2018). *Community development*. Chulalongkorn University.
- Parthasarthy, U., Johny, A. K., Jayarajan, K., & Parthasarthy, V. A. (2007). Site suitability for turmeric production in India: A GIS interpretation. *Natural Product Radiance*, 6(2), 142–147.
- Praditha, V. S., & Lubis, M. (2024). A theoretical literature review on knowledge management framework. In *Proceedings of the 6th International Conference on Computing and Applied Informatics 2022* (pp. 1–7). Medan, Indonesia.

- Pridakorn, P., & Sitthileart, T. (2021). Research strategies for turmeric (*Curcuma longa*). *Academic Journal of the Association of Private Higher Education Institutions of Thailand (APHEIT)*, 27(1), 63–80.
- Sangkhachorn, M., Treewankul, P., & Sukprasert, P. (2021). Feasibility of turmeric (*Curcuma longa*) production according to good agricultural practices (GAP) standards by farmers in Pa Phayom District, Phatthalung Province. *Journal of Agricultural Science*, 52(2), 107–117.
- Suriyawittayavech, C. (2019). From the 20-year national strategy to the national master plan on the development of Thai herbs through the integration of agricultural education. *Journal of Industrial Education*, 18(1), 240–250.

Citation : อุบลวรรณ สุวรรณกุลสิทธิ์, ขนมนัฐชา กังวานศุภพันธ์, และ ธาธิณี มีเจริญ. (2568). การพัฒนาขมิ้นชันสู่มาตรฐานสินค้าเกษตรอย่าง

ครบวงจร : สร้างมูลค่าเพิ่มบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 9(2), 297 – 314. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.38>

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอกของการพัฒนาครู
ด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษา
Environmental Analysis of Teacher Development for Competency Based
Learning in Secondary School

ทัศนีย์ วิจิตรพัฒนะ^{1*}, ปกรณ์ ประจันบาน², อนุชา กอนพวง³, และ ณัฐกานต์ ประจันบาน⁴
Thatsanee Wijitpattana^{1*}, Pakorn Prachanban², Anucha Kornpuang³, and
Nattakarn Prachanban⁴

¹⁻⁴หลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร; Doctor of Education Program
Department of Educational Administration Naresuan University, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : thatsaneew65@nu.ac.th

DOI : 10.14456/jlgisrru.2025.39

Received : May 9, 2025; Revised : May 25, 2025; Accepted : May 30, 2025

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (จุดแข็ง จุดอ่อน) และสภาพแวดล้อมภายนอก (โอกาส อุปสรรค) ของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา วิธีดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน จุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weakness) ของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษา และขั้นที่ 2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก โอกาส และอุปสรรคของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนรายวิชาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (IS) โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ จำนวน 197 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนี PNI_{modified}

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพแวดล้อมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษาซึ่งมีองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการบริหารหลักสูตร 2) ด้านการออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ 3) ด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก 4) ด้านการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ และ 5) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ พบว่า จุดแข็ง จำนวน 24 ประเด็น จุดแข็งสูงสุด ได้แก่ การใช้สื่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการผลิตสื่อ/นวัตกรรมเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้

Citation : Wijitpattana, T., Prachanban, P., Kornpuang, A., & Prachanban, N. (2025). Environmental Analysis of Teacher

Development for Competency Based Learning in Secondary School. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 315 - 330. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.39>

($PNI_{modified} = 0.178$) รองลงมา คือ การนำผลการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนมาใช้ในการพัฒนาสมรรถนะ ($PNI_{modified} = 0.168$) จุดอ่อนการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ จำนวน 17 ประเด็น จุดอ่อนสูงสุด ได้แก่ การใช้สถานประกอบการหรือสถานที่สำหรับฝึกประสบการณ์จริงทางวิชาชีพให้แก่ผู้เรียน ($PNI_{modified} = 0.263$) รองลงมา คือ ความสามารถในการสร้างและนำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม ($PNI_{modified} = 0.223$) โอกาส จำนวน 3 ประเด็น คือ 1) ด้านสังคมและวัฒนธรรม (Socio-cultural) คือ ระบบการศึกษามุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริงได้ 2) ด้านเทคโนโลยี (Technological) คือ สื่อเทคโนโลยีมีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน และ 3) ด้านการเมืองและกฎหมาย (Political and legal) คือ การเมืองและกฎหมายมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาครู การเมืองและกฎหมายมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาครู และการจัดการเรียนรู้ อุปสรรค จำนวน 1 ประเด็น คือ ด้านเศรษฐกิจ คือ การจัดสรรงบประมาณสำหรับสถานศึกษา ไม่เพียงพอในการบริหารจัดการ สภาพเศรษฐกิจความพร้อมของครอบครัวนักเรียน

คำสำคัญ (Keywords) : การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม, การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ, โรงเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

The purpose of this research was to analyze the internal environment (strengths and weaknesses) and external environment (opportunities and threats) of teacher development for competency-based learning in secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office. The research was conducted in two phases. The first phase involved analyzing the internal environment (strengths and weaknesses) of teacher development in competency-based learning management. The second phase focused on analyzing the external environment (opportunities and threats) affecting teacher development in the same context. The sample group consisted of 197 participants, including school administrators and teachers of the Independent Study (IS) subject in schools under the Phetchabun Secondary Educational Service Area Office, selected through purposive sampling and 5 educational experts. The research instruments were questionnaires and interview forms. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and the $PNI_{modified}$ index.

The research findings revealed that: 1) The environmental assessment of teacher development for competency-based learning in secondary schools consisted of five components: 1) school curriculum development and management, 2) competency-based learning design, 3) active competency-based learning management, 4) utilization and

development of innovative technology media and learning resources for competency-based learning management, and 5) competency-based learning assessment. The analysis identified 24 strengths, with the highest strengths being the use of computer technology in producing media/innovations to enhance learning management ($PNI_{modified} = 0.178$), followed by using student learning assessment results to develop competencies ($PNI_{modified} = 0.168$). The study found 17 weaknesses, with the most significant being the utilization of workplaces or venues for students' real professional experiences ($PNI_{modified} = 0.263$), followed by the ability to create and appropriately implement measurement and evaluation tools ($PNI_{modified} = 0.223$). Three opportunities were identified: 1) Socio-cultural aspects: the educational system aims to develop students with 21st century skills applicable in real situations; 2) Technological aspects: media technology is essential for improving learning management quality to develop learners; and 3) Political and legal aspects: politics and legislation play vital roles in teacher development and learning management. One threat was identified in the economic domain: insufficient budget allocation for educational institutions and economic constraints affecting student families' readiness.

Keywords : Environmental Analysis, Competency-based Learning, Secondary school

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ สังคม และสถานการณ์ต่าง ๆ ส่งผลให้ทุกประเทศทั่วโลกกำหนดทิศทางในการผลิตกำลังคนในประเทศให้มีทักษะและสมรรถนะสูง มีความสามารถเฉพาะทางมากขึ้น การจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับทิศทางการผลิตและการพัฒนา กำลังคนดังกล่าว ดังที่แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 มุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ได้ทั้งความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศท่ามกลางกระแสของการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ประเทศไทยได้จัดโครงสร้างพื้นฐานและความก้าวหน้าในด้านการเข้าถึงการศึกษาในระดับอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษา แต่ยังคงพบว่ามีนักเรียนจำนวนมากไม่มีทักษะพื้นฐาน จากผลการประเมินต่าง ๆ และอัตราส่วนของนักเรียนที่ขาดทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานและการดำเนินชีวิตในโลกที่มีความเปลี่ยนแปลงในอนาคต การปรับปรุงระบบการศึกษาและการพัฒนาทักษะมีส่วนสำคัญที่จะทำให้ไทยบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดเป้าประสงค์เชิงกลยุทธ์ของกลยุทธ์ที่ 3 ยุกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 กำหนดไว้ว่าผู้เรียนทุกช่วงวัยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับการศึกษาที่มี

Citation : Wijitpattana, T., Prachanban, P., Kornpuang, A., & Prachanban, N. (2025). Environmental Analysis of Teacher

Development for Competency Based Learning in Secondary School. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 315 - 330. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.39>

คุณภาพ ตามมาตรฐานสอดคล้องกับศักยภาพ ให้เป็นผู้มีสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และสถานศึกษาสามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และมีระบบการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (Assessment for Learning) ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ยืดหยุ่นตอบสนองต่อความถนัดและความสนใจของผู้เรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เป็นรายบุคคล (Personalized Learning)

การเรียนรู้ฐานสมรรถนะมีความแตกต่างจากการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบเดิมเป็นอย่างมาก เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ (Competency-Based learning) เป็นการเรียนการสอนที่มีเป้าหมายคือสมรรถนะ เป็นกรอบในการจัดการเรียนการสอน มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน แก้ปัญหา และการใช้ชีวิตเป็น การเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน มีลักษณะสำคัญ ดังนี้ 1) การเรียนการสอนที่มีจุดประสงค์ การเรียนรู้ฐานสมรรถนะเป็นเป้าหมาย 2) การเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง 3) การเรียนการสอนเน้น การปฏิบัติ 4) การเรียนการสอนที่มีการบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ 5) ผู้เรียนสามารถใช้เวลาในการเรียนรู้ และ 6) การให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียนเพื่อการปรับปรุงพัฒนา (คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา , 2562)

ครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมให้นักเรียนมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต คุณภาพของครูเป็น ปัจจัยที่มีความสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้มีข้อค้นพบจากงานวิจัยหลายฉบับ ของกลุ่มประเทศองค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ที่พบว่านักเรียนที่มีโอกาสได้ เรียนกับครูที่สอนเก่งจะมีพัฒนาการที่ก้าวหน้ามากกว่านักเรียนที่เรียนกับครูที่สอนไม่เก่งถึง 3 เท่า (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556) การพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ฐาน สมรรถนะเป็นการพัฒนาวิชาชีพครู ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและสอดคล้องกับ แนวโน้มของการปฏิรูปการศึกษาทั่วโลก (โกศล ภูศรี, 2554) สอดคล้องกับแนวคิดครูยุคใหม่สู่การจัดการ เรียนรู้ฐานสมรรถนะ สิ่งที่เป็นแรงกดดันที่ต้องเปลี่ยน คือ การพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนการสอนฐาน สมรรถนะ พัฒนาการวัดประเมินผลการเรียนรู้ที่นำไปประยุกต์ใช้ การคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา มากกว่าการวัดความจำ จากการศึกษาพบว่า ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ของครูในการจัดการเรียนรู้ฐาน สมรรถนะด้านการออกแบบการเรียนการสอน ครูยังขาดความชำนาญ ความมั่นใจ ไม่เข้าใจคำอธิบาย สมรรถนะ และการนำกรอบสมรรถนะไปใช้ในการออกแบบการเรียนการสอน ด้านเวลาในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนไม่พอเพราะมีกิจกรรมหลากหลายมากขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะ ด้านการบริหาร จัดการชั้นเรียน ด้านการบริหารจัดการเวลาในการทำงานของครู ครูมีภาระมากขึ้น ไม่มีเวลาในการเตรียม สมรรถนะและแผนการจัดการเรียนรู้เน้นสมรรถนะ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) การส่งเสริม ให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้เน้นสมรรถนะให้แก่ผู้เรียนได้จึงต้องอาศัยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ครูผู้สอนมีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้จนบรรลุเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ฐาน

Citation : ทศนีย์ วิจิตรพัฒน, ปกรณ์ ประจันบาน, อนุชา กอนพวง, และ ณัฐกานต์ ประจันบาน. (2568). การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน

และสภาพแวดล้อมภายนอกของการพัฒนาครู ด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษา. วารสารการบริหารการ ปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 315 – 330. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.39>

สมรรถนะได้ และในการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ มีข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้บริหารที่เกี่ยวข้องในประเด็นการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกรวมทั้งการพัฒนาความรู้ และสมรรถนะด้านเนื้อหาสาระที่สอน ศาสตร์การสอน การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการเรียนรู้และการสอน การพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และด้านบทบาทใหม่ของครูในยุคใหม่ และสถานศึกษาควรมีการจัดระบบและวิธีการพัฒนาครูในสถานศึกษา ให้มีการเรียนรู้ร่วมกัน มีการพัฒนาตนเองและวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563)

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของปัญหาที่จะต้องศึกษาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ข้อมูลจากการวิจัยถือเป็นข้อมูลสำคัญในการนำมาใช้ในการกำหนดแผนงานที่สอดคล้องกับความต้องการของครูผู้สอน และสถานศึกษา และกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (จุดแข็ง จุดอ่อน) และสภาพแวดล้อมภายนอก (โอกาส อุปสรรค) การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 4 ประเด็นหลัก ดังนี้

1) การบริหารเชิงกลยุทธ์ คือ กระบวนการวางแผน กำหนดทิศทางการทำงานจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมขององค์การในการ วิเคราะห์สภาพแวดล้อม เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย (1) สภาพแวดล้อมทั่วไปทางสังคม (2) สภาพแวดล้อมเฉพาะของงาน และปัจจัยภายใน นั่นคือ การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค (Hunger and Wheelen, 1998)

2) การพัฒนาครู เป็นกระบวนการพัฒนาเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และความสามารถในการปฏิบัติงานในหน้าที่สูงขึ้น ในการวิจัยนี้ใช้กรอบการพัฒนาครูตามสมรรถนะประจำสายงาน สมรรถนะที่ 1 การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

3) การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เป็นระบบการสอน การประเมิน การให้ระดับคะแนน (Grading) และการรายงานทางการศึกษาที่อยู่บนฐานการแสดงผลงานของนักเรียนที่ได้เรียนความรู้และทักษะต่าง ๆ ตามเกณฑ์และมาตรฐานที่กำหนด ระบบฐานสมรรถนะใช้มาตรฐานการเรียนรู้ของรัฐบาลกำหนดความคาดหวังทางวิชาการและนิยาม เป้าหมายทั่วไปของการเรียนรู้ฐานสมรรถนะคือเพื่อให้มั่นใจว่าผู้เรียนจะได้รับความรู้

Citation : Wijitpattana, T., Prachanban, P., Kornpuang, A., & Prachanban, N. (2025). Environmental Analysis of Teacher

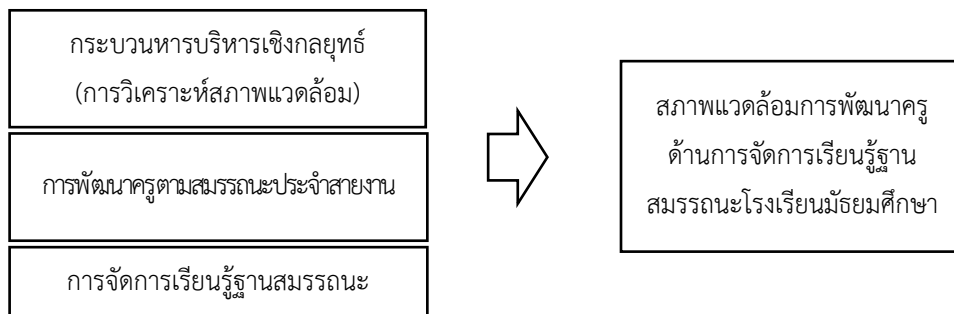

Development for Competency Based Learning in Secondary School. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 315 - 330. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.39>

และทักษะที่ถือว่าสำคัญต่อความสำเร็จในโรงเรียน การศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาการประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตเมื่อเติบโตใหญ่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2566)

4) การประเมินความต้องการจำเป็น เป็นกระบวนการที่เป็นระบบซึ่งใช้เพื่อกำหนดระหว่างสภาพที่มุ่งหวังกับสภาพที่เป็นอยู่จริง โดยขั้นตอนการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น ประกอบด้วย (1) การกำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น (2) การกำหนดคำถามและขอบเขตของการประเมินความต้องการจำเป็น และ (3) กำหนดกรอบการประเมินความต้องการจำเป็น (สุวิมล ว่องวาณิช, 2548)

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพโดยกำหนดขั้นตอนการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน จุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weakness) ของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษา

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ จำนวน จำนวน 1,753 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเป็นผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนรายวิชาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (IS) จาก 39 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ จำนวน 197 คน ในปีการศึกษา 2567

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป และตอนที่ 2 ประเด็น การสัมภาษณ์

Citation : ทศนีย์ วิจิตรพัฒนะ, ปกรณ์ ประจันบาน, อนุชา กอนพ่วง, และ ณัฐกานต์ ประจันบาน. (2568). การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน

และสภาพแวดล้อมภายนอกของการพัฒนาครู ด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษา. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 315 – 330. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.39>

เกี่ยวกับปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

1.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ มีการดำเนินการดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา นำมากำหนดกรอบแนวคิด นิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปรที่ต้องการวัด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม และศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความต้องการจำเป็น และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน

2) กำหนดประเด็นในการสร้างแบบสอบถามตามกรอบการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน และร่างข้อคำถามแบบสอบถาม

3) นำแบบสอบถามไปตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ การพัฒนาครู และการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เพื่อพิจารณาแบบสอบถามมีความเหมาะสมและครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือไม่ แล้วทำการปรับปรุงตามที่ยกผู้เชี่ยวชาญแนะนำ โดยกำหนดค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา มีค่าระหว่าง 0.60 – 1.00

1.4 การวิเคราะห์และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 1 การวิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ความถี่ และค่าเฉลี่ยร้อยละ (Percentage)

2) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยกำหนดคะแนนของคำตอบในแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3) วิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเพื่อจัดทำดัชนีความสำคัญของประเด็นการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI) (PNImodified) ตามแนวคิดของ สุวิมล ว่องวานิช (2559)

4) วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากการวิเคราะห์ความแตกต่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ โดยการหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเฉลี่ย PNImodified ของสภาพแวดล้อมภายใน จัดกลุ่มค่าดัชนีความต้องการจำเป็น วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยนำผลการจัดกลุ่มค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากำหนดเป็นจุดแข็ง จุดอ่อน โดยการแปลค่าเฉลี่ยของค่าดัชนีความต้องการจำเป็น การกำหนดการแปลค่าที่มีค่าต่ำหรือเท่ากับค่าเฉลี่ยเป็นจุดแข็ง ค่าที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยเป็นจุดอ่อน

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก โอกาส และอุปสรรค ของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษา

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ และการพัฒนาครู ที่มีบทบาท และประสบการณ์ในการบริหารเชิงกลยุทธ์ และการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์ปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง (Structure interview) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกด้วยรูปแบบ STEP
- 2) กำหนดประเด็นในการสร้างแบบสัมภาษณ์ตามองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ จำนวน 5 องค์ประกอบที่ได้จากการศึกษาในขั้นที่ 1 มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการสัมภาษณ์
- 3) สร้างแบบสัมภาษณ์ และตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านในการตรวจสอบความเหมาะสมและความครอบคลุมของคำถาม และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

2.4 การวิเคราะห์และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน จุดแข็ง จุดอ่อน การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษา ปรากฏผลการวิจัยตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน จุดแข็ง และจุดอ่อนของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษา

ผลการประเมินความต้องการจำเป็น	รวมทุกด้าน		
	PNI	ผลการจัดกลุ่ม	วิเคราะห์สภาพแวดล้อม
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการบริหารหลักสูตร			
1.1 ศึกษาโครงสร้างหลักสูตร และสมรรถนะ 6 ประการ ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อย่างละเอียด	0.114	ต่ำ	จุดแข็ง

Citation : ทศนีย์ วิจิตรพัฒนะ, ปกรณ์ ประจันบาน, อนุชา กอนพวง, และ ณัฐกานต์ ประจันบาน. (2568). การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอกของการพัฒนาครู ด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษา. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 315 – 330. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.39>

ผลการประเมินความต้องการจำเป็น	รวมทุกด้าน		
	PNI	ผลการจัดกลุ่ม	วิเคราะห์สภาพแวดล้อม
1.2 ความสามารถในการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรชั้นปีรายวิชาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (IS)	0.145	ต่ำ	จุดแข็ง
1.3 ความสามารถในการจัดทำคำอธิบายรายวิชาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (IS) ที่เน้นผลลัพธ์เป็นสมรรถนะ 6 ประการ	0.152	ต่ำ	จุดแข็ง
1.4 ความสามารถในการปรับหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่เน้นผลลัพธ์เป็นสมรรถนะ 6 ประการ	0.217	สูง	จุดอ่อน
1.5 ความสามารถในการประเมินหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้เห็นผลลัพธ์ที่เป็นสมรรถนะของผู้เรียนให้ชัดเจน	0.203	สูง	จุดอ่อน
2. การออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ			
2.1 ความสามารถในการออกแบบโครงสร้างรายวิชาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (IS) ที่เน้นผลลัพธ์เป็นสมรรถนะ 6 ประการที่สามารถวัดและประเมินผลได้จริง	0.101	ต่ำ	จุดแข็ง
2.2 ความสามารถในการออกแบบผลการเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์เป็นสมรรถนะ 6 ประการ	0.120	ต่ำ	จุดแข็ง
2.3 ความสามารถในการออกแบบเนื้อหาที่ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์เป็นสมรรถนะ 6 ประการ	0.141	ต่ำ	จุดแข็ง
2.4 ความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์เป็นสมรรถนะ 6 ประการ	0.153	ต่ำ	จุดแข็ง
2.5 ความสามารถในการออกแบบสื่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์สมรรถนะ 6 ประการ	0.122	ต่ำ	จุดแข็ง
2.6 ความสามารถในการออกแบบแหล่งเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์สมรรถนะ 6 ประการ	0.097	ต่ำ	จุดแข็ง
2.7 ความสามารถในการออกแบบการวัดประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์สมรรถนะ 6 ประการ	0.185	สูง	จุดอ่อน
3. การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก			
3.1 ความสามารถในการจัดทำฐานข้อมูลที่เน้นผลลัพธ์สมรรถนะ 6 ประการ	0.209	สูง	จุดอ่อน
3.2 ความสามารถในการใช้รูปแบบ/เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์สมรรถนะ 6 ประการเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มตามศักยภาพ	0.187	สูง	จุดอ่อน

Citation : Wijitpattana, T., Prachanban, P., Kornpuang, A., & Prachanban, N. (2025). Environmental Analysis of Teacher

Development for Competency Based Learning in Secondary School. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 315 - 330. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.39>

ผลการประเมินความต้องการจำเป็น	รวมทุกด้าน		
	PNI	ผลการจัดกลุ่ม	วิเคราะห์สภาพแวดล้อม
3.3 ความสามารถในการจัดประกายความคิดสร้างแรงบันดาลใจการเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์สมรรถนะ 6 ประการ	0.136	ต่ำ	จุดแข็ง
3.4 ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปลูกฝัง/ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เน้นผลลัพธ์สมรรถนะ 6 ประการ	0.143	ต่ำ	จุดแข็ง
3.5 ความสามารถในการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์สมรรถนะ 6 ประการ	0.168	ต่ำ	จุดแข็ง
3.6 ความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์ในการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันที่เน้นผลลัพธ์สมรรถนะ 6 ประการ	0.152	ต่ำ	จุดแข็ง
3.7 ความสามารถในการใช้หลักจิตวิทยาในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข และพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ	0.190	สูง	จุดอ่อน
3.8 ความสามารถในการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติโดยใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่สำคัญจำเป็นผ่านสถานการณ์ต่าง ๆ	0.150	ต่ำ	จุดแข็ง
3.9 ความสามารถในการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนสะท้อนคิดสะท้อนผลการปฏิบัติ และนำไปประยุกต์ใช้	0.146	ต่ำ	จุดแข็ง
3.10 ความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนในการจัดการเรียนรู้	0.194	สูง	จุดอ่อน
4. การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ และแหล่งเรียนรู้			
4.1 ใช้สื่อ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการผลิตสื่อ/นวัตกรรมเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ในการจัดการเรียนรู้	0.178	ต่ำ	จุดแข็ง
4.2 ใช้ห้องปฏิบัติการต่างๆ หรือพื้นที่ฝึกปฏิบัติในสถานศึกษา	0.121	ต่ำ	จุดแข็ง
4.3 ใช้สื่อการเรียนรู้ อุปกรณ์ฝึกปฏิบัติสำหรับผู้เรียน	0.127	ต่ำ	จุดแข็ง
4.4 ใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา หรือในชุมชนใกล้เคียง	0.191	สูง	จุดอ่อน
4.5 ใช้สถานประกอบการหรือสถานที่สำหรับฝึกประสบการณ์จริงทางวิชาชีพให้แก่ผู้เรียน	0.263	สูง	จุดอ่อน
5. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ			
5.1 วัดและประเมินผลการเรียนรู้อย่างหลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ และสะท้อนให้เห็นผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เป็นสมรรถนะของผู้เรียนอย่างชัดเจน	0.213	สูง	จุดอ่อน

Citation : ทศนีย์ วิจิตรพัฒนะ, ประณิ ประจันบาน, อนุชา กอนพวง, และ ณัฐกานต์ ประจันบาน. (2568). การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน

และสภาพแวดล้อมภายนอกของการพัฒนาครู ด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษา. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 315 – 330. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.39>

ผลการประเมินความต้องการจำเป็น	รวมทุกด้าน		
	PNI	ผลการจัดกลุ่ม	วิเคราะห์สภาพแวดล้อม
5.2 วัดและประเมินผลการเรียนรู้ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังสิ้นสุดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาปรับปรุงสมรรถนะของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ	0.186	สูง	จุดอ่อน
5.3 ใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลอย่างหลากหลายเพื่อประเมินสมรรถนะของผู้เรียน	0.211	สูง	จุดอ่อน
5.4 ความสามารถในการวัดประเมินผล ผลลัพธ์ของผู้เรียนด้านการจัดประกายความคิด	0.160	ต่ำ	จุดแข็ง
5.5 ความสามารถในการวัดประเมินผลลัพธ์ของผู้เรียนด้านแรงบันดาลใจในการเรียนรู้	0.195	สูง	จุดอ่อน
5.6 ความสามารถในการวัดประเมินผลลัพธ์ของผู้เรียนด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์	0.116	ต่ำ	จุดแข็ง
5.7 ความสามารถในการวัดประเมินผลลัพธ์ของผู้เรียนด้านการมีปฏิสัมพันธ์ในการเรียนรู้และทำงานร่วมกัน	0.196	สูง	จุดอ่อน
5.8 ความสามารถในการวัดประเมินผลลัพธ์ของผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข และพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน 6 ประการ	0.149	ต่ำ	จุดแข็ง
5.9 ความสามารถในการวัดประเมินผลลัพธ์ของผู้เรียนในการใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่สำคัญจำเป็นผ่านสถานการณ์ต่างๆ	0.145	ต่ำ	จุดแข็ง
5.10 ความสามารถในการวัดประเมินผลลัพธ์ของผู้เรียนในการสะท้อนคิด สะท้อนผลการปฏิบัติ และการนำไปประยุกต์ใช้	0.215	สูง	จุดอ่อน
5.11 ความสามารถในการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้	0.135	ต่ำ	จุดแข็ง
5.12 ความสามารถในการสร้างและนำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม	0.223	สูง	จุดอ่อน
5.13 นำผลการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนมาใช้ในการพัฒนาสมรรถนะ	0.168	ต่ำ	จุดแข็ง
5.14 ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนเพื่อการพัฒนาตนเอง	0.197	สูง	จุดอ่อน

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษาภาพรวม พบว่า ประเด็นที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นอยู่ในกลุ่มสูง ถือเป็นจุดอ่อนการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ จำนวน 17 ประเด็น จุดอ่อนสูงสุด ได้แก่ ใช้สถานประกอบการหรือสถานที่สำหรับฝึกประสบการณ์จริงทางวิชาชีพให้แก่ผู้เรียน (PNI modified = 0.263) รองลงมา คือ ความสามารถในการสร้างและนำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม

Citation : Wijitpattana, T., Prachanban, P., Kornpuang, A., & Prachanban, N. (2025). Environmental Analysis of Teacher

Development for Competency Based Learning in Secondary School. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 315 - 330. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.39>

(PNI_{modified} = 0.223) ส่วนประเด็นที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นอยู่ในกลุ่มต่ำ ถือเป็นจุดแข็งการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ จำนวน 24 ประเด็น จุดแข็งสูงสุด ได้แก่ ใช้สื่อ เทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ในการผลิตสื่อ/นวัตกรรมเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ในการจัดการเรียนรู้ (PNI_{modified} = 0.178) รองลงมาคือ นำผลการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนมาใช้ในการพัฒนาสมรรถนะ (PNI_{modified} = 0.168)

2. ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาสของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ได้แก่ 1) ด้านสังคมและวัฒนธรรม (Socio-cultural) คือ ระบบการศึกษามุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริงได้ 2) ด้านเทคโนโลยี (Technological) คือ สื่อเทคโนโลยีมีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน และ 3) ด้านการเมืองและกฎหมาย (Political and legal) คือ การเมืองและกฎหมายมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาครู การเมืองและกฎหมายมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาครู และการจัดการเรียนรู้ เช่น พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ถือเป็นโอกาส ในการพัฒนาครูและการจัดการเรียนรู้ฐานให้มีประสิทธิภาพ และสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นอุปสรรคของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ได้แก่ 1) ด้านเศรษฐกิจ คือ การจัดสรรงบประมาณสำหรับสถานศึกษา ไม่เพียงพอในการบริหารจัดการ สภาพเศรษฐกิจ ความพร้อมของครอบครัวนักเรียน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โรงเรียนมัธยมศึกษา อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดแข็งของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าครูมีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาและการบริหารหลักสูตร การออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก และการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะในหลายตัวบ่งชี้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษา และครูผู้สอนมีการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ด้วยรูปแบบที่หลากหลาย ส่วนจุดอ่อนของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าครูมีความต้องการพัฒนาความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเป็นการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ โดยใช้สถานการณ์หรืองาน จึงทำให้ครูผู้สอนต้องการได้รับการพัฒนาความสามารถในการวัดประเมินผลที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ด้วยวิธีการ รูปแบบ และเครื่องมือวัดประเมินผลที่หลากหลาย สอดคล้องกับงานวิจัย วาสนา โพธิ์ศรี (2566) ได้ทำการวิจัย การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับสถานศึกษา

Citation : ทศนีย์ วิจิตรพัฒนะ, ปกรณ์ ประจันบาน, อนุชา กอนพวง, และ ณัฐกานต์ ประจันบาน. (2568). การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน

และสภาพแวดล้อมภายนอกของการพัฒนาครู ด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษา. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 315 – 330. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.39>

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก รองลงมาคือ การใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดและการปฏิบัติตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็น โอกาส พบว่า ด้านสังคมและวัฒนธรรม ระบบการศึกษาและสภาพสังคมในปัจจุบันมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตประจำวันได้ ด้านเทคโนโลยี สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี กระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน และด้านการเมืองและกฎหมาย นับเป็นส่วนหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ เช่น พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เป็นแนวทางในการดำเนินการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ระบบการศึกษา สภาพสังคม พระราชบัญญัติการจัดการศึกษา เป็นความต้องการหรือความคาดหวังของสังคมต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สื่อเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทต่อการจัดการเรียนรู้ แนววิถีใหม่ที่สามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งในการกระตุ้น และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ 1) จัดระบบและกลไกในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพสามารถจัดการเรียนการสอนบริหารจัดการ และสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลถึงคุณภาพผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) พัฒนาระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพเอื้อต่อการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) จัดระบบการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่วนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก อุปสรรค พบว่า การจัดสรรงบประมาณสำหรับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ไม่เพียงพอ สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวนักเรียนไม่มีความพร้อมในการสนับสนุนสื่อการเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยีในการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง เน้นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดสรรงบประมาณที่ไม่เพียงพอ ส่งผลต่อการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีความแตกต่างจากการสอนที่เน้นเนื้อหาหรือการบรรยายความรู้ เนื่องด้วยเป็นการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ โดยใช้สื่อ และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อสร้างประสบการณ์ในการเรียนรู้ให้นักเรียนประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และเจตคติในการสถานการณ์ต่างๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลชลี จงเจริญ ได้ทำการวิจัย การวิจัยติดตามและประเมินผลการพัฒนาครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่า ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ควรมีการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการพัฒนาครูอย่างคุ้มค่า

ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามองค์ประกอบ 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการบริหารหลักสูตร 2) ด้านการออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ 3) ด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก 4) ด้านการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ และ 5) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ พบว่า มีจุดแข็ง จำนวน 24 ประเด็น และจุดอ่อน จำนวน 17 ประเด็น โอกาส พบว่า ด้านสังคมและวัฒนธรรม ระบบการศึกษาและสภาพสังคมในปัจจุบันมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตประจำวันได้ ด้านเทคโนโลยี สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี กระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน และด้านการเมืองและกฎหมาย นับเป็นส่วนหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ และอุปสรรค พบว่า การจัดสรรงบประมาณสำหรับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ไม่เพียงพอ สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวนักเรียนที่ไม่มีความพร้อมในการสนับสนุนสื่อการเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยีในการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง เน้นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติเป็นอุปสรรคของการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษาในครั้งนี้ ใช้การสำรวจจากผู้บริหารและครูผู้สอนรายวิชาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (IS) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจึงมีเป็นเพียงความต้องการในการพัฒนาของครูผู้สอนเฉพาะรายวิชาเท่านั้น ควรมีการสำรวจความต้องการในการพัฒนาจากครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อได้ผลการวิเคราะห์ที่มีความหลากหลายและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น และควรศึกษาแนวทาง หรือรูปแบบการบริหารที่ส่งเสริมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะได้อย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- กุลชลี จงเจริญ. (2566). *การวิจัยติดตามและประเมินผลการพัฒนาครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- โกศล ภูศรี. (2564). *กลยุทธ์การพัฒนาความเป็นนวัตกรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทชั้นปริญญาโท, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]*. คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2562). *แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2548). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. บริษัท ธรรมดาเพลส จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือการประเมินสมรรถนะครู*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). *การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก*. กลุ่มมาตรฐานการศึกษา สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนการเรียนรู้.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). *รายงานการวิจัยและพัฒนานโยบายการศึกษาครูและบุคลากรทางการศึกษา*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2566). *หลากหลายแนวทางแบ่งปันประสบการณ์ การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ*. บริษัท เอส.บี.ซี การพิมพ์ จำกัด.
- วาสนา โพธิ์ศรี. (2566). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทชั้นปริญญาโท, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]*.
- Wheelen, T. L., & others. (2015). *Strategic management and business policy*. Prentice Hall.

แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอศิลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ

Motivational Affecting the Work Performance Efficiency of Personnel in Local Administrative Organizations in Silalat District, Sisaket Province

กาญจนา เล่าเรือง^{1*}, ภรณ์ หลาวทอง², มาโนช ริทธิโย³, และ ชินจิรัฐ จรรย์ศิริไพศาล⁴

Kanchana Laoruang^{1*}, Poranee Loatong², Manote Rithinyo³, and

Chinjirat Charunsiripaisan⁴

¹⁻⁴คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์; Faculty of Management
Technology, Rajamangala University of Technology Isan, Surin Campus, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : kanchana.su@rmuti.ac.th

DOI : 10.14456/jlgisrru.2025.40

Received : May 10, 2025; Revised : May 25, 2025; Accepted : May 25, 2025

บทคัดย่อ (Abstract)

แรงจูงใจเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยเฉพาะในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีบทบาทสำคัญในระดับพื้นที่ งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับแรงจูงใจ ในการปฏิบัติงาน (2) ศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และ (3) วิเคราะห์แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอศิลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ กลุ่มตัวอย่างคือบุคลากรจากองค์การบริหารส่วนตำบล 4 แห่ง จำนวน 181 คน ที่ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ และการถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะปัจจัย ด้านความสำเร็จของงาน ลักษณะของงาน และความรับผิดชอบ ส่วนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานก็อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน โดยเฉพาะด้านคุณภาพของงานและเวลาที่ใช้ในงาน นอกจากนี้ พบว่าปัจจัยจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบและลักษณะของงาน และปัจจัยจำแนก ได้แก่ ด้านการบังคับบัญชาและการควบคุมดูแล ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และผู้บังคับบัญชา ซึ่งผลลัพธ์ยืนยันว่าแรงจูงใจภายใน (ปัจจัยจูงใจ) และภายนอก (ปัจจัยจำแนก) เป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คำสำคัญ (Keywords) : แรงจูงใจ, ประสิทธิภาพในการทำงาน, ปัจจัยจูงใจ, ปัจจัยจำแนก, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Citation : Laoruang, K., Loatong, P., Rithinyo, M., & Charunsiripaisan, C. (2025). Motivational Affecting the Work

Performance Efficiency of Personnel in Local Administrative Organizations in Silalat District, Sisaket Province.

Journal of Local Governance and Innovation, 9(2), 331 - 344. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.40>

Abstract

Motivation is a crucial factor influencing the performance of personnel, particularly in local administrative organizations that play a significant role at the community level. This study aims to: (1) examine the level of work motivation, (2) examine the level of work performance, and (3) analyze the motivational factors that influence the work performance of personnel in local administrative organizations in Silalad District, Sisaket Province. The sample consisted of 181 personnel from four subdistrict administrative organizations, selected through stratified random sampling. The research instrument used for data collection was a questionnaire, and data were analyzed using descriptive statistics, correlation analysis, and multiple regression analysis. The results revealed that the overall level of work motivation was very high, especially in the areas of job achievement, nature of work, and responsibility. Likewise, the level of work performance was also found to be very high, particularly in terms of work quality and time management. Furthermore, the motivator factors that influenced work performance included responsibility and nature of work, while the hygiene factors included supervision and control, relationships with colleagues, and supervisors. The findings confirm that both intrinsic motivation (motivator factors) and extrinsic motivation (hygiene factors) serve as essential mechanisms in enhancing the work performance of personnel in local administrative organizations.

Keywords : Motivation, Work-performance efficiency, Motivational factors, Hygiene factors, Local Administrative Organization

บทนำ (Introduction)

การบริหารแผ่นดินถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มั่นคงและเจริญรุ่งเรือง โดยเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย การวางแผน และการดำเนินงานที่ครอบคลุมทุกมิติทั้งเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม (Rosenbloom & Johnson, 2019) การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน รวมถึงความรับผิดชอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (UN, 2020) การกระจายอำนาจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นนโยบายสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการพัฒนาประเทศให้ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ลดความเหลื่อมล้ำ และใช้ทรัพยากรในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (UNDP, 2019) ในปัจจุบัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง ในหลายด้าน เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยี (Kattel et al., 2020; Hood & Dixon, 2016) ดังนั้น การพัฒนาบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพจึงมีความจำเป็น

Citation : กาญจนา เล่าเรื่อง, ภรณ์ หลาวทอง, มาโนช ริตินโย, และ ชินจิรัฐ จรรย์ศิริไพศาล. (2568). แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการ

ปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอศีลาจักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 331 – 344. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.40>

อย่างยิ่ง เพราะบุคลากรคือปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กร (ICMA, 2018) โดยเฉพาะบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการให้บริการสาธารณะและพัฒนาชุมชนในระดับท้องถิ่น

ในสภาพแวดล้อมการปฏิบัติงานมีปัญหาเกิดขึ้นหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นนโยบายและการบริหารที่ไม่ชัดเจนส่งผลกระทบอย่างมากต่อขวัญกำลังใจและความไว้วางใจของบุคลากร นอกจากนี้ ความก้าวหน้าในอาชีพที่ไม่ถูกส่งเสริมย่อบั่นทอนโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร (Smith & Jones, 2020; World Economic Forum, 2020) เมื่อเกิดปัญหาความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานอันเนื่องมาจากการสื่อสารที่ไม่เข้าใจซึ่งกันและกันหรือขาดความเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่นยิ่งทำให้บรรยากาศการปฏิบัติงานเต็มไปด้วยความอึดอัดและขาดความร่วมมือ (Johnson & Lee, 2018) ปัญหาเงินเดือนและสวัสดิการที่ไม่สอดคล้องกับภาระงานยังเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้บุคลากรเกิดความไม่พึงพอใจ นำไปสู่การเสื่อมศรัทธาในองค์กรและอาจตัดสินใจลาออกในที่สุด ปัจจัยเหล่านี้ล้วนหลอมรวมกันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาและสร้างความสำเร็จให้กับองค์กรในระยะยาว (Schaufeli, 2017; Grawitch et al., 2018)

การสร้างแรงจูงใจจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ทำให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยเพิ่มคุณภาพของงาน ลดเวลาที่ใช้ในงาน และลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการได้ (ณัฐวิธวินย์ แหวนหล่อ และคณะ, 2564; Herzberg, 1959; Robbins & Judge, 2017) การหาแรงจูงใจสามารถส่งผลให้บุคลากรมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่สูงขึ้นและสามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้วยเหตุนี้ การศึกษานี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการวิเคราะห์แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอศีลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนานโยบายและกลยุทธ์การบริหารบุคลากรในระดับท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง และเป็นการวางรากฐานสำคัญในการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถตอบสนองต่อประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอศีลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอศีลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ
3. เพื่อศึกษาแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอศีลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ

Citation : Laoruang, K., Loatong, P., Rithinyo, M., & Charunsiripaisan, C. (2025). Motivational Affecting the Work

Performance Efficiency of Personnel in Local Administrative Organizations in Silalat District, Sisaket Province.

Journal of Local Governance and Innovation, 9(2), 331 - 344. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.40>

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

ทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ

งานวิจัยด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์จำนวนมากชี้ให้เห็นว่า แรงจูงใจของพนักงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานขององค์กร ซึ่งทฤษฎีสองปัจจัยของเฮิร์ซเบิร์ก (Herzberg's Two-Factor Theory) Herzberg, (1959) ได้แบ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจและแรงจูงใจในการทำงานออกเป็น 2 กลุ่มคือ ปัจจัยจูงใจ (Motivator factors) และ ปัจจัยค้ำจุน (Hygiene factors) โดยปัจจัยจูงใจเป็นปัจจัยภายในที่กระตุ้นให้พนักงานเกิดความพึงพอใจและแรงจูงใจในการทำงานอย่างแท้จริง เช่น ความสำเร็จในงาน การได้รับการยอมรับ ความรับผิดชอบ ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และลักษณะงานที่ท้าทาย เมื่อพนักงานได้รับปัจจัยเหล่านี้จะมีทัศนคติเชิงบวกต่อการทำงานและมุ่งมั่นทุ่มเทมากขึ้น ซึ่งนำไปสู่ผลการปฏิบัติงานที่สูงขึ้น ในทางกลับกัน ปัจจัยค้ำจุน เป็นปัจจัยภายนอก เช่น นโยบายและการบริหารขององค์กร เงินเดือนและสวัสดิการ ความสัมพันธ์กับหัวหน้าและเพื่อนร่วมงาน รวมถึงสภาพแวดล้อมการทำงาน ปัจจัยเหล่านี้ไม่ได้สร้างแรงจูงใจให้เกิดความพึงพอใจโดยตรงแต่มีหน้าที่ป้องกันความไม่พึงพอใจ หากปัจจัยค้ำจุนมีไม่เพียงพอหรือไม่เหมาะสม จะทำให้พนักงานไม่พึงพอใจและส่งผลกระทบต่อการทำงาน แต่หากมีอย่างเพียงพอก็จะสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงาน ซึ่งเมื่อประกอบกับปัจจัยจูงใจที่ดีแล้วจะช่วยให้พนักงานทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

การประเมินผลการทำงานของพนักงาน Peterson และ Plowman ได้แบ่งองค์ประกอบของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานออกเป็น 4 มิติหลัก ได้แก่

1. คุณภาพของงาน (quality) ความสามารถในการทำงานให้ได้ผลลัพธ์ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้
2. ปริมาณงาน (quantity) ปริมาณผลงานหรือผลผลิตที่ได้ทำตามเป้าหมายที่วางไว้
3. เวลาที่ใช้ในงาน (time) ความรวดเร็วและการตรงต่อเวลาที่ใช้ในการดำเนินงานให้เสร็จสิ้นภายในกรอบเวลาที่กำหนด
4. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ (cost) การใช้ทรัพยากรในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพคุ้มค่า โดยลดค่าใช้จ่ายหรือการสูญเสียให้น้อยที่สุด

ทั้ง 4 ด้านนี้เป็นดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพการทำงานที่ครอบคลุมทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ตลอดจนด้านความรวดเร็วและความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากร (Peterson & Plowman, 1989)

สรุป

จากการทบทวนวรรณกรรม ทฤษฎีสองปัจจัยของ เฮิร์ซเบิร์ก (Herzberg) ผู้วิจัยพบว่า ปัจจัยจูงใจเป็นปัจจัยภายในที่กระตุ้นให้บุคลากรเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานโดยตรง ปัจจัยเหล่านี้นำไปสู่ทัศนคติเชิงบวกและการจูงใจอย่างแท้จริงในขณะที่ปัจจัยค้ำจุน ไม่ได้สร้างแรงจูงใจโดยตรงแต่ป้องกันไม่ให้เกิดความไม่พอใจหากขาดหรือมีไม่เพียงพอจะทำให้เกิดความไม่พึงพอใจในการปฏิบัติงานโดยทฤษฎีสอง

Citation : กาญจนา เล่าเรื่อง, ภรณ์ หลาวทอง, มาโนช ริตินโย, และ ชินจิรัฐ จรรย์ศิริไพศาล. (2568). แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการ

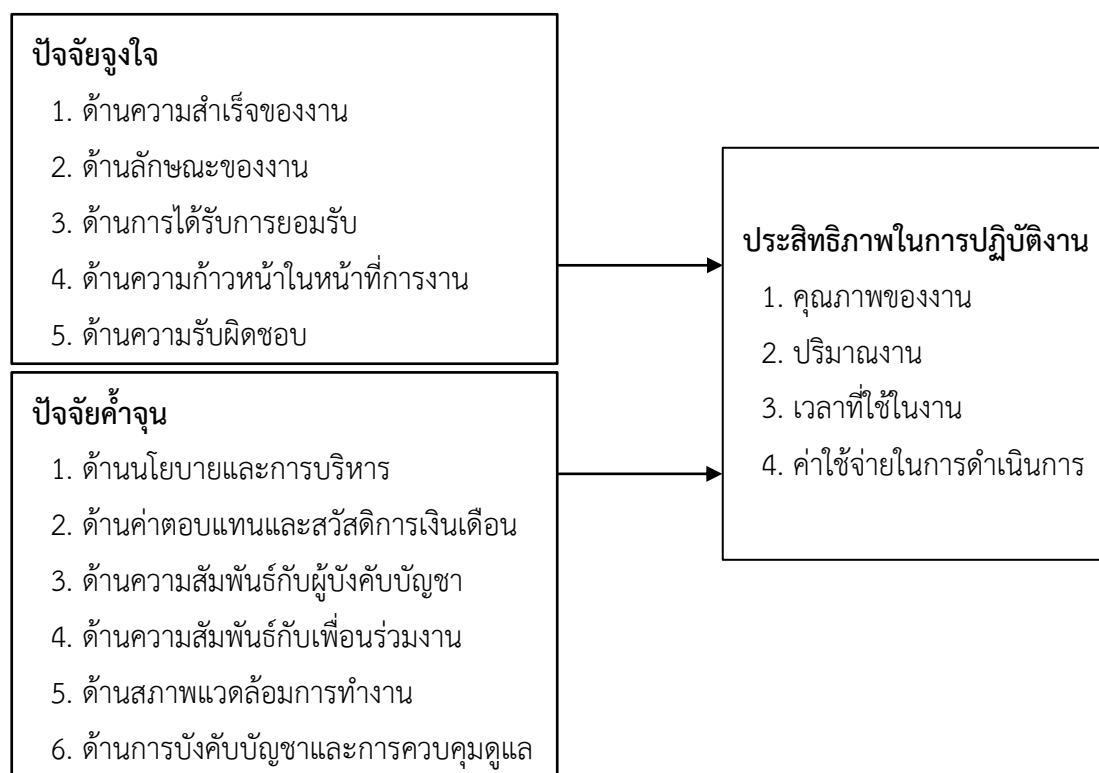
ปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอศีลาจาด จังหวัดศรีสะเกษ. วารสารการบริหารการปกครองและ
นวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 331 – 344. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.40>

ปัจจัยเป็นทฤษฎีที่สามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสามารถพิจารณาได้ในระดับบุคคลและระดับองค์กร มุ่งเน้นการใช้ความรู้ ความสามารถ เทคนิค และความพยายามอย่างเต็มที่เพื่อให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพและสามารถพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เกิดความคุ้มค่า สร้างผลลัพธ์ที่ตรงตามเป้าหมาย ตลอดจนลดอุปสรรคและเพิ่มขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

การวิจัยเรื่อง แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอศีลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยดำเนินการทบทวนวรรณกรรมและสังเคราะห์แนวคิดจากทฤษฎีสองปัจจัยของ เฮิร์ซเบิร์ก (Herzberg, 1959) ได้แก่ ปัจจัยจูงใจ และปัจจัยค้ำจุน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้นำแนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพของ ปีเตอร์สันและโพลแมน (Peterson & Plowman, 1989) ซึ่งแบ่งองค์ประกอบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเป็นสี่ด้าน ได้แก่ คุณภาพของงาน ปริมาณงาน เวลาที่ใช้ในงาน ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ มาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดนี้ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์และประเมินปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน โดยการเชื่อมโยงระหว่างแรงจูงใจและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่มีความหมายและสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาระบบการบริหารงานในองค์กรได้ต่อไป กรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

Citation : Laoruang, K., Loatong, P., Rithinyo, M., & Charunsiripaisan, C. (2025). Motivational Affecting the Work

Performance Efficiency of Personnel in Local Administrative Organizations in Silalat District, Sisaket Province.

Journal of Local Governance and Innovation, 9(2), 331 - 344. <https://doi.org/10.14456/jlgisru.2025.40>

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอศีลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่ง องค์การบริหารส่วนตำบลคลีกลิ้ง องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวแดง และองค์การบริหารส่วนตำบลจอมม่วง จำนวน 338 คน ผู้วิจัยได้คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบทราบจำนวนประชากรโดยใช้ ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan และใช้วิธีการการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น และการสุ่มอย่างง่ายเพื่อให้มั่นใจว่ากลุ่มตัวอย่างมีสัดส่วนที่เหมาะสมและเป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมดได้ จำนวน 181 คน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ได้แก่ (1) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป (2) แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงาน (3) แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยก้ำจุนในการปฏิบัติงาน (4) แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน (5) แบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิดเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็น ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน และทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 30 คน พบว่าค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.993

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บและรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 181 คน โดยทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง จากนั้นนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาพิจารณาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม ตรวจสอบจำนวนแบบสอบถามและนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติโดยใช้โปรแกรม SPSS ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ วิเคราะห์หาค่าถดถอยแบบพหุคูณ และวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย (Research Results)

ศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอศีลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ

ตารางที่ 1 แสดงระดับปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอศีลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ

ปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงาน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านความสำเร็จของงาน	4.58	0.44	มากที่สุด
ด้านลักษณะของงาน	4.52	0.52	มากที่สุด
ด้านการได้รับการยอมรับ	4.40	0.64	มาก

Citation : กาญจนา เล่าเรื่อง, ภรณ์ หลาวทอง, มานะ ริทธิโย, และ ชินจิรัฐ จรรย์ศิริไพศาล. (2568). แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการ

ปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอศีลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 331 – 344. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.40>

ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	4.44	0.68	มาก
ด้านความรับผิดชอบ	4.52	0.59	มากที่สุด
รวม	4.49	0.60	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยเชิงจิตในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.60) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่ามีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านความสำเร็จของงาน ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.44) รองลงมาคือ ด้านลักษณะของงาน ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.52) และด้านความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.59) ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.68) และด้านการได้รับการยอมรับ ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.64) ตามลำดับ

ปัจจัยเชิงจิตด้านความสำเร็จของงาน ประเด็นที่มีปัจจัยสูงสุดคือ การมีความรู้สึกพอใจเมื่อทำงานนั้นสำเร็จ ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.45) ด้านลักษณะของงาน ประเด็นที่มีปัจจัยสูงสุดคือ งานที่ปฏิบัติอยู่ช่วยเพิ่มทักษะและประสบการณ์ ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.55) ด้านการได้รับการยอมรับ ประเด็นที่มีปัจจัยสูงสุดคือ การได้รับความไว้วางใจจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานในการทำงาน ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.65) ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ประเด็นที่มีปัจจัยสูงสุดคือ การได้รับการสนับสนุนให้มีการศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ในการทำงาน ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.72) ด้านความรับผิดชอบ ประเด็นที่มีปัจจัยสูงสุดคือ การกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบที่ชัดเจนภายในองค์กร ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.64)

ตารางที่ 2 แสดงระดับปัจจัยค้ำจุนในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอ

ศิลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ

ปัจจัยค้ำจุนในการปฏิบัติงาน	$\bar{X}$	S.D.	แปรผล
ด้านนโยบายและการบริหาร	4.55	0.53	มากที่สุด
ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการเงินเดือน	4.48	0.66	มาก
ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา	4.53	0.54	มากที่สุด
ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	4.57	0.53	มากที่สุด
ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน	4.55	0.52	มากที่สุด
ด้านการบังคับบัญชาและการควบคุมดูแล	4.54	0.53	มากที่สุด
รวม	4.54	0.30	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยค้ำจุนในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.30) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.53) รองลงมาคือ ด้านนโยบายและการบริหาร ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.53) ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.52) ด้านการบังคับบัญชาและการควบคุมดูแล ($\bar{X} = 4.54$,

Citation : Laoruang, K., Loatong, P., Rithinyo, M., & Charunsiripaisan, C. (2025). Motivational Affecting the Work

Performance Efficiency of Personnel in Local Administrative Organizations in Silalat District, Sisaket Province.

Journal of Local Governance and Innovation, 9(2), 331 - 344. <https://doi.org/10.14456/jlgisru.2025.40>

S.D. = 0.53) ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ($\bar{X}$ = 4.53, S.D. = 0.54) ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการเงินเดือน ($\bar{X}$ = 4.48, S.D. = 0.66) ตามลำดับ

ปัจจัยด้านนโยบายและการบริหาร ประเด็นที่มีปัจจัยสูงสุดคือ นโยบายขององค์กรมีความชัดเจนและช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพการทำงาน ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.58) ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการเงินเดือน ประเด็นที่มีปัจจัยสูงสุดคือ โครงสร้างค่าตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรม ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.76) ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ประเด็นที่มีปัจจัยสูงสุดคือ ความไว้วางใจและสามารถพูดคุยกับผู้บังคับบัญชาได้อย่างเปิดเผย ($\bar{X}$ = 4.56, S.D. = 0.59) ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ประเด็นที่มีปัจจัยสูงสุดคือ ความร่วมมือและการทำงานเป็นทีมที่ดีภายในองค์กร ($\bar{X}$ = 4.62, S.D. = 0.56) ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน ประเด็นที่มีปัจจัยสูงสุดคือ การมีอุปกรณ์และเครื่องมือที่เพียงพอและเอื้อต่อการทำงาน ($\bar{X}$ = 4.59, S.D. = 0.61) ด้านการบังคับบัญชาและการควบคุมดูแล ประเด็นที่มีปัจจัยสูงสุดคือ การบังคับบัญชามีความชัดเจนและเป็นธรรม ($\bar{X}$ = 4.57, S.D. = 0.61)

ระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอสีลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ

ตารางที่ 3 แสดงระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขต อำเภอสีลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
คุณภาพของงาน	4.58	0.48	มากที่สุด
ปริมาณงาน	4.53	0.51	มากที่สุด
เวลาที่ใช้ในงาน	4.58	0.49	มากที่สุด
ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ	4.56	0.48	มากที่สุด
รวม	4.56	0.20	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.56, S.D. = 0.20) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านคุณภาพของงาน ($\bar{X}$ = 4.58, S.D. = 0.48) และ ด้านเวลาที่ใช้ในงาน ($\bar{X}$ = 4.58, S.D. = 0.49) รองลงมาคือ ด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ($\bar{X}$ = 4.56, S.D. = 0.48) และด้านปริมาณงาน ($\bar{X}$ = 4.53, S.D. = 0.51) ตามลำดับ

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านคุณภาพของงาน ประเด็นที่มีปัจจัยสูงสุดคือ การทำงานเป็นทีมมีส่วนช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพของผลงาน ($\bar{X}$ = 4.64, S.D. = 0.52) ด้านปริมาณงาน ประเด็นที่มีปัจจัยสูงสุดคือ การดำเนินงานได้ตามจำนวนและเป้าหมายที่กำหนดไว้ ($\bar{X}$ = 4.59, S.D. = 0.56) ด้านเวลาที่ใช้ในงาน ประเด็นที่มีปัจจัยสูงสุดคือ การวางแผนการใช้เวลาในการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ($\bar{X}$ = 4.62, S.D. =

Citation : กาญจนา เล่าเรื่อง, ภาณี หลาวทอง, มาโนช ริตินโย, และ ชินจิรัฐ จรรย์ศิริไพศาล. (2568). แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการ

ปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอสีลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 331 – 344. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.40>

0.53) ด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ประเด็นที่มีปัจจัยสูงสุดคือ การวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.54)

แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอศีลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ

ตารางที่ 4 แสดงปัจจัยของแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอศีลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ

	B	β	t	Sig.	Tolerance	VIF
(Constant)	1.21	-	5.89	0.00	-	-
1. ความสำเร็จของงาน	0.09	0.09	1.44	0.14	0.41	2.40
2. ลักษณะของงาน	0.17	0.20	2.27	0.02*	0.22	4.43
3. การได้รับการยอมรับ	0.00	0.00	-0.00	0.99	0.24	4.16
4. ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	0.02	0.03	0.44	0.65	0.24	4.03
5. ความรับผิดชอบ	0.44	0.56	6.10	0.00*	0.20	4.83
R = 0.83	R ² = 0.69		Ad R ² = 0.68		SE _{est} = 0.26	
F = 79.27	Sig. = 0.00		Durbin-Watson = 1.685			

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่า มีค่า F เท่ากับ 79.27 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งแสดงว่า ความแปรปรวนของข้อมูลมีความแปรปรวนเท่ากัน โดยค่าความแปรปรวนของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานจะพิจารณาได้จากค่า Adjusted R² แสดงว่าอิทธิพลของปัจจัยของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน มีค่าเท่ากับร้อยละ 68 หมายความว่า ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษานี้ สามารถนำไปพยากรณ์ต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ได้ร้อยละ 68

ตารางที่ 5 แสดงปัจจัยด้านแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอศีลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ

	B	β	t	Sig.	Tolerance	VIF
(Constant)	0.62	-	3.27	0.00	-	-
1. นโยบายและการบริหาร	0.05	0.05	0.79	0.42	0.24	4.05
2. ค่าตอบแทนและสวัสดิการเงินเดือน	-0.05	-0.07	-1.12	0.26	0.30	3.32
3. ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา	0.17	0.16	2.54	0.01*	0.30	3.30
4. ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	0.22	0.25	3.57	0.00*	0.25	3.94
5. สภาพแวดล้อมการทำงาน	0.11	0.12	1.50	0.13	0.18	5.51

Citation : Laoruang, K., Loatong, P., Rithinyo, M., & Charunsiripaisan, C. (2025). Motivational Affecting the Work

Performance Efficiency of Personnel in Local Administrative Organizations in Silalat District, Sisaket Province.

Journal of Local Governance and Innovation, 9(2), 331 - 344. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.40>

6. การบังคับบัญชาและการควบคุมดูแล	0.35	0.40	4.17	0.00*	0.14	7.05
R = 0.87	R ² = 0.77	Ad R ² = 0.76	SE _{est} = 0.22			
F = 97.24	Sig. = 0.00	Durbin-Watson = 1.707				

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่า มีค่า F เท่ากับ 97.24 และค่า Sig เท่ากับ 0.00 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งแสดงว่า ความแปรปรวนของข้อมูล มีความแปรปรวนเท่ากัน โดยค่าความแปรปรวนของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานจะพิจารณาได้จากค่า Adjusted R² แสดงว่าอิทธิพลของปัจจัย คำจูงใจของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน มีค่าเท่ากับร้อยละ 76 หมายความว่า ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษานี้ สามารถนำไปพยากรณ์ต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานได้ร้อยละ 76

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยเรื่อง “แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอศีลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ” ผู้วิจัยนำเอาประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลการวิจัยใน 3 ประเด็น ตามวัตถุประสงค์ดังนี้

ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน จากผลการศึกษาพบว่าโดยภาพรวม ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอศีลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยปัจจัยคำจูงมีค่าเฉลี่ยสูง การที่ปัจจัยคำจูงมีบทบาทเด่นอาจสะท้อนถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมการทำงานและความสัมพันธ์ในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอศีลาลาด ซึ่งเป็นพื้นที่ชนบทที่มีชุมชนเข้มแข็งและเน้นการทำงานเป็นทีม เช่น ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.57$) ซึ่งอาจเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ให้ความสำคัญกับความสามัคคีและการช่วยเหลือกันในกลุ่มชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธมกร ทยาประศาสน์ และ วรวิริ มุลสิน (2560) ที่ศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอสำโรง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานเป็นปัจจัยคำจูงที่สำคัญ และสอดคล้องกับทฤษฎีจูงใจสองปัจจัยของ Herzberg (1959) ซึ่งระบุว่าความพึงพอใจในงานเกิดจากปัจจัยจูงใจ เช่น ความท้าทายในการทำงานและโอกาสในการเติบโต ขณะที่ปัจจัยคำจูง เช่น สภาพแวดล้อมในการทำงานและนโยบายองค์กร มีบทบาทสำคัญในการลดความไม่พึงพอใจ นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสนับสนุนแนวคิดลำดับขั้นความต้องการของ Maslow (1954) โดยชี้ให้เห็นว่าเมื่อบุคลากรได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานอย่างเพียงพอ เช่น ความมั่นคงในอาชีพ และสภาพแวดล้อมการทำงานที่เหมาะสมจะส่งผลให้เกิดแรงจูงใจในระดับที่สูงขึ้น

ระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน จากผลการศึกษาพบว่า บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในระดับดีเยี่ยมเมื่อพิจารณาจากคุณภาพ ปริมาณงานที่ทำทันเวลา หรือการบริหารทรัพยากรในงานอย่างประหยัด นอกจากนี้ การที่ด้านคุณภาพและความรวดเร็วในการปฏิบัติงานมีคะแนนสูงสุด

Citation : กาญจนา เล่าเรื่อง, ภรณ์ หลาวทอง, มาโนช ริตินโย, และ ชินจิรัฐ จรรย์ศิริไพศาล. (2568). แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการ

ปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอศีลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 331 – 344. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.40>

บ่งชี้ว่าบุคลากรมีความเอาใจใส่และรับผิดชอบในงานอย่างดี ซึ่งอาจเป็นผลจากแรงจูงใจภายในที่ผลักดันให้บุคลากรต้องการผลิตผลงานที่มีคุณภาพและทำงานให้ทันตามกำหนดเวลา ความเชื่อโยงนี้สนับสนุนแนวคิดทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory) ของ Vroom (1964) ที่กล่าวว่า พนักงานจะทุ่มเทความพยายามมากขึ้นหากเชื่อว่าความพยายามนั้นนำไปสู่ผลการปฏิบัติงานที่ดี และผลการปฏิบัติงานที่ดีนั้นนำไปสู่รางวัลหรือผลตอบแทนที่ตนให้คุณค่า กล่าวคือ ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอศีลาจาด บุคลากรอาจรับรู้ว่าการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงจะได้รับการยอมรับหรือผลประโยชน์บางอย่าง หรืออย่างน้อยทำให้เกิดความภูมิใจในตนเอง ดังนั้นจึงมีแรงจูงใจที่จะทำงานให้ดีส่งผลให้ผลลัพธ์การปฏิบัติงานอยู่ในระดับดีเยี่ยม และเมื่อประสิทธิภาพทุกด้าน อยู่ในระดับสูง อาจสะท้อนถึงศักยภาพและความพร้อมของบุคลากร รวมถึงกระบวนการบริหารงานที่มีประสิทธิผลภายในองค์กร ซึ่งอาจเป็นผลจากการฝึกอบรมหรือระบบควบคุมภายในที่ดีขององค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัชรินทร์ ทองหม่อมราม และ บุญอนันต์ พินัยทรัพย์ (2564) พบว่า บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระดับสูง และระบุว่าประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี อยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกัน และงานวิจัยของ กรวิกา มีสามเสน และกฤษฎา เขียววัฒนสุข (2564) ศึกษาพนักงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับสูงเช่นกัน ข้อมูลเหล่านี้ยืนยันว่าบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจเป็นผลจากองค์กรมีระบบบริหารงานที่พัฒนาอย่างต่อเนื่องบุคลากรมีทักษะ และความชำนาญเพิ่มขึ้นตามนโยบายการพัฒนาบุคลากรภาครัฐ

แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยจูงใจ ด้านความรับผิดชอบ ($\text{Beta} = 0.56, p < 0.01$) และด้านลักษณะของงาน ($\text{Beta} = 0.20, p = 0.02$) มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานโดยสามารถอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิภาพได้ร้อยละ 68 ($\text{Adjusted } R^2 = 0.68$) สิ่งนี้บ่งชี้ว่าบุคลากรที่ได้รับมอบหมายงานที่มีความท้าทายและมีขอบเขตความรับผิดชอบที่ชัดเจน มีแนวโน้มที่จะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูง ผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับทฤษฎีสองปัจจัยของ Herzberg (1959) ซึ่งระบุว่าลักษณะของงานและความรับผิดชอบเป็นปัจจัยจูงใจภายในที่กระตุ้นความพึงพอใจและเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีการกำหนดเป้าหมายของ Locke และ Latham (2002) ที่เน้นว่าความชัดเจนในเป้าหมายและความรับผิดชอบ ในงานช่วยเพิ่มความมุ่งมั่นและผลลัพธ์การทำงาน งานวิจัยของ สุภาวิตา ชมภูประทีป และ ยุทธนาท บุญยะชัย (2567) ในบริบทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยืนยันว่า ปัจจัยภายใน เช่น ความรับผิดชอบและลักษณะของงาน เป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญของประสิทธิภาพในงานที่มีโครงสร้างการทำงานที่เป็นระบบ

ในส่วนของปัจจัยค้ำจุน ผลการวิจัยพบว่า ด้านการบังคับบัญชาและการควบคุมดูแล ($\text{Beta} = 0.40, p < 0.01$) ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ($\text{Beta} = 0.25, p < 0.01$) และด้านความสัมพันธ์กับ

ผู้บังคับบัญชา ($\text{Beta} = 0.16, p = 0.01$) มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 76 ($\text{Adjusted } R^2 = 0.76$) ผลลัพธ์นี้ชี้ให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมการทำงานที่สนับสนุนความสัมพันธ์ที่ดีและการกำกับดูแลที่ชัดเจนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยลดความไม่พึงพอใจและส่งเสริมประสิทธิภาพ ตามทฤษฎีของ Herzberg (1959) ปัจจัยค่าจูงเหล่านี้มีบทบาทในการป้องกันความไม่พึงพอใจ ซึ่งเมื่อได้รับการจัดการอย่างเหมาะสมจะช่วยให้บุคลากรมีสมาธิและปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยของ อนุสรณ์ บุญพินิจ (2566) ในบริบทท้องถิ่นพบว่า ความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานและการบังคับบัญชาที่เป็นธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการทำงานในระดับสูง

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะงาน ความรับผิดชอบ และความสัมพันธ์ในการทำงานมีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานอย่างชัดเจน ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรออกแบบงานให้มีความท้าทายและเหมาะสมกับทักษะของแต่ละคน พร้อมเปิดโอกาสให้แสดงความรับผิดชอบอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ ควรเสริมสร้างบรรยากาศการทำงานที่สนับสนุนการทำงานเป็นทีมและการสื่อสารที่ดี ขณะเดียวกัน ปัจจัยอื่น ๆ ที่ยังไม่มีผลชัดเจน เช่น การยอมรับหรือนโยบายองค์กร ก็ควรถูกปรับปรุงให้ตอบสนองมากขึ้นเพื่อเสริมแรงจูงใจในระยะยาว โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท ควรเน้นการสร้างความรู้ความผูกพันของบุคลากรกับชุมชนผ่านกิจกรรมที่มีความหมายและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรขยายขอบเขตกลุ่มตัวอย่างและพื้นที่ศึกษาให้ครอบคลุมหลากหลายบริบท เช่น เขตเมืองและชนบท หรือระหว่างจังหวัด เพื่อเพิ่มความสามารถในการเปรียบเทียบและสรุปผล ควรใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) โดยเสริมการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรวิภา มีสามเสน, และ กฤษดา เขียววัฒนสุข. (2564). ปัจจัยในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม*, 8(2), 228–241.
- ชัชรินทร์ ทองหม่อมราม, และ บุญอนันต์ พินัยทรัพย์. (2564). แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารการเมืองการปกครอง*, 11(1), 118–139.

Citation : กาญจนา เล่าเรื่อง, ภรณ์ หลาวทอง, มาโนช ริตินโย, และ ชินจิรัฐ จรรย์ศิริไพศาล. (2568). แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการ

ปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอศีลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 9(2), 331 – 344. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.40>

- ณัฐวิธวัฒน์ แหวนหล่อ, นลินี ทองประเสริฐ, และ โอนทัย หาระสาร. (2564). แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอราชสีห์ จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัยพิษณุพนธ์*, 16(1), 59–72.
- ธมกร ทยาประศาสน์, และ วรวิริ ภูลสิน. (2560). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอสำโรง จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏวารัง*, 8(2), 146–159.
- สุภาวิตา ชมภูประทีป, และ ยุทธนาท บุญยะชัย. (2567). แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี. *วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 6(2), 66–76.
- อนุสรณ์ บุญพินิจ. (2566). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลดงหม้อทอง จังหวัดสกลนคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต].
- Grawitch, M. J., Munz, D. C., & Kramer, T. (2018). The influence of organizational culture and work characteristics on employee well-being and organizational outcomes. *Journal of Occupational Health Psychology*, 23(2), 223–240.
- Herzberg, F. (1959). *The motivation to work*. John Wiley & Sons.
- Hood, C., & Dixon, R. (2016). A government that worked better and cost less? Evaluating the fiscal impact of the new public management. *The Political Quarterly*, 87(3), 473–480.
- International City/County Management Association (ICMA). (2018). *Effective local government management*. ICMA Press.
- Johnson, R. A., & Lee, M. S. (2018). Communication barriers in organizations: A framework for understanding. *International Journal of Business Communication*, 55(4), 546–564.
- Kattel, R., Mergel, I., & Hartley, J. (2020). *Public sector innovation: A global perspective*. Routledge.
- Locke, E. A., & Latham, G. P. (2020). Building a practically useful theory of goal setting and task motivation: A 35-year odyssey. *American Psychologist*, 75(6), 707–722.
- Maslow, A. H. (1954). *Motivation and personality* (pp. 388–389). Harper & Row.
- Peterson, E., & Plowman, E. G. (1989). *Business organization and management*. Richard D. Irwin.
- Robbins, S. P., & Judge, T. A. (2017). *Organizational behavior* (17th ed.). Pearson.
- Rosenbloom, D. H., & Johnson, R. A. (2019). *Public administration: Understanding management, politics, and law in the public sector*. McGraw-Hill Education.

Citation : Laoruang, K., Loatong, P., Rithinyo, M., & Charunsiripaisan, C. (2025). Motivational Affecting the Work

Performance Efficiency of Personnel in Local Administrative Organizations in Silalat District, Sisaket Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 331 - 344. <https://doi.org/10.14456/jlgisru.2025.40>

- Schaufeli, W. B. (2017). *Work engagement: A handbook of essential theory and research*. Psychology Press.
- Smith, J. A., & Jones, L. B. (2020). Effective risk management strategies in modern organizations. *Journal of Risk Research*, 23(4), 456–478.
- United Nations Development Programme (UNDP). (2019). *Decentralization and local governance: Driving sustainable development*. UNDP Report.
- United Nations. (2020). *Governance for sustainable development*.
- Vroom, V. H. (1964). *Work and motivation*. John Wiley & Sons Inc.
- World Economic Forum. (2020). *The future of jobs report 2020*.
<https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs-report-2020>

Citation : กาญจนา เล่าเรื่อง, ภาณี หลาวทอง, มาโนช ริทธิโย, และ ชินจิรัฐ จรรย์ศิริไพศาล. (2568). แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการ

ปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอศีลาจาด จังหวัดศรีสะเกษ. วารสารการบริหารการปกครองและ
นวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 331 – 344. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.40>

**พฤติกรรมการมูลกับการเติบโตในอาชีพข้าราชการทหาร
: กรณีศึกษาค่ายทหารแห่งหนึ่ง ในจังหวัดลพบุรี**
**Mutelu Behavior and Career Advancement of Military Personnel
: A Case Study of a Military Camp in Lopburi Province**

**เฉลิมพงษ์ จันทรสุธา^{1*}, จันทรากูร ด้านช้าง², จันทิมา อ่อนศิลา³, เกวลิน ขวัญสุข⁴,
และ ประภัสสร งามวงศ์⁵**

**Chaloemphong Jansukar^{1*}, Jantarakoon Tanchang², Junthima Onsila³,
Kewalin Khwansuk⁴, and Papatsron Kamwong⁵**

¹⁻⁵คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์; Faculty of Humanities and Social Sciences, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : chaloemphong@vru.ac.th

DOI : 10.14456/jlgisrru.2025.41

Received : May 19, 2025; Revised : July 16, 2025; Accepted : July 22, 2025

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมมูลของการทหารของค่ายทหารแห่งหนึ่ง ในจังหวัดลพบุรี เพื่อศึกษาการเติบโตในอาชีพข้าราชการทหารของค่ายทหารแห่งหนึ่ง ในจังหวัดลพบุรี และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมมูลกับการเติบโตในอาชีพข้าราชการทหารของค่ายทหารแห่งหนึ่ง ในจังหวัดลพบุรี ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ข้าราชการทหารที่ปฏิบัติงานในค่ายทหารแห่งหนึ่ง ในจังหวัดลพบุรี จำนวน 420 นาย คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีของ Krejcie & Morgan สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน และแบ่งออกเป็น 2 ชั้น คือ ทหารเกณฑ์ จำนวน 110 นาย และนักเรียนนายสิบจำนวน 90 นาย จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่ายเพื่อให้ได้สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 นาย เก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล พฤติกรรมมูล การเติบโตในอาชีพทหาร ซึ่งมีค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา เท่ากับ .90 และ .82 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .92 และ .89 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมมูลของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.10$, S.D. = 0.04) ประกอบด้วย การมูลเพื่อให้ครอบครัวมีความสุข ($\bar{x} = 4.05$, S.D. = 0.08) และการมูลในเรื่องการงาน ($\bar{x} = 3.76$, S.D. = 0.08) ขณะที่การเติบโตในอาชีพทหารของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.64$, S.D. = 0.03) ประกอบด้วย การเลื่อนตำแหน่งในอาชีพต้องอาศัยความอดทนและความ

Citation : Jansukar, C., Tanchang, J., Onsila, J., Khwansuk, K., & Kamwong, P. (2025). Mutelu Behavior and Career

Advancement of Military Personnel : A Case Study of a Military Camp in Lopburi Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 345 - 362. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.41>

พยายาม ($\bar{x} = 4.24$, S.D. = 0.05) การเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้นในอาชีพทหารจะทำให้ครอบครัวมีความสุข ($\bar{x} = 4.23$, S.D. = 0.07) ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน พบว่า ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา เพื่อนสนิท รายได้ต่อเดือน การออกกำลังกาย การอ่านหนังสือ พฤติกรรมการมูเตลูมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเติบโตในอาชีพทหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะเดียวกัน พบว่า ปัจจัยด้านเพศ ศาสนา สถานภาพ ลักษณะครอบครัว และสมาชิกในครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางลบกับการเติบโตในอาชีพทหารของค่ายทหารแห่งหนึ่ง ในจังหวัดลพบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพฤติกรรมการมูเตลูส่งผลต่อการเติบโตในอาชีพทหาร มากที่สุด ($\beta = .298$, $p < .001$) รองลงมาคือ การออกกำลังกาย ($\beta = .083$, $p < .001$) และการอ่านหนังสือ ($\beta = .061$, $p < .001$)

คำสำคัญ (Keywords) : มูเตลู, ความเชื่อ, อาชีพ, ข้าราชการทหาร

Abstract

This quantitative research aimed to investigate the superstitious behaviors ("Moo-Tae-Loo") of military personnel at a military camp in Lopburi Province, as well as to study their career advancement within the same camp. Furthermore, it sought to examine the relationship between superstitious behaviors and career growth among these military personnel. The population for this study comprised 420 military officers serving at a military camp in Lopburi Province. The sample size was calculated using Krejcie & Morgan's method, and stratified proportional sampling was employed, dividing the sample into two strata: 110 conscripted soldiers and 90 non-commissioned officer students. Subsequently, simple random sampling was used to obtain a final sample of 200 individuals. Data were collected using questionnaires developed by the researcher, which included sections on personal background information, superstitious behaviors, and career advancement in the military. The content validity index for these sections was .90 and .82, respectively, and the reliability coefficients were .92 and .89, respectively. Data were analyzed using descriptive statistics, Pearson's product-moment correlation coefficient, and multiple regression analysis.

The findings revealed that the respondents' superstitious behaviors were at a moderate level ($\bar{x} = 3.10$, S.D. = 0.04), encompassing superstitious practices for family happiness ($\bar{x} = 4.05$, S.D. = 0.08) and career-related matters ($\bar{x} = 3.76$, S.D. = 0.08). Meanwhile, the respondents' career advancement in the military was at a high level ($\bar{x} = 3.64$, S.D. = 0.03), which included the perception that career promotion requires patience and effort ($\bar{x} = 4.24$, S.D. = 0.05) and that higher career positions in the military contribute

Citation : เฉลิมพงษ์ จันท์สุชา, จันทรากร ตันซัง, จันทิมา อ่อนศิลา, เกวลิน ขวัญสุข, และ ประภัสสร งามวงศ์. (2568). พฤติกรรมการมูเตลู

กับการเติบโตในอาชีพข้าราชการทหาร : กรณีศึกษาค่ายทหารแห่งหนึ่ง ในจังหวัดลพบุรี. วารสารการบริหารการปกครองและ
นวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 345 - 362. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.41>

to family happiness ($\bar{x} = 4.23$, S.D. = 0.07). Pearson's correlation analysis indicated a statistically significant positive relationships between age, education level, origin, close friends, monthly income, exercise, reading, and superstitious behaviors and career advancement in the military. Conversely, statistically significant negative relationships were found between gender, religion, marital status, family characteristics, and number of family members and career advancement among military personnel at the military camp in Lopburi Province. Multiple regression analysis showed that superstitious behaviors had the strongest positive influence on career advancement ($\beta = .298$, $p < .001$), followed by exercise ($\beta = .083$, $p < .001$) and reading ($\beta = .061$, $p < .001$).

Keywords : Mutelu, Belief, Occupation, Military Personnel

บทนำ (Introduction)

ในโลกของการทำงานยุคปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความสามารถเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอสำหรับความสำเร็จในสายอาชีพ บุคคลจำเป็นต้องแสวงหาความรู้ พัฒนาทักษะ และปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์ใหม่ ๆ อยู่เสมอ (ศักดิ์ชัย สะสมทรัพย์, 2556) ขณะเดียวกัน ความมั่นคง ก้าวหน้า และผลตอบแทนที่เหมาะสม ยังคงเป็นเป้าหมายสำคัญของผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน (Maslow, 1943) ในสังคมที่หล่อหลอมด้วยวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อทางศาสนา การ "มูเตลู" หรือการพึ่งพาสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อเสริมดวงและความมั่นใจ ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในกลุ่มคนทำงานที่ต้องเผชิญกับการแข่งขันและความกดดัน เช่น การบ่นบาน การบูชาวัตถุมงคล หรือการดูดวง กลายเป็นเรื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ (สุภาวดี อนุธรรมพันธุ์, 2565) ซึ่งสะท้อนความพยายามในการหาความมั่นคงทางจิตวิญญาณ (Kreiner et al., 2015)

อาชีพทหารถือเป็นวิชาชีพที่ต้องการความแข็งแกร่งทั้งทางร่างกายและจิตใจ พร้อมด้วยการเสียสละและวินัยอย่างสูง (กระทรวงกลาโหม, 2560) อย่างไรก็ตาม การเติบโตในอาชีพของข้าราชการทหาร ไม่ได้ขึ้นอยู่กับผลงานหรือความสามารถเพียงอย่างเดียว หากยังแฝงไว้ด้วยปัจจัยเชิงวัฒนธรรม ความเชื่อ และระบบอุปถัมภ์ในบางบริบท (ณัฐภูมิ ลีลาภิวัฒน์, 2564) จังหวัดลพบุรี ซึ่งเป็นฐานทัพสำคัญ เช่น ศูนย์การทหารปืนใหญ่และศูนย์ฝึกทางยุทธวิธี มีข้าราชการทหารจำนวนมากที่ยึดโยงกับวัฒนธรรมพื้นถิ่นและความเชื่อทางศาสนา ไม่ว่าจะเป็นการเคารพสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ การบูชาเครื่องราง หรือการปฏิบัติพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อเสริมกำลังใจ (อุษณีย์ ชนะภัย, 2562) พฤติกรรมเหล่านี้เกิดขึ้นในบริบทที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอน การแข่งขัน และความคาดหวังจากองค์กรทหาร

ในช่วงปี 2567 กองทัพบกได้จัดสอบคัดเลือกบุคคลพลเรือนและทหารกองหนุนเข้ารับราชการ ซึ่งเปิดโอกาสในการเติบโตในสายอาชีพ (กองทัพบก, 2567) อย่างไรก็ตาม ยังมีคำถามว่า ปัจจัยนอกระบบ

Citation : Jansukar, C., Tanchang, J., Onsila, J., Khwansuk, K., & Kamwong, P. (2025). Mutelu Behavior and Career

Advancement of Military Personnel : A Case Study of a Military Camp in Lopburi Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 345 - 362. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.41>

ราชการ เช่น ความเชื่อในโชคชะตาหรือการมูเตลู มีบทบาทอย่างไรในการเติบโตในสายราชการ (เบญจวรรณ วิสุทธิศิริ, 2563) การมูเตลูในปัจจุบันกลายเป็นกระแสทางสังคม ไม่ใช่เพียงความเชื่อเก่าแก่ หากแต่เป็นปรากฏการณ์ร่วมสมัยที่แทรกซึมในหมู่คนทำงานรุ่นใหม่ ขณะที่ Cohen Erik (2012) กล่าวว่าความเชื่อทางศาสนาและจิตวิญญาณสามารถเสริมสร้างแรงจูงใจภายใน ช่วยให้ผู้คนตัดสินใจได้มั่นคงยิ่งขึ้นแม้ข้าราชการทหารจะต้องทำงานภายใต้ระเบียบวินัยอย่างเข้มงวด แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่ามีพฤติกรรมการมูเตลูในหลายรูปแบบ ทั้งการถือฤกษ์ยาม การบูชาวัตถุมงคล หรือการบนบานก่อนสอบเลื่อนตำแหน่ง (ศิริพร เกษมสุข, 2564) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเชื่อว่าการพึ่งพาสิ่งศักดิ์สิทธิ์อาจส่งเสริมโอกาสความสำเร็จ

อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่ยังไม่มีการศึกษาอย่างเป็นระบบคือ ความเชื่อเหล่านี้เกี่ยวข้องกับการเติบโตในสายอาชีพทหารหรือไม่ โดยเฉพาะในกรณีที่บุคคลสองคนมีความสามารถใกล้เคียงกัน แต่หนึ่งประสบความสำเร็จมากกว่า ด้วยเหตุนี้ งานวิจัยฉบับนี้จึงมุ่งศึกษา "พฤติกรรมมูเตลูของข้าราชการทหารในจังหวัดลพบุรี" และ "การเติบโตในสายอาชีพของข้าราชการทหาร" เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อ ความเข้าใจ และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพึ่งพาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และตรวจสอบว่าแนวโน้มดังกล่าวมีความสัมพันธ์หรือส่งผลต่อเส้นทางความก้าวหน้าในราชการหรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมมูเตลูของทหารของค่ายทหารแห่งหนึ่ง ในจังหวัดลพบุรี
2. เพื่อศึกษาการเติบโตในอาชีพข้าราชการทหารของค่ายทหารแห่งหนึ่ง ในจังหวัดลพบุรี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมมูเตลูกับการเติบโตในอาชีพข้าราชการทหารของค่ายทหารแห่งหนึ่ง ในจังหวัดลพบุรี

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow, 1943) อธิบายว่ามนุษย์มีแรงจูงใจจากความต้องการ 5 ระดับ ได้แก่ กายภาพ ความปลอดภัย ความรัก การได้รับการยกย่อง และการตระหนักรู้ในตนเอง โดยความต้องการขั้นสูงจะเกิดขึ้นได้เมื่อความต้องการขั้นต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว ทฤษฎีนี้ชี้ว่าพฤติกรรมมูเตลูของข้าราชการทหารอาจเป็นกลไกหนึ่งที่จะช่วยเติมเต็มความต้องการด้านความปลอดภัยและความมั่นใจในอาชีพ ซึ่งนำไปสู่ความก้าวหน้าและการยอมรับในที่สุด ในประเทศไทยข้าราชการทหารเป็นอาชีพที่ได้รับการยกย่องและเคารพจากสังคม โดยทหารมีบทบาทสำคัญในการรักษาความมั่นคงของประเทศ และการปกป้องอธิปไตยของชาติ การฝึกฝนทหารในประเทศไทยมีความเข้มงวดทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และวินัย ทหารต้องเตรียมความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจเพื่อให้สามารถปฏิบัติภารกิจที่มีความเสี่ยงสูงได้ (กระทรวงกลาโหม, 2560) กระบวนการฝึกอบรมและพัฒนาทหารนั้นจะต้องเป็นไปตามระเบียบวินัยที่เคร่งครัด นอกจากนี้การเติบโตในอาชีพของทหารยังขึ้นอยู่กับระบบการบริหารงานบุคคลของกองทัพซึ่งจะ

Citation : เฉลิมพงษ์ จันทรสุธา, จันทรากูร ด่านซัง, จันทิมา อ่อนศิลา, เกวณีน ขวัญสุข, และ ประภัสสร งามวงศ์. (2568). พฤติกรรมมูเตลู

กับการเติบโตในอาชีพข้าราชการทหาร : กรณีศึกษาค่ายทหารแห่งหนึ่ง ในจังหวัดลพบุรี. วารสารการบริหารการปกครองและ

นวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 345 - 362. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.41>

พิจารณาถึงผลงานการปฏิบัติงาน ความสามารถในการฝึกฝนและการพัฒนาทักษะทางทหาร เพื่อให้ทหารสามารถเติบโตในหน้าที่การงานและได้รับความไว้วางใจในการปฏิบัติหน้าที่สำคัญ (ศักดิ์ชัย สะสมทรัพย์, 2556) จังหวัดลพบุรีมีบทบาทสำคัญในระบบทหารของประเทศไทย โดยเป็นที่ตั้งของหน่วยบัญชาการทหารหลายหน่วย เช่น ศูนย์การทหารปืนใหญ่ และศูนย์ฝึกทางยุทธวิธี ซึ่งมีบทบาทในการฝึกทหารและพัฒนาความพร้อมในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติภารกิจทางทหาร (กระทรวงกลาโหม, 2560) การฝึกอบรมในพื้นที่นี้จึงถือเป็นการเสริมสร้างความพร้อมทางกายภาพและจิตใจของทหาร ในขณะเดียวกันความเชื่อทางศาสนาและวัฒนธรรมของท้องถิ่นในจังหวัดลพบุรี ยังคงมีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวันของข้าราชการทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ ความเชื่อเหล่านี้แสดงออกผ่านการปฏิบัติพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น การบูชาวัตถุมงคล และการเคารพสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งทำให้เกิดแนวโน้มในการพึ่งพาสังค์ศักดิ์สิทธิ์ในหมู่ข้าราชการทหารในพื้นที่ (Malinowski, 1948)

การมูเตลูเป็นพฤติกรรมที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในสังคมไทย โดยเฉพาะในกลุ่มคนทำงานและข้าราชการทหาร โดยการมูเตลูในที่นี้หมายถึงการพึ่งพาสังค์ศักดิ์สิทธิ์ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การบูชาวัตถุมงคล การบนบานศาลกล่าว และการดูดวง เพื่อเสริมดวงหรือเพิ่มความมั่นใจในการดำเนินชีวิตและการทำงาน (มติชนออนไลน์, 2566) การมูเตลูในหมู่ข้าราชการทหารไม่เพียงแต่เป็นการแสวงหาความสงบใจจากความเครียดหรือความกดดันที่เกิดจากงานที่ต้องรับผิดชอบเท่านั้น แต่ยังเป็นการแสดงออกถึงความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สามารถช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตวิญญาณให้กับบุคคล (Kreiner & Wall, 2015) อันจะนำไปสู่การเติบโตในสายอาชีพของข้าราชการทหารเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน ซึ่งไม่ได้พิจารณาแค่เพียงความสามารถในการปฏิบัติงานหรือการฝึกฝนตามระบบราชการ แต่ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอก เช่น ความเชื่อในโชคชะตาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ (Saks, 2014) การมูเตลูอาจช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในการตัดสินใจและส่งผลกระทบต่อเติบโตในอาชีพทหารได้ เนื่องจากการมีความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์อาจช่วยให้ทหารรู้สึกถึงความมั่นคงทางจิตใจและความมั่นใจในตนเอง (Malinowski, 1948) ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการทหารที่มีพฤติกรรมมูเตลูมีแนวโน้มที่จะเติบโตในสายอาชีพอย่างรวดเร็ว โดยสามารถประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานแม้ว่าพื้นฐานการศึกษาหรือประสบการณ์การทำงานอาจไม่แตกต่างจากเพื่อนร่วมงานคนอื่น ๆ (Kreiner & Wall, 2015) อย่างไรก็ตาม ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นเป็นเพียงหนึ่งในปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเติบโตในสายอาชีพทหาร ซึ่งยังต้องพิจารณาถึงปัจจัยอื่น ๆ เช่น ผลการปฏิบัติงานและการพัฒนาทักษะทางทหาร (Saks, 2014)

ขณะเดียวกันจากการศึกษาของ (Saks, 2014) พบว่า การมีความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์อาจส่งผลกระทบต่อตัดสินใจในชีวิตการทำงาน เช่น การเลือกเวลาหรือสถานที่ที่มีความเชื่อว่าจะเสริมโชคในการทำกิจกรรมสำคัญ การเลือกฤกษ์ยามในการดำเนินงานสำคัญอาจจะมีส่วนช่วยในการเสริมความมั่นใจให้กับบุคคลในการเผชิญหน้ากับความท้าทายต่าง ๆ นอกจากนี้ การมูเตลูยังอาจเป็นเครื่องมือในการจัดการกับความเครียดและแรงกดดันจากการทำงานในบทบาทของทหาร ซึ่งต้องเผชิญกับสถานะที่มีความเสี่ยงสูง ความกดดันจากการ

Citation : Jansukar, C., Tanchang, J., Onsila, J., Khwansuk, K., & Kamwong, P. (2025). Mutelu Behavior and Career

Advancement of Military Personnel : A Case Study of a Military Camp in Lopburi Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 345 - 362. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.41>

ทำภารกิจ และการตัดสินใจในสถานการณ์ที่ต้องใช้วิจารณญาณสูง เช่น ในสถานการณ์ที่ต้องมีการตัดสินใจเกี่ยวกับชีวิตและความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น ซึ่งการมูเตลูสามารถช่วยสร้างพลังใจและเสริมความเชื่อมั่นให้กับข้าราชการทหารได้ในช่วงเวลาที่เกิดความไม่แน่นอนหรือการท้าทาย (Kreiner & Wall, 2015)

การมูเตลูสะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อทางศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่การทำงานของข้าราชการทหารในพื้นที่นี้ โดยข้าราชการทหารจำนวนหนึ่งให้ความสำคัญกับการบูชาวัตถุมงคลและการทำพิธีกรรมที่เชื่อว่าเป็นการเสริมดวงและความมั่นคงในการปฏิบัติภารกิจ (Malinowski, 1948) ได้เน้นย้ำว่าในสถานการณ์ที่ข้าราชการทหารต้องเผชิญกับสถานะที่มีความท้าทายหรือความไม่แน่นอน ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์และการมูเตลูอาจช่วยเสริมสร้างความมั่นใจและการตัดสินใจอันจะนำไปสู่การเติบโตในอาชีพข้าราชการทหารได้

การเลื่อนตำแหน่งในอาชีพทหารถือเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาทักษะและเส้นทางอาชีพของบุคคลในองค์กรทหาร โดยทั่วไปแล้วการเลื่อนตำแหน่งมักจะพิจารณาจากหลายปัจจัย เช่น ความสามารถ ความพยายาม การฝึกฝน ความอดทน รวมถึงการประเมินผลจากการสอบและการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอาชีพนั้น ๆ (Yarbrough, 2019) นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยทางสังคมและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในที่ทำงาน เช่น ความสามารถในการทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานและความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ซึ่งสามารถมีผลกระทบโดยตรงต่อการเติบโตในอาชีพทหารได้ (Dysvik, & Kuvaas, 2011) ในหลายองค์กรใช้วิธีการทดสอบเพื่อวัดความรู้และการฝึกฝนทางการทหารถือเป็นหนึ่งในขั้นตอนสำคัญในการพิจารณาการเลื่อนตำแหน่ง (Campbell J. & Campbell R., 2010) การสอบเหล่านี้ไม่เพียงแต่ทดสอบทักษะทางวิชาชีพ แต่ยังสะท้อนถึงความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจในสถานะที่มีความกดดัน (Browning, L., & Highfill, R, 2016). ดังนั้น ความสามารถในการฝึกฝนทั้งด้านร่างกายและจิตใจจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเตรียมตัวสำหรับการเลื่อนตำแหน่งในอาชีพทหาร (Meyer, B, 2017) ซึ่งต้องมาพร้อมกับการตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนจะช่วยจะสามารถทำให้วางแผนและทำงานในทิศทางที่เหมาะสมกับการเติบโตในอาชีพ (Browning, L., & Highfill, R, 2016). รวมถึงความสัมพันธ์ที่ีระหว่างข้าราชการทหารกับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานมีผลต่อการพัฒนาอาชีพอย่างมีนัยสำคัญ (Dysvik, A., & Kuvaas, B., 2011). การรับคำแนะนำจากหัวหน้าหรือรุ่นพี่เกี่ยวกับการเลื่อนตำแหน่ง และการได้รับการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา เป็นปัจจัยสำคัญในการเติบโตในอาชีพทหาร (Schwab, R. G., et al., 2017). นอกจากนี้ความเข้าใจในวิธีการและขั้นตอนในการเลื่อนตำแหน่งยังช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในการตัดสินใจในอนาคต (Browning, L., & Highfill, R, 2016).

พฤติกรรมการมูเตลูและการเติบโตในสายอาชีพของข้าราชการทหารมีความเชื่อมโยงกันอย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ยังมีบทบาทในการสร้างพลังใจในการทำงานและส่งผลต่อความสำเร็จในหน้าที่การงาน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความผสมผสานระหว่างศาสนา ความเชื่อ และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของข้าราชการทหารในพื้นที่นั้น จะช่วยเสริมความเข้าใจในแง่มุมที่เป็นเอกลักษณ์ของ

Citation : เฉลิมพงษ์ จันทรสุขา, จันทรากูร ด่านซัง, จันทิมา อ่อนศิลา, เกวลิน ขวัญสุข, และ ประภัสสร งามวงศ์. (2568). พฤติกรรมการมูเตลู

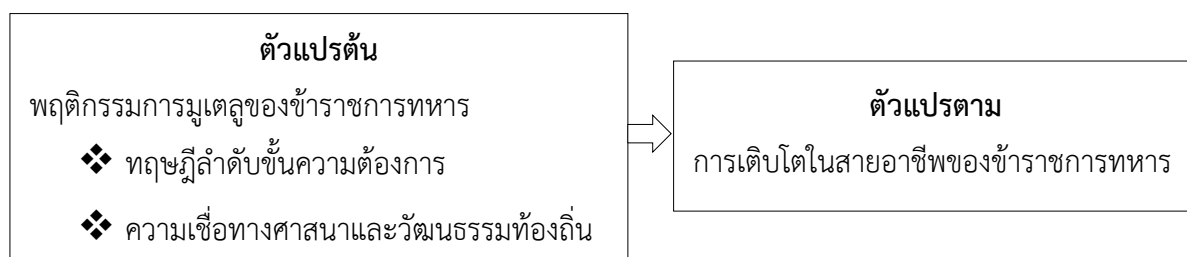
กับการเติบโตในอาชีพข้าราชการทหาร : กรณีศึกษาค่ายทหารแห่งหนึ่ง ในจังหวัดลพบุรี. วารสารการบริหารการปกครองและ

นวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 345 - 362. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.41>

ข้าราชการทหารในลพบุรี และทำให้เราสามารถเข้าใจถึงบทบาทของการพึงพาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในการพัฒนาอาชีพข้าราชการทหารได้มากขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

จากการศึกษาเอกสาร บทความ ตำรา แนวคิด ทฤษฎีและงานงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงออกแบบกรอบแนวคิด ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งมีรายละเอียดระเบียบวิธีวิจัยดังนี้ โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ข้าราชการทหารที่ปฏิบัติงานในค่ายทหารแห่งหนึ่งในจังหวัดลพบุรี จำนวน 420 นาย ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970) ได้จำนวน 200 นายและกำหนดวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling) โดยแบ่งประชากรข้าราชการทหารออกเป็น 2 ชั้น คือ ทหารเกณฑ์ จำนวน 110 นาย และนักเรียนนายสิบ จำนวน 90 นาย เพื่อให้ได้สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างและกำหนดจากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีโอกาสถูกเลือกเท่า ๆ กัน คุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างคือ มีสัญชาติไทย ประกอบอาชีพเป็นข้าราชการทหาร อายุไม่น้อยกว่า 20 ปีบริบูรณ์ สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นที่ครอบคลุมประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1. ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล จำนวน 13 ข้อ ส่วนที่ 2. พฤติกรรมการณ์มูล ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 18 ข้อ ส่วนที่ 3. การเติบโตในอาชีพทหาร ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 16 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (คะแนน 1 ถึง 5) มีค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) ของแบบสอบถามพฤติกรรมการณ์มูล เท่ากับ .82- .91 และแบบสอบถามการเติบโตในอาชีพทหาร เท่ากับ .85 หลังจากนั้นนำแบบสอบถาม จำนวน 40 ชุด ไปทดลองใช้ ในพื้นที่ค่ายทหารในตำบลท่าเกษม อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) แล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยค่าสถิติครอนบาร์คแอลฟา (Cronbach's Alpha, 1951) ได้ค่าเท่ากับ .91 และ.85 ซึ่งถือว่ายอมรับได้

Citation : Jansukar, C., Tanchang, J., Onsila, J., Khwansuk, K., & Kamwong, P. (2025). Mutelu Behavior and Career

Advancement of Military Personnel : A Case Study of a Military Camp in Lopburi Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 345 - 362. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.41>

วิธีการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยเริ่มจากการจัดเตรียมแบบสอบถามและเอกสารที่เกี่ยวข้อง จากนั้นทำหนังสือราชการถึงผู้บัญชาการมณฑลทหารบก ในค่ายทหารแห่งหนึ่ง ในจังหวัดลพบุรี เพื่อขออนุญาตเข้าดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภายในค่ายทหาร และผู้วิจัยเดินทางไปยังค่ายทหารแห่งหนึ่ง ในจังหวัดลพบุรี เพื่อติดต่อและขอความร่วมมือจากข้าราชการทหารที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยอธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขั้นตอนการตอบแบบสอบถามให้ผู้เข้าร่วมวิจัยทราบ และขอความสมัครใจในการเข้าร่วมการวิจัย เมื่อผู้เข้าร่วมวิจัยยินดี ผู้วิจัยมอบแบบสอบถามให้ผู้ตอบกรอกข้อมูลด้วยตนเองในสถานที่ที่สะดวกและเป็นส่วนตัว โดยผู้วิจัยรับแบบสอบถามคืนทันทีเมื่อผู้ตอบกรอกข้อมูลเสร็จเรียบร้อย พร้อมทั้งตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามในเบื้องต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับสังคมศาสตร์ (Statistical Package for Social Sciences : SPSS) โดยมีรายละเอียดดังนี้ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลและลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยนำเสนอในรูปของค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในส่วนของระดับตัวแปรวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการมูเตลู และการเติบโตในอาชีพทหาร โดยใช้ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (Weighted Mean Score) และแปลความหมายค่าเฉลี่ยคะแนน 5 ระดับ (1.00 ถึง 5.00) และทดสอบสมมติฐาน ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 22.04 ปี นับถือศาสนาพุทธ มีสถานภาพโสด มีลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวขยาย จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีเพื่อนสนิทในค่ายเฉลี่ย 9.79 คน มีสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 5.28 คน มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 10,001 บาท มีความถี่ในการสวดมนต์ทุกวัน มีความถี่ในการออกกำลังกายทุกวันและมีความถี่ในการอ่านหนังสือ 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์มากที่สุด

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการมูเตลูของทหารของค่ายทหารแห่งหนึ่งในจังหวัดลพบุรี โดยภาพรวมพฤติกรรมการมูเตลูของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.10, S.D. = 0.04) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีพฤติกรรมการมูเตลูในระดับมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การมูเตลูเพื่อให้ครอบครัวมีความสุข การมูเตลูในเรื่องการทำงานและการมูเตลูเพื่อให้มีเงินเยอะ ๆ ในขณะที่มีพฤติกรรมการมูเตลูในระดับน้อยที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การมูเตลูในเรื่องห่วย การมูเตลูเรื่องของการตั้งชื่อและการเดินทางไกลข้ามจังหวัดเพื่อไปมูเตลูในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ดังตารางที่ 1

Citation : เฉลิมพงษ์ จันทรสุชา, จันทรากูร ด่านซัง, จันทิมา อ่อนศิลา, เกวลิน ขวัญสุข, และ ประภัสสร งามวงศ์. (2568). พฤติกรรมการมูเตลู

กับการเติบโตในอาชีพข้าราชการทหาร : กรณีศึกษาค่ายทหารแห่งหนึ่งในจังหวัดลพบุรี. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 345 - 362. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.41>

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาพฤติกรรมการมูเตลูของทหารของค่ายทหารแห่งหนึ่งในจังหวัดลพบุรี

	พฤติกรรมการมูเตลู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	การมูเตลูสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น การกราบไหว้ พระพุทธรูป พระพิฆเนศ	3.47	0.06	มาก
2	การมูเตลูด้วยการบนบาน เช่น การมอบสิ่งของเมื่อคำขอสำเร็จ	3.22	0.09	ปานกลาง
3	การมูเตลูในเรื่องของการดูดวง (การพยากรณ์อนาคต และการดูอดีต)	2.67	0.09	ปานกลาง
4	การมูเตลูในเรื่องของฤกษ์ยามยามดี เช่น การซื้อรถ ซื้อบ้าน วันมงคล	2.94	0.08	ปานกลาง
5	การมูเตลูในเรื่องของการขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์	3.42	0.08	มาก
6	การเดินทางไกลข้ามจังหวัดเพื่อไปมูเตลูในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์	2.61	0.09	ปานกลาง
7	การมูเตลูเพื่อให้มีเงินเยอะ ๆ	3.54	0.09	มาก
8	การมูเตลูในเรื่องการงาน	3.76	0.08	มาก
9	การมูเตลูในเรื่องความรัก	3.07	0.08	ปานกลาง
10	การมูเตลูในเรื่องการเรียน	3.40	0.08	ปานกลาง
11	การเคยมูเตลูในเรื่องห่วย	2.19	0.08	น้อย
12	การมูเตลูในเรื่องสุขภาพ	3.38	0.09	มาก
13	การมูเตลูให้ครอบครัวมีความสุข	4.05	0.08	มาก
14	การมีความรู้เกี่ยวกับการมูเตลูในเรื่องบทสวดทางศาสนา	2.76	0.06	ปานกลาง
15	การมูเตลูในเรื่องเครื่องราง ของขลัง เช่น พระเครื่อง ชายผ้าถุงแม่	2.78	0.08	ปานกลาง
16	การมูเตลูในเรื่องของการตั้งชื่อ เช่น การพิจารณาตัวอักษร วรรณยุกต์	2.57	0.08	น้อย
17	การมูเตลูเป็นเรื่องของความศรัทธา เช่น หมอดู พระสงฆ์ สำนัก	2.96	0.08	ปานกลาง
18	การมูเตลูเป็นสิ่งสำคัญในชีวิต	3.04	0.07	ปานกลาง
ผลรวมพฤติกรรมการมูเตลู		3.10	0.04	ปานกลาง

ส่วนที่ 3 การเติบโตในอาชีพข้าราชการทหารของค่ายทหารแห่งหนึ่งในจังหวัดลพบุรี โดยภาพรวมการเติบโตในอาชีพทหารของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.64, S.D. = 0.03) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นในระดับมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การเลื่อนตำแหน่งในอาชีพต้องอาศัยความอดทนและความพยายาม การเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้นในอาชีพทหารจะทำให้ครอบครัวมีความสุขและการเลื่อนตำแหน่งในอาชีพต้องใช้การสอบเพื่อวัดความรู้ ในขณะที่มีความเห็นในระดับน้อยที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การที่ไม่มีความขัดแย้งกับเพื่อนทหารด้วยกัน การเคยเข้ารับการอบรมเพื่อเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้นในอาชีพทหารและการที่คิดว่าตนเองเป็นที่รักของผู้บังคับบัญชา ดังตารางที่ 2

Citation : Jansukar, C., Tanchang, J., Onsila, J., Khwansuk, K., & Kamwong, P. (2025). Mutelu Behavior and Career

Advancement of Military Personnel : A Case Study of a Military Camp in Lopburi Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 345 - 362. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.41>

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาการเติบโตในอาชีพข้าราชการทหารของค่ายทหารแห่งหนึ่งในจังหวัดลพบุรี

	การเติบโตในอาชีพทหาร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	การเลื่อนตำแหน่งในอาชีพจะต้องอาศัยความอดทน ความพยายาม	4.24	0.05	มากที่สุด
2	การเลื่อนตำแหน่งในอาชีพต้องใช้การสอบ เพื่อวัดความรู้	4.07	0.05	มาก
3	การเลื่อนตำแหน่งในอาชีพต้องใช้การฝึกฝน	4.07	0.06	มาก
4	ความคาดหวังให้ตัวท่านเติบโตในอาชีพทหาร	3.69	0.08	มาก
5	เมื่อพบกับอุปสรรคจะไม่ยอมแพ้และต้องทำให้สำเร็จ	3.98	0.06	มาก
6	การหาความรู้อยู่เสมอ (เช่น การอ่านหนังสือ อินเทอร์เน็ต ถามผู้รู้)	3.96	0.07	มาก
7	การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการเติบโตในอาชีพทหาร	3.67	0.08	มาก
8	โดยภาพรวม ความคาดหวังให้ตนเองเติบโตในอาชีพทหาร	3.71	0.08	มาก
9	ความพร้อมรับกับสถานการณ์ที่มีความกดดันสูง	3.94	0.06	มาก
10	การเป็นที่รักของผู้บังคับบัญชา	2.94	0.07	ปานกลาง
11	การไม่มีความขัดแย้งกับเพื่อนทหารด้วยกัน	2.83	0.09	ปานกลาง
12	การถามหัวหน้าหรือรุ่นพี่เกี่ยวกับการเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น	3.16	0.07	ปานกลาง
13	การเข้ารับการอบรมเพื่อเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้นในอาชีพทหาร	2.93	0.08	ปานกลาง
14	การมีความสุขกับการทำงานในอาชีพทหาร	3.50	0.08	ปานกลาง
15	การเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้นในอาชีพทหารจะทำให้ครอบครัวมีความสุข	4.23	0.07	มากที่สุด
ผลรวมการเติบโตในอาชีพทหาร		3.64	0.03	มาก

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการมูเตลูกับการเติบโตในอาชีพข้าราชการทหารของค่ายทหารแห่งหนึ่งในจังหวัดลพบุรี ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน พบว่า ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา เพื่อนสนิท รายได้ต่อเดือน การออกกำลังกาย การอ่านหนังสือ พฤติกรรมการมูเตลู มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเติบโตในอาชีพทหาร ของค่ายทหารแห่งหนึ่งในจังหวัดลพบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะเดียวกัน พบว่า ปัจจัยด้าน เพศ ศาสนา สถานภาพ ลักษณะครอบครัว และสมาชิกในครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางลบกับการเติบโตในอาชีพทหาร ของค่ายทหารแห่งหนึ่งในจังหวัดลพบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตาราง 3 และจากการวิเคราะห์ถดถอยพหุ โดยการนำตัวแปรอิสระ 13 ตัวแปร เข้าสมการแล้วคำนวณโดยใช้วิธีปกติ (Enter) พบว่า มี 3 ตัวแปรที่ร่วมกันทำนายการเติบโตในอาชีพทหารของค่ายทหารแห่งหนึ่งในจังหวัดลพบุรี ได้ร้อยละ 30.1

โดยพฤติกรรมการมูเตลู มีอิทธิพลทางบวกต่อการเติบโตในอาชีพทหาร มากที่สุด ($Beta = .298, p < .001$) รองลงมาคือ การออกกำลังกายมีอิทธิพลทางบวกต่อการเติบโตในอาชีพทหาร ($Beta = .083, p < .001$) และการอ่านหนังสือมีอิทธิพลทางบวกต่อการเติบโตในอาชีพทหาร ($Beta = .061, p < .001$) ตามลำดับ ส่วน เพศ อายุ ศาสนา สถานภาพ ลักษณะครอบครัว ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา เพื่อนสนิท สมาชิกในครอบครัว

Citation : เฉลิมพงษ์ จันทรสุขา, จันทรากูร ด่านซัง, จันทิมา อ่อนศิลา, เกวลิน ขวัญสุข, และ ประภัสสร งามวงศ์. (2568). พฤติกรรมการมูเตลู

กับการเติบโตในอาชีพข้าราชการทหาร : กรณีศึกษาค่ายทหารแห่งหนึ่งในจังหวัดลพบุรี. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 345 - 362. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.41>

รายได้ต่อเดือนพบว่าไม่มีอิทธิพลต่อการเติบโตในอาชีพทหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเติบโตในอาชีพทหาร

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)		ระดับ
	ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเติบโตในอาชีพทหาร		
1 เพศ		-.088	ความสัมพันธ์น้อย
2 อายุ		.086	ความสัมพันธ์น้อย
3 ศาสนา		-.034	ความสัมพันธ์น้อย
4 สถานภาพ		-.114	ความสัมพันธ์น้อย
5 ลักษณะครอบครัว		-.087	ความสัมพันธ์น้อย
6 ระดับการศึกษา		.208**	ความสัมพันธ์น้อย
7 ภูมิลำเนา		.050	ความสัมพันธ์น้อย
8 เพื่อนสนิท		.009	ความสัมพันธ์น้อย
9 สมาชิกในครอบครัว		-.197**	ความสัมพันธ์น้อย
10 รายได้ต่อเดือน		.069	ความสัมพันธ์น้อย
11 การออกกำลังกาย		.223**	ความสัมพันธ์น้อย
12 การอ่านหนังสือ		.325**	ความสัมพันธ์ปานกลาง
13 พฤติกรรมการมูเตลู		.417**	ความสัมพันธ์ปานกลาง

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการทำนายการเติบโตในอาชีพทหาร

ตัวแปร	B	Std. Error	Beta	t	Sig
1 เพศ	-.364	.517	-.050	-.638	.525
2 อายุ	.019	.020	.072	.958	.339
3 ศาสนา	.083	.136	.039	.612	.541
4 สถานภาพ	-.125	.067	-.131	-1.882	.061
5 ลักษณะครอบครัว	.004	.047	.006	.085	.932
6 ระดับการศึกษา	.002	.029	.005	.056	.955
7 ภูมิลำเนา	.022	.034	.042	.639	.524
8 เพื่อนสนิท	.005	.003	.128	1.903	.059
9 สมาชิกในครอบครัว	-.025	.015	-.111	-1.678	.095

Citation : Jansukar, C., Tanchang, J., Onsila, J., Khwansuk, K., & Kamwong, P. (2025). Mutelu Behavior and Career

Advancement of Military Personnel : A Case Study of a Military Camp in Lopburi Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 345 - 362. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.41>

	ตัวแปร	B	Std. Error	Beta	t	Sig
10	รายได้ต่อเดือน	-.003	.029	-.008	-.117	.907
11	การออกกำลังกาย	.083	.033	.202	2.484	.014*
12	การอ่านหนังสือ	.061	.028	.153	2.175	.031*
13	พฤติกรรมการมูเตลู	.298	.058	.388	5.135	.000**
R Square = .549		Adjusted R Square = .301		F= 5.690		Sig F Chang = .000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

พฤติกรรมการมูเตลูของข้าราชการทหารของค่ายทหารแห่งหนึ่งในจังหวัดลพบุรี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากมนุษย์มีลำดับขั้นความต้องการตั้งแต่พื้นฐานไปจนถึงความต้องการสูงสุด ซึ่งการแสวงหาความสำเร็จในชีวิตถือเป็นส่วนหนึ่งของความต้องการด้านการยอมรับและการบรรลุศักยภาพสูงสุด โดยบุคคลมักตั้งใจพัฒนาตนเองและทุ่มเทในการทำงานเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อทั้งตนเองและครอบครัว ขณะเดียวกัน ในบริบทของวัฒนธรรมไทยที่มีรากฐานความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การพึ่งพาดวงหรือโชคกลางยังถูกใช้เป็นกลไกทางจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างความมั่นใจ ส่งผลให้การพัฒนาตนเองและการยึดโยงกับความเชื่อเหนือธรรมชาติสามารถอยู่ร่วมกันได้ในฐานะเครื่องมือที่บุคคลใช้เพื่อบรรลุเป้าหมายแห่งความสำเร็จของตนเองและความสุขในครอบครัว ซึ่งมีความสอดคล้องกับ DeVault, M. L. (1991) ที่อธิบายว่า ครอบครัวเป็นหนึ่งในปัจจัยหลักที่ช่วยให้บุคคลสามารถพัฒนาและเผชิญกับความท้าทายในชีวิตได้ดีขึ้น โดยที่เป็นไปในทิศทางเดียวกับ Bandura (1986) ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อในความสามารถของตนเอง (self-efficacy) และการบรรลุเป้าหมาย โดยความเชื่อเพื่อการงานสะท้อนถึงความคาดหวังในตัวเองสำหรับการพัฒนาอาชีพและบรรลุความสำเร็จในการทำงาน ขณะที่ Vohs et al., (2006) อธิบายว่า การขอพรจากสิ่งที่ไม่มองเห็นในเรื่องการเงิน เกิดจากความรู้สึกและการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับชีวิตในอดีตทางเศรษฐกิจ โดยมุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นอันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมถึง Giddens, A. (2006) กล่าวว่า ความเชื่อในพลังที่เหนือธรรมชาติ ทั้งทางศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จะสามารถสร้างความมั่นใจให้กับตนเองในการทำกิจกรรมต่างๆ โดยมุ่งหวังให้การทำงานและชีวิตส่วนตัวประสบความสำเร็จ ซึ่งจะส่งผลต่ออนาคต และ Lazarus, R. S., & Folkman, S (1984) พลังจากสิ่งลึกลับจะสามารถถือเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการจัดการกับความเครียดและความไม่แน่นอนในชีวิต ผ่านการใช้ความเชื่อทางศาสนาเพื่อเสริมสร้างความมั่นใจและความสงบภายในจิตใจ อันจะทำให้เกิดการตอบสนองต่อสถานการณ์ที่มีความกดดันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขณะที่การเพิ่มขึ้นของพฤติกรรมการมูเตลู จะส่งผลทำให้การเติบโตในอาชีพในข้าราชการทหารเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ เนื่องจากข้าราชการทหารที่มีระดับพฤติกรรมการมูเตลูสูง มีแนวโน้มที่

Citation : เฉลิมพงษ์ จันทรสุชา, จันทรากูร ด่านซัง, จันทิมา อ่อนศิลา, เกวลิน ขวัญสุข, และ ประภัสสร งามวงศ์. (2568). พฤติกรรมการมูเตลู

กับการเติบโตในอาชีพข้าราชการทหาร : กรณีศึกษาค่ายทหารแห่งหนึ่งในจังหวัดลพบุรี. วารสารการบริหารการปกครองและ

นวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 345 - 362. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.41>

จะประสบความสำเร็จในสายอาชีพทหารมากกว่า ผลลัพธ์นี้อาจสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของความเชื่อและศรัทธาในการเสริมสร้างความรู้สึกรักเชิงบวก ความหวัง และความมุ่งมั่นในการทำงาน ซึ่งเป็นคุณสมบัติเฉพาะบุคคลที่ส่งผลต่อการเติบโตในอาชีพ ความเชื่อในอำนาจเหนือธรรมชาติและการปฏิบัติพิธีกรรมต่างๆ อาจเป็นกลไกทางจิตวิทยาที่ช่วยลดความวิตกกังวล เพิ่มความมั่นใจ และสร้างความรู้สึกรับประกันการควบคุมสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนในชีวิตทหาร ซึ่งมีความสอดคล้องกับ Park & Cohen (2007) กล่าวว่าสภาวะทางจิตใจที่เข้มแข็งอาจส่งผลให้ทหารมีความพร้อมในการเผชิญกับความท้าทายในการทำงาน มีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อความก้าวหน้าในอาชีพ นอกจากนี้ พฤติกรรมการแสดงออกทางความเชื่ออาจเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมองค์กรหรือกลุ่มในหน่วยทหาร ซึ่งการเข้าร่วมและปฏิบัติตามความเชื่อร่วมกันอาจส่งเสริมความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน ความสามัคคี และการสนับสนุนทางสังคม ขณะที่ Durkheim, E. (1995) อธิบายว่าเครือข่ายทางสังคมที่เข้มแข็งและความรู้สึกของการได้รับการยอมรับอาจเป็นทรัพยากรที่มีค่าและเป็นโอกาสที่สนับสนุนการเติบโตในอาชีพ

รวมถึง การเพิ่มขึ้นของการออกกำลังกาย จะส่งผลทำให้การเติบโตในอาชีพในข้าราชการทหารเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ เนื่องจากการปฏิบัติภารกิจทางทหารมักต้องเผชิญกับความท้าทายทางร่างกายที่และจิตใจ การมีร่างกายที่แข็งแรงช่วยให้ทหารสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ Sharma et al., (2006) ที่กล่าวว่า การออกกำลังกายเป็นประจำช่วยลดระดับความเครียด ความวิตกกังวล และภาวะซึมเศร้า รวมถึงเสริมสร้างความมั่นใจในตนเอง และความสามารถในการจัดการกับความท้าทายทางจิตใจ ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญของผู้นำ รวมถึงการมีสมรรถภาพทางกายที่ดีอาจส่งผลต่อการรับรู้และความสามารถทางปัญญา โดยที่เป็นไปในทิศทางเดียวกับ Tomporowski et al., (2011) อธิบายว่าอีกทั้งการออกกำลังกายสามารถเพิ่มการไหลเวียนโลหิตไปยังสมอง ส่งเสริมการสร้างเซลล์ประสาทใหม่ และปรับปรุงการทำงานของระบบประสาท ซึ่งอาจนำไปสู่การเรียนรู้ที่ดีขึ้น การตัดสินใจที่เฉียบคม และความสามารถในการปรับตัวต่อสถานการณ์ใหม่ ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการเติบโตในอาชีพ

ตลอดจนการเพิ่มขึ้นของการอ่านหนังสือ จะส่งผลทำให้การเติบโตในอาชีพในข้าราชการทหารเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ เนื่องจากการอ่านจะช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และศักยภาพในการปฏิบัติงาน ตลอดจนสะท้อนถึงแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง ซึ่งเป็นปัจจัยที่องค์กรราชการ โดยเฉพาะในระบบทหาร ให้ความสำคัญในการพิจารณาเลื่อนตำแหน่ง ซึ่งการอ่านหนังสือสามารถเพิ่มโอกาสและความก้าวหน้าในอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ Knowles et al., (2015) กล่าวว่า ทหารที่เปิดรับการอ่านในหัวข้อที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องทางเทคนิคการทหาร ประวัติศาสตร์ ภาวะผู้นำ หรือแม้แต่วรรณกรรม อาจได้รับความรู้และมุมมองที่กว้างขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน การแก้ไขปัญหา และการปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในสภาพแวดล้อมทางทหาร รวมถึงการอ่านจะสามารถช่วยส่งเสริมทักษะทางปัญญาและการคิดวิเคราะห์ได้ โดยที่เป็นไปในทิศทางเดียวกับ Willingham, D. T.

Citation : Jansukar, C., Tanchang, J., Onsila, J., Khwansuk, K., & Kamwong, P. (2025). Mutelu Behavior and Career

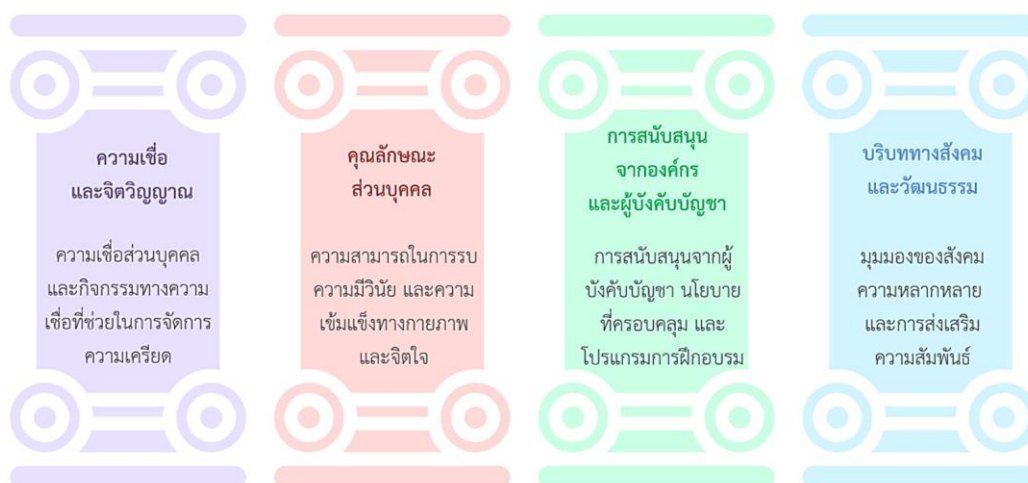

Advancement of Military Personnel : A Case Study of a Military Camp in Lopburi Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 345 - 362. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.41>

(2009). อธิบายว่าความเข้าใจเนื้อหาที่ซับซ้อน การติดตามเรื่องราว หรือการประเมินข้อโต้แย้งในหนังสือ ล้วนเป็นการฝึกฝนกระบวนการคิดขั้นสูง ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ การวางแผนกลยุทธ์ และการนำทีมในบริบททางทหาร ตลอดจนการอ่านอาจช่วยพัฒนาทักษะด้านภาษา และการสื่อสาร รวมถึง Hirsch, E. D., Jr. (2003) กล่าวว่าทหารที่คุ้นเคยกับการใช้ภาษาที่หลากหลายผ่าน การอ่าน มีแนวโน้มที่จะสามารถสื่อสารได้อย่างชัดเจน แม่นยำ และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ สำหรับการทำงานร่วมกับผู้อื่น การรายงานผล และการนำเสนอความคิดเห็นต่อผู้บังคับบัญชา

ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

งานวิจัยนี้ค้นพบว่า ความเชื่อและการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพของทหาร ในมุมมองของสังคมที่มีต่อทหารจำเป็นต้องมีความสามารถในการรับ มีวินัย เข้มแข็ง หรือมีผู้บังคับบัญชานับสนุน ซึ่งผลการวิจัยนี้บ่งชี้ให้เห็นว่า "ความเชื่อ" มีอิทธิพลต่อความก้าวหน้าในอาชีพ ได้ ในสังคมปัจจุบันที่กองทัพมีทหารจากหลากหลายภูมิหลัง การเข้าใจและประยุกต์ใช้ความรู้นี้ จะช่วยสร้าง กองทัพที่เข้มแข็ง มีขวัญกำลังใจดี และพร้อมปฏิบัติการกิจเพื่อประเทศชาติ ผลการวิจัยนี้ก่อให้เกิดแนวทางการนำไปใช้ประโยชน์ สำหรับการการพัฒนาแนวทางการบริหารทรัพยากร บุคคลในกองทัพ ที่คำนึงถึงปัจจัยด้านความเชื่อและวัฒนธรรม รวมถึงการออกแบบโปรแกรมการฝึกอบรม และพัฒนาตนเอง ที่ช่วยให้ข้าราชการทหารสามารถจัดการกับความเครียดและความท้าทายในการทำงาน โดยใช้ทั้งทักษะส่วนตัวและความเชื่อทางจิตวิญญาณ ตลอดจนการสร้างความเข้าใจและความตระหนักรู้ เกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความเชื่อในองค์กรทหาร เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีและการ ทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสรุปได้ดังภาพ

ภาพที่ 1.4 เสาหลักแห่งความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการทหาร

Citation : เฉลิมพงษ์ จันทรสุธา, จันทรากูร ด่านซัง, จันทิมา อ่อนศิลา, เกวลิน ขวัญสุข, และ ประภัสสร งามวงศ์. (2568). พฤติกรรมการดูแล

กับการเติบโตในอาชีพข้าราชการทหาร : กรณีศึกษาค่ายทหารแห่งหนึ่งในจังหวัดลพบุรี. วารสารการบริหารการปกครองและ นวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 345 - 362. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.41>

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

กองทัพควรทำความเข้าใจและให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านความเชื่อและพฤติกรรมการมูเตลู เนื่องจากส่งผลต่อขวัญกำลังใจและแรงจูงใจของบุคลากร จึงควรพัฒนาหลักสูตรหรือโปรแกรมที่บูรณาการ การส่งเสริมการเติบโตทางจิตวิญญาณเข้ากับการพัฒนาทักษะวิชาชีพ รวมถึงส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมและ วัฒนธรรมภายในองค์กร

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรสานต่อการศึกษาโดยขยายกลุ่มตัวอย่างให้หลากหลายขึ้น (เช่น จากหลายค่ายหรือเหล่าทัพ) และใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (เชิงปริมาณร่วมกับเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก) เพื่อให้ได้ ข้อมูลที่ลึกซึ้งและผลการวิจัยที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในวงกว้างยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงกลาโหม. (2560). พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร พ.ศ. 2521 และที่แก้ไขเพิ่มเติม. โรงพิมพ์สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- กระทรวงกลาโหม. (2560). วิสัยทัศน์และภารกิจของกองทัพบก. สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม.
- กองทัพบก. (2567). ระเบียบการสอบคัดเลือกข้าราชการทหาร ปี 2567. กรมยุทธศึกษาทหารบก.
- ณัฐวุฒิ สติภกิจฉา. (2564). ความเชื่อและการพึ่งพาสังคตศีลพิธีของข้าราชการไทยในบริบทสังคมสมัยใหม่. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 13(2), 21–38.
- เบญจวรรณ วิสุทธิ์ศิริ. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในสายงานของข้าราชการทหาร. *วารสารสังคมศาสตร์*, 16(1), 45–59.
- มติชนออนไลน์. (2566). มูเตลู: ปรากฏการณ์ทางศาสนาและการเชื่อมั่นในสิ่งศักดิ์สิทธิ์. *มติชนออนไลน์*.
<https://www.matichon.co.th>
- ศักดิ์ชัย สะสมทรัพย์. (2556). *หลักการบริหารทรัพยากรมนุษย์*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพร เกษมสุข. (2564). ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์กับความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการไทย. *วารสารวัฒนธรรมศึกษา*, 14(2), 88–102.
- สุภาวดี อนรรฆพันธ์. (2565). วัฒนธรรมความเชื่อกับการดำรงชีวิตในสังคมไทย. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยา*, 40(2), 45–62.
- อุษณีย์ ชนะภัย. (2562). ความเชื่อพื้นถิ่นและการปฏิบัติศาสนพิธีของชุมชนในจังหวัดลพบุรี. *วารสารมนุษยศาสตร์*, 26(1), 112–130.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Prentice Hall.

Citation : Jansukar, C., Tanchang, J., Onsila, J., Khwansuk, K., & Kamwong, P. (2025). Mutelu Behavior and Career

Advancement of Military Personnel : A Case Study of a Military Camp in Lopburi Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 345 - 362. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.41>

- Browning, L., & Highfill, R. (2016). Military leadership and career advancement: Exploring the importance of leadership behaviors and skills. *Journal of Military Studies*, 19(3), 45–60.
- Campbell, J. P., & Campbell, R. J. (2010). *The science and art of being a successful military leader: A guide for Army leaders*. U.S. Army Research Institute for the Behavioral and Social Sciences.
- Cohen, E. (2012). Religious tourism and pilgrimage: Anthropological perspectives. *Tourism Recreation Research*, 37(1), 1–10.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16(3), 297–334.
- DeVault, M. L. (1991). *Feeding the family: The social organization of caring as gendered work*. University of Chicago Press.
- Durkheim, É. (1995). *The elementary forms of religious life* (K. E. Fields, Trans.). Free Press. (Original work published 1912)
- Dysvik, A., & Kuvaas, B. (2011). Intrinsic motivation as a mediator between perceptions of developmental climate and work performance. *Journal of Workplace Learning*, 23(3), 112–130.
- Giddens, A. (2006). The consequences of modernity. *Sociological Review*, 54(1), 1–16.
- Hirsch, E. D., Jr. (2003). *Cultural literacy: What every American needs to know*. Houghton Mifflin Harcourt.
- Knowles, M. S., Holton, E. F., III, & Swanson, R. A. (2015). *The adult learner: The definitive classic in adult education and human resource development* (8th ed.). Routledge.
- Kreiner, G. E., & Wall, E. A. (2015). Religious tourism and its role in personal transformation. *Journal of Religious and Spiritual Tourism*, 23(4), 129–143.
- Kreiner, M. S., & Wall, R. S. T. (2015). Religious tourism: Examining the role of religion as a motivation for travel. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 32(sup1), S197–S215.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Lazarus, R. S., & Folkman, S. (1984). *Stress, appraisal, and coping*. Springer Publishing Company.

Citation : เฉลิมพงษ์ จันทรสุธา, จันทรากูร ด่านซัง, จันธิมา อ่อนศิลา, เกวลิน ขวัญสุข, และ ประภัสสร งามวงศ์. (2568). พฤติกรรมการมูเตลู

กับการเติบโตในอาชีพข้าราชการทหาร : กรณีศึกษาค่ายทหารแห่งหนึ่งในจังหวัดลพบุรี. วารสารการบริหารการปกครองและ
นวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 345 - 362. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.41>

- Malinowski, B. K. (1948). *Magic, science and religion and other essays*. Doubleday Anchor Books.
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370–396.
- Meyer, B. (2017). Developing military leadership competencies for career advancement. *Journal of Military Leadership*, 14(1), 89–102.
- Park, C. L., & Cohen, L. H. (2007). Religion and spirituality in the context of individual meaning-making. *Journal of Health Psychology*, 12(3), 485–491.
- Saks, A. M. (2014). Job search and career success: The role of social networks and mentorship. *Journal of Career Development*, 41(3), 229–248.
- Schwab, R. G., et al. (2017). The path to success in military career advancement: Factors influencing promotion in the armed forces. *Armed Forces & Society*, 44(3), 449–464.
- Sharma, A., Madaan, V., & Petrozzello, S. J. (2006). Exercise for mental health. *Primary Care Companion to the Journal of Clinical Psychiatry*, 8(2), 106.
- Tomporowski, P. D., Davis, C. L., Miller, P. H., & Naglieri, J. A. (2011). Exercise and children's intelligence, cognition, and academic achievement. *Educational Psychology Review*, 23(1), 111–131.
- Vohs, K. D., Mead, N. L., & Goode, M. R. (2006). The psychological consequences of money. *Science*, 314(5802), 1154–1156.
- Willingham, D. T. (2009). *Why don't students like school?: A cognitive scientist answers questions about how the mind works and what it means for the classroom*. Jossey-Bass.
- Yarbrough, L. (2019). Career development in the military: An analysis of factors affecting promotion success. *Journal of Leadership & Organizational Studies*, 26(2), 134–146.

Citation : เฉลิมพงษ์ จันทรสุขา, จันทรากร ตันขัง, จันทิมา อ่อนศิลา, เกวลิน ขวัญสุข, และ ประภัสสร งามวงศ์. (2568). พฤติกรรมการมูเตลู

กับการเติบโตในอาชีพข้าราชการทหาร : กรณีศึกษาค่ายทหารแห่งหนึ่ง ในจังหวัดลพบุรี. วารสารการบริหารการปกครองและ

นวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 345 - 362. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.41>

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาด
กลางและขนาดย่อมในจังหวัดสุรินทร์

The Relationship Between Human Resource Management and the
Performance of Small and Medium Enterprises in Surin Province

ธนวัตร มุมทอง^{1*}, ภรณ์ หลาวทอง², และ ชินจิรัฐ จรรย์ศิริไพศาล³

Thanawat Moomthong^{1*}, Poranee Loatong², and Chinjirat Charunsiripaisan³

¹⁻³คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานวิทยาเขตสุรินทร์; Faculty of Management
Technology, Rajamangala University of Technology Isan, Surin Campus, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : Thanawat@src.ac.th

DOI : 10.14456/jlgisrru.2025.42

Received : May 11, 2025; Revised : May 20, 2025; Accepted : May 24, 2025

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสุรินทร์ 2) ผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสุรินทร์ และ 3) ระดับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสุรินทร์ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสุรินทร์ที่ผ่านการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ จำนวน 294 ราย และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมานโดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31-40 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี ประกอบธุรกิจบริการในรูปแบบนิติบุคคล มีประสบการณ์ดำเนินธุรกิจมากกว่า 10 ปี และมีจำนวนพนักงาน 5-44 คน ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการสรรหาและคัดเลือกบุคลากร ขณะที่ผลการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยเฉพาะด้านลูกค้า นอกจากนี้ การบริหารทรัพยากรมนุษย์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญ ($r = 0.712$) แสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลต่อความสำเร็จทางธุรกิจ งานวิจัยนี้จึงสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและสนับสนุนการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในระดับท้องถิ่นได้อย่างตรงจุด

คำสำคัญ (Keywords) : การบริหารทรัพยากรมนุษย์, ผลการดำเนินงาน, วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมการศึกษา

Citation : Moomthong, T., Loatong, P., & Charunsiripaisan, C. (2025). The Relationship Between Human Resource

Management and the Performance of Small and Medium Enterprises in Surin Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 363 - 376. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.42>

Abstract

This research aimed to study: (1) the human resource management (HRM) practices of small and medium-sized enterprises (SMEs) in Surin Province, (2) the performance of SMEs in Surin Province, and (3) the level of correlation between HRM practices and business performance. A quantitative research design was adopted, utilizing a structured questionnaire administered to a systematically sampled group of 294 SME entrepreneurs. Data were analyzed using both descriptive and inferential statistics, specifically Pearson's correlation coefficient.

The results showed that the majority of respondents were female, aged between 31 and 40 years, holding a bachelor's degree, and operating service-oriented businesses in a corporate form. Most participants had over ten years of business experience and employed between 5 and 44 staff members. The overall HRM practices were rated at a high level, particularly in recruitment and selection, while business performance was also rated high, especially in customer satisfaction. Furthermore, a strong positive and statistically significant relationship was identified between HRM practices and business performance ($r = 0.712$), suggesting that effective HRM significantly contributes to the success of SMEs. This study provides a practical framework for improving and supporting HRM strategies in local SMEs.

Keywords : Human Resource Management, Performance, Small and Medium Enterprises

บทนำ (Introduction)

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยคิดเป็นสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 99 ของจำนวนธุรกิจทั้งหมด และมีบทบาทในการจ้างงานมากกว่าร้อยละ 80 ของแรงงานทั้งประเทศ (กระทรวงอุตสาหกรรม, 2564) สอดคล้องกับรายงานของ OECD (2022) ที่ระบุว่า SMEs มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจในหลายประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะในด้านการสร้างงาน การกระจายรายได้ และการสนับสนุนนวัตกรรมในระดับท้องถิ่น แม้ SMEs ในประเทศไทยจะมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง แต่ก็เผชิญกับความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี โครงสร้างเศรษฐกิจสังคม และพฤติกรรมผู้บริโภคในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ผ่านมา ได้ก่อให้เกิดแรงกดดันให้ผู้ประกอบการต้องปรับตัวด้วยความยืดหยุ่นในการดำเนินธุรกิจ (World Bank, 2021) รัฐบาลไทยจึงได้กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570) โดยให้ความสำคัญกับการยกระดับขีดความสามารถของ SMEs ด้วยการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม และการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม

Citation : ธนวัตร มุมทอง, ภาณี หลาวทอง, และ ชินจิรัฐ จรรย์ศิริไพศาล. (2568). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับผล

การดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสุรินทร์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 363 - 376. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.42>

แห่งชาติ, 2566) อย่างไรก็ตาม รายงานจากสำนักงานพาณิชย์จังหวัดสุรินทร์ (2566) ระบุว่า SMEs ในจังหวัดสุรินทร์ยังคงประสบปัญหาในหลายด้าน โดยเฉพาะการบริหารทรัพยากรมนุษย์ การควบคุมต้นทุน และการขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะเฉพาะทาง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ โดยเฉพาะในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปและงานหัตถกรรมพื้นบ้าน ซึ่งถือเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นสินค้าเศรษฐกิจมูลค่าสูง หากได้รับการส่งเสริมอย่างเหมาะสม

จากบริบทดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการบริหารทรัพยากรมนุษย์มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการเพิ่มประสิทธิภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันของ SMEs โดยครอบคลุมองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้ การสรรหาและคัดเลือกบุคลากร การฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร การประเมินผลการปฏิบัติงาน การจ่ายค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ และการบริหารแรงงานสัมพันธ์ โดยการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพช่วยให้ SMEs มีบุคลากรที่มีคุณภาพ ปรับตัวได้รวดเร็ว และมีความสามารถในการแข่งขัน ส่งผลให้ธุรกิจสามารถดำเนินการได้อย่างยั่งยืน แม้ในสถานการณ์ที่มีความเปลี่ยนแปลงสูง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Ulrich et al. (2017) ที่เสนอว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์สามารถยกระดับศักยภาพขององค์กรในการปรับตัว ตอบสนองต่อลูกค้า และสร้างคุณค่าร่วมกับพนักงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้รัฐบาลจะให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง แต่ SMEs ในจังหวัดสุรินทร์ยังคงต้องเผชิญกับข้อจำกัดเชิงโครงสร้างและทรัพยากรภายใน โดยเฉพาะในประเด็นด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่การศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสุรินทร์ เพื่อทำความเข้าใจถึงบทบาทและผลกระทบของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในบริบทท้องถิ่น ซึ่งผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนเชิงนโยบายและแนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการในจังหวัดสุรินทร์ได้อย่างตรงจุดและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสุรินทร์
3. เพื่อศึกษาระดับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสุรินทร์

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management)

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการและการดูแลบุคลากรในองค์กร โดยมีหน้าที่ในการกำหนดและดำเนินนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนกำลังคน การสรรหาและคัดเลือกพนักงาน การพัฒนาทักษะและความสามารถ การกำหนดค่าตอบแทนที่เหมาะสม รวมถึง

Citation : Moomthong, T., Loatong, P., & Charunsiripaisan, C. (2025). The Relationship Between Human Resource

Management and the Performance of Small and Medium Enterprises in Surin Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 363 - 376. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.42>

การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในที่ทำงาน เพื่อรักษาความเป็นอยู่ที่ดีของบุคลากรและส่งเสริมให้พวกเขามีส่วนร่วมในการสร้างความสำเร็จให้กับองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ (นิกร ชูกะวัฒน์, 2565) การจัดการทรัพยากรมนุษย์เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย ระเบียบ และวิธีการในการจัดการกับบุคลากรในองค์กร ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อคัดเลือกและพัฒนาบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จำเป็น รวมถึงทัศนคติและประสบการณ์ที่เหมาะสมสำหรับการทำงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการดำเนินงานขององค์กร (เจตนิพิฐ บุญเทศ, 2554) จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ พบว่ามีกระบวนการบริหารที่แบ่งออกเป็นหลายลักษณะและขั้นตอนที่แตกต่างกัน โดยนภัสภรณ์ มูลสิน (2561) ได้กล่าวถึงการบริหารทรัพยากรมนุษย์ว่าเป็นการวางแผนกำลังคน การสรรหาบุคคล การคัดเลือก การบรรจุและแต่งตั้ง รวมถึงการทดลองงาน การพัฒนาบุคลากร การดูแลและให้สวัสดิการ การประเมินผลการปฏิบัติงาน ในขณะที่วิภาดา สารมัย (2562) ได้ให้ความหมายของกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ว่าเป็นการบริหารงานที่เริ่มตั้งแต่กระบวนการวางแผนกำลังคน การสรรหา การคัดเลือก การบรรจุ การปฐมนิเทศ การทดลองปฏิบัติงาน การบำรุงรักษา การพัฒนา การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการให้พ้นจากงาน นอกจากนั้นหลักการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มุ่งเน้นการบริหารผลงานซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นแนวทางที่มุ่งเน้นให้บุคลากรปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน การติดตามความก้าวหน้าในการทำงาน การให้คำแนะนำเพื่อเสริมสร้างทักษะ และการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นธรรม ซึ่งความสำคัญอย่างยิ่งในการเชื่อมโยงผลการปฏิบัติงานของบุคลากรเข้ากับผลการดำเนินงานขององค์กร ช่วยให้พนักงานมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีแรงจูงใจในการทำงาน และได้รับการยอมรับตามความสามารถและผลงานที่แท้จริง (David Ulrich, 2017)

จากการทบทวนวรรณกรรมการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการจัดการบุคลากรในองค์กรอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยครอบคลุมตั้งแต่การวางแผนกำลังคน การสรรหาและคัดเลือก การพัฒนาและเสริมสร้างทักษะ ความสามารถ การประเมินผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนการกำหนดค่าตอบแทนที่เหมาะสม และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร ทั้งนี้เพื่อให้บุคลากรมีความพร้อม มีแรงจูงใจ และมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนให้องค์กรบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการบริหารทรัพยากรมนุษย์จึงถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาและรักษาทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพไว้ในองค์กรอย่างยั่งยืน

ผลการดำเนินงาน (Performance)

กาญจนา สุคันธสิริกุล (2553) กล่าวว่า ผลการดำเนินงานมีความสำคัญต่อธุรกิจ ทำให้ทราบว่าขณะนี้ธุรกิจประสบความสำเร็จเพียงใด การดำเนินงานของธุรกิจเมื่อเทียบกับเป้าหมายทางไกลเพียงใด กระบวนการของธุรกิจยังคงอยู่ในสถานะควบคุมและมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามที่มุ่งหวังหรือไม่ และเพื่อให้ทราบว่าธุรกิจมีจุดอ่อนหรือโอกาสพัฒนาในประเด็นใดบ้าง วรรณรัตน์ วัฒนานิมิตกุล (2547) ได้

Citation : ธนวัตร มุมทอง, ภรณ์ หลาวทอง, และ ชินจิรัฐ จรรย์ศิริไพศาล. (2568). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับผล

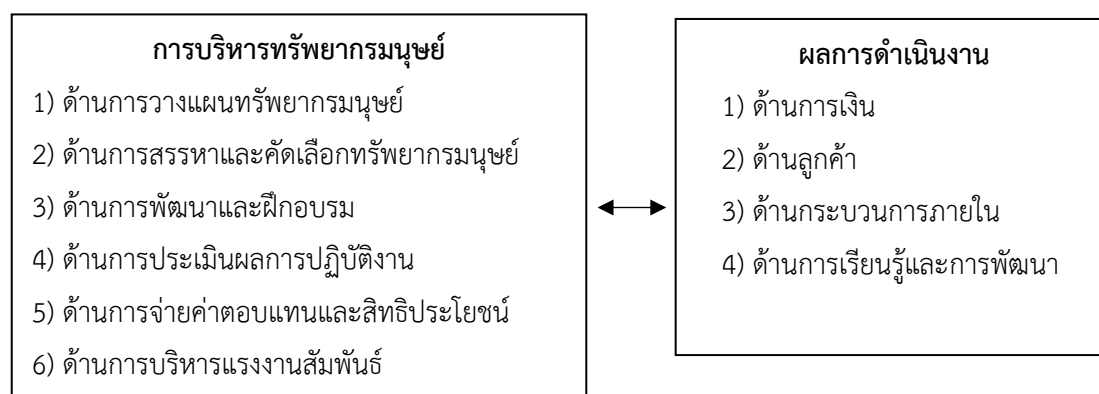
การดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสุรินทร์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 363 - 376. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.42>

กล่าวได้ว่า ผลการดำเนินงานเป็นความสามารถในการกระทำขององค์กรเพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยมีการวัดหรือประเมินผลลัพธ์ที่สร้างออกมาเปรียบเทียบกับเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมาย ซึ่งการวัดผลการดำเนินงานจะมีการวัดผล 4 ด้านประกอบด้วย ด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้และพัฒนา ผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพจะสร้างความสามารถในการแข่งขัน ดังนั้นองค์กรจึงควรมีการวัดผลการดำเนินงาน รวมถึงการกำหนดตัวชี้วัด พิกัด ก้องกิจกุล (2549) กล่าวว่า การวัดผลการดำเนินงานจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ ทำให้องค์กรเกิดความสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อัมพาพร จินตามุข (2547) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ผลการดำเนินงาน หมายถึง ผลลัพธ์ที่เกิดจากการดำเนินงานและการบริหารของกิจการซึ่งบรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ และ สิทธิศักดิ์ พุกษ์ปิติกุล (2546) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ผลการดำเนินงาน หมายถึง ผลลัพธ์ที่สามารถสร้างออกมาได้ เมื่อเปรียบเทียบกับจุดมุ่งหมาย

จากการทบทวนความหมายและความสำคัญของผลการดำเนินงานผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ผลการดำเนินงาน หมายถึง ความสามารถขององค์กรในการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย โดยมีการวัดและประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ การวัดผลครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้และพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการวัดผลการปฏิบัติงานแบบดุลยภาพ (Balanced Scorecard) ผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ทำให้องค์กรเกิดความสอดคล้องและบรรลุผลตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

จากการศึกษาเอกสาร บทความ ตำรา แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงออกแบบกรอบแนวคิด ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

Citation : Moomthong, T., Loatong, P., & Charunsiripaisan, C. (2025). The Relationship Between Human Resource

Management and the Performance of Small and Medium Enterprises in Surin Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 363 - 376. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.42>

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ประชากร

ประชากร คือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสุรินทร์ ประเภทธุรกิจการผลิต การค้า และบริการ โดยทำการสืบค้นข้อมูลจากสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมพบว่า ผู้ประกอบการ SMEs ในจังหวัดสุรินทร์ มีจำนวนเท่ากับ 1,108 ราย

กลุ่มตัวอย่างการวิจัย

ผู้วิจัยได้คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบทราบจำนวนประชากร โดยใช้สูตรของ Taro Yamane และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างเป็นระบบ (Systematic Sampling) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา มีจำนวนเท่ากับ 294 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ 1) ข้อมูลส่วนบุคคล 2) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ 3) ผลการดำเนินงานของธุรกิจ และ 4) ข้อเสนอแนะ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน พบว่าค่า IOC ของทุกข้อเท่ากับ 1.00 และทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 30 ราย พบค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha) เท่ากับ 0.983 ซึ่งอยู่ในระดับดีมาก

วิธีการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการทั้งในรูปแบบออนไลน์ (Google Form) และแบบสอบถามฉบับกระดาษ โดยส่งผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น สื่อสังคมออนไลน์ อีเมล และการแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง ข้อมูลที่ได้ถูกตรวจสอบความสมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ

สถิติและวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลและธุรกิจ พบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31- 40 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี ประกอบธุรกิจการบริการ ในรูปแบบนิติบุคคล มีประสบการณ์ดำเนินธุรกิจมากกว่า 10 ปี และมีจำนวนพนักงานในธุรกิจ 5 - 44 คน โดยสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

Citation : ธนวัตร มุมทอง, ภาณี หลาวทอง, และ ชินจิรัฐ จรรย์ศิริไพศาล. (2568). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับผล

การดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสุรินทร์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 363 - 376. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.42>

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสุรินทร์

การบริหารทรัพยากรมนุษย์	ค่าสถิติ		ระดับ ความคิดเห็น	อันดับ
	(n=294)			
	$\bar{x}$	S.D.		
ด้านการวางแผนทรัพยากรมนุษย์	3.93	0.51	มาก	4
ด้านการสรรหาและคัดเลือกทรัพยากรมนุษย์	4.02	0.46	มาก	1
ด้านการพัฒนาและฝึกอบรมพนักงาน	3.85	0.72	มาก	6
ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน	3.98	0.54	มาก	2
ด้านการจ่ายค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์	3.96	0.49	มาก	3
ด้านแรงงานสัมพันธ์	3.93	0.52	มาก	4
รวม	3.95	0.09	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการศึกษาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสุรินทร์ภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.95$, S.D. = 0.09) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการสรรหาและคัดเลือกทรัพยากรมนุษย์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.02$, S.D. = 0.46) รองลงมาคือ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.98$, S.D. = 0.54) ด้านการจ่ายค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.96$, S.D. = 0.49) ด้านการวางแผนทรัพยากรมนุษย์และด้านแรงงานสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.93$, S.D. = 0.52) และด้านการพัฒนาและฝึกอบรมพนักงาน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.85$, S.D. = 0.72) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสุรินทร์

ผลการดำเนินงาน	ค่าสถิติ		ระดับ ความคิดเห็น	อันดับ
	(n=294)			
	$\bar{x}$	S.D.		
ด้านการเงิน	4.10	0.46	มาก	3
ด้านลูกค้า	4.24	0.43	มากที่สุด	1
ด้านกระบวนการภายใน	4.09	0.50	มาก	4
ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา	4.19	0.51	มาก	2
รวม	4.16	0.04	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการศึกษาผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสุรินทร์ภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.16$, S.D. = 0.04) เมื่อพิจารณารายด้าน

Citation : Moomthong, T., Loatong, P., & Charunsiripaisan, C. (2025). The Relationship Between Human Resource

Management and the Performance of Small and Medium Enterprises in Surin Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 363 - 376. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.42>

พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านลูกค้า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.43) รองลงมาคือ ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.51) ด้านการเงิน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.46) และด้านกระบวนการภายใน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.50) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาระดับความสัมพันธ์ของบริหารทรัพยากรมนุษย์

ตัวแปร	HRM1	HRM2	HRM3	HRM4	HRM5	HRM6
HRM1	1	.695*	.649*	.675*	.477*	.506*
HRM2		1	.676*	.677*	.583*	.606*
HRM3			1	.740*	.571*	.474*
HRM4				1	.623*	.582*
HRM5					1	.662*
HRM6						1

*Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทั้ง 6 ด้านของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ ด้านการวางแผนทรัพยากรมนุษย์ (HRM1) ด้านการสรรหาและคัดเลือก (HRM2) ด้านการพัฒนาและฝึกอบรมพนักงาน (HRM3) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน (HRM4) ด้านการจ่ายค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ (HRM5) และด้านการบริหารแรงงานสัมพันธ์ (HRM6) พบว่าทุกด้านมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงให้เห็นว่าแต่ละด้านของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีความเชื่อมโยงและสนับสนุนซึ่งกันและกัน

ตารางที่ 4 ผลการศึกษาระดับความสัมพันธ์ของผลการดำเนินงาน

ตัวแปร	BSC1	BSC2	BSC3	BSC4
BSC1	1	.592*	.611*	.471*
BSC2		1	.719*	.613*
BSC3			1	.643*
BSC4				1

*Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

จากตารางที่ 4 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างมีนัยสำคัญทั้ง 4 ด้านของผลการดำเนินงาน ได้แก่ ด้านการเงิน (BSC1) ด้านลูกค้า (BSC2) ด้านกระบวนการภายใน (BSC3) และด้านการเรียนรู้และการพัฒนา (BSC4) พบว่าทุกด้านมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงให้เห็นว่าแต่ละด้านของผลการดำเนินงาน มีความเชื่อมโยงและสนับสนุนซึ่งกันและกัน

Citation : ธนวัตร มุมทอง, ภาณี หลาวทอง, และ ชินจิรัฐ จรรย์ศิริไพศาล. (2568). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับผล

การดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสุรินทร์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 363 - 376. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.42>

ตารางที่ 5 ผลการศึกษาระดับความสัมพันธ์ระหว่างบริหารทรัพยากรมนุษย์กับผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสุรินทร์

ตัวแปร	HRM	HRM1	HRM2	HRM3	HRM4	HRM5	HRM6	BSC
HRM	1	.808*	.866*	.852*	.869*	.779*	.759*	.712*
HRM1		1	.695*	.649*	.675*	.477*	.506*	.474*
HRM2			1	.676*	.677*	.583*	.606*	.586*
HRM3				1	.740*	.571*	.474*	.570*
HRM4					1	.623*	.582*	.540*
HRM5						1	.662*	.675*
HRM6							1	.701*
BSC								1
Mean	3.95	3.94	4.02	3.85	3.98	3.96	3.93	4.16
S.D.	0.09	0.51	0.46	0.72	0.54	0.49	0.52	0.04

*Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์ (HRM) กับผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง กับผลการดำเนินงาน (BSC) โดยมีค่า $r = 0.712$ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (r) แสดงให้เห็นว่า มิติของการบริหารทรัพยากรมนุษย์แต่ละด้านมีระดับความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานอยู่ในช่วงตั้งแต่ 0.474 ถึง 0.701 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางถึงสูง โดยเฉพาะด้านการบริหารแรงงานสัมพันธ์ (HRM6) มีค่า r เท่ากับ 0.701 ซึ่งจัดอยู่ในระดับความสัมพันธ์สูง สะท้อนให้เห็นว่าการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง รวมถึงบรรยากาศในการทำงานที่เอื้อต่อความร่วมมือ เป็นปัจจัยสำคัญที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจ

ในขณะเดียวกัน ด้านการจ่ายค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ (HRM5) มีค่า r เท่ากับ 0.675 ซึ่งอยู่ในระดับสูงเช่นกัน แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของระบบค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและจูงใจในการรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพ ส่วนด้านอื่น ๆ ได้แก่ การสรรหาและคัดเลือก (HRM2), การพัฒนาและฝึกอบรม (HRM3), การประเมินผลการปฏิบัติงาน (HRM4) และการวางแผนทรัพยากรมนุษย์ (HRM1) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในช่วง 0.474–0.586 จัดอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งแม้จะไม่สูงมาก แต่ยังมีนัยสำคัญเชิงบวกที่แสดงให้เห็นว่าแต่ละมิติยังคงมีบทบาทในการส่งเสริมผลการดำเนินงานของธุรกิจ

Citation : Moomthong, T., Loatong, P., & Charunsiripaisan, C. (2025). The Relationship Between Human Resource

Management and the Performance of Small and Medium Enterprises in Surin Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 363 - 376. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.42>

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดสุรินทร์มีความคิดเห็นต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์โดยรวมในระดับมาก โดยองค์ประกอบด้านการสรรหาและคัดเลือกทรัพยากรมนุษย์ได้รับค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญที่ผู้ประกอบการให้ความสำคัญต่อการเลือกสรรบุคลากรที่เหมาะสมกับองค์กร อันสอดคล้องกับแนวคิดของสิริประภา ชันแก้ว (2562) ที่ชี้ให้เห็นว่าการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรที่มีความสามารถและทัศนคติตรงกับความต้องการขององค์กรจะช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่ด้านการพัฒนาและฝึกอบรมพนักงาน แม้จะยังอยู่ในระดับความคิดเห็นมาก แต่ได้รับค่าเฉลี่ยความคิดเห็นน้อยที่สุด แสดงถึงช่องว่างในการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรในระยะยาว ซึ่งอาจเนื่องมาจากข้อจำกัดด้านงบประมาณและความสามารถในการออกแบบหลักสูตรฝึกอบรมของ SMEs ในจังหวัดสุรินทร์ ดังนั้นจึงควรได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความพร้อมต่อการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นในอนาคต

สำหรับความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่า SMEs ในพื้นที่มีความสามารถในการดำเนินงานในหลากหลายมิติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะด้านลูกค้าได้รับค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงสุด แสดงถึงการให้ความสำคัญกับความพึงพอใจของลูกค้า โดยเฉพาะการลดข้อร้องเรียนและการส่งมอบสินค้าหรือบริการที่มีคุณภาพและตรงเวลาช่วยเสริมความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า บ่งบอกถึงศักยภาพในการปรับตัวต่อความต้องการของตลาด ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชูพงษ์ พันธุ์แดง และ ชินดา บัณฑิตวรรณ (2565) กล่าวว่า การจัดการลูกค้าสัมพันธ์มีอิทธิพลเชิงบวกโดยตรงต่อคุณภาพการให้บริการของธุรกิจ เนื่องจากช่วยรักษาลูกค้าเดิม ลดการสูญเสียลูกค้า และเพิ่มลูกค้าใหม่ในอนาคต ส่งผลให้ธุรกิจมีกำไรมากขึ้น อีกทั้งยังสร้างความพึงพอใจและตอบสนองความต้องการเฉพาะรายของลูกค้า พร้อมปลูกฝังค่านิยมและพฤติกรรมของพนักงานให้ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า ด้านกระบวนการภายในแม้จะได้รับการประเมินในระดับมาก แต่กลับได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด สะท้อนถึงข้อจำกัดของธุรกิจในการพัฒนากระบวนการทำงาน เช่น การส่งมอบบริการอย่างรวดเร็ว การลดข้อผิดพลาดและการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังขาดการส่งเสริมนวัตกรรมและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจำเป็นต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและสร้างคุณค่าให้ลูกค้า

จากผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (r) พบว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสุรินทร์ โดยมีค่า $r = 0.712$ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Ulrich et al.

Citation : ธนวัตร มุมทอง, ภาณี หลาวทอง, และ ชินจิรัฐ จรรย์ศิริไพศาล. (2568). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับผล

การดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสุรินทร์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 363 - 376. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.42>

(2017) ที่ระบุว่าการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์มีส่วนช่วยสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันผ่านการเพิ่มประสิทธิภาพและการมีส่วนร่วมของพนักงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มิติด้านการบริหารแรงงานสัมพันธ์มีความสัมพันธ์ในระดับสูงที่สุด ($r = 0.701$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การสร้างความผูกพันระหว่างพนักงานกับองค์กร รวมถึงการดูแลสิทธิ ความเป็นธรรม และบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อความร่วมมือ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมประสิทธิภาพการดำเนินงานของธุรกิจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพรัตน์ สาอุดม (2564) ที่ชี้ว่าการมีแรงงานสัมพันธ์ที่ดีช่วยสร้างแรงจูงใจให้พนักงานมีความสุขในการทำงาน และส่งผลดีต่อภาพรวมขององค์กร นอกจากนี้ การจ่ายค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ยังพบว่ามีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับผลการดำเนินงาน ($r = 0.675$) แสดงให้เห็นว่าระบบค่าตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรมสามารถกระตุ้นให้พนักงานเกิดความมุ่งมั่นและมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จักรวิวัชร กันบุรมย์ และคณะ (2567) ที่ระบุว่า การบริหารค่าตอบแทนที่ดีจะช่วยสร้างผลงานที่มีคุณภาพ ส่งเสริมสภาพแวดล้อมในการทำงาน และสร้างความยั่งยืนให้กับองค์กรทั้งในเชิงภาพลักษณ์และการเงิน อย่างไรก็ตาม ด้านการพัฒนาและฝึกอบรมพนักงานพบว่ามีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานในระดับปานกลาง ($r = 0.570$) แม้ยังมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ผลลัพธ์นี้สะท้อนถึงข้อจำกัดของ SMEs ในจังหวัดสุรินทร์ที่ยังไม่สามารถจัดการฝึกอบรมได้อย่างมีระบบและเชื่อมโยงกับผลลัพธ์ทางธุรกิจอย่างชัดเจน อาจเกิดจากข้อจำกัดด้านงบประมาณ ความรู้ หรือทรัพยากรในองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ World Bank (2021) ที่ระบุว่า SMEs โดยทั่วไปมักขาดโครงสร้างด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ที่ต่อเนื่องและเป็นระบบ ดังนั้นจึงควรมีการส่งเสริมให้ SMEs ลงทุนในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง โดยเฉพาะในทักษะที่จำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกธุรกิจ เช่น ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ความสามารถในการเรียนรู้ และการปรับตัว เพื่อนำไปสู่การยกระดับผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน

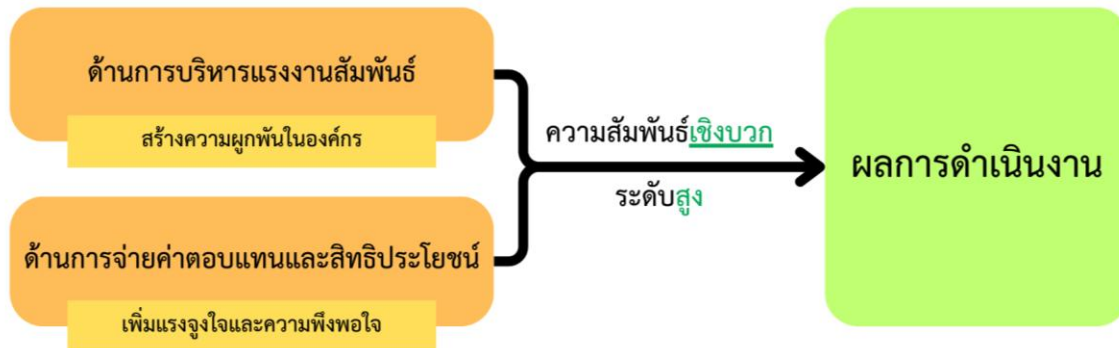
Citation : Moomthong, T., Loatong, P., & Charunsiripaisan, C. (2025). The Relationship Between Human Resource

Management and the Performance of Small and Medium Enterprises in Surin Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 363 - 376. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.42>

ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

การบริหารทรัพยากรมนุษย์

ภาพที่ 2 แสดงแผนภาพความรู้ใหม่จากผลการศึกษา

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นระบบ โดยเฉพาะด้านการบริหารแรงงานสัมพันธ์ช่วยสร้างความผูกพันในองค์กรและด้านการจ่ายค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ช่วยเพิ่มแรงจูงใจและความพึงพอใจ ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญกับผลการดำเนินงานของ SMEs

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในทุกด้าน โดยเฉพาะแรงงานสัมพันธ์และค่าตอบแทนที่มีผลต่อผลการดำเนินงานโดยตรง และควรนำ Balanced Scorecard มาใช้เพื่อเชื่อมโยงกลยุทธ์กับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ พร้อมทั้งส่งเสริมทักษะดิจิทัลของบุคลากร

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรขยายการศึกษาสู่พื้นที่อื่นและใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพร่วมด้วย เพื่อเข้าใจแนวทางปฏิบัติจริง นอกจากนี้ควรศึกษาตัวแปรแทรกซ้อน เช่น ภาวะผู้นำหรือวัฒนธรรมองค์กร เพื่อเพิ่มความลึกของผลการวิเคราะห์

เอกสารอ้างอิง (References)

กระทรวงอุตสาหกรรม. (2564). รายงานสถานการณ์เศรษฐกิจอุตสาหกรรม SMEs ประจำปี 2564.

สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม.

กาญจนา สุคันธสิริกุล. (2553). ผลกระทบของธุรกิจแห่งนวัตกรรมที่มีต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 3(2), 17–36.

Citation : ธนวัตร มุมทอง, ภาณี หลาวทอง, และ ชินจิรัฐ จรรย์ศิริไพศาล. (2568). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับผล

การดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสุรินทร์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 363 - 376. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.42>

- จักรีวัชร ก้นบุรมย์, บุญसान ทรายทัก, สุวิมล มธุรส, ศิริทิพย์ กุลจิตรตร์, และ พระครูปลัดประวิทย์ วรรณโม. (2567). การพัฒนาองค์ด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(4), 199–208.
- ชูพงษ์ พันธุ์แดง, และ ธินิดา บัณฑวรรณ. (2565). รูปแบบการเพิ่มคุณภาพการให้บริการของธุรกิจ SMEs ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 12(4), 127–145.
- เจตนิพัธ บุญเทศ. (2554). การศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- นภัสสรณ์ มูลสิน. (2561). การบริหารเชิงกลยุทธ์กับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต].
- นิกร ชุกะวัฒน์, และ จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์. (2565). การบริหารทรัพยากรมนุษย์สู่การบริหารจัดการคนเก่ง: กระบวนการขับเคลื่อนสถานศึกษาเอกชนในยุคโลกผันผวน. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย*, 3(3), 29–44.
- พิพัฒน์ ก้องกิจกุล. (2549). *Balanced Scorecard* กับการเน้นกลยุทธ์: เอกสารประกอบการฝึกอบรมเรื่อง *Balanced Scorecard* ณ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ 21 เมษายน 2549.
- ไพรัตน์ สาอุดม, และ ทยา ปิณฑะแพทย์. (2564). HR กับแรงงานสัมพันธ์. *วารสารพัฒนาธุรกิจและอุตสาหกรรม*, 1(3), 77–90.
- วรรณรัตน์ วัฒนานิมิตกุล. (2547). การใช้ *Balanced Scorecard* ในการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนามหาวิทยาลัย: เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ เรื่อง *Quality Assurance in Higher Education Institution*, ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 2546.
- วิภาดา สารัมย์. (2562). การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี].
- สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสุรินทร์. (2566). รายงานสถานการณ์เศรษฐกิจและการค้าของจังหวัดสุรินทร์ ปี 2566. กระทรวงพาณิชย์.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570).
- สิทธิศักดิ์ พฤษชัยพิติกุล. (2546). การบริหารกลยุทธ์และผลสัมฤทธิ์ขององค์กรด้วยวิธี *Balanced Scorecard*. สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- สิริประภา ชันแก้ว. (2562). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิสาหกิจเริ่มต้น: กรณีศึกษาวิสาหกิจเริ่มต้นในจังหวัดเชียงใหม่ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่].

Citation : Moomthong, T., Loatong, P., & Charunsiripaisan, C. (2025). The Relationship Between Human Resource

Management and the Performance of Small and Medium Enterprises in Surin Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 363 - 376. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.42>

อัมพาพร จินตามุข. (2547). *ความสัมพันธ์ระหว่างแนวทางการดำเนินธุรกิจที่มุ่งเน้นการประกอบการ และ มุ่งเน้นการตลาดต่อผลประกอบการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม* [วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม].

OECD. (2022). *SMEs and entrepreneurship outlook 2022*.

<https://www.oecd.org/industry/smes/>

Ulrich, D., Brockbank, W., Johnson, D., Sandholtz, K., & Younger, J. (2017). *HR competencies: Mastery at the intersection of people and business*. Society for Human Resource Management.

World Bank. (2021). *Small and medium enterprises (SMEs) finance*.

<https://www.worldbank.org/en/topic/smefinance>

Citation : ธนวัตร มุมทอง, ภาณี หลาวทอง, และ ชินจิรัฐ จรรย์ศิริไพศาล. (2568). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับผล

การดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสุรินทร์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 363 - 376. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.42>

แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะเกิด
อำเภอบางปะอิน จังหวัดนครศรีอยุธยา

Guidelines for Promoting Local Wisdom for Community-Based Tourism in
Ban Koh Kerd, Bang Pa-in District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

บุษกร วัฒนบุตร^{1*}, และ ยุพดี แหยมสุขสวัสดิ์²

Busakorn Watthanabut^{1*}, and Yuphadee Yaemsuksawat²

¹⁻²คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ; Faculty of Liberal Arts, North Bangkok University, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : busaaiey2516@gmail.com

DOI : 10.14456/jlgisrru.2025.43

Received : May 11, 2025; Revised : June 1, 2025; Accepted : June 8, 2025

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน 2) ศึกษากระบวนการของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน และ 3) เสนอแนวทางแนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวชุมชน เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือการวิจัย โดยใช้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 คน ที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาลักษณะและข้อสรุปร่วม ผลการวิจัย พบว่า 1) ลักษณะการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนในชุมชนเกาะเกิดที่มีพื้นที่ พัฒนาท่องเที่ยวที่ เพิ่มมูลค่าชุมชนด้วยการคิดค้นผลิตภัณฑ์ การดำเนินชีวิตผ่านภูมิปัญญาและการรวบรวมสมาชิกในชุมชนกลุ่มโฮมสเตย์บ้านเกาะเกิด ชมรมท่องเที่ยวเกาะเกิด ผ่านกิจกรรมในการเรียนรู้ในชุมชน ชุมชนเกาะเกิด มีจำนวนทั้งสิ้น 7 หมู่บ้าน มีการจัดโครงการการเรียนรู้ที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนทั้งหมด 9 ฐานการเรียนรู้ 2) กระบวนการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นของเกาะเกิดเป็นการพยายามสร้างความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐหรือชุมชนที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนผ่านชุมชน และเรียนรู้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นมาส่งเสริมและคุ้มครองภูมิปัญญา โดยกำหนดให้ชาวบ้านผู้เป็นเจ้าของสูตรอาหาร ยาอายุวัฒนะ กำหนดความเป็นเจ้าของหรือผู้ทรงสิทธิในภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ และ 3) ควรเป็นการรวมตัวของชุมชนเกษตรในอำเภอบางปะอินที่ยังใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง นับเป็นความเรียบง่ายที่พิเศษสำหรับคนภายนอก คนในชุมชนมีรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มท่องเที่ยวชุมชนโฮมสเตย์ เกาะเกิด เปิดพื้นที่ให้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมเชิงเกษตรและภูมิปัญญาพื้นบ้าน

Citation : Watthanabut, B., & Yaemsuksawat, Y. (2025). Guidelines for Promoting Local Wisdom for Community-Based

Tourism in Ban Koh Kerd, Bang Pa-in District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 377 - 392. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.43>

ไม่ว่าจะเป็นฐานหมีกรอบโบราณ ฐานข้าวยาคุ ฐานสมุนไพร รวมถึงมีโฮมสเตย์ให้สัมผัสวิถีชีวิตริมแม่น้ำเจ้าพระยา เรียนรู้การทำเกษตรผสมผสานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เรียนรู้ทำขนมข้าวยาคุ ทำสมุนไพรไล่แมลง เรียนรู้สมุนไพรอายุวัฒนะ และทำกิจกรรมตามฐานเรียนรู้ในแต่ละบ้าน

คำสำคัญ (Keywords) : การส่งเสริม, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, การท่องเที่ยวชุมชน

Abstract

This research aims to: 1) examine the characteristics of utilizing local wisdom to promote community-based tourism, 2) investigate the process of applying local wisdom in enhancing community tourism and 3) propose strategic approaches for promoting local wisdom to support community-based tourism. Data were collected through semi-structured in-depth interviews with 18 key informants who are stakeholders involved in community development. The data were analyzed by identifying common patterns and drawing thematic conclusions.

The findings revealed that: 1) The application of local wisdom in Koh Koet community, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, enhances the value of local products and community identity through innovation and lifestyle practices rooted in traditional knowledge. Community members are organized into groups such as the Koh Koet Homestay Network and Koh Koet Tourism Club, offering nine distinctive learning bases across seven villages, reflecting the community's unique identity. 2) The process of utilizing local wisdom involves collaboration between government agencies and community stakeholders, as well as legal awareness regarding intellectual property rights. Community members especially those possessing traditional recipes and herbal remedies are encouraged to assert ownership or custodianship over such knowledge, which is safeguarded either as state property or communal intellectual property, depending on policy and legal frameworks. 3) The proposed development model highlights the importance of uniting agricultural communities in Bang Pa-in District, who still adhere to the sufficiency economy philosophy. This simplicity offers an authentic experience for visitors. The community has established homestay programs that allow outsiders to engage in local agricultural practices and cultural heritage through experiential learning. These include traditional crispy noodle (Mee Krob) making, rice-based dessert (Khao Ya Ku) preparation, herbal remedy production, and integrated farming, alongside riverside homestay experiences and medicinal plant workshops.

Citation : บุษกร วัฒนบุตร, และ ยุภาดี แหยมสุขสวัสดิ์. (2568). แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะเกิด

อำเภอบางปะอิน จังหวัดนครนายกอยุธยา. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 377 - 392.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.43>

Keywords : The Promotion, Traditional Knowledge, Community-Based Tourism

บทนำ (Introduction)

ประเทศไทยมีการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจได้จากการท่องเที่ยวชุมชน (Community-Based Tourism) ซึ่งมีลักษณะการท่องเที่ยวที่มีการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวโดยสมาชิกในชุมชน จัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวมีบทบาทในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้ที่สนใจมาท่องเที่ยว โดยในการท่องเที่ยวชุมชนนี้ จะมุ่งประเด็นการเข้ามาเรียนรู้กิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของชุมชนร่วมกับคนในชุมชน ซึ่งสิ่งดึงดูดใจในการการท่องเที่ยวชุมชน ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ประเพณีวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่น วิถีชีวิตชุมชน วิธีการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ กิจกรรมต่าง ๆ สินค้าและบริการ ที่สามารถแสดงเรื่องราวในการดำเนินวิถีชีวิต รวมถึงสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นพื้นฐานของชุมชน มีลักษณะเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นอัตลักษณ์ที่มีคุณค่าของชุมชน จะถูกนำเสนอเพื่อสร้างความน่าสนใจในกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน มีการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์จากการมีส่วนร่วมในการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน มีความเข้าใจชุมชนเกี่ยวกับทรัพยากร วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น แลกเปลี่ยนกับการที่ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวจะได้รับผลตอบแทนจากการจัดการท่องเที่ยวชุมชน และเพิ่มโอกาสที่จะได้รับผลประโยชน์ในการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าและบริการจากทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2563)

การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน มีความพยายามร่วมกันในระดับนานาชาติที่จะสร้างมาตรการในการส่งเสริมและคุ้มครองภูมิปัญญาในการท่องเที่ยวชุมชน โดยเฉพาะการหามาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมทางกฎหมายในการเข้ามาควบคุมการจัดการต่อยอดภูมิปัญญาของชุมชนต่าง ๆ ซึ่งในระดับระหว่างประเทศองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ UNESCO (2003) ได้จัดทำอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษาวรรณกรรมที่จับต้องไม่ได้ขึ้นในปี ค.ศ. 2003 (Convention for the safeguarding of the intangible cultural heritage, 2003) มีวัตถุประสงค์ในการสงวนรักษาแนวปฏิบัติการแสดงออกถึงการสร้างความเคารพในความรู้และทักษะที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของชุมชนหรือกลุ่มคน รวมไปถึงการให้ความสำคัญตั้งแต่ในระดับท้องถิ่น ระดับสังคม และระดับนานาชาติ ในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ อาทิเช่น ประเพณีและการแสดงออกของมุขปาฐะ ภาษา ท่าทาง ศิลปะการแสดง แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรมความเชื่อทางศาสนา ประเพณีและเทศกาล งานหัตถกรรมฝีมือช่างแนวประเพณีนิยม การประกอบอาหาร ความรู้และวิถีปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติ ฯลฯ และมุ่งประเด็นไปยังการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม และการสงวนรักษามรดกเหล่านั้น สำหรับประเทศไทย การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน ถือเป็นนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีบทบาทสำคัญในการ

Citation : Watthanabut, B., & Yaemsuksawat, Y. (2025). Guidelines for Promoting Local Wisdom for Community-Based

Tourism in Ban Koh Kerd, Bang Pa-in District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 377 - 392. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.43>

พัฒนาประเทศ เนื่องด้วยประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่อุดมไปด้วยวัฒนธรรม องค์ความรู้ วิถีชีวิต อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และทรัพยากรชีวภาพนานาชนิด อย่างไรก็ตามพบว่ายังคงมีปัญหาการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวชุมชน สภาพแวดล้อม ผลกระทบต่อวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบในภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการจัดสรรผลประโยชน์โดยไม่เป็นธรรมในหลายกรณี ในกรณีนี้ แม้ว่าประเทศไทยโดยกระทรวงพาณิชย์ได้เข้าร่วมประชุมเจรจาในคณะกรรมการต่าง ๆ ภายใต้กรอบ WIPO เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นระดับประเทศ โดยพิจารณาจากเนื้อหาสาระ ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ควรคุ้มครอง ข้อจำกัด รวมถึงข้อยกเว้นต่าง ๆ นอกจากนั้น กระทรวงวัฒนธรรมยังได้มีการเสนอให้ประเทศไทย เข้าเป็นภาคีสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับการส่งเสริม และรักษามรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรมของไทย ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 (ราชกิจจานุเบกษา, 2559) ที่เป็นกฎหมายที่อนุวัติการตามอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ค.ศ. 2003 และเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศไทยโดยตรง อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ อาจยังไม่มีผลชัดเจนถึงสิทธิในการส่งเสริม และรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของผู้สืบทอดองค์ความรู้ ทั้งที่ผู้สืบทอดองค์ความรู้เหล่านี้มีสิทธิหลายประการตามอนุสัญญาการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ค.ศ. 2003 ในประเด็นสิทธิเปลี่ยนแปลง และพัฒนาองค์ประกอบในองค์ความรู้ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้จารึกไว้ในทะเบียน สิทธิในการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในชุมชนอย่างแท้จริง สิทธิในการเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม สิทธิในการจัดสรรผลประโยชน์ และสิทธิในการยับยั้งการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (สุภาวดี ศรีมัย, 2565)

หมู่บ้านเกาะเกิด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นชุมชนที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่นหลากหลายและมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว แต่ยังคงขาดการบูรณาการองค์ความรู้เหล่านี้ให้กลายเป็นกิจกรรมหรือผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวที่สร้างรายได้ที่ยั่งยืน ปัญหาสำคัญ ได้แก่ การขาดการประชาสัมพันธ์ และการตลาดที่มีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมของคนรุ่นใหม่ในการสืบทอดภูมิปัญญายังมีน้อย โครงสร้างพื้นฐานรองรับการท่องเที่ยวยังไม่เพียงพอ และชุมชนยังขาดทักษะในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และธุรกิจชุมชน ส่งผลให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นยังไม่สามารถต่อยอดเป็นจุดเด่นของการท่องเที่ยวชุมชนได้อย่างแท้จริง (ชมพู โกดิรัมย์ และสุปัญญา จันทรเพ็ญศรี, 2565)

จากที่กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงเห็นควรทำการศึกษา ในหัวข้อ “แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะเกิด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวปฏิบัติในการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเสนอแนะที่จะเป็นประโยชน์ ในการกำหนดมาตรการการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในการท่องเที่ยวชุมชนที่มีส่วนผลักดัน

การเสริมสร้างการส่งเสริม การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่ชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนได้อย่างเหมาะสมในชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาลักษณะของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะเกิด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษากระบวนการของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะเกิด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะเกิด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

การศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะเกิด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.1 แนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่น

การนำองค์ความรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นลงไปสู่การปฏิบัติที่กำหนดกรอบการทำงานของคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลในเรื่องการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม พื้นบ้าน (WIPO Intergovernmental Committee on Intellectual Property and Genetic Resources, Traditional Knowledge and Folklore (IGC): WIPO IGC) ที่ได้ให้นิยามของคำว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ 2 แนวทาง (WIPO, 2023) ได้แก่

1) Traditional Knowledge: lato sensu ที่มีความหมายเชิงระนาบ หรือทั่วไปจะหมายถึงสิ่งที่เกิดจากการคิดในลักษณะสร้างสรรค์ทางวรรณกรรม ศิลปะ หรือการแสดงออกทาง ศิลปะวัฒนธรรม ขยายวงกว้างไปถึงการออกแบบ เครื่องหมาย ชื่อหรือสัญลักษณ์ ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

2) Traditional Knowledge: stricto sensu ที่มีความหมายเชิงลึกจะหมายถึง ความรู้ทางเทคนิค เฉพาะทางที่สร้างเป็นแนวการปฏิบัติ การสร้างทักษะความชำนาญ และการคิดค้นนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทาง ชีวภาพ อาทิเช่น เกษตรกรรม และการรักษาสุขภาพร่างกายของคน การแสดงออกทางวัฒนธรรม ซึ่งปรากฏเป็นหลักฐานทางวัฒนธรรม อาทิเช่น ดนตรี การละเล่น ศิลปะ การออกแบบ สัญลักษณ์ และหมายรวมถึงความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรพันธุกรรม อาทิเช่น สารพันธุกรรมที่มีจำเพาะซึ่งพบในพืช สัตว์ และจุลชีพ

มากไปกว่านั้นร่างข้อบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือ The Protection of Traditional Knowledge Draft Article Revision 2 ในการประชุมครั้งที่ 27 ที่จัดขึ้นในปี ค.ศ. 2013 โดย WIPO IGC

Citation : Watthanabut, B., & Yaemsuksawat, Y. (2025). Guidelines for Promoting Local Wisdom for Community-Based

Tourism in Ban Koh Kerd, Bang Pa-in District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 377 - 392. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.43>

ได้กำหนดนิยามของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จะได้รับการคุ้มครอง บรรจุไว้ในข้อที่ 1 ในหัวข้อ 1.1 ซึ่งแสดง
ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น ว่าเป็นความรู้ในลักษณะเชิงเทคนิค ทักษะ นวัตกรรม การปฏิบัติ การ
ถ่ายทอดและการเรียนรู้ของคน ชุมชน ท้องถิ่น ประเทศ ที่มีลักษณะเป็นพลวัต การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และ
มีการถ่ายทอดองค์ความรู้จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งโดยภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นสิ่งที่อยู่ในรูปแบบของ
ระเบียบอย่างเป็นระบบ การบอกเล่า หรือการถ่ายทอดในรูปแบบอื่น ๆ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความเกี่ยวข้อง
ในเรื่องเฉพาะ หรือการบูรณาการกับศาสตร์ต่าง ๆ อาทิเช่น การเกษตร สิ่งแวดล้อม การรักษาโรค และ
ความรู้ดั้งเดิมทางการแพทย์ ความหลากหลายทางชีวภาพและทรัพยากรชีวภาพ และความรู้เชิงเทคนิคแบบ
ดั้งเดิม (WIPO, 2013) รวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรพันธุกรรม หรือ Genetic
Resources: GR, การแสดงออกซึ่งศิลปวัฒนธรรม หรือ Traditional Cultural Expressions: TCE ความรู้
เกี่ยวกับระบบนิเวศ หรือ Traditional Ecological Knowledge: TEK และขยายความไปถึงองค์ความรู้
เกี่ยวกับการแพทย์ แบบดั้งเดิม หรือ Traditional Medicines Knowledge: TMK อีกด้วย
(WIPO/GRTKF/IC/27/4) โดยในร่างบทบัญญัตินี้จากการประชุมคณะกรรมการ WIPO IGC ครั้งที่ 31 ก็ได้
ให้คำนิยามของคำว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ใกล้เคียงกันกับการประชุมครั้งที่ผ่านมา ในขณะที่มีการแก้ไขร่าง
บทบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมในการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้ทรงสิทธิในมรดก
ทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage of Beneficiaries) ซึ่งเป็นผู้คิดค้นสร้างสรรค์ดูแลรักษาและมีการสืบทอด
ทอดในบริบทที่เป็นส่วนรวมจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง โดยมีการกำหนดให้แต่ละประเทศสมาชิกสามารถ
กำหนดระยะเวลาการรวบรวม สังสม และสืบทอดการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นได้เองแต่ต้องมีระยะเวลาไม่ต่ำ
กว่า 50 ปี (สำนักพัฒนาเกษตรกร, 2565)

จากที่กล่าวมาข้างต้นพบว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือ Traditional Knowledge: TK เป็นการรวบรวม
การสั่งสมความรู้ดั้งเดิมผ่านการถ่ายทอดจากคนรุ่นต่อรุ่นในอดีต ถึงปัจจุบันของแต่ละชุมชน ในด้าน
ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตทั้งที่เป็นไปตามธรรมชาติและรังสรรค์ขึ้นมาโดยจำเป็นต้องมีการได้รับการคุ้มครอง
คุ้มครองผู้ที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเหมาะสมทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ

2.2 แนวคิดการท่องเที่ยวชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน หรือ Community Based-Tourism: CBT มีพัฒนาการเริ่มต้นที่พื้นฐานจาก
แนวคิดในเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืน นำมาร่วมคิดร่วมทำกันในชุมชนจนกระทั่งมาสู่การกำหนดแนวทาง
มาตรการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานของการท่องเที่ยวแบบทางเลือกในรูปแบบต่าง ๆ โดยจะเห็นได้
ว่าในปัจจุบันการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่แสดงให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม และ
สามารถพัฒนาเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้พื้นที่ของชุมชนที่อาศัยพึ่งพิง
เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนนั้น ๆ โดยในยุคที่มีการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวโดย
ชุมชนอย่างต่อเนื่องและขยายวงกว้างนั้นต้องอาศัยองค์ความรู้เป็นตัวขับเคลื่อนอย่างมีเป้าหมายชัดเจนใน
การพัฒนา และองค์ความรู้จะต้องประกอบด้วย หลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน และรูปแบบของการ

Citation : บุษกร วัฒนบุตร, และ ยุกดี แหม่มสุขสวัสดิ์. (2568). แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะเกิด

อำเภอบางปะอิน จังหวัดนครศรีอยุธยา. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 377 - 392.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.43>

ท่องเที่ยวโดยชุมชน ให้มาเป็นหลักการเพื่อยึดถือเป็นแนวทางการทำงานของชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งนับได้ว่าเป็นหัวใจหลักของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ประสบผลสำเร็จนำชุมชนไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน อันเป็นการเปิดมิติของการท่องเที่ยวเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเคารพภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนในชุมชน (นริศรา กรุดนาค, 2564) โดยการจัดการท่องเที่ยวชุมชนจะประกอบด้วยแนวคิด 3C (งานองค์ความรู้ สำนักบริหารยุทธศาสตร์ ร่วมกับสำนักท่องเที่ยวโดยชุมชน องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2558) ได้แก่

1. Community-Based Tourism: CBT เป็นสิ่งที่เพิ่มมูลค่าให้กับทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งยังคงรักษาอัตลักษณ์ดั้งเดิมและสร้างสรรค์ออกมาเป็นกิจกรรมสำหรับการท่องเที่ยวในแหล่งนั้น ๆ

2. Creative Tourism: CT เป็นการเปิดพื้นที่ให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในชุมชน โดยชุมชนรอบข้างที่ไม่ได้จัดการท่องเที่ยวชุมชนก็สามารถที่จะนำทรัพยากรต่าง ๆ ที่ชุมชนมีการถ่ายทอดส่งต่อวัตถุดิบหรือผลิตภัณฑ์เพื่อจัดจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวในชุมชนได้ถือเป็นการเชื่อมโยงผลประโยชน์การท่องเที่ยวสู่ชุมชน

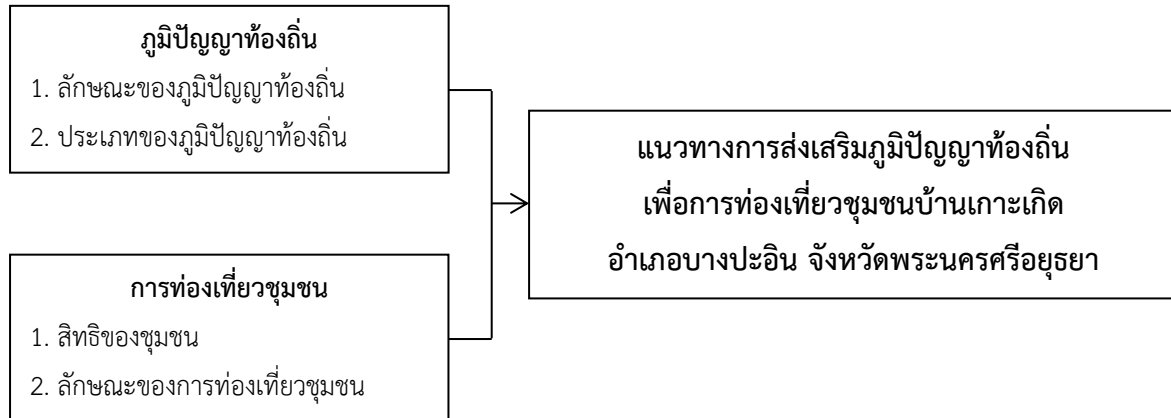
3. Community Benefitting Through: CBTT กระจายรายได้สู่ชุมชนรอบข้าง โดยจุดศูนย์กลางของการเชื่อมโยงของด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และมีวิถีการผลิตที่พึ่งพาใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

2.3 บริบทพื้นที่

บ้านเกาะเกิด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยา ที่บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและแนวเกษตรผสมผสาน ชาวเกาะเกิดปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์อย่างเกื้อกูลกัน มีฟาร์มเปิดโกไร่สารเคมี ได้ผลผลิตจากธรรมชาติที่ดีต่อสุขภาพ นักท่องเที่ยวจะเรียนรู้ทุกกิจกรรมที่เป็นวิถีชีวิตประจำวันของคนเกาะเกิด รวมไปถึงการทำอาหาร หมี่กรอบ การทำลูกประคบสมุนไพรตากแห้งสนิท ทำลูกประคบแก้ปวดเมื่อยเพื่อนวดทำกายภาพบำบัดด้วยภูมิปัญญาชุมชน (สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน), 2565)

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

การศึกษาวิจัย เรื่อง “แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะเกิด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษิตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการเก็บข้อมูลด้วยการวิจัยคือความพยายามที่จะแก้ปัญหา เพื่อได้ข้อค้นพบที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งในกระบวนการแก้ปัญหาหรือกระบวนการวิจัยทั่วไป ก็อาจใช้เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสำรวจ การทดลอง การลงพื้นที่ศึกษา การสนทนาหรือการสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับแหล่งข้อมูลบุคคล อย่างไรก็ตาม การสร้างความรู้ใหม่ไม่ได้เกิดขึ้นจากการศึกษาข้อมูลจากบุคคล ดังที่ใช้อยู่ในการวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาเท่านั้น แต่ในเชิงสังคมศาสตร์ ยังมีการวิจัยที่ผู้วิจัยสร้างปฏิสัมพันธ์ (interaction) กับแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ที่มีใช้บุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เอกสารหรือข้อความที่เขียนขึ้นอีกด้วย (ชุตินา วิชัยดิษฐ์, 2563)

การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อความรู้ใหม่จากเอกสารต่าง ๆ ดังกล่าวนี เป็นที่มาของการวิจัยที่เรียกว่า “การวิจัยเอกสาร” (documentary research) การวิจัยเรื่อง “เรื่องแนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวชุมชน” ในครั้งนี้เป็นการศึกษิตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วนำมาประมวลผลเพื่อวิเคราะห์ มุ่งนำผลวิจัยไปพัฒนาอย่างมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน มีกระบวนการที่ต่อเนื่อง มีแบบแผนการวิจัยเชิงคุณภาพ มีการตรวจสอบประสิทธิภาพหรือประสิทธิผลของสิ่งที่พัฒนาขึ้นมา และมีการเผยแพร่ทางวิชาการ

Citation : บุษกร วัฒนบุตร, และ ยุกดี แหม่มสุขสวัสดิ์. (2568). แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะเกิด

อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 377 - 392.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.43>

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่ได้จากการทำกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกจากผู้ที่มีองค์ความรู้ และมีความเข้าใจในบริบทของพื้นที่ อีกทั้งยังเป็นบุคคลที่อยู่ในหน่วยงานที่มีอำนาจในการบริหารจัดการพื้นที่โดยตรง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล นักพัฒนาชุมชน ผู้ช่วยนักพัฒนาชุมชน และประชาชนในชุมชน จำนวน 18 คน ในชุมชนเกาะเกิด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในเรื่องแนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะเกิด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการวิจัยโดยศึกษาเอกสารวิชาการ และจากงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องแนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวชุมชน โดยใช้เครื่องมือในการวิจัย 2 รูปแบบ ประกอบด้วย 1) การศึกษาเชิงเอกสาร (documentary research) 2) การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (In-depth Interview Semi-Structure) และมีวิธีการหาคุณภาพของเครื่องมือโดยการนำเครื่องมือไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) แล้วนำมาวิเคราะห์ ติความ และสังเคราะห์ ด้วยหลักแห่งเหตุผล อภิปรายถึงข้อเท็จจริงที่ค้นพบตามสภาพการณ์ ปรากฏการณ์ ความสัมพันธ์ และประเด็นสำคัญ เพื่อหาลักษณะร่วม (Common Character) ของเรื่องแนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อตอบคำถามการวิจัย

ผลการวิจัย (Research Results)

ตอนที่ 1 ลักษณะของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะเกิด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ลักษณะการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนในชุมชนเกาะเกิดที่มีพื้นที่พัฒนาท้องถิ่นที่ เพิ่มมูลค่าชุมชนด้วยการคิดค้นผลิตภัณฑ์ การดำเนินชีวิตผ่านภูมิปัญญาและการรวบรวมสมาชิกในชุมชนกลุ่มโฮมสเตย์บ้านเกาะเกิด ชมรมท่องเที่ยวเกาะเกิด ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชนชุมชนเกาะเกิด มีจำนวนทั้งสิ้น 7 หมู่บ้าน มีการจัดโครงการการเรียนรู้ที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนทั้งหมด 9 โครงการเรียนรู้ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของคนจากฐานสู่ฐานร่วมกับการดูแลเรื่องอาหารการกิน ความเป็นอยู่ และสร้างสภาพแวดล้อมในบรรยากาศชุมชน ทำให้สุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจมีความแข็งแรงอย่างต่อเนื่อง จึงเกิดความคิดรวมกลุ่มสมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุร่วมกันสร้างอาชีพการทำยาลูกกลอน และการคิดค้นอาหารพื้นบ้านที่จะช่วยดูแลร่างกายคนในชุมชนให้แข็งแรง และเปิดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มุ่งการให้เห็นประเด็นการใช้ภูมิปัญญาสืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่นในการทำอาหาร และยา

สมุนไพรอายุวัฒนะ และถ่ายทอดเทคนิคการออกกำลังกายคลายเส้นแก้ปวดเมื่อยร่างกาย และจัดเป็นฐานการเรียนรู้ให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือทำปฏิบัติร่วมกับผู้รู้ในชุมชน

ตอนที่ 2 กระบวนการของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะเกิด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

กระบวนการการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นของเกาะเกิดเป็นการพยายามสร้างความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐหรือชุมชนที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนนั้น ๆ ผ่านชุมชน และเรียนรู้กฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นมาส่งเสริมและคุ้มครองภูมิปัญญานั้น ๆ โดยกำหนดให้ชาวบ้านผู้เป็นเจ้าของสูตรอาหาร ยาอายุวัฒนะ กำหนดความเป็นเจ้าของหรือผู้ทรงสิทธิในภูมิปัญญาท้องถิ่นได้เป็น 2 แนวทาง ได้แก่ การกำหนดให้รัฐเป็นเจ้าของในภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยถือว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสมบัติของแผ่นดิน รัฐจึงมีหน้าที่ในการดูแลและบริหารจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือ กำหนดให้ชุมชนเป็นเจ้าของในภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเป็นทรัพย์สินร่วมกันของชุมชน ชุมชนจึงมีหน้าที่ในการดูแลและบริหารจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง แม้จะยังไม่ได้มีการกำหนดให้ชัดเจนว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นจะเป็นของผู้ใดระหว่างรัฐกับชุมชน ซึ่งจะขึ้นอยู่กับประเทศสมาชิกในแต่ละประเทศว่าจะบัญญัติกฎหมายภายในกำหนดให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นของใคร โดยอยู่ที่นโยบายและกฎหมายของแต่ละประเทศนั้น โดยความเป็นเจ้าของในภูมิปัญญาท้องถิ่นมีร่างแนวทางที่ชัดเจนมากขึ้นว่าในระดับกฎหมายระหว่างประเทศนี้มีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญกับชุมชนในการที่จะอ้างสิทธิในความเป็นเจ้าของในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง

ตอนที่ 3 แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะเกิด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนชุมชนบ้านเกาะเกิด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ควรเป็นการรวมตัวของชุมชนเกษตรในอำเภอบางปะอินที่ยังใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง นับเป็นความเรียบง่ายที่พิเศษสำหรับคนภายนอก คนในชุมชนมีรวมตัวกัน จัดตั้งกลุ่มท่องเที่ยวชุมชนโฮมสเตย์ เกาะเกิด เปิดพื้นที่ให้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมเชิงเกษตรและภูมิปัญญาพื้นบ้าน ไม่ว่าจะเป็นฐานหมักรอบโบราณ ฐานข้าวยาคุ ฐานสมุนไพร ฯลฯ รวมถึงมีโฮมสเตย์ให้สัมผัสวิถีชีวิตริมแม่น้ำเจ้าพระยา เรียนรู้การทำเกษตรผสมผสานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เรียนรู้ทำขนมข้าวยาคุ ทำสมุนไพรไล่แมลง เรียนรู้สมุนไพรอายุวัฒนะ และทำกิจกรรมตามฐานเรียนรู้ในแต่ละบ้าน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ตอนที่ 1 ลักษณะของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะเกิด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผลการศึกษาลักษณะการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะเกิด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ชุมชนได้บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับกิจกรรมการท่องเที่ยวผ่านการจัดตั้งฐานการเรียนรู้ 9 ฐาน ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านอาหาร ยาสมุนไพร และการออกกำลังกายพื้นบ้าน โดยมีการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุและสมาชิกในชุมชนในการถ่ายทอดองค์ความรู้และสร้างกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมได้ การดำเนินการดังกล่าวไม่เพียงแต่ช่วยอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่ยังส่งเสริมสุขภาพและสร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ กันตนา ภัทรโพธิวงศ์ และคณะ (2564) ที่ศึกษาการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงรักษาสุขภาพด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนยายชา อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม โดยพบว่าการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การใช้สมุนไพรไทย การนวดแผนไทย และการทำเกษตรอินทรีย์ มาใช้ในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว สามารถสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีเอกลักษณ์และดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสอดคล้องกับ นิภาวรรณ เจริญลักษณ์ และคณะ (2564) ที่ศึกษาการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทัศนศึกษาในอำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม หลังสถานการณ์โควิด-19 พบว่าการพัฒนาฐานข้อมูลการท่องเที่ยว การส่งเสริมกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ที่ทันสมัย เป็นแนวทางที่ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการเปรียบเทียบกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพและได้รับการยอมรับในหลายพื้นที่ อย่างไรก็ตาม ควรมีการสนับสนุนเพิ่มเติมในด้านการประชาสัมพันธ์ การพัฒนาศักยภาพของชุมชน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เพื่อให้การส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นไปอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ตอนที่ 2 กระบวนการของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะเกิด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

กระบวนการการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นของเกาะเกิดถึงการได้รับความยินยอมจากเจ้าหน้าที่รัฐหรือชุมชนที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนนั้น ๆ ผ่านชุมชน และเรียนรู้กฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นมาส่งเสริมและคุ้มครองภูมิปัญญานั้น ๆ โดยกำหนดให้ชาวบ้านผู้เป็นเจ้าของสูตรอาหาร ยาอายุวัฒนะ กำหนดความเป็นเจ้าของหรือผู้ทรงสิทธิในภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดคล้องกับ กมลชนก จันทรเกตุ 2560 ที่ได้ศึกษา การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: ชุมชนเกาะยอ จังหวัดสงขลา ที่ศึกษาการวิจัยเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนกรณีศึกษาชุมชนเกาะยอ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนเกาะยอ ในปัจจุบันว่าเป็นอย่างไร มีความยั่งยืนหรือไม่ และปัจจัยใดที่ส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ

Citation : Watthanabut, B., & Yaemsuksawat, Y. (2025). Guidelines for Promoting Local Wisdom for Community-Based

Tourism in Ban Koh Kerd, Bang Pa-in District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 377 - 392. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.43>

ชุมชน เพื่อการพัฒนาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยว อันนำไปสู่แนวทางการสร้าง ความยั่งยืนด้านการท่องเที่ยวให้แก่ชุมชนเกาะยอจังหวัดสงขลา โดยวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการศึกษาวิจัยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งผู้วิจัยตัดสินใจเลือกผู้ให้สัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างผู้ที่ มีความเกี่ยวข้องโดยตรงและมีบทบาทต่อการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนเกาะยอในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ ตัวแทนจากตัวแทนภาครัฐ ตัวแทนภาคธุรกิจ และตัวแทนภาคประชาชนที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรง พบว่ามีมิติด้านที่ขาดความยั่งยืนและควรได้รับการแก้ไขตามลำดับความเร่งด่วน คือ มิติการพัฒนา ด้าน สิ่งแวดล้อม และด้านมิติการพัฒนาสังคม วัฒนธรรม และนอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนเกาะยอ ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้นำ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม ในชุมชน ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากเครือข่ายภายนอก และปัจจัยด้านนโยบายมาตรการ และกฎหมาย ซึ่งนำไปสู่ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนเกาะยอเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

ตอนที่ 3 แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะเกิด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ณ เกาะเกิด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ควรศึกษาสภาพปัญหาของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะเกิดขึ้น ด้วยรูปแบบการแสวงหาประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มุ่งประเด็นการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น การรวบรวมและการใช้ประโยชน์จะทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกันของสาธารณะโดยไม่ได้รับอนุญาต มีแรงจูงใจในเชิงพาณิชย์อยู่เบื้องหลัง ก่อให้เกิดการแสวงหาประโยชน์อันมิชอบจากภูมิปัญญาท้องถิ่นตามข้อตกลงการใช้ประโยชน์ รวมไปถึงมีการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นในเชิงการค้า การฉวยโอกาสนำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้ผ่านช่องทางการสำรวจ ความหลากหลายทางชีวภาพไปใช้ประโยชน์โดยไม่ได้รับอนุญาต ยกตัวอย่างเช่น การใช้ทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพปริมาณมากในชุมชน มีสภาพปัญหาการถ่ายทอดภูมิปัญญาการใช้สมุนไพรพื้นบ้านในการดำรงชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในชุมชน สอดคล้องกับกุลชลี พวงเพชร, ขวลิต ศุภศักดิ์ธำรง 2565 ที่ได้ศึกษา การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนไทยพวนถนนใหญ่ จังหวัดลพบุรี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทุนทางปัญญาและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนไทยพวนถนนใหญ่ จังหวัดลพบุรี และ 2) เสนอแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนไทยพวนถนนใหญ่ จังหวัดลพบุรี กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารหน่วยงานและนักวิชาการ ผู้นำ ชุมชนจำนวน และประชาชนชาวตำบลถนนใหญ่ เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การค้นคว้าจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการจัดเวทีชุมชน โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า ยังไม่มีการจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีรูปแบบ ขาดการประชาสัมพันธ์และการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ ส่วนแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของของชุมชนไทยพวนถนนใหญ่ ได้แก่ ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานอย่างจริงจังโดยภาครัฐ มี

Citation : บุษกร วัฒนบุตร, และ ยุกดี แหม่มสุขสวัสดิ์. (2568). แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะเกิด

อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 377 - 392.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.43>

การสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอ ทำการปรับปรุงพิพิธภัณฑ์ และสถานที่ กำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย กำหนดเส้นทาง การท่องเที่ยวที่เป็นระบบ ปรับปรุงการประชาสัมพันธ์ และพัฒนาศักยภาพการบริการแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว

ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

องค์ความรู้ในการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนเป็นแนวทางในการนำองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาเพื่องานสร้างสรรค์ให้เกิดผลทางเศรษฐกิจมีขั้นตอนเริ่มจากการสร้างความเข้าใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งที่เป็นทักษะ ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ วัตถุดิบ ความรู้ทางเทคนิคต่าง ๆ โดยการเก็บเป็นระบบฐานข้อมูลเพื่อให้การบริหารจัดการองค์ความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคตและการเชื่อมโยงเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมา ควบคู่กับความคิดสร้างสรรค์เพื่อต่อยอด เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลงานให้เป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งผลของการพัฒนาของระบบทุนนิยมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในเทคนิคการผลิตซึ่งเป็นพื้นฐานจากการผลิตสินค้าด้วยแรงงานภายในครัวเรือนให้พัฒนาไปเป็นการผลิตในรูปแบบระบบอุตสาหกรรม ปัจจุบันหลายประเทศได้ให้ความสำคัญสำหรับแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจด้วยแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) การสร้างมูลค่าที่เกิดจากความคิดของมนุษย์ เป็นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ (Knowledge) การศึกษา (Education) การสร้างสรรค์งาน (Creativity) การใช้ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property) ที่เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางวัฒนธรรม ตลอดจนการส่งสมความรู้ของสังคมและเทคโนโลยี นวัตกรรมใหม่ด้วยวิธีการบูรณาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาใช้ในการสร้างสรรค์เชิงเศรษฐกิจ ด้วยการนำองค์ความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ ความเชี่ยวชาญ และทุนทางสังคมของชาวบ้านในท้องถิ่นมาพัฒนาร่วมกันไปกับการใช้คิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาผลงานออกมาเป็นงานเชิงพาณิชย์

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง สถาบันการศึกษาในท้องถิ่น ควรสร้างนโยบายสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนครบวงจรของการทำเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เช่น การผลิต การออกแบบผลิตภัณฑ์ การสร้างแบรนด์ สินค้าและการจัดการด้านตลาดตลาด การบัญชี เทคโนโลยีการผลิต การประชาสัมพันธ์

หน่วยงานภาครัฐควรจะเป็นผู้สนับสนุนและประสานงานให้มีการเชื่อมโยงอัตลักษณ์ชุมชนชนิดเดียวกันเข้าเป็นเครือข่าย เพื่อให้ได้มีการถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกันได้ โดยมีการจัดการแลกเปลี่ยนความรู้ การศึกษาดูงาน เป็นต้น

Citation : Watthanabut, B., & Yaemsuksawat, Y. (2025). Guidelines for Promoting Local Wisdom for Community-Based

Tourism in Ban Koh Kerd, Bang Pa-in District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 377 - 392. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.43>

1.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

บริษัทควรกำหนดแผนปฏิบัติการในการจัดบริหารจัดการให้กับส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการท่องเที่ยวชุมชนครบวงจรของการทำเศรษฐกิจสร้างสรรค์

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรวิจัยในประเด็นของสถาบันการศึกษาโดยเฉพาะสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นควรเป็นที่ปรึกษาโครงการต่าง ๆ ติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวชุมชน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กมลชนก จันท์เกตุ. (2560). การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: ชุมชนเกาะยอ จังหวัดสงขลา [การค้นคว้าอิสระระดับมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].
- กลุ่มงานผลิตเอกสาร สำนักประชาสัมพันธ์. (2563). สิทธิชุมชน. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- กันตนา ภัทรโพธิวงศ์, วิรัช สายพันธ์, และ สมฤดี บุญศรี. (2564). การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงรักษาสุขภาพด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนยายชา อำเภอสามปราชญ์ จังหวัดนครปฐม. วารสารบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 14(1), 80–95.
- กุลชลี พวงเพ็ชร, และ ขวลิต ศุภศักดิ์ธำรง. (2565). การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนไทยพวนถนนใหญ่ จังหวัดลพบุรี. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 41(6), 49–65.
- ชมพู โกติรัมย์, และ สุปัญญา จันท์เพ็ญศรี. (2565). ศึกษาชุมชนท่องเที่ยวโดยฐานทางวัฒนธรรม: ชุมชนเกาะเกิด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 7(1), 141–153.
- ชุติมา วิชัยดิษฐ, วิไลวรรณ ทรงศิลป์, จีระวรรณ เกษสิงห์, และ ชาตรี ฝ้ายคำตา. (2563). การวิจัยเชิงคุณภาพในวิทยาศาสตร์ศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์, 32(3), 114–130.
- นริศรา กรุดนาค. (2564). การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานทุนทางวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจสร้างสรรค์ “ย่านเมืองเก่า” จังหวัดเพชรบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- นิภาวรรณ เจริญลักษณ์, ศิริกาญจน์ เพชรอุทัย, และ ณัฐยานันต์ แดงบำรุง. (2564). การจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทัศนศึกษาในอำเภอสามปราชญ์ จังหวัดนครปฐม หลังสถานการณ์โควิด-19. วารสารวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ, 17(2), 23–37.
- ปนัดดา สัพโส. (2559). แนวทางการถ่ายทอดความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช].

Citation : บุษกร วัฒนบุตร, และ ยุกดี แหม่มสุขสวัสดิ์. (2568). แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะเกิด

อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 377 - 392.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.43>

- ราชกิจจานุเบกษา. (2559). พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559. สืบค้นจาก <https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2559/A/019/1.PDF>
- สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน). (2565). กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนโฮมสเตย์ เกาะเกิด. <https://www.businesseventsthailand.com/th/communities/thailand-7-mice-magnificent-themes/culinary-journeys/746-ko-koet-homestay>
- สำนักบริหารยุทธศาสตร์ และสำนักท่องเที่ยวโดยชุมชน. (2558). การท่องเที่ยวโดยชุมชน. องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน).
- สำนักพัฒนาเกษตรกร. (2567). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น. จาก <http://www.farmdev.doae.go.th/data/Local-knowledge/ภูมิปัญญาท้องถิ่น.pdf>
- สุภาวดี ศิริมัย. (2565). มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกับทรัพย์สินทางปัญญา: ข้อจำกัดและช่องว่างทางกฎหมาย. วารสารนิติศาสตร์และสังคมศาสตร์, 2(1), 45–60.
- UNESCO. (2003). Convention for the safeguarding of the intangible cultural heritage. Paris, France: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.
- World Intellectual Property Organization. (2013). Intellectual property, traditional knowledge and traditional cultural expressions/folklore (WIPO Publication No. WIPO/GRTKF/IC/27/4). Geneva, Switzerland: WIPO.
- World Intellectual Property Organization. (2023). Traditional Knowledge and Intellectual Property. Retrieved from <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-rn2023-5-1-en-traditional-knowledge-and-intellectual-property.pdf>

Citation : บุษกร วัฒนบุตร, และ ยุภาดี แหยมสุขสวัสดิ์. (2568). แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะเกิด

อำเภอบางปะอิน จังหวัดนครศรีอยุธยา. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 377 - 392.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.43>

การยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน
ของหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดสุรินทร์

The Acceptance of Artificial Intelligence Technology Affecting the Work
Efficiency of Government Agencies in Surin Province

เต็มศิริ วันล้วน^{1*}, ภรณ์ หลาวทอง², สุรเกียรติ์ ปริชาตินนท์³, และ ชินจิรัฐ จรรย์ศิริไพศาล⁴

Temsiri Wanluan^{1*}, Poranee Loatong², Surakiat Parichatnon³, and
ChinjiratCharunsiripaisa⁴

¹⁻³ คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์; Faculty of Management
Technology, Rajamangala University of Technology Isan, Surin Campus, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : Temsiri.wa@rmuti.ac.th

DOI : 10.14456/jlgisrru.2025.44

Received : May 11, 2025; Revised : May 21, 2025; Accepted : May 24, 2025

บทคัดย่อ (Abstract)

เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) กำลังขับเคลื่อนองค์กรทั่วโลกให้ก้าวสู่การทำงานรูปแบบใหม่ที่คล่องตัว และแม่นยำ หน่วยงานภาครัฐเองก็เริ่มตื่นตัวในการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ลดขั้นตอนซ้ำซ้อน และตอบสนองประชาชนได้รวดเร็วมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนผ่านนี้จะเกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืนหรือไม่ ขึ้นอยู่กับระดับ “การยอมรับ” ของบุคลากรภายในองค์กรเป็นสำคัญ งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดสุรินทร์ งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) ศึกษาระดับการยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดสุรินทร์ (2) ศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดสุรินทร์ และ (3) ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดสุรินทร์ โดยใช้กรอบแนวคิดจากโมเดล Technology Acceptance Model (TAM) และ Unified Theory of Acceptance and Use of Technology (UTAUT)

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 261 คน ซึ่งเป็นบุคลากรในหน่วยงานราชการระดับจังหวัดที่อยู่ในสังกัดกระทรวงมหาดไทย 7 แห่ง ในจังหวัดสุรินทร์ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการสุ่มแบบมีระบบ (Systematic Sampling) เครื่องมือวิจัยผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.972 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ และการถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรใน

Citation : Wanluan, T., Loatong, P., Parichatnon, S., & Charunsiripaian, C. (2025). The Acceptance of Artificial Intelligence

Technology Affecting the Work Efficiency of Government Agencies in Surin Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 393 - 408. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.44>

หน่วยงานภาครัฐมีระดับการยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์อยู่ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ยรวม 3.99) และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานก็อยู่ในระดับ “มาก” เช่นกัน (ค่าเฉลี่ยรวม 4.13) โดยปัจจัยที่มีผลมากที่สุดคือ ด้านทัศนคติส่วนบุคคลอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน การสนับสนุนจากผู้บริหาร ความสามารถในการใช้งาน และนโยบายขององค์กรตามลำดับ

ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและส่งเสริมการยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในหน่วยงานราชการ โดยเฉพาะในด้านการจัดทำนโยบายและกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนองค์กรสู่การเปลี่ยนผ่านสู่ระบบดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ องค์กรสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อวางแผนพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ส่งเสริมทัศนคติเชิงบวกต่อเทคโนโลยี และปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนการนำนวัตกรรมมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ (Keywords) : การยอมรับเทคโนโลยี, เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์, ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน, หน่วยงานภาครัฐในจังหวัดสุรินทร์

Abstract

Artificial Intelligence (AI) technology is increasingly driving organizations worldwide toward a new paradigm of agile and precise operations. Government agencies have also begun to adopt AI to enhance operational efficiency, reduce redundancy, and improve responsiveness to the public. However, the sustainability of this digital transformation largely depends on the level of "acceptance" among personnel within the organizations.

This study aimed to examine the relationship between the acceptance of artificial intelligence technology and the work efficiency of government agencies in Surin Province. The specific objectives were: (1) to investigate the level of AI technology acceptance in government agencies in Surin Province; (2) to assess the level of work efficiency in these agencies; and (3) to explore how AI technology acceptance influences organizational work efficiency. The research was guided by the Technology Acceptance Model (TAM) and the Unified Theory of Acceptance and Use of Technology (UTAUT) frameworks. This quantitative research employed a questionnaire as the primary data collection tool, targeting a sample of 261 government officials from seven provincial-level agencies under the Ministry of Interior in Surin Province. The sample was selected using systematic sampling. The research instrument was validated by five experts, achieving a high reliability coefficient (Cronbach's Alpha = 0.972). Data analysis included descriptive statistics, correlation analysis, and multiple regression analysis.

Citation : เต็มศิริ วันล้วน, ภาณี หลาวทอง, และ ชินจิรัฐ จรรย์ศิริไพศาล. (2568). การยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่ส่งผลต่อ

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดสุรินทร์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 393 - 408. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.44>

The findings revealed that government personnel exhibited a high level of AI technology acceptance (mean = 3.99) and also reported a high level of work efficiency (mean = 4.13). Among the factors influencing acceptance, individual attitude was identified as the most significant predictor, followed by perceived usefulness, perceived ease of use, executive support, user capability, and organizational policy, respectively.

The insights from this research provide practical implications for developing and promoting AI technology acceptance in the public sector. They are particularly valuable for policy formulation and strategic planning aimed at advancing digital transformation in government agencies. Organizations can utilize these findings to enhance personnel capabilities, foster positive attitudes toward technology, and restructure management systems to support the sustainable integration of innovation in public service delivery.

Keywords : Technology Acceptance, Artificial Intelligence Technology, Operational Efficiency, Government Agencies in Surin Province

บทนำ (Introduction)

ในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญในทุกภาคส่วน เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ได้กลายเป็นเครื่องมือหลักในการขับเคลื่อนการทำงานขององค์กรทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงาน เช่น การลดระยะเวลาในการทำงาน เพิ่มความแม่นยำ และลดต้นทุนการดำเนินงาน (Acemoglu & Restrepo, 2018; Vinuesa et al., 2020) หลายประเทศเริ่มปรับใช้ AI ในการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อสร้างความโปร่งใส เพิ่มประสิทธิภาพ และเสริมสร้างความพึงพอใจให้แก่ประชาชน (Kohnke et al., 2023) แม้ว่าประเทศไทยจะมีความพยายามผลักดันการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในภาครัฐ แต่การประยุกต์ใช้ในระดับหน่วยงานยังเป็นไปอย่างจำกัด โดยเฉพาะในระดับภูมิภาค เช่น จังหวัดสุรินทร์ ยังคงเผชิญกับข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐาน ความรู้ความเข้าใจของบุคลากร และการยอมรับต่อเทคโนโลยีใหม่ (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล, 2566) ซึ่งส่งผลให้กระบวนการทำงานของภาครัฐยังคงล่าช้า มีขั้นตอนซับซ้อน และใช้งบประมาณอย่างไม่มีประสิทธิภาพ

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในภาครัฐจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง งานวิจัยที่ผ่านมาในระดับนานาชาติได้ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยี ได้แก่ ทักษะส่วนบุคคล (Kumar et al., 2021) การรับรู้ถึงประโยชน์และความง่ายในการใช้งาน (Venkatesh et al., 2016; Zeng et al., 2022) รวมถึงการสนับสนุนจากผู้บริหารและนโยบายขององค์กร (Kim et al., 2021; Almarashdeh et al., 2021) โมเดลที่นิยมใช้ในการศึกษาการยอมรับเทคโนโลยี เช่น Technology Acceptance Model (TAM) และ Unified Theory of Acceptance and Use of Technology (UTAUT)

Citation : Wanluan, T., Loatong, P., Parichatnon, S., & Charunsiripaisan, C. (2025). The Acceptance of Artificial Intelligence

Technology Affecting the Work Efficiency of Government Agencies in Surin Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 393 - 408. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.44>

ได้อธิบายว่าพฤติกรรมการยอมรับเทคโนโลยีของบุคลากรได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางจิตวิทยาและปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร (Venkatesh & Davis, 2000; Frank et al., 2019) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยส่วนใหญ่ยังคงมุ่งเน้นบริบทของภาคเอกชนหรือประเทศพัฒนาแล้ว ขณะที่งานวิจัยที่เน้น “หน่วยงานภาครัฐในจังหวัดของประเทศกำลังพัฒนา” เช่น สุรินทร์ ยังคงมีอยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้ เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ไม่เพียงมีผลต่อการทำงาน แต่ยังมีผลต่อประสิทธิภาพในเชิงโครงสร้าง เช่น ความสามารถในการลดขั้นตอนการทำงาน เพิ่มคุณภาพบริการ และลดค่าใช้จ่ายของภาครัฐ (Mishra et al., 2023) จึงมีความจำเป็นที่ต้องศึกษาอย่างลึกซึ้งถึงความสัมพันธ์ระหว่าง “การยอมรับเทคโนโลยี” กับ “ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน” ของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อเสนอแนะแนวทางพัฒนาเชิงนโยบายได้อย่างตรงจุด

งานวิจัยฉบับนี้จึงมุ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในหน่วยงานภาครัฐของจังหวัดสุรินทร์ โดยประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดจากโมเดลการยอมรับเทคโนโลยีและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ ทศนคติส่วนบุคคล ความสามารถในการใช้งาน การรับรู้ถึงประโยชน์ การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน นโยบายองค์กร และการสนับสนุนจากผู้บริหาร กับตัวแปรตามคือประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในด้านคุณภาพ ปริมาณ เวลา และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน (Brynjolfsson & Mitchell, 2017; Masa'deh et al., 2019) ผลลัพธ์ที่ได้จะสามารถใช้เป็นฐานข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อเสนอแนะเชิงนโยบาย สนับสนุนการออกแบบกลยุทธ์การพัฒนาองค์กรภาครัฐให้ทันสมัย ยกระดับคุณภาพการบริการประชาชน และเตรียมความพร้อมของบุคลากรให้สามารถทำงานร่วมกับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับการยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการทำงานของหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดสุรินทร์
3. เพื่อศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดสุรินทร์

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

การยอมรับเทคโนโลยีเป็นแนวคิดสำคัญที่ใช้ในการอธิบายพฤติกรรมการนำเทคโนโลยีมาใช้งาน โดยเฉพาะในบริบทขององค์กรภาครัฐที่กำลังเผชิญกับการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัล (Dwivedi et al., 2021) ทฤษฎีที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในการศึกษาพฤติกรรมการยอมรับเทคโนโลยี ได้แก่ Technology Acceptance Model (TAM) ที่พัฒนาโดย Davis (1989) ซึ่งเสนอว่า “การรับรู้ถึงประโยชน์” (Perceived Usefulness) และ “การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน” (Perceived Ease of Use) มีอิทธิพลโดยตรงต่อความตั้งใจในการใช้งานเทคโนโลยี (Davis, 1989; Venkatesh & Davis, 2000) ต่อมาได้มีการพัฒนาเป็น

Citation : เต็มศิริ วันล้วน, ภาณี หลาวทอง, และ ชินจิรัฐ จรรย์ศิริไพศาล. (2568). การยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่ส่งผลต่อ

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดสุรินทร์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 393 - 408. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.44>

Unified Theory of Acceptance and Use of Technology (UTAUT) โดย Venkatesh et al. (2003) ซึ่งบูรณาการทฤษฎีกว่า 8 ทฤษฎีเข้าด้วยกัน และนำเสนอปัจจัยหลัก 4 ด้าน ได้แก่ ความคาดหวังด้านประสิทธิภาพ ความคาดหวังด้านความพยายาม อิทธิพลทางสังคม และเงื่อนไขเอื้ออำนวย (Venkatesh et al., 2003) ข้อมูลเหล่านี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Sharma et al. (2020) ซึ่งระบุว่าแรงจูงใจทางสังคมและองค์กรมีบทบาทสำคัญต่อการยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในหน่วยงานภาครัฐ

เมื่อพิจารณาถึงแนวคิดเรื่อง ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน (Work Performance Efficiency) Robbins (2020) ได้เสนอว่าประสิทธิภาพขององค์กรสามารถจำแนกได้ 4 มิติ ได้แก่ คุณภาพ ปริมาณ เวลา และต้นทุนในการดำเนินการ ซึ่งสามารถใช้ประเมินผลลัพธ์ของการใช้งานเทคโนโลยีได้อย่างรอบด้าน (Robbins & Judge, 2020) ในระดับนานาชาติ มีรายงานจาก World Economic Forum (2023) ที่ระบุว่า การนำ AI มาใช้ในภาครัฐสามารถยกระดับคุณภาพการบริการประชาชน ลดเวลาในการปฏิบัติงาน และสร้างความโปร่งใสในการบริหารงานภาครัฐ ในขณะเดียวกัน รายงานของ OECD (2021) ชี้ให้เห็นว่าความท้าทายสำคัญในการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในหน่วยงานภาครัฐอยู่ที่การพัฒนาทักษะของบุคลากร การกำกับดูแลด้านจริยธรรม และการมีโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ Kumar et al. (2021) ยังได้แสดงให้เห็นว่าการสนับสนุนจากผู้บริหารและนโยบายองค์กรที่ชัดเจนสามารถเพิ่มอัตราการยอมรับเทคโนโลยีได้อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Zeng et al. (2022) ที่พบว่า “การรับรู้ถึงประโยชน์” ของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เป็นแรงผลักดันสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้งานจริง การศึกษาโดย Mishra et al. (2023) ยังชี้ให้เห็นว่า การนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาใช้สามารถช่วยลดภาระงานของเจ้าหน้าที่ภาครัฐโดยเฉพาะในงานที่ซ้ำซ้อน เพิ่มความแม่นยำ และช่วยให้เกิดการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ประโยชน์และความท้าทายของการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการทำงาน การนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ เข้ามาใช้ในการปฏิบัติงานขององค์กรภาครัฐ ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างกว้างขวาง ทั้งในด้านการปรับปรุงกระบวนการทำงาน การให้บริการประชาชน การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ และการพัฒนาทรัพยากรบุคคล โดยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ช่วยลดขั้นตอนที่ซ้ำซ้อน เพิ่มความรวดเร็วในการประมวลผลข้อมูล ให้บริการอัตโนมัติตลอด 24 ชั่วโมง สนับสนุนการตัดสินใจด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ และส่งเสริมการเรียนรู้ของบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ยังคงมีความท้าทายหลายประการที่ต้องได้รับการพิจารณาอย่างรอบด้าน ได้แก่ ความจำเป็นในการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานที่มีต้นทุนสูง ข้อจำกัดด้านทรัพยากรบุคคลและงบประมาณ ความกังวลเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัยของข้อมูล การต่อต้านการเปลี่ยนแปลงภายในองค์กร รวมถึงประเด็นด้านจริยธรรมและความรับผิดชอบของระบบอัตโนมัติ ดังนั้น การส่งเสริมให้เกิดการยอมรับและการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์อย่างมีประสิทธิภาพในภาครัฐจำเป็นต้องมีการวางนโยบายและกลยุทธ์ที่ชัดเจน การพัฒนาองค์ความรู้ด้านจริยธรรม การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล และการสร้างความตระหนักรู้ใน

Citation : Wanluan, T., Loatong, P., Parichatnon, S., & Charunsiripaisan, C. (2025). The Acceptance of Artificial Intelligence

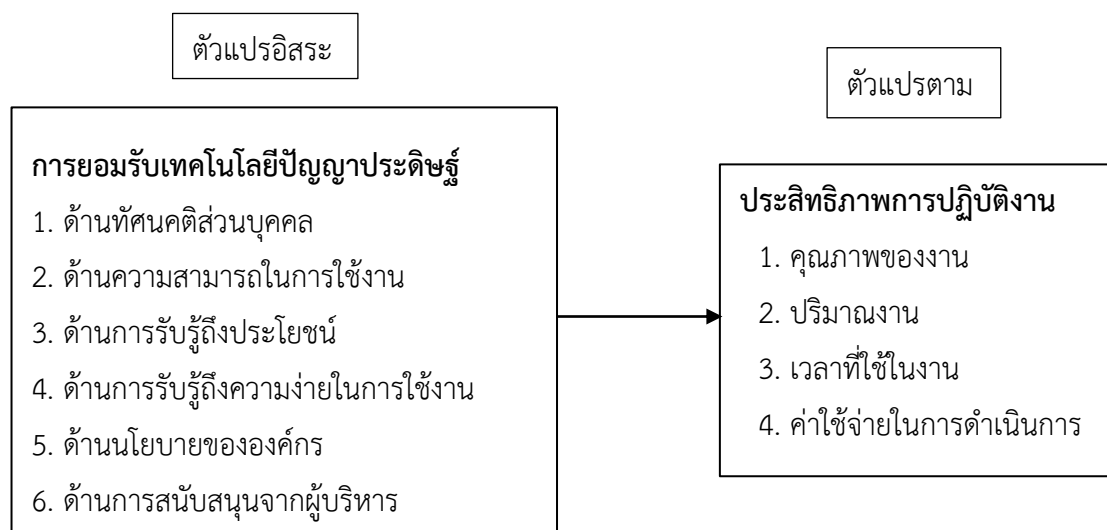

Technology Affecting the Work Efficiency of Government Agencies in Surin Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 393 - 408. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.44>

ทุกระดับ เพื่อให้การเปลี่ยนผ่านสู่ระบบดิจิทัลเกิดขึ้นอย่างยั่งยืนและสมดุลระหว่างประสิทธิภาพกับความรับผิดชอบต่อสังคม

ในบริบทของประเทศไทย สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (DGA) (2566) ได้เสนอแนวทางการเตรียมความพร้อมของหน่วยงานภาครัฐในการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ไปใช้ โดยเน้นการพัฒนาบุคลากร โครงสร้างพื้นฐาน และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดรับนวัตกรรม ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อยกระดับดัชนีความพร้อมของรัฐบาลไทยให้ติดอันดับไม่ต่ำกว่า 50 ของโลก จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการยอมรับเทคโนโลยีในภาครัฐไม่ได้ขึ้นอยู่กับแค่การมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยเท่านั้น แต่ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการ ได้แก่ ทักษะคนของบุคลากร ความสามารถในการใช้งาน ความชัดเจนของนโยบายองค์กร การสนับสนุนจากผู้บริหาร และวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง การวิจัยในครั้งนี้จึงนำแนวคิดดังกล่าวมาเป็นกรอบในการศึกษา เพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายที่สามารถยกระดับการใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในภาครัฐไทยได้อย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับการยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดสุรินทร์ รวมถึงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดังกล่าว การวิจัยนี้ครอบคลุมในด้านกระบวนการ

Citation : เต็มศิริ วันล้วน, ภาณี หลาวทอง, และ ชินจิรัฐ จรรย์ศิริไพศาล. (2568). การยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่ส่งผลต่อ

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดสุรินทร์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 393 - 408. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.44>

การวางแผน การดำเนินการเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ ซึ่งสามารถสรุปรายละเอียดของกระบวนการวิจัยได้ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย คือ บุคลากรในหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคสังกัดกระทรวงมหาดไทยในจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 809 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ ข้าราชการและบุคลากรในหน่วยงานทั้ง 7 แห่งดังกล่าว จำนวน 261 คน ซึ่งคำนวณจากประชากรทั้งหมดโดยใช้ ตารางของ Krejcie and Morgan (1970) และใช้การเทียบสัดส่วนในการคำนวณเพื่อความแม่นยำใช้วิธีการ สุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Sampling) ซึ่งเป็นเทคนิคการสุ่มโดยกำหนดช่วงระยะห่าง (Interval) อย่างสม่ำเสมอจากรายชื่อประชากรทั้งหมด

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยนี้ได้นำแนวคิดและทฤษฎีสำคัญมาเป็นกรอบในการศึกษา ได้แก่

1) ทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) ของ Davis (1989) ซึ่งอธิบายว่าการยอมรับเทคโนโลยีขึ้นอยู่กับความรู้ประโยชน์และความง่ายในการใช้งาน

2) ทฤษฎีรวมของการยอมรับและการใช้เทคโนโลยี (UTAUT) ของ Venkatesh (2003) ที่ขยายขอบเขตจาก TAM โดยเพิ่มปัจจัยด้านอิทธิพลทางสังคมและสภาพสิ่งแวดล้อมความสะดวก

3) แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ Peterson และ Plowman (1989) ที่ระบุว่าประสิทธิภาพประกอบด้วย 4 มิติ คือ คุณภาพ ปริมาณ เวลา และค่าใช้จ่าย

3. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ตัวแปรอิสระ คือ การยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านทัศนคติส่วนบุคคล ด้านความสามารถในการใช้งาน ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ ด้านการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน ด้านนโยบายขององค์กร และด้านการสนับสนุนจากผู้บริหาร ส่วนตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน 4 ด้าน ประกอบด้วย คุณภาพของงาน ปริมาณงาน เวลาที่ใช้ในงาน และค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ การวิจัยนี้ดำเนินการระหว่าง เดือนพฤศจิกายน 2567 ถึงเดือนมีนาคม 2568 รวมระยะเวลา 5 เดือน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ซึ่งลักษณะคำถามจะอยู่ในรูปแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งลักษณะคำถามใช้วิธีการประเมินตามลิเคิร์ต (Likert's Scale)

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งลักษณะคำถามใช้วิธีการประเมินตามลิเคิร์ต (Likert's Scale)

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิดเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (Open Ended)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองและผ่านเจ้าหน้าที่ประสานงานภายในหน่วยงาน รวมทั้งให้คำแนะนำแก่ผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อให้เข้าใจตรงกัน จากนั้นจึงรวบรวมแบบสอบถามเพื่อนำไปตรวจสอบความครบถ้วนก่อนการวิเคราะห์ข้อมูล

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจะถูกจัดเก็บและประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

สถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบ Stepwise เพื่อทำนาย และตรวจสอบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

ผลการวิจัย (Research Results)

การนำเสนอผลการวิจัยในครั้งนี้มีการจำแนกตามวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อ ได้แก่ (1) ศึกษาระดับการยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดสุรินทร์ (2) ศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดสุรินทร์ และ (3) ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดสุรินทร์ โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ลักษณะประชากรของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 261 คน พบว่า

1.1 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 59.80 ขณะที่เพศชายมีจำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 40.20

1.2 อายุของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30-40 ปี จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 40.60

1.3 การศึกษาสูงสุดส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 63.20

1.4 สถานภาพการทำงาน ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 63.20

Citation : เต็มศิริ วันล้วน, ภาณี หลาวทอง, และ ชินจิรัฐ จรรย์ศิริไพศาล. (2568). การยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่ส่งผลต่อ

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดสุรินทร์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 393 - 408. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.44>

2. ระดับการยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของหน่วยงานในจังหวัดสุรินทร์

ผลการวิเคราะห์ระดับการยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ใน 6 ด้าน พบว่าค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.55) รายละเอียดจำแนกตามลำดับจากมากไปน้อยโดยใช้เกณฑ์การพิจารณาระดับของค่าคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรแต่ละตัวแบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยกำหนดความกว้างของแต่ละอันตรกภาพตาม ที่เสนอโดย กรวิยา จันทรขจร และราเชนทร์ นพณัฐวงศ์ (2563) และใช้วิธีการประเมินตามลิเคิร์ต (Likert's Scale) ซึ่งมีระดับคะแนนดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก

ระดับ 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

ระดับ 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตารางที่ 1 การยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ในภาพรวม

การยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ในภาพรวม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านทัศนคติส่วนบุคคล	4.42	0.53	มากที่สุด
2. ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์	4.15	0.58	มาก
3. ด้านการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน	3.96	0.57	มาก
4. ด้านการสนับสนุนจากผู้บริหาร	3.83	0.93	มาก
5. ด้านความสามารถในการใช้งาน	3.81	0.75	มาก
6. ด้านนโยบายขององค์กร	3.75	0.94	มาก
รวม	3.99	0.55	มาก

ผลการวิเคราะห์ระดับการยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดสุรินทร์ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์อยู่ในระดับมากทุก ซึ่งการยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านทัศนคติส่วนบุคคล รองลงมาคือ ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ ด้านการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน ด้านการสนับสนุนจากผู้บริหาร ด้านความสามารถในการใช้งาน และด้านนโยบายขององค์กร ตามลำดับ

3. ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วยงานในจังหวัดสุรินทร์

การวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานแบ่งออกเป็น 4 ด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.60) รายละเอียดจำแนกตามลำดับจากมากไปน้อยโดยใช้เกณฑ์การพิจารณาระดับของค่าคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรแต่ละตัวแบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยกำหนดความกว้างของแต่ละอันตรกภาพตาม ที่เสนอโดย กรวิยา จันทรขจร และราเชนทร์ นพณัฐวงศ์ (2563) และใช้วิธีการประเมิน

ตามลิเคิร์ต (Likert's Scale) ซึ่งมีระดับคะแนนดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก
- ระดับ 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
- ระดับ 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตารางที่ 2 ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านเวลาที่ใช้ในงาน	4.17	0.62	มาก
2. ด้านปริมาณงาน	4.16	0.63	มาก
3. ด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ	4.09	0.69	มาก
4. ด้านคุณภาพของงาน	4.08	0.64	มาก
รวม	4.13	0.60	มาก

ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดสุรินทร์ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านเวลาที่ใช้ในงาน รองลงมาคือ ด้านปริมาณงาน ด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ และด้านคุณภาพของงาน ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์การยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วยงานในจังหวัดสุรินทร์

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วยงานในจังหวัดสุรินทร์

	B	β	t	Sig.	Collinearity Statistics	
					Tolerance	VIF
(Constant)	0.57	-	2.48	0.01	-	-
1.ด้านทัศนคติส่วนบุคคล	0.14	0.12	2.40	0.01	0.65	1.52
2.ด้านความสามารถในการใช้งาน	- 0.02	- 0.02	- 0.42	0.67	0.53	1.86
3.ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์	0.36	0.35	5.65	0.00	0.45	2.20
4. ด้านการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน	0.20	0.19	2.83	0.05	0.37	2.63
5. ด้านนโยบายขององค์กร	- 0.05	- 0.08	- 0.78	0.43	0.16	6.06

Citation : เต็มศิริ วันล้วน, ภาณี หลาวทอง, และ ชินจิรัฐ จรรย์ศิริไพศาล. (2568). การยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่ส่งผลต่อ

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดสุรินทร์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 393 - 408. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.44>

	B	β	t	Sig.	Collinearity Statistics	
					Tolerance	VIF
6.ด้านการสนับสนุนจากผู้บริหาร	0.22	0.35	3.514	0.00	0.17	5.70
R = 0.74	R ² = 0.69		Ad R ² = 0.69		SE _{est} = 0.68	
F = 51.283	Sig. = 0.00		Durbin-Watson = 1.948			

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ล้วนมีความสำคัญและสามารถนำมาวิเคราะห์ร่วมกันได้อย่างเหมาะสม เพราะแต่ละปัจจัยมีความแตกต่างกันชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อนกันมากจนเกินไป เมื่อดูภาพรวมของแบบจำลองที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ผลที่ได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ปัจจัยเหล่านี้สามารถอธิบายและคาดการณ์ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในหน่วยงานได้ดี กล่าวคือ หากหน่วยงานภาครัฐให้ความสำคัญกับการส่งเสริมทัศนคติที่ดีของบุคลากรต่อเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ รวมถึงการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์และความง่ายในการใช้งาน ควบคู่ไปกับการสนับสนุนจากผู้บริหาร การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน จะส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วยงานอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในด้านการลดระยะเวลาในการปฏิบัติงาน เพิ่มปริมาณงาน ลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และยกระดับคุณภาพของผลผลิตหรือบริการอย่างเป็นรูปธรรม ที่สำคัญผลการวิเคราะห์ยังพบว่า ปัจจัยเหล่านี้สามารถอธิบายความเปลี่ยนแปลงของประสิทธิภาพการทำงานได้ประมาณ 69 เปอร์เซ็นต์ หมายความว่า ถ้าองค์กรต้องการยกระดับประสิทธิภาพการทำงาน การให้ความสำคัญกับการยอมรับและการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาใช้จริงจิง จะเป็นกุญแจสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนองค์กรไปข้างหน้า

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การศึกษาวิจัยเรื่อง "การยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดสุรินทร์" มีจุดมุ่งหมายเพื่อทำความเข้าใจปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) และความเชื่อมโยงระหว่างการยอมรับนั้นกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรภาครัฐ จากผลการวิจัยพบว่าบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐจังหวัดสุรินทร์มีระดับการยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในระดับมาก และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานก็อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน สะท้อนให้เห็นว่าการยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในองค์กรภาครัฐสามารถช่วยยกระดับการทำงานทั้งในด้านคุณภาพ ปริมาณ ระยะเวลา และค่าใช้จ่ายได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Acemoglu และ Restrepo (2018) ที่ระบุว่าเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์สามารถลดเวลาการทำงานลงถึง 40% และเพิ่มคุณภาพของงานได้ถึง 18% การที่บุคลากรมีทัศนคติที่ดี

ต่อเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เมื่อเห็นถึงประโยชน์ที่ชัดเจนซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Venkatesh และ Davis (2020) ที่กล่าวว่าการรับรู้ถึงประโยชน์ และความง่ายในการใช้งานเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ในองค์กร

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มากที่สุดคือ ด้านทัศนคติส่วนบุคคล รองลงมาคือ ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ ด้านการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน และด้านการสนับสนุนจากผู้บริหาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Zeng และคณะ (2022) รวมถึง Kim และคณะ (2021) อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษานี้พบว่าความสามารถในการใช้งานและนโยบายขององค์กรไม่ได้ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในบริบทนี้ ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ Kumar และคณะ (2021) ที่ระบุว่านโยบายขององค์กรมีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีในบางประเทศ อาจเป็นเพราะในบริบทของหน่วยงานภาครัฐจังหวัดสุรินทร์ บุคลากรสามารถข้ามข้อจำกัดด้านทักษะด้วยการเรียนรู้ร่วมกัน หรือองค์กรยังไม่มีนโยบายที่ชัดเจนแต่บุคลากรเห็นประโยชน์จากเทคโนโลยีด้วยตนเอง

การนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในหน่วยงานภาครัฐยังช่วยลดความซับซ้อนของขั้นตอนการทำงาน เพิ่มความแม่นยำและความรวดเร็วในการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Vinuesa และคณะ (2020) ที่ชี้ให้เห็นว่า AI ช่วยเพิ่มความโปร่งใส ลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น ประหยัดต้นทุนและทรัพยากร อีกทั้งยังเพิ่มความเชื่อมั่นและความพึงพอใจให้กับประชาชน ขณะเดียวกันยังพบข้อจำกัดบางประการ เช่น ความไม่คุ้นเคยกับเทคโนโลยีในกลุ่มบุคลากรบางช่วงวัย หรือการขาดแคลนทักษะดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ Brynjolfsson และ Mitchell (2017) ที่แนะนำให้มีการพัฒนาทักษะบุคลากรควบคู่ไปกับการนำ AI มาใช้ จากข้อค้นพบดังกล่าว หน่วยงานภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการสื่อสารประโยชน์ของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์อย่างชัดเจน สร้างแรงจูงใจให้บุคลากร และสนับสนุนจากผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง รวมถึงควรจัดให้มีการฝึกอบรมเพื่อเสริมทักษะและสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อเทคโนโลยีใหม่ เพื่อให้การเปลี่ยนผ่านสู่ระบบดิจิทัลเป็นไปอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ ผลการศึกษายังมีข้อจำกัดในเรื่องของขอบเขตพื้นที่และกลุ่มตัวอย่างที่เน้นเฉพาะหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดสุรินทร์ อาจไม่ครอบคลุมทุกบริบทของภาครัฐในประเทศไทย ดังนั้นการวิจัยในอนาคตควรขยายไปยังหน่วยงานประเภทอื่นหรือจังหวัดอื่น ๆ รวมถึงการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อเข้าใจปัจจัยเชิงลึกด้านวัฒนธรรมองค์กรและพฤติกรรมบุคลากรในการยอมรับเทคโนโลยี (Frank et al., 2019) การยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ การส่งเสริมให้บุคลากรเห็นประโยชน์และได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง จะช่วยให้การนำเทคโนโลยีดังกล่าวมาใช้ประสบความสำเร็จและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรและประชาชนในระยะยาว (Kohnke et al., 2023; Mishra et al., 2023)

Citation : เต็มศิริ วันล้วน, ภาณี หลาวทอง, และ ชินจิรัฐ จรรย์ศิริไพศาล. (2568). การยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่ส่งผลต่อ

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดสุรินทร์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 393 - 408. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.44>

ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

งานวิจัยนี้นำไปสู่ความรู้ใหม่ที่สำคัญจากผลการวิจัย ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า ปัจจัยด้านทัศนคติส่วนบุคคล การรับรู้ถึงประโยชน์ การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน และการสนับสนุนจากผู้บริหาร มีอิทธิพลในเชิงบวกและมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในมิติต่างๆ ได้แก่ ด้านคุณภาพของงาน ปริมาณงาน ระยะเวลาในการดำเนินงาน และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

ผลการศึกษาทำให้เกิดความรู้ใหม่ที่สำคัญในบริบทของการบริหารจัดการภาครัฐ โดยเฉพาะในพื้นที่ต่างจังหวัดของประเทศไทยกำลังพัฒนา ได้แก่ การยืนยันบทบาทของปัจจัยเชิงจิตวิทยาและเชิงระบบของบุคลากรต่อการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพเชิงโครงสร้างขององค์กรภาครัฐ อีกทั้งยังตอกย้ำความจำเป็นของการพัฒนานโยบายและกลยุทธ์องค์กรให้เอื้อต่อการส่งเสริมความเข้าใจ การฝึกอบรม และการสนับสนุนจากระดับผู้บริหาร เพื่อยกระดับการยอมรับเทคโนโลยีในหน่วยงาน

นอกจากนี้ ความรู้ที่ได้ยังสามารถนำไปใช้สนับสนุนการกำหนดแนวทางการเปลี่ยนผ่านสู่ระบบราชการดิจิทัลในระดับนโยบาย ผ่านการเชื่อมโยงองค์ประกอบภายในองค์กรกับการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ตลอดจนเป็นกรณีศึกษาเชิงประจักษ์ที่ช่วยเติมเต็มช่องว่างทางองค์ความรู้ในระดับสากล โดยเฉพาะด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในบริบทของหน่วยงานภาครัฐไทยอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

องค์กรภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการพัฒนา “ทัศนคติของบุคลากร” โดยการจัดอบรมเชิงบูรณาการควบคู่กับการสร้างแรงจูงใจจากผู้บริหาร ผ่านนโยบายที่ชัดเจนและมีการสื่อสารภายในที่เข้มแข็ง นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ในการออกแบบการใช้เทคโนโลยี เพื่อสร้างความเป็นเจ้าของร่วมซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับและใช้งานอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยในอนาคตควรขยายพื้นที่การศึกษาไปยังหน่วยงานภาครัฐในภูมิภาคอื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี รวมถึงศึกษาปัจจัยเพิ่มเติม เช่น วัฒนธรรมองค์กร และผลกระทบจากนโยบายระดับกระทรวง นอกจากนี้ควรใช้วิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) เพื่อให้เข้าใจมุมมองเชิงลึกจากประสบการณ์ของบุคลากรแต่ละกลุ่มมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรวิกา มีสามเสน. (2564). การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ. *วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 16(2), 45–58.
- กัตตมกล พิศแสงาม, และ สุริรัตน์ อินทร์หม้อ. (2566). ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีในการใช้โปรแกรมปัญญาประดิษฐ์แชทบบริการด้านการเงินผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานี. *วารสารบริหารธุรกิจอุตสาหกรรม*, 5(2), 16–31.
- ชำนาญ ชินศิริ. (2566). การพัฒนาระบบราชการในยุคดิจิทัล. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*, 15(3), 1–15.
- ณัฐพล มนต์เสรีวงศ์. (2566). การประยุกต์ใช้ Machine Learning ในการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ. *วารสารการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน*, 28(2), 67–86.
- ทักษพร วสุธารัตน์, วอนชนก ไชยสุนทร, และ สิงหะ ฉวีสุข. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการใช้บริการทางการเงินผ่านเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์แชทบของธนาคารพาณิชย์ไทยในภาคกลาง. *วารสารบริหารธุรกิจ*, 11(1), 39–51.
- ธนพล พุกเส่ง. (2564). การยอมรับเทคโนโลยีในองค์กร: แนวคิดและทฤษฎี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี*, 15(2), 123–135.
- ธนพล สมบูรณ์, และ วิชิต อุ่ออัน. (2565). การยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในงานบริการภาครัฐของประเทศไทย. *วารสารบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 45(175), 22–38.
- ธนวัฒน์ สุวรรณศรี. (2567). ระบบความปลอดภัยทางไซเบอร์ในหน่วยงานภาครัฐ. *วารสารวิชาการความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์*, 5(1), 45–62.
- ธนิดา เจริญรัตน์, และ พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในระบบราชการไทย: กรณีศึกษากระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. *วารสารการบริหารภาครัฐ*, 16(2), 145–168.
- นภดล ร่มโพธิ์, และ วรณวิมล อัมรินทร์. (2566). การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการในหน่วยงานภาครัฐ. *วารสารการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน*, 30(1), 1–20.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- ศศิพร เหมือนศรีชัย. (2563). การยอมรับเทคโนโลยีดิจิทัลในองค์กรภาครัฐ. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี*, 14(3), 56–69.
- ศิริพงษ์ วิทวิโรจน์. (2565). การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในงานภาครัฐ. *วารสารการจัดการสมัยใหม่*, 20(1), 45–58.
- สำนักงาน ก.พ. (2566). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการบุคคลภาครัฐ พ.ศ. 2566–2570*. สำนักงาน ก.พ.

Citation : เต็มศิริ วันล้วน, ภาณี หลาวทอง, และ ชินจิรัฐ จรรย์ศิริไพศาล. (2568). การยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่ส่งผลต่อ

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดสุรินทร์. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 9(2), 393 - 408. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.44>

- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล. (2563). *นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2561–2580*. สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2567). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570)*. สำนักงานฯ.
- สุวิมล จิ่งเจริญศิลป์, และคณะ. (2565). เทคโนโลยีดิจิทัลกับการเปลี่ยนแปลงองค์กรภาครัฐ. *วารสารพัฒนาสังคม*, 24(1), 145–160.
- สถาบันส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. (2567). *รายงานการศึกษาเรื่องการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของหน่วยงานภาครัฐด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล*. สถาบันส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี.
- Kohnke, L., Moorhouse, B. L., & Zou, D. (2023). ChatGPT for language teaching and learning. *RELC Journal*. <https://doi.org/xxxx>
- Martinez, F., & Garcia, R. (2024). Digital health solutions for public administration: AI applications in the Moroccan healthcare sector. *Journal of Public Health Informatics*, 16(2), 112–120.
- Noy, S., & Zhang, W. (2023). The effects of generative AI on initial language teacher education. *Computers & Education*, 195, 104678.
- Park, J., Lee, H., & Choi, M. (2024). Implementing AI in the public sector: Challenges and strategies. *Public Management Review*, 26(1), 45–60.
- Park, S., & Kim, D. (2022). The multi-dimensional paradox of AI adoption in the public sector: A Korean experience. *ACM Digital Government Research*, 2022, 1–12.
- Taylor, L., Floridi, L., & van der Sloot, B. (2023). Democratizing AI in public administration: Improving equity through human-centric approaches. *AI & Society*, 38(3), 345–359.
- Thompson, M., & Brown, A. (2023). Public sector leadership in the age of AI: A framework for ethical governance. *International Journal of Public Leadership*, 19(2), 89–105.
- Vinuesa, R., Azizpour, H., Leite, I., Balaam, M., Dignum, V., Domisch, S., ... & Nerini, F. F. (2020). The role of artificial intelligence in achieving the Sustainable Development Goals. *Nature Communications*, 11(1), 233.
- Wilson, C., & van der Velden, M. (2022). Sustainable AI: An integrated model to guide public sector decision-making. *Technology in Society*, 68, 101926.

Citation : Wanluan, T., Loatong, P., Parichatnon, S., & Charunsiripaisan, C. (2025). The Acceptance of Artificial Intelligence

Technology Affecting the Work Efficiency of Government Agencies in Surin Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 393 - 408. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.44>

Citation : เต็มศิริ วันล้วน, ภาณี หลาวทอง, และ ชินจิรัฐ จรรย์ศิริไพศาล. (2568). การยอมรับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่ส่งผลต่อ

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดสุรินทร์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 393 - 408. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.44>

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
ห้างหุ้นส่วนจำกัดสุรินทร์สินไทย

Market mix factors that affect the decision to buy alcoholic beverages

Surin Sin Thai Limited Partnership

อารยา ศิริทิพย์^{1*}, และ ภรณ์ หลาวทอง²

Araya Sirithip^{1*}, and Poranee Loatong²

¹⁻²คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานวิทยาเขตสุรินทร์; Faculty of Management Technology, Rajamangala University of Technology Isan, Surin Campus, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : Araya.st@rmuti.ac.th

DOI : 10.14456/jlgisrru.2025.45

Received : May 18, 2025; Revised : May 24, 2025; Accepted : May 25, 2025

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 2) กระบวนการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ห้างหุ้นส่วนจำกัดสุรินทร์สินไทย และ 3) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ห้างหุ้นส่วนจำกัดสุรินทร์สินไทย โดยเก็บข้อมูลจากร้านค้าที่ขายเครื่องดื่มห้างหุ้นส่วนจำกัดสุรินทร์สินไทย ได้แก่ ร้านค้าส่ง ร้านค้าปลีก และร้านอาหาร จำนวน 173 ราย โดยใช้แบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐาน โดยวิธีการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ และวิธีการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ

ผลการศึกษาพบว่า 1) ส่วนประสมทางการตลาดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า ความสำเร็จในการตอบสนองความต้องการต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ห้างหุ้นส่วนจำกัดสุรินทร์สินไทย ส่วนใหญ่เป็นร้านค้าส่ง มีรายได้ต่อเดือนสูงกว่า 40,000 บาท 2) กระบวนการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ห้างหุ้นส่วนจำกัดสุรินทร์สินไทย ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ห้างหุ้นส่วนจำกัดสุรินทร์สินไทย ด้านการดูแลเอาใจใส่ มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และส่วนประสมทางการตลาด ด้านสิ่งที่ร้านค้าต้องการ ด้านการสื่อสาร ด้านความสบาย และด้านความสำเร็จในการตอบสนองความต้องการ มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ (Keywords) : การตัดสินใจซื้อ, เครื่องดื่มแอลกอฮอล์, ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

Citation : Sirithip, A., & Loatong, P. (2025). Market mix factors that affect the decision to buy alcoholic beverages Surin

Sin Thai Limited Partnership. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 409 - 420.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.45>

Abstract

This research aimed to study: 1) Mixed factors in the alcohol market, 2) The process of purchasing alcoholic beverages in Surin Sin Thai Limited Partnership, and 3) The mixed market factors that affect the decision to purchase alcoholic beverages. Surin Sin Thai Limited Partnership by collecting data from 173 shops that came to buy Surin Thai Limited Partnership's drinks, including wholesale stores, retail stores, and restaurants, using a questionnaire. Tools used to analyze data using ready-made programs. The statistics used in the research include frequency, percentage, mean, standard deviation. Hypothesis test by multiple correlation analysis method and multiple regression analysis method.

The results of the study showed that 1) the alcohol marketing mix found that the success in meeting the demand for alcohol purchase decisions. Surin Sin Thai Limited Partnership, most of which are wholesale stores, have a monthly income of more than 40,000 baht. The results of the hypothesis test showed that the marketing mix affected the decision-making process of alcoholic beverages. 3) Market mix factors that affect the decision to buy alcoholic beverages. Surin Sin Thai Limited Partnership in terms of care It has a statistically significant effect on the purchase decision of alcoholic beverages at the level of 0.01 and the market mix. In terms of what the store needs, communication, comfort, and success in meeting needs. It has a statistically significant effect on the decision to buy alcoholic beverages at the level of 0.05.

Keywords : Decision Making, Alcoholic beverages, Marketing Mix

บทนำ (Introduction)

ตลาดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ปี พ.ศ. 2565 มีมูลค่า 490,680 ล้านบาท ขยายตัวจากปีก่อนร้อยละ 8.90 จากการยกเลิกมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ต่าง ๆ โดยเฉพาะการอนุญาตให้ธุรกิจร้านอาหารสามารถกลับมาขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้กับลูกค้าที่มาใช้บริการนั่งทานในร้านได้ปกติอีกครั้ง (กระทรวงพาณิชย์, 2565) นอกจากนี้ การฟื้นตัวของเศรษฐกิจและการเพิ่มขึ้นของการท่องเที่ยวภายในประเทศมีส่วนสำคัญในการกระตุ้นความต้องการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีแนวโน้มในการทดลองผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ และสนใจในเครื่องดื่มที่มีเอกลักษณ์และคุณภาพสูง เช่น ไวน์นำเข้าและเบียร์คราฟต์ (บริษัทวิจัยตลาด, 2565) อย่างไรก็ตาม ตลาดยังเผชิญกับความท้าทายจากปัญหาสุขภาพและการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมผู้บริโภค เช่น ความนิยมในเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ รวมถึงการแข่งขันที่สูงจากผู้ผลิตรายใหม่ที่เข้ามาในตลาด (ศูนย์วิจัยตลาดเครื่องดื่ม, 2565) ทั้งนี้ ผู้ผลิต

Citation : อารยา ศิริทิพย์, และ ภรณ์ หลาวทอง. (2568). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ห้างหุ้นส่วนจำกัดสุรินทร์สินไทย. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 409 - 420.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.45>

จำเป็นต้องปรับกลยุทธ์การตลาดเพื่อดึงดูดกลุ่มลูกค้า ใหม่และรักษาส่วนแบ่งตลาดในอนาคต ประกอบกับ มาตรการเปิดประเทศในช่วงครึ่งปีหลังที่ทำให้มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาในไทยมากขึ้น ส่งผลต่อ ธุรกิจร้านอาหารกลางคืนตามสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งเป็นอีกหนึ่งช่องทางการจำหน่ายที่สำคัญของผลิตภัณฑ์ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศ โดยผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่จำหน่ายในประเทศไทยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ เบียร์ (Beer) สุรา (Spirit) และไวน์ (Wine) และในปี พ.ศ. 2566 คาดว่าตลาดเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ในประเทศไทยจะมีมูลค่า 532 พันล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 8.40 จากปี พ.ศ. 2565 และจะ ยังคงเติบโตอย่างต่อเนื่องในอีก 4 ปีข้างหน้า คิดเป็นอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 5.90 ต่อปี

จากการศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของลูกค้า พบว่าปัจจัยด้าน ผลิตภัณฑ์ ราคา สถานที่ การส่งเสริมการขาย และผู้คน มีอิทธิพลสำคัญต่อการตัดสินใจ ของลูกค้า ดังนั้นการวิเคราะห์ส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของลูกค้าเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ ผู้ประกอบการปรับปรุงกลยุทธ์ทางการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเพิ่มยอดขายและความสำเร็จทาง ธุรกิจในระยะยาว ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การวิจัยมีความต้องการศึกษาข้อมูล เกี่ยวกับ “ปัจจัยส่วนประสมทาง การตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ห้างหุ้นส่วนจำกัดสุรินทร์สินไทย” การศึกษาครั้งนี้ ช่วยให้องค์กรสามารถปรับปรุงกลยุทธ์ทางการตลาดให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า ซึ่งส่งผลต่อการ เพิ่มความพึงพอใจและความภักดีของลูกค้า การปรับปรุงกลยุทธ์ตามข้อมูลที่ได้รับสามารถนำไปสู่การเพิ่ม ยอดขายและการเติบโตของธุรกิจในระยะยาว และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันในตลาดเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
2. เพื่อศึกษากระบวนการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ห้างหุ้นส่วนจำกัดสุรินทร์สินไทย
3. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ห้างหุ้นส่วนจำกัดสุรินทร์สินไทย

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

Robert (1990) กล่าวว่า ส่วนประสมทางการตลาด คือ เครื่องมือทางการตลาดที่นำมาใช้ในการ บริหารธุรกิจให้สอดคล้องกับการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการตลาด เพิ่มมูลค่าให้สินค้า ผลิตภัณฑ์หรือบริการ ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า ส่วนประสมทางการตลาด หมายถึง สิ่งที่มีอิทธิพลหรือมีผลต่อการ ตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คือส่วนประสมทางการตลาด ซึ่งเป็นตัวแปรอิสระในการวิจัย ซึ่ง ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณค่าที่จะได้รับ 2) ด้านต้นทุน 3) ด้านความสะดวก 4) ด้านความสบาย 5) ด้านการสื่อสาร 6) ด้านการดูแลเอาใจใส่ 7) ด้านความสำเร็จในการตอบสนองความต้องการ

Citation : Sirithip, A., & Loatong, P. (2025). Market mix factors that affect the decision to buy alcoholic beverages Surin

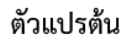
Sin Thai Limited Partnership. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 409 - 420.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.45>

สินค้าและบริการอยู่

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

กรอบแนวคิด ดังต่อไปนี้

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ร้านค้าที่มาซื้อเครื่องดื่ม ห้างหุ้นส่วนจำกัดสุรินทร์สินไทย ได้แก่ ร้านค้าส่ง ร้านค้าปลีก และร้านอาหาร จำนวน 230 ราย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 173 ราย โดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบทราบจำนวน ประชากรโดยใช้ตารางสุ่มอย่างง่ายของ Krejcie & Morgan ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลลูกค้าห้างหุ้นส่วนจำกัด สุรินทร์สินไทย

ลูกค้า	ประชากร (ราย)	กลุ่มตัวอย่าง (ราย)
ร้านค้าส่ง	170	118
ร้านค้าปลีก	40	36
ร้านอาหาร	20	19
รวมทั้งสิ้น	230	173

Citation : อารยา ศิริทิพย์, และ ภรณี หลาวทอง. (2568). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ห้างหุ้นส่วนจำกัดศรีรินทร์สินไทย. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 409 - 420.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.45>

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ 1) ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ข้อมูลเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด 3) ข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่ม และ 4) ข้อเสนอแนะ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน พบว่าค่า IOC ของทุกข้อเท่ากับ 1.00 และทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 30 ราย พบค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha) เท่ากับ 0.892 ซึ่งอยู่ในระดับดีมาก

วิธีการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองให้กับผู้ที่มาซื้อเครื่องดื่มทางร้านส่วนจำกัดสุรินทร์สินไทย ตรวจสอบข้อมูลที่ได้ถูกตรวจสอบความสมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ

สถิติและวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล พบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 41-50 ปี มีการศึกษาในระดับปริญญา เป็นร้านค้าส่ง และมีรายได้สูงกว่า 40,000 บาท โดยสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ค่าสถิติ		ระดับ ความคิดเห็น	อันดับ
	(n=173)			
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านสิ่งที่ร้านค้าต้องการ	4.64	0.44	มากที่สุด	3
2. ด้านความคุ้มค่า	4.61	0.47	มากที่สุด	5
3. ด้านความสะดวก	4.61	0.50	มากที่สุด	6
4. ด้านการสื่อสาร	4.48	0.58	มาก	7
5. ด้านการดูแลเอาใจใส่	4.62	0.48	มากที่สุด	4
6. ด้านความสบาย	4.65	0.47	มากที่สุด	2
7. ด้านความสำเร็จในการตอบสนองความต้องการ	4.71	0.42	มากที่สุด	1

Citation : Sirithip, A., & Loatong, P. (2025). Market mix factors that affect the decision to buy alcoholic beverages Surin

Sin Thai Limited Partnership. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 409 - 420.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.45>

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ค่าสถิติ		ระดับ ความคิดเห็น	อันดับ
	(n=173)			
	$\bar{x}$	S.D.		
รวม	4.61	0.48	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.61$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความสำเร็จในการตอบสนองความต้องการ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.71$, S.D. = 0.42) ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความสบาย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.65$, S.D. = 0.47) สำหรับข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการสื่อสาร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.48$, S.D. = 0.58)

วัตถุประสงค์ที่ 2 กระบวนการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ห้างหุ้นส่วนจำกัดสุรินทร์สินไทย

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกระบวนการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

กระบวนการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยภาพรวม	ค่าสถิติ		ระดับ ความคิดเห็น	อันดับ
	(n=173)			
	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านการรับรู้ปัญหา	4.61	0.49	มากที่สุด	4
2. ด้านการแสวงหาข้อมูล	4.60	0.55	มากที่สุด	5
3. ด้านการประเมินทางเลือก	4.67	0.49	มากที่สุด	3
4. ด้านการตัดสินใจซื้อ	4.71	0.44	มากที่สุด	2
5. ด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อ	4.73	0.43	มากที่สุด	1
รวม	4.66	0.40	มากที่สุด	

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.66$, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.73$, S.D. = 0.43) รองลงมาคือ ด้านการตัดสินใจซื้อ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.71$, S.D. = 0.44) สำหรับข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการแสวงหาข้อมูล มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$, S.D. = 0.55)

วัตถุประสงค์ที่ 3 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ห้างหุ้นส่วนจำกัดสุรินทร์สินไทย

Citation : อารยา ศิริทิพย์, และ ภรณ์ หลาวทอง. (2568). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ห้างหุ้นส่วนจำกัดสุรินทร์สินไทย. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 409 - 420.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.45>

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

ส่วนประสมทางการตลาด	ด้านสิ่ง ที่ ร้านค้า ต้องการ	ด้านความ คุ้มค่า	ด้านความ สะดวก	ด้านการ สื่อสาร	ด้านการ ดูแลเอา ใจใส่	ด้าน ความ สบาย	ด้าน ความสำเร็จ ๆ
1. ด้านสิ่งที่ร้านค้าต้องการ	1.00	.659	.592	.544	.640	.720	.726
2. ด้านความคุ้มค่า		1.00	.499	.393	.501	.479	.609
3. ด้านความสะดวก			1.00	.561	.508	.565	.535
4. ด้านการสื่อสาร				1.00	.650	.640	.486
5. ด้านการดูแลเอาใจใส่					1.00	.576	.551
6. ด้านความสบาย						1.00	.787
7. ด้านความสำเร็จในการ ตอบสนองความต้องการ							1.00

** .Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

จากตารางที่ 4 พบว่า เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระได้แก่ ด้านด้านสิ่งที่ร้านค้าต้องการ ด้านความคุ้มค่าด้านความสะดวก ด้านการสื่อสาร ด้านการดูแลเอาใจใส่ ด้านความสบาย และด้านความสำเร็จในการตอบสนองความต้องการ มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับตัวแปรตาม อยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.53 ถึง 0.59 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของส่วนประสมทางการตลาด ที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

	b	β	t	Sig.	Collinearity Statistics	
					Tolerance	VIF
ค่าคงที่	.444	-	2.145	.033	-	-
1. ด้านสิ่งที่ร้านค้าต้องการ (X1)	.195	.211	3.511	.001*	.449	2.229
2. ด้านความคุ้มค่า (X2)	.047	.055	.921	.358	.460	2.173
3. ด้านความสะดวก (X3)	-.038	-.048	-.862	.390	.528	1.895
4. ด้านการสื่อสาร (X4)	.101	.145	2.368	.019*	.433	2.311
5. ด้านการดูแลเอาใจใส่ (X5)	.233	.276	4.659	.000***	.462	2.164
6. ด้านความสบาย (X6)	.168	.196	2.599	.010*	.286	3.503
7. ด้านความสำเร็จในการตอบสนองความ ต้องการ (X7)	.205	.216	2.941	.004*	.300	3.331

Citation : Sirithip, A., & Loatong, P. (2025). Market mix factors that affect the decision to buy alcoholic beverages Surin

Sin Thai Limited Partnership. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 409 - 420.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.45>

	b	β	t	Sig.	Collinearity Statistics	
					Tolerance	VIF
R = 0.856						
R ² = 0.733						
Ad R ² = 0.722						
SE _{est} = 0.21481						
F = 64.822						
Sig. = 0.00						
Durbin-Watson = 1.764						

**มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 พบว่า การวิเคราะห์ถดถอยปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ห้างหุ้นส่วนจำกัดสุรินทร์สินไทย ตามวิธีการ Enter พบว่าตัวแปรอิสระทั้งหมดที่นำเข้าสมการความถดถอยมีความสามารถในการอธิบายการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เท่ากับร้อยละ 73.30 (Adjusted R² = 0.722) โดยปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านการดูแลเอาใจใส่ มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และส่วนประสมทางการตลาด ด้านสิ่งที่ร้านค้าต้องการ ด้านการสื่อสาร ด้านความสบาย และด้านความสำเร็จในการตอบสนองความต้องการ มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการศึกษางานวิจัยเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ห้างหุ้นส่วนจำกัดสุรินทร์สินไทย ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 113 คน (คิดเป็นร้อยละ 65.30) มีอายุ 41-50 ปี จำนวน 56 คน (คิดเป็นร้อยละ 32.30) การศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 60 คน (คิดเป็นร้อยละ 34.70) เป็นร้านค้าส่ง จำนวน 118 คน (คิดเป็นร้อยละ 68.20) และมีรายได้ต่อเดือนสูงกว่า 40,000 บาท จำนวน 53 คน (คิดเป็นร้อยละ 30.70)

ผลการวิเคราะห์ส่วนประสมทางการตลาด

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ห้างหุ้นส่วนจำกัดสุรินทร์สินไทย จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่เป็นร้านค้าให้ความสำคัญกับส่วนประสมทางการตลาด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.61$, S.D. = 0.48) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างให้ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ห้างหุ้นส่วนจำกัดสุรินทร์สินไทย ด้านที่มีระดับความคิดเห็นเป็นอันดับ 1 คือ ด้านความสำเร็จในการตอบสนองความต้องการ รองลงมา ได้แก่ ด้านความสบาย ด้านสิ่งที่ร้านค้าต้องการ ด้านการดูแลเอาใจใส่ ด้านความคุ้มค่า ด้านความสะดวก และด้านการสื่อสาร ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ศิริพร สุภโตชะ (2560 : 25-56) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทเบียร์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทเบียร์ของผู้บริโภคในเขต

Citation : อารยา ศิริทิพย์, และ ภรณ์ หลาวทอง. (2568). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ห้างหุ้นส่วนจำกัดสุรินทร์สินไทย. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 409 - 420.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.45>

กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่ได้จากการจัดกลุ่มปัจจัยใหม่มีทั้งหมด 5 ปัจจัย โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทเบียร์มากที่สุด คือ ปัจจัยด้านความคุ้มค่าและรสชาติดี ส่วนปัจจัยด้านอื่นๆ ได้แก่ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ กิจกรรมและชื่อเสียงของสถานที่ ปัจจัยด้านบรรจุภัณฑ์และรสชาติที่แตกต่างจากยี่ห้ออื่น ปัจจัยด้านช่องทาง การจัดจำหน่าย และปัจจัยด้านการส่งเสริมทางการตลาด ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทเบียร์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรางค์ มหาปัญญา (2559 : 25-45) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร การศึกษานี้เน้นไปที่ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในกรุงเทพฯ พบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์คือราคา รสชาติ และโปรโมชั่น โดยเฉพาะการมีโปรโมชั่นที่คุ้มค่าและการตั้งราคาที่เหมาะสมทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากขึ้น

ผลการวิเคราะห์กระบวนการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ห้างหุ้นส่วนจำกัดสุรินทร์สินไทย จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่เป็นร้านค้า มีกระบวนการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.66$, S.D. = 0.40) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างให้ระดับความคิดเห็นต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อ เป็นอันดับ 1 รองลงมา ด้านการตัดสินใจซื้อ ด้านการประเมินทางเลือก ด้านการรับรู้ปัญหา และด้านการแสวงหาข้อมูล ตามลำดับ สอดคล้องกับการวิจัยของสุรางค์ มหาปัญญา (2559 : 25-45) พบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์คือราคา รสชาติ และโปรโมชั่น โดยเฉพาะการมีโปรโมชั่นที่คุ้มค่าและการตั้งราคาที่เหมาะสมทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากขึ้น นอกจากนี้ D. J. Lee & K. H. Lee (2017 : 15-30) พบว่า ความอ่อนไหวต่อราคาเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้บริโภคที่มีรายได้ต่ำ โดยเฉพาะการเสนอโปรโมชั่นที่สอดคล้องกับความอ่อนไหวต่อราคา เช่น การลดราคาหรือแจกคูปอง ส่วนการศึกษาของ P. S. Raju & N. G. Subramanian (2011) พบว่า อิทธิพลทางสังคม เช่น เพื่อนฝูงและครอบครัวมีผลต่อการเลือกซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยผู้บริโภคมักตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องดื่มที่คล้ายกับที่คนรอบข้างเลือกดื่ม ซึ่งผลการศึกษาเน้นย้ำถึงความสำคัญของการตลาดทางสังคมในการกระตุ้นพฤติกรรมเลือกซื้อ โดยการใช้กลยุทธ์ทางการตลาดที่เชื่อมโยงกับกลุ่มสังคมหรือการสร้างแคมเปญที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้จากเพื่อนหรือครอบครัว อาจช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมเลือกซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ M. S. Lee & S. H. Lee (2018 : 25-60)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของส่วนประสมทางการตลาด ที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับ

Citation : Sirithip, A., & Loatong, P. (2025). Market mix factors that affect the decision to buy alcoholic beverages Surin

Sin Thai Limited Partnership. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 409 - 420.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.45>

กระบวนการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Y) พบว่า ส่วนประสมทางการตลาด จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการดูแลเอาใจใส่ 2) ด้านความสำเร็จในการตอบสนองความต้องการ 3) ด้านสิ่งที่ร้านค้าต้องการ 4) ด้านความสบาย และ 5) ด้านการสื่อสาร มีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig < 0.05) ดังนั้น จึงแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นต่อส่วนประสมทางการตลาด ด้านความคุ้มค่า และด้านความสะดวก ไม่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร สุโกโตะ (2560 : 25-56) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทเบียร์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่ได้จากการจัดกลุ่มปัจจัยใหม่มีทั้งหมด 5 ปัจจัย โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทเบียร์มากที่สุด คือ ปัจจัยด้านความคุ้มค่าและรสชาติดี ส่วนปัจจัยด้านอื่นๆ ได้แก่ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ กิจกรรมและชื่อเสียงของสถานที่ ปัจจัยด้านบรรจุภัณฑ์และรสชาติที่แตกต่างจากยี่ห้ออื่น ปัจจัยด้านช่องทาง การจัดจำหน่าย และปัจจัยด้านการส่งเสริมทางการตลาด ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทเบียร์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ปัจจัยด้านความสำเร็จในการตอบสนองความต้องการ และปัจจัยด้านความสบาย เป็นปัจจัยที่ร้านค้าให้ความสำคัญ ดังนั้นผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาและปรับปรุงบริการ รวมถึงจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของร้านค้าอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรขององค์กรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้สูงขึ้น เช่น การพัฒนาด้านความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับการขายด้านความสำนึกในการบริการ (Service Mind) ทั้งนี้เพราะบุคลากรเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานขององค์กรบรรลุเป้าหมาย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นร้านค้าและกลุ่มเป้าหมายที่เป็นลูกค้าที่มีความหลากหลายมากขึ้นเพื่อให้ได้ข้อมูลมุมมองจากลูกค้า และผู้บริโภคอื่นๆ มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- ฉัตยาพร เสมอใจ. (2550). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพมหานคร: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- บุญใจ ศรีสถิตนรากร. (2550). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางพยาบาลศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพฯ: ยูแอนด์ ไอ อินเตอร์มีเดีย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยพื้นฐาน (พิมพ์ครั้งที่ 6)*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บริษัทวิจัยตลาด. (2565). *การวิเคราะห์แนวโน้มตลาดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: บริษัทวิจัยตลาด.
- ศิริพร สุโกโตะชะ. (2560). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทเบียร์ในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].
- ศูนย์วิจัยตลาดเครื่องดื่ม. (2565). *แนวโน้มการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยตลาดเครื่องดื่ม.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2544). *การวัดผลการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กทม: ประสานการพิมพ์.
- สุรางค์ มหาปัญญา. (2559). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้บริโภคใน กรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง].
- Kotler, P., & Armstrong, G. (2021). *Principles of marketing*. Pearson.
- Kotler, P., & Keller, K. L. (2020). *Marketing management*. Pearson Education.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Lee, D. J., & Lee, K. H. (2017). Smart learning environments: Technology-enhanced personalized learning. *Educational Technology & Society*, 20(3), 123–135.
- Lee, M. S., & Lee, S. H. (2018). The impact of digital transformation on organizational learning. *Journal of Business Research*, 94(4), 150–160.
- Lee, S. H., & Lee, J. H. (2019). Artificial intelligence in healthcare: Opportunities and challenges. *Health Informatics Journal*, 25(3), 567–580.
- Lee, J. H., & Lee, S. H. (2020). Data-driven decision making in modern enterprises. *Journal of Business Analytics*, 3(1), 15–29.
- Monroe, K. B., & Chapman, J. (2021). *Pricing: Making profitable decisions*. McGraw-Hill.
- Raju, P. S., & Subramanian, N. G. (2011). Consumer behavior in emerging markets: A cross-cultural perspective. *Journal of International Marketing*, 25(2), 45–62.
- Slavin, R. E. (1990). *Cooperative learning: Theory, research, and practice*. New Jersey: Prentice-Hall.

Citation : Sirithip, A., & Loatong, P. (2025). Market mix factors that affect the decision to buy alcoholic beverages Surin

Sin Thai Limited Partnership. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 409 - 420.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.45>

Zeithaml, V. A., Bitner, M. J., & Gremler, D. D. (2021). *Services marketing: Integrating customer focus across the firm*. McGraw-Hill.

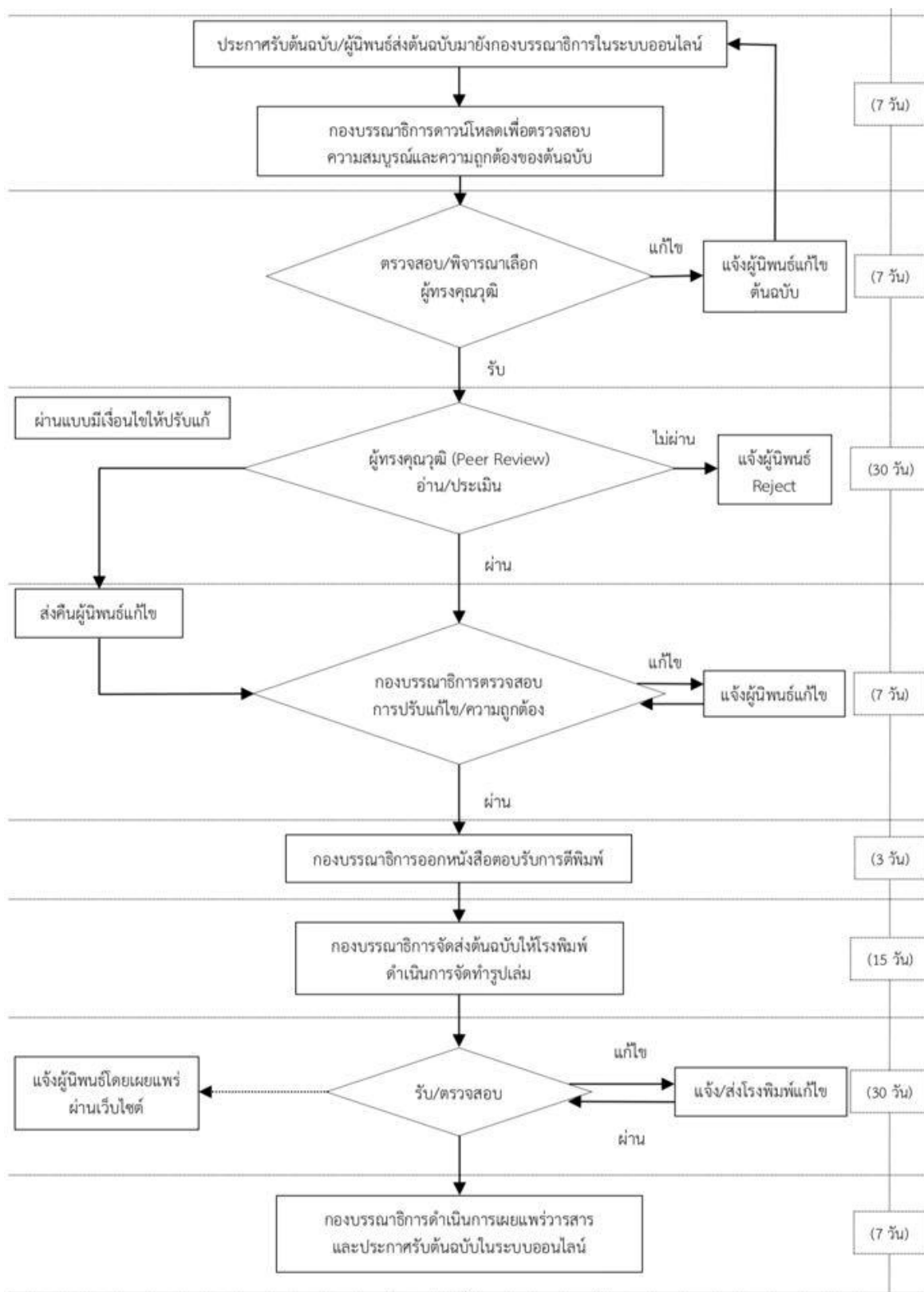
Citation : อารยา ศิริทิพย์, และ ภรณ์ หลาวทอง. (2568). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ห้างหุ้นส่วนจำกัดสุรินทร์สินไทย. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 409 - 420.

<https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.45>

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น

หมายเหตุ : ระยะเวลา (จำนวนวัน) ที่ปรากฏในขั้นตอนอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร

สถานที่ติดต่อ

กองบรรณาธิการวารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น
สาขารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ อาคาร 38 ชั้น 6
186 หมู่ที่ 1 ถนนสุรินทร์ – ปราสาท ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 32000
โทรศัพท์/โทรสาร 044 513 369, 091 835 8558, 088 723 5944
<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jlgisrru> E-mail : jlgisrru@srnu.ac.th
ISSN 3027-8120 (Print) | ISSN 2673-0405 (Online)

นโยบายและขอบเขตการตีพิมพ์เผยแพร่ (Scope and Publication Policies)

วารสารมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป
ได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยทางด้านรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การบริหาร
การจัดการ สหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษาและบูรณาการศาสตร์เพื่อการ
พัฒนา โดยมีรูปแบบการตีพิมพ์ฉบับพิมพ์ ISSN 2673-0839 (Print) ตั้งแต่ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2562 ถึง
พ.ศ. 2566 และ ISSN 3027-8120 (Print) ซึ่งเริ่มใช้ตั้งแต่ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2567 เป็นต้นไป และได้เริ่ม
จัดทำในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ISSN 2673-0405 (Online) ตั้งแต่ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2562 โดยมี
กำหนดเผยแพร่วารสารฉบับปกติ (Regular Issues) ปีละ 3 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน) และ
ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม) และฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม) สำหรับวารสารฉบับพิเศษ (Special
Issues) นั้น ทางวารสารตีพิมพ์บทความโดยใช้วารสารฉบับปกติตามกำหนดออก แต่มีความพิเศษเนื่องจาก
เป็นการตีพิมพ์ในโอกาสสำคัญต่าง ๆ ซึ่งเป็นการตีพิมพ์เฉพาะเรื่อง (Themes or Specific Topics) ตามที่
มหาวิทยาลัยหรือคณะกำหนด ทั้งนี้ ทางวารสารจะมีการกำหนดเผยแพร่วารสารฉบับเพิ่มเติม
(Supplemental Issues) ที่ตีพิมพ์บทความในฉบับที่นอกเหนือจากฉบับปกติตามกำหนดออก เป็นการ
ตีพิมพ์เผยแพร่บทความทางวิชาการตามนโยบายของมหาวิทยาลัยหรือคณะในโอกาสต่าง ๆ ตามความ
เหมาะสม ปีละ 1 ฉบับ ซึ่งมีกระบวนการพิจารณาคุณภาพบทความตามหลักเกณฑ์การพิจารณาของวารสาร
และคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) อย่างเข้มข้นเช่นเดียวกันทุกฉบับ

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ (Consideration and selection of articles)

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความ (Peer
Reviewer) จากผู้ทรงคุณวุฒิตั้งน้อยสามท่าน โดยบทความผู้นิพนธ์ภายนอกได้รับการพิจารณาจาก
ผู้ทรงคุณวุฒิภายในและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกคนละหนึ่งท่าน หรือผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกอย่างน้อยสองท่าน
ส่วนบทความผู้นิพนธ์ภายในได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกหน่วยงานที่จัดทำวารสาร มีความ
เชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องจากหลากหลายสถาบัน และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ

ก่อนตีพิมพ์ ทั้งนี้จะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์บทความและผู้นิพนธ์บทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความเช่นเดียวกัน (Double-Blind Peer Review) และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร ทั้งนี้ บทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างพิจารณาเสนอขอตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ หากมีการใช้ภาพหรือตารางของผู้นิพนธ์อื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้นิพนธ์ต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน พร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อกองบรรณาธิการก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์ สำหรับทัศนะและข้อคิดเห็นของบทความในวารสารฉบับนี้เป็นของผู้นิพนธ์แต่ละท่าน ไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

ตีพิมพ์เผยแพร่บทความประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. บทความวิจัย

รายงานผลวิจัยที่นำเสนอผลลัพธ์จากการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจทันต่อเหตุการณ์และยุคสมัย ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารใด ๆ มาก่อน ควรมีองค์ประกอบดังนี้

1.1 ชื่อเรื่อง (Title) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษ

1.2 ผู้นิพนธ์ (Author) ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.3 สังกัดผู้นิพนธ์ (Author Affiliation) ให้ระบุสังกัดผู้นิพนธ์ทั้งภาษาไทยและแปลเป็นภาษาอังกฤษ

1.4 ผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding Author) ให้ระบุอีเมลผู้นิพนธ์ที่เป็น “ผู้ประพันธ์บรรณกิจ”

1.5 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) และคุณค่าหรือการนำไปใช้ประโยชน์ ทั้งนี้ ควรมีความยาวไม่เกิน 750 คำ

1.6 คำสำคัญ (Keywords) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหาครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสมสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นหาข้อมูล โดยคำสำคัญแต่ละคำคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ทั้งนี้ ควรมีคำสำคัญ 3-5 คำ

1.7 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่อธิบายถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ทั้งนี้ ควรอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยที่มีความทันสมัยและความถูกต้องที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ โดยเป็นการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (In-text Citation) แบบนามปีที่ใช้ระบบ APA Style version 7th Edition (American Psychological Association

Citation Style) คือ การอ้างอิงเอกสารไว้ส่วนหน้าหรือส่วนหลังของข้อความนั้น ๆ ให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้หากการอ้างอิงเอกสารเป็นภาษาอังกฤษให้ระบุเฉพาะนามสกุลผู้พิมพ์ด้วยจุลภาค (,) ปีที่พิมพ์ (ค.ศ.) ตามรูปแบบดังนี้ Author/(Year of Publication) หรือ (Author,/Year of Publication) หรือ (Author & Author/Year of Publication) เช่น Bunkhrong (2022 หรือ (Bunkhrong, 2022) หรือ (Bunkhrong & Supsin, 2022) เป็นต้น หากผู้พิมพ์มีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนที่ 1 แล้วตามด้วยคำว่า และคณะ หรือ et al. ตามรูปแบบดังนี้ Author/et al.,(Year of Publication) หรือ (Author/et al.,/Year of Publication) เช่น Bunkhrong et al. (2022) หรือ (Bunkhrong et al., 2022)

1.8 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) ระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย

1.9 การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review) เป็นการรวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริง และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่สนใจ จากงานวิจัย บทความ หรือหนังสือที่ตีพิมพ์มาก่อนหน้า เพื่อนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำเสนอในมุมมองของผู้พิมพ์ พร้อมระบุแหล่งที่มาอ้างอิงที่มีความน่าเชื่อถือและถูกต้อง

1.10 กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) (ถ้ามี) เป็นการบอกทิศทางในการศึกษาค้นคว้า เป็นโครงสร้างที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด ตัวแปร และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย ช่วยให้เห็นภาพรวมของงานวิจัยได้อย่างชัดเจน และเป็นประโยชน์ในการวางแผนการวิจัยและการนิพนธ์บทความ

1.11 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods) อธิบายถึงกระบวนการดำเนินการวิจัยอย่างละเอียด และชัดเจน กล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการศึกษา เช่น ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ขอบเขตการศึกษา วิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้และการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์หรือสัตว์ (ถ้ามี) วิธีการเก็บข้อมูลในการวิจัยมีความเหมาะสมและคุณภาพ รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล เป็นต้น

1.12 ผลการวิจัย (Research Results) เสนอผลการวิจัยที่ตรงประเด็นตามลำดับขั้นของการวิจัย ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่องหรือแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิ ตามความเหมาะสม

1.13 อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion) อภิปรายผลโดยวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการวิจัยให้เข้ากับหลักทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งนำข้อค้นพบของงานวิจัยมาอภิปรายเพื่อเชื่อมโยงผลการวิจัยให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาการวิจัย เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

1.14 ความรู้ใหม่ (New Knowledge) (ถ้ามี) นำเสนอข้อค้นพบที่ก่อให้เกิดความรู้ใหม่จากงานวิจัย เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ ๆ สำหรับเป็นแนวทางที่มีคุณค่าและสามารถนำไปประยุกต์ให้เกิด

ประโยชน์ โดยแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยผังความคิด หรือแผนภาพ และมีการบรรยายในเนื้อเรื่อง ตามความเหมาะสม

1.15 ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions) ระบุข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1.16 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยที่มีความทันสมัยและความถูกต้องที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ โดยเป็นการอ้างอิงแบบนามปีที่ใช้ระบบ APA Style version 7th Edition (American Psychological Association Citation Style) ให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้ รูปแบบการอ้างอิงให้ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในหัวข้อการเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

2. บทความวิชาการ

หัวข้อและเนื้อหาควรชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ชัดเจนและมีลำดับเนื้อหาที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจน รวมถึงใช้ทฤษฎีวิเคราะห์และเสนอแนะประเด็นอย่างสมบูรณ์ เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจทันต่อเหตุการณ์และยุคสมัย ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารใด ๆ มาก่อน ควรมีองค์ประกอบดังนี้

2.1 ชื่อเรื่อง (Title) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษ

2.2 ผู้นิพนธ์ (Author) ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.3 สังกัดผู้นิพนธ์ (Author Affiliation) ให้ระบุสังกัดผู้นิพนธ์ทั้งภาษาไทยและแปลเป็นภาษาอังกฤษ

2.4 ผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding Author) ให้ระบุอีเมลผู้นิพนธ์ที่เป็น “ผู้ประพันธ์บรรณกิจ”

2.5 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) และคุณค่าหรือการนำไปใช้ประโยชน์ ทั้งนี้ ควรมีความยาวไม่เกิน 750 คำ

2.6 คำสำคัญ (Keywords) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหาครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสมสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นหาข้อมูล โดยคำสำคัญแต่ละคำคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ทั้งนี้ ควรมีคำสำคัญ 3-5 คำ

2.7 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่อธิบายถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษา ทั้งนี้ ควรอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยที่มีความทันสมัยและความถูกต้องที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ โดยเป็นการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (In-text Citation) แบบนามปีที่ใช้ระบบ APA Style version 7th Edition (American Psychological Association

Citation Style) คือ การอ้างอิงเอกสารไว้ส่วนหน้าหรือส่วนหลังของข้อความนั้น ๆ ให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้หากการอ้างอิงเอกสารเป็นภาษาอังกฤษให้ระบุเฉพาะนามสกุลผู้นิพนธ์คั่นด้วยจุลภาค (,) ปีที่พิมพ์ (ค.ศ.) ตามรูปแบบดังนี้ Author/(Year of Publication) หรือ (Author,/Year of Publication) หรือ (Author & Author/Year of Publication) เช่น Bunkhrong (2022 หรือ (Bunkhrong, 2022) หรือ (Bunkhrong & Supsin, 2022) เป็นต้น หากผู้นิพนธ์มีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนที่ 1 แล้วตามด้วยคำว่า และคณะ หรือ et al. ตามรูปแบบดังนี้ Author/et al.,/(Year of Publication) หรือ (Author/et al.,/Year of Publication) เช่น Bunkhrong et al. (2022) หรือ (Bunkhrong et al., 2022)

2.8 เนื้อหา (Content) เนื้อหาบทความ มีการแบ่งประเด็นเรื่องย่อย ๆ และการจัดเรียงลำดับเป็นไปตามรายละเอียดของเนื้อหา เสนอผลการศึกษาที่ตรงประเด็นตามลำดับขั้นของการศึกษา ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่อง หรือแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิ ตามความเหมาะสม มีนำเสนอข้อค้นพบที่ก่อให้เกิดความรู้ใหม่จากงานวิจัย เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ ๆ สำหรับเป็นแนวทางที่มีคุณค่าและสามารถนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ โดยแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยผังความคิด หรือแผนภาพ และมีการบรรยายในเนื้อเรื่อง ตามความเหมาะสม

2.9 บทสรุป (Conclusion) การสรุปเนื้อหาในบทความทั้งหมดออกมาอย่างชัดเจน กระชับ โดยมีการสรุปปิดท้ายเนื้อหาที่นำเสนอให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่ศึกษา หากมีข้อเสนอแนะการนำผลการศึกษาไปใช้ และข้อเสนอแนะการศึกษาครั้งต่อไป จะเกิดประโยชน์ต่อผู้ศึกษา

2.10 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยที่มีความทันสมัยและความถูกต้องที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ โดยเป็นการอ้างอิงแบบนามปีที่ใช้ระบบ APA Style version 7th Edition (American Psychological Association Citation Style) ให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้ รูปแบบการอ้างอิงให้ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในหัวข้อการเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสาร ต้องส่งบทความผ่านระบบออนไลน์ได้ที่ <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jlgisrru> ตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนดเป็นไฟล์เวิร์ด (Word file) เท่านั้น

รูปแบบบทความและการพิมพ์เนื้อหาบทความ

1. การเตรียมต้นฉบับบทความ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ขนาดต้นฉบับ ขนาดหน้ากระดาษ A4 โดยให้ใช้ไฟล์ดาวน์โหลดจากรูปแบบบทความ (Article Format) ที่วารสารกำหนดเท่านั้น

1.2 รูปแบบการพิมพ์ เนื้อหาบทความในทุกส่วนจัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์เท่านั้น

1.3 ใช้รูปแบบตัวอักษร TH SarabunPSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด

1.4 หัวกระดาษ เป็นส่วนของรายละเอียดตามที่วารสารกำหนดเพื่อความชัดเจนของการศึกษา และอ้างอิงสำหรับผู้สนใจ

1.5 ชื่อเรื่อง ทั้งชื่อบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.6 ชื่อผู้พิมพ์ ทั้งชื่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุเฉพาะชื่อและนามสกุล ไม่ต้องมีคำนำหน้า เว้น 1 เคาะระหว่างชื่อและนามสกุล ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ชื่อผู้พิมพ์แต่ละคนคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษใต้ชื่อเรื่อง

1.7 เครื่องหมายเลข¹ เขียนไว้บนนามสกุลผู้พิมพ์ เพื่อระบุสังกัดคณะ หน่วยงานของผู้พิมพ์ ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษโดยระบุใต้ชื่อผู้พิมพ์

1.8 สังกัดผู้พิมพ์และผู้ประพันธ์บรรณกิจ ให้เขียนไว้ด้านใต้ชื่อผู้พิมพ์ที่มีเครื่องหมายเลข¹ กำกับไว้บนนามสกุลผู้พิมพ์ ให้ระบุสังกัดคณะ หน่วยงานของผู้พิมพ์ ขนาดตัวอักษร 14 ชนิดตัวธรรมดา ทั้งนี้ การระบุสังกัดคณะ หน่วยงานของผู้พิมพ์นั้น ผู้พิมพ์ต้องระบุทั้งภาษาไทยและแปลเป็นภาษาอังกฤษ ด้วย รวมถึงระบุผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding Author) มีเครื่องหมาย * กำกับไว้บนนามสกุลผู้พิมพ์ เพื่อระบุอีเมลสำหรับติดต่อประสานงาน ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษโดยระบุใต้ชื่อผู้พิมพ์

1.9 หัวข้อของบทความย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.10 เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 7 ตัวอักษรจากขอบกระดาษด้านซ้ายและพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน ส่วนเนื้อหาบทความที่อยู่หน้าที่สองเป็นต้นไปให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์เช่นกัน ทั้งนี้ ควรมีความยาวไม่เกิน 750 คำ และลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) และคุณค่าหรือการนำไปใช้ประโยชน์

1.11 หัวข้อคำสำคัญภาษาไทยและอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 14 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ระบุคำสำคัญที่นำไปใช้เป็นคำค้น คำสำคัญแต่ละคำคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ทั้งนี้ ควรมีคำสำคัญ 3-5 คำ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร

1.12 หัวข้อเรื่อง ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.13 หัวข้อย่อ ย่อขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อโดยเรียงตามลำดับหมายเลข

1.14 จำนวนต้นฉบับ ควรมีความยาวอยู่ระหว่าง 10-12 หน้า โดยนับรวมตาราง รูปภาพ แผนภูมิ และเอกสารอ้างอิง

1.15 การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (In-text Citation) และการระบุแหล่งที่มา โดยเป็นการอ้างอิงแบบนามปีที่ใช้ระบบ APA Style version 7th Edition (American Psychological Association Citation Style) คือ การอ้างอิงเอกสารไว้ส่วนหน้าหรือส่วนหลังของข้อความนั้น ๆ ให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้หากการอ้างอิงเอกสารเป็นภาษาอังกฤษให้ระบุเฉพาะนามสกุลผู้พิมพ์ด้วยจุลภาค (,) ปีที่พิมพ์ (ค.ศ.) ตามรูปแบบดังนี้ Author/(Year of Publication) หรือ (Author,/Year of Publication) หรือ (Author & Author/Year of Publication) เช่น Bunkhrong (2022 หรือ (Bunkhrong, 2022) หรือ (Bunkhrong & Supsin, 2022) เป็นต้น หากผู้พิมพ์มีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนที่ 1 แล้วตามด้วยคำว่า และคณะ หรือ et al. ตามรูปแบบดังนี้ Author/et al.,/(Year of Publication) หรือ (Author/et al.,/Year of Publication) เช่น Bunkhrong et al. (2022) หรือ (Bunkhrong et al., 2022)

1.16 ตาราง รูปภาพ และแผนภูมิ กรณีเป็นตารางให้ชื่อตารางอยู่ด้านบน กรณีที่เป็นรูปภาพหรือแผนภูมิ ให้ระบุชื่อรูปภาพหรือแผนภูมิอยู่ด้านล่าง ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

ตารางที่ 1 รายละเอียดรูปแบบการเตรียมต้นฉบับบทความ

รายละเอียด	ขนาดอักษร	รูปแบบ	ชนิด
ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	18	กึ่งกลาง	ตัวหนา
ชื่อผู้พิมพ์ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	กึ่งกลาง	ตัวหนา
หน่วยงานที่สังกัด (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	14	กึ่งกลาง	ตัวธรรมดา
Corresponding Author	14	กึ่งกลาง	ตัวธรรมดา
บทคัดย่อ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
คำสำคัญ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	14	ชิดซ้าย	ตัวหนา
หัวข้อหลักตามรูปแบบบทความกำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
หัวข้อย่อย	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
เนื้อหาตามรูปแบบบทความกำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
เอกสารอ้างอิง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
ตาราง			
ชื่อตาราง (ตารางที่ : จัดไว้บนตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
รายละเอียดชื่อตาราง (พิมพ์ต่อจากชื่อตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
รูปภาพ/แผนภูมิ			
ชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
(ภาพ/แผนภูมิที่ : จัดไว้ใต้รูปภาพ/แผนภูมิ)			
รายละเอียดชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
(พิมพ์ต่อจากชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ)			
การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา : ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบนามปี โดยใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งผู้พิมพ์ที่เป็นชาวไทยและต่างประเทศ			
เอกสารอ้างอิง : ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA Style version 7 th Edition (American Psychological Association Citation Style) โดยการอ้างอิงเอกสารให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้ หากการอ้างอิงเอกสารเป็นภาษาอังกฤษให้ระบุเฉพาะนามสกุลผู้พิมพ์ขึ้นด้วยจุลภาค (,) ปีที่พิมพ์ (ค.ศ.) ตามรูปแบบ			
จำนวนต้นฉบับ : ควรมีความยาวอยู่ระหว่าง 10-12 หน้า			

2. การเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

2.1 การเขียนเอกสารอ้างอิงให้ใช้ตามรูปแบบของ APA Style version 7th Edition (American Psychological Association Citation Style) โดยการอ้างอิงเอกสารให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ หากผู้พิมพ์มีมากกว่า 1 คน ให้ใส่ชื่อผู้พิมพ์ให้ครบทุกคน โดยขึ้นด้วยจุลภาค (,) ระหว่างผู้พิมพ์ แล้วตามด้วยคำว่า “และ” ในภาษาไทย หรือตามด้วยคำว่า “&” ในภาษาอังกฤษ ก่อนผู้พิมพ์คนสุดท้าย โดยจัดเรียงตามพยัญชนะ สระ ตามรูปแบบการอ้างอิงตามลำดับก่อนหลังให้ถูกต้อง

2.2 การเรียงลำดับเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (References) ให้เรียงตามลำดับอักษรของผู้พิมพ์ โดยไม่ต้องมีตัวเลขกำกับ ให้เริ่มต้นด้วยรายชื่อเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อน และต่อด้วยรายชื่อ

เอกสารอ้างอิงภาษาต่างประเทศ และชื่อผู้นิพนธ์ให้อ้างนามสกุลก่อน โดยเขียนตามรูปแบบเดียวกันกับการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาอังกฤษ

2.3 ในกรณีที่อ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทย หากต้องการอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษ ให้แปลเอกสารอ้างอิงนั้นเป็นภาษาอังกฤษเพิ่มเติม และปีพุทธศักราชให้ปรับเป็นปีคริสต์ศักราช โดยนำไปต่อท้ายรายการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทย และชื่อผู้นิพนธ์ให้อ้างนามสกุลก่อน โดยเขียนตามรูปแบบเดียวกันกับการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาอังกฤษ

3. รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

3.1 หนังสือในรูปแบบเล่ม/อิเล็กทรอนิกส์

3.1.1 หนังสือในรูปแบบเล่ม/อิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่มีเลข DOI

1) ผู้แต่ง 1 คน

ชื่อ/สกุล./(ปีพิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)./สำนักพิมพ์./(URL) (ถ้ามี)

Surname,/Name./(Year of Publication)./Title/(Edition)./Publisher./(URL) (if any)

ตัวอย่าง

ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี. (2560). *การเมืองการปกครองท้องถิ่นเปรียบเทียบ*. บริหารศาสตร์.

Mertens, D. M. (2014). *Research and evaluation in education and psychology: Integrating diversity with quantitative, qualitative, and mixed methods* (4th ed.). Sage.

2) ผู้แต่ง 2 คน

ชื่อ/สกุล./และ/ชื่อ/สกุล./(ปีพิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)./สำนักพิมพ์./(URL) (ถ้ามี)

Surname,/Name./&/ Surname,/Name./(Year of Publication)./Title/(Edition)./Publisher./(URL) (if any)

ตัวอย่าง

วันชัย สุขตาม, และ เสกสรรค์ สนา. (2562). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์*. สำนักพิมพ์สถาบันวิชาการเพื่อพัฒนาท้องถิ่น.

ไพบรมา อิศรเสนา ณ อยุธยา, และ ชูจิต ตรีรัตนพันธ์. (2560). *การคิดเชิงออกแบบ: เรียนรู้ด้วย การลงมือทำ*. ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC). <http://resource.tcdc.or.th/ebook/Design.Thinking.Learning.by.Doing.pdf>

Svendsen, S., & Løber, L. (2020). *The big picture/Academic writing: The one hour guide* (3rd digital ed.). Hans Reitzel Forlag. [https://hansreitzel.dk/soeg/the-big-picture-\(i-bog\)-i-bog-53615-9788741280615](https://hansreitzel.dk/soeg/the-big-picture-(i-bog)-i-bog-53615-9788741280615)

3) ผู้แต่ง 3 คน

ชื่อ/สกุล./ชื่อ/สกุล./และ/ชื่อ/สกุล./ (ปีพิมพ์)/ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)/สำนักพิมพ์/(URL) (ถ้ามี)

Surname,/Name /, Surname,/Name,/ & Surname,/Name./ (Year of Publication)/Title/(Edition)/Publisher/(URL) (if any)

ตัวอย่าง

วันชัย สุขตาม, จิรายุ ทรัพย์สิน, และ สุรศักดิ์ ชะมารัมย์. (2564). *รัฐศาสตร์ แนวคิดพื้นฐานสู่การปฏิบัติในยุคดิจิทัล*. โฟร์เพช.

Ary, D., Jacobs, L. C., Irvine, A. K. S., & Walker, D. A. (2018). *Introduction to research in education*. Cengage Learning.

3.1.2 หนังสือในรูปแบบเล่ม/อิเล็กทรอนิกส์ที่มีเลข DOI

ชื่อ/สกุล./ (ปีพิมพ์)/ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)/สำนักพิมพ์/<https://doi.org/เลข DOI>

Surname,/Name./ (Year of Publication)/Title/(Edition)/Publisher/<https://doi.org/DOI number>

ตัวอย่าง

Jackson, L. M. (2019). *The psychology of prejudice: From attitudes to social action* (2nd ed.). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/0000168-000>

3.2 วารสาร

1) บทความในวารสารแบบรูปเล่ม/อิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่มีเลข DOI

ชื่อ/สกุล./ (ปีพิมพ์)/ชื่อบทความ/ชื่อวารสาร,/เลขของปีที่(เลขของฉบับที่),/เลขหน้า.

Surname,/Name./ (Year of Publication)/Article title./Journal name,/Year number(Issue number),/Page number.

ตัวอย่าง

ณัฐวดี บุญครอง, อธิมาตร เพิ่มพูน, และวันชัย สุขตาม. (2565). ปัจจัยสู่ความสำเร็จของการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียงบ้านทุ่งโก. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 6(1), 27–40.

Chawla, L. (1994). Editor's note. *Children's Environment*, 2(11), 3. Sillick, T. J., & Schutte, N. S. (2006). Emotional intelligence and self-esteem mediate between perceived early parental love and adult happiness. *E-Journal of Applied Psychology*, 2(2), 38–48.
<http://ojs.lib.swinedu.au/index.php/ejap>

2) บทความในวารสารแบบรูปเล่ม/อิเล็กทรอนิกส์ที่มีเลข DOI

ชื่อ/สกุล./ (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร./ เลขของปีที่ (เลขของฉบับที่)./ เลขหน้า./ <https://doi.org/เลขDOI>

Surname./Name./ (Year of Publication)./Article title./Journal name./Year number(Issue number)./Page number./<https://doi.org/DOI number>

ตัวอย่าง

ปรเมษฐ์ สีจันทา, วีรพงษ์ นิทะรัมย์, และ อลิสา สุวรรณัง. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนหลังจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 บ้านใหม่ ตำบลตระแสง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, 1(1), 45–56.
<https://doi.org/10.14456/jasrru.2023.4>

Herbst-Damm, K. L., & Kulik, J. A. (2005). Volunteer support, marital status, and the survival times of terminally ill patients. *Health Psychology*, 24, 225–229.
<https://doi.org/10.1037/0278-6133.24.2.225>

3.3 หนังสือพิมพ์และหนังสือพิมพ์ออนไลน์

ชื่อ/สกุล./ (ปี./วันที่/เดือน). ชื่อคอลัมน์./ ชื่อหนังสือพิมพ์./ เลขหน้า./ (URL) (ถ้ามี)

Surname./Name./ (Year./Date/Month). Column name./Newspaper name./Page number./ (URL) (if any)

ตัวอย่าง

พงษ์พรรณ บุญเลิศ. (2561, 15 สิงหาคม). เติลนิวส์ว่าไรต์: ‘สื่อพิพิธภัณฑ’ เชื่อมยุคสมัย เข้าถึงด้วย ‘มิติใหม่’ อินเทอร์เน็ต. *เติลนิวส์*, 4. http://lib.edu.chula.ac.th/fileroom/cu_formclipping/drawer006/general/data0013/00013005.pdf

Brody, J. E. (2007, December 11). Mental reserves keep brain agile. *The New York Times*.
<https://www.nytimes.com>

3.4 วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต

1) วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตที่ไม่ได้ตีพิมพ์

ชื่อ/สกุล./(ปีที่เผยแพร่)./ชื่อวิทยานิพนธ์/[วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์ หรือ วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]./ชื่อมหาวิทยาลัย.

Surname,/Name./(Year published)./Thesis title/[Unpublished doctoral dissertation or
Unpublished master's thesis]./University name.

ตัวอย่าง

รัฐธรรมนูญ รุ่งเรือง. (2561). บทบาทที่เหมาะสมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการส่งเสริมประชาธิปไตยใน
ชุมชน เขตอำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์].
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

Jung, M. S. (2014). *A structural equation model on core competence of nursing students*
[Unpublished doctoral dissertation]. Choong-Ang University.

2) วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตจากเว็บไซต์

ชื่อ/สกุล./(ปีที่เผยแพร่)./ชื่อวิทยานิพนธ์/[วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต, ชื่อมหาวิทยาลัย]./ชื่อเว็บไซต์./URL

Surname,/Name./(Year published)./Thesis title/[Doctoral dissertation or Master's
thesis, University name]./Website name./URL

ตัวอย่าง

วรารณ โพธิ์ศรีประเสริฐ. (2545). *การพัฒนาโปรแกรมการปรับปรุงการพูดสำหรับครูปฐมวัยโดยใช้เทคนิค
การละคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn
University Intellectual Repository (CUIR).
<http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/302>

Ata, A. (2015). *Factor effecting teacher-child communication skill & self-efficacy beliefs: An
investigation on preschool teachers* [Master's thesis, Middle East Technical
University]. Middle East Technical University Library.
<http://etd.lib.metu.edu.tr/upload/12619101/index.pdf>

3.5 รายงานการประชุมเชิงวิชาการที่มี Proceedings

ชื่อ/สกุล./ (ปี)./ชื่อบทความ./ใน/ชื่อบรรณาธิการ/(บ.ก.).,/ชื่อหัวข้อการประชุม./ชื่อการประชุม/(น./เลข
หน้า)./ฐานข้อมูล./https://doi.org/เลข DOI (ถ้ามี) หรือ (URL) (ถ้ามี)
Surname./Name./ (Year)./Article title./In/Editor's name/(Editor).,/Conference topic
title./Conference name/(Page number)./Database./https://doi.org/DOI number (if
any) or (URL) (if any)

ตัวอย่าง

ภัทรารณ แก้วกุล, ณัฐภัทร์ ฉลาดมาก, และ อภิชากร ดวงแพเพ็ญศิริกุล. (2563). รูปแบบการถ่ายทอด
ภูมิปัญญาอาหารประเพณีประออกเปรี๊ยะแค บ้านจารย์ อำเภอสงฆะ จังหวัดสุรินทร์. ใน จิรายุ
ทรัพย์สิน (บ.ก.), *New Normal New Life : กระบวนทัศน์ใหม่เพื่อสืบสานอัตลักษณ์ สร้างสรรค์
ภูมิปัญญาสู่การพัฒนาท้องถิ่นตามศาสตร์พระราชา. การประชุมวิชาการมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 3* (น. 815–524). คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสุรินทร์.

Katz, I., Gabayan, K., & Aghajan, H. (2007). A multi-touch surface using multiple cameras. In
J. Blanc-Talon, W. Philips, D. Popescu, & P. Scheunders (Eds.), *Lecture notes in
computer science: Vol. 4678. Advanced concepts for intelligent vision systems* (pp.
97–108). Springer-Verlag. https://doi.org/ 10.1007/978-3-540-74607-2_9

3.6 รายงาน

1) รายงานที่จัดทำโดยหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรอื่น

ชื่อหน่วยงาน./ (ปีที่เผยแพร่)./ชื่อเรื่อง./สำนักพิมพ์./ (URL) (ถ้ามี)
Agency name./ (Year published)./Title./Publisher./ (URL) (if any)

ตัวอย่าง

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2561). *รายงานประจำปี 2561*. 21 เซ็นจูรี.

https://www.ocsc.go.th/sites/default/files/document/ocsc_annual_re port_2561.pdf

National Cancer Institute. (2019). *Taking time: Support for people with cancer (NIH
Publication No. 18-2059)*. U.S. Department of Health and Human Services, National
Institutes of Health. https://www.cancer.gov/publications/ patient-
education/takingtime.pdf

2) รายงานที่จัดทำโดยผู้เขียนรายบุคคลสังกัดหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรอื่น

ชื่อ/สกุล./(ปีที่เผยแพร่)/ชื่อเรื่อง./สำนักพิมพ์./(URL) (ถ้ามี)

Surname,/Name./(Year published)/Title./Publisher./(URL) (if any)

ตัวอย่าง

สมาลี ตั้งคนานุรักษ์, ורתัย วิมลโนธ, และ เกรียงไกร นจร. (2559). *การวิจัยและพัฒนา รูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมและควมมีวินัยของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*

Lipsey, M. W., Farran, D. C., & Hofer, K. G. (2015). *A randomized control trial of a statewide voluntary prekindergarten program on children's skills and behaviors through third grade.* Vanderbilt University, Peabody Research Institute.

3.7 เว็บไซต์

ชื่อ/สกุล./(ปี,/วัน/เดือนที่เผยแพร่)/ชื่อบทความ./ชื่อเว็บไซต์./URL

Surname,/Name./(Year,/Day/Month published)/Article title./Website name./URL

ตัวอย่าง

เฒออัฒมา วัฒนบุรณนท. (2554, 27 เมษายน). *การจัดการเรียนรู้สุขศึกษา. จุฬาวิตยานุกรม* (Chulapedia). http://www.chulapedia.chula.ac.th/index.php?title=การ_จัดการเรียนรู้สุขศึกษา

Centers for Disease Control and Prevention. (2018, August 22). *Preventing HPV associated cancers.* https://www.cdc.gov/cancer/hpv/basic_info/prevention.htm

3.8 ราชกิจจานุเบกษา

ชื่อกฎหมาย./(ปี,/วัน/เดือน)/ราชกิจจานุเบกษา./เล่ม/เลขเล่ม/ตอนที่/เลขตอน./หน้า/เลขหน้า.

Legal name./(Year,/Day/Month)/Government Gazette./Volume/Volume number/Section/Section number./Page/Page number.

ตัวอย่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 1–90.

พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2561. (2561, 13 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135 ตอนที่ 33 ก. หน้า 1–18.

พระราชบัญญัติประถมศึกษา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2505. (2505, 27 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา* (ฉบับพิเศษ). เล่ม 79 ตอนที่ 67. หน้า 24–31.

หมายเหตุ : ที่มาของรูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงและศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมที่
ศูนย์นวัตกรรมทางการศึกษา สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
(สิงหาคม 2564). *การอ้างอิงสารสนเทศตาม “Publication Manual of the American Psychological Association” (7th Edition)*. Thaijo. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDUCU/article/view/153329/111738>

จริยธรรมของการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน (Publication Ethics)

มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้นิพนธ์บทความ

1. ผู้นิพนธ์บทความจะต้องมีความรับผิดชอบและรับรองว่า บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร จะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่น
2. ผู้นิพนธ์บทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร
3. ผู้นิพนธ์จะต้องปรับแต่ง แก้ไขบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสารในหัวข้อ “หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์เพื่อตีพิมพ์ในวารสาร” โดยเฉพาะหัวข้อรูปแบบบทความและการพิมพ์เนื้อหาบทความ ของการจัดเตรียมต้นฉบับ อันจะนำไปสู่บทความที่มีรูปแบบการตีพิมพ์ที่ได้มาตรฐานเดียวกัน
4. ผู้นิพนธ์จะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย คือ ต้องไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ซึ่งทางวารสารได้กำหนดความซ้ำของผลงาน ด้วยโปรแกรม CopyCat เว็บ Thaijo โดยทางวารสารได้กำหนดค่าไว้ในระดับ ไม่เกิน 20% และระบบตรวจสอบการลอกเลียนวรรณกรรมทางวิชาการ อักขรวินิจฉัย โดยทางวารสารได้กำหนดค่าไว้ในระดับ ไม่เกิน 20%
5. ผู้นิพนธ์ซึ่งมีชื่อปรากฏอยู่ในบทความจะต้องเป็นผู้มีส่วนในการจัดทำบทความหรือมีส่วนในการดำเนินการวิจัย ซึ่งข้อนี้ข้อสงวนสำหรับบุคคลที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำบทความจะไม่อนุญาตให้ใส่ชื่อลงไปเด็ดขาด หากมีการตรวจสอบพบว่า มีบุคคลที่ไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำบทความปรากฏอยู่ ทางวารสารจะถอนบทความนั้นออกทันที ทั้งนี้ ชื่อผู้นิพนธ์ที่ปรากฏอยู่ในบทความไม่สามารถเพิ่มชื่อได้หลังจากวารสารตอบรับการเผยแพร่แล้ว
6. ผู้นิพนธ์จะต้องมีความรับผิดชอบในการอ้างอิงเนื้อหาในผลงาน ภาพ หรือตาราง หากมีการนำมาใช้ในบทความของตนเอง โดยให้ระบุ “ที่มา” เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์แต่เพียงผู้เดียว ทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใด ๆ ทั้งสิ้น) และจะดำเนินการถอนบทความออกจากการเผยแพร่ของวารสารทันที
7. ผู้นิพนธ์จะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง ทั้งในแง่ของรูปแบบและเนื้อหา และไม่ควรนำเอกสารวิชาการที่ไม่ได้อ่านมาอ้างอิง หรือใส่ไว้ในบรรณานุกรม และควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่จำเป็นอย่างเหมาะสม ไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่มากเกินไป รวมทั้งต้องอ้างอิงจากรูปแบบการอ้างอิงของบทความ โดยจะต้องมีการอ้างอิงตรงตามรูปแบบที่วารสารกำหนดไว้
8. ผู้นิพนธ์จะต้องปรับแก้บทความตามผลประเมินจากผู้ประเมินบทความและกองบรรณาธิการ ให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด หากไม่เป็นตามที่กำหนดจะต้องเลื่อนการตีพิมพ์เผยแพร่ออกไป หรืออาจถูกถอดถอนออกจากวารสาร

9. ผู้นิพนธ์ควรระบุชื่อแหล่งทุนที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี) และควรระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี) ในบทความผู้นิพนธ์จะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือเลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป

10. ผู้นิพนธ์ไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่ถูกถอดถอนออกไปแล้ว เว้นแต่ข้อความที่ต้องการสนับสนุนนั้น เป็นข้อความที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการถอดถอน และจะต้องระบุไว้ในเอกสารอ้างอิงด้วยว่า เป็นเอกสารที่ได้ถูกถอดถอนออกไปแล้ว

มาตรฐานทางจริยธรรมของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแลให้การดำเนินงานของวารสาร เป็นไปตามนโยบายและวัตถุประสงค์ให้ถูกต้องตามจริยธรรมและจรรยาบรรณ ตามประกาศของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) เรื่องการประเมินด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวารสารวิชาการไทยในฐานข้อมูล TCI วันที่ 21 กรกฎาคม 2566 และที่มีการแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติม

2. บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแล และดำเนินการอย่างเหมาะสมกับผู้นิพนธ์หรือบทความที่ตรวจพบว่าการกระทำผิดด้านจริยธรรม/จรรยาบรรณ เช่น การละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ซึ่งทางวารสารได้กำหนดความซ้ำของผลงาน ด้วยโปรแกรม CopyCat เว็บ Thaijo โดยทางวารสารได้กำหนดค่าไว้ในระดับ ไม่เกิน 20% และระบบตรวจสอบการลอกเลียนวรรณกรรมทางวิชาการ อักษรวิสุทธิ โดยทางวารสารได้กำหนดค่าไว้ในระดับ ไม่เกิน 20% เป็นต้น

3. บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแล เช่น การตีพิมพ์เผยแพร่บทความของตนเอง (บรรณาธิการหรือกองบรรณาธิการ) อย่างมีนัยสำคัญ หรือไม่มีการตรวจสอบคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์เผยแพร่โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับบทความ เป็นต้น

4. บรรณาธิการมีหน้าที่ควบคุมดูแลและพิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร และต้องคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหา กับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ และจะต้องมีข้อความรู้ที่สะท้อนมุมมอง แนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากประสบการณ์ การสังเคราะห์เอกสารหรืองานวิจัย มุ่งเน้นการนำเสนอแนวคิดทฤษฎีใหม่รวมถึงแบบจำลองเชิงแนวคิด ที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันจะนำไปสู่การวิจัยในหัวข้อวิชาการที่สำคัญ

5. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้นิพนธ์ และผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ ซึ่งวารสารได้กำหนดในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed)

6. บรรณาธิการต้องไม่ตีพิมพ์เผยแพร่บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยต้องมีการตรวจสอบการคัดลอก ผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง และใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้ เช่น โปรแกรม CopyCat

เว็บ Thaijo ในระดับ ไม่เกิน 20% และระบบตรวจสอบการลอกเลียนวรรณกรรมทางวิชาการ อักษรวิสุทธิ โดยทางวารสารได้กำหนดค่าไว้ในระดับ ไม่เกิน 20% เพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่นเกินตามที่กำหนดไว้ จะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้พิมพ์บทความหลักทันที เพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้น ๆ

7. บรรณาธิการจะต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้พิมพ์และผู้ประเมินโดยเด็ดขาด เพื่อรักษาไว้ซึ่งธรรมาภิบาลในการดำเนินงานอย่างเคร่งครัด

8. บรรณาธิการจะต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

9. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง และให้ผลที่น่าเชื่อถือ โดยนำผลของการวิจัยมาเป็นตัวชี้ว่า สมควรตีพิมพ์เผยแพร่หรือไม่

10. หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้พิมพ์ปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้พิมพ์ซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ

11. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาความสามารถของกองบรรณาธิการ และควรมอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถของแต่ละท่าน

12. บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแล ทั้งด้วยตนเองและคณะทำงานในเรื่องจำนวนและคุณภาพ การอ้างอิงของวารสารที่ผิดไปจากสภาพความเป็นจริง เช่น มีการกำกับและร้องขอให้มีการอ้างอิงบทความ ในวารสารทั้งในลักษณะลับหรือเปิดเผย และมีการใช้อ้างอิงที่ไม่ถูกต้องและสอดคล้องกับเนื้อหา

13. บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแล การเก็บค่า Page Charge หรือ Processing Fee คือ ต้องมีการดำเนินการอย่างโปร่งใส เช่น กำหนดให้มีการประกาศกระบวนการเรียกเก็บอย่างชัดเจน หรือระบุราคาหรือเงื่อนไขของการเรียกเก็บค่า Page Charge ตามที่ระบุได้ประกาศไว้อย่างเคร่งครัด

มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความควรมีจรรยาบรรณ คือ ต้องรับประเมินบทความที่ตนเองนั้นมีความถนัด หรือมีคุณวุฒิหรือมีความเชี่ยวชาญกับเรื่องหรือบทความที่ได้รับการประเมินนั้น ๆ ผู้ประเมินบทความ ควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่มีต่อสาขาวิชานั้น ๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงานหรือระบุผลงานวิจัยที่สำคัญ ๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้พิมพ์บทความไม่ได้อ้างถึงเข้าไปในการประเมินบทความด้วย ผู้ประเมินไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ และควรปฏิเสธในบทความที่ตนเองนั้นไม่ถนัด

2. ผู้ประเมินบทความควรมีจรรยาบรรณ คือ แนะนำความคิดเห็นทางวิชาการของตนเอง ลงในแบบฟอร์มการประเมินหรือเนื้อหาในบทความด้วยความยุติธรรม ไม่อคติ ตรงไปตรงมา ไม่ลำเอียง รวมทั้งตรงต่อเวลาตามที่วารสารกำหนดในการประเมิน

3. ผู้ประเมินบทความควรมีจรรยาบรรณ คือ ต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาให้แก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ รวมถึงหลังจากที่พิจารณาประเมินบทความเสร็จแล้ว

4. หลังจากได้รับบทความจากบรรณาธิการวารสาร และผู้ประเมินบทความ ตระหนักว่าตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้พิมพ์ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้น ๆ

5. ผู้ประเมินบทความ ควรคำนึงถึงการพิจารณาในหัวข้อ ชื่อเรื่อง หากเป็นบทความวิชาการสามารถพิจารณาให้แก้ไขชื่อเรื่องได้ แต่หากเป็นบทความวิจัย ควรพิจารณาเฉพาะความผิดพลาดด้านตัวเลข และไม่ควรพิจารณาให้เปลี่ยนชื่อเรื่องบทความวิจัย

6. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

7. เมื่อผู้ประเมินบทความพบว่า มีส่วนใดของบทความที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่น ๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ พร้อมแสดงหลักฐานให้เห็นเป็นประจักษ์

หมายเหตุ : แปลและปรับปรุงจาก <https://publicationethics.org> และประกาศของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) เรื่องการประเมินด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวารสารวิชาการไทยในฐานข้อมูล TCI วันที่ 21 กรกฎาคม 2566 และที่มีการแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติม

นโยบายการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI Policy)

วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น ตระหนักถึงบทบาทของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ที่เข้ามามีอิทธิพลต่อการผลิตองค์ความรู้ โดยเฉพาะในบริบทของมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ซึ่งให้ความสำคัญต่อเจตจำนงของผู้วิจัย การวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ และการสร้างคุณค่าทางวิชาการอย่างมีจริยธรรม วารสารจึงกำหนดนโยบายการใช้ AI เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. การใช้ AI สำหรับผู้นิพนธ์บทความ

1.1 ผู้นิพนธ์สามารถใช้ AI เป็นเครื่องมือสนับสนุนการนิพนธ์บทความในด้านการตรวจสอบไวยากรณ์ การจัดโครงสร้างภาษา หรือการสังเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น แต่ AI ไม่สามารถเป็นผู้นิพนธ์หลักหรือตัวแทนของผู้นิพนธ์ได้ เพื่อคงไว้ซึ่งเจตจำนงของมนุษย์ในการผลิตองค์ความรู้ และให้บทความมีคุณค่าใหม่ทางวิชาการ

1.2 ผู้นิพนธ์ต้องรับผิดชอบต่อเนื้อหาทั้งหมดของบทความ ทั้งในด้านความถูกต้อง ความสมบูรณ์ และจริยธรรมทางวิชาการ หากมีการใช้ AI ช่วยสร้างหรือวิเคราะห์เนื้อหา ผู้นิพนธ์ต้องตรวจสอบให้แน่ใจว่าเนื้อหานั้นเป็นต้นฉบับ ไม่ละเมิดลิขสิทธิ์หรือจรรยาบรรณ และมีการอ้างอิงอย่างถูกต้อง

1.3 การเปิดเผยการใช้ AI ต้องดำเนินการอย่างชัดเจนโปร่งใส โดยระบุไว้ในส่วนที่เกี่ยวข้องของบทความ เช่น บทคัดย่อ (Abstract) วิธีดำเนินงานวิจัย (Methodology) หากใช้ AI ในการวิเคราะห์ข้อมูล บทความควรระบุคำสั่ง (Prompt) ที่ใช้ในการสร้างเนื้อหา ตาราง หรือภาพ เพื่อความโปร่งใสและตรวจสอบได้ เป็นต้น

1.4 การใช้ AI เพื่อช่วยตรวจสอบไวยากรณ์หรือปรับภาษาสามารถทำได้ โดยไม่จำเป็นต้องแจ้งเป็นพิเศษ หากไม่มีผลต่อเนื้อหาสาระหลักของบทความ

2. การใช้ AI สำหรับผู้ประเมินบทความ

2.1 ผู้ประเมินต้องไม่อัปโหลดต้นฉบับ หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของบทความลงในเครื่องมือ AI เนื่องจากอาจละเมิดความลับและสิทธิส่วนบุคคล

2.2 ผู้ประเมินไม่ควรใช้ AI วิเคราะห์หรือสรุปผลการประเมิน เนื่องจากการประเมินบทความวิชาการต้องใช้วิจารณญาณและความเข้าใจเชิงวิพากษ์ของมนุษย์

2.3 ผู้ประเมินสามารถใช้ AI ตรวจสอบไวยากรณ์ หรือความชัดเจนของภาษาตามความเหมาะสม โดยไม่ส่งผลกระทบต่อการใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวิชาการ

3. การใช้ AI สำหรับบรรณาธิการ

3.1 บรรณาธิการต้องไม่อัปโหลดต้นฉบับลงในเครื่องมือ AI เว้นแต่เป็นเครื่องมือสำหรับตรวจสอบการใช้ AI ในบทความ ซึ่งต้องเป็นเครื่องมือที่มีมาตรฐานน่าเชื่อถือ มีประสิทธิภาพ และสามารถปกป้องข้อมูลของผู้นิพนธ์ได้

3.2 บรรณาธิการควรมีเครื่องมือหรือแนวทางสำหรับการตรวจสอบการใช้ AI โดยเฉพาะในกรณีที่เนื้อหา มีลักษณะผิดปกติ เช่น การสังเคราะห์เนื้อหาที่ไม่มีแหล่งอ้างอิง การใช้ภาพที่สร้างโดยอัตโนมัติ หรือข้อความที่แสดงลักษณะไม่เป็นธรรมชาติ เป็นต้น

3.3 บรรณาธิการสามารถใช้ AI ในการตรวจสอบไวยากรณ์หรือจัดการเอกสารในเชิงเทคนิค โดยไม่ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจทางวิชาการ

4. แนวทางการพิจารณาบทความที่ใช้ AI

4.1 วารสารจะไม่รับพิจารณาหรือตีพิมพ์บทความที่ใช้ AI ในการสร้างเนื้อหาทั้งหมด หรือที่ไม่ได้ควบคุมโดยมนุษย์อย่างเหมาะสม

4.2 วารสารสงวนสิทธิ์ไม่รับพิจารณาบทความที่ผู้นิพนธ์ไม่เปิดเผยข้อมูลการใช้ AI อย่างครบถ้วน หรือไม่รับผิดชอบต่อนโยบายที่เผยแพร่

4.3 ผู้นิพนธ์สามารถยื่นคำร้องโต้แย้งผลการพิจารณาเกี่ยวกับการใช้ AI โดยต้องแสดงหลักฐานที่ชัดเจน เพื่อให้บรรณาธิการและกองบรรณาธิการพิจารณา หากเห็นว่าเหตุผลสมเหตุสมผล อาจมีการเปลี่ยนแปลงผลการตัดสินได้ ทั้งนี้ การตัดสินของกองบรรณาธิการถือเป็นที่สุด

4.4 หากตรวจพบภายหลังพบว่าบทความที่ได้รับการตีพิมพ์แล้วมีการใช้ AI โดยละเมิดนโยบายนี้ วารสารขอสงวนสิทธิ์ในการเพิกถอนการเผยแพร่ (Retraction) และแจ้งเหตุผลอย่างชัดเจนบนเว็บไซต์ของวารสาร

หมายเหตุ : นโยบายฉบับนี้ดัดแปลงและปรับปรุงจากแนวทางของ COPE Council

(<https://doi.org/10.24318/cCVRZBms>) และ World Association of Medical Editors

(<https://wame.org/page3.php?id=106>) (ปรับปรุงล่าสุดวันที่ 11 เมษายน 2568)

แบบฟอร์ม

การส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ลงวารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

1. ข้าพเจ้า (นาย/นาง/น.ส.).....
2. วุฒิการศึกษาชั้นสูงสุด.....ตำแหน่งวิชาการ (ถ้ามี).....
3. สถานภาพผู้พิมพ์
☐ อาจารย์ในสถาบันการศึกษา (ชื่อสถาบัน)
โปรแกรม.....คณะ.....
☐ บุคคลทั่วไป (ชื่อหน่วยงาน)
4. ขอส่งนิพนธ์ต้นฉบับ (Original Article) ได้แก่
☐ บทความวิจัย เรื่อง
☐ บทความวิชาการ เรื่อง.....
5. ชื่อผู้พิมพ์ร่วม (ถ้ามี).....
6. ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ เลขที่.....ถนน.....
แขวง/ตำบล.....เขต/อำเภอ.....
จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....
โทรศัพท์มือถือ.....โทรศัพท์/โทรสาร.....
E-mail.....
7. สิ่งที่ส่งมาด้วย
☐ เอกสารพิมพ์ต้นฉบับทางออนไลน์ <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jlgisrru>
ชื่อแฟ้มข้อมูล.....
☐ ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ยังไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อนและไม่อยู่ระหว่างการพิจารณา
ของวารสารอื่น

ลงนาม.....ผู้พิมพ์

(.....)

วันที่...../...../.....

สถานที่ติดต่อ

กองบรรณาธิการวารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น

สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ อาคาร 38 ชั้น 6
186 หมู่ที่ 1 ถนนสุรินทร์ – ปราสาท ตำบลนอกเมือง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ 32000

Office :

Editorial Board, Journal of Local Governance and Innovation

Program in Political Science,

Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University,

6th floor 38 building, Surindra Rajabhat University,

186 moo 1 Surin-Prasart Rd. Nork Muang Sub-District, Muang Surin District,
Surin Province 32000, Thailand.